

Deuxu Rybe
Tyyriti

New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

Deuxu Rybe Tyyriti

New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karajá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Karajá [kpj], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Karajá

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

55ce0bcd-101e-52a3-984e-847027efe150

Contents

MATEU	1
MARKU	66
LUKA	100
JOAÕ	160
AÕHEBO ROTÏÏNYRE	205
ROMA-Ò	267
1 ORITXI-Ò	295
2 ORITXI-Ò	318
ALATXIA-Ò	335
EFESU-Ò	343
FILIPÍ-Ò	351
ÒLÒSÒ-Ò	357
1 TESALONIA-Ò	363
2 TESALONIA-Ò	368
1 TXIMÒTXI-Ò	371
2 TXIMÒTXI-Ò	378
TXITU-Ò	383
FILEMO-Ò	387
HEBREU-Ò	389
Txiau	408
1 PEDRO	415
2 PEDRO	422
1 JUAÕ	426
2 JUAÕ	433
3 JUAÕ	434
JUDAS	435
APOCALIPSE	438

Mateu Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Mateu Tyyritidỹỹdu

¹ Kaheka Jesuisi Kristu labiehekỹ rare. Juhuu tahe Abraõ heka Davi labiehekỹ rare. Iribi tahe Davi heka Jesuisi Kristu labiehekỹ rare.

² Ibutumy ilabiebohonimy arelyykre. Juhuu tybynimy arelyykre idi iriõrenimy: Abraõ, Ijai, Ijaõ, ³ Juda, Peresi, (Peresi seriõre tahe Zera inire. Isereny tahe Tamara inire.) Esraõ, ⁴ Araõ, Aminadabe, Nasaõ, Salmaõ, ⁵ Boasi, (Raabe, Boasise rare.) Obede, Rute, Ijese, Kie.

⁶ Davi hãwyy heka Uria hãwyy juhuu raremyhỹ. Iribi Davi-wana roire. Salomaõ iriõre rare. Tii heka Roaboaõ tyby rare. ⁷ Idi Abia reare. ⁸ Idi Asa, Josafa, Joraõ, ⁹ Uzia, Jõtaõ, Aka, Ezekia, ¹⁰ Ezekia, Manase, Amo, ¹¹ Josia, Jekonia, taseriõre-wana.

¹² Babilonia-ribi rohonyreu tahe tiiboho reare, Jekonia riõre wahe: Salatieli (Tii Babilonia-ki reare.) Zorobabe, ¹³ Abiude, Eliaki, Azo, ¹⁴ Sadõki, Aki, Eliude, ¹⁵ Eliaza, Matỹ, Ijaõ, ¹⁶ Ijaõ tahe Jyje tyby rare, Jyje tahe Marie hãbu. Jesuisi tahe Kristu Deuxu deõdỹỹna rare.

¹⁷ Kia labiehekỹ sõwe tahe 14my rare, Abraõ-ribi Davi-õ wahe. Tule labieboho 14my rasõwerenyre Davi-ribi Babilonia hãwã-õ ridyreny ixideewimy aõkõ rõte-õ. Ixyby 14my rasõwerenyre. Iribi tahe Jesuisi reare.

¹⁸ Kawese heka Jesuisi Kristu reare. Juhuu Marie Jyje-wana roikremy rare. Tii ijadõmaule tahe Deuxu Tyytybytyhy ribõtõnyre. ¹⁹ Jyje hãbu õbiti rare. Tai tahe riixãwididỹỹnykemy rõhõtynyre. Kia õmo-õ rarybeõlere tuu. ²⁰ Kiau ýju tamy rarybere tarasina-ki: —Jyje, Davi riõre riõre. Ahãwyy, Marie, biteõnyõke. Tuu bexihãwyyntykre. Iriõre dori Deuxu Tyytybytyhy riõre rare. ²¹ Jesuisimy raninykre. Kiani tahe irybereny rare: tarasadu. Ibutumy iny dori iõraruna-ribi ritakre.

²² Iwese Deuxu rybe ihetxiu rarybere wese tahe tii wiji riwinyre. Kia wese ihetxiu rybe rare:

²³ —Ijadõma rabõtõnykre. Iriõreni heka Emanueli rarekre. Kiani tahe irybe-ki kia rare: Deuxu iny-wana ratxireri.

²⁴ Iribi tahe Jyje dexixade tarasina-ribi. Iwese Inynyrỹreny tuu tamy rarybere wesemy heka tii riwinyre. Tii-wana ratxiõre. Tii aõhe risỹnyõre. ²⁵ Uladu reare xiery tii aõhe rira. Tamy niõ riwahinyre, Jesuisi wahe.

2

¹ Belē hāwā-ki Jesuisi reare, Judeia bedē-ki wahe. Iòlò Herodi iòlòm̄y raremyhỹ. Iu reareu, Hābu Erytyhy mahādu taina tỹmyramy robirenyre. Tai tahe iòlò mahāduō doidenyde biura-ribi Jerusalē hāwā-ò. ² Tiiboho rỹỹraxirenyre: —Iule judeu mahādu iòlò aōbo kaki reare. Jiarỹboho itainamy rabirenyre tahe nadoidenyde riwowydynyrenykemy. Kaiboho teerytenyde aōbo titxibo ratxireri?

³ Tahe inyō Herodiko relyyrenyde. Herodi kia roholareu sōwemy riòtiinyre. Tule ibutumy Jerusalē hāwā mahādu riòtiinyrenyde. ⁴ Tahe Herodi ibutumy dinodu mahādu ributunyde: Xiwena wahidỹỹdu dinodu, bedē ywina tyyriti erydu mahādu tule. Tahe tamyreny rỹỹraxire: —Titxibo Kristu reakemy timybo tyyriti-ki ròritidỹỹmy roire? ⁵ Tiiboho tamy rarybere: —Judeia bedē-ki, Belē hāwā-ki wahe. Kia tahe ihetxiu rybedu riritinyre.

⁶ —Kai Belē hāwā mahādu. Judeia bedē hāwāō. Kai hāwā yja iny rōhōtinyre. Tahe inatyhy aōkō rare. Kai hāwā nihikỹre. Aribi dori dinoduō ròhònykre. Wamahādu iòlòm̄y ronykre. Idinodumy rarekre, judeu mahādu dinodu wahe.

⁷ Tahe Herodi heka biura mahādu ributunyde ibutumy iny-ribi wasimy. Tamy rỹỹraxire: —Tiutxubo taina ròhònyre? Tahe rirawyònyre. ⁸ Tamyreny rarybere: —Kaiboho boibenyke Belē hāwā-ò. Idi tahe uladu-ki mahabenykre. Iu wadee manarybebedenykre. Jiarỹ tule tamy arakre ariwowydynykemy. ⁹ Biura Hābu Erytyhy mahādu roholarenenyre. Tahe roirenyre. Ryki ixityre tainamy robirenyre. Uladu tyrehekỹle ritoosònyre. ¹⁰ Iu tahe sōwemy reysarenenyre. ¹¹ Heto-ò rehemynyre. Tahe ralorenenyre. Uladu rare Marie-wana. Tahe tatiowotimy reserenenyde riwowydynykemy. Isareneny riraynyre tamy riwahinykemy: womati tỹrỹrỹhỹkỹ, hee aderòna, aderònatyhy wana. ¹² Idi tahe Biura Hābu Erytyhy mahādu rarasinenyre. Deuxu tamy rarybere: —Kaiboho Herodi-ò bòdòsebenyōke. Tai tahe rywitxira-di tasubedereny-ò ròdòserenyre.

¹³ Biura mahādu tahe ròireny rahudi tahe Inynyrỹ ỹju nade Jyje-ò rybemy, irasina-ki tamy rarybere: —Ariòre, ise-wana bidyke Egito bedē-ò. Herodi dori uladu rubudỹỹmy ratxireri. Adeē tiu ararybekreule kaò bòdòdòseke. ¹⁴ Tai Jyeboho rummy rahenyrenenyre Egito bedē-ò. ¹⁵ Herodi rubusỹtybymy tahe dòdòsedenyde. Tii riwinyre iwese ihetxiu tyyriti rarybere wese, Deuxu rybedu rybe wahe:

—Wariòre Egito bedē-ribi nadidyde.

¹⁶ Herodi reburere. Biura Hābu Erytyhy mahādu dori tii riitxenanyre. Tai ibutumy uladu rirubunyre Belē hāwā-ki, tule ijō iòhò hāwā-ki. Ibutumy howȳtòdu rirubunyre inataò beòra ijòdikeki tahe rirubunyòre. Tai Jesuisi rirubunykemysis̄nyre, iwese tii rareu Biura Hābu Erytyhy mahādu tamy rarybere. ¹⁷ Kiamy ta r̄yire iwese Deuxu rybedu rarybere wese, Jeremia wahe:

¹⁸—Rama hāwā-ribi ibru-ò iny roholamyh̄yre. Rakeli rare. Tii robumy h̄yre. Ibutumy iriòre ituere. Tai robumy h̄yre. Inyò riteysanyòtyhy iriòre rurureki.

¹⁹ Herodi tahe rurureu, Inynyr̄ȳ ȳju heka Jyje rasina-ki tamy nade. ²⁰ Tamy rarybere: —Bòòsebenyke judeu bede-ò. Uladu ise-wana bidyke. Kia rirubunykemysis̄nymyh̄ȳre tahe, rurure.

²¹ Tahe Jyjoboho ròirenyre judeu bede-ò. ²² Akelau tahe Herodi riòre ronyre iòlòm̄y, tyby deròw̄my. Tai kowa-ò Jyje ròirenyòre s̄my. Rasina-ki rybeò rieryre Kalileia-ò ròirenykemysis̄nyre. Tai tahe ròirenyre kowa-ò. ²³ Nazare hāwā-ki ras̄nyrenyre. Kia tahe riwinyre iwese Inynyr̄ȳ rybedu ihetxiu rarybere wese: —Nazare ludu tii rarekre.

3

¹ Kiau Judeia bederahy-ki Joaò Sebedȳȳdu heka iny-ò rarybemy h̄yre: ² —Deuxu Iòlòna bededȳȳnana iòhòm̄y ratxireri. Aòraruna-ribi biixāwibenyke, bexirāh̄ike! ³ Joaòm̄y heka Isaia ihetxiu riritinyre kawese:

Inyò bederahy-ki ryr̄yri: —Inynyr̄ȳ dee ryòbiti biwinyke. Biwinyke ryò tamy kanakemy. ⁴ Joaò kamelo radetyy ityy rare. Iròdutyw̄ iwereysanare. Seihik̄yle bidi-wana ir̄ys̄na rare. ⁵ Ibutumy iny tamy ròirenyre irybe-ò roholakemy iòhò hāwā-ribi, Jerusalē, Judeia, Jordaò bero-ribi wahe. ⁶ Tamy òrarunamy relyyrenyre rabadewomy tamy relyyrenyre. Tai tahe Joaò heka bero Jordaò-ki tii riratysebenyre. ⁷ Fariseu mahādu, saduseu mahādu doide tamy riratysebenykemy. Kiau Joaò tamyreny rarybere: —Hemylala mahādu! Deuxu aòhòk̄ymydȳȳnana-ribi mahenybenyòtyhy. Aòhe inatyhy? ⁸ Juhuu aòwihik̄y widȳȳna biwinybeny. Tai tahe iny rierykre kaiboho aòraru-ribi inatyhymy texihuteny. ⁹ Fariseu mahādu, kaiboho tahòtintenyte: Abraò heka inylabiehek̄yreny rare. Rikirāh̄iòtyhy. Deuxu-ò kia aò aòk̄õ rare. Tamy wikeki mana-ribi Deuxu heka Abraò riòkòreò riwinykre. ¹⁰ Woma tahe òwòru-ribi iòhòm̄y r̄yira. Òwòru bederaty wiwihik̄y ihoòkeki, kedeseke.

Rasõkre. Woma heka Deuxu aõhõkỹmydỹnana wese rare. ¹¹ Jiarỹ bedi araratisebedỹnyra aòaruna-ribi texirãhĩteki. Jesuisi tahe Deuxu Tyytybytyhy-di ròratisebedỹkre heòty-wana riratysebenykre. Tii waratyre awityhymy ratxireri. Jiarỹ riwaixỹrunymy watxireri iwa ariwykeki. ¹² Tii maixõmo risykre. Maixõmo ributunyre tahyna-ò. Irỹnysi heòty-di riworonykre. Heòty itueõna heka rare.

¹³ Idi tahe Kalileia bede-ribi Jesuisi nade bero Jordaõ-ò. Tii Joaõ-ò nade riratysebenykre. ¹⁴ Joaõ aõkõmy rarybere: — Jiarỹ tahe aõ aõkõ rare. Kai biwaratysebenyke. ¹⁵ Jesuisi tahe tamy rarybere: —Deuxu deewina heka kia rare. Riki-winykre. Tahe Joaõ riratisebedỹre. ¹⁶ Ròratisebenymy rahudi tahe Jesuisi ròtuõra. Biuwetyy rarayre Jesuisi tahe bòtòenimy robire, itxi dobehede, Deuxu Tyytybytyhy wahe. Rybeõ biu-ribi narybede: ¹⁷ —Kia heka Wariõre rare. Jiarỹ heka sõwemy tukure. Idi wadeysareri.

4

¹ Idi tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi ridyre beder-ahy-ò. Tai Satanasi riurihikemy tamy rehemyre. ² Jesuisi heka 40 txumy, 40 rummy heka aõ rirỹsỹõhy bede idi rỹire. Sõwemy heka rama risamy tai raremyhỹ. ³ Taile Satanasi tamy nade. Tahe iurihiximy tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riõre ahãte wana heka mana-di orotx-umy biwitziranymy biwinyke ahinamy.

⁴ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: Deuxu Ritidỹna-ki kiamy roire: —Iny heka orotxudile aõkõ irumy rỹirakre. Ibutumy Deuxu rybedile iny irumy rỹirakre. ⁵ Idi Satanasi heka Jesuisi ridyre Jerusalẽ hãwã-ò. Templo heto ratyre tahe ritidire.

⁶ Tahe tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riõre ahãte wana heka katyre-ribi ixi-di behukre bede-ò. Buruõtyhy heka besekeki. Deuxu taỹju kiditeònykre aramykemy. Bede-ò aõkõ beseke.

Ijõ tyyriti rarybere:

—Deuxu araywinykre taỹju-di. Tii yju kiditeònykre tebò-di ariijekemy. Awa ritõmonyõtyhy manatyre-ki.

⁷ Jesuisi rirawyõnyre: —Tyyriti tule rarybere:

—Deuxu uritere biurihiõke.

⁸ Iribi Diabo heka Jesuisi ridyre hãwãlõð-ò. Tamy ibutumy bede iòlõna riteòsinyre. ⁹ Tahe tamy Satanasi rarybere: —Beseke atiwotimy tahe biwawowydynykeki, adee kia ibutumy iòlõna wiwihikỹ ariwahinykre. ¹⁰ —Make Satanasi, Jesuisi rarybere: —Tyyriti rarybere:

—Deuxu-ò sohojile deàlàna, wowydyna biwahinyke. Tiile bityhynykre. Deòdu tamy sohojile mabeke.

¹¹ Satanasi tahe Jesuisi-ribi rexitare. Ÿju mahādu rehemynyre iyrubudŸŸmy.

¹² Joaō òludu heka ròtenawo-ki ritidira. Kia Jesuisi roholareu, Kalileia bede-ò ròðsere. ¹³ Nazare-ribi rare Kafanaō hāwā-ki rasŸnykremy rare. Tii aho-ki iòhòre, Kalileia aho wahe. Zebulō bede, Natali bede tahe inatxi hāwā ibiòwa rare.

¹⁴ Kia tahe Isaia Tyyriti rarybere wese:

¹⁵ —Zebulō bede, Natali bede, Jordaō bero kowawe-ribi ijā-ò. AhohokŸry-ki. Kai judeukōdu mahādu bede rare, Kalileia wahe.

¹⁶ Iny kowasŸ mahādu bede luru-ki rasŸnymyhŸre. Tahe tiiboho loosònahakŸmy robirenyre. Bede lurusŸ mahādu-ki tahe Deuxu loosòna ritoosònyre.

¹⁷ Iribi tahe Jesuisi ritelenyre Deuxu rybe ritŸnynykemy. Tii rarybere: —Aòraruna-ribi bexirāhike. Deuxu Iòlòna bededŸŸnana dori iòhòmy ratxireri.

¹⁸ Kalileia aho ijāti-ki Jesuisi rariamy ratximyhŸ. Tahe inatxi waxidu seriòremy robire, Simaō Pedro, tule Andre ijōre. Rià-di utura rimymyhŸreny. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Bodoike wahemy. Iny wadee bimykre. Iwese araerynanykremy bimyke. ²⁰ Aōwesele tahe tarià ririrenyre. Jesuisi-wana roirenyre. ²¹ Roirenyre tahe inatxi ijō seriòre-ki Jesuisi robire. Txiau ijōni rare. Joaō ijōre. Tiiboho Zebedeu riòre roire. Tiiboho talawo-ki ronyrenyre rià riywinyreny. Jesuisi tamyreny rarybere: —Wahemy bòðòike. ²² Tai tahe tybyreny ririrenyre. Jesuisi hemy ròirenyre.

²³ Ibutumy Kalileia bedey-ki Jesuisi rariamyhŸre. Tii judeu dohodŸŸna heto-ki rarybemyhŸre. Deuxu Iòlònamy ritŸnynymyhŸre, Rybe WihikŸ TŸmyra wahe. Sōwemy webinadu mahādu riteytenyre. ²⁴ Jesusimy iny relyyre ibutumy hāwā hāwā-ki Siria bede ibutumy. Tai tahe sōwemy webinadu mahādu didydenyde tamy, iny tyytybybina-di, iny iumy imyremyrehekŸ wahe. Jesuisi ibutumy iny riteytenyre. ²⁵ Iny sōwehekŸ riheludunyre, Kalileia bede-ribi, Debòwiò hāwā-ribi, Jerusalē-ribi, Judeia bede-ribi, tule Jordaō bero kowa-ribi.

5

¹⁻² Jesuisi inumy sōwemy robireu, raòwònyre hāwālò ratya-ò, IerydŸŸna mahādu tamy doidenyde. Taile rierynadŸŸnymy ronymyhŸre. ³ Deuxuko-ki iny ibinamy rŸimyhŸre. Kia iny tuu rexierymyhŸre, teysatyhy rare. Tii deysana sōwemy tai ratximyhŸre, Deuxu Iòlòna heka ihōrōreny rarekre.

⁴ Robumy rŷirakeki teysamy heka rŷirakre. Ibedewona wiòhedŷŷna rybe-di heka tamy kanakre.

⁵ Kia inytyhy-di widee ratxireri, tii heka teysahyymy ratx-
imyhŷŷre. Ibutumy heka iny ihòròlehekŷŷle rŷirakre. Bede bede
heka ihòròmy rarekre teysamy rarekre.

⁶ Inyò-ò òbitinamy lobiximy rurukeki tahe teysamy rarekre.
Deuxu tamy òbitina riwahinykre.

⁷ Inyò ruxetòena-di ratxireri. Deuxu heka tamy rux-
etòena-di rarekre.

⁸ Inyò irayky òbitimy ratxikeki tii heka teysamy rarekre. Tii
dori Deuxumy robikre.

⁹ Inyò ywina-di wiwana rŷirake teysamy rarekre. Ywinaò-di
rarekré, teysamy rarekre. Tii dori rarinikre: Deuxu riòremy.

¹⁰ Inyò aòhòkŷŷmy dŷŷnana reuròkeki, tii dori òbitimy
rurukeki, tii tulesŷ teysamy rarekre. Deuxu Iòlòna dori
ihòròmy rarekre. ¹¹⁻¹² Inyò umyreny relyykeki uritere hekŷŷle.
Ruirybe-di umyreny relyykeki, aòhòkŷŷmydŷŷnana adee
riwahinykre wana, tai tahe beysakre. Awimy mohòtinykre.
Kai dori biu-ò mahenykre. Tai tahe beysakre kai awimy
nohòtykre. Uritere nohòti rosarenyòmy. Kia wese tule
Deuxu rybemy rybedu aòhòkŷŷmy rotŷŷnyre. ¹³ Kaiboho
heka saawesemy atximahàtenyete, jyyra wesemy wahe bede
mahàdu iny-ò, kai dori kiamy bede mahàdu tewiòhenanyte.
Auri tahe urihimyo biònonykeki tahe aurihixina heka
urihimyoòlemy releke. Kaa jyyra urile idi adehu rŷikre
iny ityre rariakremy. Awìòhedŷŷna biònonykeki tahe
aòma aòkò beleke. ¹⁴⁻¹⁵ Kai loosòna wesemy atximahàte
kabede mahàdu iny-ò. Hāwāō hāwālō ratyy-ki roikeki,
tiu heka rexiwòòtyhy itŷnyhy roimyhŷke. Loosònaò iny
ritoosònykeki, tule heka tiu heka hyna rawoò-ki roiòtyhy
roosòmy. Aòma roosònanymyhŷŷre ibutu heto jurajuramy heka
ibutu ritxuxanymyhŷŷre. Aòma tamana-ki rŷimyhŷreki wahe.
¹⁶ Kaiboho tule amahàdureny awiwihikŷŷmy robikeki tahe
Deuxu-ò wowydyna riwahinykre.

¹⁷ Jiarŷ heka anaòde bede ywina tuededŷŷmy. Anade aò
Deuxu dee rybedu tuededŷŷmy aòkò heka anade. Anade
ibutumy aòmybo rarybere widŷŷmy. Timybo rarybere
wese heka ibutumy tuu rotŷŷnymy rarekre. ¹⁸ Inatyhymy
adeereny ararybekre bede ywina tyritiy-ribi tiu ijò iòòtyhy
ijò sohoji ritiwedena yreò reseòhyykre. Ibutumy roikre
aòhebo rotŷŷnymyhŷŷreò bede konanako-txi. ¹⁹ Inyò tòhòti
urihimyoò bede ywina rosakeki rexidelenymyhŷŷre iny
ribedeerynyòkemy iny ritohonyòmyhŷkemy. Hābu tahe iyjamy
Deuxuko-ò rarekre, Deuxuko-txi. Inyò rityhynymyhŷŷre
irybe iny rybedeerynymyhŷŷre. Tii tahe Deuxu Iòlòna-ò

nihikỹmy rarekre. ²⁰ Kaiboho aõma fariseu mahãdu-ribi awityhymy ixi-di mohõtinybenykeki. Tiu heka Deuxu Iòlõna-ò aròterenyõmy. Kaiboho heka awi toite aõma fariseu mahãdu judeu mahãdu wedu ratyire heka awi boibeke. Kia aõkõkeki tahe malòbenyõtyhy.

²¹ Ihetxiu bede ywina Tyyriti kawesemy rare:

—Kai inyõ birubunykeki heka iòwynamy iny akanarubunyke.

Kia heka bede ywina heka rare.

²² Tahe warybe urihimyò iwitxira bede ywina-ribi. Kai inyõ-ò maraykynykeki. Tai tahe brebunahakỹ-ki tate. Abiòwa-ò bininikeki itxỹtemy. Tamy kai marybekeki: —Kai aõki awiõre. Tai tahe akỹnadykre heka aõma ywisidỹỹduko-ò araòwynykre. Inyõ-ò kai makyaranykeki kai brebuna-ki texilòròmymy tate. Kai inyõ deramy mabekeki uriteremy nodu tamy marybekeki, tai brebuna-ki tate. Inyõ òsỹny aradykre wisidỹỹdu mahãdu-ò. Inydee ratyhymy mabeke wana aõkõ raremy marybekeki, heòty kõnana bede-ò make lau brebuna-ki tate. Iòhãrure kai heòty bede-ò makemy. ²³ Kaki aõma nieru xiwena wahidỹỹna-ò behemynykeki inyõ-wana aõhe widee botỹỹnykeki òhõti rosaõlemy ahãte wana. ²⁴ Deuxu heka axi-wena tewahinyõhyymyhỹte aõma xiwena bire-ki heka birike. Tahe biijeke aseriõre juhuhu. Aõma wana biòbitinybenyke widee marybebennyke. Iribi tahe tamy bedehemynyke xiwena wahidỹỹna-ò wahe tadevenymy atximahãte wana hãbuõ-ò. ²⁵ Aõma tai tahe iòraru-ki aòludumy relera wana. Tamy behemynyke aõma timybo tii-wana widi biywinykemy timybo adeve biòwynykemy tamy heka bitobiny òrale heka aõma rierye urenana. Aradyhemymy aõma ywisidỹỹna ube-ò, idi ywisidỹỹna mahãdu, idi soldado. Tai tahe bitobinyke bede rierykemy. ²⁶ Inatyhy heka adee ararybekre ròtenawo-ki malòkeki. Tiu heka aòlòkòmymy aõma iòwy mahumy adi ròhõtinykre. Idi mohõtinyke xiery heka bòhònnyke.

²⁷ Juhuhu ihetxiu heka kaweselemy Tyyriti-ki rarybere:

—Òtaõmy!

(Bede ywina tyyriti-ki wahe.) Kawesemy heka jiarỹ rebedeerynywãhãre. ²⁸ Òtamy ròhõtinykeki hãwy-ò retehekeki òtamy rexinohõtinykeki. Tai heka tii òta òraru riwinymyhỹre. Iwese iwitxira hãwy-wana roireri yrubule taheka òta òraru riwinymyhỹre. ²⁹ Arueõ òraruna-txi araatykeki, bitake. Awityhymy biu-ki malòke kawesekile heka awire, Deuxusỹ-ò malòke wahe. Arue wiòmymy tahe awiõmy biu-txi arue yremy heòty bede-ò make tahe ibinatyhyre. ³⁰ Tule eraõ bitake iurelemy era-di make biu-txi. Amy ibutuhukỹlemy heòty bede-ò rakehãrele tahe awiõre. ³¹ Bede ywina heka kawesemy ròhònnyre iny-ò juhuhu wahe:

—Inyõ tahãwyy ixi-ribi riteònykeki rixãwididỹnyra tamy tyyritiõ riritinymyhỹre. ³² Iwitzira rybe-di jiarỹ arukile tahe hãbu tahãwyy riatyra. Inyõ uritere òta òtana òraru-ki ixi-ribi tahãwyy riteònymyhỹre. Tai tahe hãwyy roimyhỹre hãbu witxira hãbuõ-wana. Tai tahe òta òtadumy kia hãwyy rininire. Adỹỹwe òraru-ò riteònyre tahãwyy riteònyre uritere òhyynaòle. Tai tahe tii adỹỹwe òrarunaòle heka riteònyre. Taile heka hãwyy hãbu witxiramy heka roimyhỹre ahãbuõ tahãwyy uritere hyynaòle riteònymyhỹre mahãdu hãbu heka. Tii heka tule òtadumy relemyhỹre hãwyy òta òtaduõ heka roireki wahe.

³³ Juhuu heka ihetxiu kia wesemy Deuxu tamyreny kia rarybere:

—Taholatenyte kiamy Deuxu heka uritere ruiõmy atximahãbenyke Deuxu-ò biwinybenkemy marybemy bimyekeki biwinybenyke.

³⁴ Tahe jiarỹ heka kiamy adeereny ararybekre. Aõwidỹỹmy ixi-di nohõtirenyõmy ryberenyõmy iwidỹỹmy. Ixinohõtidiỹỹmy ryberenyõmy ariwinykre biwawiòhenanyke wana biu-ribi wawiòhenanykre wana. Uritere heka tuu ryberenyõmykre kia wesemy biubrò-ki aõkõ biu dori Deuxu rynana rare.

³⁵ Kiamy uritere rybeõmy bedebrò-ki aõkõ aõ biwinykemy aõmy mabekemy. Bede dori Deuxu idi ratximyhỹre rare. Deuxu waa elehyna dori bede rare. Jerusalẽ hãwãbrò-ki tule aõkõ, tii dori Iòlòtyhy hãwã rare. ³⁶ Tule arade-di widỹỹmy uritere dori rybeõmy kai dori awitxiranyõtyhy arade iura-ò ilyby-ò urile araykywydynakile tuu ratxike. ³⁷ Aõma araykywydynakile heka tuu riwitziranykemy idi tahõtinymyhỹte. Kiamy heka tarybemahãte iwidỹỹnamy teuremy tarybemyhỹte: —Kohe, kiale ariwinykremy marybeke ada aõkõre, ariwinyõtyhymy aõbo. Kiamy marybekeki iratylemy kohe, aõkõre myỹ aõbo. Sõwemy marybekeki tahe aõbina binahakỹle heka ròhònykre.

³⁸ Ihetxiu bede ywina ròhònyre.

Inyõ witxira rueõ ribinadỹỹnykeki, iny witxira tule iwesele riwinyke. Kia widỹỹdu rue heka ribinadỹỹnyke. Rue heka wilemy raòwynyre rueõwilemy. Juhu tasỹ ýjuõlemy raòwynyre. Jiarỹ tahe rebedeerynyre kawesemy.

³⁹ Inyõ aõbinamy adee riwinykeki, aõ aõkõ tamy biwinyke. Inyõ aòsỹny rihetenyekeki, tule iwyò-di beake rehetenykemy.

⁴⁰ Uritere aòludu-ò ixiòwydỹỹõmy. Aõma ijõ atyy ritakeki heka tule tamy arahana biwahinyke. Inyõ sohoji urixinamy adee ixidinymy reake wana. Inatximy heka tii-wana beake.

⁴¹ Inyõ ixitòedỹỹmy aõ aribi riwykeki tamy biwahinyke tule

inyō aribi aō huòtemy riwyke wana. ⁴² Abròrò itue-di tamy òkeseōmyke iwòde-ki ihuòtemy biwahinyke.

⁴³ Ihetxiu heka taholatentyte kawesemy:

—Kai heka aō hāwā ludu mahādu luomy heka madònymyhỹke. Aòludumy aki ratxike wana tukumy atxike teramy atximahāke. ⁴⁴⁻⁴⁶ Tahe iwitxiramy ararybekre. Aòludu heka arabedeerynyke. Tukumy mabekemy inyō aōhōkỹmydỹỹnana rotỹỹnyreri wana tamy rexitòenyke. Kia wese-ki heka inytyby riòremy mabeke, Deuxu riòremy wahe. Tii dori juu riòlòdỹỹnymyhỹre inybina tyre-ki wahe. Tule iny wiwihikỹ tule-ki aōma biu heka tule riteònymyhỹre. Aōma iny òbitikōdu mahādu tule-ò. Tule òbiti mahādu tule riteònymyhỹre. Aōma tukumy ahāte sohoji ratximyhỹre sohojile kai itukukeki. Kia heka awi aōkō rare ibutumy òraru mahādu heka tule riwinyremyhỹre kia wese. Aōma urile rybedỹỹ azry mahādu, Aseriòre mahādu. ⁴⁷ Tulesỹ kia aōma aōkō rare aōma tule heka judeukōdu mahādu dori tule riwinyke, tii Deuxu rierykōre. ⁴⁸ Òbitityhymy kaiboho boibeke. Aōma jiarỹ heka arabedeerynyrenyneri biu-ki inytybyreny ratximyhỹre dori òbitityhy rare.

6

¹ Wahisidỹỹna wiwihikỹ kai hāburu-ki iwahisidỹỹōmy iny-ò. Kai itxerenaōnamy biwahinymyhỹ. Aōkōkeki tiu inytybyreny-ribi bitaōtyhy aōwy awahisidỹỹna.

²⁻⁴ Kai biwahinykeu iny adee aōmybo rurumyhỹreó. Uritere ibutumy iny itxerenamy iwahidỹỹōmyhỹ. Inyō-ò òbiti mahādumy riwisỹnymyhỹre mahādu, kia wesemy heka tii riwinymyhỹre heka. Dohodỹỹmy heto-ki tuu riwinymyhỹre kia wesemy tule ibutumy hāwāhākỹ ruetyawetyamy tuu riwinyrerimy ihỹre. Inatyhy dori adee rarybereri: —Aōma wahisidỹỹnatyhymy heka adee rarybereri: —Wahisidỹỹnaō ixidee ritamyhỹre. Aōbo Deuxu wahisidỹỹnaō heka adee riwahinyōtyhy. Tai heka Deuxu wahisidỹỹnatyhy riwahinyōtyhy tamyreny. Iny-ò aō biwahinykeki, abiòatyhy-ò belyyōke. Wasilemy tamyreny awiòhedỹỹna biwahinyke. Iny tybyreny dori ibutumy aōna aōna ròtena rieryre aōwahisidỹỹna adee kidiwahinykre.

⁵ Iwese budu mahādu riwinymyhỹre wese uritere iwidỹỹōmyke. Kia wesemy aōkō heka bexitòenyke. Ibuturu-ò rexitòenymyhỹre dohodỹỹna hetowo-ki heka lamamy rexitòenymyhỹre. Hāwāy-ki dori rexitòenymyhỹre ibutu itxerenakemy. Inatyhymy heka adee rarybere: —Atarasana ibutumy ritare. ⁶ Inatyhy dori ritare.

—Bexitòenykeu malòke aheto jurawo-ò. Ixi-di biijòtòbònyke. Ierykõnamy boo ratximyhÿreò heka bexitòenymy myike. Ibutumy heka boo aõbo wasimy iny riwinyriwinymyhÿremy robimyhÿre. Tai-ki tahe bede ywina wihikÿ heka adee kidiwahinykre. ⁷ Tule rexitòenymyhÿreu uritere irehemy idi lamaõmy uritere ixityre ixityremy tamy ixitòedÿÿõmy wiwesewesehyyle. Judeukõdu mahãdu dori kawesemy riwinymyhÿre. Kiamy heka raraykywydynanymyhÿre aõma rexitòenyre ehehekÿkeki heka roholatyhykemy rohõtinyimyhÿrenyre uritere widÿÿõmy iwese tii riwinymyhÿre wesemy. ⁸ Inytybyreny dori rierymyhÿre aõmybo iny raraykynymyhÿré. Inyboho heka rexitòenymyhÿreu rierymyhÿre aõmybo inyboho rurumyhÿrenyre. Iny sõwemy rarybemyhÿrele aõkõ heka tii roholamymhÿre. Aõmybo iny rurumyhÿrenyre, heka bexitòenybenyke. Kia wese:

⁹ Wahareny, biu-ki atximahãte. Anityhy iny ibutumy rityhynykemy idi rierykemy watzireri.

¹⁰ Aiòlõna heka wymy kanake. Iny adeewile riwinykemy iwese biu-ki relemymhÿre wese.

¹¹ Wadeereny txuõ txuõ rÿsÿna bidiwahinyke.

¹² Waòrarunareny õhõtiri-ribi bitosadÿÿnyke. Iwese jiarÿ inyõ òraruna wanohõti iribi aritosadÿÿnymyhÿre wese.

¹³ Isiratyhy urihixina-ribi heka biwayrubunyke, òraruna-txi reseke lau. Aõna aõna bina-ò bidiwaijebenyeke. Iòlõna, ruru, loosõna heka ahõrõhy rare. Kie.

¹⁴⁻¹⁵ —Inyõ ariixãwidinykeki iaõbina-ribi. Tule inytybyreny riwaiixãwididÿÿnyke. Deuxu iòraruna-ribi riixãwididÿÿnyke. Beinareheke wana.

¹⁶ Uritere aòsÿny bedetiidÿÿõmy iwese budu mahãdu rÿira wesemy. Tai heka byreõmy iny-di txuu rÿimyhÿremy widi rethemymhÿre. Wiji õhõtireny reake. Heka raòwynyra inarehena irareny. ¹⁷ Tai narehereheu tainarehenyeteu. Atarina-di ahãtemy beake aòsÿny bisuhòke. ¹⁸ Inywitxira heka anaeryõtyhy kai tenarehemy atxiteri. Inytybyreny sohojile heka rierymyhÿre. Inyõ tuu robiõtyhy. Tii tahe ibutumy aõna aõnamy robimy wasimy rÿiramy. Iribi tahe tii araòwynyrenyke.

¹⁹ Aõna aõna butudÿÿõmy tyy, nieru, aõna aõna wiwihikÿ butudÿÿõmy kabede-ki. Txudòera dori ibutumy kabede-ki tuu riroxike aõna aõnamy. Aõma rararÿÿnyke iaõmydÿÿna ibutumy rararÿÿnyke rahuke. Wasidu tamy ralòke. Iaõmydÿÿna-ò sõweò wyremy rasinyke iaõmydÿÿna-di. ²⁰ Kaki ibatudÿÿilemy heka biu-ò bibutunyke. Tai heka txudòera aõ riròõtyhy tule rararyõtyhy. Tule wasidu

aõkõ rare. ²¹ Titxibo aõmydÿÿnana ratxireri iwesele taheka arayky ratximyhÿre. Biu-ki aõbo ada bede-ki aõbo. Aõma bede-ki araykywydyna ratxireri wana heka kakile taraykywydynante. Biu-ki araykywydyna ratxireri wana heka biu-ki heka arayky aõmydÿÿna butuna raykywydyna ratximyhÿre. ²² Arue heka loosõna wesemy rare. Aumy dee itÿnykeki heka aumy ibutumy loosõna-di tÿximy rarekre. ²³ Aumy ibinakeki tahe bede loro-ki matxike. Aumy bede lorohokÿ-ki ratxikeki ibinatyhymy matxike aõma butunale-di iny rõhõtinykeki heka tiu Deuxu iny riwiõhenyõtyhy. Deòdumy heka releõtyhy. ²⁴ Inatxi wedu-ki dori inyõ rityynyõtyhy. Tule heka tii roholamyhÿre ijõ-ribi tahe tõhõti rosamyhÿre. Inyõ Deuxu deòdumy releõtyhy tii aõna aõna butunadile rõhõtinyinymyhÿreki. ²⁵ Tai heka tuu rarybereri adeeremy. Uritere nohõtiryõmy arÿsÿnamy tule atyymy, idi matykynykemy. Aumy dori rÿsÿna ratyre aõnityhymy ratximyhÿre. Tule aumy tyky ratyre aõnityhymy ratximyhÿre. ²⁶ Nawii-di inihe betehemy. Tiiboho heka aõworumy aõkõ ròbròmyhÿreny. Aramyre heka aõma tarÿsÿna wydymy bederahymy tarÿsÿna riyrubunyõhyymyhÿre heto nihikÿ-õ. Deuxu biu-ki ratximyhÿre heka nawii riyrubunymyhÿre irÿsÿna tamy riwahinymyhÿre. Kaiboho tahe iratyretyhy toite, Deuxu-ki wahe. ²⁷ Sõwetyhymy maraykywydynanykeki aõbohe, arumy aõbo arirarehemy mariake. Aõkõre. ²⁸ Uritere nohõtiryõmyke atyymy. Betehemyhÿ inihe noijasa-di. Aõma tiiboho heka raaõmysÿdÿÿõhykymyhÿre. Tai tyky wihikÿ-di rexitynyke. Tyy ixidee riwinyõtyhy. Ihãre tahe Deuxu ritynywihikÿre heka tyy wihikÿ tamy riwahinyreri. ²⁹ Salomaõ heka itykynihikÿra. Ihãre tahe ityky heka awityhy aõkõ rare. Noijasa heka iratyre ityky wityhyre. ³⁰ Deuxu heka noijasa ritykynymyhÿre aõma noijasa heka wijilemy idi ihÿre. Biurasõmy tahe ixãwilemy reamyhÿre, risõra. Tii heka tyky adee kidiwahinykre. Nohõtiryõmy tahe. Tii dori adee kidiwahinykre tykyõ. Aityhyna dori ibutetyhyre heka. ³¹ Tahe raykyõmy nohõtioõmy titxiribibo arÿsÿna bidiwykré, atyky amona. ³² Tyhydÿÿdukõdu mahãdu heka kiaõle heka ritõhõtidyÿÿnymyhÿre. Inybyreny heka rierymyhÿre aõmybo tarumahãte. Ibutumy heka araerymyhÿre aõmybo taruterimahãte. ³³ Tii Deuxu aõma dÿÿnana sohojidile. Manaykynykeki heka tii ibutumy adee riwahinykre. ³⁴ Uritere nohõtiryõmy aõbo biurasõ kia aõmydÿÿnana-õ. Rÿire dori sõwemy wiji biaõmysÿdÿÿnanykremy biwinykré. Iwixiramy bidiwinykre iwixira aõmydÿÿnanaõ.

7

¹ Iny wixira wixira-di ywisidỹỹõkeki. Aywisidỹỹna wesemy heka Deuxu ruxetõena-di ywisidỹỹmy araywinykre. ² Iny teywinyamahãte wesemy heka Deuxu araywinykre. ³ Kai heka õwõru nihikỹereõ arue-ki ijõdikiki, aõherekibo bederarasi sõmo-di inywixira rue-ribi bitakemy atxiteri. ⁴ Tai heka kai bobiõtyhy itarasa-ki wahe. Arue-ki dori õwõruere ijõdireki heka bobiõtyhy. Õwõru ere dori aõraruna sõwemy rỹire wesemy heka atximahãte. ⁵ Kai texibõnyteri. Aõraruna-ribi juhuu bexiõbitinykre. Idi tahe aseriõre õraruna-ki biwiõhenanykre. Aõraruny-di rierymy idi õbitimy betehekre iõraruna-ribi iixitarasadỹỹmy biwiõhenanykemy.

⁶ Inyõ heka utura rati mana wiwihikỹ-di rehuõtyhy aõma ixỹni herina-txi. Ixỹni dori ityre rariake tahe riõnonyke adee heka kanakemy wahe. Iwese tule heka ijõrõsa-õ biwahinydỹỹõmyke. Rybewiwihikỹ hãbu õrarudutyhy-õ iwahisidỹỹõmyke.

⁷⁻⁹ Rexitõenykeki tahe bitake kia. Biekeki tahe tai mahake. Bihetenyekeki heka iny adee riraynyke ijõtõbõna. Inyõ heka Tyby-õ rỹsỹnaõmy rexitõenykeki, mana heka tyby tamy riwahinyõtyhy. ¹⁰ Uturaõmy rexitõenykeki tahe hemylala binahakỹ tamy tiu riwahinyõtyhy. ¹¹ Kai aõna aõna wiwihikỹ biwahinyke heka teerymyhỹte auladu-õ wahe, hãbu õrarudu hãrele wahe. Aõbo heka tule Deuxu inytybyreny inydeereny riwahinyke aõna aõnaõ wihikỹõ. Rexitõenykeki tahe tamy ariwahinyke. Inytybyreny heka tamy riwahinyke. Iwese iny wixira teyrubunymahãte wesele heka iny araywiny my ixi-di tahõtinyinmahãte wese. ¹² Tule kai aõwiwi inyõ ixidee aõhebo rotỹỹnymyhỹkemy taruteri, kiaweselemy tamy botỹỹnymahãke. Kia heka Moisesi bedeywina tyyriti-ki roire. Kiale Deuxumy rybedu mahãdu ribedeerynyre.

¹³ Biu bedeywihikỹ kia ryỹijõhỹtỹdile malokre. Heõty ijõ bederyijõ heka nihikỹ rare. Iny kia ryhykỹ irumy rakre heka isirare iny ibute kowa ralore. ¹⁴ Irumy nonona ijõ tahe ihỹtỹre. Ryy heka ihỹtỹre heka ibutere iny ryhỹtỹ-di rõtedu timy bedeyrydỹỹkõdu-õ.

¹⁵ Bexiijebenyke kia mahãdu lau Deuxu rybe rybedu mahãdu tyhymy aõkõ lau wahe. Budoeni wese ratximyhỹre inytyhy wesemy. Tawo-ki tahe inatyhy rare ahola debore wesemy heka ratximyhỹre. ¹⁶ Teeryte wesemy ibederaty-õ betehkeki. Hede-õ heka uvamy figomy tule tiu iratyõna. Iaõmydỹỹna-õ bierybenyke tibo roiré. ¹⁷⁻¹⁸ Tii heka bierybenyke aõhebo rotỹỹnyre wana teerytenyete. Tii heka ritxenanyõtyhy kia aõma matyty matynimy heka tiu biitxenanyõtyhy. Tule betehkeki, bierybenyke aõwesele heka

òwòruõ bierybenyke. Aõma bederatyõ birÿsÿkeki tiu heka bederaty wihikÿõ arÿsÿõna òwòru ratyy-ò, bederatybinahakÿ tule rierykre. ¹⁹ Òwòruõ bederaty wihikÿmy raratynyõkeki heka hemy raòròròke rokoke. ²⁰⁻²¹ Kia weselemy heka iny teerytenyte. Aõhebo iny rotÿÿnyke wahe. Tai tahe terytenyte heka, tetehetenyerikile wahe. Òbiti mahãdu wesemy rarybemyhÿre. Tahe òbitimy aõkõre ihÿre. Sõwemy heka iny tawedumy riwaninire. Ihãrele tahe biu-ò ralòõtyhy. Deuxu tyhydÿÿdule tahe ralokre. Ywisidÿÿnatxu heka kawesemy wadee rarybekre. ²² Sõwemy iny wahe: —Wanyrÿ, Wanyrÿ, jiarÿ hewa iny iwitxira sõwemy aijyy rarybemy rare wahe. Tule heka tyytybybina reteõnomy rarewãhã. Tule deytenu wihikÿ heka ani-di rewinyhÿre. ²³ Tai tahe jiarÿ tamy ararybekre heka: —Kõrehe, kaiboho aõ wamahãdumy aõkõ atximahãte. Umy reerykõre. Waribi bexitake. Aðraruna dori sõwere.

²⁴ Kawesemy heka iny bede eryna ratximyhÿre. Warybe-ò roholamyhÿreu heka aõwesele riywinomy rityhynomyhÿre. Kia hãbu hetowidÿÿdu wesemy heka rare. Iheto heka manatyre-ki riwinyre. Tii heka ibedeery sõwemy ihÿre. ²⁵ Biu heka beðra heka rariamyhÿre. Iu tahe biu rejuxunomyhÿre, yhy rebonyre. Tahe tiu reseõtyhy manatyre-ki dori riwinyre. ²⁶ Warybe ijohonadu tahe iwitxiramy ihÿre. Hãbu itxÿte tahe warybe-ribi aõwesele tõhõtireny rosamy reamyhÿre. Kaiboho aõbedeeryhykÿ aõkõre roire. Tii heka iwese hãbu ÿnarakile heto riwinomyhÿ wese rare. ²⁷ Biu risebenykeu, beðra rareareu, yhy rebonyreu tahe iheto reseke, ibutumy iõre, rahura.

²⁸⁻²⁹ Ibutumy heka Jesuisi rybe erysydÿÿna-ò bede riòtiinyre. Tii heka hãbu erysydÿÿdu wesemy tii ribedeerymyhÿre. Aõ judeu wedu wesemy aõkõ ribedeerynyre.

8

¹ Tiu hãwãlò-ribi dobehedeu, sõwemy heka iny ihemy doidemye webinadu, tybina heka tamy nade. ² Wowydyna rybe-di heka tamy rarybere: —Adee wikeki heka kai biwateytenyke. Jesuisi dirawyònyde: ³ —Wadee awire, arateytenykre. Tahe tamy tebò ritytere tamy reerimy. Itybybinana riteytenyre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Boholakre, iny-ò uritere rybeõmy.

Kai tahe makre xiwena wahidÿÿdu-ò xiwenaõ biwahinykre. Idi tahe Moisesi bede ywina raryberewesemy xiwenaõ biwahinykre. Kai tahe iny rierykemy heka yteny ratximyhÿre.

⁵ Jesuisi Kafanaõ hãwã-ò rehemynyreu heka hãbu soldado weduõ tamy rehemynyre. Tii tahe Jesuisi-ò rexitòenyre: ⁶ —Wadeòdu biteytenyke raterenymy ratxireri waheto-ki. Sõwemy aõhõkõmy rotỹnyneri. Ibinatyhymy roireri rexisir-anymy raratykõhykylemy. ⁷ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Rakakre, tai ariteyteynykre. ⁸ Idi soldado wedu rariwyònyre: —Aõkõre, Kai hãbu wiwihikỹ tate. Jiarỹ tahe hãbu aõ aõkõmy jiarỹ watxiwãhãre. Waheto-ò manalõõtyhy. Karibile marybekre tamy taile taile tahe wadeòdu reytekre. ⁹ Jiarỹ dori reyryre. Jiarỹ heka tule hãbu weduõmy watxiwãhãre. Soldado heka sõwemy riwatyhynymyhỹre. Iny sohoji-ò aõma rakremy rarybemyhỹré heka, ramymyhỹre. Tule ijõ dee rarybemyhỹre: —Manake, tai tahe namyhỹde. Ijõ dee rarybemyhỹre wana: —Kai biwinyke, idi riwinyomyhỹre. ¹⁰⁻¹¹ Tai tahe Jesuisi ribedeõtĩdỹnyre irybe-ki wahe. Tahe rarybere erydỹna mahãdu-ò: —Judeu mahãduy-ki tai rahaõre ijõ-ki kahãbu wesemy inatyhynana sõwerekĩ. Sõwemy heka judeukõdu mahãdu rityynykre kia weselemy. Ijõ txu aõ wiji aõkõ heka riroxirenyke: Abraõ, Ijai, Ijaò-wana biu-ki heka riroxirenyke bedeludu iny mahãdu-wana. ¹² Judeu mahãduõ ròirenyõkre tamy. Tule kaibohoõ tahe aõhetykrebo. Ijõ mahãdu dori bedelorohokỹ-txi resekre. Taiki tahe irynamy rurykre aõkõmydỹnyana-ò. ¹³ Taita Jesuisi soldado dinodu-ò rarybere: —Makre, timybo wiji tahõtĩnymy tetyhinyte wesemy heka rarekre. Iurele teòdu reytere.

¹⁴ Iribi tahe Jesuisi Pedro heto-ò ralòre. Iriòre lahi heka aõma rubuna nihikỹ roimyhỹ. ¹⁵ Tahe Jesuisi rimyre tebò-di tamy rerire. Idi tahe irubuna iribi ròhònyre. Tai tahe tii ronyre. Ronymy tahe rỹsỹna riwinymyhỹ tamyreny. ¹⁶ Txiorotyhymy inyõ didyde aõma tyytybybina nihikỹ-di ratximyhỹõ. Iu Jesuisi sohoji rybeõmy rarybereu tahe aõwesele iribi ròhònyre. Kia webinadu didyde, tule reytere. ¹⁷ Iwese ihetxiu Isaia ryberiti rarybere wesemy heka tule riwinyre:

Jesuisi riwinyre. Kiamy wahe. Wabinanareny waribireny riwiyre. Inatyhyre.

¹⁸ Iny sõwemy ributunyreu. Tai tahe taerydỹna mahãdu-ò tii rarybere: —Rokoirenyhe kanawe-ribi ijà-ò. ¹⁹ Tai judeu mahãdu, bedeywina bederydỹduõ tamy rarybere: —Awana arakre titxibo makreu heka ahekile anakre. ²⁰ Tahe Jesuisi dirawyònyde tamy heka rarybereri: —Ijòrò heka ihãloo dire, ibỹtỹ dire, nawii bỹtỹ isỹ dire. Tahe jiarỹ, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ wahe, wahetoõre, waherinaõre. ²¹ Ka ijõ iheludu mahãduõ tamy rarybere: —Wanyrỹ, waha heka rurura. Tai heka juhoo arituunykre. ²² Tamy rarybere: —Manake,

wijile biwaheludunyeke. Rubuõmy rÿira, rubu mahãdu heka rituunykemy idi ratxireri.

²³ Jesuisi hãworo-ki ronyre tahe reurore. Ieryredÿÿna mahãdu riheludunyenre kia lawokile. ²⁴ Ahobetya-ki tahe yhy debore nihikÿ tamyreny rehemynre. Tahe òbò nihikÿmy resemÿÿre. Uritereribile yhyhykÿ bee riòbònyra hãwò rilÿmynyeke iòhòtyhyre. Jesuisi tahe ròròmy roimÿÿ iu. ²⁵ Tai tahe ierydÿÿna mahãdu heka riixixadÿÿnyre. Tamy raryberenyre: —Biwayrubunyeke, Wanyrÿ. Aõkòkeki, rukurunykre. ²⁶ Jesuisi tamyreny rarybere: —Aõherekibo kai-boho taberutenyteri? Aityhyna sòwe aõkò atxitenyteri. Jesuisi tahe rÿimy reare. Yhy debure-ò, òbò-ò rarybere: —Biyryke, bede binahakÿ. Tahe aõwesele ibutumy riyrira. ²⁷ Ierydÿÿna mahãdu urile ribedeòtiinyre. Tiibohe raryberenyre: —Aõhãbubo tii ihÿre. Òbò, tahe yhy-wana tamy roholare. Iwese tii rarybere wese rityhynyre. Irybemynale riwinyre.

²⁸ Kalileia aho ijò weribi ijana-ò ritehemynre. Kowa bede heka Kadara inire. Tule hãbu inatxi heka tyytybybina-di tai rasÿnyrenre wabedewo-ki. Kiary-ki tahe ibutumy iny ruberure. Iribi tahe ròhònymy reare. ²⁹ Aõwesele heka ryrymy roirenre Jesuisi-ò rarybekremy: —Aõwe wadireny Tate, Deuxu Riòre? Kai aõbina binahakÿmy wahòròdÿÿõmykre. ³⁰ Tahe kowa-ki ixÿni juramy riroximy rÿimÿÿ. ³¹ Tyytybybina tahe Jesuisi-ò rexitòenyre: —Biwatòenybenykeki, ixÿni jurawomy aralorenkemy biwateònyke. ³² Tahe Jesuisi rarybere: —Bòibenyeke hãbuwo-ribi. Tahe ròirenre ixÿniwo-ò. Ixÿni jura tahe ibutumy rejuxunre ijòtira-ribi. Berawo-txi tahe rabòròròre. ³³ Ixÿni-di itxeredu mahãdu tahe hãwã-ò roirenre iyyymy. ³⁴ Kia hãwã ludu mahãdu tahe roirenre Jesuisi-ò itxeremy. Tai tahe tamy rarybere ibede-ribi ròhònykemy.

9

¹ Ribererenre aõma hãwò nihikÿro-ò reuròrenyremy kanawe-ribi ijã-ò. Tai tahe Jesuisi tahãwã-ò rehemynre. ² Tai tahe didydenyde weryrybòò byre-di idi betyky-di ramyremyreny roimÿÿre. Tahe hãbu mahãdu inatyhyna Jesuisi rieryreu heka hãbu dee rarybere: —Waexi, beysake, aòraruna dori reixãwididÿÿnyra. ³ Tai tahe ritidÿÿna bederydÿÿdu mahãdu retehereri. Ixideele heka rarybemahã: —Kia heka ibinamy Deuxumy rarybereri. ⁴ Iyky Jesuisi rieryre tahe tamyreny rarybere: —Kai aõbo ibinamy waki tahateri arayky-ki. ⁵ Timybo heka kai-boho tahòtinyteri. Aõma iòraruna ariixãwidinyke aõbo ada iumy ariteytenyke aõbo? Aõbohe isiratyhyre wadee tahòtinyte wahe. ⁶ Deuxu-ribi waruru dire.

Kabede-ki heka òraruna ariixãwididÿÿnyke jiarÿ heka Deuxu Riòre Hãbu tyhyhykÿ rareki wahe. Tamy rarybekre: —Myike, abyre binykre ta mariakre asÿ-ò. ⁷ Tai tahe hãbu aõwesele rÿimy reare. Tahe taheto-ò rare. ⁸ Tahe bede inysòwetyhy heka ribedeòtiidÿÿnyre. Deuxu heka wowydyna riwahinyre. Tii iny-ò ruru riwahinyreki wahe.

⁹ Jesuisi iribi rariamy rare. Tai tahe tii Mateu-wana heka witxi reare ryki: —Jiarÿ heka nieru butudÿÿna heto-ki ranymahã. Jiarÿ rebutunymahã aõma inyòwydÿÿna heka rebutunymyhÿre. Iu Jesuisi wadee rarybere: —Manake waerydÿÿnaõmy heka beleke. Tai tahe jiarÿ tii-wana heka rare aõwesele heka ihemy rare.

¹⁰ Tai jiarÿ retobinyre kanakemy waheto-ò. Waheto-ki riroxikemy taerydÿÿna mahãdu-wana. Tai tahe sòwemy heka iny waery mahãdu dòidenyde, òrarudu nihikÿ mahãdu wahe. ¹¹ Tule heka fariseu mahãduõ tai ratximyhÿ. Tahe Jesuisi erydÿÿna mahãduõ kiaõ-ò heka rarybere: —Aõherekibo Jesuisi òrarudu nihikÿ mahãdu-wana riroxireri? ¹²⁻¹³ Tai Jesuisi roholarehe tamy rarybere: —Aõma òhotibedu heka, webinadu mahãdulemy aõnityhymy rarumahãre. Òhotibedu-ò kanakemy. Binadu mahãdu-ò tahe tiu ararariòwyòtyhy aõma òbiti widÿÿdu mahãduòle heka anade. Warurumy rurumyhÿle mahãdu ariwiòhenanykemy anade. Aõ awihikÿmy ixi-di ròhòtinyrerìò aõkò wahe. Deuxu Ryberiti-ki tahe kaweselemy roire:

Ixiwe heka wadee awiõre aruxetòena wadee awire.
Kaiboho bierybenyke aõbo katyyriti rare.

¹⁴ Tahe Jesuisi-ò rarybere Joaõ eryna mahãdu: —Aõherekibo Joaõ Sebedeÿÿdu kia erydÿÿna mahãdu renarehemyhÿre rexitòenykreu. Fariseu mahãdu erydÿÿna heka tule heka renarehemyhÿre. Ihãrele taheka aõherekibo abedeerydÿÿna mahãdu heka tiu iwesemy riwinymyhÿre. Aõherekibo ka. ¹⁵ Taita Jesuisi dirawyònyde: —Iu iny inyhãwyymy roimyhÿreu heka iny reysamyhÿre. Aõma kia weryrybò hãwy kialiina heka teysamy ratxirerimiy ihÿre. Tiu rirubunyòhymyhÿre teti-ò. Tahe aòutxumy tahe weryrybò hãwyymy heridu heka inyò ritakremy ratximyhÿre. Iu tahe renarehekre heka. ¹⁶ Uritere inyò deratyby ritòbònyòtyhy tyytÿmyra-di. Inyò itòbòna tÿmyra-di ritòbònykeki, raykake heka iura ranihikÿke. Aõma iwesele rare aõma vÿi tÿmyra iròdutyy tÿmyrahakÿle ritidikreu. Aõma itÿmyra-ò heka iròdutyy itÿmyrahakÿle raykake. ¹⁷ Aõhe tiu vÿi tÿmyra iròdutyy tyby-ò rihynyòtyhy. Inyò kia wesemy riwinykeki taheka raykake heka rejuxunykre irube. Ihyna heka rabinake. Vÿi wihikÿ taheka aõma iròdutyy tÿmyra hynawo-ki ka awimyrÿike.

¹⁸ Iu dohodỹ̄du hetoõ bede erydỹ̄duõ heka Jesuisi-ò nade tariõre rurureki wahe. Tai ta Jesuisimy reàlære tamy heka rarybere: —Aõma wariõre rarurura wahirari wahe. Kai waheto-ò manake wariõre ruru-ribi biixixanykremy. ¹⁹ Tahe Jesuisi taerydỹ̄na mahãdu-wana roirenyre tii wana wahe. ²⁰⁻²¹ Tahe hãwyy rõhõtinyre heka: —Jikarỹ heka ityky reroti-kò karirikrekule karekytekre.

Tii dori ihãlubu rihyõhyy raremyhỹre waò inatxi reurò beòramy. Iõhõmy iribi reare. Ireroti wereysanakile rimymy resere. ²² Taita Jesuisi ròõsemy reare. Tuu robire tamy rỹraxire: —Lerỹ, awi heka rare. Aityhyna heka arateyteynyre. Inatyhymy teyteta. Tai tahe hãwyy aõwesele reytemy reare. ²³ Idi tahe aõwesele rehemynymy reare. Judeu wiuna be-deerydỹ̄du heto-ò rehemynyre. Tai heka hãwyy sõwemy robumy rỹimyhỹ rubura-ki rawiunymy rỹimyhỹ. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybereri: —Bõibenye hewahe. Hirarihikỹ heka ruruõhyky roireri. Urile heka rõrõmy roireri. Tahe iny rutzuenyre. ²⁵ Tai iny sõwemy ròhõnyre iribi. Tahe Jesuisi ralõre titxibo hirarihikỹ roireriò. Debò-ki rimyre tahe riteytenyre. Rexixare ixby. ²⁶ Ibutu bede bedemyhe inina-ò roholare. Kia deytana riwinyraò.

²⁷ Tahe hãbu ruetà inatxi Jesuisi riheludunyre heka. Kia hetoy-ribi wahe. Tamy heka raryberenyre: —Kai heka iòlò Davi riokore tate. Tai tahe ruxetõena-di biwawotõenyke. ²⁸ Idi tahe Jesuisi taheto-ò ralõre tai rasỹnymy ratximyhỹò. Iny mahãdu ihewomy rare tahe ralõre. Tamy rarybere: —Inatyhymy aõbo tetyhynytenyte, ixby arãitxeredỹ̄nykeò. Ti-iboho raryberenyre: —Kohe Wanyrỹ, retyhynyre. ²⁹ Jesuisi rarybere: —Ainytyhynadireki arue tabita. Aõwesele ro-birenyre. ³⁰⁻³¹ Jesuisi heka rarybere tarurumy tamyreny uritere ijyyõmykremy. Tai tahe aõma ròirenyre ibutuko re-lyyrenyre.

³² Idita tako-ò rexidorunymy reareki tasỹ kia hãbuõ-txi reare tyytybybina-di ratximyhỹò. ³³ Tahe Jesuisi-ò didy-denyde hãbu irybeõna kia tyytybybina òraru-ki wahe. Jesuisi tuu òlòdỹ̄nyre iribi. Iule tahe hãbu aõwesele heka rarybere iroo-ki. Kia iny ibutumy ribedeõtidiỹ̄nyre. Timy heka rarybeõhyre iko-ki juhoo raremyhỹu. Tuu rabiõhe iwesedỹ̄nadumy. ³⁴ Idi tahe fariseu mahãdu rarybere: —Tyytybybina-di ratximyhỹre. Tai heka tyytybybinahakỹ reteõnymyhỹre iny-ribi. Ihãrele heka Satanasi-di ihỹre. Tyyty-bybinatyhy wedu heka ratximyhỹre.

³⁵⁻³⁶ Idi tahe ibutumy hãwã hãwã-di Jesuisi rariamy rare ròbedeerydỹ̄my. Judeu mahãdu dohodỹ̄na heto-ki relyymyhỹre, Rybewihikỹmy. Tai Iòlõna kia ritỹnynymy tuu

relyymy. Ibutumy iny bina bina kia heka riteytenyre. Iny nade ihewo-ribi. Sõwemy heka iny aõna aõna bina binahakỹ riwinymyhỹre idi rỹimyhỹ. Titxibo rakre heka rieryõhykymyhỹre ta aõna aõna õraru-ki idinoduõreki wahe. Tai tahe Jesuisi riwotõenymyhỹre ibutumy tiiboho dori budoeni wese ratximyhỹre, itxeredu ihoõreki. ³⁷ Tai tahe taerydỹỹnana mahãdu-ò Jesuisi rarybereri: —Iny heka maixõmo sõwehekỹ rỹira wese heka iny ratximyhỹre. Aõma ibutelemy heka arixidu rỹira. ³⁸ Bexitõenyke Deuxu-ò. Tii heka bederomy maixõmo rỹira wedu rare. Bexitõenyke tamy aõbo maixõmo arixidu-ò kiditeõnykemy. Irybe-di heka raaõmysỹdỹỹkre ibedero-ki. Ibutu bedero-ki heka idi raaõmysỹdỹỹkre.

10

¹ Ributunyre Jesuisi aõma tawa-ò inatxi reurò kia bederydỹỹna mahãdu. Tamy heka ruru riwahinyre. Aõma tyytybybina riteõnykemy. Tule tamy riwahinyre ibutu binana deytana heka riwahinyre tamy.

² Kia heka tadeòdỹỹmahãdurenynimy ararybekre. Juhuu heka Simaõ Pedro. Juhuu heka Simaõ inire, ihewomy tahe Pedromy naninide. Andre ijõ. Tii heka Pedro seriõre rare. Txiau, Joaõ-wana heka Zebedeu riõre rare: ³ Filipi tasỹ ijõ rare. Idi tahe Bartolomeu ijõre. Tome ijõre. Mateu ijõre, jiarỹ wahe. Jiarỹ nieru tarasaduõ rare, imposto tarasadu wahe. Ijõ Txiau tasỹ Afeu riõre rare. Tadeu ijõre. ⁴ Simaõ ijõre. Tii Kana bede luduõ rare. Judasi Isariõ ijõre. Tii heka Jesuisi tyhedỹỹdu rare.

⁵ Jesuisi taerydỹỹna mahãdu waõinatxi reruõmy riteõnyre. Tamyreny rarybere: —Judeukõdu mahãdu-ò aõkõkre reteõnyre. Aõma Samaria mahãdu hãwã heka ralõõhyymyhỹre.

⁶ Kaiboho heka bõibenyeke judeu mahãdu-ò sohojile. Tiiboho Israeli riokore mahãduõ ihỹre. Aõma budoeni reõsamyhỹre mahadu wesemy tiiboho ratximyhỹrenyre.

⁷ Aõma tamy marybebenyeke: —Deuxu Iòlõna biu-ki heka aõwesele kedehemynykemy ihỹre. ⁸ Webinadu mahãdu heka biteytenyeke. Aõma iny rubu-wana witxi beakeki, biixixadỹỹnyke rubu-ribi. Tykybina yjy yjyhykỹ-ribi iny biteytenyeke. Tyytybybina inywo-ribi biteõnyke. Iwese aõ tetate wese iõwykõ heka ijõ-ò biwahinymahãke, iõwykõ wahe.

⁹ Uritere nieru wydyõmy, womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieru aõkõ, prata womati nieru aõkõ, cobre womati nieru aõkõ wahe.

¹⁰ Aõma anieru hyna nihikỹ wydyõmy, awa ijõ wydyõmy, ijõ dera wydyõmy. Aõma õwòru arirana wiõhedỹỹna wydyõmy. Aõmysỹdỹỹdu taõwy riwykre. Kia õbitire. ¹¹ Hetoõ malõke. Kia heka arayrubunykre. Adee riwahinykre ibutumy aõmybo rarumyhỹkre. Iu hãwã-ò malokreu, hãbu ityhydỹỹdu

mahãduõ biijekre. Taihy bonykrehyy tahe iwitxira hãwã-ò iribihyymy makre. ¹² Iu hetoõ-ò malòkeu Deuxu ywina tamy marybekre, Deuxu deysanamy wahe. ¹³ Kai awimy ityhydÿÿdu hetomy rÿike wana, biwahinyke aalàna tamyreny. Kai òbitimy aõkõ atxiteri wana tahe uritere tamy Deuxu deysanamy tamy wahidÿÿõmy. ¹⁴ Aõma tii arybe-ò roholaõkeki, kai hãwã-ribi bexitake taheto-ribi wahe. Tahe iribi bòhõnykeu tahe awabrybyxi biubÿtÿnymy bòhõnyke. Tii tahe tamyreny rioimyhÿre. Aõma tamyreny ibinatyhykre. ¹⁵ Inatyhymy heka adee ararybekre. Sodoma hãwã mahãdu, Komora hãwã mahãdu inatyhymy heka ibinare tamyreny tahe isiraõkre aõhõkÿmy dÿÿnana wahe. Aõma kia hãwã arybe-ò raholara heka kia ratyre heka tamy isiraõkre. Kia hãwã tahe aõnityhymy aõhõkÿmy rotÿÿnykre. Ywisidÿÿna txu heka rÿekreu wahe.

¹⁶ Iwese budoeni ijòrò aholay-ki rÿikre wese heka kaiboho boibekre. Hemylala erydÿÿna wesemy heka maraykynykre. Idi tahe sõwemy aõma ywina-di maraykynybenykre bòtòwesena-di. ¹⁷⁻¹⁸ Uritere inatyhy heka aramykre araròtenykre dohodÿÿna hetowo-ò adi ralokre. Waðraru-ki heka bede dinodu mahãdu heka araywisidÿÿnynakre. Judeukõdu mahãduko Rybewihikÿ Tÿmyra rarybekre. Tiiboho arahãtenykre. ¹⁹ Aõ heka belyyke ikoreny ibutumy roholakemy. Aramykeu heka uritere nohõtiõmyke aõmybo marybekremy ywisidÿÿna-ki wahe. Bede heka ariwahinykre rybe ibededÿÿnanau. Rybeõmyke, urile rybeõmyke. ²⁰ Kai ixiwanale aõkõ marybeke. Aõma Deuxu Tyytybytyhy arãwiòhenanymyhÿreny. ²¹ Inyõ heka taseriòre rityhenykre. Tybyõ tule tariòre rityhenykre. Aõma iriòre tasÿ tyby-ò iky reakre idi rirubunykre. ²² Ihy ibyrymy heka aluu aõkõkre waðraru-ki. Ibutumy iny deramy rarehyyke waðraru-ki: Inyõ tule òbitimy rarekreki, ikonanatxu-u, Deuxu Iòlòna-ò ralokre. ²³ Tahe anatakre. Aõma hãwãhãkÿõ-ki atxikeki mahenykre ijõ hãwã-ò. Ihewoludu ikonana hãwã hãwãhãkÿ-ribi behemynyke-ribi tahe adòòsekre. Judeu hãwãhãkÿõ-ò behemynykrekõule tahe adòòsekre, jiarÿ Hãbutyhyhykÿ wahe.

²⁴⁻²⁵ Aõma bedeerydÿÿdu mahãdu tahe aõma ierydÿÿna mahãdu ratyre rare. Tule iwedu deòdu ratyre heka ihÿre. Iwesereny tahe boibe benykre. Tahe awedu tate. Inyõ tahe riwarinimyhÿre Satanasi, Belisibu wahe raremy. Tahe iwe-sele heka iny araninikre waweselemy, ibinatyhyre wahe. ²⁶⁻²⁸ Jiarÿ adee wiji relyreri. Biurasòmy heka tuu bedelyykre ibutu ijohonanamy adeereny relyreri. Wasimy wijirumy adeereny relyre. Biurasòmy tahe ibutu ijohonanamy tuu belyybenykre. Uritere ilau brebuõmy. Aõbo wasimy rÿire

heka ibutumy ratỹnykre. Uritere ilau brebuõmyke. Adeelekre rirubunykre atyytyby ta rirubunyõtyhy. Iruruõre dori atyytyby rirubunyké. Deuxule tahe bityhynyke. Tii dorihe iruru-di heka rare. Tii bede luru-txi heka atyytyby bede luru heõty-txi heka adi rehuke. Bityhynyke idile maraykynyke. Hãbu lau brebuõmy hãbu aõbina bina riwinymyhỹre lau brebuõmy. ²⁹ Nawiiõ iny riwymyhỹre womati nieru iyja-di, iõwy riõre iny heka riwymyhỹre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. Tiu heka Deuxu rieryõhyymyhỹre nawii sõmo rurumyhỹreu heka tiu rieryrykõmy idi reteheõtyhy. Kiawese aõbo tahõtinyinmahãte. Aõkõre, inatyhymy idi retehemyhỹre. Ijõ rurumyhỹreu heka tuu robimyhỹre. Aõma Deuxu heka anaerymyhỹre nawii sõmo ratyre heka aumy rierymyhỹ. ³⁰ Ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo radeti rỹimyhỹre heka rierymyhỹre. ³¹ Breburenykõmykre, kaiboho dori nawii ratyre Deuxu-ò toite. ³²⁻³³ Kai marybeke: —Jiarỹ retyhynyre dori tahe umy arelyyke. Jiarỹ heka umy ararybeke inynyrỹ dee biu-ki wahe. Iny sõwehekỹy-ki riwatxiõnykeki tule aratxiõnyke jiarỹ Wahako-ò. Jiarỹ heka suò anade.

³⁴ Aõ ywina wydumy aõkõre heka anade. Jiarỹ heka ywina aõkõre diwyde. Bedejeijeidỹỹmy anade iribi wadee wou rỹikremy. Hãbu heka tybe òludumy rarekre.

³⁵ Tule hãwyy tadi òludumy arisinykre. Tule iriokorese tariõrelahi òludumy arisinykre. Aõma inyõ òludu heka tasỹ mahãdu òludumy rarekre.

³⁶ Boluu adireny boreny heka boibekre. Kia luumy heka boibekre. Tai tahe iratyremy boibekre aõkõkeki tahe waluuõkeki tahe wahõrõ mahãdumy aõkõ boibeke.

³⁷⁻³⁹ Kaweselemy boibeõkeki. Tai tahe kai wahõrõ mahãdumy aõkõhe mabekre. Aõma biyrurubunutyhykeki tahe kai ihãrele aõkre. Aõma kai waõraru-ki aõhõkỹmy botỹỹnykeki wadee waaõmysỹdỹỹ òraru-ki inyõ anarubunyekeki aõhe adee rutỹỹnykeki. Tai tahe aumy ròhõnykre inyõ tasỹ-ò aradykeki iwese tii tasỹ-ò riwadyra wesele heka aradykre.

⁴⁰ Tii riwadyra wana Deuxu heka ridymyhỹre riwateõnyreki wahe. ⁴¹ Deuxu rybeduõ bidybenykeki. Tii Deuxu-ò arãwahinykre. Deuxu adee uriiõno kadiwahinykre. Adeereny kidiwahinykre. Wahisidỹỹna ritakre wese heka tule kai bitakre. Adeereny ararybekre. Deuxu hõrõ mahãdu heka bimymahãbenyke. Aheto-ò bidybenyke hãbuwi ihỹrenyre. Tiiboho dori wese uriiõno ritarenykre wesele kaiboho bitabenyke. ⁴² Kai uladu-ò bemonao biwahinykeki bedi imonamy. Tai tahe kanakre inatyhymy

adee aõ kidiwahinykre. Kai waòraru-ki ityhydÿÿdu-ò bee biwahinykeki, inatyhymy heka aòwy adee kanakre.

11

¹ Jesuisi heka rexihure aõma taerydÿÿna mahãdu waòinatxi bederydÿÿna-ribi. Kia bede ywina tamyreny riwahinyre. Rexihureu tahe rare ròhònyre iribi hãwã-di. Aõma rybe ritÿnydÿÿmy rakremy hãwã hãwã-ò.

² Idi tahe ròtenywokile heka iu Joaõ roimyhÿ. Aõbo Jesuisi tahe iu aõna aõna wiwihikÿ ritxienyumhÿre heka Joaõ tamy roholare. Ròtenywo-ki roimyhÿ-ribi. Idi tahe Joaõ taerydÿÿna mahãdu riteònyre Jesuisi-ò dÿÿraximy: ³ —Kohe, anaraòdenyde tate. Aõma Deuxu deòdÿÿna wahe kanakre aõbo ihewo-ribi. Ariraòrenykre aõbo urihimyò. ⁴ Tai Jesuisi ri-rawònyre: —Aõma bòòsebenyke ixbyle Joaõ-ò. Belyybenykre ikò aõna aõna wiwihikÿ rewinyre arureny-ki tule tabite wamyreny. ⁵ Aõma iruetàhàkÿ heka. Reruedÿÿnymy rare wahe. Itiere tasÿ retinywãhãre dinoduhukÿ ityy reytemyhÿre. Aõma ijõ Rybewihikÿ Tÿmyra roholaòhyymhÿre tasÿ tule rei-johonadÿÿnyre. Aõma rubu tule rubu-ribi reixixadÿÿnyre. Rybewihikÿ Tÿmyramy heka retÿnydÿÿnyre ibutu iny-ò wahe, iny aõkò mahãdu-ò wahe. Tule Joaõ-ò marybebenyke kaweselemy wahe. ⁶ Maratyhybenykeki, beysabenyke.

⁷ Iribi ròhònyreu tahe Jesuisi heka rarybere Joaõ bededÿÿnanamy. Aõmybo wahe Joaõ-di ròhòtinyreny aõmy tuu bedi nohòtinyreny tamy itxereny bederahy ròirenyreki wahe. Otxirarade wese yhy-ki tahòtinyteri. ⁸⁻⁹ Ada aõma hãbu urimynodutyhymy aõbo idi ròhòtinyreny. Aõma butòre wesemy idi ròhòtinyreny. Ada iwitxiramy aõbo idi tahòtinyteny hãbu tyywihikÿdiremy idi rahòtinyteny. Iòlò taheto wihikÿ-ki ratximyhÿre. Aõkòre, kia iny heka aõ Deuxu rybeduòmybo tahòtinyteny. Inatyhy tii kia rare. ¹⁰ Iratyre heka tii rare. Aõma dori Tyyriti-ki rarybemyhÿre:

—Tii heka wako-ki kadehemynykremy ratximyhÿre, wamy relykemy, wary riywinymyhÿre.

¹¹⁻¹⁴ Inatyhy heka rare. Tii heka ibutu hãbu ratyre ratximyhÿre. Ihãrele tahe heka Deuxu Iòlòna-ki heka ijõ iny iratyre ratximyhÿre. Hãbu binahakÿ heka Deuxu Iòlòna-ò raaòbinanymyhÿre. Joaõ rexideleny rybe itÿnydÿÿmy rexidelenyrehyulle heka ritelemy ralore. Tule wiji nalòmhyÿde sòwemy. Iu Joaõ rehemynykòle heka tuu rarybemyhÿre ibutu Deuxu rybedu mahãdu heka tuu rarybemy raremyhÿ. Tule Moisesi bede ywina kia rarybere. Tii Eliasi wesele ihÿre. Tetyhynyteny aõbo. Iwese Deuxu rarybereri wesemy heka tii nade. ¹⁵ Inyò ierysmy rurukeki, roholake wiji. Aõmybo

ararybekre kainymy tiwesebo r̄ymyh̄remy. ¹⁶ Tiiboho heka iwese weryry uladu risinymyh̄re wesemy ih̄yrenyre. Kiamy heka tiinamah̄adu-ò rarybemyh̄re: ¹⁷ —Jiar̄yboho heka aõma wiunawihik̄y-di rawinymyh̄renyre. Idi tahe teysatenyõhyymãh̄atenyte. Tahe wiuna bederarysyna-di heka rawiunymyh̄renyre. Ta bedewoõhyymah̄atenyteri. ¹⁸ Joaõ Sebedȳydu heka riroxiõre. Vĩmy riõõre. Inywesereny tai tarybetenyte: —Tii raitx̄ytemy ih̄yre. Tyytybybina-di ih̄yre. ¹⁹ —Jiar̄y Deuxu Riõre heka rehemynyre Hãbutyhyhyk̄y wahe. Jiar̄y reroximyh̄re. Reõmyh̄re tahe kiaboho heka waluu aõkõ heka toite. Urile heka wamy tarybemyh̄ytenyte wabyre nihik̄yremy wabemomohõk̄yremy. Aõma òrarudu kia liinatyhy heka jiar̄y rare. Aõ ikõkõlemy heka taraykynymyh̄ytenyte ih̄arele taheka òbitilemy ixi-di tanohõtymyh̄ytenyte.

²⁰ Jesuisi heka sõwemy aõwihik̄ymy riwinymy raremy. Ih̄arele heka imah̄adu rityhynyõhyymyh̄re heka. Kia Jesuisi heka rarybere kia hãwã mah̄adumy. ²¹⁻²² Orasi hãwã aõ heka adee binatyhymy kanakre amah̄adu-ò wahe. Besaida hãwã mah̄adu, kaiboho aõna aõna wiwihik̄ymy tabitenyte ahãwãreny-ki. Tiu heka ixi-txi õhõtireny reaõhykymyh̄re. Jiar̄y aõma Tiro hãwã-ki Sidõ hãwã-ki aõna aõna wiwihik̄y ariwinyre wana inihe heka ixi-txi tõhõtireny reare iniheka saumy tyky rexytyynyre tule brybysi ixityrereny heka rexihumy. Sidõ hãwã Tiro hãwã heka urihimyo adeeremy isirakre. ²³⁻²⁴ Kafanaõ hãwã mah̄adu! Kaiboho heka tule ixixireny õhõtireny reaõhykyre. Aõma kaiboho heka awireny ixidireny tahoõtynmah̄atenyte, awityhyremy. Kaiboho heka òhòtenamy bekoabenykre bedebina heòtyhyk̄y-ò dori be-sebenykre. Sõwemy dori aõwihik̄ymy kaiboho tabitenyte. Deysana wiwihik̄y-di wahe. Tiu heka ixi-txi õhõtireny reaõhykymy aõrarureny-txi. Aõ wiwihik̄y Sodoma hãwã-ki rewinyre wana wahe. Tiu heka rabinaõhyyre inihe heka wiji-ò. Aõkõ botȳybenykre aõma Sodoma hãwã ratyre heka aõhõk̄ymy botȳybenykre, Deuxu ywisidȳyñatxu.

²⁵ Tahe Jesuisi rexitõenyre Deuxu-ò: —Waha, biu bede-wana iwedu atximah̄ate. Kai uladu-ò aõna aõna tet̄ynnyte. Tewõmah̄ate heka kia ibedeeryhyk̄y lau heka tewõmah̄ate. Kai ixi-di bedeeryhyk̄ymy rõhõtynymyh̄re lau wahe. ²⁶ Tii heka adeewinare. ²⁷ Ibutumy heka Waha wadee riwahinyre tii heka riwaeryre. Jiar̄y tule tii reeryre. Aõma ixidee wikeki inydee ariteòsinyke. Timybo Waha rare. ²⁸ Elehyd̄ȳmy buruke aõbo? Manake wadee. Jiar̄y heka araelehyntykre. ²⁹ Walõtityreherina ixidee bitidibenyke. Tai tahe wawana maaõmysȳdȳbenyke. Arabederyntykre heka ywina-di. Aritidiõtyhy heka aõ utxiehek̄y atyrereny. Elehyina

adeereny ariwahinykre awo araykyreny-ò. ³⁰ Aaõmysÿdÿÿna adeereny rewahinymyhÿre isiraõre heka. Iutxiemy aõkõ rare.

12

¹ Sabado txuu, judeu elehynatxu Jesuisi rariamy ròirenyre maixõmoni oworu-ki. Tahe rekoarenyre aõma maixõmoni oworuro-di heka irenyre. Kia heka tahe Jesuisi taerydÿÿna mahãdu heka riarimyhÿre aõma riyrenykremy rama rahu-raki. ² Iu-ki tahe fariseu mahãduõ retehemy ratximyhÿre. Tiiboho tahe rarybere kia Jesuisi-ò rarybere: —Kia hewa brebuna rare aõma sabadotxu riwinymyhÿré: —Aõherekibo aerydÿÿna mahãdu iu riwinyrereri. ³ Tahe Jesuisi tamy rÿÿraxire aõma ijyymy ikoreny relyyre iwese Davi riwinyre wesemy heka riwinyrereri ramy rahureu. ⁴ Davi riki heka ralòre Deuxu dohodÿÿna hetowo-ò heka ralore. Tai tahe rirÿsÿmyhÿ kia aõma xiwena-ki heka riymy. Kia orotxu heka aõma xiwena-ò hidÿÿna mahãduõle rÿimy. Tahe ihãrele heka riyrenyre heka. Tajoi mahãdu-ò riwahinyre. ⁵ Kia wesemy aõma tariakõte bedede ywina tyyriti-ki wahe. Aõma xiwena wahidÿÿdu heka rityynyõhyymyhÿre. Aõma sabadotxu kia wahisidÿÿna. Xiwena bedede ywina wahe. Iu dohodÿÿna hetowo-ki ratximyhÿu. Tii heka sabadotxu bedede ywina rityhynyõhyymyhÿre. Tahe heka aõbina bina riwinyrenyõhyymyhÿre. Kia tahe heka tule heka bedede ywina tyyriti heka ritidÿÿna roire. Idi tariatenyõte. ⁶ Inatyhymy heka adee ararybekre. Inyõ kaki ratxikeki jiarÿ heka kaki heka inyõ ratximyhÿre aõma dohodÿÿnahakÿ heto-ki wahe. Dohodÿÿdu mahãdu ratyre heka watximahãre jiarÿ wahe. ⁷ Kiamy heka ritidÿÿna rÿimyhÿre. Jiarÿ heka xiwena luure ihãre tahe sõwemy heka iratyre ruxetõena luure. Jiarÿ aõma xiwena luure ihãre tahe iratyre heka aõma ruxetõena luure sÿ. Kaiboho terytenyte wana. Aõma heka ibinamy tarybehynnyhÿte inyõ teõsamy ratxikeò. Aõma aõ riwinyrenyõhyymyhÿre. Kiamy wahe. ⁸ Jiarÿ dori Deuxu Riòre Hãbu watximyhÿre. Jiarÿ tule aõma sabadotxu wedu wãhãre.

⁹ Tai tahe Jesuisi nade heka ixiby aõma tohodÿÿnareny heto-ò. Ralòre heka sabadotxu. ¹⁰ Hãbuõ ratximyhÿre debò binare. Debò rayjayja ihÿmyhÿre. Tahe fariseu mahãdu heka Jesuisi-di mynamy ratximyhÿre. Aõ rybebinamy rarybeke òraru-ki rimyky. Tai tahe rÿÿraxire Jesuisi-ò: —Tymyrebohe brebuna aõbo sabadotxu deytetÿÿ ada aõkõre aõbo. ¹¹ Tai ta Jesuisi rirariwònyre: —Kaweselemy rõkõhõtinyrenyke. Kai heka aõmy abudoeni sohojilere. Sabadotxu heka reseke hãlooro-txi aribi. Tymybo mohõtinyke aõma bitake hãlooro-ribi. Inatyhyre aõbo. Sabadotxu hãrele bitake. Kohe, inatyhyra. ¹² Hãbu heka budoeni ratyre heka iõwy rare. Aõma sabadotxu

aõwaxinyre heka reyteke. ¹³ Tai hãbu-ò rarybere Jesuisi: — Ebò biditytyke. Debò ritytyra ta wiwesele debò relere awimy. ¹⁴ Fariseu mahãdu heka wii ributunyre, iribi ròhòrenyreu wahe. Widee raryberenyre: —Aõma timybo rikisỹnyrenykre rikimynyrenykre rikirubunyrenykre.

¹⁵ Tahe Jesuisi rierymyhỹ kiamy rarybermyhỹreny heka roholamyhỹ. Tahe Jesuisi rierymy heka. Iribi irehemy ratximyhỹreny hãrele, rierymy heka. Iribi tahe rexitare heka hãwã-ribi wahe. Idi heka ihemy heka rare rihe-ludunyre. Sõwemy heka webinadu ihemy rare. Ibutumy riteytenyre. ¹⁶ Teyteydỹna mahãdu-ò rarybere: —Uritere itỹnydỹỹõmykremy tuu ijyyõmykremy inyko-ò. ¹⁷ Ihexiu Isaia tyyriti-ki heka kawesemy rỹimyhỹre. Tii heka Deuxu rybeduõ rare.

¹⁸ —Kaheka Wadeòdu rare. Tuure heka jiarỹ, tii heka retare. Rehixinyre. Tii heka deysana wadee riwahinymyhỹre Tatytybytyhy tamy ariwahinykre. Ywisidỹna txuu heka ibutuko-ò relyykre.

¹⁹ Tii heka ryyrõtyhy rebureõtyhy heka inyõ-wana widee. Tiu heka inyõ roholaõtyhy irybe dee. Ryki heka inyõ irybe-ò roholaõtyhy.

²⁰ Aõma bõtòreõ irybòhòmy roi eki. Tii raòròõtyhy. Tx-ueõtyjurà loosòna urihimyòkeki heka tiu ruriõtyhy eleti-di. Tii ritakre iaõbinana, inatyhynaõ binana wahe.

²¹ Ibutumy heka iraròsòna iribi ritakre.

²² Hãbu rybeõ ruetãò heka iny didydenyde Jesuisi-ò wahe ralõmyhỹreki wahe. Tii tyytybybina iwo-ò ralõmyhỹreki wahe. Jesuisi tyytybybina riteònyre. Tai irue heka awimy relere rarybere. ²³ Ibutu iny sõwe heka heka ribedeòtiidỹnyre. Widee tahe raryberenyre: —Ka heka Davi riore riòre òsana rare, Deuxu deòdỹna wahe. ²⁴ Tahe fariseu mahãdu-ò roholare. Tahe rarybere Jesusimy: —Tii inatyhymy tyytybybina riteònymyhỹre inywo-ribi. Aõma tyytybybina wedu ruru-di heka riteònymyhỹre. Belisibu ruru-di wahe. ²⁵ Jesuisi heka rieryre iraykyreny. Tai tahe tamy rarybere: —Ijyymy heka tamy rarybere. Iòlòna mahãdu wiribi ibutumy rexihixinykeki tahe rexihukre ibutumy wiribireny. Tahe hãwã mahãdu taijoiy-ribi rexihixinykeki, awi aõkõ rare tai wahe. ²⁶ Wiribi rexihixinyke wana. Tule awi aõkõ rare tai wahe. Aõma Satanasi rexideònykeki tahe tayreny-ribi rexitake. ²⁷ Belisibu ruru-di tyytybybina ariteònyke wana aõdibohe aheludu mahãdu riteònykemy ratximyhỹre. Tii-boho heka aywisidỹỹdurenymy ratximyhỹre. ²⁸ Jiarỹ Tyytybytyhy ruru-di ariteònykeki heka kaiboho arurunareny Deuxu-ribi nade. Iòlòna adeereny rehemynyreri. ²⁹ Inyõ

heka hãbu rurutere hetowo-txi ralòõtyhy wasimy wahe. Tai rawasinymy ratximyhỹkeki tahe urile juhuu hãbu ritaataake. Idi tahe iheto-ribi aõdibo rawasinyke. ³⁰ Inyõ wabiòwamy aõkõ ihỹre wana heka, waòludu rare. Inyõ wawana ibutumy ratxiõmyhỹre wana tahe raybàtãmehỹre. ³¹ Inatyhymy jiarỹ adee anarybekre. Ibutu òraruna kanaixãwididỹỹke. Hãbu aõtxile aõbina bina rarybemyhỹre. Sohojile taruxãwidỹỹõtyhy. Aõtxile inyõ aõbina binamy Deuxu Tyytybytyhy rarybekeki. Tii aòraru rataõtyhy. Kia heka òraruna tiiehyymy rarekemy ihỹre. ³² Hãbutyhyhykỹ heka Deuxu riòremy aõbina binamy iny rarybekeki, wamy wahe, tii tahe ixãwidina dire. Deuxu Tyytybytyhyhymy rarybekeki, tii tahe iixãwidinyõhyre. Tiehyy kia òraruna-di rareke. ³³ Jesuisi rawesenanyre iny òwòru wese rare. Òwòru awimy rỹike wana, tai heka iratywihikỹõ-ki iny rahake. Ruru rasunymyhỹre raruburerimy ihỹre. Kia tasỹ iratywimy aõkõ rỹike ibinamy. Aõma òwòru iny rierymyhỹre aõbo iribi iraty dejuxunymyhỹde òraru-ki iny rierymyhỹre, awire. ³⁴⁻³⁵ Kaiboho heka hemylala mahãdu wesemy atximyhỹtenyte. Kaiboho heka abinatyhymy ahãtenyte. Timybo heka kaiboho aõwihikỹmy marybebentyke. Arayky aõbina bina hakỹlemy tõhõtinyteri wana. Tai taheka ary tuu ròhònyke ary tuu rarybeke. Aõma hãbu wihikỹõ ratxiremyhỹre wana aõnana wiwihikỹle tarayky-ki riyrubunymyhỹre. Tii heka rarybemyhỹre. Hãbu bina tahe tarayky-ribi ibinalemmy rarybemyhỹre. ³⁶ Ibutumy aõmybo iny rarybemyhỹre heka ywisidỹỹna txu tuu rarybemyhỹre rierymy timykibo tuu rarybere wahe. ³⁷ Òrarukibo rarybere: —Arybe òraru-ki heka ywisidỹỹna-ki atxiteri. Bitakemy aõbo ada aõkõre aõbo.

³⁸ Bedeerydỹỹdu mahãdumy heka fariseu mahãduõ tamy rarybereri: —Erydỹỹdu, wadeereny biteòsinyke awiwihikỹõ. ³⁹ Jesuisi dirawyònyde: —Iny kamahãdu heka ibinatyhy rare aõ awiwihikỹ rexitòenymyhỹre. Abina binale wahe. Aõ wihikỹle bobiõtyhy. Tahe sohoji aõwihihikỹõmy heka mohõtinyke. Jonasi widỹỹna wahe. ⁴⁰ Jonasi Deuxu rybeduõ widỹỹna wahe. Tii inataõ txu inataõ rummy uturahakỹ wona-ki ihỹmyhỹwesemy. Iwese Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ bede-ki rarekremyhỹ wesemy inataõ txummy inataõ rummy. ⁴¹ Ninive hãwã mahãdu heka roholarenytxi tõhõtireny reare. Iu Jonasi rybe ritỹnydỹỹreu wahe. Tahe inyõ kaiboho tamy taholatenyte. Sõwemy heka iny Jonasi ratyremy ihỹre. Ihỹrele kaiboho ixitxireny õhõtireny reaõre. Ninive tamahãdu tahe ibinany adeereny rarybekre. Ywisidỹỹnatxu wahe. ⁴² Iòlò Hãwyyõ heka ibòò irehe-ribi nade. Aõma Salomaõ bede erydỹỹna-ò roholakemy. Kaiboho heka inyõ-ò taholatenyte. Salomaõ ratyre heka sõwe inihikỹ ihỹre. Ihãrele ta ixitxi

nohõtireny reaõre. Ywisidÿÿnatxu heka Iòlò hãwyy ibinanamy kÿnarybekre umyreny wahe. Ywisidÿÿnatxu. ⁴³ Aõma tyytybybina hãbu-ribi ròhònykreu tahe elehydyÿÿna riijekre. Aõma bedebinana tòteehekÿ tahe tuu reakre. Ihÿre tahe tai rahaõhyykre elehyna-ki wahe. ⁴⁴ Tai tahe ixidee rybekre: —Aròòsekre kÿhe. Iribi ranywÿhÿreò anakre. Tai tahe kia hãbu-ki rahara. Tyyrahakÿmy iwo-ki iruxeramy. ⁴⁵ Tai tahe ijõ-txi reare. Debò inatxi reurò tyytybybina-txi iratyre tyhy wahe ibinare. Tai tahe ridyke tahãbu-ki rasÿnyrenykemy. Kia hãbu heka iwese juhu raremyhÿre ratyre ibinamy ratximyhÿre. Kaiboho heka kia tyytybybina wese atximyhÿtenyete.

⁴⁶ Jesuisi tahe ijõ-ò rarybere ijõ ijoy-ò, tai tahe ise rehemynyre, iseriòreboho-wana. Sõwemy iny mahãdu-ò heka rarybere. ⁴⁷ Inyõ tamy rarybere: —Inyõ heka arãijereri adi ahelÿÿna. Kie heka rehemynyneri adee rarybekemy adi ratxireri. ⁴⁸ Jesuisi dirawyònyde: —Mota heka nadireri, mota heka waseriòrereri? ⁴⁹ Tai tahe tebòhe riteòsirateòsinyre taerydÿÿna mahãdu-ò. Ka heka nadi rare. Ka heka waseriòrere. Ka ijõ heka waseriòre. ⁵⁰ Wahadeewi riwinymyhÿreki tahe, tii heka nadi rare. Waseriòre rare. Waha dori biu-ki ratximyhÿre.

13

¹ Itxu taheka Jesuisi rare heto-ribi Kalileia aho ijà-ò. Tahe tai ronyre. Tahe rexiterenyre Jesuisi iny ribedeerynomy. ² Tai ibututyhymy heka iny wirotyre. Tai tahe Jesuisi rexitareny urihimyò hãworo-ò ronomy rexitaranyre. Iny sõwehekÿ mahãdu tahe aho ijàkile heka roholamy rÿimyhÿre. ³ Tii heka relyymyhÿre aõma ijyyò relyyre: —Aõna aõna wese ijyy rawesenanyre. Hãbu alòbòròmy rara. Tii heka alòbòròna dehuu rare. ⁴ Ijõ heka idi rehumyhÿu heka ijõ ryro-txi resere. Nawii heka riròmyhÿre riore heka. ⁵⁻⁶ Ijõ tahe rejuxunyre aõma manarutysu-txi. Tii tahe raumynyre aõwesele. Iraruxiòlemy heka rÿimyhÿ suu ibutureki. Idi bedetòtee ri-moedÿÿnyre. Idi tahe rurure. ⁷ Òwòrudÿÿ resere edey-txi. Idi ta ruhunyre edewanale. Idi tahe ede riòdesedÿÿnymyhÿre. Tai heka raratynyòlemyhÿre. ⁸ Ijõ tahe resere suwitxirawihikÿ-txi. Tai tahe sõwemy raratynyre. Sohoji òwòruty-ribi tahe 30my raratynyre iraty wahe. Ijõ 60my raratynyre iribi. Ijõ ta 100my raratynyre. ⁹ Tahe Jesuisi heka rarybere: —Kia boholatyhymy bonyke. Òhõtirenydikeki boholabenyke.

¹⁰ Tai tahe ierydÿÿna mahãdu Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Aõherekibo kai ijyy-di bierynanykemy atxiteri, rawesenanyneri wahe. ¹¹ Tai tahe dirawyònyde: —Kaiboho aõmybo Deuxu reerynanyre kaiboho bierybenyke. Ijõ

mahādu tiu ijyy rieryōtyhy. Kaiboho dori Deuxu Òlona teerytenyete. ¹² Hābuō iaōdikeki ijō heka iratyre tamy ariwahinyke. Tai tahe sōwemy tamy rauhenyke. Tahe hābu ihoōkeki ibutelemy ijōdikeki heka kiale iribi ibutumy aritakre. ¹³ Retehemy ihāre tahe robiōhyymyh̄renyre tahe ririōhyymyh̄re. Tai heka ijyy-di reerynanymy watzireri. ¹⁴ Iwese Isaia tyryiti-ki roire wese heka tiiboho ih̄renyre:

—Roholamyh̄re, roholamyh̄re ihāre tahe rieryōhyymyh̄re.
Retehemy ihāre tahe tiu robiōhykymyh̄re.

¹⁵ —Irayky tererenyreki wahe rieryōre heka. Ōhōtiren̄y heka ritōbōnymyh̄re ta ijohonana-ribi. Tarue ri-brenymyh̄re robike lau. Tahe wadee rōdseōtyhy. Aōkōre heka ariteytenykemy idi watzimyh̄re. Tibo heka terareny aōkōre.

¹⁶ Jesuisi ijō relyymyh̄re tamyreny: —Kaiboho heka eysamy atxitenyteri. Kaiboho heka bobibenyke tahe bierybenyke. Aōmybo kaiboho tabitenyteri heka, taholatenyteri wahe.

¹⁷ Ihetxiu mahādu, h̄ȳna mahādu wahe, tuu lobiximy riwis̄nymyh̄re. Aōma aōwobo kaiboho taholamyh̄tenyeteō heka roholakemy riwis̄nymyh̄re tahe roholaōhyymyh̄re.

¹⁸ Tahe bohōlake heka adee arit̄nynyke aōbo ijyy rare.

¹⁹ Ōwōruty ryro-txi resem̄yh̄re heka iny ijoireny wesemy ih̄re. Ijohona tuuwesemy wahe. Tibo roholamyreny ih̄re tahe rieryōhyymyreny. Aōma Satanasi heka nade tai tahe warybe heka iribireny ritam̄yh̄re. ²⁰ Ijō manarutysu-txi resem̄yh̄ mahādu tahe ijō ijohonadu wesemy heka roire.

Tiiboho heka deysana-di roholamyh̄reny. ²¹⁻²² Tai tahe urihim̄yōle rityhynymyh̄reny aōhōk̄m̄y d̄ȳnana kanakeu tahe aōwesele riatyke ririmy reake. Kia edey-txi resera tas̄y aōma ijō ijohonadu mahādu wesemy heka rare. Tiiboho heka aōma 1000 nierule aōnityhymy idi rōhōtinymyh̄reny

nierudile. Tai tahe rexibedewonymyh̄reny. Tiu heka Deuxu aōmyd̄ȳna riwinyōhyymyh̄re, Deuxu Rybe riwiōhenanyreny. ²³ Kia suwixira wihik̄-txi resera wana tahe iwixira ijohonadu mahādu wesemy heka rare. Tiiboho heka roholamyh̄reny rityhynymyh̄re sōwemy Deuxu dee roholamyh̄reny heka. Ijō 100my wesemy raratynyre. Ijō 60my raratynyre ijō 30my raratynyre. Iny sohoji sohojiō heka Deuxu-ō aō riwinyrerimy ih̄re.

²⁴ Idi tahe iwixira ijyymy relyyre Jesuisi tamyreny: —Deuxu Iōlona heka kia wesemy ih̄re. Oworudu heka aōma alōbōrōna wihik̄yō ritōbrōnymyh̄re taoworuro-ō. ²⁵⁻²⁸ Tahe iōluduō rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutumy iny rōrōmyh̄reu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alōbōrōna asibina-wana ruhunyre kia aōma ede wana wimy urilemy.

²⁵⁻²⁸ Tahe iōluduō rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutumy iny rōrōmyh̄reu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alōbōrōna asibina-wana ruhunyre kia aōma ede wana wimy urilemy.

²⁵⁻²⁸ Tahe iōluduō rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutumy iny rōrōmyh̄reu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alōbōrōna asibina-wana ruhunyre kia aōma ede wana wimy urilemy.

²⁵⁻²⁸ Tahe iōluduō rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutumy iny rōrōmyh̄reu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alōbōrōna asibina-wana ruhunyre kia aōma ede wana wimy urilemy.

²⁵⁻²⁸ Tahe iōluduō rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutumy iny rōrōmyh̄reu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alōbōrōna asibina-wana ruhunyre kia aōma ede wana wimy urilemy.

²⁵⁻²⁸ Tahe iōluduō rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutumy iny rōrōmyh̄reu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alōbōrōna asibina-wana ruhunyre kia aōma ede wana wimy urilemy.

Taiki tahe kia aõma oworudu kia aõmysÿdÿÿdu mahãdu. Tuu heka ijyy-di nade tuu ijyymy. Idinodu rarybere: —Aõma waõludu heka kia riwinyre wadee. Idi oworudu narybede: —Aõhebohe arotÿÿnyrenykre? Ta idile aõbohe arisiherenykre araxirenyre. Tai tahe rirawyõnyre: ²⁹⁻³⁰ —Aõkõre wahe, kia ibutumy alõbõrõna rirarutxinykre. Ixinamy heka ratybienykre tii-wana wiurilemy kia maixõmo arixina bededÿÿnamy bede relerekeu tahe iribi raarike. Ararybekre heka tamy kia aõma oworu-di raaõmysÿdÿÿkreò. Juhu delemy asi arisykre. Tahe ritoonykre. Idi tahe maixõmo heka riarikre kia maixõmo hetowo-ò riyrubunykre.

³¹ Tahe Jesuisi ijõ ijyy wixiramy relyymyhÿre: —Aõma Deuxu Iõlõna heka aõma alõbõrõna sõmo sõmo wesemy ratximyhÿre. ³² Aõma raumynyneri heka aõma õwõru iyjatyhymy ibutumy õwõruty-ribi rariwesele relemyhÿre.

Taiki tahe kia nawiile tuu rÿtÿnymyhÿre kia õwõru-ò.

³³ Uri paõ uri ixiõlõdÿÿna heka Deuxu Iõlõna wesemy heka kia ihÿre. Hãwyy heka paõ riwinymyhÿreu, riurinymyhÿreu tahe ibutumy raubÿtÿmyhÿre kia ibemy.

³⁴ Tai tahe rexiõlõnymyhÿre Jesuisi heka sõwemy tuu relyymy raremyhÿ. Iu iny ribedeernymy raremyhÿu. Tiemy heka Jesuisi relyyhy raremyhÿ iu rõbedeerydÿÿmy raremyhÿu. ³⁵ Deuxu rybedu dori ihetxiu rarybere:

—Jiarÿ ijyy-di rebedeernymyhÿre. Aõma tuu relyymyhÿre heka ierykõna rare. Tiuhe rieryõhyymyhÿre. Iu bede rexideelenyrauhyyle.

³⁶ Idi tahe Jesuisi rexitare iny sõwey-ribi rexitare. Hetoõ-ò heka ralore. Tai tahe aõmybohe wakoreny inihe bedelyyke. Aõludu inybo arasÿnyremy. Kia ijyy heka aõma hãbu ede-di rehure ioworu-ò, taõludu oworu-ò. Kia inihe wadee bitÿnynyke aõbo rare wahe. Kia ijyy telyyté. ³⁷ Tai tahe Jesuisi tii dirawyõnyde: —Kia hãbu alõbõrõna wihikÿ ribõrõnyre heka Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ, rare wahe. ³⁸⁻³⁹ Ioworu heka ibutu bede heka roimyhÿ wesemy roimyhÿre. Aõma alõbõrõna wihikÿre heka ityhydÿÿdu iwese rÿirawesemy rÿira. Asi tahe kia ityhydÿÿdukõdu mahãdu wesemy heka ihÿre. Aõma kia iõludumy rarybereri tahe kia Satanasile heka ihÿre. Kia iyresynamy rarybereri aõbo bedekonana heka tuu rininimy heka tuu rarybereri. Kia ÿju heka iyresydumyhÿ tuu rarybereri. Kia rimykre ede riorokremy rarybereri heka aõma ityhydÿÿdukõdu mahãdu heka tuu rininimy rarybereri. ⁴⁰ Ritakre heka rihitxinykre. Heõty bedehẽkÿ heka idi rehukre risõkre iu wahe. Iwesele taheka bedekonana heka rarakre. ⁴¹ Deuxu Riõre, Hãbutyhyhykÿ heka aõma ÿju riteõnykre ibutu iny ributunykremy.

Ityhydÿÿdukõdu mahãdu ijõ iny òraruna-txi rityhedÿÿdu mahãdu heka ibutumy ributunykre widee. Ibutumy aõbina bina widÿÿdu wahe.

⁴² Idi tii rihukre. Tai tahe ryrykre aõkÿmy rotÿÿnykre tai. Robumyhÿre taju. ⁴³ Kiau aõma

Deuxu hõrõ mahãdu tahe Waha Iòlòmý ronymyhÿre kie ronykre. Tiiboho loosòny wesemy heka ritoosònanykre txuu loosòna wesemy.

Õhõtirenydikeki ibutumy heka boholabenyke.

⁴⁴ Deuxu Iòlòna tahe nieru wesemy ratximyhÿre. Aõma nieru heka hynaõ-ki rahara nieru-di tÿximy aõma surawo-ki idi hãbu ixbyby riwore. Tai tahe tii reysatyhymy ròðsere. Kia ibutumy taaõmydÿÿna-di heka rohonyre. Kia bedero riwykremy.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ijõ tahe tule Deuxu Iòlòna wesemy ka ratximyhÿre. Iwese ixiura wydydu ihÿre wesemy heka Deuxu Iòlòna ihÿre. Iwydydu heka ijese ijesemy riwymyhÿre. Aõwi riererimy riererimy heka tai rahamyhÿre iruxera-ki tii tahe riwymyhÿre. Kiau tahe tai rahare aõ õwyhykÿõ-ki heka rahare. Tii idi tahe rohonyre ibutumy taaõmydÿÿna-di idi tahe kia iwydymy idi ratxireriò riwre.

⁴⁷ Riàõ wese heka tule Deuxu òlòna ihÿre. Aõma rià-di iny rehumyhÿre wana heka ibutumy utura rimymyhÿre. ⁴⁸ Kia aõma idi tahe idi raixÿnymyhÿre riarimyhÿre iky-ribi. Aõma awi-di awihe riarirerimy iky-ribi. Ibinare rihitxinymy iribi.

⁴⁹ Kia bedekonana tahe iweselemy heka rarekre. Kia aõma ÿju heka riarikre awi heka ibinau-ribi riarikre. ⁵⁰ Rehukre heòty bedebinakÿ-ò wahe. Tai ki tahe rirajuamyhÿkre ta aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿkre. Txuu rikyinyamyhÿkre

⁵¹ Tahe Jesuisi tamy rÿÿraxire: —Kiamy ibutumy teerymyhÿtenyete? Tiiboho riraòwònyrenyrene: —Kohe, reerymyhÿrenyrene. ⁵² Idi Jesuisi rarybere: —Inyõ bede ywina bederydÿÿna heka rityhynyreu, waheludu rarekreu wahe. Tii tahe iwese hãbu butudÿÿdumy ratximyhÿre wese heka ronymyhÿre. Tii heka ibutudÿÿna heto-ribi ritamyhÿre, tasÿ mahãdu-ò riwahinykemy. Aõ tyby aõ tÿmyra. Ibutumy heka ritamyhÿre.

⁵³ Tahe iribi Jesuisi rexitareu, ⁵⁴ tahe tahãwã-ò ròðsere. Judeu dohodÿÿna heto-ki ribedeerynyrene. Tahe ibutumy ribedeòtiidÿÿnyrene. Tiribibo heka tii bedeeryna rierymyhÿre: —Timyrekibohe aõwiihikÿ rierymyhÿre. Tii kÿny heka aõma òwòru besedÿÿwidÿÿdu riòre heka rare. ⁵⁵ Jyje riòre wahe. Marie heka tule rare ise wahe. Txiau, Simaõ, Jyje, Judasi-wana iseriòre ihÿre tule wahe inatyhy? ⁵⁶ —Iseriòre hãwy heka tule kaki rasÿnymyhÿre inatyhy. Timyrakibohe

aõna aõna ikõkõ rierymyhÿre. ⁵⁷ Tahe rityhynyõhyymyhÿre heka tai wahe. Jesuisi tamyreny rarybere: —Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ heka tiu tauludu wijirana hãwã-ki inyõ rityhynyõtyhy rybeduõ ihetomy ijirana-ki. ⁵⁸ Tai tahe aõna aõna wiwihikÿ heka tai riwinyõhyyre, rityhynyõmyhÿreki.

14

¹ Kia bedeu tahe Herodi, Kalileia iòlò, Jesusini-ò roholare. Aõikõkõ heka riwinymyhÿre. ² My heka rarybere teòdu mahãdu-ò: —Kia Joaõ Sebedÿÿdule aõbohe rubu-ribi riixixadÿÿnyre. Tai tahe tii aõikõkõ riwinymyhÿre. ³ Herodi tahe juhoo Joaõ røtenawo-ki riteònyre. Tii taseriõre hãwyy òraru-ki kia wesemy riwinyre, Herodia òraru-ki wahe. Herodia heka Filipi hãwyy rare. ⁴ Juhoo Joaõ Herodi-ò rarybere: —Awi aõkõ rare. Kai dori aseriõre hãwyy-wana atxiteri. Uritere heriõmyke. ⁵ Tai tahe Herodi heka Joaõ rubudÿÿmy riwisÿnyre. Urile ruberumy judeu mahãdu lau. Tamyreny Deuxu rybeduõmy rÿiramy Joaõ Sebedÿÿdu rare. ⁶ Herodi kai beòramy bede reareu tahe worana bedehesi ritxienyrenyre. Herodia riõre ijadõma heka iko-ò resemyhÿre. Iixe-ki tahe awimy Herodi rahare, Ijadõma luure wahe. ⁷ Tii tahe tamy rarybere kanakemy. Aõmybo wadee bexitòenykre. Inatyhymy adee ibutumy ariwahinykre. ⁸ Tai ise ijadõma-ò rarybere: —Aõma bexitòenykre: Sebedÿÿkÿdu ratilemy tamy bexitòenykre. Tai tahe ijadõma tamy rexitòenyre: —Wadeke bidiwyke Joaõ Sebedÿÿkÿdu rati, pratoro-ki. ⁹ Tai tahe iòlòhe rabadewore. Ibutu ijohonaru-ò dori tuu rarybere ijadõma-ò. Tahe ibutumy riwinyke rÿire. ¹⁰ Tahe ihãrele iòlò heka soldadoõ riteònyre røtenawo-ò kia Joaõ rati resymy. ¹¹ Inyõ diwyde pratoro-ki. Ijadõma-ò heka riwahinyre. Tahe tii tadi-ò idi rare. Riwahinyre. ¹² Idi tahe Joaõ erydÿÿna mahãdu dioryde iumy, riwykremy, rituunykremy. Iribi tahe roirenyre Jesusiko relyyre.

¹³ Kia roholareu tahe Jesuisi røhònyre ixisohojilemy bederahu-txi. Hãwò-di rexitaranyre rare. Iny sõwemy bededi røirenyre ihemy titxibo iru-ki rakemy. ¹⁴ Rehemynyreu tahe iny sõwehekÿmy Jesuisi robire. Tai tahe Jesuisi riwotòenyre. Ibutumy riteytenyre webinadu mahãdu. ¹⁵ Tahe ratxioronyre. Tahe ierydÿÿna mahãdu tamy nade. Tamy rarybere: —Txuu ratxioronyra. Bederahy-ki dori atxiteri. Iny tahe biteònykre hãwã-ò tai rÿsÿna ixidee riwykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Aõkõre, ariteònyõtyhy jiarÿ. Kaibohole tahe aõ tamy bidiwahinybedenyke. ¹⁷ Jiarÿboho kÿny diwatxiõnyreri iruyre orotxu-di, utura inatxire. ¹⁸ Tai tahe Jesuisi narybede: —Bidiwahiny wadee. ¹⁹ Jesuisi tahe ibutumy

iny asityre-ki ronykemy risỹnyre. Orotxu inaubiõwa, utura inatxi rỹire, utura-wana rimyre tahe ritehere biu-txi àlana Deuxu-ò riwahinyre. Idi tahe paõ riyreyrenymyhỹre teòdu mahãdu-ò riwahinyre. Idi rare iny sõwehekỹ-ò. ²⁰ Ibutumy iny riroxirenyre ihãre rihydyre. Kia iuhe-di ierydỹỹna mahãdu 12 weriri ritỹxinyre. ²¹ Hãbumy 5000 òsana rỹimyhỹre. Ihãre tahe uladu-di rariaõhyyre hãwyyboho-di.

²² Tahe Jesuisi taerydỹỹna mahãdu riteònyre aho kanawe-ribi ijà-ò reuròrenykemy hãwò-di. Jesuisi tahe rarire iny sõwehekỹ mahãdu rirybedỹỹmy. ²³ Jesuisi heka iny tahetoreny-ò riteònyremy rahudi tahe tii raòwònyre hãwãlò ratyy-ò ixitòedỹỹmy. Taihyyle idi bede roronyre ixi sohojihyyle. ²⁴ Kiaule hãwò ahotya-ki rare. Òbò nihikỹy-txi ixinalemy ratximyhỹre. Tiò tiò òbò riwelòrò riwelòromy idi rehumyhỹ. Yhy deade txura-ribi. ²⁵ Rudile tahe Jesuisi biura-di heka rare taerydỹỹna mahãdu-ò, beratyredile heka rare. ²⁶ Iu Jesusile betyredile tamy rarau tahe, tiibohe heka ruberurenyre. Rirajuarenyre: —Worỹsỹ òsana inydee rareri. ²⁷ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Aworeny bitamadỹỹnybenyke. Jiarỹle watxireri. ²⁸ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrỹ, inatyhymy kai atxiteriwana heka wadee manyarybeke betyre-ki arariakemy. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Manake wahe. Aõwesele tahe Pedro hãwò-ribi ròhònymy reare, Jesuisi-ò rakemy. Betyre-ki rariare. ³⁰ Yhylemy tahe robure. Tii urile ruberure. Tai ijirahakỹlemy riwisỹnyra berahatxi-ò. Tai tahe Pedro rarybere: —Biwatakewa Wanyrỹ. ³¹ Tahe Jesuisi rimyre: —Ainatyhynakỹny ibutelemy atxiteri. Aõherekibo heka tiwatyhynyõteri. ³² Idi hãworo-ò wiwana rorukurenyre. Yhy ruhure. ³³ Ierydỹỹna mahãdu Jesusimy reàlàre. Inatyhymy heka kai Deuxu Riòretyhy tate.

³⁴ Tai tahe reuròrenyrene Kenesare bede-ò. ³⁵ Ibutumy iny kowa Jesuisi rieryrenyrene. Ti ibutumy webinadu mahãdu-ò relyyrenyrene Jesusimy. Tahe hãwã ikõkõ-ribi ritelenymy didydenyde. ³⁶ Tahe Jesuisi-ò rarybere. Ixinamy watyky-ò rerike, awimy relerenykemy. Ibutumy tamy rerire heka reytere.

15

¹ Jerusalẽ hãwã-ribi bede ywina bede erydỹỹna mahãduõ dehemynyde Jesuisi-wana rarybekemy. Tiibohe-wana tule fariseu mahãduõ dehemynyde. Tiibohe heka Jesuisi-ò rỹỹraxirenyre: ² —Aõherekibo aerydỹỹna mahãdu tebòreny risuhòkõreri roxiko-ki. Inydeereny kia bede ywina rare. Aõherekibo rityhynyõreri ihetxiu lahi rybe. ³ Jesuisi ri-rawyònyre ÿỹraxina-di: —Aõherekibo kaibohe Deuxu rybe tety-

hynyõteri kaiboho lahirybele tetyhynytenyte. ⁴ Deuxu bede ywina kawesemy rarybere:

—Boo adi-wana ibutumy heka bityhynybenyke. Inyõ rybe-bina tadi-ò tyby-ò rarybekeki. Tii tahe ruruke, tuu bede ywina rybe wahe.

⁵ Kaiboho tahe kawesemy tebedeerynytemy tewitxiranyte: Inyõ tadimy tybimy rarybekeki Wanieru Deuxu-ò wahisidỹnyamy. ⁶ Tai tahe inieru-ei tyby tadi-wana riwiõhenanyõre kia bede ywina witxira tewinymahãte. Deuxu bede ywina rityhynyõreki. ⁷ Kaiboho itxerenadu mahãdu atxitenyteri. Isaia inatyhymy umy rarybereu:

⁸ —Kia mahãdu wadee rybe-di riwadealãnanyrenyre. Wowydyna wadee riwahinymyhỹrenyre. Inatyhymy aõkõ heka kai tarybemahãte. Arayky dori Deuxu-ribi irehemy ratximyhỹre. Teerytyhyõlemy heka atximahãte.

⁹ Iwowydyna heka wadee aõ aõkõ rare. Wabede ywina ribedeerynyõtyhy. Texibedeerynymahãtenyte abede ywinarenydile.

¹⁰ Jesuísí rexidelenymy ribedeerynyre: —Boholabeny warybe-ò. ¹¹ Brebuna roxina-di biroxibenykeki, aõ adeeremy ibinaõtyhy aõ aryrenymy ralõmyhỹre aõkõ heka ibinare. Ryribi rõhõmyhỹre heka ibinare, arybe wahe. ¹² Tai tahe Jesuísí erydỹna mahãdu Jesusiko rarybere: —Fariseu mahãdu kỹny tamy awiõre kia wiji tuu tarybeta wahe. ¹³ Tahe Jesuísí rarybere: —Aõhere aõkõ rare. Timyre aõkõ rare. Ixinamy tuu raryberenyre. Iorutere-di nohõtirenyõmy. Kia fariseu bedeeryna lòbòrõna wese rare. Waha ribòrõnyõre. Ibutumy waha ribòrõnyõre suribi mahãdu ritakre. ¹⁴ Inatxi hãbu ruetà widee ryò ritỹnynymyhỹre wese. Hãwãry-ribi wiwanale hãloo-txi resekre. Tiiboho ixinamy biribenyke. ¹⁵ Tahe Pedro Jesuísí-ò rỹrãxire: —Wakoreny inihe biditynynyke, roxina brebuna ijyy wahe. ¹⁶ Kaiboho ibutu wese atxitenyteri. Teeryõtenyte. ¹⁷ Ibutumy iny aõ rirỹsỹmyhỹre weryri-di ramyhỹre tahe rõhõnymyhỹre. ¹⁸ Tahe inyõ rybebinamy rarybemyhỹre. Tii iwo ibinare, irayky ibutumy ibinare tai wahe. ¹⁹ Raykywydyna binahakỹ-ribi heka òtaõtana, rubuna, wasina, ruina ujõmo inyry-ribi rõhõnymyhỹre. ²⁰ Kia aõmydỹnana iny risurisumyhỹre, inydee ibinare. Tahe roxinako-ki iny tebò risuhõmyhỹré, kia tahe aõ aõkõ rare, ibina aõkõ rare.

²¹ Iribi tahe kia-ribi rõhõnyreu tahe Jesuísí rare irehetytymy Tiro hãwã-ò Sidõ hãwã-ò. ²² Kana bede hãwyyõ tamy nade. Tahe tamy rexitõenyre: —Wahĩ, Davi riòkòre, biwaruxetoènyke hewa. Waritxòre heka tykytyby bina-di iwoku-ki ratximyhỹre. Anohõkỹmy heka idi rotỹkỹnymyhỹre. ²³ Tahe Jesuísí

aõmy rarybeõhyyre tamy. Taerydỹỹna mahãdu tahe rarybere: —Biteõnyke hewa. Inyboho dori riixiranyrenyteri. ²⁴ Jesuisi tahe rarybere: —Jiarỹ Deuxu riwateõnyre judeu mahãduõle, tabudoeni mahãdu iõre mahãdu wese wahe. ²⁵ Hãwyy ixityre nade. Tatiowotimy resere. TAhe ixityre tamy rarybere: —Biwawikõhenanyke hewa, Wahĩ. ²⁶ Jesuisi rirawyõnyre: —Awiõhedỹỹna kia wese rare aõma hãbuõ tariõre-ribi rỹsỹna riwyyra tahe idi rehura ijõrsaõle. Kiawese rarekre, jiarỹ arawiõhenanykeki. ²⁷ Hãwyy rarybere: —Inatyhy rare. Kuladu-ribi ano rỹsỹna resemyhỹre bedetxi, tiki tahe itxõrsa ritxõre idi riwyyre reakamy rirõmyhỹre. ²⁸ Inatyhymy Jesuisi rirawyõnyre: —Kai ainatyhyna sõwere. Adee ariwinykre aõmybo textitõenyteri. Iule iriõre reytemy rare.

²⁹ Tahe Jesuisi ròõsere ixityre Kalileia ahohokỹ-ò. Raõwõnymy rare hãwãlõ-ò. Iratytyre ronyre. ³⁰ Sõwemy heka iny webinadu didyde: itiere mahãdu, iruetà mahãdu, irybeõ mahãdu, aõ ikõkõ heka bina bina witxira witxira idi rare. Jesuisiko-ò heka ritidirenyreki ibutumy riteytenyre. ³¹ Iny ruetà rỹira mahãdu itxeretyhymy riwinyre. Rarybekõmy rỹira mahãdu, rarybemy rỹimyhỹ teysamy. Itiere rỹira mahãdu, rariamy rỹimyhỹ. Tai ibutumy iny ribedeõtĩdỹỹnyre heka tahe judeu mahãdu Deuxu-ò wowydyna riwahinyre.

³² Jesuisi rarybere taerydỹỹna mahãdu-ò kanakemy. Tahe tamyreny rarybere: —Jiarỹ kỹny rewotõenyteri kainy mahãdu rỹireridi. Inataõ txumy bede riera waki. Aõ heka ihokõre rirỹsỹrenykemy. Iõwedỹỹkõlemy ariteõnykeki heka ijõ reseke ryrowetyakile. Rama riatyke. ³³ Tai tahe ierydỹỹna mahãdu rarybere: —Inyboho bederahy-ki, titxibo heka rỹsỹna arimykre iny sõwehekỹ-ò ariwahinyrenykemy? ³⁴ Tahe Jesuisi tamyreny ritỹỹraxinyre: —Tiwesebo roxina-di atxitenyteri. Tahe rirawyõnyre: —Debò inatxi reurò orotxu sõmo sõmomy idi watxireri utura deyre ijõ rare. ³⁵ Jesuisi rarybere ibutumy iny ronykemy. ³⁶ Tahe tíi rexitõenyre Deuxumy realãre. Orotxu, utura-wana riereerenyre tahe taerydỹỹna mahãdu-ò riwahinyre idi rakemy. ³⁷ Ibutumy riroxire heka kia iny sõwehekỹ ta rihydyre. Tabyre rahudi tahe riarire ierydỹỹna mahãdu. Tai tahe rahure tỹxihikỹlemy. Debò inatxi reurò weririmy heka ritỹxinyrenyre. ³⁸ Tahe 4000 hãbumy riõwenyre, kia txuu wahe. Uladu, hãwyy-di rariaõhyyre. ³⁹ TAhe Jesuisi iny-ò rarybere tasỹ-ò ròõsekemy ixiby. Iribi tahe Jesuisi hãwò-di reuròmymy rare Magadã hãwã-ò.

16

¹ Fariseu mahãdu saduseu mahãdu nade Jesuisi-ò iurihixidỹỹmy riitxenanyrenykemy: —Aõbedeerydỹỹnabo

heka biu-ki iribi rexitòenyre. Biwateòsinyke heka aõwiihikỹ-di biu-ò jiarỹboho arieyrenykre, kai inatyhy tate wahe. ² Idi tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho heka awirenyre biuwetyky ersy-ki. Jesuisi rarybere: —Kia rybe tarybemahãte. Txiorotxumy heka biuwetyy isòhòkỹra-ki, biurasòmý tahe awimý txu kedeakre. ³ Biurasou ibede lyby lybimý txu-di kedeakeki tahe biu ròahyyhy bedede txu rariakre. Myhe tarybemahãte. Kaiboho heka iwitxira aõhebo rotỹỹnykre heka teerytenykòlemahãtenynte. ⁴ Iny kamahãdu heka ibutumy ibina binare. Tiu heka rityhynyõhyymyhỹrenyre. Rexitòenymyhỹrenyre heka biu-ò rityhynykemy. Tahe riwahinyõtyhy heka aõma bedeerynaõ. Kia Jonasi-ò bedeeryna rareõle tahe tamy rakre heka. Tahe Jesuisi rexitamy rare iribireny.

⁵ Idi tahe aho weribijã-ò reuròrenyreu tahe, tõhõtireny rosare tarỹsýnarený-ribi. ⁶ Jesuisi tamy rarybere: —Fariseu mahãdu, saduseu mahãdu iurina-ò bexiebenyke. ⁷ Ierydỹỹna mahãdu tahe widee rarybere: —Tii kia rarybere iny orotxu diwyõdeki. ⁸ Jesuisi roholare aõmybo raryberenyre tahe tamyreny rarybere: —Aityhynarený urihimýõre. Aõherekibo orotxumy jiarỹ rarybererimý tahõtintytenynte? ⁹ Tiu kaiboho bierybenyõtyhy. Iruyre orotxumy remyre. Idi 5000 hãbumy reòwenyrene. Ihãre tahe weriri txỹxi tỹxihikỹlemy rỹimyhỹre rauhenyrene. Itxi aõbo õhõtireny reakõmyhỹre. ¹⁰ Ixityreu tasỹ 4000my reòwenyrene, debò inatxi reurò orotxu-di. Ixiyrubule rauhenyrene. ¹¹ Jiarỹ orotxumy rarybeõre. Fariseu mahãdu, saduseu mahãdu urina-ribi bexiebenyke. ¹² Tai ierydỹỹna mahãdu rieryrenyrene aõmybo rarybemyhỹmy Jesuisi heka fariseu saduseu bedeerydỹỹnamý rarybereri.

¹³ Idi tahe Sesaria Filipi hãwã iòhòmý rehemynyrene. Jesuisi rỹỹraxire taerydỹỹna mahãdu-ò: —Iny wamy rarybereri. Mobo heka jiarỹ raremy heka wadi rỹireri. Jiarỹ Hãbutyhyhykỹ rare, Deuxu Riòre wahe. ¹⁴ Ijõ kỹny rarybemy rỹireri: —Kai riki heka Joaõ Sebedỹỹdu atxiteri. Ijõ riki Elia atxiterimý adi rỹireri. Ijõ tahe Jeremiamý adi rỹireri. Ijõ heka Deuxu rybeduõ riki heka atxiterimý adi rỹireri. ¹⁵ Tai tahe Jesuisi rỹỹraxire taerydỹỹna mahãdu-ò: —Mowexe watxirerimý wexe wadi tahõtintytenyteri. ¹⁶ Simaõ Pedro heka rarybere: —Kai Kristu atxiteri Deuxu deòdỹỹna heka tate. Kai heka Deuxu Riòre tate. ¹⁷⁻¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyònyrene Pedro-ò: —Inatyhymý Pedro tate, Waha, biu-ki Mana ani rare. Boholake, ratximyhỹrele kia adee riteòsinyrene. Iny aõkõ kia adee riteòsinyrene. Wadohodỹỹna mahãdu kia mana tyre-ò ariwinykre. Rubu dori heka tiu ituedeõna. ¹⁹ Waiòlòna rayna heka adee ariwahinykre. Kabede-ki aõwidỹỹ adee binakeki tule biu-ki

ariijõnykre. Aõtxiletxibo aõwidỹỹmy burukre tasỹ biu-ki tule adee ariwinykre. ²⁰ Jiarỹ inatyhymy Deuxu deòdỹỹna rare. Tuu ijyyrenyõmyke.

²¹ Iribi tahe Jesuisi itỹny relyymy taerydỹỹna mahãdu-ò. Rurukremy heka relyyre: —Arakre heka Jerusalẽ-ò. Tai heka matuari mahãdu, õnosõna bedeeryna mahãdu, xiwena wahidỹỹdu mahãdu-wana riwarubunykre. Inataõ txu-di tahe ixyby rubu-ribi adexixakre. ²² Idi tahe Pedro heka Jesuisi ridyre ijõ erydỹỹna-ribi tahe tamy rarybere: —Aõkõre, Wanyrỹ, tiu heka tiiboho ararubunyrenyõtyhy. ²³ Tahe Jesuisi rarybere Pedro-ò: —Waribi bexihitxinyke. Kai heka Satanasi weselemy atximahãte. Iwese kai taraykynmahãte heka aõ Deuxu deewinamy aõkõ tuu tahõtinyinmahãte hãbudeewile rare.

²⁴ Idi tahe Jesuisi rarybere taerydỹỹna mahãdu-ò: —Inyõ wawananomy rurukeki, ixi-ribi heka tõhõti rosake. Nomy rurukeki heka taitxeò rimyke idi tahe wahemy kanake. ²⁵ Inyõ wahemy rariakemy ixi-di rõhõtinyhyyke wana heka irumy inonana irehemy ixi-di ratxikeki heka tii ihãrele ruruke. Inyõ taumy riõnonykeki waòraru-ki tai tahe tii ròtake. ²⁶ Inyõ heka ibutumy aõna aõna bede-ki ributumykeki. Tahe ihãrele heka tii ruruke. Tule umytuedeõna riõnonyre. Aõ tarasana tamy aõ aõkõ rare. Iny iruna riòwynyõhyymyhỹre, ixyby tamy kanake wahe. ²⁷ Jiarỹ, Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykỹ dori kanakre wana aõwesele. Taỹju loosõna-ki tii kanake.

Iny ibutumy ariòwynykre bibutumyny aõbo iny riwinymyhỹre heka aõwihikỹ aõbina bina.

²⁸ Iu jiarỹ, Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykỹ, kanakeu tahe inyõ kaibohoõ tuu robikre, Iòlõmy kanakreu.

17

¹ Reare heka debò sohoji reurò txumy. Tahe Jesuisi ridyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Joaõ tahe Txiau seriòre rare. Tahe raòwònyre tiiboho-wana hãwãlò ratòdòhòkỹ ratyy-ò. Inyõ heka tii wana raõhyyre. ² Ikoreny-ki tahe Jesuisi rexiwitxiranyre. Iòsana heka roosòre. Txuwesehekỹle relere iòsana heka ratỹrỹrỹnyre. Ityky tasỹ rauranyhỹkỹre. Tahe roosõna itoosònadihikỹre. ³ Iu tahe tuu robire Moisesi rubu, Elia rubu, Jesuisi-wana widee rarybemyhỹreny. ⁴ Tahe Pedro tamy rarybere: —Awire, Wanyrỹ, kawese watxirenyreri kaki. Adee wikeki hetomy ariwinyrenykre ijõ adeekre, ijõ ta Moisesiòkre, ijõ Eliaòkre. ⁵ Iu Pedro rarybereriule tahe biuwetyky urahakỹ relere. Iyribile rybeõ narybede: —Kia heka Wariòre waluu heka rare. Boholabeny irybe-ò. ⁶ Idi tahe ierydỹỹna tamy roholareu, tahe ruberure. Tahe reserenyre iòsanareny bede-ò. ⁷ Jesuisi tamyreny nade: —Breburenyõmyke hewa

bodorukubedenyke heka. ⁸ Reteherenyre tahe Jesuisi sohojile tai rỹire.

⁹ Iribi tahe diberenydenyde hãwãlò ratyy-ribi, Jesuisi narybede: —Uritere waijyyõmyke inyko wiji tuu tabitimy. Iu jiarỹ, Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ, rubu-ribi riixixanykreu tahe tuu belyykre. ¹⁰ Tahe ierydỹỹna mahãdu Jesuisi-ò rỹỹraxire: —Aõherekibo tarybetenyteri —Elia juhUU kanakemy ako-ò juhUU kanakemy. ¹¹ Jesuisi rirawyõnyre: —Inatyhy rare tii juhUU kanakre. Ibutumy heka bederiywinykre. ¹² Tule ararybekre kiamy: —Elia nade tahe ihãrele heka iny rieryõhyyre. Aõhõkỹmy risỹnyre. Iwese Elia aõhõkỹmy risỹnyre wesele tahe Deuxu Riõre Hãbu heka aõhõkỹmy risinykre, jiarỹ wahe. ¹³ Tai tahe Jesuisi erydỹỹna mahãdu rieryrenyde aõmybo Eliamy tii raryberemy Joaõ Sebedỹỹdule tahe Jesuisi rarybere.

¹⁴ Iribi tahe dõõsedenyde iny sõwemy riraõmy rỹimyhỹre. Hãbu-ò nade Jesusiko-ò tatiowomy resere: ¹⁵ —Wanyrỹ, ruxetõena wariõre-di biwahinyke. Irayky awimy aõkõ ratximyhỹre. Bera-txi resemyhỹre. Heõtyru-txi resemyhỹre. Ibutumy aõna aõna riwinyrerimy ihỹre. ¹⁶ Aerydỹỹna mahãdu-ò heka adidyde tahe tiu riteytenyõtyhy. ¹⁷ Jesuisi rirawyõnyre tamyreny: —Kaiboho isira mahãdu atxitenyteri. Aõ heka inatyhyna heka akireny ijõkõre. Tiwese bede dỹỹnana bohe araõludunyrenykre. Bedese inihe bididy uladu wadee. ¹⁸ Tahe Jesuisi rarybere kia uladuwo-ki ratximyhỹõ: —Iribi wa boho nyke! Tahe uladu reytemy reare.

¹⁹ Idi ierydỹỹna mahãdu Jesuisiõle rarybere: —Aõherekibohe jiarỹboho tyytybybina iribi reteõnykõreri? ²⁰ Aõmareki kiehe ainatyhyna ibutetyhyreki õwõruty sõmowesele ainatyhyna dikeki heka kai aõwiwihikỹ biwinyke. Kai hãwãlõ-ò marybeke: —Iribi bexitake! Tai tahe hãwãlõ rexitake iwitxira suò. Aõ aõkõ adee isirake, ainatyhyna direki wahe. ²¹ Kia tyytyby bina iwitxira rare. Isiratyhyre heka. Kaiboho bexitõenybenykeki, binarehebenykeki, ixiery tyytybybina biteõnybenyke.

²²⁻²³ Kalileia bedeki Jesuisi taerydỹỹna mahãdu-wana ributunyre. Tai Jesuisi rarybere tamy: —Jiarỹ, Deuxu Riõre Hãbu, rare. Tai inyõ riwahinykre hãbubinaõ-ò warubudỹỹmy. Inataõ txu-di tahe rubu-ribi adexixakre. Tai tahe ierydỹỹna mahãdu rabadewo nihikỹre.

²⁴ Iu tiiboho heka Kafanaõ hãwã-ò ritehemynyreu, inyõ Pedro-ò nade. Tii dohodỹỹna õwy butudỹỹdu rare. Tahe rarybere: —Awedu aõbohe tii rexioõwinykekõ. ²⁵ Pedro rirawyõnyre: —Tii riõwynymyhỹre. Tai tahe Pedro rakemy reare. Iu Pedro tuu Jesuisi-ò rarybekemy hetowo-ò raloreu,

Jesuisi juhuu rarybere: —Moribibo iòlò rexitòenymyhÿre òwydÿÿnamy. Mynydu mahādu-ribi aōbo ada ta taijoribile aōbohe rotamyhÿre. ²⁶ Pedro tahe rirawyònyre: —Mynydu mahāduòle rexitòenymyhÿre. —Inatyhy rare, Jesuisi rarybere. Ijoi mahādu òsana riòwynyōhykymyhÿre. Jesuisi rarybere: —Ihāre tahe ròkòòwydÿÿkre. ²⁷ Òbitimy rakaòwònyrenykre. Kia Templo heto òwymy. Ibinamy kia iny-ò ariwinyōtyhy. Kai heka makre ahohokÿ-ò awaxi-di behukre. Juhu utura kanakrele heka bidimykre. Idi iry biraynykre. Tai nieruō-ki mahake. Iribi biditamy tahe makre iny òwydÿÿmy.

18

¹ Iule tahe Jesuisi erydÿÿna mahādu tamy rehemynyre rÿÿraxire: —Mobohe Deuxu Iòlòna-ki nihikÿmy rarekre. ² Jesuisi heka ratximyhÿ uladuō ibire-ki. ³ Idi tamy rarybere: —Kai uladu weseleōmy mabeōkeki, Deuxu Iòlòna-ò malòbenyōtyhy ⁴ Uladu wese maraykynybenykeki heka, tii tahe Deuxu Iòlòna-ki inatyhymy rÿirakre. ⁵ Kai waòraru-ki uladu kawesemy biwiòhenanykeki tiwawiòhenanymahāte ⁶ Kai uladuō òraruna-txi resekemy risÿnykeki, kai abinatyhymy atximahāte. Inyō òy ritakamy reroti-di aratakemy heka inyō adi rehuke bera-txi. Tii tahe awityhyre adee.

⁷ Sòwemy heka aōna aōna rÿira wary-ribi iny riatykemy. Tii adee ibinatyhyre. Tiiemy heka tuhyy rarekre. Inydee heka ibinakre heka. Wary-ribi riòlòdÿÿnymyhÿre heka tamy ibinakre. ⁸ Ebò òraru-ki tahe wainatyhyry-ribi bexitakeki, ebò biòròmy idi behuke. Awityhyre heka adee Deuxu Iòlòna-ò malòkre sohoji ebòdile. Inatxi ebò-di heòty bedebina-ò malòkeki, awiōre heka. ⁹ Tule arue sohoji òraru-ki kia òrarunamy beseke lau, urile bitake idi behuke. Arue wiò-di heòty bedebina-ò malòheny arue-di wiòle. Biu bedewihikÿ-ò malòke tahe awire heka arueyremy. ¹⁰ Iny nihikÿ ityhy iny yja mahādu heka tuuōre. Uritere heka iweserenyōmy atxibenyke kaiboho bexiijebenyke tamy. Iny aōkō mahādu dori tii iÿju dire heka. Iÿjurenny heka Deuxuko tii ibutumy relyymyhÿre turenny. Idi òhòtirenny-ribi bosabenyōke. ¹¹ Jiarÿ Hābutyhyhykÿ rare, Deuxu Riòre wahe. Ityhydÿÿdukōdu mahādu ibutumy aritakemy anade. ¹² Rakawesenanykre heka kaijyy wesemy. Rakarybekre heka kahābu 100 budoeni ijòdire wesemy. Sohoji heka iōre iy-ribi. Kia hābu idi itxeredu tahe iy-ribi iōre rakre ijesemy. Iuhe tahe hāwālò-ki riroximy ririre. ¹³ Tai rahakre wana heka teysamy ratzikre. Kia sohoji òrarukile reysakre. ¹⁴ Iwesetyhylemy taheka inyō iōōtyhy Waha-ribi. Tamy dori kia ibinare.

15 Inyõ adee rexiòrarunykeki tahe tamy makre rybemy. Uritere inywitzirako-txi rybeõmy tuu. Tahe tamyhyylemy marybeke. Aityhydỹdu seriõre heka arybe-ò roholakeki, tahe ixi-txi tõhõti reake wana, ixi dee ibinamy rõhõtinyra wana, tai tahe kai ixyby tii-wana ityhydỹdu seriõre biòwamy beleke. 16 Aõhe wana tahe arybe-ò roholaõhykre, tahe ixityre make inyõ wana rexibiòwanymy.

Iny inatximy ixihe-ki bidyke. Tii tahe arybe-ò ijohonaduke inatyhy raremy arybera-txi resekemy wahe. Iu dohodỹna-ki rarybekreu, tai tasỹ tii rarybeke teòsamy aõkõ ratximyhỹrelemy rarybeke. 17 Tii irybereny-ò roholaõkeki, tai tahe dohodỹna mahãdu-ò belyyke. Tii irybereny-ò roholaõkeki, tai tahe biteònyke. Tii iwese òrarudu mahãdu heka adee rarekre, bede dinodu-ò nieru wydydu wese wahe. 18 Iwese kaiboho waityhydỹdu mahãdu kabede-ki rõhõtinyre wesele, tule araykywesetyhyle Deuxu biu-ki rõhõtinykre. Aõbo adee kabede-ki aõwidỹ ibinare ada awire heka tule biu-ki ibinamy rarekre, awimy rarekre. Arybe riwitziranyõtyhy kowa biu bede-ki. 19 Iwitziraõmy adeereny ararybekre: —Ijõ titxibo inatxi ada inataõ ityhydỹdu seriõre wiweselemy raraykynykre. Waha-ò rexitòenymyhỹreki iwese rexitòenyre wesele heka tamy riwinykre biu-ki. 20 Titxibo waniòraru-ki inatxi, inataõ wii ributunykre heka, jiarỹ taile watzireri.

21 Tahe Pedro rỹrãxire Jesuisi-ò: —Bede erydỹdu! Waityhydỹdu seriõre heka wadee rexiòrarunykeki, tiwesebo sõwe ariixãwididỹnykre ixi-ribi debò inatxi reurò, my aõbo? 22 Jesuisi rirawyònyre: —Aõkõre, debòinatximy aõkõre, 490 wesemy wahe. Ixityre ixityre biixãwidỹnykre. 23 Deuxu Iòlòna kawesemy rare: —Iòlòõ heka teòdu mahãdu kia contamy robikemy idi ratzireri. Tiwesebo inieru-di rasiranyre wesemy wahe. 24 Sohoji teòdu juhoo dehemynyde. Sõwemy heka tevedỹna ratximyhỹre, 1000,000 womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieru wahe. 25 Inieruõre heka iòwydỹna wahe. Idi rohonykemy heka iwedu riteònyre deòdu mahãdu wesemy. Tariõre-wana tahãwyy-wana ibutumy deòdumy roirekemy. Aõbo tai rỹimyhỹ heka ibutumy idi rohonyre. 26 Tai kia deòdu heka tatiowotimy resere kia iòlòko-txi: —Waiòlòreny, txioinihe biwaraòkre ariòwunykre ibutumy. 27 Tai tahe iòlò riwotòenyre aõma ixinahykylemy ritusanyre. 28 Tai tahe kia hãbu he rare kia urihimyò tamy radevenymyhỹò heka rexinohõtiditynyre. Tai tahe hãbu lòtikile rimyre. Rierenymy resere ribòtòrarytxynyre: —Bidiwaòwunykre kỹnyhe wijityhyle. 29 Tai tahe tatiowomy resere, rarybere: —Txiokre

inihe ariòwinykre ibutulemy. ³⁰ Tai tahe rirutyre ròtenawo-ò idi riòtenyre. Riwoòenyreòhyyre. ³¹ Itxeredu mahādu heka rabadewore tai tahe ibutumy relyyre iòlòko. ³² Tai tahe ixityre tamy rarariòwyre tamy rarybere: —Aòherewe, deòdu binahakỹ, jiarỹ araxāwididỹnyre ibutumy inatyhy? Kai dori ixitòedỹna wadee tewinyta. ³³ Aòherekibohe aleina kia adee nadevenymyhỹde kia teixāwidinyòta, iwese jiarỹ araxāwidinyre wese. ³⁴ Tai tahe tii rimyre reburere itere iòlò, tai imynomy riteònyre rotenawo-ò riòwinykre xiery riòlòdỹnykremy. Tai aòhòkỹmy rotỹnyymyhỹre. ³⁵ Jesuisi rexihura narybede: —Kiawesele heka adeereny rarekre. Ityhydỹdu seriòre taseriòre riixāwidinyòkeki heka iwesele heka waha adi riwisỹnykre.

19

¹ Jesuisi ibedeerydỹna-ribi rexihureu, Kalileia bede-ribi ròhònyre. Bero Jordaò weribiijà-ò reurore, Judeia hāwā bede kanawe-ribi ijà-ò rehemynyre. ² Tai tahe sòwemy iny webinadu mahādu rỹire. Idi tahe ihemy rare. Ibutumy riteytenyre. ³ Fariseu mahādu imynomy idi riwisỹnymyhỹre aòbinamy rarybekeki rimyky. Tai tahe tamy dỹraxyimy namyhỹde aòsirahakỹmybo: —Iny bede ywinareny tahāwyy riteònymyhỹre urirybelemy, wiribi reseky. ⁴ Jesuisi dirawyònyde: —Ritidỹnyamy aòbo tariaòmyhỹte idi?

—Deuxu ibutu widỹdu heka juhū hābu hāwyy-wana riwinyre.

⁵ Idi tahe rarybere:

—Hābu heka tybyboho-wana tadibocho-wana wiribi rexihitxinymyhỹre tai tahe tahāwyywanale wii ributunomy rỹira.

⁶ Inatxi heka sohoji weselemy rarekre, hābu tahāwyy-wana. Deuxu heka hābu tahāwyy-wana ributunyre, inyò heka tiu rihitxinyòtyhy. ⁷ Tahe ijòmy fariseu mahādu ritỹraxyinyre: —Aòherekibo Moisesi kawesemy juhū rarybere:

—Hābu tahāwyy riteònykeki juhū urile tyyriti tamy riwahinyke riteònykekoki.

⁸ Tahe Jesuisi kawesemy rarybere: —Kaiboho heka ieryna urihimyòlereki aò isirareki heka kia riwinyre. Juhū tahe kawese aòkò rỹire. ⁹ Aòmale tahe ixinamy riteònyke ixi-ribi òta òtadule heka aòwaxiny tuu riteònyre ixi-ribi. ¹⁰ Tai tahe ierydỹna mahādu rarybere Jesuisi-ò: —Tahe kiawesekeki heka uritere heriòmy hāwyyòmy, hābuòmy. ¹¹ Jesuisi tahe dirawyònyde: —Kaa bede eryna heka aò ibutuhukỹ-ò aòkò tureri aòma Deuxu bede eryna tamy riwahinymyhỹreòle heka tureri. ¹² Aòtxi-ki tahe tuu hābuò rỹira hāwyyymy heridumy

aõkõ rýira. Ijõ hãbuõ tahe tiemy tunodumy rýirerimy ihýre. Iwixira hãbu-ò rexiwahinymy rýireriki heka tuu rýirerimy ihýre. Ijõ tahe tuu rýirerimy ihýre aõma Deuxu aõmysýdýýna òraru-ki wahe. Kaa rybe tahe inyõ tahe rityhynykeki tii inatyhymy rityhynyke.

¹³ Inyõ didyde uladuõ Jesuisi-ò tamy rexitòenykemy tebò iraty tyre-ki roirerilemy. Ierydýýna mahãdu tahe uritere iixiradýýõmyke. ¹⁴ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixinamy kanamyhýke uladu wadee. Uritere itinysýrenyõmy. Uladu wesemy dori Deuxu Iòlòna ròtedu mahãdu ratximyhýre. ¹⁵ Jesuisi tahe iratytyre tebò ritidire tamy rexitòenyre. Idi tahe Jesuisi rare.

¹⁶ Aõu tahe hãbuõ Jesuisi-ò nade: —Erydýýdu, aõhebo arotýýnykre. Aõma, timykibo umytuedeõna aritakemy wahe. Aõwidýý wiwihikýbo ariwinykemy. ¹⁷ Jesuisi rarybere: —Aõherekibo wadee aõwiwihikýmy widýý týýraxiteri? Iny sohojile awi rare, Deuxule wahe. Kai bede ywina ibutumy bityhynyke, umytuedeõna haký-ò molokre. ¹⁸ Aõbedeywinabo arityhynykre? Tahe Jesuisi rirawyõnyre:

—Rubudýýõmy, Òta òta widýýõmy, wasiõmy, ruiõmy,

¹⁹ Adi boo-wana bityhynyke, iwese ixiluure wese heka abire-ludu mahãdu luuke.

²⁰ Hãbu rarybere: —Kia heka aõu aõu jiarý retyhynyre. Aõijõmybo arotýýnykre? ²¹ Jesuisi rirawyõnyre: —Kai òbitimy mabekekile aõmydýýna-di ibutumy. Kia idi bohonyke òwy tahe biwahinyke urimynodu mahãdu-ò. Tai sõwemy aõna aõna biu-ki ahõrõmykre. Iribi tahe biwaheludunykre. ²² Iu hãbu kia roholareu tahe rabadewonihikýre inieru sõwereki heka rabadewore.

²³ Tai tahe Jesuisi taerydýýna mahãdu ribedeerynyre: —Isiratyhyre heka biu bede-ò ralòke aõma ityhy nihikýkeki. ²⁴ Isirare heka aõma kamelo tyy rurena òtummy ralòke heka isirare, inatyhy? Tai tahe aõma ityhy mahãdu ralòke tarasanamy reake heka isirare. ²⁵ Jesuisi erydýýna mahãdu ribedeòtiinyre kai-ò roholareu. Tai tahe rõhõtinyre: —Aõkõre isiratyhyre tuu ròte. Inyõ tarasanamy reaõtyhy. ²⁶ Jesuisi tamyreny retehere tahe rarybere: —Inatyhy rare hãbu-ò isirare. Deuxu dee tahe isiraõle rare. ²⁷ Tai tahe Pedro rarybere: —Jiarýboho ibutumy aõmydýýnarenen adiridenyde. Araheludunymy watxiwãhãre. Aõma ritarenykre? ²⁸ Jesuisi tahe dirawyõnyde: —Kiamy heka adee ararybekre. Jiarý Deuxu Riòre Hãbu tyhyhyký wahe. Kaiboho heka tule borukubenyke aiòlònaryna-ki iu ibutumy ratýmyrakre. Kaiboho iny sohoji sohojimy judeu ijoio biy-wisidýýnanybenykre, waijoi waõinatxi reurò mahãduõ wahe. ²⁹ Inyõ kia ibutumy aõbo waõraru-ki ririmyhýre iwese taheto

ririmyhÿre waòraru-ki, taseriòre, tadi, tyby, uladu, taoworu, ririmyhÿre. Kia sohoji sohoji-ribi heka aõ sohoji sohoji òwmy 100 ritakre. Tule umytedeòna ijõmy ritakre. ³⁰ Inyõ nihikÿmy ityhmy ratxirerimy ihÿre, tii iyjalemy relekre, aõma aõkõ tai relekre. Tule iyja nihikÿmy relekre. Sõwemy urimyn-odu kaki rÿirerimy ihÿre tahe biu-ki inihikÿmy rarekre.

20

¹ Jesuisi tasÿ riteòsinyreri ijyyõ timyrebo Deuxu Iòlòna. Hãbu aõmysÿdÿÿdu heka oworu widÿÿmy heka riteranamy tamy rarybemyhÿre: ² —Aõmamy araòwinykre, sohoji prata womati nieru, iwese ibutumy raòwynymyhÿre wese, sohoji txuòwy wahe. Tai tahe tii raaõmysÿdÿÿre uva oworu-di raaõmysÿdÿÿmyhÿ. ³⁻⁴ Idi tahe tii reare 9 horau tule, txutyeyu tule, titxibo iaõmysÿdÿÿna rÿireri titxibo hãbu teaõmysÿdÿÿmyhÿò. Tahe tuu robire urile ratximyhÿmyhe idi retehemyhÿ. Tai tahe tamy rarybere: —Maaõmysÿdÿÿke hewa, waoworu-ki. Ikonana txu heka òbitihyky araòwinykemy adi watxireri. ⁵ Tiiboho raaõmysÿdÿÿre tule. Txutyeyu tasÿ ixiyrubule ijõ riteranyre aõma iwese kia juhoo ijõ-ò rarybera wesele. ⁶ Txuinyòbira-ò ijõ rimyre, tule ijõ txiorotxure. ⁷ Iruyre hora-ò ijõ tasÿ riteònyre. ⁸ Tahe txiorotxumy ròhònyra tahe kia iòwydÿÿdu tamy ryryre. ⁹ Tahe 1 womati nieru tamy riwahinyre, sohoji hora raaõmysÿdÿÿre mahãdu wahe. ¹⁰ Tahe txusohojimy raaõmysÿdÿÿre tahe iratyre ròtakremy ixi-di ròhòtynyre. Tahe tule riòwynyra iwese ijõ riòwynyra weselemy, 1 womati nieru, sohoji sohoji wahe. ¹¹ Tai tahe rimyre nieru urile tamy rexibinanamy rarybere: ¹² —Kowa heka sohoji horale raaõmysÿdÿÿhãrele heka 1 teòwynyta. Jiarÿ boho tahe txuhyy raaõmysÿdÿÿra, bedè tòtee-ki wahe. ¹³ Tahe iwedu rarybere: —Wabiòwa, adeereny rarybera. Wiji 1 womati nieru ariwahinykremy heka inatyhy? Tuheka adeereny rewahinyre. Aribi rawasinyora. ¹⁴ Boibenykre heka ibutumy araòwinyreri. Wiwesetyhylemy heka araòwinyrenyneri, iwese rarybere wese. ¹⁵ Hora sohojilemy raaõmysÿdÿÿraò sohojimy wanieru ariòwinykre inatyhy. Tamy wanieru ariwahinykemy ixideewimy, aõhe inatyhy? Aõherekibo tebureteri? Jiarÿ urihimyò raaõmysÿdÿÿraò wawiremy tarybetenyteri wahe. ¹⁶ Jesuisi tahe rexihure kia rybe-di, kiamykre bedè: —Ikoludu heka ihewoludu-ò resekre. Ihewoludu tasÿ iko-ò resekre.

¹⁷ Tai tahe Jesuisi ròwònyre Jerusalè hãwã-ò. Iny-ribi tawaò inatxi reurò mahãdu rihitxinyre. Tamy relyyre timybo aõhebo rotÿÿnykremy Jerusalè hãwã-ki: ¹⁸ —Jiarÿ, Hãbutyhyhykÿ adee ararybekre: —Inyõ riwawahinykre aõma-ò Xiwena

wahidỹydu wedu mahãdu-ò. Tule diwatyhenykre judeu wedu mahãdu-ò. Tahe riwarubunykre heka tiiboho wamy rary-bekre ijõ iny-ò. ¹⁹ Tii heka riwamykre tahe riwawahinykre Roma iòlò-ò, judeukõdu mahãdu iòlò wahe. Ibinatyhymy aõhebo riwasỹnymy riwahetenyre. Itxeò nihikỹ-ò riwata-madỹnykre. Tahe txu inataõ-di rubu-ribi areixixanykre.

²⁰ Zebedeu riõrese Jesuisi-ò nade. Tatiowotimy resere tahe rexitõenyre aõmybo Jesuisi-ò tariõre-wana nade. ²¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõbo rare hãwyy rarybere: —Waritxòre inatxi hãbu rare. Tikiboho kỹnyhe, aikòlònykuna rynana-ki ronykre awana. Ijõ aruruna-txi, ijõ ahywe-txi wahe, kai aikòlòkuna-kò malokreku wahe. ²² Jesuisi heka iriõre-ò rarybere: —Kaiboho aõmybo texitõenyteri teerykõleter. Kai Txiau, kai Joaõ, teerytenyte aõbo aõhebo wadi rotỹnykre arurukre dori jiarỹ kaiboho tulekre? Tiiboho dirawyõnyde: —Tulekre. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare kaiboho tule aõhòkỹmy botỹnybenykre. Tahe mobo warora-txi ada waruruna weribi rynana-txi ronykre. Jiarỹ reerykõre. Wahale heka rieryre. Tiile tamy riywinyre. ²⁴ Idi tahe debòwiò ierydỹna mahãdu kia rieryre aõmybo Txiaku Joaõboho rexitõenyrenyrá. Tai tahe tiiboho rakyarananyrenyre. ²⁵ Tahe Jesuisi ibutumy taerydỹna mahãdu tamy kanakemy rarybere: —Iny iòlò iruru dire. Ibutumy dinodu tahe kia weselere —tajoi mahãdu riteònymyhỹre. Teòdu mahãdu riteònymyhỹre. ²⁶ Tahe aõ tuukre aõkõ heka rare ayreny-ki. Inyõ dinodumy ixidikre heka deòdumy rarekre. ²⁷ Kia iny nihikỹmy ixi-di rexinohõtinyreri tasỹ aõ aõkõ tii rarekre. ²⁸ Iwese jiarỹ riwinyre wesemy heka rarekre. Hãbutyhyhykỹ aõ dinodumy aõkõ anade. Iwese deòdu rỹira wesemy heka nade waumy riwahinykremy rubu-ò kabede-ki. Tai sòwemy iny ritakre.

²⁹ Iu Ijeriò hãwã-ribi ròirenyreu, tahe sòwemy iny riheludunyre. ³⁰ Inatxi iruetãmy heka ronymhỹ iu Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho roholarenyre kia Jesuisi raremy. Rexidelenyre ryryre Jesuisi-ò: —Davi riokore, wadee hewa ruxetòena biwahinyke. ³¹ Tai tahe iòhòmny iny iribi rỹimyhỹ rarybere: —Txioke inihe, biyryke! Ixityre ryryre tarurutyhy: —Inynyrỹ Davi riokore, Biwawotòenyke hewa. ³² Jesuisi tamy rarybere: —Aõwexe adeereny ariwinykre. ³³ —Wanyrỹ, Kai wa bidiwaruenykre warue biraynykremy. ³⁴ Tahe Jesuisi riwotõenyre iruebymy reare tebò-di. Aõwesele tahe ruòmny reare. Tai tahe Jesuisihe riheludunyre.

21

¹ Jesuisiboho tahe rehemynyrenyre Jerusalẽ hãwã iòhòmny. Betabaji hãwã-ò heka rehemynyre. Kia Oliveira hãwãlò-ribi

irehemy aõkõ ihÿre. Tahe Jesuisi inatxi iny riteònyre hãwã-ò, taerydÿÿna mahãdu wahe. Tamy rarybere: ² —Juhu hãwã dele-ò malokreule aõma bobikre, jumenta tariòre-wana. Tahe bitaanalawekre ta bididykre kaò. ³ Inyõ aratÿÿraxinykre wana, tai tahe kiamy bisÿnykre aõma: —Wawedu hewa idi ratxikemy røhõtinyreri. Tai ki tahe ahemy kiditeònykre. ⁴ Kia ihetxiu ritidÿÿna tuheka relemy roimyhÿre. Kamy rarybere: ⁵ —Marybeke heka Jerusalë hãwã-ò:

—Deuxu Iòlòna heka kanakre adeereny wahe. Tii inihikÿ wesemy aõkõ kedehemynomy, jumenta tyre-ki heka kedehemynykre.

⁶ Tahe ierydÿÿna mahãdu riwinyre iwese Jesuisi rarybere weselemy. ⁷ Didyde tahe jumenta tariòre-wana. Ihetyreny jumenta tyre ritidire. Jesuisi ityre ronyre tahe idi rare. ⁸ Tahe inyõ sòwemy-ribi tahetyreny-di rehumyhÿre iryko-txi idi rariakemy ityre-di. Ijõ tasÿ hereru-di iryko-txi rehure iryube hetymy ityre-di rariakemy. ⁹ Sòwemy tai iny rirajuamy rÿimyhÿ iko-ò, ihewo-ò:

—Iòlò Davi riokore heka sòwemy iny wowydyna tamy iny riwahinyreri. Tii Deuxu Riòre Hãbu rare. Deuxu deysana heka tamy biwahinyke!

¹⁰ Jesuisi hãwã-ki rehemynyreu, ibutumy iny ribedeòtiidÿÿnyre: —Mohãbuwe kia ralòreri Jerusalë hãwã-ki wahe? ¹¹ Tai tahe iny mahãdu rarybere: —Aõkõre, kia Deuxu rybeduõ rare. Jesuisi inire Kalileia bederibi Nazare hãwã-ribi dehemynyde.

¹² Tahe ralore Deuxu dohodÿÿna heto-ò. Tai kia aõna aõna-di rohonyreri heka riteònyre. Kia aõma nieru wiuròna iòwòruwebese tahe riatyre. Kia aõma bòtòe dohodÿÿdu ryna ibutumy ritxiwire riatyre. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Deuxu Tyyriti rarybere:

—Dohodÿÿna heto heka waha heto rare, ixitòedÿÿna heto rare.

—Kaiboho heka inywasidu mahãdu-di tetÿxinytenyta. ¹⁴ Sòwemy iny itiere, iruetà, nade Jesuisi-ò dohodÿÿna heto-ò. Jesuisi taile riteytenyde. ¹⁵ Tahe xiwena wahidÿÿdu wedu tuu robire. Tule judeu bede ywina bede eryna mahãdu robireu tahe, aõma uladu templo-ki ryrymy rÿimyhÿò aõma: —Davi riokore heka Deuxudeewina rare. Tai tahe kia rybe-ò reburerenyre. ¹⁶ Tiiboho tahe raryberenyre Jesuisi-ò: —Kai aõbo taholate aõbo rarybereri. Jesuisi rirawyònyre: —Kohe, raholare. Kaiboho teeryòtenyte:

—Uladu dori wowydyna tamy riwahinykre. Tiu aõbo tariatenyòhyymahãte kia Tyyriti-ki.

17 Tahe Jesuisi iribi ròhònyre Betÿnia hãwã-ò. Taile tahe ruu idi rÿire.

18 Biurasò txumy tahe tii dòòsede Jerusalẽ-ò. Tahe rama risare iu. 19 Òwòruõ tai rÿire. Tai tahe diaride figoraty-ò. Tahe iratyõre, txirule rÿire. Tai Jesuisi rarybere òwòru-ò: —Tiu heka kai maratynyõtyhy aõwesele tahe irade rairuxÿrure. 20 Tai tahe ierydÿÿna mahãdu heka ribedeòtiidÿÿnyre: —Timykibo heka aõwesele rairumyrõmy reareri. 21 Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kai ainatyhyna ijòdikeki heka iwesele biwinyke. Iratyre biwinyke. Kaiboho heka bitxiõnyõkeki kaa hãwãlò-ò dori marybekre kiamy: —Iribi bexitake tahe aho-ò boikre. Tai hãwãlò-ò aõwesele heka ahoro-ò roikre. 22 Aõtxile kai bexitòenykre heka adee ijõ rÿikre. Bityhynytyhykeki, tahe ibutumy bitake.

23 Tai Jesuisi dehemynyde Deuxu dohodÿÿna heto-ò. Tai tahe ròbedeerydÿÿmy ratximyhÿ. Tahe xiwena wahidÿÿdu mahãdu, tule judeu bede ywina erydÿÿna mahãdu tule tamy dÿÿraximy nade. Tai tahe Jesuisi-ò rÿÿraxire: —Morurudibo heka kai aõmydÿÿnana tewinymahãte? Mobo heka arateranyre kia biwinykemy. 24 Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kai aõbo myÿraxikeki wadee tai ako tuu arelyykre. Kai dÿÿraxinaõmy bidiwatÿnynykeki tahe, adee tuu arelyykre. 25 —Joaõ Sebedÿÿdu heka morurudibo nade morybekibo tuu tadiwinymahãte wesemy. Morybekibo Joaõ iny risebenymyhÿre. Deuxu Rybe-ki aõbo ada iny rybe-ki aõbo. Tai tahe widee rarybe raryberenyre: —Aõma Deuxu Rybe-ki tuu ròsebedÿÿmyhÿre. Mykeki rakarybenykre taheka: —Aõherekibo tetyhynytenyõte myle tii risÿnykre. 26 Aõmamy rikisÿnyrenykeki: —Iny rybekile tii tahe nade. Myÿ rikisÿnyrenykeki tasÿ kia ijoi inydeereny rakyarananyke. Joaõ Sebedÿÿdu dori ibutumy iny rityhynyrenyre moma tii Deuxu deòduõ ratximyhÿre heka. Rakarybenyõkre tahe. 27 Tai tahe Jesuisi-ò raryberenyre: —Aõkõre, reeryrenyõre heka irawyòdÿÿ titxiribibo iruru nade. Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Tule jiarÿ ÿÿraxina adeereny aritÿnynyrenyõtyhy. 28 Ijõ Jesuisi relyyre: —Timybo maraykynybenykre ka ijyymy arelyykre. Hãbuõ heka inatximy iriõre raremyhÿ. Tariõre dela-ò rarybere: —Dàà, maaõmysÿdÿÿkre waoworu-ki, wiji wahe. 29 Tahe tamy dirawyònyde: —Waha, araõkre hewa. Ihãrele tahe tawo rirahòrere rakremy. Tahe rare. 30 Idi tahe tyby rarybere helÿÿna-ò: —Kai tule makre waaõmysÿdÿÿna biwinykremy: —Dei wahe, arakre araaõmysÿdÿÿkre. Ihãrele tahe tii raõhyre. 31 Adeereny inihe araÿraxikre. —Tibohe weryrybò aõma tybyrybe rityhynyre? Tai tahe dirawyònyde: —Juduludule irybe rityhynyre. Tai tahe Jesuisi tamy

rarybere: —Iny òrarudu tyhy heka wydena-wana ralòkre biu bede ròtena-ò. Ihãrele tahe kaiboho birònybenyòtyhy. ³² Joaõ Sebedỹỹdu dori adeeremy rarybere. Ihãrele tahe kaiboho ixitxireny aòrarureny-txi òhòtireny reakemy Deuxu bityhynykemy. Kaiboho heka teramy tekoamahãte tahe sòwemy òrarudu mahãdu wydena mahãdu rityhynyreny. Kaiboho tuu tabitenyete ihãrele teerytenykoete.

³³ Ijõ ijyymy arelyykre:

—Hãbuò heka uva oworuhukỹle ritòbrònyre. Tahe òtityna riwinyre. Tai tahe utà riwinyre yrubudỹỹdu mahãdu itxerenamy.

Tai tahe rihuòtere oworu wahe hãbu mahãduò-ò. Tii tahe rabetỹiny my rare taheto-ribi. ³⁴ Iu uva bederaty kia siredenamy bede reareu, riherehe txuramy ixidee ritxuakemy wahe. ³⁵ Tai tahe huòtedu mahãdumy heka teòdu mahãdulemy raòhòtere. Ijõ tahe rirubunyre ijõ manadile tamy rehunanymy rỹimyhỹ. ³⁶ Iribi tasỹ teòdu mahãduò didyde sòwetyhymy juhuna ludu ratyre. Tahe ixbylye tuu raòhòtere juhoo iwese tuu rotỹỹnyra wesele. ³⁷ Tahe iwedytyhy ròhòtynyre: —Aõma wariòrele kòri ariteònykre. Tai tahe wariòre rityhynykre heka. Tahe tariòre diteònyde. ³⁸ Tahe huòtedu mahãdu weryrybòm y robireu, tahe wideeremy rarybere: —Kaa heka iwedu riòrele rare. Aõma iwedu rurukreu iaõna aõna, ioworu heka ixideeremy rikimyrenykre. ³⁹ Tahe rirubunyrenyre iumy-di rehuren yre oworuro-ribi. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Adeeremy araxixakre aõbo iwedu tamyreny riwinykre huòtedu mahãdu-ò iu tii rehemynykre wahe. Timybohe tii riwinykre? ⁴¹ Tiiboho dirawyònydenyde: —Kia rirubunykre ibutumy hãbu bina. Inywitxira-ò huòtenamy ele elemy wijuramy riatykre-ò riwahinykre. ⁴² Tahe Jesuisi tamy rỹỹraxire: —Kaiboho aõbo Ryberiti-di tariaòletenyteri:

—Mana-di heka heto widỹỹdu rehumyhỹre kia manale heto hàtxi-ki ritidimy roimyhỹre. Jiarỹ kia mana wese rare. Inyinyrỹ Deuxu kia riwahinyre. Tai awi heka rare. Ijõ riwiòhenanyre, mana wahe.

⁴³ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Tule jiarỹ adeeremy ararybekre: —Deuxu Iòlòna heka aribi ritakre. Tahe inywitxira-ò aribi riwahinykre. Inyò txura wylemy riwahinykremy Deuxu-ò. ⁴⁴ Kia iny mana tyre resem yhỹkre heka tii heka wiòròm y ixòdumy rare. Mana inytyre resekeki tasỹ iny risurusurunya. ⁴⁵ Inyò roholakeki kia aõbo aõma xiwena wahidỹỹdu mahãdu roholamy rỹimyhỹ tule fariseu mahãdu. Tule rexieremyhỹrenyre tiiboho Jesuisi turenyle rarybereri heka rierymyhỹreny. ⁴⁶ Tai heka tii

mahādu rimykyemy idi riwisyňnymyhỹ tahe iny sōwehekỹ lau ruberumyhyrenyre. Iny mahādu dori idi rōhōtiny tii Deuxu rybeduō ratximyhyremy.

22

¹ Jesuisi heka rexidelenyre ijyymy relyykyemy: ²—Timybo Deuxu Iòlòna rare ijyymy heka relyykye. —Iòlòò heka tariòre herinamy worana bedehesi riywinyre. ³ Iaōmydỹñana ròrarukōmy rỹidi tahe teòdu mahādu iòrysmy roire. Rexihumy rỹireriki iaōmydỹñana, kanakremy wahe. Tahe òrysyna noderamya reare. ⁴ Ijō riteònyre teòduō iny ritobinykremy. Aōhere tahaka, wabroreni kỹnyhe rerubunyre heka. Ibutumy heka waaōmydỹña rehumy rỹireri. Tahe kedeadeake heka kòdòidenyke heka. ⁵ Tahe timy heka irybe rityhynyrenyōhyyre. Iny sohoji sohoji tatyypresi-di ijohona-ò, ijō taaōmysỹdỹña-ò rea reare, ijō taoworu-ò reare. ⁶ Ijō lobidỹña reburere teòdu mahādu dee. Tii teòdu dee heka rawobinare. Ijō aōbina bina heka ritxienyre ijō rirubunyre dori. ⁷ Tai tahe iòlò reburere lobidỹña mahādumy bina bina raòhòtedỹnyre, rirubunyre. Ihāwā ritoonyre. ⁸ Tai iòlò rarybere teòduboho-ò: —Waworana bedehesi rexihumy rỹireri ibutumy. Kia iny mahādu ijoi juhū retobinyra heka aō ibina heka roire. Urile riòmysanymyhyrenyre. ⁹ Tai tahe ibutumy boibenykre hāwā-ò ibutumy iny-txi bekoabenybekre heka bitobinybenybekre ibutumy waworana bedehesina-ò kedeadeakremy. ¹⁰ Tai tahe didyde iny wiwihikỹ, iny ityhy iny bina mahādu. Hetowo tahe ritỹxire tỹmyra mahādu-di. ¹¹ Tahe iòlò ralore hetowo-ò kia iny mahādu dee rybemy. Tahe tii robire hābuōmy kia worana bedehesi kia tykyōmy ratxirerimy. ¹² Tai tahe tamy iòlò rarybere: —Waliiny, aōherekiwe worana bedehesi kia tyky-di aōkō atxiteri? Kia tahe hābu rybeōmy riijere. ¹³ Tai tahe iòlò aōma rarybere teòdu mahādu-ò: —Bimybenyke kaa hābu. Waa bitaataabenyke imy behubenyke tahe idi diòlòdỹmy idi rehukre luruhukỹ-ò. Tai Aōhōkỹmy dỹñana-ki tai txuraruti rikyikyiny. Tai rahinykre. ¹⁴ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Sōwemy iny heka kidirahukre tahe ibutemy kanaarikre.

¹⁵ Tai tahe fariseu mahādu ròhònyre wii rotyre. Aōbinamy Jesuisi rarybekeule heka rimykyemy idi rỹimyhỹ. ¹⁶ Kia aōma fariseu ijoiō heka riteònyre Jesuisi-ò. Tule Herodi ijoi mahādu riteònyre. Rỹraxire Jesuisi-ò: —Erydỹdu, kai heka hābuwi tate, hābu òbiti. Kai heka tòbedeerydỹmahāte Deuxu deewinamy. Awire aōbo ariòwynyrenykre Roma hāwā mahādu dinodu-ò. ¹⁷ Kai heka ixinamy aōma adee iny rarybererimy ihỹre. Timybo iny raraykynyrerimy

ihÿre. Iny bede ywinareny aõbohe ixinamy nieru aõna aõna òwydÿÿnamy ròhònyke aõbohe awire? ¹⁸ Tai Jesuisi heka rierymyhÿ aõma awimy aõkõ tai rahareri heka rexierymyhÿre: —Kaiboho òbitimy aõkõ toite. Aõherekibo heka kai biwaitxenanybenykemy wamynomy wadi atxitenyteri? ¹⁹ Timybohe nieru-ki rakaharenykre aõna aõna òwydÿÿnamy. Biditeòsinyke kia-ò arierykremy. Tai tahe tamy riteòsinyre womati nieruõ. ²⁰ Tahe Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Motyytybybo koa rÿire. Monibo ityre-ki koa roire? ²¹ Tai tahe rirawyònyre: —Roma hãwã iòlònile tai roire. Tai tahe Jesuisi rarybere: —Tibo Roma hãwã iòlò nierubo heka tamy biwahinykre. Tibo Deuxu nierule tasÿ tamy biwahinykre. ²² Tai tahe urile ribedeòtiidÿÿnyre. Tai ririrenyre ròirenyre.

²³ Tahe kia txule saduseu mahãduõ heka dòidenyde Jesuisi-ò. Rityhynyòhyymyhÿre kia aõma rubu-bibi ixixana heka rityhynyòhyymyhÿre, saduseu mahãdu wahe. ²⁴ Tamy rarybere: —Erydÿÿdu, Moisesi tyyrity heka kawesemy ribedeerynyre: —Aõma hãbumy hãwyy heridumy roikeki aõbohe timykibo hãwyy uladu-di ratxikeki. Hãbuõ iriòrekõ-di rurukeki tai tahe iseriòre heka iriòrese tyby-wana roike. Tai heka kia hãbu rubuweleu, kia deròwomy heka uladu ritybinyke.

²⁵ Aõu heka debò inatxi seriòremy kaki rasÿnomy raremyhÿ. Telareny heka roire hãwyy tahe iriòrekòlemy rurure. Tahe ihãwyytybyhe kia iseriòrewanale roire. ²⁶ Ihelÿÿna sÿ tule rurure. Kia heka ibutumy debò inatxi reurò tii-wana roihyyre iriòrekòule. ²⁷ Tahe hãwyy heka tule rurure. ²⁸ Tai tahe kia ruru-ribi rexixakreu tahe, tiwexe ihãbukre? Ibutumy dorihe tii-wana heka roilehekÿlera. ²⁹ Tai tahe Jesuisi rirawyònyre: —Kaiboho teerytenykòlemahãtenyete timybo Tyyriti-ki roimyhÿre. Deuxu ruru tule teeryòte. ³⁰ Tiu iny rubu-ribi rexixakreu iwitxiramy rexixakre. ÿju wesemy ronykre. Timy heka hãbumy hãwyy roioÿtyhy. ³¹ Kaiboho heka tetyhynytenyòhyymahãtenyete rubu-ribi ixixana. Idi heka tariatenyòhyymahãtenyete timybo Deuxu rarybere? ³² Kiamy heka rarybere: —Jiarÿ heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaõ Deuxu jiarÿ rare. Tii heka iru mahãdu Deuxu heka tii ihÿre rubu mahãdu Deuxu aõkõ wahe. ³³ Iu iny sòwe ribedeerynyre, tahe urile iny ribedeòtiidÿÿnyre.

³⁴ Fariseu mahãdu doidenyde Jesuisi-ò wii rotyrenyde. Roholareki wahe aõma saduceu mahãdu ribedeòtiidÿÿnyrenydeki. ³⁵ Bede ywina erÿdÿÿna mahãduõ rÿÿraxire heka aõmybo Jesuisi-ò. Tii rimyky heka idi riwisÿnomy kia rybebinaõmy rirawyònykeki rimyky. ³⁶ Tahe rÿÿraxire: —Erydÿÿdu, tibohe aõbo bede ywina kia-ribi aõnityhymyhewe be-

deòtiidÿÿnamy ratximyhÿre. Wakoreny inihe tuu bedelyykre. Tibo kidiòtiidÿÿnamy ihÿre. ³⁷ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Iny Deuxureny iny iòlòreny luuke heka. Ibutumy awo-ribi heka iluuke, ibutumy aruruna-ribi, ibutumy arayky-ribi luuke heka. ³⁸ Tii heka inatyhy bedeòtiidÿÿna tyhymy ratximyhÿre ibutu bede ywina-ribi. ³⁹ Ijõ ihelÿÿna tahe iwesele heka rare: Iwese ixiluure wese heka ibutu luuke. ⁴⁰ Ibutumy Moisesi bede ywina heka juhoo rare. Tule Deuxu rybedu mahãdu erydÿÿna heka iribile rare. Kia bede ywina inatxi-ribi heka ibutumy iny bede eryna ròhònyre. Kia inatxi bityhynymy bohonykeki iuhe heka tetyhynymahãte.

⁴¹ Iu fariseu mahãdu iweroramy rÿimyhÿò tahe rÿÿraxire Jesuisi tamy: ⁴² —Mobo Deuxu deòdÿÿnamy ihÿre, Kristu wahe? Moriòrebo tii ihÿre. Tai tahe tiiboho rirawyònyreny: —Moma Davi riokore òsana. Tahe ijõ Jesuisi rÿÿraxire: ⁴³ —Tai tahe aõherekibo Davi heka Wanyrÿmy rininire Deuxu Tyytybytyhy irybe riwiòhenanyreu wahe. Davi dori kawesemy rarybere: ⁴⁴ Deuxu wawedu-ò rarybere.

—Bodonyke warurunawe-ribi, jiarÿ heka aòludu mahãdu-di arawo-txi.

⁴⁵ Davi tawedumy Kristu rininirehãre, timykibo Kristu iriokore riokorekre. ⁴⁶ Tahe inyõ heka Jesuisi rirawyònyõhyre. Tai tahe ruberumyhÿre tamy rÿÿraxike lau.

23

¹ Jesuisi heka iny sòwe nihikÿ ribedeerynymyhÿ taerydÿÿna mahãdu-wana. Tii rarybere: ² —Judeu bederydÿÿdu mahãdu heka Moisesi bede ywina bede erydÿÿna mahãduò rare. fariseu mahãdu tule bede ywina riwinymyhÿreny.

³ Iwese ribedeerynyre wese tahe bityhynykre. Uritere iwese tii riwinymyhÿre wese uritere iwidÿÿõmy. Aõwidÿÿmy rarybemyhÿrenyrehãre tahe aõwitxira heka riwinymyhÿreny.

⁴ Tiiboho heka atyreremy riòdònyihikÿmyhÿre bede ywina. Ihãre tahe rityhynyrenyõhyymahãreny.

⁵ Aõma òbitimy ratxike sÿny heka iny tamy roholamyhÿre xixi-di ratxireremy ihÿre. Aõma walabu riòreõ heka rÿimyhÿre axiò-ki bede ywina heka ritidimy roimyhÿre ityky ijeti retydyna bede ywina-txi tõhòti reakemy tuu riwinyreny.

Sòwemy heka iretydyna riwinyreny. ⁶ Ronymyhÿreu heka ikoòhòkÿle ronymyhÿre, worana bedehesina rÿi-wana wahe. Dohodÿÿna heto-ki heka tule ronymyhÿre, iko-ò tuu rexisÿnymyhÿ.

⁷ Hãwãy-ki iny tamy rryrymyhÿre: —Waerydÿÿdu, Habimy, kia tahe irybe-ki bede erydÿÿdu rare. Tii tahe tamyreny awire. ⁸ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho heka uritere Habimy inyõ adeereny irykõmy ihÿke. Deuxu sohojile

bede erydÿÿdu heka rare. Ibutumy kaiboho seriðre wesemy atximahãtenyete. ⁹ Kasu-ki taheka inyð heka tiu wahamy inyð widee rarybeðtyhy Deuxu biu-ki ratximyhÿrele tuu bininibenyke heka. ¹⁰ Uritere Wawedu myÿ inyð kia nidÿÿðmy. Deuxu deòdÿÿnale heka awedu ratximyhÿre Mesia wahe. ¹¹ Anihikÿmy ixi-di mohòtinykeki tahe, kia iny biwiòhenanyke. ¹² Kia ityhy rare ixi-di røhòtinymyhÿre, tii heka ihewo-ribi rabadewokre. Ihewo-ribi tahe aõma aøkò relekre. Kia iaøkðmy ixi-di røhòtinykre tahe nihikÿmy heka relekre. ¹³ Belàhàxe! Kaiboho itxenadÿÿluku. Ibi-ina adeeremy kanakre, kai bede erydÿÿna mahãdu, fariseu mahãdu. Kaiboho uritere iny ròtedÿÿrenyðmy Deuxu Iòlòna-ò. Kaiboho birònybenyðtyhy tule iny ròtedÿÿ-ò biebenyke. Kaiboho bexisÿnybenyke òbitinamy. ¹⁴ Aixitòedÿÿna rehereheki wahe hãwã ube-ki. Kaiboho urile iny teitxenanymahãtenyete. Aõma wytese urimynodu heka iheto-ribi teteðnymahãtenyete kaiboho heka abinarenyre. Tai heka kaiboho yla aøkò aøhøkÿmy botÿÿnybenykre. ¹⁵ Belàhàxe! Kaiboho ibutumy iny aratyhynyrenykemy ixi-di tahòtinymahãtenyete. Tai heka iny tesÿnymahãtenyete òrarudutyhymy wahe ixiratyre heka tejjiradÿÿnymahãtenyete. Aòraru-ki heka aøhøkÿmy botÿÿnybenykre. Iny-di atxikemy heka tahòtinymahãte. ¹⁶ Kaiboho ruetã mahãdu wesemy kai ahãte. Kaiboho heka kia wesemy tebedeerynytenyete. Inyð heka Deuxu bede eryna heto riwawiòhenanykeki heka aõna aõna ariwinykre. Myÿ marybebenykeki, heka aõ aøkò heka rare. Deuxu dohodÿÿna heto womati tÿrÿrÿhÿkÿ-di marybekeki heka, tii heka rityhynyhyy. Ibutumy heka kia bede ywina òta òta tewinymahãtenyete. ¹⁷ Kaiboho heka bede erydÿÿdu bede erytyhykò mahãdu atxitenyteri dohodÿÿna heto kia-ò ralòkeki. Aõbo bedeòtiidÿÿna tyhyre womati tÿrÿrÿhÿkÿ aõbo ada dohodÿÿna hetole aõbo teeryòte, Deuxu Dohodÿÿna heto wahe. ¹⁸ Kaiboho tule tebedeerynyte kawesemy. Inyð tarybe inatyhy-di rarybekeki, tai heka kia xiwena wahidÿÿna-di rarybekeki, tai tahe tii rityhynyòkeki, awira. Tahe tii xiwena wahidÿÿna tyre-ki rarybekeki tahe, tii òbitimy heka rarybeke. ¹⁹ Kaiboho ruetã mahãdu wese, kaiboho heka erydÿÿnakòdu mahãdumy toite. Aõbo awityhyre? Xiwena wahidÿÿna aõbo ada ityre-ki wahidÿÿna roimyhÿre aõbo? ²⁰ Wahisidÿÿna heka wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roire wana tule wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roiðre wana wahe heka aõ aøkò rare. Xiwena utàle heka rierymyhÿre inatyhy rare. Myheka kai mararybekeki heka tai tahe kai heka xiwena utàlemy tarybeteri. Ibutumy iny ityre-ki rÿire bohomy tule heka tai tuu tarybeteri. ²¹ Deuxu dohodÿÿna heto òraru-ki kai koityhyxemy

marybekeki heka tai heka kai dohodỹỹna hetomy tarybeteri hãre tahe Deuxu iwo-ki ratxirerilemy tuu tarybeteri. ²² Biu òraru-ki ka koityhyxenyteri marybekeki, Deuxusỹmy tarybeteri. Tii dori tarynana-ki ronyreri. ²³ —Belàhàxe! fariseu mahãdu! Kaiboho heka itxenadỹỹdu mahãduõ toite. Tule bede ywina bede erydỹỹdu mahãdu. Adeereny heka ibinamy ratxikre. Arỹsỹna uri juraõ heka kai Deuxu-ò tewahinyte, hortelã, erva-doce, cominho wahe. Kaiboho heka aõninihikỹ tetyhynytenyõhyymahãtenyete. Iwese òbitina, ruxetòena, inatyhyna kia-ribi heka õhõti losamyhỹre ibutumy. Aõmydỹỹna jura wahisidỹỹna heka awi rare. Tahe tule uritere õhõti losaõmyke aõwitzira-ribi wahe. Aõbo bedeòtiidỹỹnare bede ywina-ki. Kaiboho heka bede erydỹỹdu toite hãre tahe teerytenyõte. ²⁴ Belàhàxe! Kai hãbuõ wese rare. Tiiboho imona berareny-ribi ohoruxõmo riarimahãre. Ihãrele tahe tiiboho iròdu nihikỹ rirỹsỹmyhỹre. Iwesele kaiboho tule terỹsỹmyhỹtenyete. ²⁵ —Belàhàxe fariseu mahãdu, bede ywina bede erydỹỹna mahãdu. Amona deoreny tesuhõmahãtenyete iwe. Iwo tahe ka isuhukỹlemy rỹimyhỹre. Itxenadỹỹna rỹire. Aõma aumy weselemy heka kia ratximyhỹre. Aõma aumy heka webòròsityy tyrare heka. Araykywo-ki tahe ibutu itxenadỹỹ heka tai rỹimyhỹre. ²⁶ Belàhàxe fariseu mahãdu! Kaiboho taruetà mahãdu. Kai mona hynawo bisuhòke heka biòtinyke. Aõma bisuhòke ihỹre tahe arayky bityranykre. Tahe ibutumy heka aumy ryranykre. ²⁷⁻²⁸ —Belàhàxe fariseu mahãdu! Kaiboho heka koityhyxenyteri. Rubu heto wiwihikỹ ixideereny tewinymahãtenyete. Kaiboho heka iwesetyhylemy toite. Aõma webòròsitylydu heka iruxeramy idi toite. Aõma aworeny-ki tahe aõma iny rubu idi ròhòkỹdileka atxitenyteri mahãtenyete. Ibutumy aõbina bina awo-ki arayky-ki idi atxiteri mahãtenyete. Aumyreny-ki heka tykywihikỹ textitykyny mahãtenyete. Aõma hãbu wihikỹwesemy. Hãbu òbitimy matxibenyke myheka iny adi ròhõtirenkemy heka tuu textitykynymahãtenyete. Araykywo-ki tahe arimyrewo-ki tahe ibutu itxenadỹỹna-di heka toite, òrarudu mahãdu toite. ²⁹ Belàhàxe! Tai heka kaiboho Deuxu rybedu mahãduõ rirubunyre. Kaa nohõti ijaranamy tuu tewinymahãtenyete. Awabederenywo-ki heka noijasa ruxerahakỹle tetidite. ³⁰ Kaiboho heka tarybemahãtenyete. —Tiu wahareny riwinyre wese heka ariwinyrenyõtyhy. ³¹ Kiamy tarybeteu heka hãbu bina riòremy texininite. Bowesele toite. Iriòre toite. ³² Iwese juhoo ibinamy riwinyre wese heka iwesetyhyle aõhebo tatỹỹnymahãtenyete. ³³ Iwese hemylala deborehekỹ wesemy heka kaiboho atximahãtenyete. Boreny tule iweselere. Timybo heka kaiboho heòty bede-ribi ma-

henybenyke? Kaiboho heòty bede-ò boibenyke. ³⁴ Adeereny ariteònykre aõma Deuxu rybeduõ hãbu erydu, tyyriti erydu wahe. Kaiboho bidirubunybenedenykre. Ohodỹỹna heto-ki ijõ bidihetenybenedenykre awaru hetenaõ-di. Itxeòtyre-ki ijõ bidirubunybenedenykre. Ijõ heka biheludumykre hãwã hãwã-ò tamy ibinamy riwinykremy. Aõhõkỹmy dỹỹnana heka tamy biwahinybenykre ijõ hãwã-ò rakreu. ³⁵⁻³⁶ Kia heka hãbu ibutumy rurure tyby òraru-ki wahe. Dohodỹỹna hetowokile rirubunyre. Kaiboho Abeli juhoo terubunytentyte ikonana tahe Zacaria, Barakia riòre wahe. Òbitityhy juratya-ki heka tuu tewinytenynte. Wijinabòdu mahãdu tai aõhõkỹmy rotỹỹnykre. Ibutumy ibinamy kai atyre-ò kedesekre. ³⁷ Jesuisi ikonana tahe rarybere: —Jerusalẽ hãwã mahãdu, kaiboho heka terubunytentyte Deuxu rybemy rybedu mahãdu. Jiarỹ heka aramykemy adi rewisỹnyreri wariòre wesemy tahe waderarenyre kaiboho. Iwese hãnieõ iriòre ridyre wese idewo-ki. ³⁸ Aheto heka ixisohojilemy rỹimyhỹre. ³⁹ Kaheka ararybekre adeereny: —Wamy heka bobiòtyhy ixityre. Kai heka Deuxu deòdỹỹna bidykreule wamy bobikre. Iu rarybere, Deuxu deysanamy, wamy bobikre.

24

¹ Iu Jesuisi ròhònyreu dohodỹỹna-ribi, ierydỹỹna mahãdu tamy rarybere dohodỹỹna heto itxeremy ròikemy, eleri-ò wahe. Tai tahe Jesuisi dirawyònyde: ² —Inatyhy rare, awi heka rare. Urile tahe kidiixãwididỹỹnykre heka. Timy heka manaõ wityre-ki roiòhyykre. Ibutumy bede-ò idi rehukre. ³ Iribi tahe Jesuisi rehemynyre Oliveira hãwãlò-ò heka ronyre. Tai tahe erydỹỹna mahãdu tii ritỹỹraxinyre iny sòwe-ribi: —Tiubohe ibutumy kedeixixãwididỹỹnykre. Tiuboho ibutumy bede konanadỹỹnamy reakre. Timybohe rikeryrenykre kai bedehemynyke aõma bede ibutumy rexihukre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Uritere inyõ aitxenadỹỹõmykre. ⁵ Sòwemyhe iny itxenadỹỹnamy rỹirakre. Jiarỹ Kristu rare, Deuxu deòdỹỹna heka jiarỹ rare, myheka adee kanarybekre. ⁶ Kaiboho heka bohology mabekre iny aõbina ròhònymyhỹkre: bohology mahãkre. Ihãre tahe iny rarybekre aõma: —Karibi heka aõbina urihimyo ròhònykre. Myhe rarybemahãkre. Ihãrele tahe kòdòòseòkre aõma ikonana urihimyo. Ibutumy heka kia wesemy relekre. ⁷ Aõma kia wesemy heka bede roimyhỹ rarekre aõbo iny wixira wixira heka ibutumy iòlòna heka riteranymyhỹkre. Aõbinamy. Tai heka raaõbinanamy rỹirakre. Aõma rama ijara reakre. Bede ibutumy ramytatakre hãwã-ò-ki. ⁸ Kia heka iwese hãwyy uladu dese wesemy robumyhỹre wese tukre. ⁹ Adeereny heka

aõhõkõmydõõnana tiiboho riwahinykre aõma wani õraru-ki wahe. Ijõ kaibohoõ heka ararubunyrenykre. ¹⁰ Sõwemy heka iny riatymyhõkre wary-ribi heka riatymy ririmyhõkre. Wii rityhenymyhõkre. Widee rakyarananymyhõkre. ¹¹ Rybebina rybeduõ heka sõwemy kedehemynykre tahe kia heka sõwemy iny riitxenanyyhõkre. ¹² Iu heka õraru nihikõ iu rõhõnykremy roimyhõre. Sõwemy heka luuna-di rõiramyhõ katahe wiji ixãwikre heka ihomy aõkõ relekre. ¹³ Kia idi hyy rõirakre ikonana-ò. Tii mahãdu tahe tarasanamy reakremy rõira. ¹⁴ Ibutumyhe kia iny-ò rybe tõnydõõnamy reakremy rõira, Deuxu Rybewihikõ Tõmyra wahe. Ibutu iny witxira witxira heka roholakre rybe wihikõ-ò. Kia rahudi hikõle heka taheka kedehemynykre heka ikonana. ¹⁵ Aõbinahakõ tyhybohe ibinatyhy rõikre. Tii heka rõikre heka aõma Deuxu ubetyre-ki, Deuxu isõ-ki, kiaweselemy heka rõikre. Bieryke aõbo kia rare. Bieryke aõbo kia rare Danieli heka Deuxu rybeduõ ihetxiu kiamy heka rarybere:

¹⁶ —Judeia mahãdu bede-ribi tahe kia bihenybenyke. Ibutumy heka bõibenykre hãwãlõ bede-ò biõturõnykre.

¹⁷ —Kia bededõõnanau heka tiu aõ binyõtyhy aheto-ribi. Tiiemy heka rõhõnyhykyle rakre aõwesele wahe.

¹⁸ Iu bedero raaõmysõdõõkre heka tiu kòdòõseõtyhy tatyky itxemy. ¹⁹ Tule aõma hãwyy bõtõmy rõira kia bedeu aõhõkõmy rotõõnykremy rõira. Kia tohouã-di ratxireri tahe tamy isirakre heka itybiedõõ idi rakeò heka isirakre. ²⁰ Bedejutytykõkemy heka bexitõenyke ahena mahenykeu. Tule sabado txu aõkõkemy bexitõenyke. ²¹ Tiu heka aõhõkõmy dõõnanamy iny rotõõnyõhyymyhõre kaa aõhõkõmy dõõnana nihikõmy. Tule tiu tuu robiõhyymyhõre. ²² Kia Deuxu irokorehemynykre wana heka ibutumy iny ituekre. Kaa urihimyõlekre wana tahe kai Deuxu hõrõ mahãdule tuukre. ²³ —Aõma Mesia heka kowa-ò rehemynya, Deuxu deõdõõna wahe. Ihãre tahe kai heka inyõ adee rarybekeki tahe tetyhynyõhyte heka. ²⁴ Kia iu kedehemynykreu tahe aõ Kristu tyhy aõkõ heka rarekre. Aõma rybedu itxenadõõdu heka tule aõna aõna wiwihikõ riwinykre. Aõma ityhydõõdu dori riitxenanykemy idi riwisõnykre: ²⁵ Boholake, juhuy dori adee relyreri ibutumy aõhebo rotõõnykre. ²⁶ —Aõma arateõwarinyre dori tuu. Kia Mesia, Deuxu Deõdõõna heka rõõsereri. Beteheke beder-ahy-ki, tule hetowo-ki. Iu tahe timy heka tamy itxeremy raõtyhy inatyhy aõkõreki. ²⁷ Iu jiarõ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ arehemynykreu ibutumy heka rierykre loosõna delaana wesele heka wadehemynyna heka rarekre biu ibutumy ritõxinykre. ²⁸ Iwese aõ rubu roimyhõre, rara heka tamy rabutumyhõre. Kaiboho rierykre iu rehemynykreu. ²⁹ Iu

kia bede dÿŷnanamy reakreu tahe txulyby heka kòdòhònykre. Ahãdu tule rybynykre. Taina tule ixewesehekÿle kanakre. Ibutumy ramytatakre biu-ki. ³⁰ Iule tahe kia wadehemynynamy iny robikre. Sòwemy heka hinana ibrunana bede bedemy rÿirakre. Ibutumy heka iny robikre wadehemynynamy biuwetyky-ki, jiarÿ dori, Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykÿ rare. Loosòna ruruna sòwekreu, tahe arehemynykre. ³¹ Tule wajuòna-di, ŷju aditeònykre iu, ajuròna wodÿÿhÿkÿ-di. Tahe ibutumy wahòrò mahãdu he ixidee aributunykre bede bede-ribi, ibutu rehetyhy-ribi wahe. ³² Jesuisi tule relyyre: —Ijyyòmy heka ako arelyykre. Kai heka ibede erynamy bimykre. Iu kia figueira òwòru hãbu wiji tybiehekÿ. Kia aõma iruru tÿmyra rurunymhÿré. Tule aõma txirubò tÿmyra ròhònykre. Tiu tahe bierykre. Kai iòhòra bohe wyra. Myhe tamy besekre. ³³ Iwesetyhyle taheka kai heka bierykre. Aõma wadehemynyna ròhòny relekre wahe aòbitikre wadehemynyna iu, aòhòkÿmydÿŷnana wahe. ³⁴ Tiu kia bededÿŷnanaule heka bedekònyna rexihukre. ³⁵ Biu heka bede-wana ituekre warybe tahe aõu aõu heka rÿihyymy rarekre. ³⁶ Inyò heka rieryòhyymhÿre. Tiubo txuu ruu kai konany rÿimhÿre wahe ŷju dori tiu rieryòhyymhÿre. Aõma, jiarÿ Deuxu Riòre dori rieryòre. Aõma Waha Deuxule tahe rierymyhÿre. ³⁷ Noe bededÿŷnana wesemy heka rÿimhÿkre iny risinykre kia bedeu. ³⁸ Ibutumy heka worana bedehesi rÿikre kiau. Lisisò tahe rÿikre. Herina lisina aõma hãwyymy herina. ³⁹ Tahe Noe bededÿŷnana wesemy heka reakre. Iu heka beòra rariare. Tahe rityyhynyòhyyre tiiboho. Tahe heka raòwònyre rariare ibutumy ituere. Iwesele tii heka rarekre heka, wadehemynyna Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ wahe. ⁴⁰ Inatxi hãbu heka oworu-ki raaòmysÿdÿŷkre. Ijò heka rakre dynamy reakre. Ijò tahe rarikre. ⁴¹ Tule inatxi hãwy heka raaòmysÿdÿŷkre heto-ki ratxikre mai risyrenykre. Ijò heka dynamy reakre ijò heka rarikre. ⁴² Tai heka iny rexiywinymy rÿimhÿkemy rybe roimhÿre awedureny kanakreki. Tiubo rehemynykre, teeryòte. ⁴³ Aõma hãbuò kanakeki heka tiu aõma hãbuò itxeredumy ronykeki heka, tiu hãbuò iribi rawasinyòtyhy. ⁴⁴ Bexiywinymy heka wadehemynyna biijemy bonyke, jiarÿ Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ wahe. ⁴⁵ Ijò Jesuisi relyyre: —Inyò tadinodu deòdutyhymy ratxikeki, tii aòmysÿdÿŷna riwinyhyy rononymhÿke tamy. Iheto riywinyhyyke. Teòdu mahãdu txuò txuòlemy riywinymahãke. ⁴⁶ Kia riwinykeki, deysamy rarekre teòdu rehemynykre. ⁴⁷ Inatyhymy ararybekre: —Kia deòdu tadinodu aòmydÿŷnana ibutumy idi riywinykre, riyrubunykre. Tii ibutu wedu rarekre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Ibinamy tahe tii ròhòtinykeki, kiawesemy ri-

winykre: Deòdumy raòhòtemyhÿ, lisilemy rononymhÿ, rirox-
 imyhÿ momodu mahâdu-wana riõmyhÿ. Tii ixidee rarybekre:
 —Wawedu kedehemynyõtyhy, aõtxile ariwinykre. ⁵⁰ Iu re-
 hemynyõkremy rõhõtinyreu, iwedu kiaule rehemynykre. ⁵¹ Tai
 tahe raòhòtebinakre. Heòty bede-ò riteònykre, Iwese itxena
 mahâdu tii riteònykre wese. Kia-ò rahinykre, robukre, txu-
 raruti rikyikyinyomy aõhòkÿmy dÿÿnana òraru-ki.

25

¹ Jesuisi ijõ relyyre: —Kia txu heka Deuxu Iòlòna ka
 ijyy wesemy rarekre. Debòwiò ijadòma heka hàbumy he-
 rina riraòmyhÿrenyre. Iny sohoji sohoji heka toosòna ri-
 wyre iximynamyna. ²⁻⁴ Iruyrela tahe tõhòti reare aõma
 adÿÿ-di ritÿxinykemy. Ihony tahe tõhòti rosare iruyre wasÿ,
 ijõ tule ihyna-ki riwykemy. ⁵ Weryrybò rehemynyõre, tai
 tahe ijadòma mahâdu ele rihynomy rÿimyhÿ themynyna
 riiraòmyhÿrenyre. Iny sohoji sohoji heka toosòna riwyre
 iximynamyna. ⁶ Tai tahe rarybera: —Tÿmyra mahâdu-ò
 wahe rehemynyre. Birybenybenyke ruwetya. ⁷ Tai tahe
 ijadòma mahâdu he riturenomy rÿimyhÿre. Toosò itÿnytyhymy
 rookemy. ⁸ Kia ijõ tahe tõhòti rosare mahâdu tahe uritere
 riijere. Itoodÿÿmy idi riwisÿnymyhÿ. Aõma widee he rex-
 itòenyre: —Urihimykò inihe wahòrò-kò biditxiwike kari-
 hukòtekre. ⁹ Tai tahe kialemy risÿnyre: —Anokõre wadehu-
 nale dokuri rÿire. Bikòryke tahe ijõ itxe tahe. Maa. ¹⁰ Idi
 tahe ròireny iõbradÿÿmy. Tai titxi tai rohononymhÿreò. Iòrysomy
 iõbradÿÿmy ròirenyra rookile tahe dehemynyde kia tÿmyra
 mahâdu wahe. Tahe rironyrenyre ibutumy riroxikemy. Ri-
 ratòbònyrenyre. ¹¹ Tai tahe kia iruyre ijadòma iõbradÿÿmy rare
 tahe dehemynyde: —Wahÿ, itxòtòbòna wadeke bidirakynybe-
 denyke! ¹² Tai tahe kialemy rirawyònyre: —Jiarÿ umyreny
 reeryõre. Kie riki ijyy. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Tai kaiboho
 bexiywinyomy ahâbenyke wadehemynyna biijebeny. Teery-
 tenykòte dori tiubo adòòsekre.

¹⁴ Tii ijõ rarybere: —Ijõ ijyyomy adeereny arabedeerynykre
 timybo Deuxu Iòlòna raremy. Inyõ heka rakemy ratx-
 imyhÿre ijõ bede-ò ratÿinykemy. Tii tahe taaõmydÿÿnana ririre
 teòdu mahâdu-ki. ¹⁵ Tanieru tahe tamy riwahinyre timykibo
 isiraõmy nieru ritamyhÿre myheka tamy riwahinyre. Ijõ-ò
 5000 riwahinyre. Ijõ-ò 2000 riwahinyre. Ijõ-ò 1000 ri-
 wahinyre. Idi tahe tii rare tabede tÿinamy. ¹⁶ Kia iruyre ritara
 heka aõna aõna riõbranymyhÿre. Diwymyhÿre tasÿ idi roho-
 nyrerimy ihÿre. Tai wylemy heka inieru rabuture. Ijõ ixityre
 iruyremy ritxienyre iratyretyhy. ¹⁷ Kia ijõ inatximy tamy
 riwahinyre tasÿ tulere aõwesele raaõmysÿdÿÿre ta ròtare tule

ijõ inatximy ixityre. ¹⁸ Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe urile riyrubunyre inieru hãloole riare tamy tahe riyrubunykemy heka riare. ¹⁹ Sõwemy rabeledỹnana-ribi tahe iwe-dureny dehemynde. Tahe tamyreny rarariòwyre takõtareny riòbitinykremy. ²⁰ Iruyre riwyre heka debòwiò diwyde: —Beteheiny wawedu ijõ iruyre anieru tyre rebutunyre. ²¹ Tahe tawedu sõwemy riwowydynyre iaõmys̃d̃ỹna wiwihik̃ymy ròhònyraki wahe. Kiamy heka tamy rarybere: —Òbitimy idi taaõmys̃d̃ỹteki heka. Sõwemy heka adee ariwahinykre riywinykemy. Aõwaxinyhe bitelenykre aõmys̃d̃ỹna. Kai heka wawana beysanihik̃ykre. ²² Idi tahe kia inatximy ròtaré s̃y dehemynde: —Beteheke, inatxi tas̃y inaubiòwa ixityre adee rewinyra. ²³ Tahe iwedu rarybere: —Awityhymyhe taaõmys̃d̃ỹta! Kai heka deòdu wihik̃y tate. Kai ibutedile sõwemy tewinyte tahe sõwemy ixityre adee ariwahinykre riwahinykemy. Kai heka wawana beysanihik̃ykre. ²⁴ Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe rarybemyhe retximyh̃y: —Kai heka hãbu nieru tarasaery heka tate. Aõ taaõmys̃d̃ỹteri-ribi aõkõ heka nieru tetamahãte. ²⁵ Tai heka jiar̃y raberumahã alau watxireri. Tai heka rewore iny lau. Tahe tii sohojidile ratxireri. ²⁶ Iwedu rarybere: —Kai heka eoruxerere, awi aõkõ heka tate! Inyõ tehuòtekõta heka idi urihimyò ityre ròtakelemy wahe. Kai tiwaeryte wahe. ²⁷ Aõherekibo banco-ki aõkõ tetidite. Kia huòteòwy wanieru-ribi ritarerimy ih̃yre. ²⁸ Bitabohe kia nieru-di atxitere, tahe kia debòwiò ritaraò wahe biwahinykre. ²⁹ Kia òbitimy raaõmys̃d̃ỹra heka sõwetyhymy ròtakre. Kia òbitimy raaõmys̃d̃ỹõmyh̃yre kia heka ròònod̃ỹkre. ³⁰ Kia deòdu bimybemyke. Tii dorihe ibinatyhyre inihe bede luruhuk̃y-ò idi behubenykre. Tai heka tii aõhòk̃ymy rot̃ỹnykre rahinykre.

³¹ Jesuisi tahe ikonana rarybere: —Iu jiar̃y, Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̃y, arehemynykreu heka Waiòlònary-ò aronykre. Arehemynykre wãjju mahãdu-wana. ³² Ibutumy heka bede iny mahãdu wako-ki ributunykrey. Iwese budoeni itxeredu heka tabudoeni, budòe-wana wiribi rihitxinymyh̃yre wese heka bede iny mahãdu wiribi arihitxinykrey. ³³ Wabudoeni heka warurunawe-ribi aris̃ynykrey. Budòe tahe wahywe-ribi arihitxinykrey. ³⁴ Idi tahe waruruna ludu-ò ararybere: —Manake hewa, beysabemyke. Waha Iòlòna-ò rokonykre. Myheka tamy ararybekrey. Juhuu bedeu ihetxiu heka ywimy adireny kia r̃ymyh̃yre. ³⁵ Rama tahe riwasanyreu r̃ys̃na wadee tewahinytenynte. Iu bemy rarureu, wadee tewahinytenynte. Jiar̃y heka tori rare as̃y-ò tiwadytenynte. ³⁶ Jiar̃y heka watykyhoho aõkõu, kaibohole wadee tewahinytenynte. Binamy r̃imy rarewãhã, waroramy tadòitenynte ròtenawo-ò. ³⁷ Tai tahe òbiti

mahādu rarybekre: —Wanyrỹ, tiu taheka ramamy heka wadeereny teate —Adee rewahinyrenyrene? Tiubo heka bemy tarumy tatemahā adee rewahinyrenyrene? ³⁸ Tiubo heka kai torimy tatemahā idi wahetoreny-ò aradyrenyrene. Tiubo atykyõmy tatemahā-di, tyky adee rewahinyrenyrene. ³⁹ Tiubo ròtena-ki tỹimy tatemahā-ò ada webinadumy tatemahā-ò, aro-ramy ròirenyrene. Wanohõti atxi reaõhyymyhỹre. ⁴⁰ Tai Jesuisi rarybere: —Jiarỹ, Iòlò, tamy ararybekre: —Iu kaiboho waityhydỹỹdu seriõre mahādureny-ò waòraru-ki tewinymy toitemahāu, wadeele tuu tewinytenyete. ⁴¹ Idi tahe kia wahywenawe-ribi ludu tamy ararybekre: —Boibenyke karibi kaiboho heka abinarenyrene heòty bede-ò ihyymy boibenykre ixi-di ariteònykre. Diabo tatytybybinasỹ-ò idi boibenykre. Deuxu isỹ tamy riwinyrene. ⁴² Tiu rama riwasareu rỹsỹna kaiboho wadee tewahinytenyõhyyte. Iu bemy rarureu heka ijõ wadee tewahinytenyõhyyte. ⁴³ Torimy rarewahāu, tiu tiwatobinytenyõhyyte. Tykyõ wadee tewahinytenyõhyyte. Binamy rāimy rarewāhā ròtenawo-ki wororana webinadumy tahe tòiõhyyte. ⁴⁴ Tai tahe kiamy rarybekre: —Wanyrỹ, tiubohe tuu rewinyrenykrõre. Wanohõti heka reaõhyymyhỹre aramamy rubuna-txi, abemy rubuna-txi, torimy tatemahāu, atykyõmy tatemahāu, ròtenawo-ki webinadumy tatemahāu wahe. ⁴⁵ Tahe jiarỹ Iòlò tamy ararybekre: —Kaiboho heka waityhydỹỹdu seriõreõ tewiõhenanyõmahātenyete tai heka tiwawiõhenanytenyõte. ⁴⁶ Tahe Jesuisi ikonanamy rarybere: —Tai tahe tii tiuhyymy rakre heòty bede-ò, aõhõkỹmydỹỹnana-ò. Òbiti mahādu heka umytuedeõna-ò rakre.

26

¹ Kia taijyy rahudi tahe Jesuisi taerymahādu-ò rarybere: ² —Ixityre inatxi txu-di tasỹ aõma Pascoa worana bedehesimy rỹikre. Kaiboho tahe kia teerytenyete. Iu iny riwatyhenykre Deuxu Rìore Hābu wahe. Irahudi tahe itxeònihikỹ-ò riwatamadỹỹnykre. ³ Tahe aõwesele heka xiwena wahidỹỹdu wedu mahādu ributunyrene heka judeu wedu mahādu-wana wahe. Kaifa heto wii rotyre. Xiwena wahidỹỹdu mahādu wedu wahe. ⁴ Wiwana heka raryberenyrene: —Timybohe Jesuisi aõhebo rikisỹnyrenykre aõma teburemy ijiranakõnahakỹle. Timybo rikisiraõnyrenykre, rikimyrenykre, rikirubunyrenykre. Urile iny tuu rierykrõre. ⁵ Pascoa worana bedehesi rỹireu tahe aõkõlemy idi rỹire. Kia worana bedehesiko-ki iny raaõbinanykeki dori ibutuhukỹlemy heka raaõbinanyke.

⁶ Jesuisi heka rare Betỹnia hāwā-ò hābu tykybinaõ-wana heka isỹ-ò rare, Simaõ heto-ò wahe. ⁷ Iu iheto-ki rirox-

imyhÿreu tahe hãwyyõ tamy rare aderõna lÿnyrehekÿõ-di manaurahyna-ki. Tai tahe Jesuisi tyre ritxiwire, irati-tyre. ⁸ Ierydÿÿna mahãdu heka urihimyõ heka rebure riõre iõraru-ki. ⁹ Iõwy nihikÿtyhyre dorihe. Tai heka tanieru uriterehekÿle rahuraki heka tai rawobinamy. Idi rohonykewile heka rare aõma iõwy tahe iny aõkõ mahãdu-õ riwahinykewihikÿle tii rõhõtinyre. ¹⁰ Tahe Jesuisi rierytyhymy aõmybo tuu raryberenyrerimy: —Aõherekibo kaiboho ibinamy tarybetenyteri hãwyy-õ. Aõwidÿÿnana wihikÿ wadee riwinyreri. ¹¹ Aõma kaiboho heka urimynodu mahãdu-wana ihyymy boibekre. Ibutulemy awanareny jiarÿ watxiwãhãde. ¹² Tii heka wahãloodÿÿna riwaywinyra aderõna watyre ritxiwireu. Kia tahe wadee riwinyre. ¹³ Boholake, iny itxi tõhõti reahyy rÿirakre iõraru-ki. Rybewihikÿ Tÿmyramy ritÿnydÿÿmyhÿkre heka rierymyhÿkre bede bedemy wahe.

¹⁴ Iribi tahe Judasi Isariõ, tii waõ inatxi reurõõ rare, tii heka rõhõnyre ierydÿÿna mahãduy-ribi. Tahe rare xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu-õ. Tahe tamy rarybere: ¹⁵ —Adeereny Jesuisi ariwahikre wana heka tiwesebo biwaõwynybenykre? Kiamy tahe 30 prata womati nieru myhe tamy riwahinyre. ¹⁶ Judasi kia ribile rarunymy raremyhÿ dohodÿÿnaõmy Jesuisi tamy riwahinykremy. ¹⁷ Pascoa worana bedehesi rÿireule rexidelenyre, Paõ iuridÿÿkõ, kia txu rÿimyhÿ wahe. Jesuisi erydÿÿna mahãdu tai ritÿÿraxinyre: —Titxiwexe rikirÿsÿkre Pascoa worana bedehesi jiarÿboho dori ariwinyrenykemy? ¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: —Hãbuõ hãwãhãkÿ-ki ratximyhÿre tii riwaeryre. Tahe tamy marybekre: —Wawedu kÿny rarybereri aõma aheto-ki heka Pascoa worana bedehesina rirÿsÿkremy taerydÿÿna mahãdu-wana. Ibededÿÿna dori iõhõre riki. ¹⁹ Tai tahe taerydÿÿna mahãdu kia riwinyre idi kowa worana bedehesi rÿsÿna riwinyre.

²⁰ Bedesõmy tahe tai riroximy rorukumyhÿreny, taerydÿÿna waõ inatxi reurõ mahãdu-wana wahe. ²¹ Aõma inyõ heka riwatyhenykremy ratximyhÿre. Jesuisi heka tuu rarybere: ²² —Mowexe tii rarekre. Tiiboho rabadewomy roire, tai tahe widee rarybere: —Jiarÿ kõaõboka. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kia wawana pratoro tebõ rearerile taheka tiikre. ²⁴ Iwese Deuxu Tyyriti-ki Rybe roire wese heka arurukremy jiarÿ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ watxiwãhãre. Kia hãbu riwatyhenykre tahe tamy heka ibinatyhykre. Ratybienykorẽ wana inihe awityhyre. ²⁵ Tai tahe Judasi ityhedÿÿdu rarybere: —Erydÿÿdu, jiarÿ aõbohe rare? Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaityhy wahe tate. Kaile tarybeta.

²⁶ Tai tahe Jesuisi orotxu sohojiõ rimyre ibutumy riroxireu, tahe riyreyrenymyhÿre tahe inysohoji sohoji-õ ri-

wahinyre. Tai tahe tamy Jesuisi rarybere: —Kia biybenyke heka. Waumy wese heka kia ratxireri. ²⁷⁻²⁸ Idi vñ monahynaõ rimymy rexitõenyre Deuxu-ò. Idi tahe tamy riwahinyre iribi sohoji sohoji riõrenykemy. —Biõrenyke kaa dori wahãlubu wesemy ratxireri. Tai sõwemy iny biu-ò rahenykre Deuxu dee. Ibutumy òraruna ixãwididỹmy heka tuu rõhõnyra. Wahãlubu heka Deuxu, iny-wana wii riwoàxinykre rare. ²⁹ Tahe boholake warybe-ò. Awanareny heka ixityre vñ monamy ariõõtyhy. Kia Waha Iòlõna-ò dehemynahykyle tahe awanareny ixyby tuu ariõkre.

³⁰ Idi tahe wiuõ rawiunyrenyre idi tahe Oliveira hãwãlò-ò rõrenyre.

³¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Wijiru heka ibutumy kai-boho biwaribenykre. Tyyriti-ki heka roire kiawesemy:

Budoeni-di itxeredu rirubunykre. Ibutumy budoeni raubỹtykre bede bedemy.

³² —Waixixana kỹnyikreu tahe Kalileia bedeki awanareny aratxikre. ³³ Pedro tahe rarybere: —Ibutumy ararirenykre wana tahe jiarỹ aõkõre. Ararirenyõtyhy. ³⁴ Tai Jesuisi heka Pedro-ò rarybere: —Kai heka hãnie dele robukõdile biwatxiõ-ribi bexihukre, inataõmy wahe. Tuu wijiru rarekre. ³⁵ Pedro dirawyõnyde: —Aõkõre wa, arurukre heka tahe urile aratxiõnyõtyhy. Tule ibutumy ijõ ierydỹna tule Pedro wesele rarybere.

³⁶ Tahe Jesuisi ridyrenyre bederaty oworuõ-ò, aõma Kesemani ninadu-ò ridyre: —Kakile bonykre arakre dori ixitõedỹmy kowa-ò. ³⁷ Tahe Jesuisi heka Pedro ridyre ixi-wana. Tule Zebedeu riõre wiwana ridyrenyre. Tahe Jesuisi rabe-deòtiidỹre aõhõkỹmy rotỹnyre bedeòtiidỹ òrarukile. ³⁸ Tii tahe tamy rarybere: —Kaki wawanale atxibekre. Watyytyby heka tỹxihikỹlemy bedeòtiidỹ-di ratxireri. Waki bexiebekre. ³⁹ Urile tahe tako-ò rariareu tahe resere bede-ò. Jesuisi tahe tyby-ò rarybere: —Waha, rubu mona waribi bitake adeewikeki. Aõkõkeki tahe ariõkre, arurukre adeewilemy aõhebo arotỹnykre. ⁴⁰ Idi tahe dòõsede kia ierydỹna inataõ tai rõrõmyhỹ heka ixyby dòõsemy nade. Jesuisi rarybere: —Pedro! Kai heka timy sohoji horamy adi bede rỹiõtyhy wawana. ⁴¹ Bexixaruhy atxibeke bexitõenymy. Aõkõkeki tahe òraruna kanamykre. Kai heka òbitimy matxikemy tahõtinyamahãte. Aumy tahe ibinare heka arurukõre wahe. ⁴² Ixityre rare rexitõenykemy. Tahe Jesuisi rarybere: —Waha, adeewinale ariwinykre. Aõhõkỹmydỹnana monamy heka ariõkre. Kia mona waribi bitaõkeki ihãrele heka arurukre. ⁴³ Tai dòõsede tai rõrõmyhỹrenyõle heka nade. Tiiboho ixixamy rỹiõhyre. ⁴⁴ Tahe rõõsere ixybyle ikonanamy. Iweselemy

rexitòenyre tyby-ò. ⁴⁵⁻⁴⁶ Idi tahe dòòsede taerydỹỹna mahãdu-ò rarybere: —Bexielehynybeny. Watyhedỹỹdu naderi. Rexihumyhe rare. Hãbubina mahãdu rehemynyre. Jiarỹ Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ, wahe. Bexixabeny, rakakre watyhedỹỹdu dori rehemynyre.

⁴⁷ Tahe Judasi dehemynyde waòinatxi reuròò wahe. Jesuisi rarybereu, tii nade sòwemy hãbu-di mayrehe-di, òhòte-di tònori-di widotyde. Judeu mahãdu wedu tahe iteòdỹỹdure xiwena wahidỹỹdu wedu wana wahe. ⁴⁸ Juhuu Judasi tamyreny bede riywinyre. Kamy rexirybenymy: —Iòsỹny-ò aruwokrele heka tiikre. Tiile bimybennykre. ⁴⁹ Tahe Judasi rarybere: —Rareri, Wawedu. Iòsỹny-ò ruwore. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Iò, aòwaxiny aòbo biwinykre iwidỹỹmy tateri. Tahe Jesuisi imahãdu rimyre. Ritaataare. ⁵¹ Tahe Jesuisi mahãduò mayrehe-di rimymy resere. Tai hãbuò-ò reare. Tai tahe tòhòtile rikòròmỹ idi reare, xiwena wahidỹỹdu wedu deòduò wahe. ⁵² Tahe Jesuisi tamy rarybere. Aòkòre amayrehe birutyke irasirahanawomy. Kia dori inyò maydese rimymy resekre heka tule rurukre maydeselemy. ⁵³ Karibi ixitarasamy arurukeki dori wahaòle ararybekre. Tai tahe waha sòwemy ýju kiditeònyke, 12 aòbinadu ijoi mahãdu wahe. Kia teeryòtenyke. ⁵⁴ Ihãrele tahe ibutumy tuu bededỹỹnana relekre iwese ritidỹỹna-ki roimyhỹre wese. ⁵⁵ Tahe Jesuisi rỹỹraxire tamyreny: —Aòbo jiarỹ raremy wadi tahòtinytenyteri. Wasidu aòbo. Kai dori waòrysymy tehemynyte maydese-di, tònori-di. Aòherekibo wahe. Jiarỹ heka arabedeerynyreny txeò txeòlemy wahe Deuxu dohodỹỹna heto-ki. Aòherekibo taile tiwamytenykòte kowa watxiwãhãure. ⁵⁶ Kia ibutumy Deuxu Ritidỹỹna-ki roimyhỹre. Tai tahe tuu bededỹỹnana relekre iwese Deuxu rybedu mahãdu rarybere. Ibutumy aòna aònamy rotỹỹnymy raremyhỹ. Tai tahe taryberahu-di. Ibutumy iery mahãdu iribi tahe robỹtỹre.

⁵⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyrenyre Kaifa heto-ò, xiwena wahidỹỹdu wedu wahe. Tai ibutumy judeu mahãdu wedu ributunyre bede ywina erydu mahãdu tule wahe. ⁵⁸ Pedro irehetyty-ribi riheludunyre. Iheto ube-ki tahe ronyre yrubu dỹỹdu-wana. Tahe rehere aòhebo rotỹỹnykremy. ⁵⁹ Xiwena dinodu mahãdu tahe ributunyre Jesuisimy raruikremy heka riijemy. Aòma rirubunykre òbirele heka tuu rarybemyhỹ. ⁶⁰ Tahe inyò-ki heka rahaòhyyre turybedu wahe. Iny sòwemy tahe relyyre. Ihãrele rirubunyòhyyre. Iroona-ribi tahe inatxi hãbu dehemynyde. ⁶¹ Tai tahe kiamyhe tuu relyyre: —Aòma Jesuisi rarybere: —Aòwesele heka Deuxu dohodỹỹna heto ariatymy idi areake. Inataò txudi tasỹ ixityre aditamadỹỹke, ibutumy adiwinyke. ⁶² Tai tahe xiwena dinodu

heka Jesuisi-ò ryyraxire: —Aõbo marybekre kia umy ijyy rohonyreriki? ⁶³ Jesuisi tahe rybeõlemy ronyre roholare. Ixityre tamy rỹỹraxire: —Kai heka inatyhy tyhymy Deuxu Riðremy kai atximahâte. Mesia aõbohe kai tate? Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. ⁶⁴ Jesuisi dirawyònyde tamy: —Kaile kia tarybete. Ibutumy iny-ò ararybekre: —Kaiboho ibutumy bobibenkyre

Deuxu Riðre Hãbutyhyhykỹmy, jiarỹle wahe. Tii heka Deuxu rurunawe-ribi heka ronykre. Iribi tahe kanakre biuwetyky-ki. Jiarỹle wahe tiire.

⁶⁵ Tai tahe xiwena dinodu tatyky riykare. Reburere kie: —Aõhere tahaka. Deuxumy heka ibinatyhylemy tarybemahâte. Ijõ iny-ò aroholaõkre, rexihura! ⁶⁶ Ibutumy kaiboho irybe-ò taholatenyteri, inatyhy? Aõbo rikiwinykre tii ibinatyhyre dori, rikirubunyrenykre tahe. ⁶⁷ Tahe iòsỹny-ò rarybexinyre. Rihetenyre. ⁶⁸ Tamy ihetedỹỹdu rarybere: —Marybeke Kristu, mobo arahetenyra inihe.

⁶⁹ Pedro tahe ube-ki rononymhỹ. Tahe ijadõma heka deòduõ tamy rehemynyre: —Kai anõbo Jesuisi Kalileia ludu-wana atximahã. Kumymy rabire. ⁷⁰ Iny ibutuko Pedro rarybere: —Aõkõre, aõmybo arybe reeryõhykyreri. ⁷¹ Tai tahe rare ijõ-ò. Ijõ ijadõma deòduõ rarybere kamahãduko: —Inatyhymy heka tiki Jesuisi Nazareludu mahãduno tiki rare. ⁷² Ixityrele Pedro ritxiõnyre: —Reerykõre wahe hãbu. Tiu heka rabiõwãhãre. Inatyhy rare. ⁷³ Idi hãbuõ heka narybede tamy: —Inatyhy rare. Kakỹny irybe weselemy tarybeteri, Kalileia rybe wahe. ⁷⁴ Tahe Pedro rarybere: —Jiarỹ reerykõreri, tuu heka rabiõwãhãre. Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. Iule taheka hãnie hãbu robumy reare. ⁷⁵ Tahe Pedro tõhõti itxi reare. Jesuisi rarybere weselemy heka tii riwinyra. Ritxiõnyre. Tai tahe Pedro rõhõnymy reare heka rahinyhyyre.

27

¹ Ijõ biurasò ruidile tahe rỹire. Xiwena wahidỹỹdu wedu ributunyre judeu mahãdu wedu-wana. Timywexe aõhe rikisỹnyrenykre. Rikirubunyrenykemy heka idi watxiwãhãre. ² Roma dinodu-ò òsana rikidyrenykre. Tahe tiiboho Jesuisi ritaataare idi ridyrenyre tamy, Pilato-ò.

³ Judasi heka rieryre. Tai tahe tii rabadewonihikỹre rityhenyreki wahe. Tai tahe raraykynyre tawo-ò raòhòrere. Tahe nieru òkesedỹỹmy idi rõhõtinyre. Tahe nieru diwyde, 30 prata womati nieru tahe riòkesedỹỹnykremy judeu wedu mahãdu-ò, Xiwena wahidỹỹdu mahãdu-ò. ⁴ Tahe Judasi rarybere: —Ixãwirahe, jiarỹ raòrarunyra hãbu òbitityhymy ratximyhỹrele

retyhenyre heka. Tahe judeu mahādu dinodu rarybere: — Jiarỹboho, kia aō aōkō rare. ⁵ Tahe Judasi nieru-di bedetyrele rihure. Tahe rōhōnyre iribi. Tahe rare. Rerotihikỹ-di rex-ibòtōtaare. Rexirubunyre. ⁶ Tai tahe xiwena wahidỹỹdu wedu riwyre nieru bede-ribi: —Aōwexe kanieru rikiwinyrenykre? Dohodỹỹna hetowo-ò rikirutyrenyke heka aōkōre. Aōma dori rare rubuòwymy iwahidỹỹ heka rare. ⁷ Urile suòle riki-wyrenykre idi. Tai tamy wabede rikiwinyrenykre. Aōma tori kaki rurukreu tahe rikitoonyrenykre tamyle wahe. Tai tahe tiiboho riwyrenyre aōma butxi widỹỹna subede heka riwinyrenyre. Kia heka inire suni wahe. ⁸ Kia bedero tahe rininire aōma Hālubu Bederomy heka rininire. Wiji tule ini rare. ⁹⁻¹⁰ Iwese Jeremia tyyriti-ki roire wesele heka tii riwinyre:

Tahe 30 —Womati nieruō-di heka bedero riwyre butxi-widỹỹdu-ribi. Iwese kai riwateònyre wese. Kia iòwy rare judeu mahādu-ò tamy riwahinyre wahe. Txiòdỹỹna òwy wahe.

¹¹ Jesuisi heka Pilato, bede dinodusỹ-ki ratximyhỹ. Pilato tahe tamy rỹỹraxire: —Kai aōbo judeu mahādu iòlò atxiteri? Jesuisi dirawyònyde: —Kai tuu tarybeta. ¹² Xiwena wahidỹỹdu wedu heka tamy rarybere: —Jesuisi rirawyònyòhyyre. Judeu mahādu wedu-ò tule rirawyònyòre. ¹³ Pilato tahe tamy rarybere: —Kai aōbohe rybe-ò taholate. ¹⁴ Tule tamy Jesuisi dirawyònyòhyyde. Byy! Urile Pilato ribedeòtiidỹỹnyre. ¹⁵ Pascoa worana bedehesi bededỹỹnana tikiemy tuure. Ròtenawo-ribi heka sohoji beòra beòrahyyle ixinamy inyò rexideònymyhỹ, inysòwe rybe òraru-ki wahe. ¹⁶ Kia beòra tahe hābu ibinatytyre ròtenawo-ki rỹire. Baraba inire. Ibutumy iny tuu rieryre. ¹⁷ Aōma Pascoa worana bedehesi rỹireu ibutumy iny ributumy. Tahe Pilato ritỹỹraxinyre: —Tibohe ixinamy ariteònykre Jesuisi Kristu aōbo ada Baraba aōbo? ¹⁸ Tahe iny heka ibutumy urile Jesuisi Kristu luure heka. Tai tahe judeu dohodỹỹdu wedu mahādu tahe aōkō tamy waritimy rityhenyrenyre. Pilato kia rieryre. ¹⁹ Iu tabede ywina dohodỹỹna-ki Pilato rỹireu, ihāwy tamy tyyriti riwahinyre. Kawese heka rarybere aōma: —Ixinamy Jesuisi bitekònykre. Anobinatytymybo dokuri rarasino txu wadi reakareri. Jikarỹ anohòkỹmy dỹkỹnana sòwemy ratỹkỹnyre Jesuisi kòraru-ki wahe. ²⁰ Iny sòwehekỹ-ò heka xiwena wahidỹỹdu mahādu wedu rarybere: —Kaiboho mararybebenyke: —Baraba ixinamy biteònykre. Tiiboho dirawyònyde: —Jesuisi birubunykre. ²¹ Iribi Pilato rarybere: —Tiwexe ixinamy ariteònykre? Tiiboho dirawyònyde: —Baraba biteònykre. ²² Pilato tahe rỹỹraxire: —Aōhebo tahe arotỹỹnykre Jesuisi-di, Kristu-di?

—Itxeò nihikỹ-ki bitamadỹnykre. Birubunykre. ²³ Pilato tamy rỹraxire: —Aõbinahakỹ aõbo riwinyraki? Tai tahe ibutumy iny rirajuamy rỹimyhỹ: —Birubunykre kia bitamadỹnykre. ²⁴ Pilato iny sõwe-di aõ riwinyõhyyre aõbinatyhy òsana ròhònykremy idi ròhòtynyre, tai tahe inyõ rarybere: —Bee kidiwykremy baciaro-ki. Tahe tebò risuhore iny sõwehekỹko-ki. Tamy rarybere: —Jiarỹ kỹny waòraru-ki aõkõ heka rurukre. Kaiboho heka irubudỹỹ erydumyhe boibekre. ²⁵ Tahe ibutumy iny rarybere: —Awire, inyboho heka irubudỹỹdu erydumy rokoirekre, tule wariòrereny òraru-ki wahe ihãlubu rejuxunykre. Soldado ridyre itxeò nihikỹ-ò ritamadỹnykremy rirubunykremy. ²⁶ Tai tahe Pilato heka Baraba riteònyre ixinalemy. Iribi tahe Jesusimy raòhòtere.

²⁷ Pilato soldado mahãdu urile idi juhu risinyre, soldado tyamy ritidire. Pilato heto-ò ridyre. ²⁸ Ityky iribi ritare tahe aõma tykysò-di ritidire heka juhu rihetynyre. ²⁹ Iòdỹỹmy tahe idi ede lòrilòrihikỹ irati-ò ridekremy. Òwòruõ tebò-ò ritidire. Tai iko-ò resere tatiowotimy. Raryberenyre: —Awire, kai judeu Iòlòtyhy. ³⁰ Ityre rarybexinyre. Òwòru rimyre tahe iratimy tuu raòhòtere. ³¹ Iribi ritarenynyre ihòrò itykyle ixityre rirutyre ityre-ki. Idi tahe ryò ròirenyre.

³² Iu ròhònyreu, hãbuõ Sireni bedeluduõ-wana witxi reare. Tamyhe rarybere Jesusi itxeò riwykemy.

³³ Tahe Kòkòta hãwãlò-ò rehemynyre. Aõma, rubu ratityby wesemy heka rare. Tai tahe Kòkòtamy heka rininimyhỹrenyre.

³⁴ Tii vỹ riurinyre bee ihyra-wana, idi tahe Jesusi-ò kia riwahinyre.

Iurihi-di teramy reare.

³⁵ Tahe itxeò nihikỹ-ki ritamadỹnyre. Irahu-di tahe ity heka ritxuatxuaenyre wimy rarudeòsanyre tibo iwydydukemy.

³⁶ Idi tahe retehemy rorukumyhỹrenyre. ³⁷ Irati tyre-ki tahe ritidỹỹnaõ roire:

—Kia Heka Jesusi Rare, judeu Iòlò Mahãdu.

³⁸ Tule wasidu brebunahakỹ tii-wana ritamadỹnyrenyre itxeò hòkỹ-ki, ijõ iruru-ribi, ijõ ihywe-ribi. ³⁹ Iny ibire-di reamyhỹ idi risinymyhỹ kamy rexirybenymy: ⁴⁰ —Kai in-ihe bexitake, kai Deuxu Riòre tateki. Bodobeheke itxeò nihikỹ-ribi. ⁴¹ Kai heka arurudiremy iximy tarybete tahe inataõtxu-di heka biwinykemy tarybeta. Tule xiwena wahidỹỹdu wedu mahãdu idi risinyre. Tii tahe rarybere: ⁴² —Tii heka iny iwitxira witxira aõbina bina-ribi ritamyhỹre ihãre tahe taaõbina bina-ribi rexitaõtyhy. Tii heka aõ judeu mahãdu iòlò aõkõ rare. Myheka tuu rarybemyhỹ. Kia itxeòhòkỹ-ribi

kedexiberesedỹnykekile tahe rikityhynyrenykre inatyhymy.
⁴³ Tii heka iximy rarybemyhỹre Deuxu Riõre raremy, Deuxu rityhynymyhỹremy. Reketeherenykre inihe aõbo Deuxu riwiõhenanykremy wahe. ⁴⁴ Wasidu mahãdu kia itxeõ nihikỹ rỹire iwesele heka tamy rarybere.

⁴⁵ Txutyeyu tahe bede luruhukỹ bede reare, txioro tirehehekỹule bede kamy reare. ⁴⁶ Kiaule tahe bede ratỹnyre Jesuisi iu rryre:

—Eli Eli Lema Sabatani.
 Kiamyhe rarybere:

—WaDeuxu, WaDeuxu, aõherekibo waribi õhõti rosare?

⁴⁷ Tai tahe iny sõwe mahãdu irybe-ò doholade. Ijõ kiamy narybede: —Eliasi-ò hòwa rryreri. ⁴⁸ Kia ele elemy riwinyre noseõ. Idi tahe vỹõ riryrymy tamy idi riteõnyre. Teõrehemy riwinyre bemy rimonykremy. ⁴⁹ Ijõhe raryberenyre: —Txiokre inihe inatyhymy aõbo reketeherenykre inatyhymy aõbo Eliasi iwiõhenadỹmy kanakremy aõbo inihe. ⁵⁰ Jesuisi ixityre rirajuare. Rurure. ⁵¹ Kia dohodỹna heto-ki heka ixiwõtenaõ rỹimyhỹre ierykõna. Tahe urile idi ixiwanale ruamy reare iratyre-ribi bede-ò. Suuhe ramytatare. Mana rabõhõbõhõnyre. ⁵² Wabede hãlooõ heka riraynyre. Deuxu hõrõ mahãdu sõwemy rubu-ribi riixixanyre. ⁵³ Wabede-ribi rõhõnyrenyre. Iu Jesuisi rubu-ribi riixixareu tahe Jerusalẽ-ò rõirenyre. Tai tahe sõwemyhe iny tuu robire. ⁵⁴ Tai heka soldado dinoduõ ratximyhỹ idi retehemy. Tule soldado mahãduõ tii-wana ratximyhỹre. Ibutumy tuu robirenyre. Tai tahe tabrebu-ribi narybedenyde: —Tii inatyhymy Deuxu Riõre heka rare. ⁵⁵ Hãwyyõ tule retehemy ratximyhỹre irehe-ribi idi. Aõma hãwyy Jesuisi riwiõhenanymy raremyhỹ heka idi retehemyhỹre. Tiiboho Kalileia bede-ribi doide. ⁵⁶ Marie Madalena, Marie Txiause Jyjese, Zebedeu riõrese tule tai ratximyhỹ.

⁵⁷ Bedesõmy Jyje rehemynyre. Tii ityhy heka rare Arimatea hãwã luduõ ratximyhỹre. Tii Jesuisi tyhydỹỹduõ ratximyhỹ. ⁵⁸ Tai Jesuisi umy rexitõenyre Pilato-ribi. Tai tahe Pilato rarybere: —Tamy biwahinykre. ⁵⁹⁻⁶⁰ Tahe Jyje linho tyky rirahanany. Tai tahe aõma wabede tỹmyrahakỹ riamy roireriõ heka rituunykremy idi rara. Idi mana nihikỹ ritidire txiõ. Idi rõirenyre. ⁶¹ Marie Madalena ijõ Marie-wana taile retehemy ronyre wabede-ki.

⁶² Ijõ txu tahe fariseu mahãdu wedu tule xiwena wahidỹỹdu wedu heka Pilato-ò sexta feira rahudi tahe, judeu mahãdu elehyna txu wahe ituere. ⁶³ —Jesuisi irumy raremyhỹu tii rarybere:

—Rubu-ribi heka ariixixanykre inataõ txu-di.

64 Ruimy rare tahe ihārele tahe biyrubunyke iwabede. Aōkōkre-wana tahe ierydỹna mahādu heka iumy riwykre. Tai tahe rarybere: —Tii rexiixixanyre. Tai tahe ibutu rityhynykre iruina. Kia ibinatyhymy rarekre. 65 Tai tahe Pilato riteònyre soldado mahāduō txiò-ki. Tamy rarybere: —Awimy biyrubunyke! 66 Kia bede erynaō heka tamy ritidire. Txiò-ribi resekreule heka rieryrenykre. Tahe soldado mahādu riyrubunymyhỹre.

28

1 Ijō txu rudile tahe Marie Madalena, Marieō-wana rare ihāloona-ò itxeremy, domingo, nobiutxu wahe. 2 Aōwesele tahe iu suu ramytatare. Wanyrỹ ŷju heka dobehede biu-ribi iu. Tahe hāloo ijò-ribi mana ritamy ityre ronyre. 3 Iòsỹny heka urile ritoosònyhỹkỹre. Ityky tasỹ iurahakỹre. 4 Idi itxeredu mahādu heka aōma ruberunihikỹrenyre. Urile rōhõtiberemy reserenyre. 5 ŷju rarybere hāwyy-ò: —Uritere berebuōmyrenyke. Kai aōbo Jesuisi teijeteri, inatyhy? Aōma itxeò ritamadỹnyrenyre wahe. Reeryre kia. 6 Aōkōre kaki aōkō heka ratxireri. Tii dori rubu-ribi rexiixixanyre iwese tii iximy rarybere wese wahe. Beteheke inihe iherina tyby-ò tai juhu roimyhỹò. 7 Make karibi ele elemy ierydỹnako belyykre tii rubu-ribi rexiixixanyraki. Tii heka rara Kalileia-ò tamy wirotyreriò. Matahe, relyyra dorihe adeereny. 8 Tai tahe rakòrunyrenyre, hāwyyboho. Ruberumy ròirenyre tasỹ reysamy ròirenyre. Ierydỹna mahādu-ò heka riijemyhỹre aōma ŷju rybemy ikoreny relyykemy. 9 Iu rakòrunyrenyraule tahe wii reòbnyra. Jesuisiwanale heka itxi rekoare. Idi tamy rehemynyre iòhòmy. Iwa rimyrenyre tahe riwowydynyre. Jesuisi tamy rarybere: —Toiteri aōbo! 10 Uritere breburenỹomyke. Boibeny tahe ijyymy waityhydỹdu mahādu seriòre-ò heka Kalileia-ò aròirenykemy. Tai tiiboho-wana wii areòbnyrenykre.

11 Tai tahe tiiboho ròirenyre. Kiaule tahe wabede soldado itxeredu rehemynyre xiwena wahidỹdu wedu-ò wahe. Tahe ibutumy relyyre iko. 12 Tai tahe nieruō riwahinyre ruiòmy relyykemy. 13 Tamyreny raryberenyre: —Ierydỹna mahādu heka ridyra watỹireny reòbylemy. 14 Tai tahe bede dinodu rierykreu heka aō adee beleòtyhy aōbinahakỹò. 15 Tai tahe nieru sòwemy riwyrenymy tahe tuu ròirenyre ruimy. Wiji dori tuu ijyy rỹira. Ibutumy judeu mahādu kia rybe-ò rityhynymyhỹre.

16 Idi tahe ierydỹna mahādu ròirenyre Kalileia-ò. Tiobo Jesuisi riteònyrenyremy juhutyhy. 17 Jesuisimy robirenyreu tahe tiiboho bede-ò reserenyre tahe riwowydynyrenyre. Ijō mahāduō riseònylemy idi rōhòtinymyhỹre. 18 Tai tahe

Jesuisi iòhòtyhymy tamyreny relere kiamy tamy rarybere: —Waruruna heka ibutu ratyre ratximyhÿre kabede-ki tule, biu-ki tule. ¹⁹ Tai kaiboho waha deòdumy boibenyke ibutumy iny bede bede mahãdu-ò, bede bede konananahakÿ mahãdu-ò ihyy behemynybenyke. Waityhydÿÿdumy heka bitxienybenyke. Wahanimy, tule Deuxu Riòrenimy, tule Deuxu Tyytybytyhynimy, tahe b`òratisebedÿÿnybenyke wadeòdurenymy, Waha, Ityytybytyhy, Iriòre kaboho deròwymy wahe. ²⁰ Ibutumy aõbo wabede ywina adee rewahinyredi bibedeerykre. Uritere nohõti losarenyõmy awanarenyhyy dori ararekre bededÿÿnanahyy rekehemynykre.

Marku Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Marku Tyyritidỹỹdu

¹ Kaki heka Rybe Wihikỹ juhu kaki roire. Ka Rybe Wihikỹ Jesuisi Kristumy heka rarybereri. [Tii heka Deuxu Riòre rare.]

² Myheka Isaia tyyriti-ki kia rybe rỹire:

Deuxu rarybere: —Boholake, waõwàdàdu ariteònykre akomy. Tii ary riwinykre.

³ Tii rryrymyhỹ bederahy-ki: —Kai biwinykre rywihikỹ Wanyrỹ dee. Òbiti tamy biwinyke.

⁴ Joaõ Sebedỹỹdu bederahy-txi taile ihỹmyhỹ rybe tyyriti ritỹnynymyhỹ. Tii sebenaõmy riòbitinymyhỹ. Kia riwinykemy ixi-txi tòhòti reakemy taòraru-txi kia Deuxu ritakemy.

⁵ Ibutumy Judeia bede ludu mahàdu Jerusalẽ hãwã mahàdu-wana rare bederahy-ò. Taòrarumy relyymy rahudi tahe, Joaõ risebenyrene bero Jordaõ-ò. ⁶ Joaõ rexytyynyre kamelo rade tyy-di, tule iròdutyy wereysana iwetya-ki roimyhỹre. Irỹsỹna raremyhỹ, seihikỹle bidi-wana. ⁷ Joaõ rybe tyyriti ritỹnynydyỹmy rarybemyhỹ: —Jiarỹ aõ aõkõ rare, waruru-di aõkõ. Inyõ wahewomy kanakre tahe iruru waruru ratyredỹỹnadu rare. Waratyre awityhyke. Jiarỹ riwaixỹrunumy watxireri iwataana ese-ki. ⁸ Jiarỹ bedi arãsebenyrene. Tii heka Deuxu Tyytybytyhy-di arãsebenykre.

⁹ Kiatxu Jesuisi nade Nazare Kalileia bede ludu-ribi. Joaõ tii risebenyrene Jordaõ bero-ò. ¹⁰ Tii bera-ribi dotuodeu biuwetyky rarayre. Deuxu Tyytybytyhy heka bòtòe wese tamy dobehede. ¹¹ Deuxu rybe-ò roholare biu-ribi: —Kai heka Wariòre waluu tate. Adi wadeysawihikỹreri.

¹² Aõwesele Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi riteònyrene bederahy-ò. ¹³ Tii bederahy-ki 40 txumy bede idi rỹire. Satanasi aõhòkỹmy risỹnyny Jesuisi raremyhỹ. Iròdu deborehekỹ tai rỹiramyhỹ. Ýjurenny iyrubudỹỹmy rehemynyrene.

¹⁴ Joaõ rare ròtenawo-ò, idita Jesuisi Rybe Wihikỹ ritỹnynykremy dehemynynde Kalileia-ò. Jesuisi heka Rybe Wihikỹ ritỹnynydyỹre: —Deuxu Iòlòna bede-ò wahe. ¹⁵ Jesuisi rarybera: —Bededỹỹnanahe bede reara. Deuxu Iòlòna bedehe iòhòra. Kaiboho ixi-txi òhòtirenny reake aòrarurenny-txi bityhynybenyke Deuxu Rybe Wihikỹ.

¹⁶ Jesuisi aho ijàti-ki rariamy ihỹmyhỹ. Tii robira tuurenny taseriòre-wana ihỹmyhỹ-ò, Simaõ Pedro, Andre-wana. Tii-boho rehumy ihỹmyhỹrenny rià-di. Tiiboho heka waxidu roire.

¹⁷ Jesuisi rarybera tamyreny: —Kaiboho bodoibedenyke wahemy. Tai tahe araerynanyrenykre iny rimykemy utura temyta wese. ¹⁸ Tahe aõwesele rià ririrenyre. Roire Jesuisi-wana. ¹⁹ Iko roire Joaõ, Txiau, taseriòre-wana. Tiiboho heka Zebedeu riòre roire. Tiiboho hãworo-ki ratximyhÿreny rià riywinymyhÿreny. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybera: —Wahemy bòdòike. Tahe aõwesele tybyreny ririrenyre teòdu-wana. Tahe tiiboho roire Jesuisi-wana ierydÿÿnamy roirekemy.

²¹ Tiiboho rirònyrenyre Kafanaõ hãwã-ò. Judeu mahãdu aõmysÿdÿÿna txu aõkõ. Jesuisi ralore judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò erydÿÿmy. ²² Kowa mahãdu urile bederiòtiinyre irybe-ki. Tii heka irurutyhy-di rierynanyre, ierydÿÿdu mahãdu wese aõkõ rohodÿÿnanymyhÿre. ²³ Kia bedeu heka hãbu tyytybybina-di ratximyhÿre dohodÿÿna heto-ki. Tyytybybina hãbuwo-ribi rarybere: ²⁴ —Aõhebo wadi botÿÿnykre Jesuisi Nazare ludu. Biwahubenykre aõbo? Jiarÿ araeryre mobo kai tatehe, kai heka hãbuõtyhy inatyhy Deuxu-ribi kai tate. ²⁵ Jesuisi tarurumy rarybere: —Kai rybeõmyke. Iribi bòhònyke tyytybybina. ²⁶ Tyytybybina hãbu riatyre riworÿsÿworÿsÿnylemy. Tyytybybina ryryre rybe iteremy, idi ròhònyre. ²⁷ Ibutumy iny ribedeòtiinyre. Ritÿÿraxinyre ijõ: —Aõwexe ratxireri, aõerydÿÿnatÿmyrabo ratxireri. Tii riteònyre tyytybybina. Tyytybybina Jesuisi rityhnyre. ²⁸ Ityhynina Kalileia bede bedemy reare.

²⁹ Tahe dohodÿÿna heto-ribi ròhònyrenyre. Jesuisi, Txiau, Joaõ-wana roirenyre Simaõ, Andreboho heto-ò. ³⁰ Simaõ riòre lahi roimyhÿ rubunamy. Tahe aõwesele tuu relyyre Jesusiko. ³¹ Jesuisi rimyre tebò-ki, tahe, aõwesele irubuna ixãwira. Idi tahe hãwyy tamyreny bede redere.

³² Txu ralòmy rahudi, ibutumy tamy didydenyde inybina bina. Tule iny tyytybybina tamy didydenyde. ³³ Ibutumy iny hãwã ludu iheto ijõ wirotyre. ³⁴ Tii ibutumy binana òta òta riywinyre. Sõwemy tyytybybina riòlòdÿÿnyre. Tyytybybina Jesuisi rierymyhÿre. Tai tahe Jesuisi riijõnyre tyytybybina rarybekeò.

³⁵ Rudile Jesuisi rare bederahy-txi rexitòenykremy. ³⁶ Simaõ, ijõ mahãdu-wana Jesuisi ijesetyhymy roire. ³⁷ Tiiboho Jesuisi raharennyre. Tamy rarybere: —Ibutumy iny arãijereri. ³⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: —Rokoikehe rekexinoranyrenyke hãwã wixira-ò. Jiarÿ tamyreny rybe tyyriti aritÿÿnykremy. Iurenana tahe jiarÿ anade. ³⁹ Jesuisi rare ibutumy Kalileia bede-ò. Tyytybybina iny-ribi riteònyre. Tule dohodÿÿna heto-ki tii rybe tyyriti ritÿÿnyre.

⁴⁰ Hãbu tyybina mahãduõ Jesuisi-ò nade. Tii tatiowotimy resere Jesusiko-ò. Tahe Jesuisi-ò hãbu rarybere: —Adee awikeki tahe, biwateytenyke. ⁴¹ Jesuisi juhu urile riwotønyre. Tii hãbu ritorunyre. Tahe rarybere: —Wadee awire, atyy awimy relekre. ⁴² Tahe aõwesele ityybina reytera. ⁴³ Jesuisi hãbu riteønyre. Rarybere: —Kai tahe inyõdee rybeõmykre. ⁴⁴ Kai bexiteòsinykre Deuxu aõmysÿdÿÿdu-ò. Iwese Moisesi ròerynadÿÿnyre wese, kai bexiteòsinykre. Kia heka inydee deòsinamy riteòsinyre. Kia iny rieryke timybo teytemy atximahãtemy. ⁴⁵ Tahe hãbu rare ibutumy inyko relyyra. Kia heka Jesuisi tahe uritere hãwãhãkÿõ-ò ralòøhyre. Tahe bederahykile rarire. Ibutumy iny tamy rare ibutumy bede bede-ribi.

2

¹ Tiutxuõmybo Jesuisi dòòsede Kafanaõ-ò. Idi tahe rybe reare rehemynymy ratximyhÿ heto-ki. ² Tahe iny, aõriòre aõkõ, tamy wirotyre heto ijò-ò. Tahe Jesuisi relyymyhÿ Deuxu rybemy. ³ Hãbu inaubiòwa heka hãbubina-di tamy detyydenyde. Kia hãbu rawòronyry taumy-ki. ⁴ Jesuisi-ò rehemynyõhyklere iny sõwereki. Tahe raòwònyrenyry idi heto ratyytyre-ò. Hetotyry riraynyrenyry tahe reru-di diberesedÿÿnydenyde byretyre-ki Jesusiko-ò. ⁵ Jesuisi rieryre hãbu rityhynyrenyry, tai rarybere hãbubina-ò: —Waexi aòraru-ribi araixitarasadÿÿnyre. ⁶ Bede ywina erydÿÿ mahãdu rorukurenyreri, ixideele rarybemy rÿimyhÿre: ⁷ —Aõherekibo hãbu kiawese rarybereri. Tii iòwe õwelemy rarybereri. Deuxu dee aõbina binalemy rarybereri. Mobo tahe òraru-ribi iny ritake. Deuxule òraru-ribi iny ritake. ⁸ Jesusile roholaõlere ihãrele rieryre aõmybo raryberenyre. Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Aõherekibo kiawese tarybetenyteri. ⁹ Tibohe isiraõtyhyre, tuu ararybeke: —Aòraru-ribi anaixitarasadÿÿnyre ada myike, abyre bimyyke, mariake. ¹⁰ Kaiboho bierykemy Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ irurudire iny òraru-ribi iny ritakemy. ¹¹ Tahe hãbubina-ò rarybere: —Boholake, myike, abyre bimyyke tahe makre aheto-ò. ¹² Tahe hãbu rÿire, tabyre rimymy tahe rare ibutumy inyru-ò. Ibutumy bede riòtiinyre tahe reàlære Deuxumy. Ibutumy rarybere: —Tiu heka aõmy kawese rabiõhyymyhÿre.

¹³ Jesuisi rare ahohokÿ ijà-ò. Ibutumy tamy doide. Tii iny ribedeerynyre. ¹⁴ Levi, Afeu riòre, ronymyhÿ nierumynydu hetowo-ki. Jesuisi ibire-di rareò, tii robira. Jesuisi heka Levi-ò rarybere: —Waijoimy mynake. Tahe rÿimy reare Jesuisi ijoi-ò ralore.

¹⁵ Jesuisi taerydÿÿna-wana rorukure Levi hetowo-ki. Tule nierumynydu mahãduõ ronymyhÿre òrarudu-wana. Ibutumy

riroximyhÿrenyre. Sõwemy heka kia iny mahãdu Jesuisi rihe-ludunyre. ¹⁶ Bede ywina erydÿÿ mahãdu, lahi rybe-di erydÿÿna mahãdu tuu robirenyra. Idi raryberenyre Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò —Aõherekibo tii riroxireri òrarudu-wana, nierumynydu-wana. ¹⁷ Jesuisi roholareu, tamyreny rarybere: —Iny ibinaõkeki tahe luaaidu tamy kanaõtyhy. Tahe iny ibinakeki, tamy kanake bina-ò. Òbiti mahãdu itxemy aõkõ anade. Tahe òrarudu mahãdu itxemy anade.

¹⁸ Joaõ erydÿÿna mahãdu, lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu-wana byreõhyky txuu tutyhyle rÿimyhÿrenyre. Tahe roire Jesuisi dÿÿraxedÿÿmy. Inyõ Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Aõherekibo Joaõ erydÿÿna mahãdu byreõmy rÿiõmyhÿre. ¹⁹ Jesuisi rirawyõnyre: —Heriduõ, itxeredu-wana ratxireriu, byreõmy rÿiõtyhy tutyhylemy. ²⁰ Tiutxulemybo tahe heridu iribi kanatakre, tai tahe byreõmy kÿnyikre tutyhylemy. ²¹ Moheka tyytÿmyra dòbõna ritidikre tyytyby-ò. Idi inatyhymy dòbõna rayjakre tahe tyytyby sõwemy raykake. ²² Moheka òteti bederatyruube tÿmyra rihynymyhÿre iròdutyy walabuutybywo-ò. Idi tahe raberyrõnymyhÿreu, urile iròdutyy walabuu raykake tahe irube rejujuke. Tule iròdutyy walabuu ribinadÿÿnymyhÿre. Irubetÿmyra awire heka iròdutyy walabuu tÿmyrarokile.

²³ Judeu elehydÿÿnareny txu Jesuisiboho riri-ranymyhÿrenyre maixõmo wesena oworomy, tai ierydÿÿna riòrõmyhÿrenyre riroxirenykemy. ²⁴ Tahe lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu rarybere Jesuisi-ò: —Aõherekibo aerydÿÿna mahãdu riwinyreri aõwidÿÿna aõkõ karare sabado txu. ²⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho aõbo teriranyõletenya tyyriti-di. Iwese Daviboho-wana aõhebo rotÿÿnyreri aõmy rekoarenymahãu, rama rahumyhÿrenyu. ²⁶ Tii ralore hetotyhy-ò. Tai tahe orotxu sira ybina riyre, tule tamahãdu-ò riwahinyre. Kia tahe Deuxu deòdule rirÿsÿmyhÿre. Kia Davi aõhebo rotÿÿnyre Abiata heka Deuxu deòdu wedurau. ²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Sabado txu heka rawidÿÿre inydee, iny tahe rawidÿÿõre sabado txu dee. ²⁸ Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ tahe sabado txu wedu rare.

3

¹ Ixityre Jesuisi ralore dohodÿÿna hetowo-ò. Hãbu debò binahakÿõ tai ratximyhÿ. ² Lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu Jesuisi retehemyhÿrenyre. Jesuisi sabado txuule riteytenykeki, tiiboho rarybekemy aõbinabinakibo raharenkyemy Jesuisi. ³ Jesuisi heka hãubina-ò rarybere: —Manake. ⁴ Tahe Jesuisi ijõ mahãdu-ò rarybere: —Aõwihikÿwidÿÿ awire ada aõbinalemy widÿÿ awire. Tibohe awire, itarasa-ki aõbo ada

rubu-ki aõbo. Hãbu mahãdu urile riyryre. ⁵ Jesuisi tamyreny retehere raõbinamy. Tii heka iaõna aõna riwotõenyrenymyhyõ. Jesuisi hãbu debò bina-ò rarybera: —Ebò biterenyke. Tai tebò riterenyreu, aõwesele awimy relere. ⁶ Lahi rybe-di erydõyõdu mahãdu rara Iòlò Herodi mahãdu-ò. Tiiboho raryberenyre timybo tahe Jesuisi rirubunyrenyke. ⁷ Jesuisi rexitare taerydõyõna mahãdu wana aho-ò. Tahe sõwemy iny Judeia mahãdu, Kalileia mahãdu riheludunyre. ⁸ Ibutumy aõna aõna roholare Jesuisi riwinyreò. Tahe sõwemy tamy nade: Jerusalẽ hãwã mahãdu, Idumeia hãwã mahãdu. Iny Jordaõ bero ijà-ribi tule nade. Tule iny Tiro hãwã, Sidõ beà hãwã-ribi iòhòmy tamy nade. ⁹ Tahe Jesuisi taery mahãdu-ò rarybere: —Walawò bidiwykre. Iny sõwemy dori rehemynyreri. Kidiwawotõmonykre òsana. ¹⁰ Ibutumy bina mahãdu ibymy tebò reareri ixideytedõyõmy. Urile iny sõwemy riywinyre dori. ¹¹ Tyytybybina Jesuisi reteherenyreu, urile iko-txi resere ryreri: —Kai Deuxu Riòre Tate. ¹² Tai tahe Jesuisi rarybere tyytybybina-ò, uritere iteòsidõyõmykemy.

¹³ Tii raòwònyre bederatòomy. Tahe taerydõyõna-ò rryryre tibo tamy reòbykemy. Tahe tamy nade. ¹⁴ Tahe ierydõyõna waòinatxi reuròmy rarunyre tii-wana rarekemy, rybe ritõnyndõyõkemy. ¹⁵ Tule iruru-di rarekemy inybina riteytenykemy. Tule irurudikemy tyytybybina riteònykemy. ¹⁶ Kie ierydõyõnanirenyre: Simaõ, (tii tahe Jesuisi ijõni riwahinyre, Pedromy) ¹⁷ Txiau ijõ, tii Zebedeu riòre rare. Kia seriòre Jesuisi rinirenyre, Boanejimy, inireny. Kia heka irybereny rare, Biomytxy riòre ny. ¹⁸ Ijõ heka Andre, Filipi, Bartolomeu, Mateu, Tome, Tadeu, Txiau. (Kia Txiau heka Afeu riòre rare.) Ijõ Simaõ iwitxira, (tii brebuõmy rybe-ki, tasubedeluudu wahe.) ¹⁹ Judasi Isariò ijõre, kia heka Jesuisi riwahinyre iòludu-ò.

²⁰ Tahe Jesuisi nalode taheto-ò. Ixityre iny sõwemy tamy nade. Tai tahe Jesuisi taerydõyõna-wana riroxiõhyyre. ²¹ Idi tahe Jesuisi leinarenny itxõytesana roholarennyreu, riòryrennyre. Tiiboho raryberenyre: —Jesuisi itxõyte iòhòlere. ²² Bede ywina erydõyõ mahãdu doide Jerusalẽ-ribi rarybemyhyõrennyre: —Belisibu idi ratximyhyõre. Tyytyby wedu ruru-di tyytybybina iny-ribi riteònyreri. ²³ Jesuisi inyko ijyymy relyyre: —Timy taheka Satanasi rexiteònykre Satanasi. ²⁴ Iòlòna wiribi rexihitxinykeki tahe, rexihukre ibutumy wiludu. ²⁵ Tahe sõro luduõ wiribi rahitxikeki, rõiõtyhy. ²⁶ Satanasi rõiikeki reburemy, tii ixiòbitile rexirubunyke. ²⁷ Inyõ heka hãbu rurutere hetowo-txi ralòõtyhy. Tai rawasinykeki, urile iny ritaataake. Urile hãbu rataataakeki, iròòbymy iny rawasinyke. ²⁸ Inatyhy jiarõ adee ararybereri, ibutumy òraru heka kanaixãwidinykre

hãbu dee aõtxile aõbina binamy rarybemyhÿre. ²⁹ Kia inyõ aõtxile aõbina binamy Deuxu Tyytybytyhymy rarybekeki, tiu heka iòraru rataõtyhy. Kia òraru riwinyre tiiehyymy rarekemy. ³⁰ Jesusimy kiamy narybedenyde: —Tii heka tyytybybina dire.

³¹ Tadi tahelÿÿna-wana nade. Tahe ahanakile ritamanyre. Tamy riteõnyrenyrene iòrysmy. ³² Iny sõwemy iwerora-di ronyre. Tahe Jesusise-õ rarybere: —Adi aseriõre-wana ahanakile nyide, araijereri. ³³ Jesuisi rarybere: —Mowe nadi rare, waseriõreboho rare. ³⁴ Juhu urile idi retehereri iwerora-ki. Tahe rarybere: —Betehekre, kaiboho ibutumy kaki nadiwesere, waseriõre wese toite. ³⁵ Inyõ aõna aõna riwinymyhyÿkeki, Deuxu dee awira. Kia heka nadi, waseriõre roire.

4

¹ Jesuisi ròsera ahobero ijà-ò iny dohodÿÿmy. Sõwemy iny wirotyre. Tai Jesuisi ronyre hãworo-ò tahe rexitaranyre ahoro-ò. Aho ijà-ò iny wirotyre ijohonamy. ² Tii aõna aõna sõwemy roerydÿÿnanyre ijyytyhydile. Kaa ijyyymy tii relyyre: ³—Boholake, alòbòròna-di dehudu rara alòbòrònamy. ⁴ Alòbòròna-di rehumyhyÿu, ijõ ryro-txi resere. Tahe nawixõmo rirore. ⁵ Ijõ rejujure manarutàs-u-txi. Tahe aõwesele raumynyre iraruxiõlemy su dori ibutere. ⁶ Irauxiõreki, bedetõtee alòbòròna rimoenyre idi rurura. ⁷ Ijõ oworuty resere edehu-txi idi ruhunyre edewanale. Tai tahe ede-ò riòdesenyre tai raratynyõlere. ⁸ Ijõ resere su witxira wihikÿ-txi. Kia tahe raumynyre. Tahe sohoji oworutyõ 30my iraty raratynyre. Ijõ oworuty 60my raratynyre. Ijõ tahe 100my raratynyre. ⁹ Tii rarybera: —Kaiboho aõbo õhõtidi renyrene, inatyhymy warybe-ò boholake. Adee awikeki, bierybenyke.

¹⁰ Iny robÿtÿreu, ijõ rarilere ierydÿÿna mahãdu-wana. Tiiboho rÿÿraxire Jesuisi-ò: —Aõhekembo telyyta ijyyymy. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybera: —Deuxu Iòlòna rybemy Deuxu araerynanykre. Kia heka tuu teeryõmahãte. Kowaboho-ò jiarÿ urile ijyyymy relyyra. ¹² Tai tahe kia wesele relyyra. Iny retehemyhyÿkemy tahe robiõhyymyhyÿre. Roholamyhyÿre ta, rieryõhyymyhyÿre. Tai tahe ralòkemy aõkõ, taòraru riixãwididÿÿnakemy aõkõ.

¹³ Tii tamy rarybere: —Kaiboho aõbo teeryõhyyletenyteri ijyy. Ihãre tahe timykibo bierybenyke ijyy ibutumy. ¹⁴ Aloborodu rehumyhyÿ alòbòròna-di. Kia oworuty heka rybe wese rare. ¹⁵ Oworuty ryjåtati ludu heka iwese uriijohonadu wese heka rare. Rybe-ò roholarenyre, Satanasi nade rybe iwo-ribi ritakremy. ¹⁶ Manarutàs-u ludu iwese iny reysamy roholarereri. ¹⁷ Iny urihimyõle rarorehenymyhyÿre iraruxi sõweõreki. Idihe

rasirara irybe. Tule iny ralahatxinamyreki, ihyule tahe riixāwidinyra. ¹⁸ Ede rawo ludu iwese iny wixira roholareri. ¹⁹ Tiiboho taaōmydỹnadile rōhōtinymyhỹre. Sōwemy nieru-di ratxikemy rexinohōtinymyhỹre ta nieru riitxenanymyhỹre. Ijō aōna aōnadile rexinohōtinymyhỹre. Kia aōna aōna rybe rirarutxinymyhỹre. Tai tahe rybe raratynyōmyhỹre. ²⁰ Suwihikỹ ludu iwese iny wixira roholareri. Kia inatyhymy rỹreri heka raratynyre alòbòròna raratynyre wese. Ijō raratynyre 30my, ijō tahe 60my raratynyre. Ijō tahe 100my raratynyre.

²¹ Tii rarybera tamyreny-ò: —Uritere loosòna ideōmyke butxi worawo-txi ada herina raworawoō-txi aōbo. Loosòna bidekre bedewiō-ò. ²² Inyō iwòteōmy aōna aōna tiiehyummy. Tiutxulemybo ratỹnykemy ihỹre. Iwòteōmy atximahābenyke aōu bodobikemy atximahātenyete. ²³ Kaiboho aōbo òhōtidirenyre, inatyhymy bohohake. ²⁴ Tahe Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho inatyhymy bohohabeny tamy taholahahātenyeteò. Urihixina iwese teōteri wesele, kai biwykre. Ihāre tahe biwykre ijō teōta-ribi ritamy. ²⁵ Hābuō ijōdikeki tamyle rawahidỹỹke, tahe hābuō ijōōkeki iribi ratatyhyke.

²⁶ Jesuisi relyyra kia ijyummy: —Deuxu Iòlòna kia ijyy wese rare. Hābu rehumyhỹre alòbòròna-di suò. ²⁷ Hābu rummy rōrōmyhỹre txulemy rexixamyhỹre. Tii rieryōlemyhỹre timybo alòbòròna ratybienymyhỹre. ²⁸ Suu ixi dee sohojile raratymyra. Juhuu iòle ramyhỹre. Idi tahe raratynymyhỹre, ihewonau, tahe, iraty rasònymyhỹre. ²⁹ Bederaty rasònymyhỹreu, iyresydu riteònymyhỹre. Mayrabu-di riòròkemy bederatysò butudỹỹna dori rexihumyhỹre.

³⁰ Tii rarybera, Deuxu Iòlòna wexe aōwesere. Aō-ò wexe rikioirenykre. Tiwexe ijyy kawesere. ³¹ Kia heka mostardaty wesere. Tii heka iylatyhymy ratximyhỹre kabede-ki. ³² Tahe tii raumynymyhỹre wana, ireitòbòròdỹỹ ratyre ratururunymyhỹre. Tahe nawii tamyle rasỹnymyhỹre. Iubòròrò rawolemy taheto riwinyre.

³³ Tahe Jesuisi Deuxu rybemy rierynanymyhỹre. Kia ijyy wese sōwemy ijyy rierynanymyhỹre. Kialemy iny-ò Jesuisi relyymyhỹ ibutumy tamy reny ritynynynyhỹreki. ³⁴ Kia-ò riòbitinyòlere ijyyò. Tahe iny-ribi irehemy taerydỹỹna-ò riòbitinyre.

³⁵ Iu txu txiorolemy Jesuisi rarybere taerydỹỹna-ò: —Rikiòhòrerenyke kowa weribi ijà-ò. ³⁶ Sōwemy iny rarire aho ijà-ki. Tahe taerydỹỹna tamy ralore. Roire hāwò-di. Tahe ijō hāwò idi ratximyhỹre. ³⁷ Tahe bede binahakỹ rexidelenyre

yhymy. Tahe òbò hāwò rihātenymyhỹ tai ritỹmynykemy rite-
lenyre. ³⁸ Tai tahe Jesuisi rōrōmy roimyhỹ tòro-ki irati tarahy-
natyre-ki. Tai tahe riixixanyre. Ijō rarybere: —Waerydỹydu,
adeehe awimy aōbo iny ituerenykre. ³⁹ Rexixamy Jesuisi.
Tii yhy riixāwididỹnyre. Tii ahohokỹ-ò rarybere: —Biiryke!
Tai bede ruhuwihikỹre. ⁴⁰ Tamyreny rarybere: —Aōherekibo
kaiboho taberutenyteri? Deuxu aōbo tetyhynyōmahātenyte?
⁴¹ Tai tahe tiiboho bede riōtiinyrenyra. Tahe widee rary-
berenyre: —Mowexe tuu yhy ahohokỹ-wana irybe riy-
winyke.

5

¹ Ritehemynyrenyre ijō berohokỹ weribi ijāna-ò. Kowa
heka ibutumy hāwāhākỹ Kadarena inirenyre. ² Jesuisi
hāworo-ribi resereu, hābu tyytybybina-di robire rōhōnyreri
wabede-ribi. ³ Kia heka tiemy rasỹnyny raremyhỹ
wabede-ki. Katahe wiji moheka womati reroti-di
rataataaōtyhy. ⁴ Aōdorihe òhōōre tebò iwa rataataare
womati reroti-di. Tiiemy heka rimoenymyhỹ. Teōruty
ludu tawararu ludu tule ritōtynymyhỹre iyresymy. Moheka
iruruōre iny erydỹỹmy. ⁵ Txuu ruu-wana heka tii rasỹnyre
wabedewo-ki. Tii rariamyhỹre bederatòōmy. Tule rirajuamy
tai rexihātenyre mana-dī. ⁶ Tai tahe Jesuisimy robireu,
tii raijaranyre Jesuisi-ò. Resere tatiowotimy Jesuisiko-ò.
⁷⁻⁸ Jesuisi tyytybybina-ò rarybere: —Iribi bōhōnyke. Tahe
tytybybina rarybera: —Aōwe wadi tate. Kai, Jesuisi,
ibutumy inyō dee inyratyre tate. Kai Deuxu Riōre tate.
Lāhāmy lāhā, uritere aōbina binahakỹmy wahōrōdỹỹōmykre.
⁹ Jesuisi ritỹỹraxinyre: —Mobohe anire. Tyytybybina
rirawyōnyre: —Wanireny sōwetyhyre wasōwerenyreki. ¹⁰ Urile
karibi wateōdỹỹrenyōmykre. ¹¹ Tahe kowa-ki ixỹni juramy
riroximy rỹimyhỹ bederatò-ki. ¹² Ibutumy tyytybybina
rexitōenyrenyre: —Biwateōnybenyke ixỹni jurawomy
aralōrenykemy. ¹³ Tahe Jesuisi riteōnyre. Tyytybybina
aōwesele rōhōnyre tahe ixỹniwomy ralore. Ixỹni jura tahe
raōrunyre rejuxunyre ijōtira-ribi. Berawo-txi tahe rabōrōrōre
ahohokỹ-ki. Inatxi mīl ixỹni rabōrōrōre. ¹⁴ Ixỹni-di itxeredu
reare ijyymy ibutumy hāwā hāwāmy relyyrenyre. Tahe iny
dirahude tamy itxeremy. ¹⁵ Tiiboho Jesuisi-ò doideu, tuu
robirenyra hābu tyytybybina-di raremyhỹ. Tii rexitỹnyny
ronymyhỹre. Tii heka òbitimy rōhōtinymyhỹre. Tai iny
mahādu rabedeōtiidỹỹnyre. ¹⁶ Tiiboho tuu robirenyre,
ijō-ò relyyrenyre ixỹni ijyymy, timybo aōhebo rotỹỹnyremy
hābu tyytybybina-dī ratximyhỹre. Tule relyyrenyre
timybo rotỹỹnyre ixỹni jura. ¹⁷ Iny rexitōenyre Jesuisi-ò

rexitakremy isureny-ribi. ¹⁸ Jesuisi hãworo-ò ralore. Tahe hãbu tyytybybina-di ratximyhÿre, rexitòenyre Jesuisi-wana rakemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi idy derare. Tamy rarybera: —Mahe asÿ-ò, aijoi-ò belyyke aõna aõna Deuxu adee riwinyremy, iwese tii araruxetòenymyhÿre wese. ²⁰ Tahe hãbu rare Debòwiò hãwãreny-ò. Ibutumy Jesuisi aõna aõnamy ixidee riwinyremy relyyre. Ibutumy iny ribedeòtiidÿÿnymyhÿre.

²¹ Ixityre Jesuisi rare ahohokÿ weribi ijà-ò. Ixidee iny sòwemy ributunyre. Tii heka ihÿmyhÿ ahohokÿ ijà-ki. ²² Tahe dehemynyde tamy dohodÿÿna heto weduõ. Ijairu inire. Tii Jesuisi robireu, resere tatiowotimy iko-txi. ²³ Ijairu rarybere Jesuisi-ò: —Wariòre irubu iòhòtyhylemy roireri. Kai manakre tamy ebò bitidikremy. Tai awimy relekre, ruruõtyhy. ²⁴ Tahe Jesuisi tii-wana rare. Iny sòwemy tule rare iòhòkile tamy rÿire.

²⁵ Kia heka hãwyyò binamy ramyhÿre. Ihãlubu rejuxunumy raremyhÿ. Beòra waòinatxi reuròmÿ rejuxunumyhÿre, rihuõhyy raremyhÿ. ²⁶ Tii aõhòkÿmy rotÿÿnymyhÿre sòwemy òhotibedu mahãdu-di. Tahe awimy rotÿÿòlemyhÿre. Urile tanieru ibutumy rahure òhotibedu mahãdu-ki. Awimy releòlemy, ire bedè-ò resere. ²⁷ Tahe roholare Jesuisi nina-ò tahe iòhò-ki nade inyy-ki. Idi ihewo-ribi rimyra ityynora-ki. ²⁸ Hãwyy ixidee rarybemyhÿre: —Kriile itykynora-ki karimykeki, karekyteke. ²⁹ Tahe aõwesele ihãlubu ijera ixãwire. Ixidee awimy ròhòtinyre. ³⁰ Jesuisi rieryre iruru iribi ròhònyremy, tai rarybere: —Mobo watyynora rimyra. ³¹ Tahe ierydÿÿna raryberenyra aõherekibo tuu tarybeta ibutumy taheka iny abirelemy rÿireri. ³² Jesuisi retehemyhÿre urile mobo rarekemy. ³³ Hãwyy rierymyhÿ aõhebo rotÿÿnyre. Tii ruberumy Jesusiko-ò resere relyykemy iko. ³⁴ Jesuisi rarybera: —Lerÿ, atyhydÿÿna kÿnyhe aratara. Mahe, kai dori texiywinyta.

³⁵ Tii rarybemyhÿò, dohodÿÿna wedu deòdu rehemynyrenyri. Tiiboho raryberenyra: —Wawedu, Ijairu, ariòre rurumy roireri. Aõmybo tahe Erydÿÿdu-di atxiteri. ³⁶ Jesuisi kia-ò roholara tahe rarybera dohodÿÿna wedu-ò: —Brebuòmÿ, urile bityhynykre. ³⁷ Jesuisi-wana roire, Pedro, ijò Txiau, ijò Joaõ. Joaõ heka Txiau seriòre rare. Kaòle heka reòbyre tii-wana rakemy. ³⁸ Dohodÿÿna wedu heto-ò dehemynydeu, ixiyjadÿÿ-ò roholara, robureriò, rirajuareriò. ³⁹ Jesuisi ralore tahe rarybera: —Aõherekibo tabutenyteri. Hiraririkÿ rurumy aõkò roireri. Tii urile ròròreri. ⁴⁰ Juhu urile tai rutxuenyrenyra Jesuisi-ki. Tahe Jesuisi ibutumy iny riòlòdÿÿnyra hetowo-ribi. Tahe iseley, tybyle, ixidee rimyrenyra ratxirenykemy. Tahe tamy rirònyrenyre tai hiraririkÿ roimyhÿò. ⁴¹ Jesuisi hiraririkÿ

debò rimyre tahe rarybera: —Talita kumi. (Katahe iwitxira rybemy rarybera. Kiamyreri heka, mynyikemy.) ⁴² Aõwesele hirarihikỹ rỹimy reara. Tahe rariara aõmyreki iwyrwa waðinatxi reuròmy iwyramy. Tahe urile bede riòtiinyrenyre. ⁴³ Jesuisi riteranyre moõ rierydỹkemy aõkõ. Jesuisi tule rarybere: —Rỹsỹna tamy biwahinykre.

6

¹ Jesuisi dexitade kowa bede-ribi. Tahe tauladu tybiena hãwã-ò dehemynyde. Taerydỹna mahãdu riheludunyre. ² Sabado txumy rierynanyre dohodỹna heto-ki. Sõwemy iny roholamy rỹimyhỹ bede riòtiiny. Tahe rarybere: —Tiribibo kia hãbu aõna aõna bede riere. Aõbederyhykỹbo ratximyhỹre. Timyta heka bedeòby riwinyre. ³ Kia aõbohe aõwidỹdule ratxireri, Marie riòrele. Tiiboho aõbohe Txiau, Jyje, Judasi, Simaõ, seriòrebohole ratxirenyreri. Terỹboho aõbohe tule kakile ratxireri. Ibutumy iny heka Jesuisi derarenyre. Irybe rityhynyõre. ⁴ Jesuisi rarybere tamyreny: —Deuxu rybedỹdu heka tyhydỹna ritaõlekre tahãwãreny-ribi, tajoi-ribi, tasỹ-ribi. ⁵ Tahe Jesuisi kowa-ki bedeòby riwinyõlere. Urile tebò ritidire inybina bina tyre, taile riteytenyre. ⁶ Jesuisi urile bede idireny riòtiinyre rityhynyõlemyhỹrenyreki. Tahe Jesuisi reurore hãwã hãwã-di erydỹmy.

⁷ Tii ixidee ributunyre tawaðinatxi erydỹna mahãdu. Tii riteònyre inatxi inatxi iubỹtỹnyre. Tamyreny taruru-ribi riwahinyre tyytybybina deòdỹki. ⁸ Jesuisi tuu rarybere: —Urile biwykre adebõna. Uritere orotxu aõkõ, nieruhyna aõkõ, nieru wereysanawo-ki aõkõ, iwydysyrenyõmykre. ⁹ Uritere waubehetyõmy noõmykre. Uritere inatximy wirawomy tyy-di ixityydỹõmykre. ¹⁰ Hãwã-txi malòkeki, tiiemy taile bonykre tiubedemybo iribihyyle bòhònykre. ¹¹ Titxi behemynybenykeki, uritere iny erarenymy reakeki, roholàõkeki, txiòrare, urileta awareny bitòtynykre bede erynamy. ¹² Tahe tiiboho roire. Rybe ritỹnydỹmyhỹre iny ixidee rexirahĩrenykemy. ¹³ Tyytybybina irehemy iny-ribi ririradỹnykemy. Sõwemy inybina tyre òlỹre ritxiwire. Tai tahe riteytenyre.

¹⁴ Kia heka iòlò Herodi roholara. Jesusini dori erynatyhymy raremyhỹ. Tahe ijõboho rarybemyhỹreny: —Joaõ Sebedỹdu rexixara rubu-ribi. Ijõ rarybemyhỹreny: —Eliale ratxireri. ¹⁵ Ijõ rarybera: —Deuxu rybedỹdu ratxireri. Deuxu rybedỹduõ wese heka ratxireri. ¹⁶ Herodi roholareu aõbo Jesuisi riwinyreu, rarybera: —Kia hãbu Joaõ ratxireri. Kia heka irati reore heka rare. ¹⁷ Kia heka iòlò Herodi

riteònyre imynamy. Idi tahe ritisanyre ròtenawo-ò. Taseriòre hãwyy òraru-ki kia riwinyre. Filipi iseriòreni rare. Iseriòre hãwyyini Herodia rare. Herodi, Herodia-wana roire iseriòre riòrese-wana. ¹⁸Juhuule Joaõ rarybere Herodi-ò: —Kai aõkõre aseriòre hãwyy-di mabeòtyhy. ¹⁹Herodia tamy icy reamyhỹ rirubunyky ratximyhỹ tahe aõkõhyllere. ²⁰Herodi tahe Joaõ rityhynyre. Tii rierymyhỹre Joaõ hãbu wihikỹò ratximyhỹ. Tai riyrubunyre ròtenawo-ki. Herodi Joaõ roholareu, urile bede riòtiinyre urile roholawihikỹre. ²¹Kia txuu ibeòra reare Herodi lisina berenamy riwinyre. Tahe ibutumy hãwã dinodu, soldado wedu mahãdu, tule ibutumy hãbu ninihikỹ Kalileia mahãdu-ribi rihuòtere. ²²Ijadòma ralore resere, Herodia riòre. Herodi, iny huòtedu mahãdu-wana tamyreny awire. Iòlò ijadòma-ò rarybera: —Aõtxile aõma wadee bexitòenyke, adee ariwahinykre. ²³Inatyhymy adee ararybekre. Waaõna aõna iweeremy bexitòenykeki, adee ariwahinykre. ²⁴Ijadòma tadi ritỹraxyre aõmybo tahe tamy rexitòenykre. Ise rarybera: —Joaõ Sebedỹkỹdu rati kai bexitòenykre. ²⁵Tahe ijadòma ròsere iòlò-ò. Tahe ijadòma rarybera: —Joaõ Sebedỹkỹdu rati kai biwahinykre hyna tyre-ki. ²⁶Iòlò sòwemy rabadewore irybe-ki. Rexitxiõnyòlere iny dori sòwemy ibire-ki. ²⁷Iòlò soldado rariare Joaõ rati òrysymy. Tahe irati riorore ròtena-ki. ²⁸Tahe irati diwyde besetyre-ki. Ijadòma-ò riwahinyre, tahe ijadòma tadi-ò riwahinyre. ²⁹Joaõ erydỹna rieryreu tahe, nade iumy òrysymy. Tahe iumy riwyre wabede-ò.

³⁰Jesuisi erydỹna mahãdu ròserenyre Jesuisi-ò. Tahe relyyrenyra ibutumy aõmydỹnana tule ibutumy rierynanymyhỹre. ³¹Jesuisi tamy rarybere: —Inyboho sohojile rokoireny bederahy-txi ixielehydỹmy. Tii dori rarybera tamy heka byrena iòhòtyhyòlere tamy roxina raòhòòlere. Iny sòwemy tamy wii reutydynyri. ³²Tahe tiiboho sohojile hãwò-di roire bederahy-txi inyò-ò. ³³Iny sòwemy tuu robira ròhònyrerimy. Tahe iny ibutumy hãwã hãwã ludu raijaranyre tòròsòna-ò. Tiibohole juhu rehemynyre iko-ki. ³⁴Jesuisi rororeu, tahe inymy sòwemy robire, riraòreriò. Jesuisi tamy ratòenymyhỹre. Tiiboho dori iwese budoeni idi itxereduõmy rỹireri wesemy. ³⁵Txuu raloreu, ierydỹna mahãdu Jesuisi-ò roire. Tiiboho rarybere: —Ka kỹnyhe bederahy roire txuuke rexihura. ³⁶Kai tahe iny biteònykre hãwã hãwã mahãdu-ò rỹsỹna ixideereny õbradyỹmy. ³⁷Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho tamy rỹsỹna biwahinykre. Tahe raryberenyre: —Timybo tahe inyboho 200 prata womati nieru-di orotxu rikiòbranyrenykre. Timy wexe tamyreny rỹsỹna rikiwahinyrenykre. Jesuisi tamyreny rarybera: ³⁸—Tiwese orotxu bohe rỹire. Maa

tamy itxeremy. Idi tahe rieryrenyreu, rarybera: —orotxu iruyre, utura inatxi. ³⁹ Idi tahe Jesuisi iny rabòròhòkÿ asityre rorukukremy. ⁴⁰ Idi tahe iny rabòròhòkÿ wii rirareare, ijõ sÿwètamy, ijõ 100my. ⁴¹ Jesuisi orotxu utura-wana rimyre tahe retehere biu-ò Deuxu-ò rexitòenyre. Idi tahe orotxu reòròòròre. Riwahinyre taerydÿÿna mahādu-ò riwykremy iny-ò. Tule utura inatxi wirarea riwahinyre iny mahādu dee. ⁴² Ibutumy iny riroxire. Rihydymy rÿimyhÿ. ⁴³ Idi tahe ritÿxinyre waðinatxi reurò weririmy orotxu yre yre utura-wana rauhenyredi. ⁴⁴ Kia heka rerÿsÿre 5000 inymy rÿsÿna-di.

⁴⁵ Juhu Jesuisi riteònyre taerydÿÿna mahādu ixiko-ò kanaijòwe-ribi ijà-ò, Besaida hāwā-ò. Tii tahe ririre iny riteònykremy. ⁴⁶ Tahe riteònyreu, tii rare ixitòedÿÿmy bedede ratòhòkÿ-ò. ⁴⁷ Txioro bedesou hāwò ahotya-ki ratximyhÿre. Jesuisi suki ratximyhÿre ixisohojile. ⁴⁸ Tahe yhy rebònymyhÿ iutedereny-ribi. Hāwò rariaõlemyhÿ. Tahe Jesuisi tuu robire txu ijera iòhò-di. Tahe betyredile tamyreny rariare. Jesuisi iratyrereny wese rariakre. ⁴⁹ Tahe tuu robireu, betyre-di rariareriò, tiiboho unisÿna rōhōtinyreny, rirajuarenyre. ⁵⁰ Tahe ibutumy tuu robira ibutumy ruberurenyre. Jesuisi aõwesele rarybere: —Utile beysabeny, breburenÿomy. Jiarÿle watzireri. ⁵¹ Tii ralore tamyreny hāworo-ò. Yhy urile ixāwire. Ierydÿÿnaboho bedede riòtiinyrenyre. ⁵² Tiiboho ruberurenyre, orotxu bedebyna dori rierykōrenyre.

⁵³ Tiiboho riòhòrenyre, ritehemynyre Kenesare-ò. Kia-ki hāwò ritisarenyra. ⁵⁴ Tahe hāworo-ribi ròtuòrieriu, ibutumy iny Jesuisi rieryra. ⁵⁵ Juhu raòrunyrenyre bina bina mahādu òrysymy. Idi tahe didydenyde roholarenyre titxibo tai Jesuisi ratximyhÿò. ⁵⁶ Tii raloreu iny hāwā-ò aõbo ada hāwāhākÿ-ò aõbo ada bedero-ò aõbo, tiiemy iny bina bina mahādu iryko-txi ritidire. Tai tamy rexitòenihikÿre tamy debò reakemy ityynora-ò. Ibutumy tamy debò reareu, tahe riteytenyre.

7

¹ Jesuisi-ò ributumy fariseu mahādu lahi rybe-di erydÿÿdu mahādu wahe. Tule bedede ywina erydÿÿ mahāduributumy. Jerusalē-ribi ritehemynreri. ²⁻⁵ Jesuisi erydÿÿna mahādu tebò risuhòomy riroxireri. Fariseu mahādu, Bede ywina erydÿÿ mahādu-wana Jesuisi-ò ritÿÿraxinyrenyre: — Aõherekibo aerydÿÿna tebò risuhòomy riroximyhÿrenyre. Aõherekibo ihetxiu bedede ywidÿÿnana rityhynyòreri. Lahi rybe-di erydÿÿdu mahādu judeu mahādu-wana ihetxiu iwidÿÿnana riwinymyhÿrenyre. Tii heka tebò tiu suròduomy

riroxiõmyhÿre. Tiiboho aõna aõna wydyna heto-ribi dõðsemahãdeu, tiu heka rõhõõdile riroxiõmyhÿre. Sõwemy iwidÿÿnareny rityhynymyhÿre. Bemona butxi, womati bese-wana risuhõrenyre. ⁶ Jesuisi tamy dirawyõnyde: — Isaia juhuule rarybere tiwesebo kaiboho toite. Kaiboho itxenadÿÿdu toite. Riritinymy rÿire:

—Kaiboho riwawowydynymyhÿre tary-di. Tahe awo-ribi waluuõlemyhÿre.

⁷ Kaiboho riwawowydynyre tahe watxi nohõti ijeraõlerenymy. Kai teerynanyteri erydÿÿna-di iny nohõti-ribi namyhÿdeõle.

⁸ Kai Deuxu erydÿÿna tyhydÿÿõmy. Iny erydÿÿnale tetyhynytenyte. ⁹ Tii tamyreny rarybera: —Kaiboho aõbo ijõ bihõrõnybenyleke, biaõmysÿnybenyke. Deuxu rybe bede ywina kaiboho tetyhynyõlemyhÿtenyte. Arybe bede ywinale tetyhynyõlemyhÿtenyte. ¹⁰ Moisesi rarybera:

—Kaiboho biytyhynybenyke adirybe-ò, tybyrybe-ò. Inyõ tadimy tybymy iehehemy rarybekeki, aõtaxiny ruruke.

¹¹ Kaiboho teerynanyteri hãbuõ-ò tadi tybywana-ò rarybekemy: —Wanieru waribi bitaõke. Ariwahiny dori Deuxu-ò. Wanieru heka korbÿ rare. (Korbÿ heka uri wahidÿÿna rare, iwitxira rybe wahe.) ¹² Jesuisi rarybehymy rare: —Kiawese rierynanymy raremyhÿ, kaiboho uritere hãbuõ tadi-boho-ò aõmydÿÿõmy rarekemy. ¹³ Kawese ityhydÿÿrenyõmy Deuxu rybe, aerydÿÿna òraru-ki. Sõwemy aõna aõna kawese tatÿÿnytenyte. ¹⁴ Tahe Jesuisi ixityre rarybera inysõwe-ò: —Bodoholabenyke, ibutumy bierybenykemy. ¹⁵ Aõbo iny-ò ralõmyhÿre, kia tahe iny risunyõlemyhÿre, inywo-ribi tahe namyhÿde kia tahe iny risunymyhÿre. ¹⁶ Inyõ bierybenykeki, boholawibenyke. ¹⁷ Tahe iny-ribi rõhõnyreu, heto-ò raloreu, ierydÿÿna mahãdu tahe tamy rÿÿraxire ijyymy. ¹⁸ Tii tamyreny rarybere: —Kaiboho tule aõbo teeryõmahãtenyte. Aõbo iny-ò ralõmyhÿre, kia iny risÿnyõlemyhÿre. ¹⁹ Tawotyhy-ò dori ralõõlemyhÿre. Urile weryri-ò ralõmyhÿre idi umy-ribi rõhõnymyhÿre. (Ibutumy rÿsÿna tahe awire riki.) ²⁰ Tule rarybere: —Aõbo iny-ribi namyhÿde, kia risurisunymyhÿre.

²¹ Inywo-ribi tahe rõhõnymyhÿre ibutumy nohõtinana binahakÿ. Kia heka rare nohõtinana binahakÿ: òta òtalemy, wasilemy, rubudÿÿlemy, ijõ hãbu riõrese ridymy, ²² ibutumy aõna aõna wedu iny ratyrekemy, binamy rõhõtinymyhÿre, ruilemy, aõbina binaõle, itxeredu, aõbina binalemy rybedu, tule itxÿtelemy. ²³ Kia heka ibutumy bina bina inywo-ribi namyhÿde. Kia heka iny rexisunymyhÿre.

²⁴ Jesuisi rexitare. Tahe r re Tiro hãwãreny-ò, Sidõ beã hãwã hãwã-ò. Tahe tii ralore hetowo-txi tahe moõ rierykõdi

ixidire hetowo-txi. Ralòrau tahe, rexiwòke aòkõ. ²⁵ Jesuisi tyhynina-ò hãwyy roholare, tahe tamy nade, tatiowotimy resere. Iriòre-riki tyytybybina dire. ²⁶ Kia heka hãwyy Grego mahãdu rare. Ilahinanire heka Siru Senisia. Tii Jesuisi-ò rÿÿraxire tyytybybina iriòre-ribi deòdÿÿmy. ²⁷ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Txioiny, juhu inihe uladu mahãdu riroxikre. Wadee awiòre uladu-ribi rÿsÿna ritake ijòròsa-ò. ²⁸ Hãwyy rirawyònyra: —Inatyhy rare, Wãhĩ. Kurile rÿsÿna kyre kyre rejujumahãre. Kòwòruku bese-ribi, kuladu-ribi. Kiamy heka itxoòròsa rirakuximyhÿre. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybera: —Kia rybe òraru-ki heka kaa tarybeta tyytybybina ariòre-ribi rohonyra. Kia bòòsekre aheto-ò. ³⁰ Hãwyy taheto-ki rehemynyreu, iriòre-ki rahara byretyre-ki roire. Hãwyy rieryre tyytybybina iribi ròhònyre.

³¹ Tai tahe Jesuisi ixityre rexitare Tiro hãwãreny-ribi, Sidò beà hãwã reny-ò rara Kalileia aho-ò. Tii raremyhÿu, Debòwiò hãwã hãwã reny ririre. ³² Tahe tamy didydenyde hãbuò nohòtityò. Tii roholaòlemyhÿre. Tule awimy rarybeòhyylemyhÿre. Tahe rexitòenyrenyra Jesuisi-ò, tebò ityre ritidikemy. ³³ Jesuisi tii ritare inysòwehekÿ-ribi tahe tebò ritidire tòhòti-ò. Tahe rarybexinyre tahe idi tòròtòbymy reare. ³⁴ Tahe Jesuisi tarue ruwyre biu-txi, ele-di reare. Tahe rarybere: —Ebata. (Kia heka rybe riwiuròsòdÿÿmy rare, —Biraynyke.) ³⁵ Aòwesele tòhòti riraynyre. Tòròtò riykoykonyre. Tii aòwesele awimy rarybere. ³⁶ Jesuisi rarybere: —Uritere iny-ò ijyyòmykremy. Ihãrele tahe ibutumy kiamy iny-ò relyymyhÿre. ³⁷ Idi bede riòtiinyrenyre. Tahe raryberenyre: —Ibutumy tii riteytenymyhÿre. Tii nohòtity aòwesele roholamyhÿre. Hãbu rybeò aòwesele rirybedÿÿnymyhÿre.

8

¹ Kia txuu ixityre iny sòwemy ributunyre. Kiau tule aòrÿsÿnamy ijòòhyylere. Jesuisi taerydÿÿna mahãdu ixidee ributunyre. Tahe tamyreny rarybere: ² —Jiarÿ inysòwe rewotòenyneri. Tiiboho txuu inataò waki rÿireri byreòlemy. ³ Jiarÿ byreòlemy ariteònyrenykeki, ryrowetyakile reserenykre iòderawyrinymy. Tule, iny sòwemy irehe-ribi nade. ⁴ Ierydÿÿna tamy dirawyònyde: —Tymyaka inyboho tamyreny orotxu rikiwahinyrenykre kabederahy-ki. ⁵ Tii ritÿÿraxinyre: —Tiwesebo orotxu kai ijòdire. Tiiboho rarybere: —Debò inatxi reuròmy. ⁶ Jesuisi iny sòwemy risÿdÿÿnykremy sutyre-ò. Tii orotxu debòinatxi reuròmy rimyra. Tii rexitòenyreu tahe riorore. Tahe riwahinyre taerydÿÿna mahãdu-ò riwykemy iny sòwe-ò. ⁷ Tule utura ibutemy rÿimyhÿ. Tahe rexitòenyry

rahudi tahe taerydÿÿna-ò rarybere: —Kaa tule biwybenyke iny sòwe-ò. ⁸ Tiiboho riroxirenyremy tahe rihydymy ratx-imyhÿ. Iyre yre rauheny re wyreny re weriri debò inatxi reuròm y riwyreny re rÿÿximy. ⁹ Inaubiòwa mil iny iòhòm y rÿimyhÿ. Tahe Jesuisi rexideòwarinyre iny sòwe-ò. ¹⁰ Tii ralore hãworo-ò taerydÿÿna-wana. Tiiboho roire Damanuta hãwãreny-ò.

¹¹ Lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu nade fariseu mahãdu wahe. Tiiboho tamy nade rybe òbitidÿÿmy. Tiiboho rÿÿraxirenyra bede erydÿÿnaò kiditeòsinykremy. Lahi rybe mahãdu rierykemy tii inatyhy rare urenana. ¹² Tii raelewesenanyre tawo-ki rarybere: —Aòherekibo kaa iny mahãdu rÿÿraximyhÿre bede erydÿÿnamy. Inatyhymy jiarÿ ararybekre: —Bede erydÿÿna heka tamy rawahidÿÿòtyhy. ¹³ Tahe idi Jesuisi rexitare. Hãworo-ò ralore. Idi rohorere kanawe-ribi ijà-ò.

¹⁴ Ierydÿÿnaboho tahe tòhòti rosare orotxu wydysy-ribi. Sohojityhyle heka orotxu roimyhÿ hãworo-ki. ¹⁵ Jesuisi tamy ribedeerynyre: —Beteheiny, biyrubuny, lahi rybe mahãdu, Herodi mahãdu-wana wirÿsÿna uri-ribi. ¹⁶ Jesuisi erydÿÿna mahãdu ixideele rarybere: —Aòherekibo Jesuisi kia rarybereri. Inyboho iorotxurenyòreriki òsana. ¹⁷ Jesuisi heka rieryra tahe rarybera: —Aòherekibo raryberemy orotxu ijòòremy. Kaiboho aòbo teerytenyòte. Kaiboho aòbo arawox-ierynyrenyòre.

¹⁸ Kaiboho aòbo arueòreny re. Tabiòletenyteri. Kaiboho aòbo itxi òhòtiren y reaòlereri.

¹⁹ Jiarÿ 5000my iny-ò orotxu reareareu, tiwesebo weririmy orotxu yre yre-di ritÿxinyre. Tahe tiiboho rirawyònyre: —Waòinatxi reurò weririmy. ²⁰ Tahe debòinatxi reurò orotx-umy reòròra 4000 inmy, tiwesebo weriri orotxu yre yre-di ritÿxinyre. Tiiboho rirawyònyre: —Debòinatxi reuròm y. ²¹ Tahe tamyreny rarybere: —Timyrekibo tahe teerytenyòte.

²² Dehemynyde Besaida hãwã-ò. Tahe hãbu ruetà-di tamy didydenyde. Rexitòenyreny re tamy debò reakemy. ²³ Jesuisi tebòm y rimyre tahe ridyre hãwã-ribi bederahy-ò. Iruetyre rarybexinyre. Tebòm y tamy reare. Tahe ritÿÿraxinyre: —Aòmybo aòbo tabiteri. ²⁴ Hãbu tahe biu-txi tarue riukora, tahe rarybera: —Hãbumy rabira, òwòru wese rÿireriò, rariareri. ²⁵ Ixityrele Jesuisi tebò reare irue-ò. Hãbu heka irue reyter-amy òbitilemy retehereri. Robire irehetyhy-ò itÿnyhÿkÿlemy. ²⁶ Tahe Jesuisi riteònyre isÿ-ò urile ihãwã-ribi ròòseòmykre.

²⁷ Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-wana ròhònyreny re Sesaria Filipi hãwãreny-ò. Ryki taerydÿÿnaren y-ò ritÿÿraxinyre: —Mowe hãbureny wamy raryberenyra jiarÿ raremy. ²⁸ Tiiboho

rirawyònyra: —Joaõ Sebedỹỹdu riki, ijõ Eliasi riki, ijõ riki Deuxu rybedỹỹduõ. ²⁹ Tahe Jesuisi tamyreny ritỹỹraxinyra: —Kaiboho, mobo tarybetenye jiarỹ raremy. Tahe Pedro rirawyònyre: —Kai Kristu atximahãte. ³⁰ Tii raraybinihikỹmy ixi-ki rarybera: —Inyko wamy ijyyõmykre.

³¹ Jesuisi rexiranyre erydỹỹmy: —Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ heka aõna aõnamy aõhõkỹmy rotỹỹnynihikỹkre. Matuari mahãdu heka ixideramy ryanakre. Tule Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu, Bede ywina erydỹỹ mahãdu ixideramy ryanakre. Jesuisi kudurukre idi tahe txu inataõ rỹidi kedexiakre rubu-ribi. ³² Idi tahe iòrurehekỹlemy tamy rarybere. Pedro iny-ribi Jesuisi ritare, tahe tamy rarybere: —Kawese rybeõmyreke. ³³ Jesuisi ròõsemy reare, retehemỹỹ taerydỹỹna-ò tahe Pedro-ò rarybere: —Bexitake wako-ribi Satanasi. Kai dori Deuxu ijoi aõkõ atximahãte. Kai hãbu ijoi tate. ³⁴ Jesuisi ributunyre iny sõwehekỹ, taerydỹỹna-wana tahe rarybere: —Inyõ wahemy kanakeki, ixideele rexirahĩke, tahe taitxeò rimyke riwaheludunykemy. ³⁵ Mobo taumy tarasamy rurukeki, riononykre. Tahe aõtxile iny waluukeki, Rybewihikỹ luukeki, taumy wadee riononykeki, kia heka taumy ritakre. ³⁶ Aõbo tahe awire, ibutumy aõna aõna bitake tai aumy biononyke. ³⁷ Aõbo tahe iny riwahinykre taumy wydyna òkesena aõbo. ³⁸ Kai wijinabòdu òrarudu mahãdu rare, òta òtadu rare. Aõtxile iny walau warybe lau raixỹrukeki, tule Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ ilau kanaixỹrukre tii nadeu ýjuwihikỹ-di boo wowydyna-ò.

9

¹ Tii tamyreny rarybere: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Ijõõ kaki ratximyhỹre ruruõtyhy Deuxu Iòlò nau taruru-di kedehemynykreu.

² Tahe debò sohoji txuu rỹidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire. Jesuisi tamyreny rexiwixiranyre. ³ Ityy heka urile rabõtòranyre. Iurahakỹmy relere suròna ratyre heka rauranymy ritoosònyre. ⁴ Tahe tamyreny dexitỹnynyde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyhỹre Jesuisi-wana. ⁵ Pedro rarybere Jesuisi-ò: —Wawedu, awityhymy inihe kaki ratxirenyreri tahe riki-winyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasi-ò. ⁶ Pedro rieryõlemyhỹre aõmybo rarybekemy ruberumyhỹremy. ⁷ Nonoe dobehede iubòròna bede ritòbònyre. Tahe rarybere reare rybeuni iy-ribi: —Kia heka wariòre waluu rare. Kaiboho tamy boholabenyke. ⁸ Tiiboho reteherenyre tahe inyõ robiòlerenyre. Jesusilemy robirenyre.

⁹ Dobehedeu tahe inydee Jesuisi rarybere: —Uritere inyō-ò tuu ijyyōmykre aōmybo tobitemy. Uritere Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ rubu-ribi rexixareu, tai tahe tuu belyy-benykre. ¹⁰ Kia rybe wasimy riworenyre. Ixideerenyle wii ritỹřaxinyrenyre: —Aōmybo rarybereri, rubu-ribi rexixamy nade. ¹¹ Tiiboho tamy rỹřaxirenyre: —Aōherekibo bede ywina erydỹř mahādu rarybere Eliasi juhu kanakremy. ¹² Tii ri-rawyōnyre: —Inatyhymy, Eliasi juhu nade. Ibutumy aōna aōna riywinykremy. Tewesebo raritinanymy rỹřireri: —Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ aōna aōnamy aōhōkỹmy rotỹřnynihikỹre. Tahe tii inydee awiōhyykre. ¹³ Adeereny ararybekre: —Eliasi nade. Tule iny ixideewilemy tamy riwinyrenyre. Kaheka iaōmydỹřnana riritinanymy rỹřire.

¹⁴⁻¹⁵ Jesuisi dehemynydeu taerydỹřna mahādu-ò, tahe robire iny sōwehekỹmy tahe bede ywina erydỹř mahādu taerydỹřna-wana ritxiōnymyhỹre. Tahe Jesuisimy robireu, tahe tiiboho riumysaōnyrenyre. Raòrunyrenyre irybedỹřmy. ¹⁶ Tamy rỹřraxire: —Aōmybo tamyreny tatỹřraxinyteri. ¹⁷ Inyō ri-rawyōnyre: —Erydỹřdu, wariòre adee redyreri. Tii tyytybybina rybeōhōkỹ-di ratxireri. ¹⁸ Tyytybybina rimyreu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyinyre. Tahe tii rubureriwesele roire. Aerydỹřna-ò jiarỹ rarybera tyytybybina riteranykremy, tahe tiiboho iruruōhyymyhỹ. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Tiwesebededỹřnanabo wijinabòdu ityhyōlemy rỹřira. Tiwesebededỹřnanabo awanareny ariiжекemy. Wadee uladu bididyke. ²⁰ Tahe didydenyde Jesuisi-ò. Jesuisimy robireu tahe tyytybybina urile raitxỹteitxỹtenymy resere. Idi tahe urile bede-ki rara òhòremy raratymyhỹ rybexi irywomy ròhònymyhỹ. ²¹ Jesuisi rỹřraxire uladutyby-ò tiubedemybo taheka kaa binana tamy dehemynyde. Tii rarybere: —Uladuylale idi ròrarunyre. ²² Tiwese wese aōkō idi rehure bera-ò, heòty-ò rahukemy. Aō biwinykeki, jiarỹboho biwawiòhenanyke wijile. Kai biwaruxetòdenybenyke. ²³ Jesuisi rarybere: —Kai bityhynykeki, ibutumy aōna aōna rỹimyhỹre. ²⁴ Aōwesele uladutyby ryryre idi tahe rarybere: —Jiarỹ retyhynyre, biwiòhenanykre aōbo rauhenyre. ²⁵ Jesuisi iny sōwemy robire wii rotyrerimy, tahe riteranyre tyytybybina-ò: —Kai tyytyby rybeò tule roholaō iribi bòhònykre, tiu ixityre malòòtyhy. ²⁶ Tyytybybina ryryre. Uladu ritxỹtenyre idi tahe ròhònyre. Uladu rubuwesele roire herimy. Tahe iny sōwemy rarybere: —Tii rurura. ²⁷ Jesuisi rimyre tebò ritamadỹřnyremy tahe uladu rỹire lamamy. ²⁸ Heto ralorenreu ierydỹřna mahādu tamy rỹřraxirenyre: —Aōherekibo jiarỹboho tyytybybina riteònyòrenyra. ²⁹ Tamyreny rarybere: —Kaiboho bexitòenybenykeki byreòna-di bonybenykeki, kiawe-

sele heka ròhònyke.

³⁰ Iribi ròhònyreu, Kalileia lowysy-di roirenyre. Jesuisi heka inyerydỹderamyhỹ tai ratximyhỹki. ³¹ Taerydỹna mahādu Jesuisi rierynanyhỹre. Jesuisi tamyreny rarybere: — Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ heka rawahidỹkre hāburenyò-ò. Tii hābureny rirubunykre. Idi tahe txu inataò txuu rỹidi tahe kedexixakre rubu-ribi. ³² Tiiboho rierykòlere tahe ru-berurenyre tỹraxisỹki.

³³ Idi tahe rehemynyre Kafanaò-ò. Ralore heto-ò. Jesuisi tamyreny rỹraxisre: —Aòmywe widee tarybetenyteri ryro-ki. ³⁴ Tiiboho urile roholarenyre rybeòlemy. Ryro-ki dori rarybemyhỹ mowexe wiribi aònimy ròhònykre. ³⁵ Tahe Jesuisi ronyrenyredi, Jesuisi taerydỹna mahādu ributunyre erydỹmy: —Inyò juhuludumy rarekemy ratxikeki, tai heka tii ihewoludukre. Tule tii reakre ibutumy deòdumy. ³⁶ Tahe Jesuisi uladuò rimyre risỹnyre iubetya-txi tahe taerydỹna-ò rarybere: ³⁷ —Moò uladu kawese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moò riwawiòhenanykeki, tule wateòdỹdule riwiòhenanyre.

³⁸ Joaò tamy rarybere: —Erydỹdu, jiarỹboho tuu rabi-nyra inyò tyytybybina-di ani-ò rehureriò. Tahe iny mahādureny aòkò rare. Tahe jiarỹboho tamy reijònyrenyre iny mahādureny dori aòkò rare. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Biijònybenyòkre. Inyò wani-di bedeòby riwinykeki, wanimy heka ibinamy rarybeòtyhy. ⁴⁰ Iny òluduòkeki, tii heka iny ijoi rare. ⁴¹ Inyò beò adeereny waninamy riwahinykre-wana, kai waerydỹna dori tate, inatyhymy adee ararybekre. Tii tawahidỹna ritakre. ⁴² Inyò kaa uladu ityhydỹdu ri-atykre òraruna-txi, kia heka tamy awire tòti-ki myna ri-taamy idi bera-txi rehure. ⁴³ Ebòle araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire ebò biòròke. Kia heka awityhykre iny welytyle ralokre biu-ò, tahe awiòtyhykre heòtytòteehekỹ-ò ralòkeki debò inatxi-di. ⁴⁴ [Tai mohò ruruòtyhy. Heòty ruruòtyhy.] ⁴⁵ Awa araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire awa biòròke kia awire iny rariake awa sohojilemy, awiòre heka heòtytòteehekỹ-ò ralokre awa inatxi-di. ⁴⁶ [Tai mohò ruruòtyhy. Heòty ruruòtyhy.] ⁴⁷ Arue araatykeki òraruna-txi, bitake idi behuke juhuule adee awire arue sohoji-di Deuxu Iòlò biu-ò ralokre, tahe awiòre heòtytòteehekỹ-ò ralokre arue inatxi-di. ⁴⁸ Tai mohò ruruòtyhy. Heòty ruruòtyhy. ⁴⁹ Ibutumy iny heka heòty-di rijyyranykre. ⁵⁰ Jyyra heka awire, saa wahe. Urile taruru riononykeki, tiwesebo tarỹsỹna uri ixy-ble tawo-ki bitidikre. Kaiboho ibutumy widee eysarenylere.

10

¹ Jesuisi iribi rexitare. Tahe rare Judeia bede bede-ò, tule Jordaõ kanawe-ribi ijà-ò. Iny sõwemy tamy ributunyre, tahe tiiboho Jesuisi rierynanyre. Tii reòarimy tuu ratximyhÿre.

² Tamy lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu dehemynydenyde irutaadÿÿrenemy. Tahe tamy rÿÿraxinyre: —Hãbu aõbo tahãwyy ririleke, awire aõbo ibinare aõbo. ³ Tahe Jesuisi tamyreny rirawyònyre: —Aõrybe bede ywina-di Moisesi rierynanyre. ⁴ Tahe tiiboho Jesuisi-ò dirawyònydenyde: —Tii rierynanyre iny tahãwyy ririkemy. Urile juhUU hãwyy bede erydÿÿna rybe tyyriti riwinykemy, idi tahe tahãwyy ririkemy. ⁵ Jesuisi tamyreny rarybere: —Õhõtixyre dori Moisesi kia rybe bede ywina adee riwahinyre. ⁶ Juhu bedeu Deuxu riwinyre hãbu, hãwyy-wana.

⁷ Iurenana tahe hãbu tadibohosÿ-ribi ròhònymyhÿre tai roimyhÿre hãwyy-wana.

⁸ Hãbu inatyhy hãwyy-wana roimyhÿreu, sohoji tyhylemy radenymyhÿre.

Iny inatxi inymy aõkõ rÿimyhÿre, sohoji tyhylemy rÿimyhÿre.

⁹ Hãbu hãwyy-wana Deuxu ributunyre, iny iwitxira wiribi ritòhòrarienyõtyhy. ¹⁰ Hetowo-ki tahe ierydÿÿna ritÿÿraxinyre kia rybe-ki. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Aõtxile hãbuõ tahãwyy ririkeki tahe ijõ-wana roiikeki, kia heka òtadu rare. ¹² Hãwyy tahãbu ririkeki tahe ijõ hãbu-wana roiikeki, kia heka wedena rare.

¹³ Tiiboho tamy didydenyde uladu tamy debò reakemy. Tahe ierydÿÿna riononymy rarybere tamy idyrenyõmykre.

¹⁴ Jesuisi kiamy robireu, rikyaranyre rarybere: —Txiò, ki-didyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlòna rare.

¹⁵ Inatyhymy ararybekre: —Moõ heka uladuwesemy Deuxu Iòlòna ralòõkeki, kia heka Deuxu Iòlòna-ò ralòõtyhy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rexiranyre uladu manamy taaxiò-ò rimyre. Tahe tebò iratyytyre ritidimy tamyreny rarybewihikÿre.

¹⁷ Tahe Jesuisi rydi raloreu, hãbuõ tamy reare. Tahe hãbu iko-txi resere tatiowotimy. Rarybere: —Erydÿÿdu wihikÿ, aõwexe ariwinykre biu-ò hena aritakremy tiiehyymy umywi-hikÿ-di ararekremy. ¹⁸ Jesuisi tamy rarybere: —Aõherekibo wihikÿmy wadee tarybeta. Hãbu awiõre. Deuxu sohojile tahe awire. ¹⁹ Bede ywina kai teeryte: rubudÿÿõmykemy, tule òta òtaõmykemy, wasiõmykemy, tule ruiõmykemy, iny wii itxenadÿÿõmykemy, adi bityhynykemy, boo tule. ²⁰ Hãbu tamy rarybere: —Erydÿÿdu, kia bede ywina rewinyhyylere, uladule wiji-ò. ²¹ Jesuisi tamy retehere tuu reòarire tahe rarybere: —Kai sohoji aõmydÿÿnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bòhònykre, idi tahe idi biwahinykre iny

aõkõ mahãdu-ò. Kia tahe aõmydÿÿnadikre biu-txi. Tahe manakre biwaheludunykre. ²² Kia rybe-ki heka hãbu rabedewore. Rexitare ibedewomy urile iaõna aõna sõwetyhyreki.

²³ Jesuisi retehemy iwerura-di tahe rarybera taerydÿÿna-ò: —Kia iny iaõna aõna sõwemy rÿireri, tamy Deuxu Iòlõna-ò ralòke isirare. ²⁴ Ierydÿÿna mahãdu bede ribedeòtiinyrenyre irybe-ki. Jesuisi ixityre rarybere: —Waexiboho, isiratyhy rare Deuxu Iòlõna-ò ralòkemy. ²⁵ Kamelo tyyrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribo isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki ralòke Deuxu Iòlõna-ò. ²⁶ Tiiboho bede ratiinyre sõwemy. Widee rarybere: —Mobo tahe iòraru-ribo iny ritakre. ²⁷ Jesuisi iwerora-di retehere tahe rarybera: —Inatyhymy kãaõboka hãbu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸ Pedro rexiranyre rarybere: —Boholake, jiarÿboho ibutumy rerirenyra araheludunykremy. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: —Inatyhymy adeeremy ararybekre. Moõ waluukeki, rybewihikÿ luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriõre, tyby tadi-wana, tariõre, tabede, ibutumy ririkre. ³⁰ Wijile itarasamy rarekre: 100 sÿmy, 100 seriõre, 100 tybyboho, 100 tadiboho, 100 tariõreboho, 100 tabede. Iny tamy rarybebinanykre tule. Ijõ bede kanakre tahe taumy tÿmyra-di tiemy rarekre. ³¹ Tahe sõwere juhu ludu ihewomy ròhònykre. Ihewo ludu ijõ iko-ò ròhònykre.

³² Tiiboho rydi raòwònyrenyre Jerusalẽ hãwã-ò. Jesuisi heka rare ikorenymy. Ierydÿÿna mahãdu bede ribedeòtiinyre. Tiiboho Jesuisi riheludunymy ihewo-ribo. Tahe Jesuisi reraõmyhÿ idi rare waòinatxi reurò taerydÿÿna mahãdu-wana. Tii relyyre ixityre aõbo ixidee kÿnyikremy. ³³ Boholabenyke inyboho roirenyreri Jerusalẽ-ò. Kowa, jiarÿ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ, inyõ riwawahinykre Deuxu aõmysÿdÿÿdu mahãdu wedu-ò, bede ywina erydÿÿ mahãdu-ò. Kia warubudÿÿmy riwawahinykre tori-ò. ³⁴ Tiiboho kidiwalahikre. Watyre kanarybexinykre. Òhòte-di kidiwahãtenykre. Idi tahe kidiwarubunykre inataõ txu-di. Tahe rubu-ribo adexixakre.

³⁵ Joaõ, ijõ Txiau, wii Zebedeu riõre, tamy nade. Tahe rarybere: —Erydÿÿdu, kai aõma aõ wadeeremy biwahinykre. ³⁶ Jesuisi rarybere: —Aõbohe jiarÿ adeeremy ariwahinykre. ³⁷ Tahe tamy rarybere: —Kai, aiòlõnasÿ-ò kedehemynykreu, aruruwe-ribo aronykre, waseriõre ahywewe-ribo ronykre. ³⁸ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho teeryõlemahãte aõmybo textiðenyteri. Kaiboho aõbohe wabemona-di biõbenyke idi Jerusalẽ-ò adiòkremy wahãredi. Kaiboho aõbohe wasebena-di mohõlebenyke idi jiarÿ anohòkremy wãhãredi. ³⁹ Tiiboho dirawyònyde: —Kohe tulekre. Jesuisi tamyreny rarybere: —

Bemona-di ariōkre kaiboho tule idi biōbenykre. Sebena-di jiarỹ adohōkremy, kaiboho tule idi mohōbenykre. ⁴⁰ Tahe mobo wabire ronykre ruruwe-ribi hywewe-ribi kia heka jiarỹle ariwahinyōkre. Kia tahe iyrubudỹỹmy rỹreri Deuxule kidiwahinykremy. ⁴¹ Tai debòwiò erydỹỹna mahādu heka Joaō-ò, Txiau-ò tamyreny icy reare. ⁴² Jesuisi tamyreny ryryre tamy kanakemy, tahe rarybere: —Kaiboho teerytenyte toriweđu irurusōwe dire. Iny nihikỹ heka inymy deòdu luure. ⁴³ Jesuisi kiamy rarybere: —Kia wese tahe aworeny-ki aōkōkre. Kaiboho aōtxile mobo bōityhynyhykre, ijō iny deòdumy rarekre. ⁴⁴ Mobo juhutyhy rarelekre, deòdumy rarekre. ⁴⁵ Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ nade teòdu sōwekemy aōkō tahe ixilemy reòdunykeny. Nade taumy wahidỹỹmy sōwemy iny tarasamy.

⁴⁶ Idi tahe roire Ijeriò hāwā-ò. Jesuisi taerydỹỹna-wana iny sōwehekỹ-wana ròhònyrenyra. Tahe rahare Bartimeu ruetàhàkỹ-ki. Bartimeu tahe Timeu riòre rare. Tii ronyre rywe-ribi aōna aōnamy rexitòenyneri. ⁴⁷ Tii roholare Jesuisi Nazare ludu kia rare tahe tamy ryryra: —Jesuisi, Davi riòre, wadee maruxetòekre. ⁴⁸ Sōwemy tamy rarybere: —Rybeōmyke. Tahe aōhe-wana tii rarybemyhỹre: —Davi riòre wadi mawotòeke. ⁴⁹ Jesuisi riyyre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kodoikemy. ⁵⁰ Tahe rexitareu rỹire, wylemy nade Jesuisi-ò. ⁵¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aōmybo kai taruteri adee ariwahinykremy. Tahe hābu ruetàhàkỹ tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁵² Jesuisi tamy rarybere: —Makre, atyhydỹỹna kai arateytenyra. Kialehe rare. Aōwesele ixityre tii robire. Tahe Jesusihemy rare, ryki.

11

¹ Jerusalē iòhòmý ritehemynyrenyreu, tahe inatxi taerydỹỹna riteònyra hāwā-ò. Inatxi hāwā-ò iòhòmý, Betabaji, Betýnia-wana. Kia-ò Oliveira hāwālò roire. ² Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hāwā-ò. Kowa-ò birònykreu jumentinho mahabenykre. Moheka ityre rariaōlemy ratximyhỹre. Bieseke, wadee bididyke. ³ Inyō adeeremy rarybekeki: —Aōhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebenykre: —Wanyrỹ tuu rurureri. Ixityre kaò kidiòkesedỹỹnykre. ⁴ Tahe hābu roire. Jumentinho ryro het-oijò-ki ritisanymy rỹimyhỹ. Tai riesere. ⁵ Kia hāwā mahādu rarybere: —Aōherekibo jumentinho kaiboho tetatenyta. ⁶ Tai tiiboho Jesuisi rybe tamy riwahinyra. Tai hāwā mahādu jumentinho riwahinyre. ⁷ Tahe ridyrenyre jumentinho Jesuisi-ò. Tiiboho tatyreny ritidirenyre jumentinho tyremy. Tiiboho risỹnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ⁸ Ijòboho tahe horerule

ritidire ryromy, ijō tahe tauwōhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ⁹⁻¹⁰ Ihewo ludu, iko ludu rawyhyrarōnyreri, tule ryryreri: —Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrỹ niwese-kemy naderi. Wowydyna rare iny labie Davi Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

¹¹ Kia wese Jesuisi ralore Jerusalē-ò. Dohodỹỹna heto-ò ralore, ibutumy retehere, idi tahe ròhònyre txiorotyhyreki. Tahe Betỹnia-ò roirenyre.

¹² Ijō txu biòwamy tahe Betỹnia-ribi rexitarenyreu tahe tii rama rahure. ¹³ Òwòru figueira rademy robirenyre irehe-ribi. Tahe tamy ritehemynyreu iraty-ki raharenyòlere, aòmyreki figueira raty bededỹỹnanamy aòkò bede rỹimyhỹre urenana. ¹⁴ Òwòru figueira-ò Jesuisi rarybere: —Tiu heka moõ araty ritòòtyhy. Tahe ierydỹỹna roholare.

¹⁵ Tahe ritehemynyrenyre Jerusalē hāwā-ò. Tahe Jesuisi dohodỹỹna hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di ro-honymyhỹre mahādu, õbradu mahādu diteònyde. Tahe nieru wibydỹỹdu mahādu, òwòrubesedỹỹ-di Jesuisi rehure. Bòtòe dinodu mahādu rynana-di Jesuisi rehure. ¹⁶ Inyõ heka ritxyydỹỹnyòlere dohodỹỹna hetowo-ki. ¹⁷ Rierynanymyhỹre tahe tamy rarybere: —Raridỹỹòlemy aõbo rỹireri:

Waheto kōaõboka inatyhymy ibutumy iny witxira witxira dee ixitòedỹỹna hetomy rỹirakre. Waheto tewinytenyete wasidu hetowesele.

¹⁸ Bede ywina erydỹỹ mahādu, Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu mahādu roholarenyreu, ròhòtinyrenyre: —Tĩmybo inyboho Jesuisi rubudỹỹmy rokiwisỹnykre. Tiiboho ruberumyhỹrenyre iny sòwemy dori bede riòtiinymyhỹ ibedeerydỹỹnareny-ki.

¹⁹ Txioromy dehemynde, tiiboho rexitarenyryhỹre hāwāhākỹ-ribi.

²⁰ Txu ròhòny-di, rehemynyrenyre òwòru figueira-ò. Tiiboho robirenyre rarubumy rỹireriò, taru-wana, tararoti-wana. ²¹ Pedro ixi-txi tōhòti reare tahe rarybere: —Erydỹỹdu, betehe inihe aõma òwòru figueira rarubumy rỹire arybebina-di tamy tarybetaki. ²² Jesuisi dirawyònyde: —Kaiboho Deuxu bityhynymyhỹbeny. ²³ Inyõ rarybekeki kaa bede ratòòhòkỹ-ki: —Kai myike, adi adehu rỹikre berohokỹ-ki. Tahe irybe heka kedelekre. Tai inyõ rityhynykeki, tumy heka kedelekre. Tahe uritere iseòdỹỹòmykre urile bityhynykre, irybe heka kedelekre.

²⁴ Iurenana adee ararybekre: —Aòtxile aõ bexitòenykre, kia heka bitakre. Bityhynykeki, inatyhymy bitake.

²⁵ Kaiboho textòenytenyteri wana aõbo inydee aky reamyhỹre kia biixāwididỹỹnymyhỹke ratximyhỹre, Deuxu dori riixāwididỹỹnyke aõrarureny-ribi. ²⁶ Kai iny witxira

òraru biixãwididỹnyõkeki, boo biu-ki ratximyhỹre aòraru riixãwididỹnyõkre.

²⁷ Tiiboho ixityre doide Jerusalẽ hãwã-ò. Riri-ranymyhỹrenyreu dohodỹna hetowo-ki, bede ywina erydỹmahãdu, Deuxu aõmysỹdỹdu wedu mahãdu, matuari mahãdu tamy doide.

²⁸ Tiiboho tamy ritỹraxirenyre: —Mowe ateòdỹdu kia aõna aõnamy tatỹnymyhỹte.

²⁹ Jesuisi dirawyònyde: —Adeereny tule araỹraxikre. Kaiboho bidiwawyònykeki, tahe jiarỹ akoreny ỹraxina arelyykre, aòrudibo aõna aõna rewinymyhỹre.

³⁰ Tahe Jesuisi ritỹraxinyre: —Ratysebedỹna, Joaõ hõrõ, kia heka tiribibo nade, biu-ribi ada hãbu mahãdu-ribi. Kia manarybeke.

³¹ Tiiboho widee rarybera: —Biu-ribi inyboho raryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aõherekibo tahe tii tetyhynytenyõte.

³² Hãbu-ribi inyboho raryberenykeki, iny aruberumyhỹrenykre. Ibutumy iny rityhynyre Joaõ heka Deuxu rybedu raremyhỹ.

³³ Tai tahe tiiboho raryberenyre: —Inyboho reeryõrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybera: —Hebo, jiarỹ adee arelyyõtyhy modeòdỹdubo jiarỹ watxireri.

12

¹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanymyhỹre: —Hãbu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riòtitynyre. Tahe hãloo riare oworuubetya-ki, ruỹdỹnyny. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rihuòtere hãbu mahãdu-ò. Tahe rexitare tasỹ-ribi ijõ bede-ò.

² Tahe bederatysiredemy bededỹnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònyre bederaty ritakemy.

³ Huòtedu mahãdu teòdu rimyreny, riheteny tahe riteònyre ixihyykemy.

⁴ Ixityre oworuwedu teòdu riteònyre. Kia heka irati riheteny ta tamy rawobinarybeny.

⁵ Ijõ riteònyre. Kia heka rirubunyreny.

⁶ Tahe oworuwedu iriòre sohojilere, tahe iluumy raremyhỹ ihewomy tii riteònyre. tahe wedu rarybere: —Wariòrele heka tiiboho rityhynyrenykre.

⁷ Kia huòtedu mahãdu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rikirubunykre tahe iaõna aõna inydeerenykre.

⁸ Tahe rimyreny idi rirubunyre tahe idi rehurenny oworu-ribi.

⁹ Jesuisi ritỹraxinyre: —Aõhebo tahe oworuwedu rotỹnykre. Tii kodoikre huòtedu mahãdu hudumy, tai tahe oworu riwahinykre inywitxira-ò.

¹⁰⁻¹¹ Ritina-di aõbo tariaòletenyte kia ryberiti: —Mana-di hetowidỹdu rehura. Kia mana heka hetohãtxi-ki ritidimy doide. Kia heka Wanyrỹ riwinyre kia iny ruereny dee aõna aõna nihikỹ rare.

¹² Tai ijohonadu mahãdu Jesuisi mynyny ratximyhỹ tii dori rieryre ixidee lau Jesuisi ijyymy relyymyhỹre. Tiiboho

ruberurenyre iny sōwehekỹ lau. Tahe rexitarenyre, rexixãwidinyre.

¹³ Idi riteònyrenyre Lahi rybe-di erydỹỹdu mahãdu, Herodi mahãdu-wana tamy imynamy irybe-ki. ¹⁴ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydỹỹdu, jiarỹboho araerymy adi watxiwãhãrenyre kai inatyhy hãbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teerynanyamahãte. Tahe tiiboho ritỹỹraxinyrenyre: —Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhỹre bede dinodu-ò. ¹⁵ Timybo tahe, rikiòwyny aõbo ada aõkõre aõbo. Jesuisi rierymyhỹre tõhõtinanareny, tahe ritỹỹraxinyra: —Aõherekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy. ¹⁶ Tahe tamy diwydenyde. Tahe tii ixityre ritỹỹraxinyra: —Kawe moõ tyytarasana rare, katahe moõ tyyritina rare. Tiiboho dirawyònyde: —Kiahe bede dinoduhõrõ rare. ¹⁷ Jesuisi rarybere: —Hỹdebo, bede dinoduhõrõ tahe tamy biwahinybeny tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ tamy biwahinybeny. Tiiboho bede riòtiinyrenyre.

¹⁸ Saduseu mahãdu tamy nade. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki rierynanymyhỹre. Tiiboho ritỹỹraxinyre Jesuisi: ¹⁹ —Erydỹỹdu, Moisesi raritinyra bede ywina-di: —Hãbuõ rurukeki, tahãwyy iriõre ijõdiõkeki, tahe kia hãwyy tahãbu seriõre-wana roike. Iriõredikre taseriõre rubuòwmy roikre. ²⁰ Seriõre debòinatxi reuròmmy raremyhỹ. Juhuu ijõ roire hãwyy-wana. Tahe tii rurure iriõreõlemy. ²¹ Tahe ihewo ludu iseriõre wytese-wana roire. Tii rurure iriõreõlemy. ²² Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre iriõreõlemy. Iròòbymy tahe hãwyy tule rurure. ²³ Ixixanau tahe mohãbubo tuu rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaki kaiboho teòsamy toite aõma ritina teeryòtenyteki. Tule Deuxururu teeryòtenyte. ²⁵ Ixixanau heka moõ roiõtyhy. Ibutumy iny ýju wese rarekre biu bede-txi. ²⁶ Kaiboho aõbo tatyyritinytenyõta iny rubu-ribi kedexixakremy. Kia heka raritinyrỹre Moisesi tyyriti-ki, òwòrusõmo ijyy-ki rỹimyhỹ. Iwese Deuxu rarybere Moisesi-ò: —Jiarỹ heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaõ Deuxu jiarỹ rare. ²⁷ Jiarỹ heka rubu mahãdu Deuxu aõkõ rare, tahe iru mahãdu Deuxu jiarỹ rare. Kaiboho teòsamy toite.

²⁸ Bede ywina erydỹỹ mahãduõ nade ijohonamy. Tahe tiiboho widee raryberenyry roholareu, Jesuisi tamyreny rirawyònywihikỹreu, tahe tii Jesuisi-ò ritỹỹraxinyre: —Tibo rybe bede ywina juhuure. ²⁹ Jesuisi rirawyònyre: —Ka heka juhu ludu rare: —Boholake Israeli mahãdu, judeu ijoi mahãdu wahe. Wanyrỹ, iny Deuxu sohojile rare. ³⁰ Kia

aDeuxu luuke ibutumy awo-ribi, aumytytyby-ribi, ibutumy aruru-ribi. ³¹ Ka heka ihewo ludu rare: —Kai abireluduluuke iwese ixiluuke wese. Ijõ bede ywina heka ka ratyreõre. ³² Tahe Bede ywina erydÿÿ mahãduõ rarybere: —Inatyhymy kai tarybeta. Deuxu heka sohojile ratximyhÿre. ³³ Ibutumy awo-ribi iluukemy. Ibutumy aruru-wana iluukemy. Tule ibutumy aeryna-wana iluukemy. Iwese kai ixiluure wese, abire ludu mahãdu luukemy. Kia heka ibutumy iròduxiwelloo ratyre rare. Ibutumy wahidÿÿnaloodÿÿna ratyre rare. ³⁴ Jesuisi rieryre kia hãbu rirawyõnywihikÿre tai tamy rarybere: —Kai heka Deuxu Iòlõna-ribi irehemy aõkõ. Tai tahe ibutumy ilau ruberure tÿÿraxidÿÿki.

³⁵ Jesuisi dohodÿÿna heto-ki rierynanymyhÿreu, rarybere: —Timybo Bede ywina erydÿÿ mahãdu rarybemyhÿre Kristu Davi riõre raremy. ³⁶ Davi rarybere aõmybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy: —Wanyrÿ rarybere Wanyrÿ-ò: —Bodony warurunawe-ribi. Txiõhe rare, aòludu awarawo-txi aritidikre. ³⁷ Tahe Davile Wanyrÿ rininire. Timybo tahe Davi iriõremykre. Tahe iny sõwemy deysana-di roholarenyre.

³⁸ Tii rierynamyhÿreu, rarybera: —Bexiemyhÿbeny bede ywina erydÿÿ mahãdu lau. Tiiboho heka tyyrehe-di riraluurenyre. Tiiboho heka rybedÿÿluurenyre hãwãhãkÿ riranaki. ³⁹ Dohodÿÿna heto-ki juhuryana luurenyre. Tule ta anarÿÿ rÿiwana, juhu ryanadile tamyreny awire. ⁴⁰ Tiiboho tule wytese urimynydu aõna aõna ritarenyre. Ixitòedÿÿna rehehekÿ rexitòenymyhÿrenyre. Tiiboho heka aõnihikÿmy aõhõkÿmy dÿÿnana riõwynyrenykre.

⁴¹ Jesuisi retehemy rÿimyhÿ dohodÿÿna heto nieruhyna ratya-txi. Tii retehere timybo iny sõwemy tanieru-di tamy rehumyhÿ. Tahe ityhynihikÿ tamy sõwemy nieru-di rehure. ⁴² Tahe nade wytese iaõkõdu mahãduõ tii rare. Tii inatxi nieru sõmo-di rehure. Tanieru tahe nierukonana rare. ⁴³ Jesuisi ryryre taerydÿÿna-ò: —Inatyhymy adee araybekre. Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny wixira ratyre. ⁴⁴ Kaa mahãdu ibutumy nieru-di rehure rauhenyredile. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure.

13

¹ Dohodÿÿna heto-ribi ròhõnyreu, ierydÿÿna tamy rarybere: —Erydÿÿdu, beteheke inihe mana nihikÿ-ò, hetohokÿ-ò.

² Jesuisi rirawyõnyre rarybere: —Kaiboho betehebennykre heto nihikÿ-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rÿiõtyhy, ibutumy heka kedejuxunykre.

³ Oliveira bederatòòhòkÿ-ki tii ronyreu dohodÿÿna hetoko-txi, tahe Pedro, Txiau, Joaõ, ibutumy tamy doide

rỹraxyiny iny-ribi irehemy. ⁴ Wakoreny bedelyyke, tiubo kia kỹnyikre. Ibutumy aõna aõna kỹnyikre wana tibo iny bedeerynyrenyke. ⁵ Jesuisi rexiranyre tamyreny rarybere: —Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. ⁶ Sõwemy dori roikre wanimy rarybemy rarekre: —Jiarỹ dori Kristu rare. Tahe iny sõwemy anaitxenanykre. ⁷ Kaiboho wounarybe-ò, aõbinarybe-ò, boholakreu, breburenyõmykre. Kia heka kanakremy ratximyhỹre. Urile bededỹỹnana ikonanamy aõkõhyylemyhỹre. ⁸ Uritere inylahinarenny, ijõlahinarenny-wana wii kidiaõbinanykre. Tule iòlõna mahãdu ijõ iòlõna mahãdu-wana wii kidiaõbinanykre. Bede bedesu ijõ hãwã-ki kanamytatakre. Tahe aõkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkỹmydỹỹnana rarekre.

⁹ Kai bexiekre anamydenyheny lau. Tiiboho anawahinydenykre aòludu wedu-ò, iòlò-ò. Tiiboho anahatenydenykre dohodỹỹna hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rỹiremy. ¹⁰ Rybewihikỹ juhuyu ibutumy bede hãwã hãwã-ò kiditynydỹỹnykre. ¹¹ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtiõmy aõbo kaiboho marybebenykre. Kiautyhyle aõmybo rarybekremy bierykre. Kia tahe marybekre. Kai dori aõkõ tarybemahãte, Deuxu Tyytybytyhy tahe rarybemyhỹre. ¹² Seriõre seriõrele wii kidirubunykre. Tyby heka tariõre kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹³ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani õraru-ki. Kia heka ikonana-ò riijekreu, taumy tarasanakre.

¹⁴ Aõna aõna binahakỹ kanakreu, ibutumy rahukemy. Tiiboho kanakeu itxinonana-txi aõkõ rarekemy, kaiboho mahenybenykre bederatòòhòkỹ-ò, Judeia hãwã hãwã-ki ratxikeki, mahenybenykre. ¹⁵ Inyõ hetotyre-ki ratxikeki, urile ròteõmy aõna aõna wydysymy. ¹⁶ Inyõ bedero-ki ratxirekeki, uritere òkeseõmy tyy òrysymy. ¹⁷ Kobexeheny hãwyy bòtõmy rỹira, tule hãwyy tariõre ritõnymy rỹira. ¹⁸ Bexitõenykre kia kanaheny bededỹỹnana sirau. ¹⁹ Aõhõkỹmydỹỹnana kanakre tiu heka tuuõre. Juhule Deuxu bede riwinyreule wiji tuu yrubule bede roimyhỹre. Tiu heka kiamy bede roiõtyhy aõhõkỹmydỹỹnanamy. ²⁰ Deuxu bede iòhõmy rirawetyyòròkeki, moheka irumy ròhõnyõtyhy. ²¹ Inyõ adee rarybekeki: —Kaki heka Kristu ratxireri. Kowa-ki ratxireri. Uritere ityhydỹỹõmy. ²² Sõwemy Kristu kanakre, urile Kristu inatyhy aõkõ rarekre. Tule Deuxu rybedỹỹdu kanakre. Kia Deuxu rybedỹỹdu inatyhy aõkõ rarekre. Tiiboho heka bedeòby riwinykre tule bede eryna. Deuxu hõrõ riitxenanykemy inatyhymy kõaõboka. ²³ Kaiboho warybe biyrubunykre. Adee ibutumy juhuule reòbitinyre.

²⁴ Idi webòhòna rỹira txuu, aõhòkỹmydỹỹnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahãdu tule rurunykre.

²⁵ Taina heka kedejuxunykre biu-ribi. Biururu raõweòwenykre.

²⁶ Iny retehekre Deuxu Riòre dehemynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre. Kia heka lobixina kanabòòranykre.

²⁷ Tahe taỹju kiditeònykre tawedu ijoihòrò butudỹỹmy.

Kidibutunykre ibutu bede bede konana-ribi, tule ibutu biukonana-ribi.

²⁸ Tahe figueira òwòru-ribi erydỹỹna bierybenykre. Tahe iruru raixinykreu tahe, txiru ròhònykreu, tai tahe bierybenykre wyra iòhòreri. ²⁹ Tule kia aõna aõnamy bobibenykreu, tii iòhòlereri. Ijòkile wese nyide. ³⁰ Inatyhymy adee ararybekre, kia wijinabòdu itueòtyhy aõna aõna rỹikre hãrele. ³¹ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueòtyhy. ³² Moõ heka rieryòtyhy tiubededỹỹnanamybo tii kòdòòsekre. Tule ýju biutxile rieryòre. Tule iriòre rieryòre. Tule tyby sohojile rierye.

³³ Kaiboho bexieke, beteheke. Kai dori teeryòtenynte tiubededỹỹnanamybo kòdòòsekre. ³⁴ Kedehemynykremy dori iwese hãbu tỹimy rarewese tii rexitareu, ririre tadeòdu. Tadeòdulemy tule ridyre itxeredu retehemyhỹkemy. ³⁵ Tahe betehe inihe teeryòteri dori tiubo kanakre heto wedu, txioromy ada ruwetya aõbo, ada hãnie hãbu rryry-di aõbo, ada txумы aõbo. ³⁶ Betehe inihe iny araraòòlemy tii rehemynyreri aki rahakre atỹi-ò. ³⁷ Aõna aõnamy jiarỹ rarybemyhỹre, rarybera ibutu-ò: —Biijebeny.

14

¹ Kia-ribi inatxi txумы riuhenyмы ratxireri anarỹỹ kodohònykremy. Kia anarỹỹ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarỹỹ kia ròhònyre. Tule Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu mahãdu tule bede erydỹỹdu mahãdu Jesuisi rimykemy ratxireri idi rirubunykemy. ² Tiiboho rarybemyhỹrenyre: —Kiahe aòkòre anarỹỹ rỹireriu, iny sòwemy inydeereny kana aõbinanyheny.

³ Jesuisi Betỹnia hãwã-ki ratximyhỹu, Simaõ tyybina heto-ki ratximyhỹre. Jesuisi òwòru besedỹỹbire-ki roimyhỹ. Tahe hãwyy aderòna òwynihikỹ-di lỹnyrena wihikỹ-di nade. Tai ihyna riwebòhònyra tahe Jesuisi ratityre-ò ritxiwira.

⁴ Inyòreny rexiykaranyke. Tahe widee rarybera: —Aõherekibo aderòna rahura. ⁵ Inywitxira tahe iòwynykewi sòwemy nierумы kia-ò. Kia nieru-di tahe iny aòkòdu-ò rawahidỹỹnykre. Tahe tiiboho rexibynyreri hãwyy dee. ⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Txìòhe rare, uritere ixibydyỹòmyke. Tii heka aòwihikỹbo wadee riwinyra. ⁷ Kiamy aõu aõu iny aòkòdu

rỹikremy. Aõule heka tamy aõwihikỹ biwinybenyke. Jiarỹ tahe, aki aõu aõu aõkõlekre. ⁸ Tii heka rexikonanany my ròwidỹyre. Aderòna-di waty re ritxiwire wabede-ò jiarỹ raõule. ⁹ Inatyhymy adeeremy ararybekre. Aõtxile Deuxu Rybewihikỹ iny relyykre. Kia-ò kahãwyy ijyymy relyykre, ibutumy iny idi rõhõtinkyremy aõbo riwinyredi.

¹⁰ Tahe Judasi Isariò Deuxu aõmysỹdỹỹdu-ò rara Jesuisi tamy rawahidỹỹkemy. ¹¹ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinykemy riurenanyre. Tahe Judasi riijemyhỹre aõu aõu bedewihikỹ tamyreny riwahidỹỹnykemy.

¹² Juhu orotxu anarỹỹtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydỹỹna mahãdu tamy rarybere: —Titxibo anarỹỹ rỹsỹnany biroxikemy atxiteri. Jiarỹboho kowa-ò aroikre. ¹³ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho boikre hãwãhãkỹ-ò. Tahe hãbu-wana wii biòbinykre butxi-di riwyreriò. Tahe tii biheludunybeny. ¹⁴ Aõtxile hetoõ-txi ralõke, kaiboho marybebenyke hetowedu-ò: —Waerydỹỹdu rarybera: —Titxiwexe anarỹỹ rỹsỹna arirỹsỹkre waerydỹỹna-wana. ¹⁵ Tii heka adee kiditeòsinykre hetowowitxiraõ biu-txi. Ibutumy rexihumy rỹire inydeeremy. Kowa rỹsỹna inydeeremy biywinykre. ¹⁶ Tahe ierydỹỹna rexitare. Roire hãwãhãkỹ-ò. Tahe ròhònyre iwese Jesuisi relyyre wese. Tahe ibutumy rexihurenyre anarỹỹ-ò.

¹⁷ Txiorou Jesuisi nade taerydỹỹna waòinatxi reurò-wana. ¹⁸ Tiiboho òworubesedỹỹ riroximahãu, Jesuisi rarybere: —Kaiboho wawana teroxitenyteri sohojiõ biwawahinykre. ¹⁹ Tahe urihimyo rexiranyre rabadewomy. Tahe widee raryberenyre: —Jiarỹle heka ariwahinykre. ²⁰ Tii rirawyònyre: —Kaiboho, waòinatxi reurò mahãdu sohojiõ. Kia mahãduõ orotxu-di wawana rebenymyhỹ besero-ki. ²¹ Inatyhymy Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ rakre iwese iritina rỹirewesele. Kobexeheny kowa hãbu heka kidiwahinykre. Tamy iny awire kedeaðlede.

²² Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimiry, raorore, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: —Ãhãxe, kia heka waumy wese rare. ²³ Tahe vỹhynamona rimiry, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riòrenyre. ²⁴ Tamyreny rarybere: —Kia wãhãlubu wese rare. Kia hãlubu heka rybe tỹmyra ywidỹỹna hãlubu rare. Kia inyboho kidinohõtijuadenykre. Wahãlubu heka kedejuxunykre iny rabòrònihikỹ dee. ²⁵ Inatyhymy ararybekre: —Ariòõtyhy heka òtetibederatyube tỹmyra ihyy tahe tiutxumybo Deuxu Iòlõna-ki ariòkre.

²⁶ Deuxuwimy rawinyrenyreu, tahe rexitarenyre Oliveira bederatòhòkỹ-ò.

²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho ibutumy wijirumy biwaribenykre. Kia heka iritina rỹire.

Itxeredu tahe riròrenykeki, budoeni rahenykre.

²⁸ Tahe rubu-ribi adexixakreu, arakre akomy Kalileia-ò.

²⁹ Pedro rarybera Jesuisi-ò: —Ibutumy ararikeki, arariòtyhy.

³⁰ Jesuisi tamy rarybera: —Inatyhymy ararybekre. Wijirumy hāniehābu inatxi kydyrykreule, kai iny wixira-ò biwatxiònykre inataō bedemy. ³¹ Tahe Pedro rarybera tarurutyhymy: —Aōkōre, aratxiònyòtyhy, ihārele tahe awanale arurukre. Ijō mahādu tule kia wese rarybera.

³² Tahe roire Kesemani hāwāmy ninadu-ò. Taerydỹỹna-ò rarybera: —Biwaraòmymy bonykre kakile. Kowa-ò arexitòenykre. ³³ Tii ridyrenyre Pedro, Txiau, Joaō-wana. Jesuisi rexiranyre rabadewomy ihyy rexitòenyre. ³⁴ Tahe tamy rarybera: —Watyytyby heka rabadewomy ratxireri rubuhyy-ò. Kaki bonykre bijjemy. ³⁵ Tahe iko-txi urihimyo rareu, resere. Rexitòenyre: —Waha, adee arexitòenykre. Adee awikeki, kia òraule tiu waròteōna. ³⁶ Tii rarybere: —Waha, adee ibutumy isiraōre. Kia bemona inyhe waròbi bitake inihe. Tahe wadeewi wadeewi-ki aōkō watxireri, tahe adeewi-ki. ³⁷ Tii rehemynyre tai rahare rōrōrenymy roireriò. Rarybere Pedro-ò: —Simaō, Tarōteri aōbo. Bijjeòtyhy sohoji òramy bededỹỹnana.

³⁸ Bijjebenykre, bexitòenykre, uritere rutaanamy rōteōmykre inatyhymy atyytyby irurudire tahe ade iruruōre. ³⁹ Tahe Jesuisi ixityre rare rexitòenyre ixiwesele. ⁴⁰ Ròòsereu, ijō-ki rahare rōrōmy ixiwesele, irurureny rautxienymyhỹ dori. Ti-iboho rierykōre idi rirawyònyrenyre. ⁴¹ Tahe ixbyble ròòsere tahe rarybere: —Morōbeny bexielehynybeny. Òra iòhòreri. Kia heka Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ kanawahidỹỹkre òrarudu mahādu-ò. ⁴² Bitỹmynybenyke, rokoireny, walòsedỹỹdu iòhòmymy rareri.

⁴³ Tii rarybereriu, aōwesele Judasi nade. Kia heka waòinatxi reurò mahāduō rare. Tii-wana doide hābu mahādu mayrehe-di, òhòtemy debōna. Kia heka hābu mahādu doide matuari mahādu-ribi, Bede ywina erydỹỹ mahādu-ribi, Deuxu aōmysỹdỹỹdu wedu-ribi. ⁴⁴ Lòsedu tamyreny juhūu bede eryna riwahinyre. Kawese heka rarybere: —Kowa heka inyō-ò aruwokre, tii heka hābu rare. Bimybenykre, birarenybenywihiỹkykre. ⁴⁵ Judasi rehemynyrenyreu, tahe rarybere: —Wedu, wedu. Tahe tamy ruwore. ⁴⁶ Juda ijoi Jesuisi rimyra. ⁴⁷ Kia ijoiō mayrehe ritare tahe Deuxu aōmysỹdỹỹdu wedu deòdu nohōti riorore. ⁴⁸ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kaiboho mayrehe-di

tiwaòrynyteri wasidu-wesemy aõmy, òhòte-di. ⁴⁹ Jiarỹ tahe dohodỹỹna heto-ki watximyhỹ txuõ txuõlemy adeereny araerynanywãhãdenyde. Kowa-ki heka tiwamyõlemyhỹtenyde. Tahe aõbo iritina-ki rỹreri, kia heka kỹnyikremy. ⁵⁰ Ibutumy ierydỹỹna mahãdu ririrenyre, rihenyrenyde.

⁵¹ Kia heka hãbuõ riheludunymyhỹ tyy tayredile rexi-tyynymy tiiboho ridyrenyde. ⁵² Tii tahe tyy ririre tahe rahenyre tadelemy.

⁵³ Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyre. Bede ywina erydỹỹ mahãdu, matuari mahãdu-wana ributunyre. ⁵⁴ Pedro riheludunyre irehetyhytyhymy. Rehemynyre Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu heto-ò. Tai tahe ixitòteenymy heòtywera-ò rorukumyhỹ heto itxeredu mahãdu-wana. ⁵⁵ Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu wedu, tule dohodỹỹdu mahãdu alobixidu riijemyhỹre aõlemy Jesuisi òludu relyymyhỹre, Kia òraru-ki rirubunynyremy. Rahaõre. ⁵⁶ Sõwemy iny ruimy relyymy rỹimyhỹ. Iruinareny wiribi hitxi hitxilera.

⁵⁷ Ijõ mahãdu rỹimyhỹre relyyrehãre ruimy rarybere: ⁵⁸ — Inyboho irybe-ò roholarenymy: Jiarỹ heka dohodỹỹna heto ariixãwididỹỹnykre kia heka hãbu iwidỹỹna rare. Txu inataõ-di ijõ ariwinykre iwidỹỹnaweseõre. ⁵⁹ Kia heka aõmybo tuu relyyrenyremy irybe wiribi hitxi hitxire.

⁶⁰ Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu rỹire inysõwetya-txi. Tii Jesuisi ritỹỹraxinyre: —Kai aõbo biwarawyònykre aõmybo relyyrenyreri adee òludumy. ⁶¹ Tii rerawyònyõlere ixyby tahe Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu ritỹỹraxinyre: —Kai aõbo Kristu tate, Deuxu wityhy riòre. ⁶² Jesuisi rarybera: —Jiarỹ heka. Kaiboho betehebenykre

Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ Deuxu rurunaweribi-ò ronyreri.

Kaiboho tii betehebenykre Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ

biuwetyky-ribi naderi.

⁶³ Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu ityy riykara idi rarybera: — Aõherekibo ijõ alobixidumy iny rururenyreri. ⁶⁴ Kaiboho taholatenyta aõbina binalemy rarybereriò aõmybohe kaiboho tahõtinyumyhỹtenyde. Ibutumy heka tawo riraòhòrerenyru rubudukremy. ⁶⁵ Tahe ijõ ityre rybeximy rarutaara rexiruehetynyre tahe tule rihetenyre. Tahe rarybere: —Mota làhà arahãtenyru. Idi tahe heto itxeredu tule rihetenyre.

⁶⁶ Pedro heka ratximyhỹ bedeube-ki tahe ijadõma dehemynyde, Deuxu aõmysỹdỹỹdu deòdu. ⁶⁷ Pedro rexitòteenymyhỹ heòtywera-ò tahe ijadõma tamy retehere. Tahe rarybera: —Kai tule Jesuisi Nazare ludu-wana atximahãte. ⁶⁸ Tahe tii rexitxiõnyre: —Jiarỹ reeryõre aõmybo kai tarybeteri. Tahe Pedro hetowo-ribi ròhònyre. ⁶⁹ Ijadõma ixyby ixyby itxeremy rarybere kowa ijoj-ò: —Kowa heka

tii mahãduõ rare. ⁷⁰ Tahe tii ixityre rexitxiõnyre. Ixybyle kowa ijoioõ Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijõ mahãduõle tate. Kai dori Kalileia mahãdu tate. ⁷¹ Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarỹ reerykõre hãbumy tarybetenyteri. ⁷² Tahe hãnie hãbu ryryra, inatxi hewoludumy. Ta Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Inatxi hãnie ryrykredi, ihewoludukomy ryrykre, wadee bedexitxiõnykre inataõmy. Pedro tahe iribi rexitareu, rahinyre.

15

¹ Txuu reareu, Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu, matuari mahãdu, Bede ywina erydỹỹ mahãdu ibutumy ributumy. Tahe Jesuisi ritaataare tahe ridyrenyre Pilato-ò. ² Pilato Jesuisi-ò ritỹỹraxinyre: —Kai aõbo judeu iòlò tate. Tii rirawyõnyre: —Kai ka tuu tarybeta. ³ Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu wedu rarybere Jesuisi aõna aõna awimy aõkõ riwinyre. Tahe Jesuisi riwawyõnyõhyllere. ⁴ Pilato ixybyle rỹỹraxire: —Kai birawyõnyõtyhy aõbo. Kai aõbo taholaleteri aõmybo tiiboho autedé-ò raryberenyteri. ⁵ Tahe Jesuisi rarybeõhyllere tahe Pilato urile bede riõtiniymyhỹre.

⁶ Kia heka juhUU iny deõwarixina rare hãbu ròteduõ ritakemy anarỹỹtxuu. Aõtxile iny tamy rexitõenyke. ⁷ Rõtenawo-ki raremyhỹ inyõ Barabamy ninadu-ki. Tii tahe inywitxira aõbinadu mahãdu-wana ratximyhỹ. Kiamy inydinodu òraru-ki aõbina rỹireki, tii iny rirubunyre. ⁸ Iny sõwehekỹky-ki doide, tahe rexiranyre ixitõedỹỹmy: iny deõwarixina kòdòhònykre. ⁹ Pilato dirawyõnyde: —Adeereny ariòlòdỹỹnykekõ aõbo ka judeu iòlò. ¹⁰ Tii rieryre dori Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu wedu tamy Jesuisi ridyrenyre iwobinanareny lau. ¹¹ Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu inysõwe riixitõedỹỹnyre Baraba riòlòdỹỹnykemy. ¹² Pilato ritỹỹraxinyre ixybyle: —Aõhebo tahe idi arotỹỹnykre. Kaiboho tuu teninimyhỹtenyete judeu iòlòmy. ¹³ Tiiboho rirajuarenyre: —Bitamadỹỹnyke itxeò nihikỹ-ò. ¹⁴ Ta Pilato tamyreny ritỹỹraxinyre: —Aõbina taka riwinyre. Aõhe-wana ixityre rirajuamyhỹrenyre: —Bitamadỹỹnyke itxeònihikỹ-ò. ¹⁵ Pilato inydee aõ riwahinykemy rõhõtinya, tai ta Baraba riòlòdỹỹnyre. Idi tahe Jesuisi riyhytanymy rahudi, riteõnyre itxeònihikỹ-ò riukòrenykemy.

¹⁶ Soldado ridyrenyre heto woube-ò. Tai tahe ibutumy soldado ributumy. ¹⁷ Tahe tyysòborehekỹ-di rityynyrenyre. Tahe ede rataana ritidire ira-ò. ¹⁸ Tahe rirybenyrenyre: —Adee nihikỹre judeu iòlò. ¹⁹ Tahe rihetenyre bòtòre-di irati-ò, tahe ityre rarybexinyre tahe rỹire tatiowotimy rityhynkemy. ²⁰ Tahe tyysòbore iribi ritara, tahe ityyle tamy ritidira. Inatyhymy ridyrenyre itxeònihikỹ-ò riukòrenykemy.

²¹ Kowa-di rekoarenyre hãbuõ. Simaõ Sireni inire. Kia heka Alexȳdre, Rufu-wana tyby rare. Tii nade bedero-ribi. Tiiboho tahe riitxyydỹnyre itxeò-di retyykemy.

²² Riwyrenyre bederahy-ò Kòkòta ninadu-ò. Kia heka iwitxira rybe rare. Kia heka rubu ratitybyho wese rare. ²³ Tiiboho v̄i riurinyre òwòruburu-wana. Tahe tii tuu riõõlera. ²⁴ Itxeònihikỹ-ò raukòrenymy rahudi tahe ityy wirarea ri-tyre, tahe ityy-di rarudeòsanyre tibo iny sohoji sohoji ityy ri-wykremy. ²⁵ Biurasò txu Jesuisi itxeò-ki raukore. ²⁶ Iratya-ki tahe ritina rỹire: JUDEU IÒLÒ. Kia heka iny tuu rarybe-myhỹrenyre. ²⁷ Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeònihikỹ-ò riherinanyre, ijõ ruruweribi-ò, ijõ hyweweribi-ò. ²⁸ Tahe rotỹnyre aõbo Deuxu ritina-ki rỹire wese: Tii ratximyhỹ òrarudu mahãdu-wana. ²⁹ Iny reareare tara riohowimy rarybere aõbina binamy: —Kobe, kai korihe dohodỹna heto biatykemy inataõ txudile tahe ixityre bidiwinykre. ³⁰ Kaile inyhe bexitakre itxeò-ribi. ³¹ Iwesehyyle Deuxu aõmysỹdỹdu wedu, bede ywina erydỹ mahãdu-wana widee raryberenyre. Jesuisinimy raujõmorenyreri: —Tii iny witxira ritare, tiile tahe rexitaõtyhy. ³² Kristu, judeu Iòlò, bodobe-keke itxeò-ribi jiarỹboho arobirenykremy, tai tahe araty-hynyrenykremy. Tule wasidu tii-wana raukòrenyre itxeò-ki Jesuisimy raujõmorenyre.

³³ Txutyeyu ibutumy bede rurunyre. Tahe roire txu kaò re-
semy. ³⁴ Kiaule tahe Jesuisi rarybeterenyre: —Elòi, Elòi, lema
sabatani. Kia heka iwitxira tybe rare. Kia rare: —WaDeuxu
waDeuxu, aõherekibo kai tiwarite. ³⁵ Ijoiõ heka tamy rohol-
areu, rarybere: —Tii heka Eliasi-ò ryreri. ³⁶ Hãbuõ reare
bexi ritỹxinyre v̄i juberere-di idi tahe ritidire tabòtòrejura-ò.
Riwahinyre Jesuisi ritòkemy. Tahe rarybere: —Deinyhe tamy
inyhe reketehereny Eliasi kanakremy aõbo inyhe itarasamy.
³⁷ Jesuisi ryreri irariemy idi rurure. ³⁸ Dohodỹna hetowetyy
raykare inatxi weryna tyymy, biu-ribi, bede-ò. ³⁹ Soldado
dinodu Jesuisiko-txi ratximyhỹre. Tahe rurureu, irubumy
robire. Tahe rarybere: —Ka heka inatyhymy Deuxu riòre
rare. ⁴⁰ Tule hãwy mahãduõ retehemy rỹimyhỹ irehe-ribi,
tòwysyreny-ki, Marie Madalena, Marie (Txiause, Jyrese tii
rare. Txiau heka Jyje hewoludumy rare.) Salome tule ihỹre
ijõ-wana. ⁴¹ Kia heka Jesuisi Kalileia raremyhỹu, tiiboho tahe
sõwemy iny-wana doide Jerusalẽ-ò.

⁴² Txioromyhe dehemynyde. Wirareasanatxu rare.
Kia heka sabadotxukokile rare. ⁴³ Jyje Arimatea hãwã
ludu dohodỹdu nihikỹõ rare. Tule heka tii riraõmy
ratximyhỹ Deuxu Iòlòna. Tii ruberuõlemy rare Pilato-ò
Jesuisiumy ixitòedỹmy. ⁴⁴ Pilato rabedeòtiidỹnyre

Jesuisi rurumy roimyh̃di tai rryryre soldado dinodu-ò. Tai Pilato ritỹ̃raxinyre, Jesuisi rurumy roimyh̃di. ⁴⁵ Soldado rarybereu Jesuisi rurumy roiremy tahe Pilato riteònyre Jesuisiumy Jyje-ò iwahidỹ̃my, ⁴⁶ Jyje ritare itxeònihikỹ-ribi tahe ritỹ̃tenyryre tyyurahākỹ-di. Idi tahe ritidirenyre mana hãloo wabedewo-ò. Tahe mananihikỹ-di riijõtòbònyra. ⁴⁷ Marie Madalena, ijõ Marie Jyjese reteherenyre titxibo tii ritidirenyreò.

16

¹ Tahe nobiutxu, Marie Madalena, ijõ Marie-wana ihewoludu Marie, Txiause, Salomese-wana rare. Tiiboho lỹnyrena riõbranyrenyryre. Tahe roire Jesuisibymy idi rekoakremy lỹnyrena-di. ² Juhutxu semana bededỹ̃nanau txuu deadeule roire wabede-ò. ³ Widee raryberenyre: — Mowexe mana ritakre ijò-ribi. ⁴ Tahe tuu robirenyre. Mana nihikỹ ritamy rỹire. ⁵ Wabede-ò rirònyrenyryre, robirenyre weryrybòweselemy rononymh̃y ruruweribi-ò. Ityy urahakỹmy rononymh̃y. Tahe tiiboho bedede riòtiinyrenyryre ruberurenymy. ⁶ Tii tamyreny rarybera: — Uritere breburenỹmy. Kaiboho aõbo teòrytenyta Jesuisi Nazare ludu. Kia itxeò-ki rurure. Tii aõkõ kaki ratxireri. Rexixara rubu-ribi. Betehebenny inihe tai ritidiraò. ⁷ Makre. Marybekre ierydỹ̃na-ò tule Pedro-ò. Tii rakre akorenymy Kalileia-ò kaiboho tuu lobiximy boikre tuu adeereny raryberemy. ⁸ Tahe tiiboho rihenyrenyryre wylemy wabede-ribi ruberumy. Tiiboho moõ heka rarybeõhylyrenyryre ruberumyh̃renyky.

⁹ Juhutxu semana bededỹ̃nau Jesuisi rubu-ribi rexixare. Idi tahe juhoo àsitereribile rexitỹ̃nynyryre Marie Madalena dee. Kia-ribi heka juhuule ritare debò inatxi reurò tyytybybinamy. ¹⁰ Tii rare Jesuisi-wana raremyh̃y mahãdu-ò. Tiiboho rabadewomy ratximyh̃reny, rahinymyh̃reny. ¹¹ Tamyreny relyyreu iwese Jesuisi tamy rexitỹ̃nynyryre wese Jesuisi irulemy ratximyh̃my tuu robireke, rityhynyõlerenyryre.

¹² Jesuisi rexixamy rahudi tahe, iwitxiramy rexisỹ̃nynyryre inatxi erydỹ̃na-ò. Tiiboho heka roimyh̃renyryre bedero-ò. ¹³ Tahe dòòsede relyyrenyryre taijoi-ò, tahe tule rityhynyõlerenyryre.

¹⁴ Tahe waòsohoji reurò erydỹ̃na-ò Jesuisi àsitereribile rexitỹ̃nynyryre. Tiiboho riroximyh̃renyò rexitỹ̃nynyryre. Tahe Jesuisi tamyreny rarybera: — Aõherekibo kaiboho iny wamy robira mahãdu tetyhynyõteri. ¹⁵ Kaiboho boibenyke ibutumy bedede-ò Rybewihikỹ bitỹ̃nynykremy. ¹⁶ Inyõ Rybewihikỹ rityhynykeki, idi kidisebenykeki, tii Deuxu ritake. Inyõ rityhynyõkeki, Deuxu ixi-ribi riteònykrye iòraru-ki. ¹⁷ Kia bedede

eryna ityhydỹỹdu kidiheludunykre. Tiiboho tyytybybina kiditeònykre wani-ki. Tule heka tiiboho itỹmyra rybe kanybedenykre. ¹⁸ Hemylala rimyrenyreu, aõhe rotỹỹnyõlere tule rubuna monamy riõkeki, rotỹỹnyõlere. Tiiboho tebò ritidirenykre bina mahãdu-ò tahe riteytenykre.

¹⁹ Idi tahe Jesuisi tarybe rahuredi, Deuxu ridyre biu-ò. Tahe ronyre Deuxu ruruweribi-ò. ²⁰ Tahe tiiboho roire ibutumy bede bedemy tai bede ritỹnynyrenyreu. Wanyrỹ riwiòhenanyrenyreu tahe bede eryna-di irybe ixidee rimyrenyreu ihelududỹỹdu mahãdu-ò.

Luka Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Luka Tyyritidỹỹdu

1-3 Wyla, Teòfilo. Adee heka watyyriti ariwahinykre timybo Kristu rotỹỹnyre. Tuu lobixidu mahãdu tuu relyymyhỹre-ribi, jiarỹ ire ariòbitinytyhykre. Kia heka jiarỹ adee reritinymyhỹre, waiòlò, iwese ibutumy reeryrenyre juhu bededỹỹna-ribi. Aõma inatyhymy kia rotỹỹnomy rare wahe. ⁴ Kia wese wahe. Iwese iny adee relyyre wese, jiarỹ adee arelyyre inatyhymy aõbo rotỹỹnyre. ⁵ Zacaria heka Deuxu xiwe wahidỹỹdu rare, Abia ijojìò wahe. Iriòrese Isabeli tahe tule xiwe wahidỹỹdu riokore mahãduõ rare. Kiau heka Herodi judeu bedesỹ iòlòmy raremyhỹ, Araõ riokore mahãduõ wahe. ⁶ Wiwanale heka awirenyre Deuxuru-ò. Òbitihyy heka ratximyhỹrenyre ibutumy Deuxu bededỹỹnanako-ò. ⁷ Tiiboho iriòreòhyyre. Ihãwyy Isabeli heka rasenadunyre, uladu herina dori awiòre. Ihãbu tule ramatuarinyre.

⁸ Aõutxumy tahe Zacaria raaõmysỹdỹỹnomyhỹre aõma templo-ki. Kiatxu heka iròtenatxumy bede rỹimyhỹre templo-ò. Tahe iwo-ki ratximyhỹre. ⁹ Hewydysi lỹnywi ritoonomyhỹ Deuxu kia deàlànamy, iwese riwinomyhỹrewesehyyle. ¹⁰ Iu ahana-ki tahe sòwemy iny rexitòenomyhỹ. ¹¹ Iu Zacaria xiwena ruruwe-ribi loosòna-ò rỹireu, hewydysi lỹnywi ritoonomyhỹre. Tahe aõwesele ýjuõ rexitỹnyre Zacariako-ò. ¹² Tii tuu robireu heka rexiraõmy ruberumy reare. ¹³ Ýju rarybere: —Brebudomykre, Zacaria. Deuxu roholare aixitòedỹỹna-ò. Tai heka adee iyyymy rareri. Ahãwyy Isabeli rariòrenykre. Kai heka Joaõmy bininikre. ¹⁴ Tai kaiboho heka iura heka beysabenyke sòwemy; ijõ iny tule reysakre iòraru-ki. ¹⁵ Tii heka hãbutyhyhykỹmy rarekre Deuxu dee tiu heka vĩ riòòtyhy mona hàrihikỹ riòòtyhy. Deuxu Tyytybytyhy. Juaõtykymy ralokre tii reareu. ¹⁶ Sòwemy heka aõma Israeli mahãdu Deuxu rityhynykre iòraru-ki wahe. ¹⁷ Tii heka hãbutyhyhykỹmy rarekre Deuxu rybedumy Elia wesemy. Tii heka aõma Deuxu deòdỹỹna juhUU rehemynymy reakre ikòlemy iny ywisidỹỹnakre rehemynykre juhUU, aõma Deuxu Tyytybytyhy dehemynyna riijemy tuu rehemynymy rakre. Tii bede ywina riòbitinykre inyy-ki. Tyby tariòre-wana wii riwoxinykremy. Tii heka iny ribedeerynykre aõma òbitimy rỹirakremy. Deuxu luumy rỹirakre aõma ilahireny rỹira wesemy juhUU.

¹⁸ Zacaria rarybere ŷju-ò: —Jiarŷ ramatuarinyre timykre heka? Hāwyy tule rasenadunyre ihārele òsana tukre. ¹⁹ ŷju rarybere: —Jiarŷ Gabrieli watzireri, Deuxu deòdutyhy wahe. Tii heka diwateònyde kaò adee rybemy wahe. ²⁰ Kai tetyhynyòhyyteri tai kai marybeòkre uladu reakre xiery tahe marybekre. Kaa adee rarybereri dori òbitimy rarybereri warybemynamy ibutumy rŷikre. ²¹ Iny riraòmy rŷimyhŷ Zacaria òlòna, tahe raroorehenymyhŷ. Irorehena rieryòhyyemyhŷreny. Dòhònydeu ta, rybe-ki rexisiranymy rarybeòhyyre. ²² Tii rehemynyreu tamy rybeòhykyre rahòra. Idi tebò-di raramynyre urile rybe riwisŷnymy rarybeòhykymyhŷre aòma timybo aòhebo rotŷŷnyrá heka riòbitinkemy heka rarybeòhyyemyhe timyrabo. ²³ Tahe taaòmysŷdŷŷna rihudi, taheto-ò ròòsere ixyby.

²⁴ Idi tahe Isabeli rabòtònyre iruwyre ahādumy bede riijere rexiwòmy. ²⁵ Isabeli rarybere: —Deuxu awi heka rare, riwatare waixŷruna-ribi. Kuladu wadeke riwahinyreri.

²⁶ Ijò ahādu tahe Deuxu Gabrieli riteònyre Nazare hāwā-ò Kalileia bede-ò. ²⁷ ŷjuò heka rybe-di ijadòma-ò. Kia ijadòma heka wii ritobinymy rŷireri tybyboho iseboho Jyje-wana roikremy. Jyje heka iòlò Davi kia mahāduò rare. Ijadòma tahe Marie inire. ²⁸ ŷju heka kiamy rarybere: —Beysakre Marie! Inynyryŷ heka awana ratxireri. Bedeòbyhykŷ adee kidiwahinykre. Tii arāwowydynyneri. ²⁹ Kia rybe-di tahe Marie rexiraykynyre. Tii rieryòmy aòmybo rare. ³⁰ Tahe ŷju tamy rarybere: —Marie, Brebuòmy! Deuxu teteysanyte. Kai awi heka rare. Tii aòwihikŷbo adee kidiwahinykre. ³¹ Kai heka mariòekre, uladu heka Jesusimy raninikre. ³² Tii heka hābu nihikŷ rarekre. Tii Deuxu riòremy raninikre. Deuxu heka tii iòlòmy risŷnykre, iwese Davi alabiehekŷreny ronyre wese, tii ronykre. ³³ Tii heka ibutu Ijaò mahādu iòlòmy rarekre. Iòlòna heka tiu itueòtyhy. ³⁴ Tai tahe Marie ŷju-ò rarybere: —Jikarŷ heka ijadòkòmatyhy watzireri. Timykibohe krabòtònykre. ³⁵ Tahe ŷju rirawyònyre: —Tyytybytyhy adee kanalokre. Deuxu ruru heka adee kanakre. Tai heka kia uladu Deuxu òbiti riòremy raninikre. ³⁶ Nohòti lusaòmy anymy-ribi Isabeli riki bòtòkòmy rareke-ribi tahe bòtòmy ratxireri. Debò sohoji reurò ahādumy iahādu. ³⁷ Deuxu dee heka tiu aò isiraòre. ³⁸ Marie rarybera: —Jikarŷ Wahĩ dekòdu rare. Anomybo tarybeteri ka ibutumy rekyrubunyreri. Wadeke awire. Anowaxina tuukre irybemynamy karotŷkŷnykre. Idi ŷju rikòmy reare.

³⁹ Idi ta tii heka Isabeli roramy rare. Zacaria sŷmy Judeia bede hāwālò hāwā bede-ki. ⁴⁰ Iu Marie rehemynyreu tahe wii rirybenyreny: ⁴¹ Tiu kia aòbo uladu Isabeli kia-ki iule

rexiwatxinymyhÿ Marie-ò. Isabeli heka tÿxiykÿle Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhÿ. ⁴² Riajuamy rare deysana-di sòwere: —Kai hãwyy ibutu-ribi deysana rarekre. Auladu tule deysana rarekre. ⁴³ Anoherekibo Wahÿse waroramy naderi. Jikarÿ ano anakõ rare. ⁴⁴ Adeke rahokujareku, kuladu wawoku-ki rexilòrelòrenymyhÿ tabedesa-di. Tai tahe Isabeli rÿÿraximy ratximyhÿre Deuxu Tyytybytyhy-di. ⁴⁵ Kai bekysabenyke kia tetyhnyteki. Deuxu rybe dokuri adeke nade. Iwese tiki raryberewesele ibutumy räikre. ⁴⁶ Marie rarybere: —Jikarÿ wawoku-ribi Wahÿ rewokuwydinyre. ⁴⁷ Wawokuribityhy wadekysareri Wahÿ watarasadu dokuri rare. ⁴⁸ Ihyky tahe tiki tekòdu-ribi walanokonakona-ribi tòhòti rosakre. Tahe iny ibutumy hãwyky dekysanamy riwaninikre. ⁴⁹ Deuxu dokuri anomydÿkÿnana wiwihikÿ wadeke riwahinyre. Tii tahe ityhy rare.

⁵⁰ Tikiemy inydeke ruxetòena riwahinymyhÿre iny tamy wowydyna riwahinyreki.

⁵¹ Ixityhy nohòtidu mahãdu tiki rehure. ⁵² Bede ikòlò sòwemy tiki rehure. Tule iny ianokõ mahãdu Deuxu riwikòhenanymyhÿre.

⁵³ Rama risamahãdu deke rÿsÿna tiki riwahinyre.

⁵⁴ Irybe tahe tiki rityhinyre anobo tiki inytybyreny deke tiki raryberemy. Tikiboho tahe Deuxu riwikòhenanyre.

⁵⁵ Ruxetòena tahe Abraõ deke riwahinyre tule tikiemy iriokore deke riwahinymyhÿre.

⁵⁶ Marie tahe inataõ ahãdu Isabeli-wana riwyrã. Idi tahe tasÿ-ò ròðserã.

⁵⁷ Bededÿÿnana Isabeli-ò reheminyre. Iriòre reakremy ratxireriu, Iriòre reare. ⁵⁸ Isÿ mahãdu heka teysana-ò roholareninyre, iery mahãdu tule rabedesareninyre tamy Inynyrÿ raruxetòenyredi, Inynyrÿreny ruxetòena tamy riwahinyreki.

⁵⁹ Tahe debò inataõ txu-di, uladu notyky resynamy bede rÿire. Zacaria raninykemyre. ⁶⁰ Tai tahe ise rarybere: —Anokõre, Joaõmy rarekre. ⁶¹ Isÿ mahãdu rarybere: —Joaõmy ninadu taheka ijòkòhykyre insÿreny-ki. Anoherekibo tuukre? tai tuu raninike wahe. ⁶² Tuu Zacaria-ò rÿÿraxireny: —Momybo raninykre? ⁶³ Tahe Zacaria tababese riòreõ rimyre. Riritinyra kia: —Joaõ heka inikre. Tahe ijò mahãdu ibutumy ribedeòtiidÿÿnyre. ⁶⁴ Iu tahe Zacaria rarybere Deuxu riwowydinyre. Tahe ibutumy isÿ mahãdu heka ruberure.

⁶⁵ Ibutumy heka tii relymy raremyhÿ Judeia mahãdu hãwãlò nihikÿmy. ⁶⁶ Ibutumy tamy roholaré heka raryberenyre: —Timybo uladu rarekre? Inynyrÿ idi tarukimy iweribikre.

⁶⁷ Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Zacariatykymy ralore. Tahe Deuxu aõmydÿÿnanamyhe relyyre timybo

rabededỹnananykremy. Tii rarybere:

⁶⁸ —Judeu mahādu Deuxu awi rare. Tii dori taijoi roramy nade.

⁶⁹ Iwiòhedỹmy tulemy tarasadu tyhy Tii heka Iòlò Davi mahāduy rare. ⁷⁰ Deuxu Rybedỹdu mahādu kia wesemy tuu raryberenyre.

⁷¹ Inydireny òludu mahādureny-ribi riki iny ritarenykre. Iny-di heka raruxetòerenyra.

⁷² Tahe iny-ribi tōhõtireny rosaõhykyra. Tahe rarybekre timybo raryberemy inytybyrenyemy. ⁷³⁻⁷⁵ Tii heka iny ritarenykemy inydireny ratxireri inyòludureny-ribi. Kia-ò heka rarybere inylabiereny Abraõ-ò. Tai heka rikiwiòhenanyrenyke brebuõlemy. Òbitimy iko-ò rakatxirenyhyykre. ⁷⁶ Kai wariòre Deuxu rybedumy mabekre. Kai heka mabekre Deuxuhukỹ rybemy rybedumy. Kai heka bōhōnykre

Inynyrỹ-kò iry biywinykremy.

⁷⁷ Asỹ mahādu-ò marybekre biu-ò hena kanakremy ihỹre. Deuxu heka tōhōti rosakre iòrarunareny-ribi. ⁷⁸ Iny Deuxureny dori inydeereny ruxetòedu rare. Tii heka biu-ò hena ibutu-ò kidiòkre, tarasana wahe.

⁷⁹ Kia bede lurumy rỹira mahādu biuloosònamy robikre. Zacaria rybe tahe rikonananyre. Loosòna ywinary-ò tahe ritỹnynykre.

⁸⁰ Ihewo-ribi tahe uladu ratybienyire taumy-di Deuxu tyhydỹna-ki tule. Tii heka bederahy-ki raremyhỹ. Tiutxumy rexitỹnynykremy judeu mahādu-ò.

2

¹ Kia mahādu iòlò Augusto inire. Kia heka ibutumy bedeki inyni rityyritinykemy bederiywinyre. ² Kurina heka Siria bede dinodu rare. ³⁻⁴ Jyje heka Nazare hāwā-ki rasỹnyny raremyhỹ. Tai tahe Kalileia bederibi tiiboho roirenykemy Judeia bede-ò. Iòlò Davi dori tai reare, Belē hāwā-ki. ⁵ Jyje tahe rare, tii dori Davi ijoimy rareki. Marie bōtōmy tii ridyre tai ihāwyy. ⁶ Tahe Belē hāwā-ò rehemynyre. Tahe herina roxina heto ihoõre herina tamyreny. Taihe awaru roxina heto-ò roire. ⁷ Tai hāwyy ratohouāsenyire. Idi rihetyre awaru roxina hynaro-ò ritidikemy.

⁸ Iu tahe budoeni-di itxeredu mahādu bedero-ki ratximyhỹreny. ⁹ Idi tahe ýjuõ tamy nade Deuxu-ribi. Deuxu loosòna tamy ritynyre. Ruberurenyre. ¹⁰ Ýju tamy rarybere: —Brebuõmyrenyke. Rybe wihikỹ-di adee rehemynyreri. Ibutumy iny reysakre ka rybe-di. ¹¹ Atarasadu heka ratohouānyra Davi hāwā-ki, abiu-ò hedu wahe. Tii heka Kristu

rare, Inynyrÿreny wahe. ¹² Kaiboho heka awaru roxinaõ-ò inihe bòike itxeremy. Tai heka tohouã roireri tyy-di rarahananymy. ¹³ Iule tahe sòwemy ÿju widotyde Deuxu dee rawiunykremy, kiawese rawiunyrenyre riwowydynyrenymy:

¹⁴ —Biu-ki Deuxu loosòna ratxihyymyhÿre.

¹⁵ Tahe ÿju ròðserenyre biu-ò. Budoeni-di itxeredu mahãdu widee raryberenyre. Wylemy Belẽ-ò ròkòirenykre itxeremy kia aõmydÿÿnanamy Deuxu inydee riteòsinyreriò. ¹⁶ Tahe roirenyre idi tahe Marie, Jyje-txi rekoarenyre. Tuu ro-birenyre. Tahe broreni dòròtòhòhyna-ki uladu roire. ¹⁷ Tai tahe budoeni-di itxeredu mahãdu timybo ÿju tamy raryberamy, rarybere. ¹⁸ Tai tahe ibutumy kia tamy roholaré ribedeòtiinymy rÿire. ¹⁹ Marie heka tòhòti itxi reare. Tahe sòwemy raraykywydynanymy ronyre. ²⁰ Budoeni-di itxeredu mahãdu ròðserenyre rawiunyrenymy Deuxu-ò Deuxumy reàlàre ibutu òraru-ki. Iwese ÿju raryberewesetyhyle heka ibutumy rÿire.

²¹ Iribi tahe txu rÿireu tahe rare Jesuisi notyky orokré. Debò inataõ reurotxu rÿireu Jesuisi notyky raorokremy raywire. Tahe rininirenyre Jesuisimy iwese ÿju rarybere myna.

²² Xiwena rÿikemy bedè rÿire Moisesi bedè ywidÿÿnamyna. Aõutxumy tahe dehemynde Marie Jyje-wana kia idi riwinyrenykemy. Tahe Jyje ridykemy Jerusalẽ-ò idi ratxireri. Tai uladu-di roirenyre Deuxu-ò riteòsinykemy. ²³ Kiamy heka Inynyrÿ Ritidÿÿna-ki roire.

Weryrykeki, Deuxu dee rawahidÿÿkre. Tii uladudelaa weryrykreki.

²⁴ Iwese tule bòtòe inatximy rawahidÿÿkre ada bòtòerurà inatxi heka xiwenamy reakre Moisesi bedè ywidÿÿna myna.

²⁵ Hãbuõ tai ratximyhÿre Simeaõ inire. Jerusalẽ hãwãdu wahe. Deuxu rityhynymyhÿre hãbuwi rare. Tii Kristu riraòmyhÿre Deuxu deòdÿÿna wahe. Iijoi aõbina bina-ribi tarasadumy Deuxu Tyytybytyhy heka tai ratximyhÿre. ²⁶ Deuxu Tyytyby ihetxiu tamy rarybere: —Kai buruõtyhy Deuxu deòdÿÿnamy bobiõdi. ²⁷ Iu Jesuisise tyby-wana rehemynyreu Deuxu Tyytybytyhy heka Simeaõ riteònyre kowa-ò. ²⁸ Simeaõ uladu taãxiò-ki rimyreu. Tahe Deuxu riwowydynyre:

²⁹⁻³¹ —Kiamy heka Wanyrÿ Iòlò arybe retyhynyre timybo tarybete wahe. Ibutumy dorihe tewinyta. Tahe aõwaxinyhe arurukre. Abiuòhenamy heka rabira. Tii ibutu iny tarasadumy rarekre biu-ò hena wahidÿÿdu wahe.

³² Kia heka ibutumy iny-ò loosòna tewahinyta judeukõdu mahãdu-ò. Tai judeu mahãdu tahe wowydynamy tii rarekre.

³³ Tai tahe Jyje Marie-wana bede riòtiinyre aõmybo rary-bereki. ³⁴ Simeaõ tahe Deuxu deysanamy tamyreny rary-bere: —Deuxu biu-ò henamy heka kia uladu rare. Sõwemy judeu mahãdu tarasadumy rarekre, tule sõwemy tasỹ ituekre. Kia heka Deuxu deòsina rare. Sõwemy heka Jesusimy rakyararybenynykre. ³⁵ Ibutumy iny rayky-ribi heka ibutumy ritỹnynynykre. Bederyry sõwemy bieryke tai aõhõkỹmy botỹỹnykre. ³⁶ Tule Deuxu rybe erydỹỹnaõ rehemynyre. Ana inire. Hãwyy rare. Tii heka Fanueli riòre rare. Asere mahãdusỹõ rare. Tii heka rasenadunymy raremyhỹ. Ijadòmamy raremyhỹu heka roire hãbu-wana. Debò inatxi reurò beòralemy heka tii-wana raremyhỹ tahe tii rawytesyre. ³⁷ Tii 84 beòramy heka bede idi rỹire wytesyre. Tii Deuxu dohodỹỹna heto-ribi ròhònyõhyymyhỹre. Tii heka rex-itòenymyhỹre rummy txyre-õ-di. ³⁸ Tahe tii rehemynyre Deuxu dohodỹỹna heto-ò. Deuxumy reàlære. Idi Jesusimy imahãdu-ò rarybere tii tarasadumy rarekremy.

³⁹ Iu Marie, Jyje-wana ibutumy bede ywidỹỹnamy ituereu, riòðserenyre tahãwã-ò Nazare-ò. ⁴⁰ Jesuisi raumynymyhỹre beòra beòramy. Iruru, ibede eryna sõwemy ijõdire Deuxu dori idi tarukimyhỹre.

⁴¹ Pascoa worana bedehesi riòlòdỹỹnyre Jerusalẽ hãwã-ki. Jesuisi tyby heka iseboho roihyymyhỹrenyreny tamy. ⁴² Tule Jesuisi waòinatxi reurò beòra-di ridyrenyreny tamy. ⁴³ Worana bedehesi rexihureu kidiòkesedenykremy doide. Tahe Jesuisi naride Jerusalẽkikhikỹle. Tiibohe rieryrenyõhyyre naridemy. ⁴⁴⁻⁴⁶ Taijoiirenywanale ratxirerilemy idi rõhõtynyreny. Txusohojimy heka bede idi rỹidi, riereny. Tai rahaõhyrenyra iijesemy diòkesedenyde Jerusalẽ-ò icyby. Inataõ txu-di tahe tai nahadenyde, Deuxu dohodỹỹna hetowo-ki wahe. Tii heka bede erydỹỹdu mahãdu-wana ronyre. Roholamyhỹrenyry irybe-ò ronymyhỹreny. Tule rỹỹraximyhỹreny. ⁴⁷ Tii heka ibutumy rirawyònymyhỹre. Tii dori bede ery nihikỹ rare. ⁴⁸ Iseboho tahe bede riòtiinyrenyreny tai ronyreki wahe. Ise tamy rarybere: —Waritxòre, anoherekibo kai ikykyreny-ki tanyte. Anoherekibo tuu wadekereny tewinyteri aijesereny-di watxireri. ⁴⁹ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Waijeserenykõmyke. Waha heto-ki watxireri, Waha aõmysỹdỹỹnamy reywinyhyy watxireri. Kia aõbo teeryõhytyente. ⁵⁰ Tiibohe rieryrenyõhyyre aõmybo Jesuisi rarybereri. ⁵¹ Idi tahe dòòsedenyde Nazare-ò. Tahe Jesuisi tyby rybe rityhynyhyymy raremyhỹ. Tahe Jesusise

kia ibutumy riyrubunyhymy raremyhỹ tarayky-ki.

⁵² Jesuisi tahe raumynyre. Bede erytyhymy relere. Ibutumy he iny iluure. Deuxu wowydyna-di ihỹre.

3

¹ Tiberiò heka waiyre beòramy iòlòmý raremyhỹ. Poncio Pilato heka Judeia bede dinodu. Ijõ heka Herodi inire. Inataõ inymy heka bede dinodumy raremy. Herodi heka Kalileia bede dinodu. Iseriòre, Filipi tahe Itureia bede, Traconite bede-wana dinodu rare. Ijõ iny tahe Lisỹnia inire. Tii Abileni bede dinodu rare. ² Anasi, Kaifa-wana heka inatxi hãbu roire. Tiiboho wiwana xiwena wahidỹỹdu wedu raremyhỹ. Kia bedeu heka Joaõ rehemynyre bedero-txi. Tii iny-ò Deuxu rybe tỹnydỹỹdu rare. Zacaria riòre rare. ³ Tii kia bede ibutumy rybe ritỹnyre, Jordaõ beroweramy ibutumy wahe. Kia wesemy rarybere: —Aòraru-ribi bòhònyke. Maratisebenyke. Tahe Deuxu aòraru riixãwididỹỹnykre. ⁴ Ìwese Isaia ròritidỹỹre wesemy heka wiji rỹre.

Inyõ heka ryrymyhỹ bedero-ki.

Kia:

—Inynyrỹry bexiywinybenyke. Ryòbitihikỹ biwinybenyke.

Hãloo bitỹxinybenyke wimyny biijaranybenyke. Iry iòweòwena ramyhỹre heka, biòbitinybenyke.

⁵ Iratòratòkeki, wimyna biijaranybenyke. ⁶ Ibutumy iny heka Deuxu biu-ò henamy robirenykre. ⁷ Sòwemy iny nade riratisebenykremy Joaõ-ò. Tahe tii tamyreny rarybere:

—Kaiboho hemylalaweselemy toite. Deuxu ykarana-ribi bexitabenyke, aõwiihikỹ.

⁸ Uritere kawese ryberenyõmykre: —Abraõ dori iny labiereny rare. Tai tahe ibutumy awityhy rare inydeereny.

Jiarỹ dori adeereny ararybekre: —Deuxudeewikeki, Tii kia manadile iny riwinyke. Abraõ dee ijõ riòreõmy kia manadile riwinyke. ⁹ Woma heka òwòruraruti riòròmýhỹre. Kia raratynyòkeki heka, raòròkre. Heòty-di wòmý ririradỹỹnymyhỹke. ¹⁰ Tai tahe iny rỹrãxire Joaõ-ò: —Timybohe rakatxirenykre. ¹¹ Tai tahe rarybere: —Inyõ tøre inatximy ijòdikeki, sohoji iny ijõ-ò riwahinyke. Irỹsỹnadikeki, tule ritxuatxuake ijòkõ mahãdu-ò. ¹² Iny wixiraõ Joaõ-ò rehemynyre. Tiiboho nieru tarasadu mahãdu rare bede dinodu-ò. Tai rỹrãxirenyre: —Timybo aõhebo rokotỹỹnyrenykre. ¹³ Joaõ rirawyònyre: —Uritere aõnihikỹmy itarasarenyõmykre. Bede ywidỹỹna tyyriti myna ta tuukre. ¹⁴ Tai tahe soldado tamy rỹrãxire: —Inyboho tahe aõhebo rokotỹỹnyrenykre. Joaõ rirawyònyre: —Inyõ biteranyõtyhy adee nieru kanakemy. Inieru dori ahõrõ aõkõ rare. Beysake, adinodu-ribi tiwesebo nieru tetamahãte-di. ¹⁵ Tahe kia iny mahãdu raraykynyre

Joaõ-di. Kowa aõbo hãbu Kristu ihÿre. ¹⁶ Tai heka Joaõ rarybere: —Jiarÿ heka bedi araratisebenyreri. Ijõ wahewo-ribi kanakre tahe woratyre inihikÿ rarekre. Tii heka awityhy rare. Jiarÿ heka raixÿruwãhãre iwataana aritake lau. Tii heka akanaratisebenykre Deuxu Tyytybytyhy-di. Heòty-di tule wahe. ¹⁷ Iti tebò-ki ratxireri. Maixõmo ruxity hitxina-di wahe. Tii heka ritakre. Maixõmo riyrubunykre ihyna-ò. Iruixityy tahe ritoonykre. Kia heòty heka tiu ruriòtyhy. ¹⁸ Aõ heka Joaõ rarybere. Sõwemy aõna aõnamy iwesele rarekemy. Dohodÿÿna wihikÿ-di tamyreny rarybera. ¹⁹ Bede dinodu Herodi heka taseriòre riòrese-wana roire. Aõbina binahakÿle riwinyre kia. Tai tahe Joaõ tamy rarybere: —Kia awi aõkõ rare. Ibina heka rare. Sõwemy aõna aõna bina tule tii riwinyre. ²⁰ Tai Herodi heka Joaõ mynomy riteranyre ròtenawo-ki roikemy. ²¹ Joaõ ixiwesehyyle rexitÿmyranomy iny riratisebenyre. Tahe tule iny wixirahe-ki Jesuisi riratisebenyre, Jesuisi rexitòenyreu, biuwetyhy rarayre. ²² Biuwetyky-ribi tahe Deuxu Tyytybytyhyle dobehemy nade bòtòerurà wesemy. Biu-ribi rybeò-ò iny roholare: —Kai heka Wariòre tate. Aluure heka jiarÿ wadeysatyhyre. ²³ Jesuisi 30 beòramy raremy taaõmysÿdÿÿna tyhy ritelenyre, iny heka Jyje riòrelemy rõhõtinyinmyhÿre. ²⁴ Jyje heka Eli riòre rare. Matate, Levi, Maki, Janai, Jyje, ibutumy labiehekÿ Jyje rare. ²⁵ Ijõ tahe Matatias, Amos, Naum, Esli, Nagai, ²⁶ Maate, Matatias, Semei, Jyje, Joda, ²⁷ Joana, Resa, Zorobabe, Salatieli, Neri, ²⁸ Meki, Adi, Cosã, Elmadaõ, Er, ²⁹ Josue, Eliézer, Jorim, Matate, Levi, ³⁰ Simeaõ, Juda, Jyje, Jona, Eliaki, ³¹ Melea, Mena, Matata, Natã, Davi, ³² Ijese, Obede, Boasi, Sala, Nasaõ. ³³ Aminadabe, Adimim, Arini, Esraõ, Peresi, Juda. ³⁴ Ijaò, Ijai, Abraõ, Tera, Nakò, ³⁵ Serui, Raau, Faleki, Eber, Sala, ³⁶ Aina, Arfaxade, Sem, Noe, Lamei, ³⁷ Metusalë, Enoi, Jarete, Maleleel, Aina, ³⁸ Enosi, Sete, Adaõ. Tii tahe Deuxu juhuu riwinyre iriòre wese.

4

¹ Bero Jordaõ-ribi Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi diòòsedÿÿnyde Tai heka tule bederò-ò rexiykynyra. ² Tahe Satanasi Jesuisi riurihire, 40 txu-di wahe. Aõ heka rirÿsÿòhyre Jesuisi kia itxumy txu rÿireu wahe. Idi tahe sõwemy rama risare. ³ Satanasi tamy rarybere: —Kai Deuxu Riòretyhy tate-wana heka, mana bitxienykre hinamy. ⁴ Tai Jesuisi dirawyònyde: —Deuxu Rybe tule kiamy rarybere. —Hãbu hewa byre sohojiribile aõkõ irumy rÿimyhÿre.

⁵ Tai Satanasi heka Jesuisi ridyre heto raty tyre. Ibutumy hãwãhãkÿ riteòsinyre bede bede rÿirá. ⁶ Tahe Jesuisi-ò rarybere: —Kai biwalàhànanykeki, ibutumy aõna aõna

adee ariwahinykre, ibutumy hãwãhãkỹ dinodumy tule wahe. ⁷ Wahõrõ heka rare. Inyõ-ò aõtxile ariwahinykre. ⁸ Idi tahe Jesuisi dirawyõnyde: —Deuxu-ò sohojile walàhàna biwahinykre. Kiamy Deuxu Rybe rarybere. ⁹ Idi Satanasi Jesuisi ridyre Jerusalẽ hãwã-ò. Biu-txi tahe rỹire, Deuxu dohodỹỹna heto tyre-ki wahe. Tii narybede, kai Deuxu Riõre tyhy tate wana heka bexiwatxixinyke inihe karibi hetoratyti-ribi. ¹⁰ Ýju riki arayrubunykre wa. Deuxu taỹjuõ bede riywinyre aramykemy. ¹¹ Tule kia rarybemyhỹre Deuxu Rybe.

Awa riki manaõ riwotõmonyõtyhy.

¹² Tahe Jesuisi dirawyõnyde: —Tule Deuxu Rybe rarybere: —Inyõ heka Deuxu uri urihixiõtyhy. ¹³ Rexihure tahe Jesuisi urihixina. Tahe Satanasi heka Jesuisi ririre. ¹⁴ Idi tahe Jesuisi ròsere Kalileia bede-ó. Deuxu Tyytybytyhy ruru tahe tii-wana ratximyhỹre. Ibutumy heka kia hãwã-ki ibededỹỹnana rierymy hỹreny. ¹⁵ Jesuisi heka dohodỹỹna heto-ki ròbedeerydỹỹmyhỹre. Ibutumy tuu rarybere. Tuu reálãmy rarybemy rỹimyhỹ. ¹⁶ Iribi tahe Jesuisi ròsere tai raumynyréó, Nazare hãwã-ò. Sabado txuu tahe dohodỹỹna heto-ò reamy raremy iwesehyyle. Tii tahe lamamy rỹire tyyriti-di rariakremy. ¹⁷ Tahe tamy Isaia tyyriti riwahinyreò. Tahe Jesuisi riijemyhỹre rybeõ idi rariakemy. Tai idi rariare:

¹⁸ —Wanyrỹ Tyytybytyhy waki ratxireri. Rybe Tỹmyra wihikỹ inyko arotohodỹỹkremy. Iny aõkõ mahãdu-ò rybe wihikỹ ararybekemy riwatare. Tule iny ròtena-ki rỹira mahãdu, jiarỹ ariòlòdỹỹnykemy. Kiamy heka tamyreny ararybekre. Tule ruetỹmyra ariwahinykre ruetã mahãdu-ò. Iny idi rarỹỹnymyhỹre mahãdu-ribi, aritakre idi risinymyhỹreki. (Aõna aõnamy risỹnyrenymyhỹreki wahe.)

¹⁹ Tibedeubo Inynyrỹreny tajjoi ritakremy ararybekre. ²⁰ Idi tasỹ ixyby riwerasenyre. Tahe riwahinyre ixyby kia hãbu riyrubunymyhỹreò. Tii ronyre. Ibutumy kia dohodỹỹna mahãdu idi retehemy rỹimyhỹre. ²¹ Tahe Jesuisi ritelenymy rarybera: —Wiji idi rariará heka aõbo tamy ibededỹỹnanamy roire. Kia aõbo ritidỹỹna-ki roireri ihetxiu. Kaimy tahe wiji rarybereri, jiarỹ heka tii rare. Tii adeereny tyyriti rariará wahe. ²² Tai tahe bede riòtiinyreny. Kia tahe aõmybo raryberakí. Tahe widee raryberenyre. Kaa heka Jyje riõrele ratxireri. ²³ Tahe Jesuisi ixityre tamyreny rarybere: —Aõu kaiboho wamy tarybetenyteri rybeõmy, myỹ manarybeke: Kai bexideytenyke, hàri, õhotibedu. Kiamy aõbohe wadee manarybebennykemy atxitenyteri:

Iwese Kafanaõ bede-ki tewinyte wese ariwinyrenykemy wadi atxitenyteri, ahãwã-ki.

²⁴ Adeereny inihe tuu ararybekre. Rybe tỹnydỹydu heka õmo rityhynyõtyhy ihãwãreny-ki. ²⁵⁻²⁶ Tahe iwitxiramy ararybekre. Ibedeu kia raremyhỹu, sõwemy heka rama reamy raremyhỹ judeu sỹ mahãdu. Sõwemy wytese mahãdu heka ramamy rurumyhỹre. Biu heka roaõhykyre tai inataõ beõra weeremyhỹ wahe Sareta hãwã heka Sidõ bede-ki tii rasỹnymyhỹre. Tahe Deuxu bede riywinyre Eliasi rakemy iny sohoji wytese-ò, rỹsỹna riwahinykelemy wahe. ²⁷ Eliseu bedeu heka sõwemy tybinadu rỹimyhỹ. Sohoji inyle riteytenyre. Naamy heka inire. Tii heka Siria bede luduõ rare. ²⁸ Kia dohodỹyña mahãdu heka ibutumy iu tamy rakyarananyre. ²⁹ Rimyrenyre heka Jesuisi. Idi retỹhirenyre hãwãlò ratya-ò ridyrenyre. Idi rehurenykemy riwisỹnyrenyre. ³⁰ Tahe Jesuisi insõwehekỹy-txi ralore. Idi rahenyre. ³¹ Iribi tahe Jesuisi rare Kafanaõ-ò, Kalileia bede-ò. Sabado txuõ txuõlemy heka Jesuisi iny ribedeerynymyhỹre. ³² Sõwemy heka iny ribedeerynymyhỹre mahãdu tamy awimy rỹira, irybe dori awireki wahe. ³³ Hãbuõ raremyhỹ dohodỹyña hetowo-ki tyytybybinahakỹ-di tahe taumywo-ki ratximyhỹ. Tai tahe tii ryryre: ³⁴ —Jesuisi, Nazareludu, aõhebohe ijoi bisỹnykremy atxiteri? Biwahubenykre aõbo? Jiarỹ heka araeryre mobo taté. Kai heka Deuxu deõdu atxiteri. ³⁵ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere tyytybybina iumywo-ki riyrykemy. Iribi riòlòdỹynyre. Tahe idi rehure iutyde-ò idi iribi ròhònyre. Hãbu aõhe risỹnyõhyyre. ³⁶ Ibutumy heka iny ribedeõtiidỹynyre. Iny sohoji sohoji widee rarybere: —Aõrybemy aõwe tii rarybereri? Timybo iny-ribi tyytybybina riteõnyke. ³⁷ Ibutumy timybo Jesuisi riwinyre, iyyynamy reare. ³⁸ Tahe Jesuisi ròhònyre Simaõ heto-ò idi rare. Simaõ riòrelahi webinadumy roire rubuna-di. Tai Jesuisi-ko tuu relyyrenyre. ³⁹ Tai Jesuisi ibireweribi-ò rare. Tahe irubuna iribi riòlòdỹynyre. Tahe tii ritamadỹynyre. Rỹsỹnaõ tamy riwahinyre. ⁴⁰ Ibutumy iny tawebinadu mahãdu didydenyde. Ibutumy Jesuisi riteytenyre tibò iratityre rilidimyhỹre. Sõwemy iny tyytybybina-di rỹireri mahãdu riòlòdỹynyre. ⁴¹ Iu tahe ryrymy reamy rỹimyhỹ: —Kai Deuxu Riõretyhy tate. Tii Jesuisi rierymyhỹ tii Deuxu deõdu raremy, tyytybybina wahe. Tai Jesuisi tamy rarybere rybeõkemy. ⁴² Txu ijiramy Jesuisi rare bedero-txi ixisohojile. Iny sõwemy riijemyhỹ. Itxi rearenyreu, iatysy deramy rekoamyhỹreny. ⁴³ Tai Jesuisi rarybere tamyreny: —Jiarỹ heka Rybewihikỹ Tỹmyra arelyykre iwitxira hãwã Deuxu Òlòna Tỹmyramy arelyykre. Tuu Deuxu diwateõnyde. ⁴⁴ Jesuisi ibutumy Judeia mahãdu

bede bedemy dohodỹyna rỹiraki rotohodỹymyhỹre.

5

¹ Jesuisi tahe aho ijà-ki rỹire Kenesare aho ijà-ki. Iny heka sōwemy Deuxu rybe-ò roholakemy iu rỹimyhỹ. ² Tii robire hāwòò inatximy roinyimyhỹre. Waxidumy mahādu heka rirahure rià-di risuhòreri. ³ Idi tahe rimyre hāwòò. Simaõ hāwò heka rare. Tii tahe ixidi ritaranyre beroro-ò. Tai tahe tii rexidelenymy relyyre. Kia iny rỹimyhỹ mahādu heka ribedeerynymy relyymyhỹre. ⁴ Rexihure rybe-ribi. Idi tahe Simaõ-ò rarybere: —Make wa bera-txi. Rià bitidike. Bimykemy utura. ⁵ Tahe Simaõ rirawyònyre: —Wanyrỹ, ruu wa wadireny aõkõhykylemy bedewadireny rareri, uturamy ho aõkõ. Tarybete urenana anakre. Aritidikre heka rià. ⁶ Tahe ritidireu tahe, rià utura sōwemy rimyre, kia rautxienyre. Tule riykamyhỹ rià. ⁷ Talawò biòwa mahādu-ò ryryre: —Bòdòibedenyke bidiwawiòhenanybenykemy. Inatxi hāwò heka rỹxire. Ritỹxinyre utura-di. Ihyy berahatxi-ò ijiramy riwisỹnymyhỹ ilawòreny. ⁸ Simaõ tuu robire. Tii Jesuisi ratximyhỹre tahe tatiowomy resere Jesusiko-txi. Simaõ Pedro rarybere: —Wanyrỹ, aribi kỹny iòhòmy arỹiòtyhy. Jiarỹ heka waòrarudimy rare. ⁹ Simaõboho bede riòtiinymy rabadewore aõma utura sōwemy tamyreny riwahinyraki wahe. Tii tuu iximy rarybere. ¹⁰ Ibutumy tiiboho mahādu ribedeòtiidỹnyrenyre Zebedeu riòre kia Txiau, Joaõ-wana. Jesuisi rarybere Simaõ-ò: —Brebuõmyke heka ikonana-ò heka utura bimyõkre. Wadee dori maaõmysỹdỹnykre hābu wadee bimykremy. Tamyreny biwatỹnynykre. Iwese utura temymyhỹte wese, wadee hābu wiji bimykre waerydỹyna mahādumy rarekremy. ¹¹ Tahe waxidumy mahādu ibutumy kaa tawaxi tarià iu ririra Jesuisi riheludunykremy.

¹² Ròirenyre rirònyrenyre ibutumy hāwā-ò. Idi tahe hābuõ rare ityjjyhykyle. Hābu Jesuisi robireu tahe resere iko-txi, rexitòenyre: —Wanyrỹ, adeewikeki biwateytenykre. ¹³ Jesuisi tamy tebò ritetemy rarybere: —Kohe, arateytenykre. Tii reytemy reare. ¹⁴ Tai Jesuisi rarybere tamy: —Inyõ-ò tahe ijyõmykre. Xiwena wahidỹydu mahādu-ò make. Tai maxiwekre tuu Moisesi bede riywinyre myna. Xiwenaõ heka biwinymy biwahinykre. Moisesi rarybere wese wahe. Iny mahādu-ò heka biteòsinykre. Kia riteòsinykre teytetamy. ¹⁵ Tahe ihārele Jesuisi ibutumy rieryre. Sōwemy iny heka wirotyre raholakremy. Ijõ nade aõma iwebinaduna ibina-ribi riteyteuykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi iribireny aõma rexitòenykremy rexitare.

17 Ijõ txuu ròbedeerydỹmyhỹu, fariseu mahãdu, bedewina rybe bede erydỹduõ-wana rononymhỹreny. Ibutu hãwã hãwã-ribi dotydenyde wese tahe sõwerenyre, Kalileia bede-ribi Judeia bede-ribi, Jerusalẽ hãwã-ribi. Deuxu deytana Jesuisi-ki ratximyhỹ. Jesuisi hãwãlò-ribi dobehede tii-wana, taerydỹna mahãdu-wana wahe. Tahe sõwemy iny iube-ki ributunymy rononymhỹre. 18 Iny mahãduõ heka hãbu iumymy manadu kididydenykemy ratxireri Jesuisiko-ò ritidirenykemy. Idi tahe hãbu webinadu wahe Jesuisi-ò rakemy bede riywinyre. Inatyhyle riatyhynyre. 19 Inysõwerekì tahe tamy rehemynyrenyõtyhy. Tai tahe hetoratyti-ò raòwònyre hãbu webinadu-di. Iribi tahe diberesedỹnyde reroti-di. 20 Jesuisi robire, rieryre aõma rityhynymy ratxirenyreri. Hãbu-ò Jesuisi rarybere: —Wy, aòraru heka raixãwidỹnyra. 21 Tahe fariseu mahãdu he widee raryberenyre: —Mobo kia hãbu ratxireri, timyhe tu kia irybeõna rybe-di. Deuxu-ò kia rybe ibinatyhy rare. Deuxu sohojile òraru-ribi iny riixãwididỹnymyhỹre. 22 Tahe Jesuisi rierymyhỹ timybo rexinohõtinyinymyhỹreny. Tai rarybere: —Aõherekibo kia wesemy texiraykynytenyteri. 23 Tibohe irutaõre webinadu-ò rybe: —Aòraruna reixãwididỹnyra ada myimy mariake aõbo. 24 Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ jiarỹ rare. Tai waruruna wadee Deuxu Riòre òraruna ixãwididỹnyamy. Katahe bierybenykre inatyhymy aõbo rarybereri: —Myike, abyre biwymy asỹ-ò ta mahe. 25 Hãbu tabyre rimymy tahe aõwesele tasỹ-ò rare. Deuxu riwowydynymy rare. 26 Sõwemy iny ribedeòtiidỹnyreny. Riwowydynymy rỹimyhỹ. Tiiboho raryberenyre: —Aõwitziramy wiji inyboho robirenyra. Tiu juhuu tukõre-ribi wahe robirenyra.

27 Iribi tahe nieru bede dinodu nieru mynydumy robire, Levi heka inire. Tii heka raaõmysỹdỹnymyhỹ titxibo nieru tarasana-ki. Jesuisi tamy rarybere: —Manakehe wawana. 28 Tahe taaõna ibutumy ririre, idi ihemy rare.

29 Levi tahe taheto-ki roxinaõ riòlòdỹnyre Jesuisi dee. Tamy rehemynyre nieru arisidu mahãdu, tule fariseu mahãdu. Ibutumy iny iarixina mahãdu. 30 Kia fariseu mahãdu kia bederydỹdumy mahãdu tyyritirybedỹdu mahãdu kie heka aõbina binahylemy rarybereri Jesuisimy. Jesuisi terydỹna mahãdu-wana kiamy rarybereny: —Aõherekibo kaiboho teroxitenyteri, nieru arixidu-wana, iòrarudu sõwe mahãdu-wana. 31 Jesuisi rirawyònyre: —Iny awimy ratxireri-wana, òhotibedumy reaõmyhỹre. Webinadu mahãdule ta tuu reamyhỹre. 32 Òbiti mahãdu-ò aõkõ heka jiarỹ anade rybemy. Tiibohole heka ixì-txi tõhòti reakemy idi watxireri.

³³ Tahe tiiboho Jesuisi-ò rarybere: —Joaõ heludu mahãdu roxiõmy txумы rÿire. Tule tiiboho rexitõenyrenyре. Sõwemy rexitõenymyhÿre fariseu mahãdu erydÿÿna tule. Tahe aijoi tahe riroximyhÿrenyре riõmyhÿrenyре. ³⁴⁻³⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Hãwyyмы heridu tÿmyra ijoi ratxikeki heka tiu itobidÿÿnana mahãdu wahe. Kia heka riroximyhÿke. Kia tahe tÿmyra iribireny ratakreu, iijoi mahãdu renarehekre. ³⁶ Tyky tÿmyraõ tiu tykytyby dõbõnamy iny ritidiõtyhy. Timyki dori wii wiõbydÿÿõna. ³⁷ Vÿi tÿmyra heka tiu aõirõdu tyky watxiwe yla tyby-ò rarareõmyhÿre, tukeki ta kia raykacre idi vÿi urile rejujukre. ³⁸ Vÿi tÿmyra heka hyna tÿmyra-ò rararemyhÿke. ³⁹ Inyõ vÿi tybyhykÿ riõkeki, itÿmyra rexitõenyõtyhy. Kiamyki rybe. Vÿi tyby dori itÿmyra-ribi awi rare.

6

¹ Judeu elehydÿÿnymyhÿreny txu kia idi rekoarenyре maixõmoho-di. Ierydÿÿna mahãdu rimyra maixõmo, maixõmo, debò-di riroxitytxiwimyhÿ riyмы idi rare. ² Fariseu mahãdu tuu robire. Tamy rÿÿraxire: —Aõherekibo kia wese tewinyteri. Kiamy heka iwidÿÿõmyke bede ywina rybe rarybemyhÿre judeu elehydÿÿnymyhÿrenytxумы. ³⁻⁴ Jesuisi tamyreny rarybere: —Ihetxiu Davi tamahãdu-wany rama risareu, Deuxu dohodÿÿna hetowo-ò rirõnyre. Tai Davi xiwena rÿsÿnale taijoi-wana rirÿsÿre. Xiwena wahidÿÿdule heka irÿsÿdure, inywitxira ta aõkõ. ⁵ Jesuisi ritÿnynyре tamy: —Hãbutyhyhykÿ jiarÿ rare, Deuxu Riõre wahe. Kiata sabado wedu jiarÿ rare, elehydÿÿnymyhÿrenytxu wedu wahe.

⁶ Ixityre ralore dohodÿÿna mahãdu heto-ò rõbedeerydÿÿkemy. Hãbuõ tai rare tebò rabinamy. ⁷ Tahe fariseu mahãdu Jesuisi-ò retehere. Riteyteynkemy kia hãbu webinadu judeu elehydÿÿnymyhÿrenytxu. Rexiwodohonanyre. Kiatxuu tii riwinyrekeki tahe ribinanyke judeu elehydÿÿnymyhÿrenytxu, riwinykeki wahe. ⁸ Jesuisi rierymyhÿre aõmybo tiiboho raraykynyrenyрeri. Jesuisi tamy ryryre, —Aõma hãbu debòbina-ò: —Mynyike ini, ityareny-txi. ⁹ Tahe fariseu mahãdu-ò Jesuisi rarybere: —Arÿÿraxikre inihe adeereny, awire adee ka hãbu debò ariteytenyke sabado txuu. Aõbo adeereny awire sabadotxu widÿÿ. Aõwihikÿwidÿÿmy aõbo ada aõbina widÿÿmy. Rubu-ò wahidÿÿ aõbo ada rubu-ribi itarasa aõbo. ¹⁰ Retehere! Ibutu-ò idi hãbu-ò rarybere: —Ebò inihe biditeõsinyke. Tiu hãbu tebò riteõsinyreu tahe, reytare. ¹¹ Reburerenyре heka. Timybo Jesuisi risÿnyrenyкemy rexinohõtynyrenyре.

¹² Idi tahe Jesuisi heka hãwãlõratyy-ò rare igitõedÿÿmy Deuxu-ò. Rureherehemy heka tamy rexitõenymy bede

idi rỹire. ¹³ Txuijaramy tahe ludu mahãdu-ribi waðinatxi reurò taheludutyhy mahãdu ritare. Tarybemy rybedumy rininirenyre. ¹⁴ Sohoji ijõ heka, Simaõ inire, Pedromy idi ranire, ijõ tahe Andre rare, iseriòre. Idi Txiau, Joaõ, Filipi, Bartolomeu. ¹⁵ Mateu, Tome, Tadeu Txiau, (Kia Txiau heka Afeu riòre rare.) Ijõ Simaõ Kana bedeluduõ rare, tasubedeluudure. ¹⁶ Juda Txiau riòre, ijõ Juda Isariò tahe Jesuisi tyhedỹỹdu rare. ¹⁷⁻¹⁸ Jesuisi dobehede bedero-ò hãwãlò-ribi. Tahe sówemy iny iheludu mahãdu tii-wana rỹimyhỹ. Judeia bedede mahãdu Jerusalẽ hãwã mahãdu. Tule Kalileia bedede, Tiro hãwã, Sidõ hãwã mahãdu. Tiiboho wii ributunymy hãwã mahãdu Jesuisi-ò roholakemy idi reytekemy. Kia tai ròteytedỹỹmyhỹ. ¹⁹ Ibutumy Jesuisi tyky-ò tamy adereximy risỹnymyhỹre adeytena iribi ròhònymyhỹ.

²⁰ Tamyreny retehere tai ibutumy rierynanyreny: — Kaiboho aõkõreny-re-ki, beysebenyke. Deuxu Òlõna dori ahõrõreny rare. ²¹ Rama arasareri-wana beysabenyke. Bi-hydumy dori mabekre. Tule tahinyteri wana beysakre ihewo-ribi. ²²⁻²³ Beysamy butxuenykre, inyõ umy radònykeki tule. Kaiboho dori Deuxu Riòre tetyhynytenyete jiarỹ ti-ire, Hãbutyhyhykỹ Riòre wahe. Kia mahãdu eramy ijira Riòre rỹikeki beysake. Beysa tyhyki tai. Biu-ki dori aõwiwihikỹ bitakre. Deuxu rybemy rybedu mahãdu tule rotỹỹnyrenyre iòraru-ki. ²⁴ Kobe làhãxe kaiboho ityhy mahãdu abedesanareny dorihe rexihura. ²⁵ Kobe làhãxe ahãdyreny mahãdu, aramasanareny dori rehemynyre. Kobe làhãxe abedesareny, ahinanareny dori abrunareny rehemynyre. ²⁶ Kobe làhãxe atyhydỹỹ sówereny tule dori. Ilabiereny rybemy rybedutyhy aõkõ rityhynyreny.

²⁷ Warybe-ò taholatenyteriki inihe ararybekre. Aòludu luumy atxibenyke amykyaradureny-di, awimy idi mabeke. ²⁸ Ibinamy aõma umy rarybekeki aõbinahakỹ riwinykeki, tamy bexitòenykre Deuxu-ò. ²⁹ Aòsỹny-ribi anahatenykeki iyre-ribi iwydòdỹỹmy tamy bexirahòreke. Inyõ atyky riwykeki tule tamy arahana biwahinyke. ³⁰ Iwese aõtxiu aõna inyõ adee rexitòenykeki, tamy biwahinyke ixby iribi iwydykòkemy. ³¹ Aõbina inyõ adee riwinykòkemy atximahãte. Iwese tiu kia aõhòkỹmy inyõ isỹdỹỹõmykre. ³² Kai aluu mahãdu sohojile iluuõmyke; òrarudu mahãdu dori tuu rỹimyhỹre. ³³ Kai aery mahãduòle tawotòmahãte, timyki Deuxu-ribi aõ atarasaõna. Iny itxỹte iehhe mahãdu dori widee rawotòemyhỹre. ³⁴⁻³⁵ Òrarudu mahãdu heka widee rihuòtemyhỹre. Iribi tahe iwesele ixby kidiwykemy idi riwisỹnymyhỹ. Kai ta buhuòtemyhỹke idi tehuòtete ixby iraròsòkòmyke. Tukòkeki ta Deuxu-ribi aõ atarasaõna. Aòludu luumy atximahãbenyke.

Tai Deuxu-ribi aõwiihikỹ bitakre. Tai Deuxu wihikỹ riòremy mabekre. Tii dori inywi-ò inybina-ò awire. ³⁶ Awimy kaiboho boibeke, iwese boreny awimy biu-ki ratximyhỹre wese. ³⁷ Inyõdee kyarakõmyke tai Deuxu adee rakyarananyheny. Inyõ taòraruna biixãwididỹnyõkeki, Deuxu tahe aòraruna riixãwididỹnyõkre. ³⁸ Ainytyhyke inyõdee imyna Deuxu adee rainytyhynanyhyykre. Deuxu ibutumy aõwi adee riwahinykre. Tiwesebo tòwahite wesemyna idi Deuxu adee ròwahikre.

³⁹ Aõmybo ribedeerynyre ijyyõmy relyyre: —Inyõ ruetà heka riwiòhenanyõtyhy iwitxira iny ruetà. Tukeki heka hãloo-txi wiwana resekre. ⁴⁰ Ierysỹdỹĩ iòrysỹdỹĩdu, kia ratyre aõkõ ratximyhỹ. Kia uladu ratyritinyre nihikỹmy tahe erysydu tiu taerysỹdỹĩdu ratyre ratxiõmyhỹre. ⁴¹⁻⁴² Òwòrukre nihikỹ aruety-ki roire. Aõherekibo aseriòre ruety-ribi òwòru rỹnysiõ tarasamy tewisỹnyteri. Kia heka itxenadỹĩdu tate. Juhuu òwòrukre aruewo-ribi bitakre. Idi tahe betehemy iruewo-ribi aõsõmo bitakre. ⁴³⁻⁴⁴ Òwòru wihikỹ tiu bederaty binaõ riwahinyõhyymyhỹre. Tule òwòru binahakỹ bederaty-wimy raratynyõmyhỹre. Òwòru raerymyhỹre iraty-ò itxere rỹimyhỹreu, beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo. Figoraty uvaraty tiu iwitxira òwòru-ribi raheõmyhỹre. ⁴⁵ Hãbuwi heka aõwimy rotỹĩnymyhỹre iwo-ki tuu rỹimyhỹremyna. Tule hãbu bina aõbinamy rotỹĩnymyhỹre iwomy tuu rỹimyhỹremyna aõbina bina. Inyõ dori aõmy raraykymyhỹremyna rarybemyhỹre.

⁴⁶ Kai rarybere boholaõkeki aõbo biwinykeki. Uritere wanidỹĩõmy. Wanyrỹmy tiwaninimyhỹtenyte tahe warybemynamy atxõhyylemyhỹtenyte. ⁴⁷ Tiwese hãbu warybe riwinyre wese adee ararybekre. Tiu heka ariteòsinykre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Hãbuõmy akoreny arelyykre. Tii warybe-ò roholare idi imynany rotỹĩnyre. Tii kiata taheto riwinyre manadelemy ria-di. Beòra iheto reseõhyyre manatyre-ki relereki wahe. Ikõmyta warybe-ò roholakõre, kawese rotỹĩnyre. Taheto uritere sukile riwinyre. Beòrau ta, urile resere. Ikyhynakõreki wahe. Kiamyta rotỹĩnyre warybe tyhydỹĩdu-ò idi ityhydỹĩdukõ-ò.

7

¹ Jesuisi tarybe rahu-di tahe Kafanaõ hãwã-ò rare.

² Tai Roma soldado dinoduõ tai ihỹmyhỹ. Teòduõ tahe binamy irubu iòhòmy roimyhỹ. ³ Soldado dinodu Jesuisini-ò roholareu tahe, iòrysmy rarybere. Taita judeu mahãdu kia matuariõ rexitòenyre aõma kididykremy riteytenykremy kia webinadumy roireri. ⁴ Tahe Jesuisi nade juhu be kiamy Jesuisi

rarybere: —Ka hābu heka awi biwiòhenanykre heka. ⁵ Ka hābu heka waijoi luu nihikỹ rare ihyymy ta dohodỹyna hetoõ riwinyre waijoi-ò. ⁶⁻⁷ Tai tahe Jesuisi rare tiiboho-wana. Tehemyny sỹ iòhòmy rare. Idi tahe ryrowetyakile Jesuisi-wana wii riòbynyre. Aõma soldado dinodu kia biòwa-ò wahe. Rarybere he aõma soldado dinodu kiamy rarybereri: —Noõmy heka. Ihārele teka awimy rareòle heka bedehe mynyke. Awi tate timy heka anaixiranyòtyhy dori raixỹruwỹhỹre alau adee ix-itòedỹ-ò aõma dori adee rybe rỹikekile aõweseleke wadeòdu kia reytemy reake. ⁸ Jiarỹ dori inydee radỹydu jiarỹ rare. Aõbo riwinykemy. Kia riwinyre warybemynale kia heka jiarỹ rare. Wadeòdu-ò rarybewāhāraki heka: —Kia biwinybenyke. Riwinymyhỹrenyre. Kai tule marybeke, beyteke. Tahe aõwese reytemy reake. Robedeòtiidỹnyre, kia tuu rarybereki wahe. ⁹ Jesuisi ròkesereri kia rarybemyhỹò wahe: —Jiarỹ ka tiu judeu mahāduy-ki. Hābuõmy rabiõ watyhydỹnyamy. Rabireri riwatyhynyreri rabireri. ¹⁰ Soldado dinodu deòdu ròòkesereri. Ixyby reytereri idi ronyre.

¹¹ Jesuisi rare terydỹyna mahādu-di ijõ hāwā-ò. Naĩ hāwā-ò heka rare. Kiemy rahyymy heka rahyire. Sõwemy iny iheki rare. ¹² Hāwā ijò-ki rehemynyreu tahe kia ibutumyle rehemynyre. Sõwemy iny rubudu rareò wabede-ò. Weryrybòò rurure. Ise, wytese, heka iriòre sohojihyylere. Iny sõwemy heka riheludunyre tahi-di taibru-di. ¹³ Tai Jesuisi tuu robireu, idi rexiwòtenymy kamy rarybere: —Ibrukõmyke! ¹⁴ Jesuisi debò ritidire caixaõ-ò. Iu idi itxyydu ruhurenyre. Idi tahe rarybere: —Weryrybò, bexixake wahe. ¹⁵ Weryrybò rexi xamy reamy ronyre. Idi rarybere. Tai tahe Jesuisi ise-ò riwahinyre. ¹⁶ Ibutumy tasỹ mahādu ribedeòtiidỹydu dnyre. Tai tahe Deuxu riwowydynymyhỹreny: —Ebe, aõherewe, Rybedu nihikỹ kỹnyhe wixijumy inydeereny rehemynyre. ¹⁷ Kia taheka bedede hāwāmy Jesuisini reare.

¹⁸ Joaõ heludu mahādu ibutumy tuu relyyre iko. ¹⁹ Inatxinareny Joaõ riteònyre Jesuisi dỹyraximy kamy wahe: —Kaiwe nodu aõbo tate, ada txiò aõbo ini nodutyhy ariraòrenykre? ²⁰ Idi Jesuisi-ò ròirenyre tuu itỹyraxidỹymy; —Kai we nodutyhy tate? Ta txio aõbo ini ijõ ariraòrenykre? ²¹ (Iu ta Jesuisi yla aõkõ webinadu, binanamy binana mahādu riteytenyra, tyytybybinamy ykydu mahādu, iruetà mahādu sõwemy tule.) ²² Irahu-di ta Jesuisi rarybere Joaõ ijojì-ò: —Bòòsebenyke. Ibutumy kamy tabitenyta taholatenyta Joaõko-ò tuu belyybenyke: —Iny ruetà bina mahādu retehererimy, Iny rutiàre mahādu rariarerimy, tyybinamy binana mahādu reytererimy, iny nohõtity mahādu roholarerimy. Iny rubu mahādu heka rubu-ribi rexixarerimy, urimynodu mahādu

heka Rybewihikÿ Tÿmyra-ò roholarerimy. ²³ Iny bedesa heka rare, warybe tyhydÿÿdu mahãdu.

²⁴ Joaõ heludu mahãdu iribi ròhònyreu tahe Jesuisi rarybere Joaõ bededÿÿnanamy: —Aõmybo wahe Joaõ-di tòhòtinytenyete aõmy tubedi nohòtinyrenyere tamy itxerena bederahy tòitenyete ki wahe. Otxirarade wese yhy-ki idi tahòtinytenyete.

²⁵ Aõma hãbu urimynodutyhy aõbo tahòtinytenyeteri. Hãbu tyywihikÿdiremy tahe tahòtinytenyete. Iwese iòlò taheto wihikÿ-ki ratximyhÿre wesemy aõbo tahòtinytenyeteri.

²⁶ Wadee manarybeke aõbo betehékemy tahòtinytenyeteri. Deuxu rybeduõmy aõbo tahòtinytenyete. Inatyhy tii rare. Kia ratyre heka tii rare. ²⁷ Aõma dori tyyriti-ki rarybemyhÿre:

—Tii heka wakoki kadehemynykemy ratximyhÿre, tamy rellykemy, ryõ riywinymyhÿre.

²⁸ Inatyhy kaa rare. Tie heka ibutu hãbu ratyre ratximyhÿre. Ihãrele tahe inyõ Deuxu Iòlòna-ki ratxikeki heka iratyre ratximyhÿre. ²⁹ Tahe nieru butudÿÿdu mahãdu kia-ò roholare.

Tule sòwemy iny kia-ò roholare. Tiiboho Deuxu bede ywina tyhydÿÿdu mahãdu roire. Tule Joaõ Sebedÿÿna mahãdu roire.

³⁰ Fariseu mahãdu tahe, bede ywina erydÿÿdu mahãdu tahe Deuxudeewina dera rare. Tai Joaõ-ò ratisebemy roiõtyhy.

³¹ —Mowesebo heka wijinabòdu mahãdu wesemy ratxireri.

³² Uladu mahãdu wesemy tiiboho ratxireri. Tiiboho ijõ uladu mahãdu-ò ryrymyhÿre: —Inyboho rawiunyru, tahe kaiboho teseõtyhy. Wobina wiu rawiunyru tahe kaiboho tahinyõtyhy. ³³ Joaõ Sebedÿÿdu renareherenyõmy rÿire, vÿi riõõre. Ihãre tahe kaiboho tarybete: —Tii tyytybybina-di ihÿre. ³⁴ Hãbutyhyhykÿ jiarÿ rare, Deuxu Riõre wahe. Jiarÿ reroximyhÿre tule reõmyhÿre. Tai tahe tarybemahãte jiarÿ wabyre nihikÿlemy wamomohõkÿremy. Jiarÿ riki õrarudu li-

inatyhy heka jiarÿ rare, nieru tarasadu liina wahe. ³⁵ Ihãre tahe aõikõkõlemy heka taraykynymyhÿtenyete ihãre taheka õbitilemy ixi-di tahòtynmahãtenyete.

³⁶ Fariseu mahãduõ heka Jesuisi ritobinyru taheto-ò roximy. Jesuisi tahe rare idi ronyru roximy. ³⁷ Kia hãwã-ki tahe hãwyyõ rasÿnyru, wydena wahe. Tii heka Fariseu heto-ki riroxirerimy roholareu, tii tule rare. Tahe hyna õwyhykÿ rimyru. Alabastro aderònahynani rare. ³⁸ Hãwyy tahe Jesuisi hewomy ronyru, iòhòmy. Tahe aderòna ritxiwire iwatyru. Tule iwa-ki ruworuwòmy ratximyhÿ irube-di iwa risuhòra idi irade-di rabunyru. ³⁹ Fariseu kiamy robireu, ixideele rarybera: —Kia hãbu Deuxu rybeduõ aõkõ rare. Tuukeki tii hãwyy rieryke aõhãwyybo tii ratxireri. ⁴⁰ Jesuisi tahe fariseu-ò rarybere: —Simaõ, adee ararybekemy watxireri. Simaõ tahe rarybere: —Manarybeke Waerydÿÿdu! ⁴¹ Tahe

Jesuisi rarybere: —Nieru huòteduõ heka inatxi hãbu-ò nieru riwahinyre. Ijõ 500 rihuòtera, ijõ tahe 50my rihuòtera. ⁴² Idi tahe hãbu inatxi nieruõhyymy rÿire òòsemy tanieru tamy. Tai tahe nieru huòtedu riwotòenyrenyrene tahe ritusanyre, wiwana iòwy riixãwididÿÿnyre. Tibo huòtedu ilàhànadÿÿdu tyhyre. ⁴³ Simaõ dirawyònyde: —Kia òsana 500my rihuòtere. Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare. ⁴⁴ Jesuisi tahe hãwyy, ri-ijemy, tahe Simaõ-ò rarybere: —Kahãwyy ini bidiijeke. Jiarÿ nadehemynydeu, tii tarube-di wawa risuhòra. Kai beeõ tadiwyòte. Tii tarube-di riwawasuhòra. Iu tarade-di riwawarabunya. ⁴⁵ Kai tiwawehityhynanyõte rehemynyrau, tii tahe riwaatyõhyymy ratxireri. ⁴⁶ Kai warade-ki òlÿre tetxiwiõta tii tahe aderòna wawatyre-ki ritxiwire. ⁴⁷ Tai tahe adee ararybekre. Tii inatyhymy waluure. Taòraruna ixãwidÿÿna-ki. Inyõ iòraruna ibutemy raixãwidÿÿnymyhÿreki, tii inatyhymy aòkõ taòraruna ixãwidÿÿdu luure. Ijõ tahe inatyhyhykÿlemy taòraruna ixãwididÿÿdumy reamyhÿre. ⁴⁸ Tai Jesuisi hãwyy-ò rarybere: —Aòraruna reixãwididÿÿnyre. ⁴⁹ Tai roxidu mahãdu widee raryberenyre: —Mohãbubo kia rare? Tii òraruna riixãwididÿÿnyrerimy. ⁵⁰ Tahe Jesuisi hãwyy-ò rarybere: —Atyhydÿÿnamy textarasadÿÿnyte aòraruna sòwe-ribi biu-ò hena tetateri. Mata hÿny.

8

¹ Rexideleny raremyhÿ ralòralòmy hãwã hãwã ikòkòmy reamy rare kia aõma Deuxu Rybewihikÿ Tÿmyra relyymy rare. Tai ierdÿÿna mahãdu waòinatxi reuròmny idi ròirenyre. ² Tule hãwyyõ tiiboho wana ròirenyre Ijõta Marie Madalena heka rare. Juhuu tahe tyytybybinahakÿ-di raremyhÿ. Idi debò inatxi reuròmny tyytybybina iribi riòlòdÿÿnyre. ³ Ijõta Joana Kusa hãwyy rare. Tii iòlò Herodi heka aòmÿsÿdÿÿdu heka rare. Tule ijõ hãwyyõ Susana inire. Idi tule ihona hona Jesuisi taijoi-wana ibutemy tanierureny-di riwiòhenyrenymyhÿre.

⁴ Idi iny sòwemy titxiribibo dirahude kia-ò. Kia mahãdu-ò heka Jesuisi ribedeerynyre ijyyòmny. ⁵ Alòbòròna-di dehudu heka ròhònnyre taoworu-ò. Alòbòròna-di imahãdu ijõ ryro-txi resere. Tai heka iny rariamyhÿre alòbòròna tyre-ki. Nawii tule tuu riroximyhÿ. ⁶ Mana rotysu-txi ijõ rejuxunyreri mana rotysu-txi suu dori ibututere tai tahe iraruxiòlemy raumynyre. ⁷ Ijõ tahe edey-txi resere. Raumynyreu tahe edemy riòhÿtÿnyre. ⁸ Ijõ resere suwi-txi. Tai ta raumynyre idi sohoji alòbòrònaty-ribi 100my raratynyre. Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho òhòtirenidykeki heka inatyhymy warybe-ò boholabenyke.

⁹ Tai tahe Jesuisi-ò rỹřraxyntyrenyre: —Aõwe kaa tekewese-nanyteri? ¹⁰ Jesuisi rirawyònyre: —Kaiboho heka teerytenynte aõbohe wasimy ijyy rare Deuxu dori adeereny ritỹnynnyre. Kia tahe rare, Deuxu Iòlòna aõmydỹřnana wahe. Ijõ iny-ò tahe rarybere ijyy-di relyyre.

Tai robikre tahe, rieryõtyhyke. Roholarenkyre tahe rieryõtyhyke, timybo juhoo Deuxu rybemy rybedu mahãdu rarybere wese.

¹¹ Aõmybo kia aõijyybo kia rare wahe. Alòbòròna heka Deuxu Rybewihikỹ wese rare. ¹² Ryro-txi resere heka ijohonadu wesemy rare. Deuxu ijyy heka resera ede sõwey-ki. Tii heka Deuxu Rybe-ò roholamyhỹre mahãdu wese rare. Idi tahe Satanasi heka ritamyhỹre iworeny-ribi. Tai rityhynyrenykõmy idi biu-ò rahenyõkremy. ¹³ Ijõ tahe manasuõ-txi resere heka, kia Deuxu Rybe-ò roholamyhỹre mahãdu wese rare. Rybe-ò juhoo roholamyhỹre deysana-di rityhynymyhỹre. Kia manatyre resera heka irarutiõhykre. Iny mahãdu wese heka rare. Idi ikyhynakõreki, iwodelòlòtõmoreki urile tatyhydỹřna riatymyhỹre. ¹⁴ Ijõ tahe edesuyky-txi resere heka, kia Deuxu rybe-ò roholamyhỹre, idi iworekena sõwemy, iaõdelòlòtõmomy, idi ityhyna wahe urile riòhòtỹnymyhỹre. Tai ròwiòhenadỹřõhyymyhỹre Deuxu tyhydỹřna-ki. (Kia tahe alòbòrònaõ ede yky-txi resera tahe iny umy witxira wesemy heka rare. Iny umy tyhyna idi ratxireri heka kia wesemy kia ede-txi iny reseremy. Aõma kia inytyhyna ratxireri. Tiu heka ityhydỹřna riòlòdỹřõtyhy. Kia alòbòròna tahe tai heka rokuõtyhy.) ¹⁵ Kia ijõ alòbòròna suu witxi-txi reserá tasỹ iwitxira inywesemy rare. Kia ijohonadu aõma rierymyhỹre. Irayky-ò ralõmyhỹre. Kia iwotyhywo-ò õbitimy ratxireri tahe, õbitilemy aõ riwinymyhỹre. Iwese kia alòbòròna sõwemy raty rawahinyre wese tahe tii rare. ¹⁶ Ijõ ijyy tahe kiamy roire. Uritere inyõ loosònaõ rideõmykre butxi rawo-txi ada herina rawoõ-txi aõbo. Loosòna bidekre bedewiõ-ò. Tai tahe ibutumy bede ritoosònanykre. ¹⁷ Aõ heka tai wasimy ratxiõhyymyhỹre. Aõutxumy dori ibutumy erynamy rarekre. ¹⁸ Tahe bexijebenykre ijohona-ò. Kia sõwemy idi rỹřirerimyhỹre heka sõwemy rimykre. Kia urihimyo iwo-ki rỹřireri heka iribi ritakre. Idi ibutumy rỹřireri heka iribi ritakre. Urihimyo iribi iny ritakre. Urihimyo iwo-ki rỹřireri heka hulemy iribi ritakre.

¹⁹ Jesuisise, tariòreboho tamy doide. Tii ròbedeerydỹřmyhỹki isirare tamy dehemysỹ iny sõwe òraru-ki. ²⁰ Tai inyõ Jesuisi-ò rarybere: —Adihe wa aseriòre boho hewa ahanakile ratxireri umy robikemy ratxirenyreri. Adee rarybekemy. ²¹ Tai Jesuisi rarybere: —Waseriòre wa kia Deuxu rybe erydỹřnaõ rare.

Kia tamy roholamynyrele heka rityhynymyhÿrele heka nadi wesele rare. Tii-wana iwese waseriòre wesele rare.

²² Iribi tahe hãworo rorukurenyreu Jesuisi rarybere: — Ròkòireny kanawe-ribi ijà-ò. Idi tahe roirenyre. ²³ Jesuisi ròròmy tòru-ki. Idi tahe yhynihikÿ òbònihikÿ-wana tamyreny reare. Ruberurenyre tiiboho rÿmyrenyke lau. ²⁴ Tai tahe wylemy riixixanyrenyre: —Erydÿÿdu, Erydÿÿdu rekekoarenkyre berahatxi-ò. Idi Jesuisi donomy deademy tahe yhy dee rarybere: —Biyryke, Biyrykewa. Yhy ruhummy resere. Òbò tule ruhummy ibutummy riryre, iny rurukre. ²⁵ —Kaiboho tiwexe ainatyhynareny? Tiiboho rabedeòtidÿÿmy ruberummy widee raryberenyre: —Aõhãbuwe kaa rare. Yhyhykÿ dori òbò dori irybemy reòbyreri.

²⁶ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynyrenyre Kerase bedè-ò kalileia aho weribi-ò. ²⁷ Hãbuõ heka tamyreny dobehede hãwãhãkÿ-ribi tamyreny dobehede. Tiiboho riòtyròny hãwãro-ribi iu ta tyytybybina-di ratximyhÿre hãbu tiu rexityynyòhyymyhÿre taty-di hyymyhÿre. Kiamy wabedekihyyle ratximyhÿre. ²⁸ Jesusimy robireu tahe bedetxile resere tairy-di riryre: —Aõhebo biwasÿnykre Jesuisi. Kai Deuxutyhy Riòre atxiteri. Uritere aõhòkÿmy wasÿdÿÿòmykre. ²⁹ Tahe Jesuisi heka tyytybybina iribi riòlòdÿÿnyre. Sõwemy dori riuwinyre hãbu rimymyta. Riuwinyre idi rihure. Tai heka tii uritiere womati reroti-di ritaataamy riijemyhÿre. Ihãre tahe ixi-ribi riòròmyhÿre. Tai bedero-txi reamyhÿre tyytybybinamy rawonomy. ³⁰ Idi tahe Jesuisi rÿÿraxire tamy: —Mobo anire? —Sõwemy wanire. Tyytybybina sõwemy dori tuu rexiykynyreki. ³¹ Tiiboho raryberenyre: —Uritere bedebinahakÿ-ò wateòdÿÿrenyòmykre. Uritere sÿu-ò noõma rarekremy hãlootxi-ò. ³² Iu tahe ixÿni juramy riroximyhÿ hãwãlò-ki. Tai tyytybybina mahãdu Jesuisi-ò rarybere: —Biwateònyòke. Kowa ixÿnijura-ò biwateònybenyke aralorenkykremy. Tai Jesuisi riròtenyrenyre. ³³ Iu kia hãbu-ribi tyytybybina ròhònyrenyreu tahe ixÿniwo-ò ralòreki wahe. Raòlònyra ijò-di rejuxunyre taraò wahe. Ibutummy ahoro-txi rejuxunyre. Ibutummy rururenyre berahatximy. ³⁴ Ixÿni-di itxeredu mahãdu ibutummy rajiranyra hãwã-ò tule relyyrenyre tuu iny rasÿnymyhÿre mahãdu-ò. ³⁵ Tai iny dirahude tamy itxeremy. Idi tahe rare Jesuisi-ò. Hãbu robimyhÿrenyre tatyky-di rononymhÿ ibutummy rexiywinymy Jesuisi-ribi iòhòmy ronyre. Kia iny mahãdu heka sõwemy ruberure rabedeòtiidÿÿnymyhÿre. ³⁶ Ibutummy relyre. Kia tyytybybina timybo aõhebo rotÿÿnyremy. ³⁷ Kia Kadara bedè ludu kia mahãdu tahe rexitòenyre Jesuisi-ò iribi ròhònykremy, ilau

ruberurennyreki wahe. Idi tahe Jesuisi ròkòsere ixybyle reare hãworo-ò. ³⁸ Hãbu tahe rexitòenyre Jesuisi-wana rakremy, kia tyytybybina-di iwo-ki ratximyhỹ wahe. Tamy rarybere: ³⁹ — Aòkòre bòkese aheto-ò. Ibutumy belyyke aòbo adee Deuxu riwinyremy. Tai ta ibutumy hãwã hãwã-ò relyyre aòhebo Jesuisi risỹnyremy.

⁴⁰ Kia iny sòwehekỹ mahãdu heka teysa-di rimyre ridyremyhỹre riraòhyymy ratximyhỹreny. ⁴¹ Kia hãbu dohodỹỹdu hetowo erydỹỹdu tahe nade Jesuisi-ò. Tii heka dohodỹỹnana dinoduò rare. Ijairu inire Jesuisi-ò sutxi resere: —Mynake wasỹ Jesuisi ⁴² Jiarỹ wa wariòre sohojile rare waòinatxi reuròmny iwyra. Tii ka rurukremy roireri. Idi ta Jesuisi rare isỹ-ò. Sòwemy iny Jesuisi riheludunyre.

⁴³ Hãwyyò raremyhỹ heka hãwyy webinadu rare iòhò Jesuisi rexisỹny waòinatxi beòramy heka idi ròhònnyre hykyky hãlubu ratxireri. Tiu heka inyò reteytenyòhyymyhỹre luahydỹỹdu, òhotibedu mahãdu he risiranyre. ⁴⁴ Tai tahe Jesuisi tykysi-ò reare. Tai ta aòwesele reytemy reare. ⁴⁵ Jesuisi rarybere: —Mowe watxi reare? Ijò rarybereri: —Erydỹỹ mahãdu aòkòre, jiarỹboho aòkòre. Pedro rarybere: —Aòheta sòwe iny kaki rỹireri. Timykibo tuu tỹỹrayiteri. ⁴⁶ —Jiarỹ dori reeryre. Mobo watxi rearaule reytera. ⁴⁷ Tiihe hãwyy ratxiremyhỹ ramytatamy. Tamy ramytatamy heka tamy rehemynnyre. Iòraò rexibedenyre. Ibutumy iko tuu relyyre. Aòherekibo itxi reriramy. ⁴⁸ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Lerỹ, atyhydỹỹna myna teyteta. Ta bexiywinymytahỹny maa!

⁴⁹ Kie raryberemyhỹwanale tasỹ iny witxiraòle dehemynyde. Kia aòma dohodỹỹna wedu heto-ribi dehemynyde. Ijairu-ò rarybere: —Ariòre wa rurura. Uritere ta òhotibedu-ò ijiraòma ixinamy tii rakre. ⁵⁰ Jesuisi kia-ò roholareu tahe Ijairu-ò rarybere: —Urile bityhybenykre. Breburenyòma tii reytekre. ⁵¹ Tii rehemynnyre heto-ò. Jesuisi ralòre iny deramy reare. Tii wana rake lau. Kia uladuse, uladutyby, Pedro, Txiau, Joaò wana kiale ralòre tamy tiiboho wana. ⁵² Ibutumy rasỹbinamyhỹ Jesuisi rarybere: —Ibryrenyòmyke hewa rurumy aòbo roire, urile ròròmny roireri. ⁵³ Ibutumy rieryrenyreri tiiboho urile tai idi risinyrennyre rurumy roimyhỹki. ⁵⁴ Jesuisi ihãre ta hirari debò-ki rimyre. Tai tahe idi rarybere: —Hirari, bexixamy, bodonyke. ⁵⁵ Ityytyby aòwesele ixityre tamy ralore. Dexixade, donyde. Rỹsỹna hirari-ò riwahinykemy Jesuisi rarybere. ⁵⁶ Tai tahe tybyboho sòwemy rabedeòtidỹỹrennyre rabedesarennyre. Jesuisi rarybereri: —Urile wamy ijyyrennykòmnykre. Aòbo adeereny rewinyramy.

9

¹ Jesuisi tahe tawaðinatxi reurò taerydÿÿna mahãdu ributunyre. Taruru tamy riwahinyre tyytybybina iny-ribi ritakremy. Tule iny webinadu mahãdu riteytenykre. ² Tule rarybere tamyreny: —Kaiboho belyybenykre Deuxu kia Iòlònamy tule webinadu biteytenybenykre. ³ Aõ awanareny wydyrenyõmykre debòna aõkõ, aõna hyna tule aõkõre. Tule rysÿnake aõkõ, nieruke aõkõ. Ainatxityyke aõkõkre. ⁴ Hãwã-ki hetoõ-txi malòkeki taile bonykre. Hãwãribihyyle bòhònykreu, kia heto-ribi bexitakre. ⁵ Ibinamy aramyrenykreki, urile bixitakre. Idi òlòna-ki, awa bitòtynykre ibinamy tai tahateny-taki. ⁶ Tiiboho ròirenyre hãwã sõmo sõmo-di Rybewihikÿ Tÿmyramy relyyrenykemy ròirenyre. Tule iny webinadu ibutumy iteyteynyrenyre hãwã hãwã-di.

⁷ Idi tahe iòlò Herodi ibutumy heka aõna aõna rierymy ratximyhÿ. Tai tii bede ryy rieryõhyymy ratximyhÿ aõbo riwinykre. Roholamyhÿre heka iny rybe rybe-ò. Joaõ heka rexixamy ratxireri. ⁸ Ijõ tahe kiamy rarybereri: —Eliasile ratxireri. Ijõ rarybere Deuxu rybemy rybeduõ ratxireri. ⁹ Tai tahe Herodi kiamy rarybereri: —Jiarÿ heka Joaõra resymy rewahinyre. Mobo ratxireri iwese Joaõ raremy wese he ratxireri. Moobo ta kiamy raholamy watxireri. Tai Herodi tuu robikemy riwisÿnymyhÿ.

¹⁰ Jesuisi eryna iko relyymyhÿreny ibutumy aõbo aõhebo rotÿÿnyrenyremy tabededÿÿnana. Jesuisi riòlònyrenyre ijõ hãwã wixira-ò, Besaida hãwã-ò wahe. ¹¹ Tai iny sõwemy hekÿ rieryõlemy idi ta rieryreu tahe sõwemy ihemy rare roirehe. Jesuisi he ributumy ikole relyyre. Deuxu Iòlòmy relyymyhÿre. Tai ròteytedÿÿmyhÿ webinadu mahãdu. ¹² Aõtxu tahe katxioromy Jesuisi eryna mahãdu, waðinatxi reurò mahãdu tamy raryberenyre: —Bede biywinyke ibutumy iny rÿireri hãwã-ò tarÿsÿna õbradÿÿmy. Inyboho dori bedero-ki ratxirenyreri. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaibohole rÿsÿna biwahinybenyke. Rirasÿnyrenykemy ierydu mahãdu diwyònydenyde: —Aõheretahaka, iruyre orotxu idi inatxi uturale heka roireri. Aroikemy aõbo wadireny atxiteri rÿsÿna õbradÿÿmy inysõwe-ò. ¹⁴ Txibo 5000 hãbu sõwemy heka rÿimyhÿ. Jesuisi rarybere: —Bihitxinybenyke 50 iny heka iny bisÿnybisÿnybenyke. ¹⁵ Tii myna ieryna mahãdu rotÿÿnyrenyre. ¹⁶ Idi tahe Jesuisi utura inatxi, orotxu iruyre rimyre. Biu-txi reteheremy rexitòenyre. Deuxu reàlære tamy rexitòenymy riyreyrenymy riwahiny taerydÿÿna mahãdu-ò. Riwyrenyre tahe riwahiriwahinyrenymy idi roire. ¹⁷ Ibutumy riroxirenyre idi rihydyrenyre. Ihãre ta waðinatxi reuròmy hyna ixyby rÿximy rauhenyre. Idi ierydÿÿna mahãdu ixyby ributumyre.

18 Jesuisi heka ixisohojile rare ixitòedÿÿmy. Ierydÿÿna mahâdu heka irarò-ki rÿimyhÿ riijemy rÿimyhÿ. Idi tahe tamy nade tÿÿraximy: —Mobohe jiarÿ raremy wamy raryberenyneri? 19 Tai narybedenyde: —Ijò Joaõ Sebedÿÿnamy adireri. Ijò ta Eliasimy adireri. Ijò ta juhûu Deuxu rybedu mahâduõmy adireri. 20 Jesuisi tamy rarybere: —Adeereny tahe. Mobo jiarÿ watzireri. Idi Pedro rirawyõnyre: —Kai Kristu tate, Deuxu deòdÿÿna wahe. 21 Tahe Jesuisi tamy rarybereri: —Uritere tuu iny-ò ijyykõkremy. 22 Jiarÿ Hãbutyhyhykÿ, Deuxu Riòremy, aõhõkÿmy arotÿÿnykre. Judeu wedu mahâdu, xiwena wahidÿÿdu wedu mahâdu, bede ywina erydÿÿdu mahâdu waderamy reakre. Jiarÿ arurukre. Inataõna txu-di arexixakre. 23 Idi ibutu-ò rarybere: —Wahemy kanake mahâdu urile xixi dee rexiiõnykre. Txuõ txuõlemy taitxeò rimymy kidiwaheludunykre. 24 Waõrary-ki rubudu heka biu-ò hedukre. Tukõkeki urile ixinany inatyhymy rurukre. 25 Aõmydÿÿnanamy iny ritakeki, tahe taumy riõnonykeki, kia heka aõmy aõkõkre. 26 Inyõ raixÿrukeki warybe lau tule jiarÿ Hãbutyhyhykÿ, Deuxu Riòre wahe, tai ilau araxÿrukre. Deuxuko-ò ÿjuko-ò iu adehemynysÿu Deuxu Iòlòna-ki wahe. 27 Inatyhymy heka adeereny ararybekre. Ijò kaki rare. Deuxu Iòlònamy robikre tarubukõtyre

28 Tahe debò inataõ txuu rÿidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire Deuxu-ò rexitòenykemy. 29 Jesuisi rexitòenyneriu tii tamyreny rexitwixiranyre iu rexitòenyreu ityy heka urile rabòtòranre. Iurahakÿmy relere. 30-31 Tahe tamyreny dexitÿnynyde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyhÿre Jesuisi-wana. Jesuisi rubunamy Jerusalê hãwã-ki widee rarybemyhÿrenyde, kia Deuxu bedeywidÿÿnana myna. 32 Pedrobohe rõrõrenyneri. Idi tahe rexixarenyre, tiiboho Jesuisi loosònamy robirenyre. Eliasi, Moisesi-wana tiiboho tuu robirenyre. 33 Rõireriu, Pedro rarybere Jesuisi-ò: —Wawedu, awityhymy inyhe inybohe kaki ratxirenryneri tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasi-ò. Pedro rieryõlemyhÿre aõmybo rarybemyhÿ. 34 Tai rarybereu Nonoe dobehede iubòròna bede ritòbònyre. Pedro, Txiau, Joaõ-wana rubberumyhÿrenyremy. 35 Tahe ròhònymy reare rybeuni iuribi: —Kia heka Wariòre waluu rare. Kaiboho tamy bohohabenyke. 36 Tiiboho reteherenyre tahe inyõmy robiõlerenyre Jesuisilemy ta robirenyre. Tahe rybeõmy rÿirenyre. Iu inyõ-ò aõmy raryberenyõre tuu.

37 Tai tahe ijõ txu ratò-ribi dehemynydeu iny sõwehekÿmy Jesuisi-ò ròirenyre. 38 Inyõ rarybere: —Erydÿÿdu, wariòre adee redyreri. Beteheke wariòre sohoji-ò. 39 Tytybybina

rimymyh̄reu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyid̄ȳnymyh̄re. ⁴⁰ Aeryd̄ȳna-ò jiar̄ȳ rarybera tyytybybina riteònykremy, tahe tiiboho riix̄awid̄ȳnyòhyreny. ⁴¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Tiwesebeded̄ȳnanabo wi-jinabòdu ityhyòlemy r̄yira. Tiwesebeded̄ȳnanabo akyreny-ki ariijekemy. Wadee uladu bididyke. ⁴² Tahe didydenyde Jesuisi-ò. Tahe tyytybybina urile riitx̄ȳteitx̄ȳtenymy resere. Idi tahe urile bede-ki rexiraòhòhòremy sutxi resere. Idi rarybexinymy. Rybexi irywomy ròhònymyh̄. Jesuisi tahe tyytybybina iribi riòlòd̄ȳnyre uladu riteyteyre. Idi uladu tyby-ò riwahinyre. ⁴³ Ibutumy iny Deuxu aòwid̄ȳna-di bede riòtiinyre.

Jesuisi taeryd̄ȳ mah̄adu-ò rarybere:

⁴⁴ —Boholatyhyki warybe-ò, Deuxu Riòre H̄abutyhyhyk̄y heka rawahid̄ȳkre h̄abu mah̄adubina-ò. ⁴⁵ Tiiboho rierykòlere. Kiamy dori ilaureny riwore. Tahe ruberurennyre t̄ȳraxid̄ȳki.

⁴⁶ Ryro-ki ieryd̄ȳna mah̄adu widee rarybemyh̄re: —Mowexe wiratyre ityhykremy. ⁴⁷ Jesuisireny rexiraykynymyh̄reny rieryre. Idi tahe uladuò rimymy rarybere. Jesuisi uladuò wana ronyrenyra. ⁴⁸ Tahe taeryd̄ȳna-ò rarybere: —Moò uladu ka wese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moò riwawiòhenanykeki, tule waha riwiòhenanyre. Mobo deòdumy reakre, tii ibutu ratyrekre.

⁴⁹ Joaò tamy rarybere: —Eryd̄ȳdu, jiar̄ȳboho riòlòd̄ȳnyrerimy tuu rabirennyra inyò tyytybybina-di animy rehureriò. Tahe iny mah̄adureny aòkò rare. Tahe jiar̄ȳboho tamy reijònyrennyre iny inyijoiirenyre aòkòki. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Biijònybenyòkre. Inyò inymyrennydòdukòkeki, inyweribireny-ki tii rare.

⁵¹ Tahe Jesuisi beded̄ȳnana iixihidu iòhòmy idi biu-ò rakreu, tii Jerusalè h̄awã-ò rakremy rexiywinyra. ⁵² Tahe takomy inybuta bede riywinyre. Tai it̄yhinamy rutòmy Samaria h̄awã-ò. ⁵³ Tai tahe Jesuisi deramy rekoarennyre Jerusalè-ò ramyh̄reki. ⁵⁴ Txiau Joaò-wana kia rierymy tahe narybedenyde: —Wanyr̄ȳh̄k̄y, adee wikeki heòty biu-ribi ityrenny kedesekey aritxuhorenykre risòrennykremy. ⁵⁵ Tahe Jesuisi irybereny-ki ibinamy rahare tahe reburemy taò riòsere iribireny. ⁵⁶ Idi ta iwitxira h̄awã-ò roire.

⁵⁷ Tahe Jesuisi taeryd̄ȳna mah̄adu-wana roirenyreu, h̄abuò tamy rarybere: —Ihyymy awana arakre titxibo makreu, ahekile arakre. ⁵⁸ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Ijòrò heka ih̄aloo dire. Nawii t̄ȳt̄ȳ dire. Tahe jiar̄ȳ, Deuxu Riòre wahetoòre, H̄abutyhyhyk̄y rare h̄arele. ⁵⁹ Tahe ijò h̄abu-ò rarybere: —Biwaheludunyke. Tahe tii dirawyònyde: —Wanyr̄ȳ, Waha

heka rurura. Tai tahe juhuu arituunykre. ⁶⁰ Jesuisi rarybere: —Txioinihe, rubu mahādu wii rituunyke. Kai tahe makre Deuxu Iòlònamy belyykre. ⁶¹ Ijō rarybere: —Wanyrỹ, arahe-ludunykre. Urile juhuu wasỹ mahādu arawehityhynanykre. ⁶² Tai Jesuisi dirawyònyde: —Inyō ritelenykeki, tahe ixby òòsemy rexinohōtinykeki, tii waheludu mahāduōmy rareōtyhy.

10

¹ Jesuisi 72 hābu heka ritare inatxi inatximy tako-ò tihāwāhāwātxibo rakreò bedè riywinyre. Kiamy tamyreny rarybere: —Waijyomy rybemy boibenyke. ² Kiamy heka tamyreny rarybere: —Waaōmysỹdỹyna heka inihikỹ-di isirare. Iwese maixōmo iny riòròmyhỹre wese heka waaōmysỹdỹyna rare. Maixōmo oworu heka inihikỹre, idi aōmysỹdỹydu heka ibutere. Tai oworuwedu-ò aōmysỹdỹydu bexitòenybenyke, Deuxu-ò wahe. ³ Kiaboho heka budoeni wesemy iyreny-ki boibeke. Kia-ribi nohōti losaōmykre. ⁴⁻⁵ Tai heka bexiijebenykre anierureny wydyōmy. Aōna aōna renyhinykeō aōkō awareny wydyōmy iny-ò ryberenyōmy iny iny-ò ryberenyōmy, rywetyatyamy abededỹyna nodỹmy. Inyheto-ò malokreu Deuxu deysanamy birybenybenyke. ⁶ Tii adee awirenykre wana heka teysakre kahetoludu. Tai tahe ixibyle adee Deuxu deysana ròòsekre adee awiōhyykeki wahe. ⁷⁻⁹ Aōma hāwāō-ò malò-wana uritere deuròsò deòròsòōmy matximahāke. Tai tehemyntymy atxiterikile bexiijemahā tetxilemy. Uritere rỹsỹna òta òtaō aubeò ritidi wana uritere rybeòlòōmy. Birỹsỹmy rybeòlemy. Awiòhedỹmy ruruke wana bimymyhy aōbo adee riwahinymyhyre. Iny raaōmysỹdỹmyhyre heka ròtamyhyre. Kia wese heka biwinymyhyke. Birỹsỹmahāke aōbo adee riwahinymyhyke. Binaō roiwana biteytenymahābenyke. Kia wesemy tamy marybeke: —Deuxu Iòlòna heka iòhōmy ihỹre. ¹⁰⁻¹¹ Hāwāō-ò birònykeki, inyō aradyrenyōkeki, boibenyke hāwāky-di. Myỹ marybebenyke tamyreny: —Aōbo wawa-ki hāwā-ki rỹireri. Wawa aritòtynykre bryby iribi ròhònykremy. Adeereny ariteòsinykre nohōti ijaranamy tamyreny. Nohōti losarennyōmy Deuxu Iòlòna adeereny iòhōmy dehemynde. Tahe kaiboho teramy tekoatenyte. ¹² Aōma ywisidỹnatxu heka tiiboho aōhōkỹmy rotỹnyrenykre. Jesuisi rarybere: —Tiro hāwā Sidō hāwā heka awimy aribireny ròhònykre. ¹³ Kobe làhāxe kai Korasĩ hāwā, tule Besaida hāwā. Òhotibe ayreny-ki rỹire, kia heka Txiru hāwā, Sidō hāwā tule kire-wana taō òta òtareny-ribi rexiatyrenyre. Tiiboho tykysausuhukỹtyre rexisỹnyre bryby-di rexierenyre. ¹⁴⁻¹⁵ Òhotibetxumy heka Deuxu raruxetòenykre Txiru hāwā

mahādu, Sidō hāwā mahādu! Kaiboho tahe aōkore. Deuxu araruxetōenyōkre. Kai Kafanaō hāwā yludu mahādu aōbo adeereny rotỹnykre. Biu-ò aōbo bōibenykre. Aōkō heka heòtybina bede-txi heka boibenyke. ¹⁶ Tahe Jesuisi taerydỹna mahādu-ò icyby rarybere: —Inyō aradyrenykre wana tasỹ-ò. Iwese riwadymyhỹre wesele, aradyrenykre. Moo adeereny roholamyhỹre iyubu wadee roholamyhỹre. Wana tahe waderalemy reamyhỹre. Waderamy reamyhỹre tahe tule Waha deramy reamyhỹre. Deuxu wateòdỹdu wahe.

¹⁷ Tanonanareny-ribi iribi tahe kia erydỹna mahādu ibutumy dòsedenyde. Tiiboho heka teysa nihikỹny dòidenyde. Tybybinanahakỹ heka irybe-ki rōhònyhỹre irybereny-ki. Riòlòdỹny myhỹreny wana Jesuisini-di heka rōhònymyhỹre kiamy Jesuisiko-ò tuu relyyrenyde. ¹⁸ Tii rarybere tamyreny: —Bexiijebenyke jiarỹ dori Satanasimy biu-ribi rabire, biudelaa wesemy reseremy tuu rabire. ¹⁹ Inatyhy rare waruruke nyderi rewahinyre. Tai hemylala tyre-ki mariabenykeki. Tiu inyō ruruòtyhy itytibòrò nihikỹ arawerenykeki, tiu buruòtyhy. Tule kai aòludu rururatyre arurureny-di boibekre. ²⁰ Ihārele tahe uritere deysarenkōmy atxibenyke ka ruru òraru-ki tytybybina deòdỹna, ruru wahe. Kaiboho dori anireny raritiny roimyhỹre biu-ki kia ta ateysanarenkyre.

²¹ Iule tahe Jesuisi reysare heka Deuxu Tytybytyhy iwomy reareu. Kiamy rexitōenyre: —Waha, kai wa biuwedu tate ibutu bede wedu tate. Umy reàlāmy watzireri tamy retōenyre. Wadeksamy watzireri ka aōma dỹnana bederaremy nihikỹ iribi tewòmy atxiteriki wahe. Tamy hete iwese iny uladu wesemy rityhynymyhỹre heka. Tai tahe tamy ritỹnynymyhỹre. Kia adeewimy tuu rare. ²² Jiarỹ heka ibutumy Waha wadee riwahinyre. Inyō rieryōhyymyhỹre Waha wahe. Waòrarukile tahe iny rierymyhỹre. Mobo Waha rare wahe. Waòrarukile dori rierymyhỹre. Ijō aritỹnykemy watzireri. Tai tahe tiki tule riery iruru. Taile rierykre. ²³ Rexitōenymy rahudi tahe wasimy iwòtemy heka rarybere taerydỹna mahādu-ò: —Kaiboho heka sōwemy aōwihikỹny tabimyhỹtenyde. Tai kaiboho beysabenyke. ²⁴ Ihetxiu heka Deuxu rybedỹdu wana kia aōmysỹnanamy iòlò mahādu wana. Kaireny aōmydỹnanamy robikemy risỹnyre, tahe aōkōhyre. Wijile heka tuu robireri aòrarureny-ki. Tule tabitenyteri kaiboho ratximyhỹ inatyhymy aōbo òbitimy Jesuisi ijyy-ò roholarenkyre tahe aōkōhyre.

²⁵ Moisesi bede ywina rybe-di räire Jesuisi lỹraxidỹmy. Iwese kai ixiluure wese, iny witzira luuke! Tii tahe Jesuisi rihixidỹmy rarybere: —Aōhebo arotỹnyke biu-ò ara-

henykemy. ²⁶ Jesuisi dirawyònyde: —Timybo kÿnyhe Moisesi bedede ywina tyyriti-ki roimyhÿre? Timybo tuu manarybekre. ²⁷ Tii tahe diwyònyde timybo tyyriti-ki roimyhÿre myna:

—Deuxu adinodureny, ibutumy awo-ribi iluuke, ibutumy arayky-ribi aruruna-ribi, ayky-ribi heka iluuke. Tule ibutumy iny ixiwesemy idi atximahãke.

²⁸ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere:

—Kai inatyhymy tarybeteri tai inatyhymy mahenykre biu-ò.

²⁹ Kia hãbu heka rexiòbitinykemy idi ratxireri. Taita rarybere Jesuisi-ò: —Mobota waeryre? ³⁰ Tahe Jesuisi ikò relyyre ijyymy. —Judeu mahãdu hãbu heka ratÿinamyhÿ Jerusalê hãwã-ribi, Ijeriò hãwã-ò. Iribi tahe kia wasidu mahãdu rimyrenyrene. Inieru ibutumy iribi ritarenyre. Ityy hÿre raòhòtere irubudÿÿle rasiranyrene ririre. Tahe ruruòki rÿimyhÿ.

³¹ Aõma judeu xiwenawahidÿÿduõ heka idi rare. Tahe hãbumy robire. Idi hãbu-ribi irehemy rexiemy reare. Tahe tÿtxi rerikòle rare raty resere. ³² Hãbuõ rehemynyrene tiie-ki dohodÿÿna wiòhedÿÿduõ rare, Levita wahe. Tule ratyresemy ririre. ³³ Tahe ijõ nade Samaria bedede hãwã luduõ heka rare. Judeu mahãdu heka Samaria mahãdu luukòre. Idi tahe kia judeu mahãdu roimyhÿ. Tahe Samaria mahãdu hãbu sòwemy riruxetòenyrene. ³⁴ Idi tahe tamy rexitÿmynymy tahe iwotòmona rituahinymy ritaataamy iwotòmona. Idi tahe ka hãbu relyymy idi rare. Aõma ijumenta tyre-ò ritidimy. Idi rare rirarehu tahe heto-ò ritidikremy ririkremy ridymy heka idi rare. Rummy heka ritòenyrene hykyky idi bedede nade awimy risÿnykemy. ³⁵⁻³⁷ Rudile heka heto òwy-di iwedu-ò heka nieru riwahinyrene riòwynyrene inatxi womati nieru. Tamy rarybere: —Biwiòhenanyrene idi mabekre adòòsekre riròkre. Moma arÿnaderenykre Arÿnadebenyrene heka adiòwynyrene adòòsekreu wahe. Ka hãbuhe rarybere: —Hãbu bireludu ratxireri. Kia taruxetòenyreneri tiòsinyrene waha tieka idi hãbubireludu ratxireri. Wimy raòludumyhÿre hãrele taheka riwiòhenanyrene. Jesuisi tamy rarybereri. —Iwesele biwinykre iweseke hãbu riwinyra weselemy biwinykre. Kai aõhebo botÿÿtyhy mahake. Iwesele wahe. Jesuisi rÿÿraxire: —Mobo hãbu aõtxino biòwa rare? Mobo ibireludu wahe? Bedede ywina erydu tai rirawyònyrene: —Iwiòhedÿÿdu wahe.

³⁸ Jesuisi, ijõ mahãdu-wana ròirenyrene. Hãwã-ò rirònyrenyrene. Hãwyyõ rare Marta inire. Tahe ridyre tasÿ-ò tai ratxirenykemy. ³⁹ Tahe Marta heka iseriòre dire. Marie inire. Marie urile ibire-txi ronyra aõbo tarybeke roholakelemy. ⁴⁰ Marta heka raelelemy ratxireri. Aõna aõnale rotÿÿnymyhÿle riwinymy taile rare ratximyhÿ. Tai tahe nade Jesuisi-ò rarybere: —Jikarÿ sohojile wa watxireri waseritxòre

riwawikòhenanykòhykyreri. Kai anobohe kòbitimy tai tahateri. Tamy marybeke riwawikòhenykemy. ⁴¹ Tai tahe Jesuisi he tamy rarybereri: —Marta, Marta, aõherekibo kai taelelemy teamy atxiteri? ⁴² Sohoji aõmydỹĩnale heka awire. Marie awityhy aõmydỹĩnana ixidee rimyre. Kia moo iribi ritaõtyhy. Riwinymyhỹ awityhyreki wahe. Tamy rarybeõtyhyõ wadee roholareri iribi ariòlòdỹĩnyke wahe.

11

¹ Tiutxubo Jesuisi rexitòenymyhỹre, iny rieryõlemyhỹre. Jesuisi rexihudi, ijoi rarybera: —Biwaerynanybenykre iwese textìdenyteri wese, Joaõ tahe tajoi rierynanyre. ² Tai rierynanyre. Kai bexitòenykeki, kawese marybekre:

—Waha, ani ibutumy tamywimy. Wylemy mynake iny òlòdỹĩmy.

³ Rỹsỹna txuõ txuõlemy biwahinybenykre.

⁴ Inyòraruna biixãwidinykre, iny iwitxira-dori taòraruna ari-xãwidinykre. Waatysyrenyõmy òraruna-txi.

⁵ Jesuisi heka taerydỹĩna mahãdu rierynanyre ijyy-di: —Kai arỹsỹnaõmy bonykeki, abiòwa-ò make ruetya rexitòedỹĩmy rỹsỹnaõ huòtemy bidiwykemy: —Wy, ahina inataõ wadee bidihuòteke. ⁶ Wabiòwa rehemynyreri bedetỹi-ribi. Aõ heka wawahisidỹĩkõnare. ⁷ Tii òsana myỹ adee rarybekre: —Wadee ixitòedỹĩõmyke ruetyahakỹmy. Arỹiõtyhy waherina-ribi rexiryubunymy heka rãireri. Ibutumy iny heka ròrõmy rỹireri. Uladu, tule iumy ròrõmy rỹireri. Wadee ixitòedỹĩõmyke. ⁸ Rexitòenyhyhyhyy tai hyyhyhyy rỹikeki tai ihãrele rỹike. Abiòwatòenamy aõkõ kỹnyhe rỹike. Textìdenyterikile rỹike. ⁹ Tai heka adeeremy rarybereri. Bexitòenykeki, biwyke. Biijeke aõbo teijeteri, tai tahe mahake. Ijòtòbòna bihetenyeke tahe adee riraynomy tahe malòke. Tai tahe adeeremy rarybera. Ibutumy rexitòenymahãke, tamy riwahinymahãke. Ibutumy iny riijemahãke, tai rahake. Iny rihetenymahãke riraynyke. ¹⁰ Tai adeeremy rarybere: —Ixitòedỹĩki iny aõ rimymyhỹre. Aõitxe-ki aõtxi ijara rỹimyhỹ. Ijò-di ròtemy ijara-ki iny ralòmehỹre. Ijò-di ròtemy ijara-ki, iny ralòmehỹre. ¹¹ Uladuõ tyby-ò uturamy rexitòenykeki aõbo, hemylalaõ tyby tamy riwahinyke irỹsỹnamy? Timyki tuukõna! Kaiboho kiamy aõbo botỹĩnybenykre? Timyki tuukõna! ¹² Uladuõ tyby-ò hãniesimy rexitòenykeki aõbo, itytibòrò tamy riòkre. Timyki tuukõna! ¹³ Kaiboho aõbina binahakỹdile tahòtinymahãtenyété, aõwihikỹ aõbohe ariòreney-ò biwahinyke. Boreny aratyre heka bede rieryke, Deuxu wahe. Tamy bexitòenybenykeki, tii Deuxu Tyytybytyhy adeeremy riwahinyke.

14 Ixityre tasỹ hãbuõ raremyhỹ irybeõmy. Jesuisi taile ratximyhỹ tahe tyytybybina riòlòdỹnyre iribi. Iu tyytybybina iribi rohonyreu tahe, hãbu rarybere kia rybeõmy ratximyhỹre wahe. Tahe iny sõwehekỹ mahãdu sõwemy idi rabedeõtiimy rỹire. 15 Inyõ tahe, inysõwehekỹ yluduõ tahe kiamy rarybere: —Kia diabo ruru-di, Belisibu ruru-di heka iribi riòlòdyỹnyre. Tii tyytybybina mahãdu wedu rare. 16 Ijõ tamy rarybere: —Jesuisi, araeryrenykre inihe aõ biditeõsinykre wadeeremy. Inatyhy aruru biuludu ratximyhỹre. Widỹynaõ inihe wadeeremy bitỹnynye kialemy heka rarybemyhỹre urile riurihimy tamy aõ itxerenamy riwinykelemy. 17 Jesuisi tahe rierymyhỹ aõmybo raraykynymyhỹreny. Tai heka tamy tuu rarybere: —Kia iny mahãdu wiribi hitximy raraykywydynykeki, tii tahe rexihuke itueke, sỹ mahãdu tule wahe. 18 Timybo Satanasiboho bedee ribinanymyhỹrenykeki, awityhymy roirekre. Jiarỹ araeryrenyteri timybo taraykynytenyteri. Aõma Satanasi ruru-di tyytybybina ariòlòdỹnykemy tarybetenyteri heka reeryteri. 19 Kia riki ariwinykeki, kaiboho tule wawesele tewinytenyete. Timybo? Mobo awiòhedỹỹdureny rare? Satanasi aõbo? Kaiboho boibenyke ixitòedỹỹmy awiòhedỹỹdureny-ò. 20 Jiarỹ Deuxu ruru-di ariòlòdỹnykeki, kaiboho bexiijebenyke, Deuxu Iòlòna tahe adeeremy iòhòra. 21 Hãbu deburehekỹ tadebòna-di taheto riyrubunykeki, rexityhynymy ronyke. Iaõmydỹỹna ibutumy iyrubudỹỹnamy rỹike. 22 Tahe ijõ kedehemynye iratyre teuretyhy, tahe iaõmydỹỹna ibutumy iribi riwyke. 23 Iny wawana aõkõ ratxirerimy ihỹre, tii heka waribi hitximy ratximyhỹre. Iny wawana aõkõ ratxireri, tii tahe aõtxile ramyhỹre ixideòna. 24 Jesuisi ijõ ijyy relyyre: —Iny-ribi tyytybybina ròhònymyhỹreu, tii heka rake ixitawo-di rake tixibo. Rubumy rarunymy rake. Bedeõ-ki rahakeki tahe, ròhòtinyke. Aròòsekre, tikibo rarawãhãòle. 25 Ixyby kòdòòsekeu tahe, isỹ ibutumy, tytymy roike iruxeraõ. 26 Idi ixityre ijõ rimyke debò inatxi reurò tyytybybinaõ. Idi tahe tamy rasỹnyrenyke. Iratyre tyhy wahe ibina. Iu kia ixisohojimy tyytybybina-di aõmysỹdỹỹmy raremyhỹu tahe, ihewo-ribi rimyra tahe iroona-ribi tahe aõnityhymy releke. Ibinatyhymy tamy rare.

27 Iribi tahe hãwyyõ rryyre ibutu ijohonamy: —Hãwyky heka aratxurananyre, aratibienyke heka iny bedekòby rare. 28 Tahe Jesuisi rarybere: —Deuxu Rybe tyhydỹỹdumy iratyre wadee awire. Deuxu deysanamy tamy kanakemy idi watxireri.

29 Idi tahe inysõwetyhymy dehemynyde Jesuisi-ò. Je-

suisi kiamy rarybere: —Iny heka kia mahādu ibinatyhymy r̄yire aōwihik̄yle heka riijemy r̄yire. Itxerenaōmy ro-bikre ratxireri tahe itxerena Jonasi-ribi nadelemy tahe ro-bikre. ³⁰ Jonasi heka Ninive hāwā mahādu-ò itxerenaō heka tii rare. Tule jiar̄y heka Deuxu Riòre Hābutyhyhyk̄y rare wijinabòdu mahādu dee itxerenaō jiar̄y rare. ³¹ Ibòò mahādu bede konana-ribi iòlò hāwyy Salomaō bede eryhyk̄y-ò ijōhonamy irehe-ribi nade. Wijinabòdu mahādu taheka naōhyymahāde wadee ijohonamy. Salomaō ratyire heka jiar̄y watxireri. Ikonana txu tahe ibòò iòlòhāwyy r̄yikre rarybekremy. Tii rarybekre: —Anoherekibo Jesuisi deramy teakamahātenyete wahe. Timykibohe irybe bedekeryna-kò ijohokuna r̄yikōmyh̄yreki wahe. ³² Ninive hāwā mahādu tule r̄yikre rarybekremy iwesele. Jonasi rybe t̄nyd̄ȳna-ki rexirāh̄irenyre. Kaki heka Jonasi ratyire hābuō ratximyh̄yre, jiar̄y wahe. Wadee ijohonadu aōkō heka toite.

³³ Moheka loosōnaō rideōhyymyh̄yre herinarawo-txi toosò iwasihik̄my roosōmyh̄ykemy. Tiiemy heka biuòhyy rademyh̄yre ibutumy bede rat̄nyymyh̄ykemy. ³⁴ Arue umy dori it̄nyymy roimyh̄yre. Arue awikeki heka ibutumy aumy awikre. Arue ibinakeki tas̄y aumy heka bedelorokile r̄yimyh̄ykre. ³⁵ Awo toosōmy ratximyh̄yre wana, bexiijemahāke. Aumy biemahāke bedeloro-ki rurunyheny. ³⁶ Bedelrohok̄y aumy-ki r̄yiōmyh̄yre wana, tai tahe boosokre ibutumy titxibo bede-txi mamahākre wana.

³⁷ Jesuisi kiamy rarybereu tahe, fariseu mahāduō tamy rarybere: —Manake was̄y-ki rikiroxikremy. Tai tahe Jesuisi rare, ralore, ronyre roximy. ³⁸⁻³⁹ Jesuisi ronyreu, tebò risuhòore. Tai tahe idi bede riòtiinyre. Jesuisi rarybere: —Kaiboho fariseu mahādu, ibutumy heka txisuhòsuhōmahātenyete. Ebò tesuhòmahāte, aumy ibutumy tesuhòmahātenyete. Webòròsityyludu wahe. Kaiboho heka isuhuk̄ylemy toimyh̄yte ibutu aōikōkō-di isumy roimyh̄yre aworeny-ki. ⁴⁰ Iu heka òbitimy taraykynytenyōhyymahātenyete. Deuxu heka iwebrò ludu riwinyre, inatyhy? Tule aworeny, araykyreny wana riwinyre. ⁴¹ Iny aōkō mahādu-ò maruxetòemyh̄ybenyke. Tai tahe byranybenykre heka. Ibutumy awo-ki, ahana-ribi tule ryranykre.

⁴² Kobe làhàxe kaiboho fariseu mahādu. Kaiboho Deuxu dee tewahinymahātenyete uriòno. Debòwiò aō tetatenywana heka, sohoji tewahinymahātenyete. Tule aōmyd̄ȳnareny aoworuróludurenyō tewyteny wana, tule tewahinymahātenyete. Kia awire, biwahinymahābenyke. Urile tahe teerytenyōhyymahātenyete Deuxu luuna, Deuxu òbitina. Biwahinymahābenyke heka Deuxu dee aōmyd̄ȳnaō.

Tii tahe awire. Tule nohōti losarenyōmyke, luuna, òbitina. ⁴³ Kobe làhàxe kaiboho fariseu mahādu. Dohodỹỹna heto luureny ikoòhòkỹle heka torokomahātenyete. Kaiboho arybedỹỹnareny-ki awimy tahamyhỹtenyete. ⁴⁴ Kaiboho kobe làhàxe. Wobrona wesemy toite. Iwese iny rubuhāloo tyremy iny rariamyhỹre wese ierykōnamy, kiawesele toite.

⁴⁵ Bede ywina bede erydỹỹduō heka tai ratximyhỹ. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: —Erydỹỹdu, kai heka aōbinahakỹlemy wamyreny tarybeteri, kia wese rybe-ki. ⁴⁶ Inatyhy rare. My tahe Jesuisi risỹnyre: —Inatyhy dori tule bironybenyke aōhòkỹmydỹỹnana. Iny dori adeereny rarybemyhỹre iny rybe bityhynymyhỹbenykemy tahe ihārele tetyhynyōhyymahātenyete. Bede ywina ritidỹỹna tewinymahātenyete, ihārele tahe tiu heka tetyhynyōhyymahātenyete. ⁴⁷ Kobe làhàxe kaiboho, alahireny, alabiereny wese toite. Iwese tiiboho Deuxu rybedu rirubunyre wese kaiboho toite. ⁴⁸ Kaiboho rubudỹỹdumy toite. Òbitile tewinymahātenyetelemy ixidee tahòtinymahātenyete. ⁴⁹ Deuxu tahe rarybere umyrenymy wahe: —Tahe jiarỹ aditeònykre heka Deuxu rybedỹỹduō tule Deuxu deòdỹỹnaō heka aditeònykre. Imahāduō birubunybenykre ihona tahe biteònybenykre. ⁵⁰ Kaiboho heka bede òrarumy boibekre kia rubudỹỹ òraru erydumy wahe. ⁵¹ Abeli hālubu txiwina tahe xiwena hure rubuna. Idi tule Zacaria hālubu txiwina wahidỹỹna bire-ki heka Deuxu hetobire-ki. Kohe, ihure rubureny òraru-ki aōhòkỹhỹkỹmy biòwynybenykre. ⁵² Kobe làhàxe, kaiboho bede ywina erydỹỹdu mahādu, bedeeryna ijò rayna dinoduboho wahe. Kaiboho tahe terònyōmy bede eryny heto-ò. Tule inywitxiraō tetòenytenyete iròte lau.

⁵³ Jesuisi ròhònyreu, teburemy tiiboho ritỹỹraxinymyhỹre aōna aōnamy. ⁵⁴ Tuu ròtỹỹraxidỹỹmyhỹre timykibo riru-taònyrenykemy.

12

¹ Sòwemy iny tahe ributunyre. Ube tahe rỹximy ratxireri. Tahe juhū Jesuisi taerydỹỹdu mahādu-ò rarybere: —Fariseu mahādu, saduceu mahādu urina biebenyke. Tiiboho dori ruidu mahādu roire. ² Wasimy wiji adeereny relyyre. Tiu ta ibutumy iyyynamy rỹikre ³ Aōbo wasimy wiji taholate heka ibutumy biurasòmy ratỹnykre. ⁴ Uritere iny lau brebuōmyke. Aumyle tii rirubunykre. Ijō ibinamy adee aōkō tii rotỹỹnykre. ⁵ Iny lau sohojile breburenyōmykre. Deuxu lau ta buberukre. Tii dori atyytyby bede bina-ò rahuke ixideewikeki. ⁶ Nawiiō kaiboho bidymyhỹbenyke iòwy riòre iny

heka riwymyhÿrekre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. ⁷Deuxu ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo aradeti rÿimyhÿre rierymyhÿre. Brebuõmyke, aõma Deuxu heka anaerymyhÿre nawii sõmo ratyre heka rierymyhÿ. ⁸Kai marybeke: —Jiarÿ Deuxu retyhynyre dori tahe umy arelyyke Deuxu ÿjukomy rarybeke biu-ki wahe, jiarÿ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ wahe. ⁹Iny sõwehekÿy-ki riwatxiõnykeki tule aritxiõnykre jiarÿ Deuxu ÿjuko-ò. ¹⁰Inyõ Deuxu Riõremy aõbina binamy rarybekeki, irybe-ribi nohõtilosa rÿikre. Deuxu Tyytybytyhymy tahe inyõ ibinabinamy rarybekreki tahe, aõhõkÿmy rotÿÿnykre irybe òraru-ki. ¹¹Aramykeu heka uritere nohõtiõmyke aõmobo marybekremy ywisidÿÿna-ki. Bede heka ariwahynykre rybedÿÿnanau. Rybeõmyke ikotyre. ¹²Kai ixiwanale aõkõre marybeke. Deuxu Tyytybytyhy arãwiõhenanymyhÿreny.

¹³Hãbuõ inysõwey-ki tahe Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrÿ, Waha rurura. Waseriõre tahe ibutumy waha aõna aõna riwyraxixidee sohojile. Tamy marybeke wadee ritxuranykemy. ¹⁴Jesuisi tamy rarybere: —Hãbu, kia waaõmydÿÿna aõkõ rare. Tamybo ayreny-ki araywisidÿÿnyke? ¹⁵Tahe Jesuisi ibutumy iny-ò rarybere: —Warybe-ò bodoholabedenyke. Ixityhyõmy! Arutyhy heka aaõna aõna-ki aõkõ rare aõna aõna sõwerekãre. ¹⁶Tahe Jesuisi iyyymy ròkewesenadÿÿre: —Hãbutyhy riki ioworu nihikÿre. Tahe sõwemy rÿsÿna ributunyre. ¹⁷⁻¹⁸Iheto tahe iyjare ibutumy ributunykemy. Tahe ixidee rarybere: —Aõhebo arotÿÿnykre? Waaõnaheto butumy aritxiwikre. Ijõ iribi inihikÿmy ariwinykre. Tai ibutumy waaõwiwi. tamy aridekre. ¹⁹Tai tahe ibutumy waõwiwi-di areysakre. Arexielehynykre, ariroxikre, ariõkre. Waruhyy areysakre. ²⁰Deuxu tahe kia hãbu-ò rarybekre: —Hãbu itxÿtere. Kai wijirulemy burukre. Tai tahe mobo aõna rimykre.

²¹Jesuisi taijyy rihure rexirybenymy. Kia heka aõhebo rotÿÿnyre iny ityhy mahãdu. Tiiboho dori Deuxuòle ityhymy aõkõ ihÿreny.

²²Kia heka Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-ò rarybereri. Uritere nohõtiõlemy arÿsÿna tule atyymy, idi matykynykemy. ²³Aumy heka rÿsÿna ratyre aõnityhy ratximyhÿre. Aumy heka atyky ratyre aõnimity ratximyhÿre. ²⁴Nawii-di betehbenyke. Tiiboho heka ioworuõrenyre. Tarÿsÿna riyrubunyõhymyhÿrenyre. Deuxu heka nawii riyrubunymyhÿre, irÿsÿna tamy riwahinymyhÿre. Kaiboho tahe nawii ratyretyhy toite Deuxu dee. ²⁵Sõwetyhymy maraykywydynanykeki aõbo arumy arirarehemy mariake? Aõkõre! ²⁶Kia aõ iyjare tahe Deuxu-ò. Kia

biwinybenyōkeki, aōherekibo ijō aōna aōna nihikỹ-di tahōtinyinmyhỹte? ²⁷ Betehemy inihe noijasa-di. Aōma tiiboho raaōmysỹdỹỹōhyymyhỹrenyre. Ihāre tahe iruxerarenyre ityy wiwihikỹrenyre wese. Tyy ixidee riwinyōtyhy Deuxu rityyny wihikỹ heka tyy wihikỹ tamy riwahinyreri. Salomaō heka ityynihikỹ rare. Ihāre tahe ityy heka awityhymy aōkō noirōsō wese. ²⁸ Deuxu heka noijasa rityynymyhỹre kia wijilemy idi ihỹre. Biurasōmy tahe ixāwimy reamyhỹre. Tii heka tyy adee kidiwahinykre. Tai tii atyyreny. Tai ta ixinohōtiyredỹỹrenyōmy. Aōherekibo ainatyhyna ibutere? ²⁹ Tahe raykyōmy nohōtiōmy titxiribibo arỹsỹna adee kanakredi. ³⁰ Tyhydỹỹdukōdu mahādu heka tuure. Inytybyreny heka rierymyhỹre aōmybo tarumahāte. Ibutumy heka arerymyhỹre aōmybo teamyhỹte. ³¹ Tii Deuxu aōmy dỹỹnana sohojidile maraykynykeki heka tii ibutumy adee riwahinykre. ³² Brebuōmy ahābenyke wariōreboho. Deuxu Iōlōna adee kanakemy, Deuxudeewina wahe. ³³ Aaōna aōna-di bohonybenyke. Iōwy tahe iaōkōdu mahādu-ō biwahinyke. Anieruhyna wiwihikỹdile boibeke. Kaki ibutudỹỹlemy heka biu-ō bibutumyke. Tai heka judōera aō rirōōtyhy tule rararyōtyhy. Tule tai wasidu ralōōtyhy. ³⁴ Tikibo aōwireny rỹikeki, tai heka araykyreny ratximyhỹre.

³⁵ Ijō tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho bexiywinybenyke, ibutumy aōhebo rotỹỹnykremy bexiywinyke. Awereysanaren-di atyky beximyke. Aloosōna bitoonyke. ³⁶ Deōdu mahādu wesemy boibenyke. Bexiywinybenyke awedu dehemynyna-ō, tii worana bedehesi-rihi rehemynyremy wahe. Iu rehemynyreu, teōdu mahādu heka ijō riraynyke. ³⁷ Tiiboho riraōrenykeki, deysamy rỹikre. Iwedu dori reximykre ityky wereysana-di tahe rỹsỹna teōdu mahādu-ō riwahinykre. ³⁸ Tii ruwetyakile rehemynykeki, deōdu mahādu reysakre. Tiiboho dori rexiraōmy rỹimyhỹrenyre. ³⁹ Tai heka iny rexiywiny rỹimyhỹkemy rybe roimyhỹre awedureny kanakreki. Aōma hābuō kanakeki heka tiu aōma hābuō itxeredumy ronykeki heka, tiu hābuō iribi rawasinyōtyhy. ⁴⁰ Kaiboho tule bexiywinybenyke wadehemynyna txu heka bijjemy bonymyhỹbenyke.

⁴¹ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrỹ, kai wadeerenyle ijyymy telyyte ada ibutumy iny-ō aōbo telyyte? ⁴²⁻⁴⁴ Tahe Jesuisi riwyōnyre: —Aōtxile inyōdee, tibo deōdu taaōmysỹdỹỹna riwinyymyhỹre, kia idinodu tai awimy rahamyhỹre tii dori rỹsỹna ōbitimy riōriōmyhỹre. Idi tamy aōwiwi riwahinykre taaōna aōna-di itxeredumy tule risỹnykre. ⁴⁵ Tii iwitxiramy rexiraykynykeki tahe, ijō teōdumy raōhōtemy urile idi

risinymy kamy rexirybenymy: —Wawedu dori wiji aõkõ rarerikre. ⁴⁶ Tai ierykõna-di iwedu kedehemynykre. Tuu rierymy iaõmysyðdỹna-ribi ritamy aõhõkỹmy risỹnykre ityhydỹdukõdu mahãdu wese. ⁴⁷ Deõdu tawedudeewi rierymyhỹre. Tai heka tuu rotỹnyõkeki, tii tahe sõwemy aõhõkỹmy rotỹnykre, òhõtemy wahe, tamy riywinyõreki. ⁴⁸ Ijõ deõdu tahe tii iwedudeewimy rieryõkeki, tii tahe aõbinamy riwinykeki, tamy tahe urihimyò òhòte tai rỹikre. Inyõ sõwemy ityhykeki, sõwemy ijõ iny tamy rexitõenykre.

⁴⁹ Jesuisi ijõ rarybere: —Heòty-di bede ariworonykemy heka jiarỹ anade. Tii òte raworonykremy idi watzireri. ⁵⁰ Jiarỹ ratisebenaõwesemy aralokre. Arurukre dori. Ele elemy rỹikemy ixi-di watzireri. ⁵¹ Kaiboho tahõtinyte wadehemynyna-di. Ywina adiwydemy wadi tahõtinyte. Aõkõrehe, bede jei jeidỹmy anade iribi widee rahitxihitximy rỹikremy. ⁵² Iruyre inysỹ mahãdu heka widee rahitxihitximy rỹikre. Inataõ iny iuhe òludumy rỹikre. ⁵³ Hãbu mahãdu heka tyby òludumy rarekre. Hãwyw tule tadi òludumy rarekre. Iriokorese heka tariòrelahi òludumy rarekre.

⁵⁴ Ijõmy Jesuisi rarybere: —Iu biuwetyky biura-ribi ròhònyreu, Kaiboho kia rybemy tarybemahãtenyte biu kòdòakre. Inatyhymy biu ròamyhỹre. ⁵⁵ Tule tarybemahãte. Yhy ibòò-ribi rebonyreu, bede ratòteekre. Inatyhymy tuu ratòteemyhỹre. ⁵⁶ Itxenadỹdu mahãdu! Kaiboho kia terymahãtenyte bede, biu aõmydỹna tule iwitxira aõmydỹnana teerytenykõlemahãtenyte, bededỹnana konana eryna wahe. ⁵⁷ Ijõ Jesuisi rarybere: —Kaibohole teywinyõmyhỹtenyte, aõòbitinamy wahe. ⁵⁸ Aõòrarumy heka aòludu umy rarybekeki, idi ywisidỹna ube-ò aradykemy ratxireri, tii-wana widee marybeke idi widi bede biòbitinykemy. Aõkõkeki, tii aradykre ywisidỹdu-ò idi ròtenawo-ò soldado mahãdu araròtenykre. ⁵⁹ Tiu heka aòlòkõmy heka mabekre. Ibutumy iòwy biòwynyke xiery bòhònyke.

13

¹ Tahe inyõ Jesuisi-ò relyyre: —Pilato rybemynamy Kalileia mahãdu rururenyre Deuxu-ò raxiwerenyreriò. ² Kia ta Jesuisi narybede: —Kaiboho timybo irubureny-di texinohõtintytenyteri. Ijõ wiratyre raòrarunanyrenyreki aõbo? ³ Ture aõkõ, kaiboho bexirãhĩòbenykeki tule burubenykre irubureny wese. ⁴ Iasỹse ijõ. Iu Silòe hãwã mahãdu tyre heka heto rarie resereu 18 iny sõwe rirubunyunyrene. Arãỹraxikre Jerusalè hãwã mahãdu ratyre raòrarunanyrenyreki aõbo?

Aõbo tahõtinytenyteri? ⁵ Kaiboho bexirähĩõbenykeki tule burubenykre irubureny wese.

⁶ Tahe Jesuisi kaa ijyy-wana rikewesenanyre, Figoratyõ wese heka. Tahe Jesuisi kaa ijyymy delyyde: —Hãbu oworu-ki figoõõ rĩimyhĩre. Tii iraty dilawijunyde tiubo. Tahe iraty-txi reakõre. ⁷ Tahe hãbu taoworu-di itxeredu-ò narybede: —Inataõ wyramy relawijunyre tahe aõkõhyyra. Urile ta biòròkre. Iraty ihoõreki, awi aõkõ rare. ⁸ Tahe oworu-di itxeredu dirawyònyde: —Wawedu, txiõini kawyramy idi warukikre, isu ariywinykre. ⁹ Aõkõhyykreki tahe urile raorokre ijõ wyrau.

¹⁰ Judeu mahãdu elehyna txuu Jesuisi rotohodỹmyhỹ judeu mahãdu dohodỹna heto-ki. ¹¹ Tai ta hãwyyõ ratximyhỹ. Tii 18 beõra webinadumy ratximyhỹ tytybybina òraru-ki. Tii iumy rarabunymy rariamyhỹre. Ixitaradỹ risiranymyhỹre. ¹² Jesuisi tuu robireu, tamy narybede: —Hãwyy, kai heka teytemy tate. ¹³ Tahe Jesuisi tebõmy rimyre iuleta reytere. Tai tahe hãwyy heka Deuxu riwowydynyre. ¹⁴ Dohodỹna heto wedu tahe ibinamy Jesuisi-ki rahare, judeu mahãdu elehynatxureki wahe. Takamy inyreny-ò narybede: —Debò sohoji reurò txumy aõmysỹdỹnyamy rĩimyhĩre iu heka adeytemy ixi-di bõdõimyhỹke, judeu mahãdu elehynatxu ta aõkõre. ¹⁵ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kai, itxenadỹdu tate uriteremy iximy rybedu. Kaiboho judeu mahãdu elehynatxu dori abroreni, aawaru heto-ò toimahãte tuu teesenymahãtenyete, tedymahãtemy idi ibemomodỹmy bidy-benykre.

¹⁶ Kaa heka Abraõ riore riõreõ heka Satanasi 18 beõramy rimyre. Aõherekibo ta iribi retaraki sabadotxu ibinamy taha-teri. ¹⁷ Tahe Jesuisi òludu mahãdu raixỹrurennyre Jesuisi rybe òraru-ki. Tahe ixỹ mahãdu awityhymy tai rahamyhỹ iòraru-ki. Ibutumy reysarennyre.

¹⁸⁻¹⁹ Tii rarybera: —Deuxu Iòlõna wexe aõwesere. Aõ-ò wexe rikiwesenanyrennykre. Tiwexe ijyy kawesere? Deuxu Iòlõna heka alõbõrõna sõmo sõmo wesemy ratximyhỹre. Raumynyreu heka òwòru rariewesele relemyhỹre. Nawiile tuu rỹtỹnymyhỹre kia òwòru-ò.

²⁰ Ixityre tamy rarybere: —Aõ ijyy wese heka Deuxu Iòlõna rare. Aõwexe rikiwesenanyrennykre. ²¹ Paõ ixiòlòdỹna wese rare, iuri rare. Hãwyy paõ riwinymyhỹreu, inataõ urihix-ina-ki iuribemy riurinymyhỹre. Tai tahe raubỹtỹmyhỹre, rexiòlònymyhỹre.

²² Jesuisi tahe Jerusalẽ hãwã-ò rareu, hãwã hãwãmy rotohodỹmy. ²³ Iu inyõ ritỹraxyre: —Wanyrỹ, Hedu

mahādu we sōwekre aōbo? ²⁴ Jesuisi tamyreny narybede: — Bexityhynybenyke ijòyja-di birònybenykemy. Sōwemy iny tahe ròtemy reakre tahe ralòõhyykre. ²⁵ Hābuõ kie taheto ijòtòbòna ritòbònyre. Iu kaiboho uritere bydyrydenykre: —Wanyrỹ, aralòrenyke ini. Kiata tii anawyònydenykre: —Tiludubo toite, araeryrenyõre. ²⁶ Kamy ta bidiwyònydenykre: —Inybohòle riroximy roiremyhỹ. Wahāwāreny-ki tòbedeerydỹỹmyhỹ. ²⁷ Ixityre anawyònydenykre:

—Boibenyke aōbina bina widỹỹdu.

Tiludubo toite dori reerykõre. ²⁸ Deuxu iòlò-ki Abraõmy, Ijaimy, Ijaõmy, tule ibutumy Deuxumy rybedu mahādumy bobibenykreu, kaiboho malòbenyõtyhy. Tai hii, ibru, jumy-tata rỹikre. ²⁹ Iny ibutu bede bede-ribi, Ibòò-ribi, Iraru-ribi, Biura-ribi, Beà-ribi Deuxu iòlò-ò hāwāmy. ³⁰ Kiaremy ta, koludu mahādu heka ibutuhewomy kedeakre. Ikõmyta, hewoludu mahādu, koludumy kedeakre.

³¹ Iu ta fariseu mahādu Jesuisi-ò narybedenyde: — Mahenyke, Herodi dori arubudỹỹmy araijereri. ³² Jesuisi dirawyònyde: —Bòòsebenyke kamy ijòrò-ò marybebenykre: —Jiarỹ tytybybina iny-ribi retareri, tule ròteytedỹỹreri wiji biurasòmy. Ijò txumy ta waaõmysỹdỹỹna arihukre. ³³ Kiaremy ta kia rewinyreri arihukre. Deuxumy rybedu dori Jerusalē hāwā-ki sohojile rurukre, iwitxira hāwā-ki ta aõkõre. ³⁴ Jerusalē, Jerusalē hāwā, amahādu heka rirubunyrenyre Deuxu rybedu mahādu wahe. Iwese hānie tariòre ributunymyhỹre wese terawo-ò, kia wesele arayrubunykeny rexinohõtinyre tahe kaiboho terarenyre. ³⁵ Aheto-ribi heka Deuxu rexitakre. Kaheka ararybekre adeereny: —Wamy heka bobiõtyhy ixityre. Tiutxumy kamy bexirybenykre bede-ò, myỹ:

—Deuxunimy nodu awityhy heka rare. Kiaule wamy bo-bikre.

14

¹ Sabadoõu Jesuisi heka fariseu mahādu wedu mahāduõ heto-ò ralore roximy. Tahe iny idi retehemyhỹreny. ² Iu inyõ taruti, tadera-di taritari-di tamy dehemynde. ³ Tahe Jesuisi narybede bede ywina erydỹỹdu-ò, fariseu mahādu-ò: —Sabado txuu deytedỹỹwe awire aōbo, aõkõre aōbo. ⁴ Tiiboho rirawyònyõhyre. Tahe Jesuisi hābu riteytenymy bede riy-winyre iribi tahe riòlòdỹỹnyre. ⁵ Ixyby narybede Jesuisi: —Txibo kaiboho ariòreõ ada abroreniõ hāloo-txi resekeki, bitabenyke Sabadotxu hārele. Aõhe inatyhy. ⁶ Tiiboho rirawonyõhyre.

⁷ Tahe Jesuisi roxidu mahādu-di retehemyhÿre. Tiibohe dori rynana wihikÿ-txi rononymhÿreny. Tai kamy tamyreny rarybere: ⁸—Txibo inyō bedesanaō araarikeki. Uritere ryanawi-ò rÿōmykre. Txibo dori inyō aratyre ityhy kanake lau. ⁹Tukeki bedesa dinodu inyō aratyre-ò arynana-txi ronykemy adee kanarybekre. Tai tahe maixÿrumy rynana bina-ò bonykre. ¹⁰ Kialemyta inyō araarikeki, rynana bina-txi bonykre. Tahe bedesa dinodu adee kanarybekre: —Wy, katxi bodonyke ryanawihikÿ-ò. Tai tahe kai mabedesakre ibutuko-ò. ¹¹ Tahe ixityhydÿÿdu mahādu uritere reakre. Kōmyta uriixi dinodu mahādu rawowydykre.

¹² Tahe Jesuisi bedesa dinodu-ò rarybere: —Txibo roxina biwahinykeki, uritere asÿ mahādu, aery mahādu, ityhy mahādu aarixiōmykre. Urikō-ribi iwese teariteri wese araariheny. ¹³ Tukōmyta roxi biwahinykeki, uriteremy rÿira mahādu, iny tiere mahādu, iny ruetā mahādu biarikre. ¹⁴ Tai adeysatyhymy mabekre. Tiibohe dori tiu ixiwesemy araariōthy. Deuxu tahe aōwydÿÿdukre iu bede awikreu.

¹⁵ Ijō roholare Jesuisi rybe tai tamy rarybere: —Deuxu Iōlōna-ki, òwòrubese rÿdu mahādu reysamy rarekre. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Inyō roxina nihikÿō riwinykemy ratxireri. Sōwemy iny ritobinyre. ¹⁷ Rexihumy rÿireu, teòdu mahādu bede riywinyre iny kididykremy. ¹⁸ Sohoji sohoji tahe tarybe tamy riwahinyre. Ijō taoworu tÿmyra-ò reteheke. Ijō kanaōtyhy heka. ¹⁹ Ijō tahe broreni debōitue riōbranyre tai riurihikreki kanaōke. ²⁰ Ijō tahe hāwyy herinamy rexihumy rÿire tai kanaōke. ²¹ Teòdu tahe ròsera tawedu-ò tamy relyre. Tii reburere tahe rarybere: —Wylemy makre ibutury-di hāwā-ki. Ibutumy iny witxira witxira bididyke, iaōkō mahādu, itiere mahādu, ruetā mahādu wahe. ²² Iribi tahe teòdu ròsera rarybere: —Ibutumy rewinyre wawedu, tahe heto rÿxiōmy rÿire. ²³ Tahe iwedu ixybymy bede riywinyre hāwā-ribi ibryrary-ò iny kididykemy: —Aruru-di bididyke, waheto dori rÿximy rÿirakremy idi watxireri. ²⁴ Juhuu wato-bidÿÿna mahādu warÿsÿna riurihiōthy.

²⁵ Iu sōwemy iny Jesuisi heludumy roire. Tai Jesuisi tamyreny rarybere: ²⁶ —Kaibohe aōbo inatyhymy waluu mahādumy toite. Tuu tarybeta. Tahe boluu, adiluu, ahāwyyлуу, ariòreluu, aseriòreluu, ixiluu ratyre waluuōkeki, wamahādumy aōkō boibeke. ²⁷ Inyō riwaheludunykemy ratxireri, tii juhuu taitxeò riwykre. Kialemy tahe riwaheludunykemy inatyhymy. ²⁸ Inyō heto rarie riwinykemy ratxikeki, juhuu iòwy-di rōhōtinykre. Inieru rimykeki tahe riwinyke, aōkōkeki tahe riwinyōthy. ²⁹ Tii tuu rōhōtinyōkeki, tii ibutelemy riwinykre tahe inieru ituereu, ibutumy iny idi

risinykre: ³⁰ —Tii taheto rarei ritelenyre tahe rexihuõtyhy. ³¹ Iòlòò wou riwinykeki, juhuhu taaõbinadu mahãdu-di rariamyhÿre. Idi røhõtinyre. Ijõ iòlò wawiò mil soldadomy ijõdikeki, tahe tii debòwiò mil ijõdikeki, tahe wou riwinyõtyhy. ³² Juhuhu tahe teòdu riteònyre ijõ iòlò-ò ireheribile tii-wana wou ixãwidÿÿmy rarybekemy. ³³ Akireny tule iweselere. Ibutumy aãna aõna biriõbenykeki, waheludu mahãduõmy boibeõtyhy.

³⁴ Saa heka aõni awi rare. Tatxuberere rexihukeki tahe turibi ixãwike. ³⁵ Tai tahe suurina-ki ahirana silÿna binakõki awiõhõtidiirenykeki boholabenyke warybe-ò. Suò awiõre, tule ahirana bitòbònykemy awiõre. Urile idi behuke. Kaiboho õhõtidiirenykeki, boholabenyke!

15

¹ Idi nieru tarasadu mahãdu sõwemy tamy roholamy doide. Tule ijõ iny òrarudu mahãdu rehemynyre. ² Fariseu mahãdu, tule bede ywina erydu mahãdu kawesemy rarybere: —Kahãbu ibinare. Tii òrarudu mahãdu-wana riroximyhÿre, iny iehehe-wana.

³ Idi Jesuisi rierynanyre ijyy-di rawesenanyre. ⁴ Kaibohoõ òsana 100 budoeni ijõdire. Sohoji heka iy-ribi iõre. Kai aõbo makre ijesemy? Kohe, iuhe, 99, birike bedero-ki tahe biòryhyke. Aõhe inatyhy? ⁵ Mahakre wana tahe eysamy atxikre. Tahe bidyke iuhe-ò. ⁶ Taheto-ò rehemynyreu, tasÿ mahãdu-ò tahe ritobinyre: —Wawana ini kÿny bedeysabedenyke. Wabudoeni-ki rahara, iõreõ wahe. ⁷ Iwesetyhylemy taheka adee reerymahãre iny òrarudu mahãdumy. Iu sohoji iny rexirahÿkeki, biu-ki deysana sõwemy rÿikre. Iny òbiti 99my tahe urihimyo biu-ki deysana rÿikre.

⁸ Ijõ Jesuisi relyyre: —Hãwyyõ òsÿny womati ura nieru debòwiò dire. Sohoji iõre-wana, tii riijeke inatyhy? Loosõna ritoonyre, iube riwysynyre, sõwemy riijeke ihyymy tahe tai rahara. ⁹ Tii itxi reakreu, reysamy rÿira. Iu tasÿ mahãdu ritobinyre: —Wawana inihe bedeysabedenykre. Wanieru-txi dokuri rahara. ¹⁰ Jesuisi tahe ritÿnynyre: —Iwesetyhyle biu-ki rare. Deuxu ÿju mahãdu reysamy roirenyre, sohoji òrarudu rexirahÿreu.

¹¹ Ixyby tahe Jesuisi narybede: —Hãbuõ iriòre inatxire. ¹² Tiutxumyta ihelÿÿna tyby-ò rarybere: —Waha, ibutumy aõna aõna burukreu wadee rawahikre, wijile bidiwahinykre. Tyby tahe iaõna aõna jura tamy riwahinyre. ¹³ Iriòre helÿÿna tahe ibutumy taaõna aõna-di rare irehe-ò, iwitxira bedehãwã-ò. Tai aõbina binale riwinymyhÿre. Ibutumy tanieru tai rahure. ¹⁴ Taaõwiwi rahu-di ta, tai rama ibede mahãdu rahumyhÿre. Tii uritere reamyhÿ wahe. ¹⁵ Tahe

aõmysÿdÿÿnamy rarunyre. Hãwãduõ tahe taixÿniõwedÿÿdumy bede riywinyre taoworu-ò. ¹⁶ Tai rama risamy ta ixÿni rÿsÿna rÿsÿmy rexinohõtinyre. Tahe aõkõre. ¹⁷ Kia tahe tõhõti deade. Kamy dexinohõtinyde: —Yla aõkõ waha aõmysÿdÿÿdu mahãdu irÿsÿnadireri iwana jiarÿ kaki rama warubudÿÿmyreri. ¹⁸ Ixyby aròðekre. Kamy Waha-ò arexiry-benymy: —Waha, Deuxuko-ò ako-ò rexiitxÿtenyre jiarÿ raðrarunyre wahe. ¹⁹ Ariòre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. Aaõmysÿdÿÿdu mahãdu wese ta ararekre myÿ tii rõhõtiny. ²⁰ Tii tahe tyby heto-ò rare. Irehemy nadeò, tyby tuu dobide. Idi rexiwobrunymy tamy raijaranyre iwehityhydÿÿmy. ²¹ Tahe tii narybede: —Waha, Deuxuko-ò, ako-ò rexiitxÿtenyre jiarÿ, raðrarunyre wahe. Ariòre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. ²² Iule ta tyby teòdu mahãdu-ò rarybere: —Wylemy tywihikÿ tymyra-di bitynybenyke. Debòò tebò-ò roikre. Waõ-di rawanykre. ²³ Tasÿse broreni riòre dedi birubunybenyke. Idi rikirox-irenykemy rekeysarenykre dori. ²⁴ Wariòre dori rubu-ribi wese rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rÿira. Tahe rawobedesarenyre. ²⁵ Iwana ta iumydela tahetoreny-ò dehemynymy nade taaõmysÿdÿÿna-ribi. Tahe wobedesana-ò roholamy. ²⁶ Tahe deòdu-ò narybede: —Aõhereriwe. ²⁷ Dirawyònyde: —Ahelÿÿna kie ròðsereri aõhe rotÿÿnyõhyylemy. Tai boo broreni rirubunya. ²⁸ Iumydela tai reburere ròte deramy reare. Idi tyby tamy nade riròtenykemy. ²⁹ Tahe iriòre dirawyònyde: —Aõhe òhòkõ adee raaõmysÿdÿÿnymyhÿre. Ibutumy arybe retyhynymy watximahãre. Ihãreta budoeni wadee tewahinyõhyymyhÿte, waijoi mahãdu-wana idi arexideysanykemy. ³⁰ Katahe ariòre urile aõnawiji rahura wedenã mahãdu-wana. Ròðsemyta kai broreni riòrede tamy terubunya. ³¹ Tai tyby dirawyònyde: —Wariòre iny ratximyhÿre kiaremyta ibutumy waaõwiwi heka ahõròle rare. ³² Iny bedesarenymy heka kawese rewinyre, wadee awireki. Ahelÿÿna dori ruruwese-ribi rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rÿira. Tahe rawobedesarenyre.

16

¹ Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-ò relyyre ijyyò: —Hãbuõ inieru sòwere. Tamy deòduõ ibutumy inieru-di raaõmysÿdÿÿre ijõ nieru ributunykemy. IjõtXu tahe inyõ rarybere: —Eòdu riki heka anieru-di òbitimy aõkõ raaõmysÿdÿÿmyhÿre. Anieru sòwemy rexihumyhÿre. ² Tahe didyde ixidee taonta retehekemy. Tamy rarybere: —Inatyhymy aõbo umy iny rarybemyhÿre? Wanierumy tyriti aretehekemy watxireri. Òbitimy aõkõkeki, waribi arateònyke. Wanieru-di

tiu maaõmysÿdÿÿnyõkre. ³ Tahe teòdu iximy rexiraykynyre: — Wadinodu riwateònyke. Aõhebo arotÿÿnyke? Warurukõre dori tahe aõmysÿdÿÿsira ariwinyõtyhy. Tule ijõ iny-ribi iixitòedÿÿna riwaixÿrure. ⁴ Reeryre tahe, aõhebo arotÿÿnykremy. Aõwihikÿ wabiòwa dee ariwinykre. Riwateònykeki tahe wabiòwasÿ-ò arakre. ⁵ Ibutumy nieru huòtedu mahãdu-wana rarybere, tawedu-ribi huòtedu wahe. Tamyreny rarybere: —Tiwesebo tewyta wawedu-ribi? ⁶ Tahe diwyònyde: —Adÿÿ rehuòtera, 100 hynamy wahe. Tai tahe rarybere ijõ: —Iwekre tahe wylemy biritinyke, 50 wahe. ⁷ Ijõ-ò tahe rarybere: —Tiwesebo adeve? Diwyònyde: —Trigo rehuòtera, 1000 prato wahe. Tai tamy rarybere: —Kai 800my biritinyke. ⁸ Iribi tahe hãbu ityhy heka teòdumy rarybere: —Tii inatyhy nieru erydu ratxireri. Tahe Jesuisi rarybere: —Kabede wijinabòdu mahãdu heka aõmydÿÿnana erydutyhy rare, ityhydÿÿdu mahãdu ratyre wahe. ⁹ Tai tahe adee ararybekre. Kabede mahãdu biòwamy boibeke, anieru-di. Tahe anieru ituekeki, Deuxu taheto wiwihikÿ-ò aradykre, biu-ò heto wiwihikÿ wahe. ¹⁰ Aõmydÿÿnana aõ aõkõmy kai òbitimy masÿnykeki, tule aõ nihikÿmy kai iweselemy mabeke. Inyõ heka ibutemy wasikeki, tii tule aõ nihikÿmy rawasinykre. ¹¹ Kaiboho heka kabede nieru-di òbitimy aõkõ atxibenykeki, tule biu-ki araròsòna bitaõtyhy, aõ wiwihikÿ inatyhy wahe. ¹² Iny witxira nieru-di heka òbitimy boibebenyõkeki, timybo anieru tyhy-di òbitimy boibeke. ¹³ Inyõ iny inatxi deòdumy aõkõ rarekre. Inatxinaõ dori iluukre, ijõ ta iluukõkre. Deuxu dee maaõmysÿdÿÿõtyhy. Tiu nierurahi inatyhymy teamyhÿteki.

¹⁴ Fariseu mahãdu tamy roholareu, urile idi nierurahi risinyrenyrene, tiiboho ire nieru ributunymyhÿrenyrene bòdÿÿluurennyre. ¹⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho heka òbitimy inyko-ò ix-di atximahãtenynte. Ihãre tahe Deuxu timybo toimahãte rierymyhÿre aõna aõnarenny bina. Aõmy hãbu rexinohõtinnymyhÿre, aõtxi-ki Deuxu-ò awiõhyyre. ¹⁶ Moisesi bede ywina rybe tahe tule Deuxu Rybedu mahãdu awi rare, Joaõ Sebedÿÿdu rehemynyreu tahe ixãwire. Iu tahe Deuxu Iòlòna Rybe wihikÿ tamyra ròhònyre. Kia tahe iny ritohodÿÿnyre. Ibutumy iny kia-ò ralokremy idi ratxireri. ¹⁷ Biu, bede rexihuke tahe isiraõre. Deuxu rybe tahe rexihuõtyhy. Kia isiratyhy rare. Ityyriti rybe wedenaõ riõnonyõtyhy. ¹⁸ Hãbuõ tahãwyy-ribi ixãwikeki, idi iwitxira-wana roikeki, tii òtadu rare. Hãwyy ixedu-wana tii roikeki, òtadu rare.

¹⁹ Ityhy mahãduõ riki tyy òwyhykÿwiwi-di rexityynymyhÿre. Tii idi rexirabedesirananyrehÿre. Awimyhÿre tuu ratximyhÿre. ²⁰ Tahe urimynodu tyy my binadumy iijò-ki ixby

ixyby ratximyhÿre. Lazaru inire. ²¹ Tii ityhy rÿsÿnauhe rirÿsÿkemy raòbirenymyhÿre. Ijòrsa dori itybinatòmÿ di-rahumyhÿde. ²² Lazaru rurureu, ÿju mahàdu ridyrenyrene biu-ò ilabiereny rora-ò, Abraõ wahe. Tule ityhy rurure idi rituunynyrenyrene. ²³ Tahe rubu-ki rubu mahàdu bedebina-ribi aòhòkÿmÿ dÿÿnana ityhy Abraòmÿ robire irehe-ò Lazaru tule irora-ki. ²⁴ Tahe ityhy dyryde: —Abraõ, walabie, wadi in-ihe bedexiwoboronyke. Lazaru ini wadee tebò-ki beruty-di kanake wadòròtò elehynamy. Jiarÿ dori raòhÿtÿhÿtÿreri kaheòtywo-ki. ²⁵ Tukòleta, Abraõ narybede: —Dàa aòwiwihikÿ-di tatemyhÿ-di bexinohòtinyke. Tukòlemyta Lazaru aòbina bina-hakÿle rimyre. Tahe kaki aòwimy Lazaru ratxireri. Tukòmÿta kai ibymy atxiteri. ²⁶ Ihãre ta hãloohukÿ inyko-ki rÿire. Timyki kaludu kia-ò iòhòreseõna. Tule kia ludu kaò iòhòreseõna. ²⁷ Hebose, Abraõ walabie, kamy ityhy narybede, Urile Lazaru wasÿ-ò biteònykekò aòbo. Waseriòreboho deòwarisidÿÿmÿ. ²⁸ Waseriòrereny dori iruyrerenyrene urikò-ribi kabedebina-ò kòdòiheny. ²⁹ Tahe Abraõ diwyònyde: —Tiiboho dori Moisesi tyyriti, Deuxu rybedu mahàdu tyyriti dire. Tii tahe tamy roholarenymÿ rityhynyrenyke. ³⁰ Ityhy narybede: —Aòkòre Abraõ walabie. Kia inyò tarubu-ribi rexixamy ròòsekeki xiery ta, taòrarunarenÿ-ribi rexirahÿrenyke. ³¹ Tahe Abraõ di-rawyònyde ixyby. —Moisesi tyyriti rybe-ò, Deuxumÿ rybedu mahàdu rybe-ò roholaòkeki, tii mobo rexixake tule ityhy-dÿÿõna.

17

¹ Tahe Jesuisi taerydÿÿna mahàdu-ò rarybere: —Kiemy inyò wodohonadÿÿmÿ aradykre òraruna-ò besekemy. Kobe làhãxe tii kiawesemy rotÿÿnykreki. ² Tii dori ibinatyhy rare. Wadee heka kabera-txi mana-di rataataamy sÿy-ò reakenawi rare. Tukòmÿ uri-ribi watyhydÿÿdu tÿmyraõ riòrarudÿÿnyheny. ³ Bexiijebeny ta. Aityhydÿÿdu seriòre rexiòrarunanykeki, tamy marãhÿke. Tii rexirãhÿkeki, iaõna aõna bina-ribi bexinohòtilosanyke. ⁴ Txu sohojiòmÿ adee rexibinanykeki, kai tule ibinamy tai mahamy. Tii ixi-di rexiwotòenyumÿ adee nakeki, tule idi bexiwobrunymÿ bexinohòtilosanyke iaõna aõna-di.

⁵ Jesuisi erydÿÿna mahàdu dexitòenydenyde: —Wanyrÿreny, wainatyhynarenÿ ini bisòwedÿÿnyke. ⁶ Jesuisi dirawyònyde: —Ainatyhynarenÿ heka sunyisõmo wesekeki, kamy bederarade-ò marybebennyke: —Bexitake inihe idi bera-txi myike. Tahe tii aratyhynykre. ⁷ Titxibo kaibohoò eòdudirenykeki aoworu-di itxeredu ada budoeni-di itxeredu wahe. Tii taaòmÿsÿdÿÿna-ribi kanalokreu, kawesemy aòbo tamy manarybekre? Wy, wylemy rikiroxikre dori. ⁸ Timyki

kawese tamy arybeõna. Tukõmyta tamy marybeke: — Warÿsÿna biywinyke idi wadee, idi manakre. Ariroxikre dori. Wabyre arihu-di ta bexiòenykre. ⁹ Teòdu deòdumy rearahu-di aõbo, txiòtòetuukemy tamy rarybere aõbo. Timyki tukõna. Kiemy dori taaõmysÿdÿÿnale riwinyre. ¹⁰ Iu aõmysÿdÿÿnareny bihudi, iwese heka atximahãbenyke kamy bexirybenymyhÿbenyke: Inyboho deòdule roire, aõtyhy aõkõ mynodu, iny aõmysÿdÿÿnarenyle heka inyboho riwinyreny.

¹¹ Jesuisi Jerusalẽ hãwã-ò ramyhÿreu, Samaria bedede, Kalileia bedede wotya-di rare. ¹² Iu hãwã-òtxi raloreu, debo ituemy sõwereny tyymy binamy mahãdu iry-ò doide, tahe irehemy rexiereny. ¹³ Iribi tamy dryydenyde: — Jesuisi, Erydÿÿdu, wadireny ini bexiwobrunyke. ¹⁴ Tureny robireu, narybede Jesuisi-ò: —Xiwena wahidÿÿna mahãdu-ò ixidi itxerenamy bòike. Kia-ò rariamy roirenyreu, tahe reytereny. ¹⁵⁻¹⁶ Ijõreny Samaria ludu mahãduõ reytemy iximy robireu, Deuxu riwowodydÿÿnymy tamy dòòsede, rawiunymy. Tatiowomy Jesusiko-ò resere. Tahe rarybere: —Txiòtòetuuke. ¹⁷ Tahe Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Debò itue wese, asõwerenyre? Titxibo ta debò inaubiòwaboho roire? ¹⁸ Aõherekiwe kaa iny witxira sohojile Deuxu wowodydÿÿmy dòòsede, Samaria luduõ wahe? ¹⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Mynyike, idi makre. Atyhydÿÿna òraru-ki dori teyteta. ²⁰ Idi fariseu mahãdu Jesuisi-ò rÿÿraxirenyre: —Tiubo Deuxu Iòlòna kanakre? Tii diwyònyde: —Timyki Deuxu Iòlòna dehemynysÿnamy inyõ robiòtyhy. ²¹ Tule inyõ kiau rarybeòtyhy: —Betehebeny inihe ka-ò: —Tukõmy aõbo: —Kowaki heka rare? Deuxu Iòlòna dori aworeny-ki rare.

²² Tahe taerydÿÿna mahãdu-ò rarybere: —Tiutxumy heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ txumy bobibenykemye tahe bobibenyòtyhy. ²³ Tahe ijõ adeereny kanarybekre: —Bedetehebeny inihe kaò ada kowa-ò. Tahe iitxerenyõmykre. ²⁴ Iwese tiribi tiò biu relaanymyhÿre wese heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ txu kÿnyikre. ²⁵ Delemy tahe tii aõhòkÿmy rotÿÿnykre. Wijinabòdu mahãdu teramy reakre. ²⁶ Noe bededÿÿnana wesemy heka rÿimyhÿkre. Iu beòra rariareu. Tahe Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ kedehemynykre iu. ²⁷ Ibutumy heka worana bedehesi rÿire. Lisisò tahe rÿire. Hãwyy herina lisina rÿire iu. Iu tahe beòra rariare. Ibutumy ituere. ²⁸ Lòò bededÿÿnana tule iwesere. Tiiboho worana bedehesidile rÿire. Tiiboho rityhynyòtyhy. Urile hetomy riwinymyhÿre, oworumy riwinymyhÿre, aõna-di rohonymyhÿre. ²⁹ Iu tahe Lòò ihãwã-ribi ròhònyreu, Deuxu heòty ityre riteònyre. Biu-ribi heòty ityre resere enxofre-wana. ³⁰ Iwesele txu tii heka rarekre heka,

Wadehemynyna Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ wahe. ³¹ Kiau tahe inyõ ihetotyre heka rỹire. Malòkekõ heka ahetowo-ò aõnamynamy. Inyõ tule oworu-ki rỹire, taheto-ò aõkõ ròðseke. ³² Lòð hãwyy-di mohõtinyke. ³³ Inyõ taumy riyrubunykeki, tii ruruke. Ijõ tahe wadeewimy rurukeki, tii taumy rayrubukre. ³⁴ Adeerarybere: —Bede rurureu heka inatxi hãbu rõrõreru. Ijõ heka rakre dynamy reakre. Ijõ tahe rarikre. ³⁵ Inatxi hãwyy heka rỹsỹna-di raaõmysỹdỹỹnyny heto-ki ratxikre. Ijõ heka dynamy reakre, ijõ heka rarikre. ³⁶ Inatxi hãbu heka oworu-ki raaõmysỹdỹỹkre. Ijõ heka rakre dynamy reakre, Ijõ tahe ririkre. ³⁷ Ierydỹỹna mahãdu rỹỹraxire. Tixibo rỹikre, Wanyrỹ? Tii rirawyðnyre: —Tixibo iumy rubu roire-wana, rara tai wii ributunyre.

18

¹ Jesuisi heka ròkewesenanyre ribedeerynyreu. Kia wese heka tii ijyymy relyyre. Rexitðenyhykemy tii ribedeerynyre tule ixitòedỹỹ-ò ixirarenyõmy. ² Hãwãõ-ki tahe hãbu matuariõ rare, tii tahe ibinare. Juizimy heka ratximyhỹre ywisidỹỹdu wahe. Tii iny rityhynyõtyhy, Deuxu lau ruberuõmyhỹre. ³ Tule heka hãwyy wyteseõ tai rasỹnymyhỹre. Kia tamy ramyhỹre sõwemy. Tamy rarybera: —Biwawikòhenakykre wahe. Wakòludu tahe riwahureru. Kywisidỹkỹdu kai atxiteru. Anoherekibo tiwawokutòenykõteri. ⁴⁻⁵ Aõhòkõmy hãbu iaõna aõna òbitidỹỹ deramy reamyhỹre. Tahe Hãbu ixidee rarybehyyra. Inatyhymy jiarỹ inyõ retyhynyõtyhy. Tahe hãwyy wytese sõwemy wadee rarybereki, jiarỹ ariòbitinykre iaõna aõna ibutumy iòludu-wana. Aõkõkeki tiemy kidiwarulòlòdenyke. ⁶ Tahe Jesuisi ritỹnynyre: —Juizi bina rybe-ò kaiboho bohohabenyke. My wahe. ⁷ Deuxu heka taijoi mahãdu-ò roholake. Òbitimy iòludu-di riywisinykre. Taijoi mahãdu dori tamy rexitðenyre. Tii wymy riwiðhenanyke. ⁸ Tii inatyhymy taijoi mahãdu riwiðhenanykre. Jiarỹ, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ wymy adehemynykreu, watyhydỹỹdu-txi aõbo areakre.

⁹ Tule Jesuisi kia ijyy relyyre, iny ixityhymy ixidi ratxityhymy kia ijõ inymy kiale radònymyhỹre. Kia tahe rikewesenanyre. ¹⁰ —Iny inatxi hãbumy heka templo-ò ròirenyre rexitðenykemy. Ijõ fariseu rare, ijõ tahe nieru arisidu rare. ¹¹ Fariseu tahe rỹimy rexitðenykemy ixidee. My wahe: —Deuxu, jiarỹ aõhãbubina aõkõ rare. Tai tahe umy realãmy wahãre. Jiarỹ aõwasidu aõkõ, aõðrarudu aõkõ, aõðtadu aõkõ. Iwese kowa nieru arisidu wese aõkõ jiarỹ rare. Txiòtòetuuke tai. ¹² Semana sohoji heka wabyreõ-di inatxixumy rewymyhỹre. Tule waaõna aõna ibutumy ijura adee

rewahinyre. Debòwiòna-ribi sohoji rewahinymyhyre wahe. ¹³ Nieru arisidu tahe irehemy rjire. Biu-ò aõkõ rethehere, tahe rexihetenyre rexitòenyrerimy Deuxu-ò. My wahe: —Deuxu, biwawotòenyke. Jiarjy òrarudu rare. ¹⁴ Jesuisi ijyy ritjyninyre: —Adee ararybekre. Mobo teysamy taheto-ò nade? Ixityhydjydu aõbo ada ijõ aõbo. Kohe ijõ tuure, ixityhydjydukõ wahe.

¹⁵ Tiiboho heka uladu tamy didydenyde. Iu Jesuisi tebò iratityre ritidimy ritxuhore awimy roirekemy. Tahe ierydjyña mahãdu tamy idyrenyõkremy raryberenyre. ¹⁶ Jesuisi rarybere: —Txiò, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlòna rare. ¹⁷ Inatyhymy ararybekre: —Moõ heka uladu wesemy Deuxu Iòlòna rityhynyõkeki kia heka Deuxu Iòlòna-ò ralòõtyhy.

¹⁸ Idi tahe iweduõ rarybere: —Erydjydu wihikjy, aõwexe ariwinykre idi biu-ò arahenykemy. ¹⁹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõbo wa wihikjy wadee tarybeta. Hãbuõ tiu awiõre. Deuxu sohojile tahe awira. ²⁰ Bede ywina tyyriti kai teeryte: —Rubudjyõmykemy, tule òta òtaõmykemy, wasiõmykemy, tule ruiõmykemy, iny wii itxenadjyõmykemy, adi biywinykemy, boo tule.

²¹ Hãbu tamy rarybere. —Kia bede ywina rybe retyhynyhyllere, uladudihyyle wahe. ²² Jesuisi rarybere: —Kai sohoji aõmydjyñnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bohonykre, idi tahe kia nieru biwahinykre iny aõkõdu mahãdu-ò. Kia tahe aõmydjyñnadikre biu-ki. Tahe manakre biwaheludunykre. ²³ Kia rybe-ki heka hãbu rabadewore. Rexitare ibedewomy iaõna aõna sõwetyhyreki. ²⁴ Jesuisi rethehemy ibederyry-di tahe rarybera taerydjyña-ò: —Kia iny iaõna aõna sõwemy rjireri, Deuxu Iòlòna-ò ralòke isirare. ²⁵ Kamelo tyyrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki ralòke Deuxu Iòlòna-ò. ²⁶ Ijohonadu tahe widee rarybere: —Mobo tai biu-ò hedukre. ²⁷ Jesuisi rarybera: —Inatyhymy kõaõboka hãbu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸ Pedro rarybere: —Boholake, jiarjyboho ibutumy rerirenyra araheludunykre. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Moõ waluukeki, rybewihikjy luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriõre, tyby tadi-wana, tariõre, tabede, ibutumy waòraru-ki, Deuxu Iòlòna òraru-ki, ririkre. ³⁰ Ka bedekile ritakre sõwetyhymy ibutumy aõna aõna. Ihãreta biu-ò rahenykre Deuxu-wana rasjnykemy.

³¹ Jesuisi taerydjyña mahãdu ridyre inysõwe-ribi tamyreny rarybekemy: —Boholabenyke waijoi! Jerusalẽ-ò rokoirenykre. Tai iny riwarubunykre jiarjy Hãbutyhy rarehãre, Deuxu Riõre rarehãre wahe. Iwese Deuxu Rybemy

rybedu mahādu rarybere wese. ³² Tiiboho riwawahinykre judeukōdu mahādu-ò. Tiiboho riwabinabinadỹnykre, riwalahikre, watyire rarybexinykre. ³³ Riwahetenykre òhòte-di, idi riwarubunykre. Ihāre tahe inataō txu-di tahe adexixakre rubu-ribi. ³⁴ Jesuisi erydỹna mahādu urile bede riòtiinyrenyre. Aōmybo tii rarybere rierytyhyōrenyre. Irybe tamyreny dori ierynatyhykōreri.

³⁵ Iu Ijeriò hāwā-ribi iòhòmý roirenyreu, inatxi iny ruetàmy heka rononymhỹ Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho nierumy rexitòdenymhỹrenyre. ³⁶ Inysōwe-ò roholarenyre tahe, tii rỹraxirenyre: —Aōhereriwe. ³⁷ Tahe tamy rarybere: —Jesuisi wa rareri Nazare hāwā ludu wahe. ³⁸ Tahe ruetāō rryre: —Jesuisi, Davi riokore! Biwatòenyke hewa! Wadi làhà inihe bexiruxetòenyke. ³⁹ Iny sōwemy tamy rarybere: —Iryōmyke! Ihāre ta tii rryrymyhỹre: —Davi riokore, wadi mawotòeke! ⁴⁰ Jesuisi rryre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kanakemy. ⁴¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aōmybo kai taruteri adee arutỹnykremy. Tahe hābu ruetàhākỹ tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁴² Jesuisi tahe tamy rarybere: —Makre, atyhydỹna kai arateytenyra. Kialehe rare. ⁴³ Aōwesele ixityrele tii robire. Tahe Jesuisihemy rare ryy-di. Taihe ibutumy iny heka Deuxu riwowydynymhỹ.

19

¹ Ijeriò hāwā-ki Jesuisi rehemynyre. Idi rariareri. ² Tahe hābuō tahe Jesuisi riere. Zaqueu inire. Inieru sōwere. Tii nieru tarasadu weduō rare. Inieru sōwere. Tii heka iyjare tahe Jesuisimy robiōtyhy. Raòwònnyre tahe òwòru-txi. ³ Tii Jesuisimy robikemy risỹnymhỹ, tiu tuu robiōhyymhỹreki. Iyjare-ki tahe rexisiranyre. Kiemy dori iny rarie rarie iko-ki rỹimhỹ. ⁴ Tahe ijoiko-ò rexiraòre tai òwòruō-ò raòwònnyre Jesuisimy robikemy iribi idi kanakreò. ⁵ Iu Jesuisi tamy rehemynyreu, biu-txi retehemy Zaqueu-ò. Narybede: —Wylemy bedeseke Zaqueu. Wiji dori aheto-ki bede wadi rỹike. ⁶ Tahe rabedesamy wymy resere. Awimy Jesuisi rybe-ki rahare. ⁷ Tahe inyō mahādu iòraru-ki kamy rexirybenyrenyre: —Aōhewe Jesuisi iheto-ò rara? Tii iny òbikōmy nodu hārele wahe. ⁸ Zaqueu tahe Jesuisi rarybere: —Bodoholake ini, Wanyrỹ. Tahe waaōna aōna iwekre iaōkōdu mahādu-ò ariwahinymy ararekre. Tule txibo inyō-ribi rowasire inaubiòwa wawasi ratyire tamy ariwahinykre. ⁹ Tai Jesuisi narybede: —Wijityhyle kahābu sỹmahādu-ò henana rehemynyra. Kahābu tule Abraō riore riòrele rare. ¹⁰ Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ dori iny òrarunamy resere mahādu òrysmy itarasamy nade. Jiarỹ tiire.

11 Jesuisi tamyreny rawesenanyre timybo Deuxu Iòlòna raremy. Jerusalē hāwā-ò iòhòmy ratximyhÿre. Tai tahe Deuxu Iòlòna iòhòmy ratximyhÿremy roholare. 12 Tahe Jesuisi rarybere iny ityhyō heka: —Inyō nihikÿ heka rakemy ratximyhÿre ijō bede-ò ratÿinkyemy. Tai iòlòmý ronykremy rare. Iribi tahe ròðsere. 13 Tii tahe taaōmysÿdÿÿnana ririre teòdu mahādu-ki. Teòdu mahādu debòwiòmý heka womati tÿrÿrÿhÿkÿ nieruō sohoji sohoji tamyreny riwahinyre. Tamyreny rarybere: —Nieru bitakre, idi bibutunybenykremy adireny watzireri adooskremy. 14 Tahe kia bede ludu mahādu iòlò deramy ratximyhÿre tai tahe tamy rybemy iny mahāduō riteònyre: —Kahābu aōkō iny iòlòreny ronykre. 15 Ihāre tahe iòlòmý ronyre. Idi tahe tanieru wedu mahādu-ò rarariòwyre. Tiwesebo teòdu mahādu nieru ritare rierykemy. 16 Juhuludu tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe inihe ijō debòwiò anieru ratyre rebutunyre. 17 Tahe iòlò sòwemy riwowydynyre: —Awityhymyhe taaōmysÿdÿÿta. Kai heka deòdu wihikÿ tate. Kai ibutedile sòwemy tewinyte tahe debòwiò hāwā adee ariwahinykre. 18 Ijō tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe iny iruyre anieru tyre rebutunyre. 19 Tahe iòlò tamy rarybere: —Kai sÿ iruyre hāwāmy dinodu mabekre. 20 Ijō deòdu rehemynyre: —Wawedu, ahāxe anieru. Jiarÿ tyky-di reraserasenymy rerarennyre. 21 Jiarÿ alau raberure. Kai dori hābu nieru tarasaery heka tate. Aō taaōmysÿdÿÿteri-ribi aōkō heka nieru tetamahāte. 22 —Kai heka deòdu awi aōkō heka tate. Arybe xiery waribi arateònykre. Kai tiwaeryte jiarÿ nieru tarasaery heka watzireri. Aō raaōmysÿdÿÿre-ribi aōkō nieru retamahāre. 23 Aōherekibo. Kia nieru yrubuna heto-ki terikōte. Tai iximyna ratyre ini iribi ratare. 24 Iòlò teòdu inatxi-ò rarybere: —Wanieru iribi bitabenyke. Ijō hābu sòwemy ròtareò rawahikre. 25 Ijō raryberenyre: —Tii heka debòwiò nieru ijōdire. 26 Adee ararybekre: —Inyō òbitimy raaōmysÿdÿÿkeki, tii sòwetyhymy ritakre. Tule inyō òbitimy raaōmysÿdÿÿōkeki, tii ibutumy ròñodÿÿkre. 27 Iwedu rarybekre: —Waòludu mahādu tahe wadee bididybedenyke. Wadera mahādu wahe. Wako-ki birubunybenyke.

28 Tarybe rahudi tahe Jesuisi rare Jerusalē hāwā-ò.

29 Jerusalē iòhòmy ritehemynyrennyre, tahe inatxi taerydÿÿna bede riywinyra hāwā-ò roikemy. Inatxi hāwā iòhòmy roire, Betabaji, Betÿnia-wana. Kia-ò Oliveira hāwāì roire. 30 Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hāwā-ò. Kowa-ò birònykreu jumenta riòre mahabenykre. Moheka ityre rariaòlemy ratximyhÿre. Biesemy, wadee bididybedenyke. 31 Inyō adeereny rarybekeki: —Aōhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebenykre: —Wanyrÿ tuu rurureri.

Ixityre kaò kidiòkesedỹnykre. ³² Tahe hãbu roire. Iwese Jesuisi rarybere wese ibutumy rỹire. Jumenta riòre ryro hetoijø-ki ritisanymy rỹimyhỹ. ³³ Tai riesereu, iwedu rarybere: —Aõherekibo teeseteri. ³⁴ Tai tiiboho Jesuisi rybe myna tamy raryberenyre: —Inynyrỹ tuu rurureri. ³⁵ Tahe ridyrenyre jumenta riòre Jesuisi-ò. Tiiboho tatyrenyre ritidirenyre jumenta riòre tyremy. Tiiboho risỹnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ³⁶ Jesuisi rehemynyreu, ijõboho tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ³⁷ Jerusalẽ iòhòmy rehemynyreu, Oliveira hãwãlò-ribi, ierydỹna mahãdu rawyhyrarònyreri, tule ryrureri.

³⁸ Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrỹ niwesekemy naderi. Wowydyna rare Deuxu Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

³⁹ Ijø fariseu mahãdu rarybere Jesuisi-ò: —Marybeke aerydỹna mahãdu-ò tiiboho riirykemy. ⁴⁰ Jesuisi tamy rirawyònyre: —Tiiboho riirykeki, manale wowydynamy riryke.

⁴¹ Jesuisi Jerusalẽ hãwã-ò iòhòmy rehemynyreu, rahinyre. ⁴² Tii rarybere: —Kaiboho ywinatyhy teeryòte. Inatyhymy teeryte wana wadee awire, tahe aõkõre. ⁴³ Ijø txu kanakre. Ahãwã ibutumy rirurawonykre aõbina mahãdu, aòludu. ⁴⁴ Ibutumy hãwã ituekre. Iny iwo-ki tule rurokre. Mana ibutumy kedeseke. Rierykõre dori tiubo jiarỹ ahedỹrenymy nanade.

⁴⁵ Tahe Jesuisi dohodỹna hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di rohonymyhỹre mahãdu, õbradu mahãdu diteònyde. ⁴⁶ Rierynanyimyhỹre tahe tamy rarybere:

—Raridỹõlemy aõbo rỹireri: —Waheto kõaõboka inatyhymy ixitòedỹna hetomy rỹirakre. Idi kaiboho tewinytenyete wasidu hetowesele.

⁴⁷ Txu ibutumy Jesuisi dohodỹna heto-ki ròbedeerydỹmyhỹ. Xiwe wedu mahãdu, Deuxu aõmysỹdỹdu wedu mahãdu roholarenyre, rõhõtynyrenyre: —Timybo inyboho Jesuisi rubudỹmy rikiwisỹnyrenykre. ⁴⁸ Tiiboho tahe aõkõhykre iny sòwemy dori bede riòtiinymyhỹ ibedeerynadỹna-ki.

20

¹ Ijø txu tahe Jesuisi ròbedeerydỹmy, Ijyy Tỹmyra Wihikỹ wahe. Ririranyimyhỹrenyre dohodỹna hetowo-ki, bede ywina erydỹna mahãdu, Deuxu xiwena wahidỹdu mahãdu wedu, tule matuari mahãdu tamy doide. ² Tiiboho tamy rỹraxyrenyre: —Mowe ateòdỹdure kia aõna aõnany tatyỹnymyhỹtemy. ³ Jesuisi dirawyònyde: —Adeereny tule

araŷraxikre. Kaiboho bidiwawyònykeki, tahe jiarŷ akoreny ŷraxina ariwyòkre aòrurudibo aõna aõna rewinymyhŷre. ⁴ Tahe Jesuisi ritŷŷraxinyre: —Mobo Joaõ ratisebedŷŷmy riteranyre? Deuxu aõbo ada iny aõbo? ⁵ Tiiboho widee rarybera: —Deuxu riteranyremy inyboho rakaryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aõherekibo tahe tii tetyhynytenyòte. ⁶ Inyò riteranyremy rakaryberenykeki, iny aruberuwŷhŷrenyke. Ibutumy iny dori Joaõ rityhynyre tii Deuxu rybe-di rybedumy. Ijõ iji mahãdu urile inyreny kidihetenyke. ⁷ Tai tahe tiiboho raryberenyre: —Jiarŷboho reeryòrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybere: ⁸ —Hebo, jiarŷ adeereny iximy ararybeòtyhy modeòdŷŷnamy jiarŷ tuu watzirerimy.

⁹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanymyhŷre: —Hãbu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riòtitynyre. Tahe hãloo riare oworu ubetya-ki, ruŷdŷŷnyny. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rityhere hãbu mahãdu-ò. Tahe rexitare tasŷ-ribi ijõ bede-ò. ¹⁰ Tahe bederaty sirede my bededŷŷnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònyre bederaty ritakemy. Tahe oworu-di itxeredu oworu wedu deòdu rimyreny, ri-hetenynyre idi riteònyrenyre ixihyylemy. ¹¹ Ixityre oworu wedu teòduò riteònyre. Kia heka irati rihetenyre ta tamy rawobinarybeny. ¹² Ijõ riteònyre. Kia heka rirubunynyreny. ¹³ Iwedu xixi dee rarybere: —Aõhebo arotŷŷnyke. Tahe oworu wedu iriòre sohojilere, wariòre kie kie sohojile ariteònyke. Tai tiiboho rityhynyrenyke. ¹⁴ Kia oworu-di itxeredu mahãdu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rurukre, idi tahe iaõna aõna inydeerenyke. ¹⁵ Tahe rimyrenyre idi rirubunynyrenyre tahe idi rehurenynyre oworu-ribi. Jesuisi ritŷŷraxinyre: —Aõhebo tahe oworu wedu rotŷŷnyke. Tai Jesuisi ixityre narybede: ¹⁶ —Tii kanakre oworu-di itxeredu mahãdu hudumy, tai tahe oworu rityhekre iny wixiraõ-ò. Kia-ò tiiboho roholareu, tahe raryberenyre. Timyki tukõna. ¹⁷ Jesuisi idi reny retehemy tahe rarybere: —Ritina-di aõbo tariaõletenyte kia ryberiti:

—Mana-di hetowidŷŷdu rehura. Kia mana heka hetohãtxi-ki heridu rare.

¹⁸ Inyò kia manatyre resekeki, kia urile raoroorokre. Mana tahe inytyre resekeki, kia urile risyrisynyke.

¹⁹ Bede ywina erydŷŷna mahãdu, tule xiwena wahidŷŷna mahãdu wedu rimykyri wisŷnyre kiaule. Brebumy ta turenkykõre. ²⁰ Tiiboho hãbubinaõ riòwynyreny tamy imynamy irybe-ki. Tai tahe Dinodu-ò riwahinykremy aõsirakõmy timykibo irutaõmy rirybewitziranyrenyky. ²¹ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydŷŷdu, jiarŷboho araerymy adi watzimahãrenyre kai inatyhy hãbu tate. Iny ibutumy adee wiwese

wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teerynanyamahâte. Tahe tiiboho ritÿÿraxirenyre: ²² —Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhÿre bede dinodu-ò. Timybo tahe, imposto raòwymy aõbo ada aõkõre aõbo. ²³ Jesuisi rierymyhÿre tõhõtinanareny, tahe ritÿÿraxinyra: —Aõherekibo kaiboho ti-waurihitenyteri. ²⁴ Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy. —Kawe moõ tyytarasana rare, katahe moõ tyyritina rare. Tiiboho dirawyònyde: —Kiahe bede dinodu hõrõ rare. ²⁵ Jesuisi rarybere: —Hÿdebo, bede dinodu hõrõ tahe tamy biwahinybeny, tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ Deuxu-ò biwahinybeny. ²⁶ Tiiboho aõkõre. Irybe-ki rimynamy aõkõ. Urile ribedeòtiinyre.

²⁷ Saduseu mahãdu tamy nade. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki rierynanymyhÿre. Tiiboho ritÿÿraxinyre Jesuisi: ²⁸ —Erydÿÿdu, Moisesi raritinyre bede ywina-ò, kaimy: —Hãbuõ rurukeki, tahãwyy iriòre ijõdiõkeki, tahe kia hãwyy tahãbu seriòre-wana roike. Iriòredikre taseriòre rubuòwymy roikre.

²⁹ Seriòre debòinatxi reuròmý raremyhÿ. Juhuu ijõ roire hãwyy-wana. Tahe tii rurure iriòreõlemy. ³⁰ Tahe ihe-woludu iseriòre wytese-wana roire. Tii rurure iriòreõlemy. ³¹ Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre iriòreõlemy. ³² Iròòbymy tahe hãwyy tule rurure. ³³ Ixixanau tahe mohãbubo tii-wana rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ³⁴ Jesuisi rirawyònyre: —Kabede-ki hãwyyiny iny roimyhÿre. ³⁵ Ixixanabedeu heka moõ roiõtyhy, inyõ dori bede kia riòbynykreu. ³⁶ Ibutumy iny ÿju wese rarekre biu bede-txi. ³⁷ Moisesi tatyryiti itÿnyhÿkÿlemy rarybere: —Iny rubu-ribi kedexixakremy. Tai ta heòty òwòru sõmo riworonymyhÿki ixybylesÿ rarybera:

—Deuxu heka Abraõ, Ijai, Ijaò kia Deuxu rare.

³⁸ Tai Deuxu inyru mahãdu Deuxu dori rare. Iny rubu mahãdu ta aõkõre. ³⁹ Inyõ rarybere: —Arawyònakyhyna, Wanyrÿ Tate. Bede ywina tabohe teerytyhyte! ⁴⁰ Tai tahe ixyby rÿÿraxiõhyreny.

⁴¹ Jesuisi rarybere: —Timybo bede ywina erydÿÿdu mahãdu rarybemyhÿre Kristu Davi riòre raremy. ⁴² Davi rarybere aõmybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy iwiuna-ki:

—Wanyrÿ rarybere Wanyrÿ-ò:

—Bodony warurunawe-ribi.

⁴³ Txiòhe inihe, aòludu awarawo-txi aritidikre.

⁴⁴ Tahe Davile tanyrÿmy rininire. Timyki tahe Davi ity-bymykre.

⁴⁵ Tii taerydÿÿna mahãdu rierynamyhÿreu. ⁴⁶ Tii rarybera: —Bexiemyhÿbeny bede ywina erydÿÿdu mahãdu lau. Tiiboho heka tyyrehetyhywidihikÿle rexityynomyhÿrenyrene. Tiiboho heka ixi rybedÿÿluurenyrene hãwã riraki. Dohodÿÿna heto-ki rynanawi luurenyrene. Tule ta anarÿÿ rÿi-wana, tyhytyrekile rynana tamyreny awire. ⁴⁷ Tiiboho tule wytese aõ aõkõ mahãdu aõna aõna ritamyhÿrenyrene. Ixitõedÿÿna rehehekÿ rexitõenomyhÿrenyrene. Tiiboho heka aõnihikÿmy aõhõkÿmy dÿÿnanamy rotÿÿnyrenykre.

21

¹ Jesuisi retehemy rÿimyhÿ dohodÿÿna heto nieruhyna-txi. Tii retehere tibo iny tanieru-di rehumyhÿdi. Tai inieru sõwe mahãdu nieru sõwemy ritidimyhÿ. ² Tule tahe nade wytese aõ aõkõ mahãduõ. Tii inatxi nieru sõmo-di rehure. ³ Tai Jesuisi rarybere: —Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny witxira ratyre. ⁴ Ijõ mahãdu tanieru uhedile rehumyhÿ. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure. ⁵ Dohodÿÿna hetomy ierydÿÿna tamy rarybere: —Erydÿÿdu, beteheke mana wihikÿ ruxera ruxera-di eryna heto riruxeranyreridi. ⁶ Jesuisi rirawyõnyre: —Kaiboho betehebennykre hetonihikÿ-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rÿiõtyhy, ibutumy heka kedejuxunykre. ⁷ Tiiboho ritÿÿraxinyrene. Tiubohe ibutumy kidiixixãwididÿÿnykre. Tiiboho ibutumy bede konanadÿÿnamy reakre. Timybohe arieryrenykre, aõma bede ibutumy rexihukre. ⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. Sõwemy dori rÿikre wanimy rarybemy rarekre: —Jiarÿ dori Kristu rare. Tahe iny sõwemy itxenadÿÿmy reakre. ⁹ Kaiboho wounarybe-ò, aõbina rybe-ò, boholakreu, breburenyõmykre. Kia heka kanakremy ratximyhÿre. Urile bededÿÿnana ikonanatyhy aõkõ rare.

¹⁰ Tii tamyreny rarybere: —Uritere iny lahinareny, ijõ lahinareny widee kanaaõbinanykre. Tule iòlõna mahãdu, ijõ iòlõna mahãdu-wana widee kanaaõbinanykre. ¹¹ Bede bedesu ijõ hãwã-ki kanamytatakre. Tahe aõkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkÿmydÿÿnana rarekre. Aõbrebuna brebuna kÿnyikre. Idi biu-ki aõwitxira kÿnyikre. ¹² Tiiboho arawahinyrenykre aòludu wedu-ò, iòlò-ò. Kaiboho heka aõhõkÿmy iu botÿÿnybenykre, watyhydÿÿ òraru-ki. Tiiboho arahatenyrenykre dohodÿÿna hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rÿiremy. ¹³ Rybewihikÿmy ibutumy bede bede hãwã hãwã-ò belyybenykre. ¹⁴ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtiõmy aõmybo kaiboho marybebenykre. ¹⁵ Kiautyhyle

aõmybo marybebenykremy bierykre. Kia tahe marybekre. Kai aõkõ dori marybekre, Deuxu Tyytybytyhy tahe rybedukre. ¹⁶ Asỹreny dori røtenawo-ò ararøtenyrenykre. Seriøre seriørele wii kidirubunykre. Tyby heka tariøre kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹⁷ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki adeereny. ¹⁸ Ibedeu araderenytiõ reseõtyhy. ¹⁹ Bexityhymy ta tai ixiery dori biu-ò mahenybenykre. ²⁰ Ijõ tahe Jesuisi rarybere: — Woudu mahãdu Jerusalẽ rirurawonykreu heka bierybenykre aõhuluhudunamy bede rỹirerimy. ²¹ Judeia hãwã hãwã-ki ratxiukeki, mahenybenykre bederatòòhøkỹ-ò. Inyõ Judeia hãwãkikeki, iribi òlò rỹikre. Idi inyõ bederokeki ixyby Jerusalẽ-ò ròteõmykre. ²² Kia txuu heka òwynatxumy rare. Ibutumy rybe tyyriti myna heka bede rỹikre. ²³ Kobexe heny hãwyy bõtõmy rỹira, tule hãwyy tariøre ritõnymy rỹira. Aõhøkỹmydỹỹnana kanakre tiu heka tuuõre. Debure nihikỹ heka kanake kia iny tyre-ki. Tiu heka kiamy bede roiõtyhy aõhøkỹmydỹỹnanamy. ²⁴ Sõwemy iny rurukre mayrehe-di. Iny sõwemy radykre ijõ bede-ò aõhøkỹmy tai rotỹỹnykremy. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu rasỹnykre Jerusalẽ hãwã-ki iu.

²⁵ Ixityre tahe Jesuisi rarybere: —Idi webòhòna rỹira txuu, aõhøkỹmydỹỹnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahãdu tule rurunykre, tule taina. Beòbò lau iwodỹỹ lau ibutumy iny ruberukre inihikỹ òraru-ki. ²⁶ Iu bede bede iny mahãdu aõhebo rotỹỹnymy, tatòhõtibre-di tiiboho reserenyre sutyre-ki tai. ²⁷ Iny retehekre

Deuxu Riøre, Hãbutyhyhykỹ dehemyynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre tatyhy-di.

²⁸ Tahe kia aõmydỹỹnana rỹikre, ywinamy bõibenyeu, iòhòlereri.

²⁹⁻³⁰ Tai tahe Jesuisi figueiraò-wana tahe bede ròkewesenanyre: —Figueiraò-di ini bexinohõtinybenyke. Tii heka tairu-txi, tanoiròsò ritỹmyranymyhỹreu, tai tahe bierybenykre wyra iòhòlereri. ³¹ Tule kia aõna aõnamy bobibenykreu, tii iòhòlereri. Ijò-ki iòhòwesele rỹire. ³² Inatyhymy adee ararybekre, kia wjinabòdu itueõtyhy aõna aõna rỹikre hãrele. ³³ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueõtyhy.

³⁴ Tahe Jesuisi tarybe rihumy rarybere: —Kaiboho bexiebenyke, betehenykre ixinohõtidiỹỹrenytyhykõmy. Roxina worana bedehesi-di timybo kaiboho atximyhỹtenytedi. Mona juberere biõbenykemy mohõtinyõke. Kaiboho dori teeryõtenyete tiubedemybo adòòsekre. ³⁵ Kiatxu kanakre tahe iwese nawii mynyna wese aõwesele rimumykre ibutumy bede

iny mahādu rimykre. ³⁶ Biebenyke tahe, Deuxu-ò bex-itòenybenyke. Kia tahe aõhebo rotỹỹnykre-ribi mahenyke. Bityhynyke Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykỹ, jiarỹ wahe.

³⁷ Txuõ txuõlemy tii Dohodỹỹna heto-ki ribedeerynyre ihãre tahe rummy Oliveira hãwãlò-ò rara. ³⁸ Rudile tahe sõwemy iny dohodỹỹna heto-ò rehemynymyhỹre Jesuisi rybe-ò ijohomy.

22

¹ Iòhòmý ratxireri Pascoa worana bedehesi kodohònykremy. Kia anarỹỹ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarỹỹ kia ròhònyre. ² Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu mahādu, tule bede erydỹỹdu mahādu Jesuisi rimyky ratxireri idi rirubunyky. ³ Satanasi heka Judasi Isariòwo-ki ralore, tii Jesuisi erydỹỹnaõ ihỹre. ⁴ Juda Isariò heka Deuxu aõmysỹdỹỹdu-ò rara Jesuisi riwahinyky. ⁵ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinyky riurenanyre. ⁶ Tahe Juda riijemyhỹre aõu aõu bedewihikỹ tamyreny riwahinyky. Wasimy riwahinyky tii roholare.

⁷ Juhu orotxu anarỹỹtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydỹỹna mahādu tamy rarybere: — Titxibo anarỹỹ rỹsỹnamy biroxyky atxiteri. ⁸ Tahe Jesuisi heka Pedro, Joaõ-wana riteònyre: —Kaiboho boike iny rỹsỹnareny ywidỹỹmy. ⁹ Tiiboho rỹỹraxire. Titxibo ariywinyrenykre? ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho boikre hãwãhãkỹ-ò. Tahe hãbu-wana wii biòbinykre butxi-di retyrerì. Tahe tii biheludunybeny. Titxibo heto-txi ralokreò, kaiboho tule bironybeny bitỹỹraxinybenykre heto wedu: ¹¹ —Wawedurený rarybera: —Titxiwexe anarỹỹ rỹsỹna arirỹsỹkre waerydỹỹna mahādu-wana. ¹² Tii heka adee kiditeòsinykre hetowoõ-txi biu-ki. Ibutumy rexihumy rỹire inydeereny. Tai rỹsỹna inydeereny biywinybenykre. ¹³ Tahe ierydỹỹna rexitare. Roire hãwãhãkỹ-ò. Tahe rotỹỹnyrenyre Jesuisi rybe myna. Tahe ibutumy rexihurenyre anarỹỹ-ò.

¹⁴ Kia txu rimyreu tahe Jesuisi nade taerydỹỹna waòinatxi reurò-wana byremy ronyrenyky. ¹⁵ Tii tamyreny rarybere: —Jiarỹ awanarený ariroxiky watxiwãhãre. Karibi dori warubuna-ò arakre. ¹⁶ Inatyhymy ararybekre: —Jiarỹ konanamy ayreny-ki ariroxiky. Ixyby ta Deuxu Iòlònakile tahe rikiroxirenykre. ¹⁷ Tahe vĩ mona hyna rimyre, rexitòenyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riòrenyre. ¹⁸ Inatyhymy ararybekre: —Tiu ixyby tuu ariòõtyhy Deuxu Iòlòna-ki kotyre. ¹⁹ Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyreu, raorore, rexitòenyre, tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: —Ahãxe, kia heka waumy wese rare.

Iu biroxikeu, warubuna-di mohõtinybenykemy. ²⁰ Biõbenyke! Kaa dori wahâlubu wesemy ratxireri. Tahe tamy riwahinyre riõrenykemy. Tai sõwemy iny rõhõnyke biu-ò hena-ò ibutumy òraruna ixãwididỹmy. Tuu rõhõnyra. Kia heka wadeewimy iny Deuxu-wana ratxiinyhỹre, wahâlubu òraru-ki. ²¹ Boholabeny inihe watyhedỹdu inykyrenykile ronyre. ²² Iwese tyyriti-ki roire wese heka arurukremy, Deuxu Riõre, Hãbutyhyhykỹ, jiarỹ wahe. Kobe làhàxe watyhedỹdu. ²³ Tiibohe tahe widee rarybere: —Mobo tahe rare? Mobo Jesuisi riwahinykre.

²⁴ Iribi tahe widee raryberenyre, mobo wiratyreremy? ²⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kabede iòlò mahãduy-ki iruru dire. Bede dinodu tahe iny rininire: Iny biòwa. ²⁶ Tahe ayreny-ki kawese aõkõ ihỹre. Inihikỹtyhy inyõ ratxikeki, tii in-yuhe deòdumy ratxikre. ²⁷ Tibo inytyhy rare? Roxidu mahãdu ada deòdu mahãdu? Roxidu mahãdu, aõhe inatyhy? Jiarỹ tahe ayreny-ki deòdu wesemy jiarỹ rare. ²⁸ Kaibohe heka wawanahyy atxitenyte aõhõkỹmy ratỹnynmyhỹreu. ²⁹ Tai tahe adee ruruna ariwahinykre. Iwese Waha wadee riwahinyre wese, adee ariwahinykre. ³⁰ Waiòlòna-ki kaibohe wawana biroxibenykre, biõbenykre. Tule rynana wiwihikỹ tyre-ki rỹdu mahãdumy bonybenyke. Israeli iny mahãdu heka kaibohe biòbitinybenykre, ibutumy judeu mahãdu wahe.

³¹ Jesuisi ijõ rarybere: —Simaõ, Simaõ, wadee boholatyhyke. Satanasi araurihirenykemy wadee rexitõenyre. Tahe adeeremy kanake araurihidỹmy. ³² Dori rexitõenymyhỹre, Simaõ, kai bityhynyhykemy. Wadee bõdòòsekeu, abiòwa mahãdu biwiòhenanyke. ³³ Tahe Pedro diwyònyde: —Awanahyy arakre, wanyrỹ, arurukre hãre, ròtenawo-ò arakre hãre. ³⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Pedro, kai biwatxiõnyke, hãnie hãbu ryrykõule biwatxiõnyke inataõmy.

³⁵ Jesuisi tamyreny rỹrãxire: —Juhu arateònyrenyreu anieruhynakõmy, asaurenkõmy, awarenyõmy, adeeremy aõbo aõ rasiranyre? Tiibohe dirawyòmy: —Aõkõ, aõ rasiranyõhyre. ³⁶ Tahe Jesuisi narybere: —Wiji tahe txibo inyõ inieruhynadikeki, saudikeki, biwykre. Txibo inyõ imayrehedikõkeki tayhyitxena-di rohonykre iòwy-di tahe tii riõbranykremy. ³⁷ Kamy dori Deuxu rybe tyyriti-ki roire:

—Òbitikõmy nodu mahãdu-wana tii rỹire.

Ibutumy timybo tyyriti wamy rarybere heka rỹikre. ³⁸ Tamy ierydỹna mahãdu rarybere: —Wanyrỹ, kaa inatxi mayrehe rỹire. Tahe Jesuisi rỹire rarybere: —Awire kia.

³⁹ Tahe Oliveira hãwãlò-ò roirenyre, taerydỹna mahãdu-wana. ⁴⁰ Tiibohe kowa-ò rehemynyreu, Jesuisi rarybere: Bexitõenyke! Tai tahe òraruna-txi beseõke. ⁴¹ Tahe

iko-txi urihimyò rareu, taowotimy resemy. Rexitòenyre: ⁴² — Waha, adee arexitòenykre. Adee awikeki, aõhõkỹmy dỹỹnana waribi biixãwidỹỹnyke. Tahe adeewikomykre, wadeewi ta aõkõre. ⁴³ Ýjuõ tamy nade biu-ribi tamy ruru riwahinyre. ⁴⁴ Sõwemy tahe rexitòenyre, iõsana-ribi resere bee wahe. Hãlubu wese heka ihỹre resereri bede-ò. ⁴⁵ Tii rehemynyre tai rahare rõrõrenymy roireriò. Tiiboho ele risarenyre sõwemy rabadeworenyreki. ⁴⁶ Tamyreny rarybere: —Aõherekibo tarõtenyteri? Biijebenykre, bexitòenykre.

⁴⁷ Tii rarybereri, aõwesele Judasi nade. Tii-wana doide hãbu mahãdu. ⁴⁸ Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Judasi, Deuxu Riòre bityhenykre aõbo, jiarỹ hãbutyhyhykỹ wahe? Waòbuò-di aõbo biwatyhenykre? ⁴⁹ Jesuisi erydỹỹna mahãdu tuu robireu, tamy rarybere: —Iny mayrehe-di araaõbinanyrenykre, Wanyrỹ. ⁵⁰ Kia ijoioõ mayrehe ritare tahe Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu deòdu nohõti riorore. ⁵¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixãwike. Tahe hãbu nohõti riteytenyre. ⁵² Tahe Jesuisi dirawyònyde tamyreny, Xiwe wahidỹỹdu mahãdu-ò, dohodỹỹna heto itxedu wedu-ò, matuari mahãdu-ò: —Kaiboho mayrehe-di, òhòte-di tiwaòrytenyteri jiarỹ wasiduòrysy wese. ⁵³ Jiarỹ tahe dohodỹỹna heto-ki watximyhỹ txuõ txuõlemy adeereny anaerynanymahãdenyde. Kowa-ki heka tiwamyõlemyhỹtenyde. Kia heka bededỹỹnana rexihure. Bede luru ruru roirerimy. Tahe aõbo iritina-ki rỹireri, kia heka kỹnyikremy.

⁵⁴ Xiwena wahidỹỹdu mahãdu dinodutyhy-ò wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyrenyre. Pedro riheludunyre ireheriòremy. ⁵⁵ Rehemynyreu tai Pedro ixitòteenymy heòtywera-ò ronyre heto itxeredu mahãdu-wana. ⁵⁶ Pedro ratximyhỹ-ò tahe deòduõ rehemynyre, ijadòma wahe. Pedro-di ijadòma retehemy ta rarybere: —Tii tule Jesuisi Nazareludu-wana ratximyhỹre. ⁵⁷ Tahe tii rexitxiõnyre: —Jiarỹ reeryõre aõmyboho kai tarybeteri. ⁵⁸ Ixybyle kowa ijoioõ Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijõ mahãduleõ tate. Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarỹ reerykõre hãbumy tarybetenyteri. ⁵⁹ Ijõ òrau tahe ijõ rarybere: —Inatyhy rare kai Jesuisi-wana ahãte, Kalileia mahãduõreki. ⁶⁰ Tahe Pedro rarybere: —Hãbu, reeryõre aõmybo tarybeteri! Tahe hãnie hãbu robura. ⁶¹ Jesuisi heka Pedro-ò retehere. Tahe Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Hãnie inataõmy robukre myna, kai waheludumy bedexitxiõnykre. ⁶² Pedro tahe iribi rexitareu, ixidee icy reamy rahinyre.

⁶³ Tahe hãbu mahãdu Jesuisi rihetenymy, rilahirenymyhỹre. ⁶⁴⁻⁶⁵ Tiiboho riruehetynymy rihetenymy

idi ritÿÿraxinymyhÿre: —Mowe arahâtenyra. Idi tahe sôwemy idi risinymyhÿreny.

⁶⁶ Rudile tahe judeu wedu mahâdu ributunyre xiwena wahidÿÿna mahâdu-wana. Jesuisi ridyrenykemy raryberenyre dohodÿÿna mahâdu-ò. ⁶⁷ Tamy ritÿÿraxinyre: —Kai aôbo Kristu tate, Deuxu Riòretyhy. Jesuisi rarybera: —Jiarÿ heka kohemy ararybekeki, kaiboho biwatyhynyôtyhy. ⁶⁸ Adeereny arÿÿraxikeki, kaiboho biwawyònybenyôtyhy. ⁶⁹ Kaiboho bierybenykre

Deuxu Riòre heka jiarÿ rare. Idi Waha rurunaweribi-ò aronykremy.

⁷⁰ Ibutumy tahe tamy rarybere: —Kai aôbo Deuxu Riòre tate? Tii rirawyònyre: —Iwese kaiboho tarybetenyteri wese jiarÿ inatyhy rare. ⁷¹ Tahe tiiboho raryberenyre: —Inyô irybe-ò ijohoke heka aôkôre, inybohore dori tuu roholarenyre.

23

¹ Kia iny ka ibutumy Jesuisi ridyrenyre Pilato-ò, bede dinodu-ò wahe. ² Idi tahe aôbina binahakÿmy tuu raryberenyre: —Kahâbu heka bede rijeijeinyreri iòlòmy ijoi radònykemy. Iribi iòlò-ò òwydÿÿ rÿiòmyhÿkemy rarybere. Ihâreta Deuxu Deòdÿÿnamy raremy idi iòlòmy rexininimyhÿre. ³ Tahe Pilato rÿÿraxire Jesuisi-ò: —Inatyhywe kai Deuxu mahâdu iòlòtyhy tate? Tai tahe Jesuisi riwyònyre: —Kai tuu tarybeteri, Wanyrÿ. ⁴ Tai tahe Pilato rarybere xiwe wahidÿÿdu mahâdu dinodu-ò, tule inysôwe mahâdu-ò: —Timyki kahâbu aôhòkÿmy wasÿdÿÿôna, aôò bina dori riwinyôlere. ⁵ Tai ixyby idi risÿnyrenyre: —Kahâbu heka Kalileia bede-ribi bede rijeijeinymy rareri, idi Judeia bede-di tule katahe kakile tuu rotÿÿnyre. ⁶ Taita Pilato rÿÿraxire: —Tii aôbohe Kalileia mahâduò ratxireri? ⁷ —Tii Kalileia mahâdu rare. Kia Pilato rieryreu, Herodi-ò riteònykemy rexinohòtynyre. Tii kia dinodureki. Ihâreta Herodi Jerusalê hâwâ-ki iu ratximyhÿ.

⁸ Herodi Jesuisi robireu heka reysare. Jesusimy robikemy riwisÿnymyhÿre sôwemy. Idi tahe tuu robireke, reòsare. Tai tahe reysare. Ini-ò roholahyymyhÿre. Tule aôwihikÿ wixira riwinykemy idi riwisÿnymyhÿre. ⁹ Idi tahe Herodi sôwemy rÿÿraximyhÿre. Jesuisi tahe rirawyònyôhyyre. ¹⁰ Aôbo xiwena wahidÿÿdu mahâdu wedu, tule bede ywina erÿdÿÿdu mahâdu sôwemy aôna aôna binamy tuu raryberenyre. ¹¹ Herodi tasoldado-wana tuu raòhòtemy idi risinymyhÿreny. Tyywihikÿ-di rirahananyrenyre. Iribi riòkesedÿÿnyre Pilato-ò. ¹² Juhuu heka Herodi Pilato òludumy widi raremyhÿ. Kia txule tahe widee rowoixirenyre.

¹³ Idi tahe Pilato tahe ibutumy xiwena wahidỹỹdu wedu, tule matuari mahãdu tule ijõ iny mahãdu ributunyenre. ¹⁴ Tamyreny rarybere: —Kaiboho heka wadee tedytenyteri bede jei jeiwidỹỹdumy tuu tarybetenye tebutenyteri heka. Jiarỹ akoreny-ò retỹỹraxinyre idi aõhe tai ibinamy rahaõhyre. ¹⁵ Tule iòlò Herodi tai ibinamy rahaõhyre. Tai diòkesedỹỹnyde. Tai iurenana ta aõhereki timyki irubuõna. ¹⁶ Urile raòhòtedỹỹkemy bede reywinyre idi ta ixinamy rakre. ¹⁷ Kiemy dori worana bedehesiu, ròtena-ribi inyõ heka ròhònymyhỹke. ¹⁸⁻¹⁹ Sõwemy iny heka rirajuare: —Aõkõre uritere ta Baraba biteònyke. Kia hãbu urile ruruke. (Baraba inyrubudỹỹdure. Bede jei jeidỹỹ-ki heka ròtena-ò ralore.) ²⁰ Tai Pilato Jesuisi òlòdỹỹmy riwisỹnnyhỹ tai ixyby rarybere: —Aõkõre Jesuisile ariteònykre. ²¹ Sõwemy iny ixyby rryre: —Aõkõre, itxeò-ki bitamadỹỹnyke! ²² Tahe Pilato tainatãõnany narybede: —Aõherewe, aõwe tii ibinamy riwinyre. Aõheka tai ibinaõhyreri rubu-ò rawahikemy. Òhòteòle ta arawahinykre idi ariteònykre. ²³ Ihãre ta iny sõwe mahãdu ire rirajuamyhỹreny itxeò nihikỹ-ò rurukemy. Ix-ierya iryreny-ò roholare idi tukremy. ²⁴ Iu Pilato heka Jesuisi riwahinyre rubu-ò tumyna rexitòenymyhỹreny. ²⁵ Ijõ hãbuõ ta ròtenawo-ribi riòlòdỹỹnyre, iixitòedỹỹreny myna wahe. Tii hãbu aleerydu rare, tahe bede jei jeidỹỹdu tule. Iwana ta Jesuisi rawahire irybemynarenymy aõhebo rotỹỹnykremy.

²⁶ Tahe Jesuisi ridyreny. Ryki tahe hãbuõ iutedereny-ò nade, Simaõ inire, Sireni hãwã ludu wahe. Nohòtiòlemy ta ityre itxeò nihikỹ ritidirenyre, iherenymy idi kanakremy.

²⁷ Sõwemy ihemy nodu sõwe. Iy-ki hãwyy mahãdu Jesuisi-di robumyhỹreny. ²⁸ Tii tahe tamyreny rexiòkesemy narybede: —Jerusalẽ hãwã ludu hãwyy mahãdu! Ixirahi bobubenyke ariòre rahi tule warahi ta aõkõre. ²⁹ Tiutxumybo bexirybenybenykre: —Hãwyyky bedekòby heka raritxòrenykoõre mahãdu rare, tohokuã ritònykoõre mahãdu tiku kuladu-di tarukikoõre mahãdu. ³⁰ Tiutxumybo

bexirybenybenykre hãwãlò-ò: —Watyreny bedeseke tule hãwãlò riòre-ò bexirybenybenykre: —Biwawòbenykre.

³¹ Wiji kawesemyhỹre hee itukure hãre. Timykrebo tahe hee irubukreu.

³² Ihãre tasỹse iny inatxi hãbu òbitimy nodu aõkõ ridyrenyre Jesuisi-wana rururenkremy.

³³ Tahe hãwãlò riòre-ò ratitybymy ninadu-ò ritehemynyreny. Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeò nihikỹ-ò rilamadỹỹnyreny. Ijõ ruruweribi-ò ijõ hyweweribi-ò. ³⁴ —Waha, idireny bexiruxetòenyke rieryõhyreny dori aõmybo rotodỹỹnyreri.

Tai tahe ityy wimy ritxuatuakremy dado-di rehumyhÿreny tibo iwidydukremy.

³⁵ Iny retehemy rÿimyhÿ taile wahe. Judeu wedu mahãdu tule Jesusimy rarybere: —Tii iny sÿwemy rihedÿÿnyre, kia aõherekibo tii rexitaõreri rubu-ribi, tii Deuxu deodÿÿna rarehãre. ³⁶ Tule soldado mahãdu rarybere aõbina binahakÿlemy. Diwyde tii aõna ta iny kremy rirahõreny tamy idi reare rijeny: ³⁷ —Kai inatyhymy judeu mahãdu iòlòmý atxiteri wana heka kaa bexitakre iribi. ³⁸ Itxeò ratya-ki tahe aõma timy roire tyyritidÿÿna.

—Kaa Heka judeu Mahãdu Iòlò Rare.

³⁹ Ijõ heka rarybereri Jesusibire-ki roireriõle tamy rarybereri: —Deuxu deodÿÿna tateki, bexitake tule biwatabenyke. ⁴⁰ —Wy, Deuxu lau taberuõlemahãte aõbo tule dori iny aõhõkÿmy rokotÿÿnykrelemy iny roireri. ⁴¹ Lòwudu tamy rarybereri: —Iny heka rurureri, aõbina binahakÿ iny riwinyre òraru-ki. Iny rurureri. Kaa hãbu rÿire tiu aõbina riwinyõhykyre. ⁴² Jesusi-ò rarybere: —Jesusi, watxi õhõti beakre Iòlòmý bonykreu. ⁴³ Jesusi tamy rarybere: —Wijile heka biu-ò heka rakakre.

⁴⁴⁻⁴⁵ Txutyemy bedè roronyre idi txioro txu rehehekÿ-ò bedè tuu rÿire. Inataõ òramy bedè rybinyre, rÿire. Heto-ki rahanaheridu urile raykare templo-ki wahe. ⁴⁶ Tahe Jesusi rirajuare: —Waha, watytyby adee rawahinyreri. Iu irybe rexihureu rurure. ⁴⁷ Soldado mahãdu wedu tuu ro-bire kia aõhebo rotÿÿnara tuu rarybere: —Kia inatyhymy hãbu òbitityhy rare. ⁴⁸ Ibutumy iny kia robire Jesusi rubu-ò rahinymy ròsere rexihetenyrenymy tabreti-ò. ⁴⁹ Ibutumy tii mahãdumy ratximyhÿre iribi ireheriòremy rexiijemyhÿ.

⁵⁰⁻⁵¹ Tii judeu bedè mahãduõ rare. Jyjemy inire. Tahe Kristu rubuna-ki awimy rahaõhÿÿre taijoi mahãdu-ribi. Tii dori Deuxu Iòlòna riraòmyhÿre. Ihãwã Arimatea inire. ⁵² Tai ta rare ixitodèdÿÿmy Pilato-ò, Jesusi umy kidiwahinykremy. ⁵³⁻⁵⁴ Tai tahe ritare itxeò-ribi tyy ura nihikÿ-di tyy-di ritÿtetÿtenyre. Manawabedewo-ò ritidire. Tai tiu iny rahãloonaõmyhÿre. Aõma judeu mahãdu elehyna txu wahe ixiywidÿÿnatxumy txu rÿireu heka aõma worana bedehesi txu. ⁵⁵ Hãwyy mahãdu Kalileia-ribi Jesusi-wana. Tiiboho doide Jyje-wana Jesusi hãloo-ò itxeremy. ⁵⁶ Tahe timybo roimyhÿ riòtudunyreny. Dòsedenyde iribi aderòna lÿnyre ywidÿÿmy iumy tÿnyrenamy.

Kia rexielehynyreny sabado txu bedè ywidÿÿna myna-di.

24

¹ Juhu txu semana bededÿÿnanau txuu deadeu hãwyy roire wabede-ò. Tiiboho riwyyre lÿnyrena. ²⁻³ Rehemynyrenyreu,

mana nihikỹ tahe ijò-ribi ratamy rỹire. Tahe ralòrenyreu, Jesuisiумы ihoðhyre. ⁴Wabede-ò rirònyrenyreu, robirenyre inatxi hãbu. Ityy urahakỹmy rononymhỹre tai. ⁵Tahe tiiboho bede riòtiinyrenyre idi tabrebu-di suò reserenyre. Ýjyò tamyreny rarybere: ⁶—Iny irumy kaiboho teijeteri kaki wabede-ki aõbo? Tii kaki ratxireri. Tii rexixara rubu-ribi adeereny rarybere wese Kalileia bede-ki: ⁷—Inyò riwawahinykre inybina-ò Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ. Itxeðtyre-ki arỹikre tai arurukre. Inataõ txu-di tahe rubu-ribi arexixakre. ⁸Tahe hãwyy irybe-di røhòtinyrenyre. ⁹Wabede-ribi rajaranyrenyre Jesuisi erydỹỹna mahãdu-ò ijyymy. ¹⁰Kia tiibohore: —Marie Madalena, Joana, Marie Txiause. Ijò hãwyy tule tii-wana roirenyre. ¹¹Iu tamy relyyreu, rityhynyðlerenyre. ¹²Pedro tahe rỹimy reare idi rajaranyre wabede-ò. Urile tykylemy robire tahe dòðsede, rexiòtiinyre.

¹³Itxuleu ta iny inatxi hãbu Jesuisi tyhydỹỹdu mahãdu tahe roirenyre Emau hãwã-ò. Jerusalẽ hãwã-ribi txibo 10 km wese irehere. ¹⁴Ibutumy aõhebo rotỹỹnyramy wiko relyymy ròimyhỹre. ¹⁵Iuleta Jesuisi tamyreny dehemynyde idi tiiboho-wana roire. ¹⁶Tiiboho tuu robirehãre timykibo rierykøhykyrenyre. ¹⁷Tahe Jesuisi ròtỹỹraxire: —Aõmywe widee tarybetenyteri. ¹⁸Iijõreny Klopamy nidu narybede: —Kai sohojilewe Jerusalẽ-ki aõhebo bede rỹira teerykøte. ¹⁹Tii dotỹỹraxide: —Aõherabo ta. Tiiboho tuu relyyre: —Jesuisi Nazare ludu kie. Tii Deuxumy rybedu nihikỹ heka rare, Deuxu-ò dori ibutu iny-ò heka rybe-ki aõni heka aõmywidỹỹ-ki heka ihỹỹna rare. ²⁰Waxiwenareny wahidỹỹdu wedu tahe wadinodureny itxeð nihikỹ-ò rurukremy riwahinyrenyre. ²¹Tule judeu mahãdu tarasadukresỹna raholarenyre. Ihãreta tukølemyta inataõ txumy rubu-ki bede idi rỹira. ²²Bederarasò-di wajoiireny hãwyyò ihãloo-ò roire. ²³Tai itxi rekoaðhyre. Dòðsedenydeki tahe Ýjummy riki robirenyremy delyydenyde. Tii Jesuisi rubu-ribi rexixamy tamyreny rarybere riki. ²⁴Wajoiirenyò tule ihãloo-ò roirenyre. Inatyhy rikihe rare. Urileta riki Jesuisimy robiõrenyre. ²⁵Tahe Jesuisi tyhy Klopaboho-ò narybede: —Aõherewexe Deuxu Rybedu mahãdu rybe awo-ki teximytentyteri tetyhynykøtenyteriki wahe. ²⁶Kialemy dori Kristu dori aõna aõnamy rotỹỹnykremy tai Deuxu riwowydynykremy. ²⁷Tahe Jesuisi rexidelenyre aõbo rybe ritina roiremy. Moisesi ryberiti juhuumy ritỹnynynyre. Timybo Deuxu rybe ritidỹỹdu raremy. Tiiemy heka iximyhyye rarybere. ²⁸Ibutumy tamy relyyhyyre ramyhỹrehyy tahe ritehemyny Emau hãwã-ò, tai inatxi hãbu rarikreò wahe. Tahe Jesuisi rarybere: —Aõkø arexinoranykre. ²⁹Tai ta tamy ihãrele rarybe-

myhÿre: —Txioinihe bodonyke kakile. Aõma bede ratxinyra ratxioronytyhyra. Taile tiiboho-wana rare ihetoreny-ò. ³⁰ Rorukurenyre riroxirenykremy. Tahe Jesuisi orotxu rimyre rexitòenyre Deuxu-ò. Tahe orotxu riororiorore imynareny. ³¹ Iu tahe aõwesele rierymy reare Jesuisi. Tai iruereny raraymy rieryrenyre. Tahe aõwesele iõmy iribi reny reare. ³² Tai widee raryberenyre kiamy. Iu tii Ryberitimy inydeereny rydi relyyreu, urile wawo ratooteemy. Kai tahe. Ijõ diwyònyde: —Kohe jiarÿ tulere. ³³ Iribi tahe ritamanyrenyre. Diòòsedenyde ixby Jerusalẽ hãwã-ò. Tiu waòsohoji reurò erydÿÿna itxi rekoarenyre. Tai tiiboho narybedenyde: ³⁴ Inynyrÿrenyhe rexixara. Pedro heka tuu robira: ³⁵ —Jiarÿboho tulerenyra wawanale ròirenyra rydi. Tule wadeereny orotxu riyreyrenyra. Taile reeryrenyre.

³⁶ Iu kiamy relymyhÿrele, Jesuisi dehemyntymy deade ityareny-txi. Riryberenyre ibutumy: —Ywina heka akirenyke! ³⁷ Ibutumy ruberurenyre ilau. Urile raresÿny tamy raholarenyre. ³⁸ Jesuisi rarybere: —Aõhebo taberutenyteri. Breburenyõmyke hewa biwatyhynybenyke. ³⁹ Jiarÿle ratxireri. Wadebò-di bedetehebedenyke, wawa-ò tule. Jiarÿ karare wadee inihe bideribedeny. Jiarÿ uni aõkõ watxireri. Uni dori idedire aõkõ wawese aõkõre bedetehebedeny inihe. ⁴⁰ Tai tahe tebò wotõ mona, tawa wotõmona, riteòsinyre tamyreny. ⁴¹ Ihãrele tahe rityhynyrenyõre, ibedesamy bede riòtiinymyhÿreny. Jesuisi tahe rexitòenyre tamyreny aõ rirÿsÿkemy. ⁴² Tamy riwahinyrenyre utura wòsi deyreõ. ⁴³ Rirasÿre ikorenyòle.

⁴⁴ Idi tamyreny rarybere: —Aõma wawanale ratximahãre, õhõtireny itxi reara. Aõma wawana atximahãtenyete juhuu. Ibutumy heka adeereny retÿnynymy rarybere aõmybo wamy rybe roimyhÿremy. Ibutumy heka Moisesi rybedu ritidÿÿnaki iritina-ki roimyhÿre. Wiuna tule wamy riritinyre. ⁴⁵ Tai tahe ritÿnynyre òbitimy irakyreny riraynyre. ⁴⁶ Ihetxiu rybe wãhã aõma Deuxu Deodÿÿna rurukre heka aõhõkÿmy rotÿÿnykremy. Ruru-ribi inataõ txu-di rexixakremy bede roire. ⁴⁷ Kaa rybe wihikÿ ritidÿÿna heka kaa Jerusalẽ bedeki robÿtÿkre ihãreta ibutumy iny iny kõkõmy bede bedemy robÿtÿkre. Kiamy heka ibutumy inydee marybebenykre. Iny riwatyhynymy rÿirakre heka ibutumy iòraru-ribi ariixãwididÿÿnyke. ⁴⁸ Tule terytenyteri ibutumy aõhebo rotÿÿnykremy. ⁴⁹ Tahe adee ariwahinykre iwese Deuxu rarybere wesemy heka adee ariwahinykre. Kaki hewa matxibenykre hãwã-ki. Tahe kanakre heka adee ruruõ biu-ribi. Iribi tahe bõhònykre karibi.

⁵⁰ Iribi tahe Jesuisi ridyrenyre Betÿniary-ò. Tai tahe rilãhãnanyrenyre tuu tamy rexitònyrenyre ibutumy tamyreny.

Tamy rexitòenyreu heka ilàhànamy tamy rexitòenyre biutxile ire rexidymy ramyhỹre ryananamy ramyhỹre. ⁵¹ Iu rilàhànanymyhỹrenyu, biu-ò rare. ⁵² Tamy rexitòenyra aõma làhànamy, wowydynamy rexitòenymyhỹre Deuxu-ò. Tai riwowydynymyhỹreny. Teysa-di diòkesedenyde Jerusalẽ-ò ixyby. ⁵³ Tai tahe Deuxu dohodỹỹna heto-ki ixyby ixyby rowowydynanymyhỹrenyre.

Joaõ

Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Joaõ Tyyritidỹdu

¹⁻² Ibutu aõna aõnakõu, Jesuisi rarehyymy raremyhỹ. Tii rybehyyemy raninira. Tii Deuxu-wana ihỹre. Ihãre tahe tii Deuxule rare. ³ Tii ibutuhukỹlemy riwinyre. Tiiõhyykeki tahe, aõ releõtyhy.

⁴ Umytuedeõna wahidỹdu tii ihỹre kia-di iny mahãdu rayky ritoosõnymyhỹre ritỹnynymyhỹre wahe. Kia loosõna heka bedede luru ludu loosõna rare. ⁵ Bede luru tỹnyna loosõna rare. Loosõna ròtamyhỹre, bedede luru tahe ròanodỹmyhỹre.

⁶ Deuxu teõduõ diteõnyde, Joaõ inire. ⁷ Tii loosõnamy rarybekremy nade. Kia rybe-di roholamyhỹreki, ibutumy iny rityhynyrenykremy. ⁸ Joaõ loosõna aõkõ rare. Urile tuu rarybekemy nade.

⁹ Jesuisile loosõnatyhy rare. Tii bedede-õ nadeu, ibutumy iny rayky ritoosõnyre. ¹⁰ Tii bedeki raremyhỹ, bedede widỹdu rare, ihãre tahe iny rieryõhyyre mobo tii ihỹre. ¹¹ Tasỹ mahãdu-õ dehemynyde, judeu mahãdu-õ wahe. Ihãre tahe ridyõhyyre, rityhynyõhyyre urile teramy reare. ¹² Iu inyõ Jesuisi rityhynymy ridyreu. Deuxu riõreõlemy risỹdỹnyre inimy rityhynyreki. Kia-õ tahe ruru tamy riwahinyre. ¹³ Kia ityhydỹdu tahe Deuxudeewilemy tule iriõreõmy roirekemy. Hãlubu-ribi aõkõ ratybienyre, urariribike aõkõ, hãbudeewike aõkõ. Deuxudeewilemy iny ihỹmyhỹrenyre.

¹⁴ Rybe tahe umyõ rimyre, demy rexiijenyre, inyyreny-ki rasỹnymyhỹre. Tii tỹxihikỹlemy Deuxu loosõna-di ratximyhỹre, ruxetõena-di inatyhyna-di nade. Inyboho tuu robirenyre. Deuxu Riõre delamy ratximyhỹre, sohojihyyre. ¹⁵ Joaõ Jesuisimy rarybere kia wese: —Kiamy heka adeereny rarybere. Tii wahewomy kanakre heka waratyre awityhyre. Tii dori wako-ki rarehyymyhỹ waribi juhuutyhy wahe. ¹⁶ Inyboho dori sõwemy ruxetõena iribi ritarenyre. Luuna sõwetyhymy tawo-ribi Jesuisi inydeereny diwahinyde. ¹⁷ Deuxu bedeywina tahe Moisesi òraru-ki nade inydeereny. Ruxetõenamy tahe inatyhyna Jesuisi Kristu òraru-ki nade. ¹⁸ Inyõ heka tiu Deuxumy robiõtyhy. Deuxuriõre delale heka itỹnydỹdu rare. Tuunatyhy-di taãxiõtiki rimyre. Tiile iny-õ Deuxu ditỹnynde.

¹⁹ Judeu mahãdu Jerusalẽ-ribi xiwena wahidỹdu mahãduõ diteõnyde Joaõ dỹraxydỹmy. Levita mahãduõ tule diteõnyde. Tahe roirenyre ritỹraxykemy mobo tii raremy. ²⁰ Tahe

Joaõ-ò rỹraxirenyre aõhereriwe mobo atxiteri. Joaõ dirawyõnyde inatyhymy rexitxiõnyreri: —Jiarỹ Kristu Deuxu deòdỹỹna aõkõ jiarỹ rare. ²¹ Tai tahe ixityre tamy rarybere: —Mobo tahe atxiteri, Elia aõbo. Aõkõre, Joaõ rarybere. Tahe Deuxu dee rybedu atxiteri inyboho riraðrenyleriõ wahe? Joaõ rarybere aõkõremy. ²² Tamy tahe ixityre raryberenyre: —Wakoreny bedelyyke mobo atxiterimy. Tai iny deòdỹỹdu mahãdu-ò arelyyrenykre. Aõmybo iximy manarybeke? ²³ Tahe Joaõ rarybere: —Jiarỹ Isaia Deuxumy rybedu wesele adeereny ararybekre. Jiarỹ rybeterenaduõ jiarỹ rare. Jiarỹ bederahy-ki iny-ò rarywãhã.

Inynyrỹ-ò ryõ biòbitinyke.

²⁴ Fariseu mahãdu-ribi kia mahãdu roirenyre. ²⁵ Tai tamy rarybere: —Kai Kristu aõbo tate? —Aõkõre. Elia aõbo? —Aõkõre. Deuxu dee rybedu aõbo? —Aõkõre. —Aõhereki tahaka iny teratysebenyteri? ²⁶ Joaõ dirawyõnyde: —Jiarỹ bedi iny reratysebenyteri. Inyõ tahe ayrenykile ratxireri. Tii tahe teeryõmahãtenyete. ²⁷ Tii wahewo-ribi kanakre. Jiarỹ raixỹrumy watxireri iwataana ese-ki, tii waratyrereki. ²⁸ Kia ibutumy aõhebo rotỹỹnyre Betỹnia hãwã bedeki. Jordaõ bero kowa weribi ijã-ki ihỹre. Tai iule Joaõ iny riratysybenymyhỹre.

²⁹ Txubiòwau tahe Jesuisi Joaõ-ò kedehemynykemy nade. Tahe rarybere: —Beteheke, kowa Deuxu budoeni naderi. Tii òraru-ribi iny ritakremynade. ³⁰ Tuu jiarỹ rarybereu, inyõ wahewomy kanakre. Tii waratyre awityhy rare. Tii dori wako-ki rarehyymyhỹ waribi juhuure. Kia rarybereu tule jiarỹ tuurarybemahã. ³¹ Reeryõre heka tii, ihãre tahe anade tii aritỹnykemy judeu mahãdu-ò. Tai tahe anade iny bedi reratysebenymahãremy. ³² Tahe Joaõ tamyreny relyyre: —Jiarỹ Deuxu Tyytybytyhymy rabire tamy dobehede-ò. Bòtòe wesemy ityre-ò desede. ³³ Deuxu riwateõnyre bedi iny aritatysebenykykemy. Tahe riwateõnyreu tahe wadee rarybere: —Aõmy kai bobikre? Deuxu Tyytybytyhy ronony resekele inyõtyre-ò. Tii sohojile tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iny riratysybenykre. ³⁴ Jiarỹ tuu rabire, tai tahe reeryre, tule taheka relyywãhãre, tii inatyhymy Deuxu Riõre raremy.

³⁵ Itxubiòwau tahe Joaõ taerydỹỹna inatxiõ-wana raremyhỹ. ³⁶ Tahe Jesuisi nadeò tuu robire. Tahe tamahãdu-ò rarybere: —Kowa tahe Deuxu Budoeni naderi. ³⁷ Kia rybe-ò tii-boho roholareu, tahe ròirenyre Jesuisi riheludunyrenykre. ³⁸ Jesuisi tahe tuu robire ihemy roirerimy. Tahe tamyreny rarybere: —Aõbo teijetenyteri. Tahe dirawyõnyde: —Rabi (kia rybe tahe irybereny-ki, erydỹỹdu rare), titxibo kai

tasÿnymahâte. ³⁹ Jesuisi rirawyònyre: —Bòdòibedenyke betehebennykemy. Tahe tii-wana roirenyre, tamy reteherenyre. Tahe txioromy tii-wana ihÿmyhÿ. ⁴⁰ Joaõ rybe-ò ijohonaduõ, Jesuisi helududÿÿduõ, Andre rare. Tii Simaõ Pedro seriòre rare. ⁴¹ Andre tahe taseriòre Simaõ aõwesele rioryre. Tahe tamy rarybere: —Mesia-ki inyboho rahamy ratximyhÿrenyre. (Ka rybe, Mesia, heka. Kristumy rare, Deuxu deòdÿÿna rare.) ⁴² Tahe Andre Jesuisi-ò Simaõ didyde. Jesuisi Simaõ-ò retehere urihimyò idi tamy rarybere: —Kai Simaõ tate, Joaõ riòrere. Iribi tahe ani Sefamy rarekre (Kani heka Pedro rare.)

⁴³ Itxubiòwau Jesuisi Kalileia-ò rakremy ixi-di røhõtinyre. Tahe Filipi riijere. Tamy rarybere: —Wahemy manakekò aõbo. ⁴⁴ (Filipi tahe Besaida hãwã luduõ rare Pedro, Andre-wana ihãwãluduõle rare.) ⁴⁵ Filipi tahe Natanaeli witxi reare. Tamy rarybere: —Moisesi bede ywina tyyriti-ki inyõmy rarybere: —Tule Deuxu dee rybedu tyyriti-ki rarybere. Taile rahare. Jesuisi ihÿre. Nazare hãwã luduõ rare. Jyje riòre rare. ⁴⁶ Tahe Natanaeli ritÿÿraxinyre: —Aõwihikÿ aõkàbo Nazare hãwã-ribi kadòhònykre. Filipi rirawyònyre: —Manake betehekemy. ⁴⁷ Jesuisi Natanaelimy robire naderimy tahe tuu rarybere: —Kowa judeu mahãduõ inatyhy rare. Tii hãbu òbiti rare. ⁴⁸ Tahe Natanaeli rarybere: —Timykibo tiwaeryteri. Jesuisi rirawyònyre: —Figueira òra-ki tanyteò, umy rabire. Filipi aòrysomy raõreule, umy rabire. ⁴⁹ Natanaeli rimasajuamy rirawyònyre: —Kai Deuxu Riòre tate Inyerydÿÿdu tate. Kai judeu mahãdu Iòlò tate. ⁵⁰ Jiarÿ adee rarybera: —Figueiraòra-ki umy rabireki. Kiakile aõbo, tiwatyhnyteri. Iratyre aõna aõna wiwihikÿ adee ariteòsinykre. ⁵¹ Inatyhytyhymy adee araybekre: —Biuwetyy riranykre. Jiarÿ biuloosòna hãbu jiarÿ rare. Ýjuboho Deuxu-ribi wadee doideò kai bobikre. Idi waribi roireò bobikre.

2

¹ Inataõ txu-di tÿmyra herina txumy reare. Kana hãwã-ki Kalileia bedeki. Jesuisise tai ratximyhÿre. ² Jesuisi tule rito-binyre tamy rakremy taerydÿÿna mahãdu-wana. ³ Lisinaube tya-ki vÿi mona ituere. Tai Jesuisise Jesuisi-ò rarybere: —Vÿi mona ituere, imona kòre. ⁴ Jesuisi rarybere: —Nadi, aõhebo arotÿÿnykre. Aõka wawidÿÿkõna wabededÿÿnanamy aõkõka bede rÿireri. ⁵ Tahe Jesuisise deòdu mahãdu-ò rarybere: —Anowidÿÿkÿmy adekereny tiki rarybekeki, ibutumy biwinybennyke. ⁶ Debòsohoji reurò mana butxi nihikÿ tai rÿimyhÿ judeu mahãdu ibe-di brebu òraru-ki aõna aõna risuhòmyhÿre worana bedehesinau. Mana butxi sohoji sohoji 80 urihixina ratyre rimyre. ⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Ibutumy

bedi bitỹxinybenyke. Tahe ibutumy ijà ratyire ritỹxinyrenyire.
⁸ Katahe iribi bitake. Worana bedehesi wedu-ò biwybenyke imona. Tahe riwyrenyire. ⁹ Kia bee heka Jesuisi riwitxiranyire vỹ monamy. Tahe iwedu riurihire, rieryõre tiribibo nade. Deòdu tahe rieryre juhoo bee rare. Tahe iwedu rarybere weryrybò heridu-ò: ¹⁰—Katahe awityhyre. Kai ijõ-ribi iwitxi-ratyhymy tewinyteri. Ijõ iny heka awityhy iko-ò ritxiwimyhỹ. Ihewomy tahe awiriõre ritxiwimyhỹre. Kai tahe awityhy ikonana-ò teyrubunyta. ¹¹ Katahe aõna aõna wiwihikỹ iny itxerenamy juhu ludu rare. Kana hãwã-ki Kalileia bedeki ihỹre. Tii tarurutere riteòsinymyhỹre taerydỹỹna mahãdu-ò. Tai ierydỹỹna mahãdu rityhynyre.

¹² Iribi tahe Kafanaõ hãwã-ò Jesuisi dobehede tadi, taseriõre, taerydỹỹna mahãdu tii-wana roirenyre. Ijõtxumy tahe tai bede tỹnyra rỹira.

¹³ Pascoa worana bedehesi iòhòmy rỹireu, Jerusalẽ rotuore kia tahe judeu mahãdu worana bedehesina rare. ¹⁴ Tai Jesuisi Deuxu dohodỹỹna hetowo-ò ralore. Tahe iwo-ki itxi reare sõwemy aõna aõna-di rohonyreriò, broreni-di ijohodu-txi, budoeni-di ijohodu-txi, bòtòe-di ijohodu-txi, tule nieru witxira witxira wibydỹỹdu mahãdu-txi reare tai ronymyhỹki. ¹⁵ Jesuisi reroti awaru hãtena wesemy riwinyre. Idi tahe dohodỹỹna hetowo-ribi ibutumy riòlòdỹỹre, budoeni, broreni-wana, tahe nieru wibydỹỹdu mahãdu oworubesedỹỹ-di Jesuisi rehure, tai nieru rejuxunyire. ¹⁶ Tahe rare bòtòe-di ijohodu-ò. Tamy rarybere: —Biòlòdỹỹnyke wa. Waha heto dori aõ-di ijohona aõkõ rare. ¹⁷ Tahe Jesuisi erydỹỹna mahãdu tõhõtiti-txi reare aõbo Deuxu Tyriti-ki roiretxi:

—Waha heto yrubudỹỹna-ki dori riwasamyhỹre. Ariyrubunykemy dori watxireri, tai riwasareri.

¹⁸ Judeu mahãdu Jesuisi-ò rỹỹraxire: —Aõherekibo kai teòlòdỹỹnyteri. Mobo he arateranyreri tuu biwinykemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Deuxusỹ-di behuke tahe inataõ txu-di aditamadỹỹnykre. ²⁰ Tahe judeu mahãdu rarybere: —Ka heto 46 beòra-di relere, timykibo kai inatãõ txu-di biwinykemy. ²¹ Jesuisi tahe Deuxusỹmy taumylemy rarybere. ²² Iribi tahe iu rubu-ribi iixixana-txi tõhõtireny reare, kia tuu rarybere-txi. Tai heka iritina rityhynyre, tule Jesuisi rybe rityhynyre.

²³ Jerusalẽ-ki Jesuisi Pascoa worana bedehesidỹỹna riwyre. Aõna aõna wiwihikỹ inyy-ki ritxienyire riwinyre. Tai sõwemy iny inityhy rityhynyre. ²⁴ Jesuisi tahe urihimyòle iny rityhynyre. ²⁵ Tii dori ibutumy iny rayky rierymyhỹre. Inyõ

timy iny raremy tiu tamy aõna relyyõtyhy tii ibutумы aõerydu rareki.

3

¹ Nikodema fariseu mahãduõ rare. Tii judeu mahãdu we-duõ rare. ² Tii rudimy Jesuisi roramy rara. Tahe tamy rarybere: —Wanyrỹ, reeryrenyre kai Deuxu-ribi erydỹỹdu tate. Inyõ Deuxu-diõkeki tii aõ wiwihikỹ riwinyõtyhy. Iwese aõ wiwihikỹ kai tewinyte wese. ³ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: —Inatyhytyhymy adee ararybekre: —Inyõ ixityre reakõkeki, tiu Deuxu Òlõnasỹmy robiõtyhy.

⁴ Nikodema rỹỹraxire: —Timykibo matuari ixityre reakemy. Timyrabo, ixyby tadiwo-ò iny ralõkeki aõbo ixyby iny raumynyke. ⁵ Tahe Jesuisi rirawyõnyre. Inatyhytyhymy rarybere. Inyõ bera-ribi ratybienyõkeki Deuxu Tyytybytyhy-ribi ratybienyõkeki, tiu ralõõtyhy Deuxu Òlõna-ò. ⁶ Deribi tybie heka dee rare. Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie tasỹ tyytyby rare. ⁷ Idi wanaõtaõmy aõmybo rarybereridi ixityre ijiranamy. ⁸ Tiò tiò yhy ribonymyhỹre: —Iwodỹỹ taholate, tahe tiribibo namyhỹde teeryõmahãte tiõhe ramyhỹre teeryõte, kia wesele iny Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie iny rỹire. ⁹ Tahe Nikodema rỹỹraxire: —Timyrebohe kia ratxike. ¹⁰ Jesuisi dirawyõnyde: —Kai judeu bede erysydỹỹdu tate ihãrele teeryõte aõbo. ¹¹ Inatyhytyhymy adee rarybere aõmybo reeryre, aõmybo rabire. Ihãrele tahe kia tetyhynyõte. ¹² Bede aõmydỹỹnanamy rarybere tahe tetyhynyõte. Timybo bityhynyke biu aõmydỹỹnanamy ararybekeki. ¹³ Iny sohojile biu-ò raõwõnyre, Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ rare. Tiile iribi juhu dobehede. (Tiile isỹre. Taile isỹ roire.) ¹⁴ Iwese Moisesi bederahy-ki womati hemylala ritamadỹỹnyre wese, Kiawesele jiarỹ, Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ, wadi kidiwatamadỹỹnykre. ¹⁵ Tahe inyõ wadi rityhynykeki, umytuedeõna tuu ritamy rỹihyy rakre.

¹⁶ Deuxu Riõre sohojihyyle rare. Deuxu bede ludu mahãdu ibutумы iluutyhyre. Tai tahe tariõre diteõnyde iny rityhynykre. Inyõ tii rityhynyre-wana, umytueõnahakỹ ritakre. Tii ruruõtyhy rubu bina bede-ò. ¹⁷ Deuxu taRiõre bede-ò diteõnyde bede iny mahãdu tarasadумы rarekemy. Aõ iny ywisidỹỹna-ò rirutykemy aõkõ. ¹⁸ Inyõ rityhynymyhỹreki, tii ywisidỹỹdu idi rehuõtyhy. Iny rityhynyõmyhỹreki tiihe aõhõkỹmy dỹỹnana-txi riteõnykre Deuxu idi ratximyhỹre, tii dori Jesuisi rityhynyõhyymyhỹre, Deuxu Riõre dela wahe. ¹⁹ Ibinatyhymy iny aõmydỹỹnana bede bedemy rỹira, tai bede luru-ki rira tamy awira. Tuu loosõna nadeu, tamy ibinare. Tai tahe Deuxu riteõnykemy idi ratximyhỹre. ²⁰ Inyõ aõbinahakỹ

rotÿÿnymyhÿre, loosona dera heka tuu rÿira; loosona-ò rehemynyõtyhy, rehemynyre-wana, iny taaõbina bina rierymyhÿre. ²¹ Iny tahe awiwihikÿle rotÿÿnymyhÿre-wana tii tahe loosona-ò rehemynykremy rÿira, taaõmydÿÿnana dori Deuxudeewimy ririmyhÿre, ibutu iny rierykremy ririre.

²² Iribi tahe Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-wana Judeia bede-ò ròirenyre. Tai heka bededÿÿnanaõ riwyre. Tiiboho iny ityhy-dÿÿdu mahãduõ tai riratysebenyrenyre. ²³ Joaõ iribi iòhòmy ratxireri. Iny riratysebenymyhÿre. Tii Eno hãwã-ki Salí hãwã-ribi iòhòmy roire. Tai riratysebenyre sòwemy bee tai roimyhÿreki. Sòwemy iny tamy ratysebenymy rare. ²⁴ (Joaõ iu rotenamy ralòõlemy ratximyhÿ.) ²⁵ Judeu mahãduõ, Joaõ erydÿÿna mahãdu-wana rybetere txiõdÿÿna ròhònryra, bede ywina òbiti aõmydÿÿnanamy wahe. ²⁶ Tahe Joaõ erydÿÿna Joaõ-ò doidenyde rarybekremy: —Waerydÿÿdureny. Kai hãbumy telyymy tatemahã, kia Jordaõ kanawe-ribi ijà-ki umy-wana raremyhÿ, tii ròratysebenyneri. Sòwemy iny tamy wirotyre. ²⁷ Tahe Joaõ tamy rarybere: —Kia wadee awire aõ aõkõ iny ritamyhÿre, biu-ribi kanakekile tahe iny aõ ritake. ²⁸ Jiarÿ heka Jesuisi nonanamy ijyymy diwateònyde wahewo-ribi kanakremy. Jiarÿ tii aõkõ rare. Tii tahe Kristu tyhy rare. Jiarÿ kiamy juhUU rarybewãhãre: —Kia tahe teerytenyte. ²⁹ Inatyhymy tahe hãbumy heridu wesemy Jesuisi rare. Ibutumy iny tuu robikemy tamy wirotyre. Ibiòwa weselemy jiarÿ rare. Tahe irybe-ò raholareu, reysamy rarewãhã. ³⁰ Tai wadee awire iny tii rieryreki, waribi tahe nohòti rosakemy idi watxiwãhãre.

³¹ Tii biujuxahakÿ-ribi nadeki ibutu ratyremy ratximyhÿre. Bede-ribi jiarÿ anadeki, tahe bede ludu jiarÿ rare, bede aõmydÿÿnanamy rarybewãhãre. ³² Tii rarybere aõmybo roholare, robire, tahe ijõ iny rityhynyõhyre irybe. ³³ Inyõ tahe rityhynykeki, tii tule ijõ-ò rarybere, Deuxu inatyhy rare wahe. ³⁴ Deuxu deòdÿÿna heka irybelemy rarybere Deuxu dori Tatytybytyhy ibutumy tamy diwahinyde. ³⁵ Tyby taRiòre luure, tai tahe ibutu aõmydÿÿnana ywisidÿÿmy tamy diwahinymy diteònyde. ³⁶ Iny Jesuisi rityhynymyhÿreki, umytuedeònahakÿ-dí iny rÿira. Inyõ tamy ratxiòkeki, tiu umytuedeõna robiòtyhy, Deuxu ykarana dori tii-wana ratximyhÿre.

4

¹⁻⁴ Inyõ fariseu mahãdu-ò rarybere: —Jesuisi Joaõ-ribi iny sòwemy diratysebenymyhÿde. Sòwemy iny ritamyhÿre

ierydÿÿmy. Tahe Jesuisi aõkõ ròratysebedÿÿmyhÿre, ierydÿÿnale tahe riratysebenymyhyre. Iu Jesuisi kiamy rieryreu tahe, Judeia-ribi rexitare. Roirenyre Kalileia bededõ ritehemynykemy. Roirenyreu tahe Samaria bededihyyle riõhõrenyre. ⁵ Samaria bededõ hãwãõ-õ tahe ritehemynyre. Sika inire. Ijaõ riõresu-ribi iõhõmy ròira, tariõre Jyje-õ riwahinyre wahe. Ijaõ behãloo tai rÿimyhÿ. ⁶ Txutyeyu tahe Jesuisi elerihynymy rononymhÿ tatilemy nadeki berysyna werora-ki. ⁷ Tahe Samaria mahãdu hãwyyõ dobehede beixemy. Jesuisi tamy rarybere: —Beõ inihe wadee bidiõke. ⁸ Jesuisi erydÿÿna mahãdu tahe juhuyu roirenyre hãwã-õ rÿsÿna itxemy. Tai Jesuisi riraõmy rononymhÿ. ⁹ Tahe hãwyy rarybere: —Kai judeu mahãdu tate, jikarÿ samaria mahãdu rare. Anoherekibo wadeke texitõenyteri bemomomy. (Judeu mahãdu Samaria mahãdu-wana wiyemy reaõhyymyhÿre. Widi õludu wesemy rare.) ¹⁰ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: —Kai heka teeryõhyteri mobo jiarÿ rare wahe. Tule, Deuxu wahisidÿÿna teeryõte. Tiwaeryteriwana kai bedexitõenyke, tahe bee irumy ihÿre adee ariwahinyke. ¹¹ Hãwyy rarybere: —Wahÿ, timybo bee irumy ihÿre wadeke kanakre. Kai ahynakõre, hãloko heka behekyre bee irehere. Timybo bee iru kumy-wana ratxireri. ¹² Kai anobohe inytyby Ijaõ ratyrere. Tiki heka behãloko wedu juhuku rare; idi riwahinyre inydekereny. Iribile iritxiõre riõmyhÿre tiki-wana, ibroreni riõmyhÿre. ¹³ Jesuisi tahe tarybetyhy-di rarybere: —Inyõ kahãloobemy riõkeki, ixityre bemomomy ruruke. ¹⁴ Jiarÿ bee ariwahinyke. Inyõ tahe kiabemy riõke-wana, tiu bemy tamy umytuedeõnahakÿ riwahinyhyymyhÿre. ¹⁵ Tahe hãwyy rarybere: —Wahÿ bee tuedekõdu ikuny tuu kariõke. Tai kakõ kanakõtyhy berysomy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Maa hÿny, ahãbu biõryke, tahe manake. ¹⁷ Hãwyy dirawyõnyde: —Anokõre, wahãbukõre. Jesuisi rarybere: —Inatyhymy tarybeteri ahãbuõremy. ¹⁸ Kai heka iruyre ahãbu tate. Wijina tahe ahãbu aõkõ rare atÿhibiõwale wahe. Kia tahe inatyhymy tarybeteri. ¹⁹ Wahÿ, wiji tahe arakeryra, kai Deuxu rybeduõ tate. ²⁰ Wahareny Deuxumy reàlãmehÿre kahãwãlõ-ki. Amahãdu anokõ, tamy tahe Jerusalẽ Deuxu deàlana rare. ²¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Lerÿ, warybe bityhinyke. Kanakre itxu kahãwãlõ-ki aõkõ, Jerusalẽ-ki aõkõ Waha Deuxu deàlana rarekre. ²² Kaiboho aõmybo tealate teeryõtenyte. Jiarÿboho tahe aõmybo reàlare, reeryrenyre, tarasana dori judeu mahãdu-ribi nade. ²³ Kia bededÿÿnanamy reara. Inyõ Waha Deuxu àlanamy ratximyhÿreki Deuxu Tyytybytyhy-di, inatyhyna-di reàlãmehÿke. Tuu deàlana mahãdu Deuxu riijemyhÿre. ²⁴ Deuxu Tyytyby rare: —Tai tahe tudeàlanadu tattytyby-ki inatyhyna-ki tuu

reàlâmhyhÿre. ²⁵ Kia tahe jikarÿ rekeryre, Mesia kanakre, Deuxu dekòdÿkÿnamy wahe, Kristu inire. Tiki kanakreku wahe, ibutumy inydekereny anona anonamy relykykre. ²⁶ Jesuisi rarybere: —Jiarÿ tahe tiire, umy-wana wiji rarybereri wahe.

²⁷ Tahe Jesuisi erydÿÿna mahâdu rehemynyre. Hâwyy-wana rarybereriki tahe ribedeòtiidÿÿnyrenyrene. Tahe inyõ tamy rÿÿraxiõhyyre. Aõmybo tamy rÿÿraxire, ada aõherekibo tamy rarybereriki. ²⁸ Iu tahe hâwyy tabutxi ririre, hâwã-ò rara. Tahe tahãwã mahâdu-ò rarybere: ²⁹ —Bodoibedenyke wahemy. Betehebennykemy hãbu-kò. Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratÿkÿnymahãremy. Tiki kòsana Kristu ratxireri. Deuxu dekòdÿkÿna rare. ³⁰ Hãwã-ribi roirenyre Jesuisi-ò. ³¹ Iu hâwyy hãwã-ki rareamyhÿreu, tahe ierydÿÿna Jesuisi-ò rarybere: —Iny erydÿÿdureny rÿsÿnaõ birÿsÿke. ³² Tahe Jesuisi rarybere: —Warÿsÿnadire wahe. Kaiboho heka kia rÿsÿna teeryõtenyete. ³³ Tahe widee raryberenyre: —Inyõ kãaõboka tamy rÿsÿnaõ riwyreri. ³⁴ Jesuisi rarybere: —Wadeòdÿÿdu deewimy ariwinykemy idi watxireri. Kia tahe warÿsÿnare, iaõmysÿdÿÿna arihukemy wahe. ³⁵ Maixõmo butuna inaubiõwa ahâdu-di bidiòrarunybenykremy kaiboho tahõtintenyteri. Tahe aõkõre adeereny ararybekre. Betehebennyke bedero-ò. Maixõmo redenamy rÿire. ³⁶ Kia maixõmo butudÿÿdu iòwy ritake, tahe umytuedeõnahakÿ-ò iny ributunyre. Tahe wiwanale riwodeysanymyhÿre ibròdÿÿdu ibutudÿÿdu-wana. ³⁷ Iwese inyõ rarybere wese, inatyhy rare. Ijõ tahe ibòròdÿÿdu rare. Iwitxira tahe ibutudÿÿna rare. ³⁸ Jiarÿ kaiboho arateònymahãre. Aõbo tebòrònyõtenyete tahe bibutunyke. Juhuu inyõ raaõmysÿdÿÿre: —Kaiboho tahe iraty temytenyete.

³⁹ Tahe hâwyy òraru-ki sòwemy Samaria hãwã mahâdu rityhynyre. Hâwyy rarybere juhUU: —Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratÿkÿnymahãre walananonanamy relykyre. Kia rybe òraru-ki tahe rityhynyrenyrene. ⁴⁰ Samaria hãwã mahâdu tahe Jesuisi-ò rexitòenyre tii-wana roirekemy. Tahe Jesuisi tii-wana inatxi txumy riwyrere. ⁴¹ Sòwemy tahe rityhynyre Jesuisi Rybe òraru-ki. ⁴² Tahe hâwyy-ò rarybere. Wiji tahe arybe òraru-ki aõkõ retyhynyrreri. Tamy tyhy-ò jiarÿle raholare, tahe reeryre tii bede iny tarasadu tyhymy raremy.

⁴³ Inatxitxu-di tahe Samaria-ribi rare Kalileia bedè-ò. ⁴⁴ Jesuisile dori rarybere: —Deuxu rybeduõ uladumy ijirana bedè-ki iny rityhynyõhyymyhÿ. Tiu tamy wowydynaõ riwahinyõtyhy. ⁴⁵ Kalileia mahâdu juhUU Jerusalè-ò tule roirenyre, worana bedehesi rÿimyhÿraõ. Ibutumy aõbo Jesuisi riwinyra heka tiiboho reteherenyre. Tai Jesuisi tasubede-ò

rehemynyre tiiboho awimy ridyrenyre.

⁴⁶ Tahe ixityre Jesuisi rehemynyre Kana hãwã-ò. Juhuu tai bee riwitxiranyre vñi monamy wahe. Bede dinodu aõmysÿdÿÿdu Kafanaõ-ki rasÿnyre. ⁴⁷ Jesuisi Kana hãwã-ki ratxirerimy hãbu roholareu, tamy rara. Tariõre dori ibinamy roire taheto-ki. Jesuisi-ò hãbu rarybere: —Manakekõ aõbo waheto-ò wariõre biteytekemy. ⁴⁸ Jesuisi rirawyõnyre: —Kaiboho bede aõmydÿÿnana wiwihikÿ tetehtenyteule tetyhynytenyte. ⁴⁹ Hãbu heka Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrÿ, wylemy manake wariõre rurukreko-txi. ⁵⁰ Jesuisi rarybere: —Bòõseke, ariõre dori awimy relera. ⁵¹ Tahe tii Jesuisi rybe rityhynyra tai ròõsere taheto-ò rakemy. Ijõ txu tahe ryro-ki teõdu-wana witxi reare. Tii rarybere: —Ariõre reytera ahetakile. ⁵² Hãbu ritÿÿraxinyre tiubo reytera. Tahe relyyre. Kaule, txutyeyu reytera. ⁵³ Jesuisi rarybereu, kiaule iriõre reytera. Hãbu rieryre. Tai tahe idi ibutumy hãbu sÿmahãdu Jesuisi rityhynyre. ⁵⁴ Kia tahe Jesuisi inatxina aõna aõna wiwihikÿ iny itxeranamy riwinyre Kalileia bedeki.

5

¹ Iribi tahe judeu mahãdu worana bedehesimy rÿimyhÿ. Tai tahe Jesuisi rare Jerusalẽ-ò. ² Hãwãy-ki tahe hãloo ibedÿÿ roimyhÿ budoeni ryijò iòhò-ki rÿimyhÿ. Beteta inire, hebraika rybe ini rare, judeu rybe wahe. Iruyre iwòtena ube iwerora-ki rÿire. ³ Sõwemy webinadu ube-ò wii rotyre, iny ruetà ijõre, iny tiere ijõre, inytibina ijõre. ⁴ Tiiboho ÿjuõ riraõmyhÿre. ÿju beò rerireu tahe raukÿre. Mobo juhu itxi resekeki tahe, tii reytemyhÿre. ⁵ Hãbuõ 38 beòramy ibinamy roimy raremyhÿ. ⁶ Jesuisi tamy retehereu, rieryre tiwesebeòrabo ibinamy roimy rare myhÿ. Tahe tamy rarybere: —Kai aõbohe beytekekõ. ⁷ Hãbu dirawyõnyde: —Aõkõre Wanyrÿ, wawihedÿÿduõre. Bee rexiukÿnyrau, ijõ wako-ò ralõmyhÿre. ⁸ Jesuisi tamy rarybere: —Myikewa, abyre bimyke, mariake. ⁹ Aõwesele hãbu rÿimy reare, awimy. Tabyre rimyre tahe rariare. Kia txu tahe sabado txu rare. Kia txu tahe judeu aõmysÿdÿÿna txu aõkõ rare. ¹⁰ Tai tahe judeu mahãduõ tamy rarybere: —Abyre-di riraõmy, sabado txu dori òbiti aõkõ rareki. ¹¹ Tahe dirawyõnyde: —Wadeytedÿÿdu wadee rarybere wabyre arimykemy. ¹² Tahe tamy rÿÿraxire: —Mobo adee rarybere abyre bimykemy idi mariakemy. ¹³ Tahe hãbu deytedu rieryõre mobo rare. Jesuisi dori dexitade iribi. Sõwemy iny tai rÿimyhÿ. ¹⁴ Deuxu dohodÿÿna heto-ki Jesuisi idi hãbu-ki rahara. Tamy rarybere: —Kai teyteta, inatyhy. Tai tahe aõraruna biixãwidinyke, aõbinatyhy aõhe adee rotÿÿnyheny. ¹⁵ Hãbu tahe rare. Judeu mahãdu-ò rarybere,

mobo teytedÿÿdu raremy, Jesuisi wahe. ¹⁶ Tai tahe judeu mahãdu Jesuisi ibinamy rexidelenomy rarybere, sabado txuu kia riwinyreki. ¹⁷ Jesuisi tahe rarybere tamyreny: —Waha, Deuxu aõu raaõmysÿdÿÿre, jiarÿ tulere. ¹⁸ Tai tahe sõwemy irubudÿÿmy rurumyhyre. Sabado txu bede ywina-ribi tii riywinyõre. Tule Jesuisi Deuxu wesemy rexioire, Wahamy dori rarybemyhyreki.

¹⁹ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarÿ ixi-di aõkõ aõmydÿÿnanamy ratÿÿnymahãre aõbo Waha riwinymyhyre, jiarÿ tule rewinywãhãre iweselemy. ²⁰ Waha Deuxu dori waluure. Aõbo riwinyre wadee riteòsinyre, tai tahe aõruxerahakÿtyhymybo bobibenykre, idi bede biõtiinybenykre. ²¹ Waha Deuxu dori rubu-ribi iny riixixanymyhyre. Tai tule jiarÿ iny areixixanyke ixideewikeki. ²²⁻²³ Ibutumy iny hitxidÿÿna Waha wadee tuu rarybera, tii dori iny rihitxidÿÿnyõtyhy. Jiarÿle tahe iny ywisidÿÿdumy aròhònykre, tai iwese Deuxu iny riwowydynymyhyre wesele iny riwawowydynymyhykre. Adeereny Deuxu diwateònyde. Tai inyõ riwawowydynyõkeki, tii Deuxu riwowydynyõreri. ²⁴ Inatyhytyhymy adeereny ararybekre. Inyõ warybe roholakeki, wateòdÿÿdu rityhynykeki, tii wijityhyle umytuedeõna ritake, ywisidÿÿduko-ò ròhònyõtyhy, rubu ryribi ròhònyre umy irumy ihÿre ryò iny ralòmyhyre. ²⁵ Inatyhytyhymy adee arelyykre: —Bedeÿÿnana-ki kòhòra, bede dÿÿnanamy reara. Tahe rubu mahãdu Deuxu Riòre rybe-ò roholakre. Roholamy rÿikeu tahe irumy rÿike. ²⁶ Tyby dori iumyõnanaõhyyre wese tule iRiòre rare. Umytuedeõna wedu rare. ²⁷ IRiòre heka hitxidÿÿna wedumy relere. Tii dori Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ tii rare, jiarÿ wahe. ²⁸ Bedeòtiidÿÿõmy tahe bededÿÿnanamy he reare. Rubu mahãdu wabedey-ki warybe-ò roholakre, tai iribi ròhònykre. ²⁹ Ibutumy aõwibo riwinyre mahãdu kedexixakre umytuedeõnahakÿ-di. Kia ibinamy riwinymyhyre mahãdu ywisidÿÿdu-ò rexixakre.

³⁰ Jiarÿ ixi-di aõkõ aõmydÿÿnanamy ratÿÿnywãhãre. Iwese Waha-ò raholare wese iny ywisidÿÿmy aròhònykre. Waywisidÿÿna heka òbiti rare. Wadee wimy aõkõ dori tuu watxiwãhãre. Waha wadeòdudeewimy tuu watxiwãhãre. ³¹ Iximy ararybekeki, inyõ riwatyhynyõtyhy. ³² Iwitzira heka tuu rarybereri wamy wahe. Reeryre inatyhy raremy. ³³ Kaiboho inywitzira teteònytenyde. Joaõ ratysebedÿÿdu-ò rÿÿraxikemy ibutumy kia wamy rarybere inatyhy rare jiarÿ inatyhy rare. ³⁴ Iny wamy rarybemyhyre, tahe jiarÿle kia reiyeõhyymahãre inyle rieryõre wamy rybe, wahe. Tahe kiamy adee relyywãhãre kaiboho ritamy

rỹikemy. ³⁵ Joaõ tahe loosõna wesemy raremyhỹ. Tii urihimyò bededỹõnana ritoosõnomy raremyhỹwesemy tahe kaiboho atximahãtenyte. Idi urihimy-ò teysatenyte iloosõna-di, idi iribi kaiboho terarenyre. ³⁶ Jiarỹ Waha òraru-ki aõmydỹõnana wiwihikỹ, rewinyamahãre. Kaheka inatyhymy urihixina rare. Joaõ wamy rarybere ratyre heka kaa roire, Deuxu Waha inatyhymy wadeòdu raremy riteòsinyre. ³⁷ Waha wadeòdu wamy tule relyyre. Kaiboho irybe-ò taholaõtenyte tule tii tabiõtenyta. ³⁸ Kaiboho tamy taholaõhymahãtenyte, tiwatyhynyõteki, jiarỹ dori iteòdỹõna rare. ³⁹ Tyyriti-ò tetehetenyte iwo-ki dori umytuedeõna-ki mahakemy tahõtinytenyte. Ritidỹõnakile wamy relyymyhỹre. ⁴⁰ Ihãrele tahe wadee taõmahãte adeereny umytuedeõna ariwahinykemy. ⁴¹⁻⁴² Aõmybo wamy iny rarybemahãkeki, aõ aõkõ rare wadee, jiarỹ dori reeryre Deuxu luuna-di aõkõ atxitenyteri. ⁴³ Jiarỹ Wahani-di anade, tahe kaiboho tiwatyhynyõmy wadi ahãte. Inyõ ixideewilemy kanakeki, kaiboho bityhynybenykre. ⁴⁴ Tai heka tetyhynyõmahãtenyte. Widee dori kaiboho tewowydynymahãtenyte, tahe Deuxu-ribi wowydyna ritakemy terarenyre, sohojihyyre heka Deuxu. ⁴⁵ Kiamy tahe Waha-ò arelyyõkre, Moisesi tahe relyykre. Moisesi bede ywina dori, araròsõnyreny rare. ⁴⁶ Inatyhymy Moisesi tetyhynymahãte-wana tule jiarỹ biwatyhynymahãke, wamy dori Moisesi ròratidỹõre. ⁴⁷ Irybe bityhynyõkeki, timybo warybe bityhynyke.

6

¹ Iribi tahe Jesuisi Kalileia aho-ki ixyby reurore, Teberidade ahoniõre. ² Tahe sõwemy iny riheludunyre tuu robireki, aõna aõna wiwihikỹ, deyledỹõna wiwihikỹ robireki. ³ Tahe hãwãlòratyy-ò Jesuisi raòwõnyre taerydỹõna mahãdu-wana —rorukurenyre tai. ⁴ Judeu mahãdu worana bedehesi rexidelenykemy iòhõre. ⁵⁻⁶ Tahe Jesuisi retehere inysõwehekỹ-ò, tamy rehemynyreerìò. Tai Filipi-ò riurihimy rarybere: —Tikibo orotxu tamyreny rikiõbranyke riyrenykemy. Jesuisi rierymyhỹre aõbo riwinykremy ratxireri ihãrele tahe Filipi-ò kia rarybere. ⁷ Filipi tahe dirawyõnyde: —Inyõ sohoji sohoji orotxu yre sohoji riykeki, 200 prata womati nieru rakahurenyke ihãre rimyõtyhy. ⁸ Andre Jesuisi erydỹõna-ò rare, Simaõ Pedro seriõre rare. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: ⁹ —Weryryboõ kaki ihỹmyhỹ. Iruyre cevada orotxu idi ratximyhỹ, utura inatxi. Kia tahe aõ aõkõ rare inysõwe-ò. ¹⁰ Tahe Jesuisi taerydỹõna-ò rarybere: —Tamy marybebennyke ranyrenykemy asityrekile. Tahe rorukurenyre ibutummy. Hãbu 5000 ronyre ijõ inyõ tahe

sõwetyhymy rorukure. ¹¹ Jesuisi orotxu rimyre. Deuxumy reâlære, idi tahe tamyreny riwahinyre. Tule utura-wana wiwesele risỹnyny. Tuu rotỹỹnyre. Ibutumy heka ixideewina rirỹsỹreny. ¹² Rihydyrenyreu, Jesuisi rarybere taerydỹỹna mahãdu-ò: —Bibutunybenyke rauhenyra uritere ixinamy itxiwixirenyõkemy idi watzireri. Uritere idi dehurenỹõmy. ¹³ Tahe ributunyrenyre iuhe waðinatxi reurõmy weriri ritỹxinyre orotxu yrere-di. ¹⁴ Jesuisi aõwiihikỹ widỹỹnamy robirenyreu kiamy tahe raryberenyre. Tii inatyhymy Deuxu Rybedutyhy rare. Juhuu dori tuu rarybere kabede-ò kanakemy. Inyboho tii riraõmyhỹre.

¹⁵ Rõhõtynyreny: —Jesuisi inyiòlõrenymy rikimynyrenykre. Tamy ròkõirenykre. Iu Jesuisi kia rieryreu, ixisohojilemy rexitare ixiby, hãwãlõ-ò.

¹⁶⁻¹⁷ Ibedesou aho ijã-ò ierydỹỹna mahãdu riberenyri raokemy. Bede rurunyre tahe Jesuisi rehemynyõhyre. Tai hãwõõ rimyrenyre idi reurõkemy ijõwe-ribi ijã-ò, Kafanaõ hãwã-ò. ¹⁸ Tahe yhy deborehekỹ tiribi tiribi rebonymyhỹ. Òbò tahe resemyhỹ. ¹⁹ Sohoji urihixina iòhõmy ròireny tahe Jesusimyny robirenyre. Tii betyredile tamyreny nariamy nade. Tiiboho ruberunihikỹreny. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarỹle wa rare, breburenyõmyke. ²¹ Tai tahe hãworo-ò Jesuisi ronykemy tiiboho disỹnydenyde. Aõ wesele tahe rehemynyrenyre tiòbo ròirenyraò.

²² Itxubiòwamy sõwemy iny wii ributunyre aho kanawe-ribi ijã-ki. Hãwõ sohojile tahe tai roire aho-ki. Jesuisi erydỹỹna mahãdu roirenyremy rieryreny. Tahe Jesuisi aõkõ idi rare. ²³ Tahe hãwõõ dehemynydenyde. Teberiaide hãwã-ribi Jesuisi tai ratximyhỹ iòhõ-ò. Tai juhu Jesuisi rexitõenymy rỹimyhỹ tahe orotxu tamy riwahinyre. ²⁴ Jesuisi iõre tai, ierydỹỹna mahãdu iõre. Kia tahe iny sõwemy robirau, hãwõ-ò rimyreny. Iòrysmy roirenyre, Kafanaõ-ò. ²⁵ Kanawe-ribi ijã-ò rehemynyreu, tii-wana witxi reare. Tahe tamy rỹỹraxire. Waerydỹỹdureny, tiubo kaò tadehemynyte. ²⁶ Aõwiihikỹ rewinyremy aõkõ tiwaijetenyteri, rỹsỹna adeereny rewahinyrakile, tehydymy terỹsỹtenytakile. ²⁷ Rỹsỹna tyhy ituemyhỹre kiaòle aõkõ maaõmysỹdỹỹbenyke, tahe iwitxira rỹsỹnaõ-ò maaõmysỹdỹỹbenyke, kia ituedeõna-di aõkõ rare. Deuxu Riõre Habutyhyhykỹ dori adee riwahinykre. Kia rỹsỹna umytuedeõnahakỹ wesemy rare. Taile tahe Deuxu Waha riwateònyreri. ²⁸ Tahe Jesuisi-ò rỹỹraxire: —Tinybo iny Deuxudeewimyny arotỹỹnyrenykeny. ²⁹ Jesuisi dirawyònyde: —Kialemy, biwatyhybenyke: —Deuxu dori wateòdỹỹdumy rare. ³⁰ Tahe raryberenyre tamy: —Aõwiihikỹbo inyko-ò biitxeredỹỹnyke. Aõhebo botỹỹnykre, iny aratyhynykremy.

³¹ Inytybyreny orotxu riyrenyre bederahy-ki. Kia wese Tyyriti-ki roire:

—Moisesi tamy orotxu riwahinyre biu-ribi.

³² Jesuisi rirawyõnyre: —Inatyhy tyhymy Moisesi aõkõ tamy riwahinyre. Waha dori biu-ribi orotxu tyhy adee riwahinyre. ³³ Deuxu orotxu tahe irutyhymy inydee riwahinymyhÿre, biu-ribi diwahinymyhÿde. ³⁴ Tahe raryberenyre: —Wanyrÿ, tiu kia orotxu bidiwahinymahãkre.

³⁵ Jesuisi iximy rarybere: —Jiarÿ orotxu irutyhymy rare. Inyõ wadee kanakeki, tiu rama risaõtyhy. Inyõ riwatyhynykeki, tiu bee risaõtyhy. ³⁶ Adeereny heka rarybere: —Wamy tabitenyte, ihãrele tiwatyhynyõtenyte. ³⁷ Ibutumy iny Waha wadee riwahinymyhÿre wadee kanakre. Tiu ixi-ribi ariteõnyõtyhy. ³⁸ Adobehede dori aõ ixideewimy aõma arotÿÿnykemy aõkõ. Wadeõdÿÿdudeewimy arotÿÿnykemy watxiwãhare. ³⁹ Tiu ariõnonyõtyhy wadee diwahinydeõ kiaboho ibutumy ikonana txuu rubu-ribi ariixixanykre. Kia tahe wadeõdÿÿdu deewimy rare. ⁴⁰ Inatyhymy Waha deewimy kia rare. Iny iRiõremy robireu, rityhynykeu, umy tuedeõna ritake. Ikonana txuu tahe rubu-ribi ariixixanykre.

⁴¹ Jesuisi rarybere: —Jiarÿ biu ludu orotxu rare. Tai tahe judeu mahãdu aõbina binahakÿlemy rarybemyhÿre. ⁴² Kia wese rarybemyhÿre: —Kaa Jesusile rare. Jyje riõre rare. Tyby he ijoi eryna rare ise tule. Aõherekibo tii rarybereri biu-rubu nademy. ⁴³ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: —Tuu wamy ryberenyõmyke ayludurenymy. ⁴⁴ Wadeõdÿÿdu iny wadee rayky-õ rarybemyhÿre namyhÿde. Kia wesele iny wadee kedehemynykre, ikonana txuu tiiboho rubu-ribi ariixixanykre. ⁴⁵ Deuxu rybedu Tyyriti-ki kia rybe rÿire: —Deuxu ibutumy iny ribedeerydÿÿnykre.

Tai tahe Waha-ribi iny rierymy roholamyhÿre, tii tahe wadee rehemynykre. ⁴⁶ Inyõ Wahamy robiõhymyhÿre jiarÿle tahe tuu rabimahãre, iribi anadeki. ⁴⁷ Inatyhytyhymy adee rarybemaãhare. Inyõ riwatyhynykeki, umy tuedeõnahakÿ tiiwanale ratxireri. ⁴⁸ Jiarÿ orotxu wesemy jiarÿ rare. Umytuedeõna wahidÿÿdu jiarÿ rare. ⁴⁹ Boreny dori biu-ribi orotxu riyre bederahy-ki. Irabihy ibutumy tiiboho ituerenyre. ⁵⁰⁻⁵¹ Jiarÿ tahe biu ludu orotxu wese rare, inyõ tahe kia orotxu riykeki, tiu ruruõtyhy. Waumy ariwahinykre rubu-õ ibutumy iny òraruna òwydÿÿmy. Tamyreny umytuedeõna riwahinykre rubu-õ ibutumy iny òraruna òwydÿÿmy. Tamyreny umytuedeõna riwahinykre.

⁵² Judeu mahãdu tahe txiõdÿÿna rybemy widee raryberenyre: —Timybo tadelemy inyboho riõwenyrenykemy wahe. ⁵³ Jesuisi rirawyõnyre: —Inatyhytyhymy adee

ararybekre. Kaiboho Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿde birõõbenykeki, umytuedeõna bitabenyõtyhy. Ihãlubu biõbenykeki, umytuedeõna-di aõkõ atxitenyteri. ⁵⁴ Inyõ waderòdu wahãlubumy momodu tii umytuedeõna-di ratxireri. Tii tahe ikonana txuu rubu-ribi adiixixanykre. ⁵⁵ Wade heka juhu irõnatyhy rare, wahãlubu tu monatyhy rare. ⁵⁶ Inyõ wade rirokeki, wahãlubu riõkeki, wawana tiuhyy ratxireri. Jiarÿ tule tii-wana watxihyyreri. ⁵⁷ Waha irumy ratxireri. Tii wadeòdÿÿdu rare iòraru-ki warumy watxireri. Tule waderòdu irumy ratxike waòraru-ki. ⁵⁸ Jiarÿ biu ludu orotxu inatyhy jiarÿ rare. Iwese bederahy orotxu heka boreny riyrewesemy aõkõ jiarÿ rare. Ihãrele tahe ituerenyre. Inyõ riwaykeki, rexisahyymy rarekre. ⁵⁹ Kia ibutumy Jesuisi rarybere Kafanaõ judeu dohodÿÿna-ki, rierynanyhyÿreu.

⁶⁰ Iribi tahe Jesuisi-ò ijohona mahãdu rarybere:

—Kia isira tyhyre iny rieryke. Inyõ heka kia rityhynyõtyhy.

⁶¹ Jesuisile heka rexierymyhÿre tiiboho tuu rarybemyhÿreki, tahe tamy rÿÿraxire:

—Kaa aõbohe arabinadÿÿnyrenyke.

⁶² Tahe jiarÿ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ, ixyby biu-ò aròðsekeki, timybo marybebenyke, kaiboho wamy bobibenykeki. ⁶³ Deuxu Tyytybytyhyle umytuedeõna riwahinymyhyre. Umydetyhy umytuedeõna-di aõkõ rare.

Urile adee rarybemahãre Deuxu Tyytybytyhymy rybena rare, adeereny umytuedeõna rare. ⁶⁴ Tahe inyõ ayreny ludu riwatyhynyõreri. Jesuisi tahe juhuru-ribi rierymyhÿre mobo rityhynyõmyhÿre, tule mobo tatxiòdÿÿdumy rarekremy.

⁶⁵ Jesuisi raryberehyymy tii-wana: —Jiarÿ juhuru rarybewãhãre. Inyõ Waha wadee riteònyõkeki tiu wadee kanaõtyhy. Tai heka tuu adee jiarÿ rarybere.

⁶⁶ Kia rybe òraru-ki sõwemy taerydÿÿna mahãdu ririrenyre. Tahe roirenyre. ⁶⁷ Tahe Jesuisi rÿÿraxire taerydÿÿna waòinatxi reurò mahãdu-ò. Ka bexe boibenyõkre aõbo biwaribenyõkre aõbohe. ⁶⁸ Tahe Simaõ Pedro rirawyõnyre. Wanyrÿ moobo aròirenykre. Kaile heka umytuedeõna rybe-di atxiteri.

⁶⁹ Jiarÿboho ka aratyhynymahãrenyre. Araeryrenyre ka, kai Deuxu-ribi hãbu òbitityhymy atximahãte. ⁷⁰ Jiarÿ aratarenyre waòinatxi reurò inymy erydÿÿna mahãdumy. Ihãre tahe inyõ ratximyhyre diaboõ heka tii rare. ⁷¹ Jesuisi tahe Judasi Isariòmy rarybereri. Iwò inatxinamy wahe. Simaõ-Isariò riõre tii rare. Judasi dori Jesuisi riwahinykremy ratxireri iòludu mahãdu-ò.

7

¹ Judeu mahãdu Jesuisi rubudÿÿmy rurumyhyre. Tai tahe

Judeia bede ludu hãwã-ò ralõõmyhÿre. Kalileia bede hãwãdile rariamyhÿre. ² Tahe judeu mahãdu worana bedehesi iõhõmy rÿimyhÿ. Kiani tahe heto riõre worana bedehesi rare. ³ Tahe Jesuisi seriõreboho tamy rarybere: —Make wa karibi Judeia mahãdu bede-õ aerydÿÿna mahãdu dori aõwiihikÿ kai tewinyteõ tuu robikemy. ⁴ Aõwiihikÿmy tewinyteri, tai tahe ixinamy iny tuu ibutumy robikre. Ibutumy iny ixierysymy tahõtynyteri-wana urile iny lau iwõteõmy aõna aõna wiwihikÿ. ⁵ Jesuisi seriõre mahãdu tule rityhynyõre. ⁶ Jesuisi tahe dirawyõnyde: —Wiji araõkre wabededÿÿnanamy dori tuu reaõmy ratxireri. Kaiboho tahe adohotalem y bõike. ⁷ Bede ludu mahãdu iny dori aluurenyre, tahe waderamy rekoarenyre. Iõrarunamy dori jiarÿ tamy rarybemahãre, ibi-natyhyremy. ⁸ Kaiboho boibenyke worana bedehesi-õ. Jiarÿ tahe wiji araõkre, wabededÿÿnanamy reaõmy doimyhÿde. ⁹ Kia tahe Jesuisi tamyreny rarybere. Tahe Kalileia-ribi Jesuisi rõhõnyõmy rÿimyhÿre.

¹⁰ Tahe iseriõre roirenyre worana bedehesi-õ. Idi tahe tule tii rare iherenymy itÿnymy aõkõ wahe, wasimy inyõ tuu robiheny. ¹¹ Judeu mahãdu tahe Jesuisi riijemyhÿre worana bedehesi õrake-õ. Rarybemyhÿre: —Titxibo tahe tii ratximyhÿre. ¹² Jesusimy rybe ixitxiõdÿÿna rõhõnyre in-ysõwehekÿy-ki. Inyõ heka awimy tuu rarybemyhÿre. Ijõ tahe ibinamy tuu rarybemyhÿre, tii iny itxenadÿÿdu raremy. ¹³ Inyõ tuu rarybeõhyymyhÿre ibutumy ijohonamy judeu mahãdu lau ruberureki.

¹⁴ Worana bedehesi tya-ki Jesuisi Deuxu dohodÿÿna heto-õ ralore ribedeerynykemy. ¹⁵ Ribedeerynyreu tahe judeu mahãduõ ijõ-õ rarybere: —Timykibo he kia ritidÿÿna rierymy tuu rarybemyhÿre. Rierykõ ihãrele iny rierynanymyhÿre. ¹⁶ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: Waerydÿÿna-di aõkõ rebedeeryre, Deuxu wateõdÿÿdu rybe-di wahe. ¹⁷ Inyõ Deuxudeewimy ratxikeki, tii rierykre aõerydÿÿnabo õbitimy ratxireri. Tii rieryke Deuxu-ribi aõbo rarybereri ada ixi-ribi rarybereri. ¹⁸ Iny ixi-ribi rarybekeki, tiile rexiloosõnanyke. Tahe iny iteõdÿÿdumy rarybekeki, tii tahe inatyhy rare. Tii inatyhymy õbiti rare. ¹⁹ Moisesi adee bede ywina riwahinyre: —Tahe kaibohoõ tetyhynyõhyymahãtenyete. Tai tahe aõherekibo biwarubunykemy atxitenyteri. ²⁰ Tamy inyõ dirawyõnyde. Kaita itxÿteteri. Inyõ ka ararubunykemy aõkõ ratxireri. ²¹ Jiarÿ inyõ reteytenyre sabado txuu tahe kaiboho wadi bede teõtiniytenyete. ²² Boholake, Moisesi bede ywina arateõnyke ariõre ritõtyky arõkemy resynanykemy. (Boboho tahe kia tuu ritelenyete Moisesi aõkõ.) Tahe notyky resyna txu rÿikeki, tuu tewinyte sabado txu hãrele. ²³ Kia sabado

txu biwinybenykeki Moisesi bede ywina riywinykemy, tahe aõherekibo wadee taykarananyteri hãbu sabado txu reteytenyreki. ²⁴ Aõ òbitimy aõkõ rare, òbitimy tahõtinyterikile. Òbitinale-di maraykynybenyke.

²⁵ Ijõ Jerusalẽ hãwã ludu mahãduõ rarybere: ²⁶ — Kia rarybemy rÿirerile, tii irubudÿÿmy rexinohõtinyreri. Beteheke. Butumy ijohonanamy kia rarybemyhÿre. Ihãrele taheka inyõ tamy rarybeõhyymyhÿre. Wedu mahãdu rõhõtinymyhÿre: —Ina aõkãbo Kristumy inatyhymy tii rare. ²⁷ Inyboho tahe rierymyhÿre titxiribibo tiò namyhÿde. Kristu Deuxu deòdÿÿna tahe kanakeu, inyõ tahe rieryõtyhy titxiribibo kanake. ²⁸ Jesuisi tahe Deuxu dohodÿÿna heto-ki ribideerynymyhÿreu rarybere: —Kaiboho tiwaerytenyte, titxiribibo anade tule teerytenyte. Tahe wateòdÿÿdu teeryõtenyte. Teròwumy heka jiarÿ anade. Tule tii inatyhytyhymy rare. ²⁹ Iribi jiarÿ anade Tii riwateònyre, tai jiarÿ tii reeryre. ³⁰ Inyõ riijemyhÿ riròtenykemy. Tahe rimoõhyre ruberureki, ibededÿÿnanamy aõkõ bede rÿireki. ³¹ Iny sõwehekÿ-ribi sõwemy iny rityhynyre. Tahe inyõ rarybere: —Kristu Deuxu deòdÿÿna iratyre aõna aõna wiwihikÿ riwinykemy tahõtinyteri. Aõkõre, tii dori inatyhymy Kristu rare. ³² Fariseu mahãdu kia-ò roholareu, tahe wii ributunyre xiwe wahidÿÿdu wedu mahãdu-wana. Tahe tiiboho soldadu mahãduõ riteònyrenyre Jesuisi rinykemy. ³³ Jesuisi tahe tamyreny rarybere: —Urihimyò umyreny-wana watzikre, idi ta aròðekre wateòdÿÿdu-ò ixyby. ³⁴ Kiaboho biwaijebenykre, waki mahabenyõtyhy. Titxibo watzireri kia-ò heka bitehemynyõtyhy. ³⁵ Judeu mahãdu tahe widee rarybere: —Titxiwexe tii rakremy ihÿre, tuu rokobirenyõtyhy tai rakaharenyõtyhy, myÿ rarybemyhÿre wahe: judeukõdu mahãdu bede-ò aõbo rakremy ixidi ratzireri. Tai ribedeerynykemy, judeu mahãdu-wana rasÿnykremy. ³⁶ Timybohe rarybere: —Waki mahabenyõtyhy, titxibo watzireri-ò behemyhyõtyhy, myÿ rarybereri.

³⁷ Ihewotxu worana bedehesi aõnihikÿtyhy rare. Jesuisi iu rexiukÿnyre rarybekemy: —Inyõ bemomy risakeki, wadee kanake, riõke. ³⁸ Inyõ riwatyhynykeki, Tyyritina-ki kia wese rybe rÿire:

—Iwo-ribi benihikÿ iru ròhònyke.

³⁹ Iu Jesuisi kia rarybereu, Deuxu Tyytybytyhy aõmy dÿÿnanamy rarybere. Iny dori rityhynykeki, iwo-ò Deuxu Tyytybytyhy ralòke. Urile tahe Deuxu Tyytybytyhy riwahinyõmy rÿire. Jesuisi dori ròðeõre biu-ò. ⁴⁰ Tahe roholare mahãdu tahe rarybere: —Ka heka hãbu Deuxu Rybedutyhy rare. ⁴¹ Ijõ tahe rarybere: —Tii Kristu rare.

Ijõ tahe rarybere: —Kristu aõkõ Kalileia bede-ribi dori tii rareri. ⁴² Tyyritina rybe-ki roire: —Kristu, Davi sÿ-mahãdu ribi kanakremy. Belẽ hãwã-ribi; titxibo Davi rasÿnyre-ribi. ⁴³ Tai tahe wiwese wese aõkõ rõhõtynyrenyre Jesuisi-di. ⁴⁴ Inyõ rirõtentykemy ixi-di ratximyhÿ, ihãrele tahe inyõ rimyõhyyre.

⁴⁵ Tahe soldado mahãdu ròðsemy rare rimyõhyylemy fariseu mahãdu-ò xiwewahidÿÿdu mahãdu wedu-ò. Tahe soldado-ò rÿÿraxirenyre: —Aõherekibo tedyõteri. ⁴⁶ Tahe dirawyònyde: —Timybo inyõ kowa hãbu wesemy rarybeõhyyre rybe iwitxira wihikÿmy tii rarybere. ⁴⁷ Tahe fariseu mahãdu rarybere: —Kaiboho aõbo tule araitxenanyrenyra. ⁴⁸ Inyboho mahãdu reny-ribi moõ rityhynyõhyymyhÿre, fariseu mahãdu wahe, wedu mahãdu wahe. ⁴⁹ Inyõ rityhynyre, tahe tiiboho Moisesi bede ywina rieryõre tai Deuxu aõhõkÿmydÿÿnana-txi idi rehukre. Aõhõkÿmydÿÿnana-ò ritamadÿÿnykre. ⁵⁰ Nikodema iyreny-ki ratximyhÿ. Fariseu mahãduõ tii rare, juhoo Jesuisi raraò rare wahe. Tii heka rarybere imahãdu-ò. ⁵¹ Juhoo roholamyhÿre aõhebo rotÿÿnyraò wahe idi tahe ibinakeki rirõtentykemy riijemyhÿre. Kia tahe iny bede ywinareny rare. ⁵²⁻⁵³ Tahe rirawyònyrenyre: —Kai wa tule Kalileia mahãduõ atxiteri. Tyyriti-ò beteheke timybo rarybereriò: —Kalileia-ribi rybeduõ ròhònyõtyhy wahe.

8

¹ [Tahe ibutumy he tasÿ-ò reareare. Iu tahe Jesuisi rare Oliveira hãwãlò-ò. ² Biura-di tahe dòðsede Deuxu dohodÿÿna heto-ò ixyby. Sõwemy iny tamy rare; Jesuisi ronyre; ribedeerynyre. ³ Hãwyyõ ratximyhÿ hãbu witxiraõ-wana wasimy ratximyhÿ. Tahe inywitxiraõ itxireny reare. Tai tahe Deuxu rybe erydÿÿdu mahãdu fariseu mahãdu-wana hãwyy didyde Jesuisi-ò. Tahe hãwyy-ò rarybere rÿikemy iny sõwehekÿy-ki. ⁴ Tahe raryberenyre Jesuisi-ò: —Bede erydu: —Kahãwyy tÿwe rare inyõ itxi reara. ⁵ Iny bede ywina Moisesi riwawahinyré tahe rarybere mana-di rorumyhÿkemy. Tahe aõmybo kai mynarybeke. ⁶ Tiiboho kiamy rarybere Jesuisi riurihire timybo rarybekemy. Tai tahe ibinamy tamy rarybekemy idi ratxireri. Jesuisi tahe suò resera ròritidÿÿkremy tebò-di suki riritinyra. ⁷ Tahe ritÿÿraxinyhy ihÿmyhÿ. Tahe Jesuisi rÿire; rarybere: —Inyõ òrarukõmy ratxirerile, tii mana-di juhoo tamy rehukre. ⁸ Ixityrele sÿ Jesuisi ròritidÿÿre suò. ⁹ Kia rybe-ò roholarenyreu, tahe rexitarenyre sohoji sohojilemy, tarayky dori ribinadÿÿnyrenyra. Matuari mahãdu tahe juhoo rexitare. Ikonanatyhy dori rare, tahe Jesuisi hãwyywanale tai rÿire. ¹⁰ Jesuisi retehere: —Hãwyy sohojilemy robire rÿÿraxire tamy: —Hãwyy, titxibo mana-di arubudÿÿmy rybedu mahãdu

rirahura. Inyõ aõhe arasỹnyõhyyra. ¹¹ Tahe dirawyõnyde: — Anokõre, Wahĩ. Tahe Jesuisi rarybere: —Jiarỹ tulere! Mahe, òraruna-txi tahe ixibyby ixexõmy.]

¹² Ixityre Jesuisi rarybere tamy: —Jiarỹ wabede loosõna rare. Inyõ wahemy kanakeki, bedede luru-ki rariaõtyhy. Tii heka loosõna-di tarayky-ki rarekre. ¹³ Tahe fariseu mahãdu tamy rarybere: —Aõkõre, kai wa iximy tarybeteri tai tahe arybe inatyhymy aõkõ rare. ¹⁴ Jesuisi dirawyõnyde: — Inatyhymy iximy rarybereri jiarỹ, tahe warybe inatyhy rare, jiarỹ dori reeryre titxiribibo anade, tule tiobo arakre reeryre. Kaiboho tahe kia teeryõtenyete. ¹⁵ Kaiboho waywisidỹỹmy tadiõlõnyete, ihãre tahe õbitimy tiwaywinytenyõte tiwaery-tenykõteki. Tahe jiarỹ inyõ reywinyõneri. ¹⁶ Jiarỹ inyõ ariy-winykeki, waywisidỹỹna tahe õbiti rare. Jiarỹ dori ixivanale aõkõ rare. Waha, wadeõdỹỹdu wawana raremyhỹ. ¹⁷ Abede ywina-ki kia rybe riritinymy rỹimyhỹre: —Inatxi hãbumy wiwesehyylemy rarybekeki kia tahe inatyhy rare. ¹⁸ Jiarỹ iximy rarybemahãre tule Waha wadeõdỹỹdu wamy adeeremy rarybemyhỹre. ¹⁹ Tahe tiiboho Jesuisi-õ rỹỹraxirenyre: — Titxibo boo ratximyhỹre. Jesuisi rarybere: —Kaiboho tiwaerykõmahãtenyete, Waha tule teeryõmahãtenyete. Kai biwaerybenyõkeki, tule Waha bierybenyõtyhy. ²⁰ Kia Jesuisi rarybere Deuxu dohodỹỹna hetowo-ki, iubeweri yrubudỹỹna ube-ki. Tahe inyõ rimyõhyyre, ibededỹỹnanamy aõkõ bedede rỹireki.

²¹ Iribi tahe ixityre tamy rarybere: —Jiarỹ he arakre karibi. Kaiboho biwaijebenkyre tahe aõrarurenydile burubenykre. Boiõtyhy titxibo arakre-õ. ²² Tai tahe judeu mahãdu widee raryberenyre: —Inatyhymy aõbo tii rexirubunykre. Tii raryberaki: —Titxibo arakremy boiõtyhy, myki tuu idi rõhõtinyrenyete. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho kaludu toite; jiarỹ aõkõre, biu ludu rare. Kaiboho bedede ludu toite, jiarỹ tahe kabede ludu aõkõ jiarỹ rare. ²⁴ Tai heka adeeremy rarybereri aõrarureny-di burubenykremy. Inatyhymy jiarỹ tii rare: —Iwese rarybere wesemy. Tahe kia warybe bityhynyõbenykeki, aõrarureny-di burubenykre. ²⁵ Tahe tiiboho rỹỹraxirenyre Jesuisi-õ: —Mobo he tate. Jesuisi dirawyõnyde: —Timybo adeeremy rarybewãhãre, juhoo wahe. ²⁶ Jiarỹ sõwemy rỹire aõna aõnany umyreny ararybeke umyreny ariy-winyke ta ararybekre Waha tuu wadee rarybelemy. Tii diwa-teõnyete tii inatyhymy rare. Irybelemy bedede iny-õ ararybekre. ²⁷ Rieryõhyyre tamyreny rarybere, tybomy. ²⁸ Kaiboho heka biwatamadỹỹnybenykreu, bierybenybenykre mobo jiarỹ rare. Tule ixi-ribi aõkõ aõna aõna rewinywãhãre bierybenykre; tule iwese Waha riwaerynanymyhỹre wese, rarybemahãre. Kia

tule bierybenykre. ²⁹ Wateòdÿÿdu wawana raremyhÿ. Iximy riwariòtyhy, jiarÿ tamy wimy rewinyhyymahãreki. ³⁰ Kiamy tarybe rahudi tahe, sôwemy iny rityhyntyre.

³¹ Judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò Jesuisi rarybere: —Kaiboho warybe tyhy-di mohòtinybenyhyykeki, inatyhymy watyhydÿÿdu waheludumy boibekre. ³² Inatyhyna tahe bierybenykre. Kia dori aratarenyke, deòdumy aõkõ boibekre. ³³ Dirawyònydenyde aõkõre inyboho Abraõ riòkòre roire, tiu heka modeòdumy roirekõmahãre. Timybo tarybeta: —Deòdu-ribi riwatakemy. ³⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere inyò òraru-di hyy rexiòrarunykeki, tii òraruna deòdu wese hyyle rare. ³⁵ Deòdu heka heto wedu ijoihyymy aõkõ rarekre. Iwedu ixinamy rakre. Riòre tahe ijoihyymy rare. ³⁶ Tahe Deuxu Riòre heka ixinamy arateònykeki, tiu òraruna deòdu wesemy ixyby bonybenyòtyhy. ³⁷ Abraõ riòkòre inatyhymy toite. Kia tahe reeryre. Ihãrele tahe biwarubunybenykemy atxitenyteri warybe dori araykywo-di aõkõ ratxireri. ³⁸ Waha-wana ranymahãu, aõmybo rabire, wiji tuu rarybereri. Kaiboho tule boo-ribi tabitenyete tuu tewinytenyteri. ³⁹ Rirawyònyrenyde: —Wahareny heka Abraõ rare. Jesuisi rarybere: —Abraõ riòremy inatyhymy toite-wana, Abraõ aõmydÿÿnana iwesemy biwinybenyke. ⁴⁰ Katahe warubudÿÿmy wadi atxitenyteri. Inatyhyna Deuxu-ribi raholaremy, adeereny rarybemahãre, tai tahe warubudÿÿmy atxitenyteri. Abraõ tahe tiu tahe tuu rotÿÿnyòtyhy. ⁴¹ Kaiboho heka borentytyhy wesele tatÿÿnymahãtenyete. Dirawyònyde: —Aõkõre, jiarÿboho waxiriòre aõkõ roire. Deuxuhyyle iny tybyreny rare. ⁴² Tahe Jesuisi rerawyònyre: —Deuxu boo inatyhymy rare-wana inihe kaiboho waluurenyre. Jiarÿ dori Deuxu-ribi anade. Ixidee wimy aõkõ anade tii diwateònyde. ⁴³ Aõherekibo teerytenyòte warybe. Isiratyhyre aõbo ijohona. Aõkõre, ityhydÿÿ isirare adeereny. ⁴⁴ Kaiboho Diabo riòre toite tamywimy biwinykemy atxitenyteri. Tii juhoo rubudÿÿdu hyy rare. Tii heka raruireri inatyhywesehekÿle wahe. Tii ruidu rare. Ruiwedu tii rare. ⁴⁵ Kaiboho heka tiwatyhynyòhyymahãtenyete inatyhyna dori jiarÿ rarybemahãre. ⁴⁶ Inyò inihe wamy rarybeòtyhy jiarÿ òrarudu raremy. Adeereny inatyhynamy rarybereri. Aõherekibo tiwatyhynyòteri. ⁴⁷ Iny Deuxu-ribi ratxireri, Deuxu rybe roholamyhÿre. Kaiboho Deuxuhõrõ aõkõ toite. Teòdu aõkõ toite. Taita warybe-ò taholaòteri.

⁴⁸ Jesuisi-ò tiiboho dirawyònydenyde: —Inatyhymy rarybewãhãrenyde. Kai Samaria mahãdu tate. Kaludu mahãdu aõkõ tate. Kai tyytybybina dire. ⁴⁹ Jesuisi rirawyònyre: —Aõkõre, tyytybybina-di aõkõ watxireri. Waha tahe rewowydÿnywãhãre. Kaibohole tiwabinadÿÿnymahãtenyete.

50 Wowydyna ixi-di aõkõ reijereri. Waha tahe kia aõmydỹỹnanamy riywinykre, tii rierymyhyre. 51 Inatyhytyhymy adee ararybekre: —Inyõ warybemy reõbykeki, tiu rubumy tii robiõtyhy. 52 Tai judeu mahãdu rarybere: —Katahe inatyhymyhe inydeereny aerysydỹỹna rỹira tytybybina-di tate wahe. Abraõ tahe rurure; Deuxu rybedu tule. Tahe timybo kai tarybeta: —Inyõ warybemy reõbykeki tiu rubu urihixinamy roiõtyhy tamy. 53 Kai aõbo inytybyreny Abraõ ratyre awikemy aõbo ixi-di tahõtinyamahãte. Abraõ rurure Deuxu rybemy rybenadu amahãdu tule rurure. Mobo raremy he tahõtinyamahãte. 54 Tahe Jesuisi rirawyõnyre: —Jiarỹ ixi-di wowydyna ariijekeki, tahe wawowydyna aõ aõkõmy rareke. Waha tahe riwawowydynymyhyke aDeuxumy raremy tu tarybeteri. 55 Tahe aõkõ teeryõtenynte. Jiarỹ tate reerymahãre. Jiarỹ reeryõmahãremy ararybekeki, tai ruidumy rareki, iwese kaiboho toite wesele wahe. Tahe reerywãhãre, tule irybemy reõbymahãre. 56 Boreny Abraõ, wamy dobide, wabededỹỹnana kanakremy tuu dobide, wabededỹỹnana kanakremy tuu dobide tai tahe reysatyhymy rare. 57 Tahe judeu wedu mahãdu rarybere: —Kai 50 beõramy aõkõ atxiteri timyrekibo tarybeta Abraõ tabitemy. 58 Jesuisi dirawyõnyde: —Abraõ reaõule,

Jiarỹ rarehyymahã.

59 Tahe manadile rimymy reserenyde idile rirabunyky. Jesuisi tahe rexiwõmy iribi rõhõnymy rare, dohodỹỹna heto-ribi.

9

¹ Jesuisi rariamy rareu, tii robimy rare hãbu ruetãmy. Tii iruetãhãkỹmy ratohouãmy herinanyre. ² Ierydỹỹna mahãdu rỹỹraxire tamy. Erydỹỹdu, aõherekibo hãbu ratohouãnyra iruetymy, ise tyby iõrarudireki aõbo ada taõrarumy aõbo. ³ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: —Tahe aõkõre tyby ise-ke aõkõ tiike aõkõ. Deuxu ruru wiji riteõsinykremy tahe tii kiawesemy rohonyre. ⁴ Wateõdỹỹdu aõmydỹỹnanamy arotỹỹnyrenyky watiwãhãrenyde. Inyboho rikiwinyrenyke ibededỹỹnanamy rỹikreu, iwese txumy rỹikre wese tahe rummy heka kanakre tai raaõmysdỹỹõmyhyre. ⁵ Kabede-ki watiwãhãreõle tahe jiarỹ bede ludu mahãdu loosõnatyhymy jiarỹ rare. ⁶ Tarybe rahudi tahe rarybexinyre suõ idi tahe subororomy ritxienyde. Idi ta hãbu rueyre-õ subororo ritidire. ⁷ Tahe hãbu ruetã-õ rarybere: —Make wa bexisuhõke Silõe ahobe-di. Silõemy ninadu heka iny rybe-ki deõdỹỹna wesemy rare. Hãbu tahe rare, risuhore, dõõsede robimy. ⁸ Tahe ierydu mahãdu, tuu robire idi itxeredu mahãdu raryberenyre widee: —Kabe hãbu

ixitòedÿÿdu rare, nierumy kowa-ki rexitòenymy rononymhÿrele rare. ⁹ Ijõ rarybere tule rare. Ijõ rarybere: —Aõkõre, iwe-sele tahe iwitxirari. ¹⁰ Rÿÿraxirenyre tamy: —Timykibo arue reytera. ¹¹ Rirawyònyre: —Hãbuõ Jesuisi inire. Tii tahe suboro borole riwinyra warue-ò ritidire. Tahe wadee rarybera: —Make Silòe ahobe-ò aõ bisuhòke. Tahe rare, resuhore, tai rabimy watxireri. ¹² Rÿÿraxirenyre titxibo tahe tii rara. Rirawyònyra: —Reeryõre.

¹³⁻¹⁴ Kia ruedeytena Jesuisi riwinyre sabado txuu, judeu aõmysÿdÿÿna txu aõkõ. Tahe tiiboho hãbu ridyrenyrene fariseu mahãdu-ò. ¹⁵ Ixityre hãbu-ò rÿÿraxirenyre: —Timykibo riteytenyra. Tahe rirawyònyre: —Subororole waruetyre-ò ritidira, idi resuhòra, iule tahe retehera. ¹⁶ Tai tahe fariseu mahãdu-ò narybede: —Ka hãbu Deuxu-ribi aõkõ nade. Kakÿny sabadotxu bede ywina riywinyõhyyre. Tahe ijõ imahãduõ rarybere: —Hãbu òraruduõ tiu deytenuwiwihikÿõ kia wesemy riwinyõtyhy. Tai tahe wiribi hitximy raraykynyrenyrene. ¹⁷ Tahe ixityre hãbu-ò rÿÿraxire: —Tii arue arue riteytenyra: —Tai tahe timybo tuu marybekre. Hãbu rarybere: —Tii Deuxu rybemy rybeduõ rare. ¹⁸ Tahe judeu mahãduõ rarybere: —Ise-wana tybywana widee ararybekekile, arityhynykre. Tai riteònyre tybybohoòrysmy. ¹⁹ Rehemynyreu, tahe tamy rarybere: —Kaa aõbo ariòre rare. Inatyhymy aõbo iruetàmny reare. Timykibo tahe wiji robira. ²⁰ Tahe tybyboho rirawyònyre. Inatyhymy wariòrereny rare. Iruetàlemny ka reare. ²¹ Reerykõrenyrene timykibo retehera. Irueriraynyre dori, reeryõhyyre. Tamy marybebenyke. Ibeòra dire ka, iximy relyyleke. ²²⁻²³ Tybyboho ruberumyhyrenyrene judeu mahãdu lau. Judeu mahãdu dori, rarybemyhyre: —Inyõ Jesuisimny rarybekeki, tii Kristu Deuxu deòdÿÿna raremy rarybekeki, tahe dohodÿÿnawo-ribi riteònykemy idi rÿira. Tai tahe hãbutybyboho kia wesemy raryberenyre. Tii ibeòra dire: —Tamy marybebenyke.

²⁴ Juhuu iruetàmny raremyhÿò ixityre ròtedÿÿmy rarybere. Òbiti rybe-di marybeke. Inydeereny tahe ka dori òrarudu rare. Tai tahe Deuxu biwowydynyke. Tahe tii rarybere: ²⁵ —Tii òrarudu rare, reerykõre. Sohoji aõmydÿÿnana reeryre. Juhuu waruetàle heka reeryre, wiji tahe retehereri. ²⁶ Tahe ixityre tamy rÿÿraxire: —Aõbo tii riwinyre. Timybo arue roire. ²⁷ Hãbu rarybere: —Adeereny tuu rarybere tahe taholaõhyytenyta. Aõherekibo ixityre ijohonamy tarybetenyteri. Ierydÿÿnamny boibekemy aõbo atxitenyteri. ²⁸ Tuu raryberenyrene aõbina binalemy. Kai heka iijoiò atxiteri. Jiarÿboho Moisesi erydÿÿna jiarÿboho roire. ²⁹ Deuxu Moisesi-ò rarybemyhyre. Kiamy reeryrenyrene. Ka hãbumy tahe aõmy raho-

laõmahãreny, tiludubo rare. ³⁰ Kia wa riwateytenyra be-deõtĩdĩỹna urenana tii rare. Ihãrele tahe kaiboho teeryõmy tuu tarybetenyteri. Wadee kia ajuedena rare. ³¹ Deuxu wa òrarudu ixitòedĩỹna-ò roholaõtyhy. Kia reeryrenyre. Tahe inyõ Deuxu rityhynykeki tamywimy rỹirakeki, kia-ò Deuxu roholakre. ³² Bede rexidelenyre, inyõ roholatyhy iruetãmy raumynyre heka reytete. Inyõ tiu riwinyõre, wiji tahe diwinyde. ³³ Kia hãbu Deuxu-ribi nokõduõ aõkõkeki tiu aõ riwinyõtyhy. ³⁴ Tahe fariseu mahãdu aõbinahakỹlemy tuu rarybere: —Kai uladumy teateu, òrarudutyhymy tate. Kai aõmybo biwabedeerynybenykremy aõbo wadireny tahõtĩnyteri. Tahe riteònyre dohodĩỹna heto-ribi. Ihyymy riteònyre.

³⁵ Kia-ò Jesuisi roholareu hãbu riijere tahe rỹĩraxire tuu: —Kai Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ aõbo tetyhynyte. ³⁶ Hãbu rarybere: —Mobo tii rare, Wanyrỹ, arityhynykemy watzireri. ³⁷ Wamy wa tabita, jiarỹleheka watzireri. Adee rarybererile watzireri. ³⁸ Tahe rarybere: —Wanyrỹ aratyhynyra he. Tahe hãbu Jesuisi riwowydynyre. ³⁹ Jesuisi rarybehyyra: —Jiarỹ anade kabede-ò iny ruetã aritobixidĩỹnykemy; tule robimyhỹre mahãdu ariruetãdĩỹnykre. Iny õwydĩỹnamy anade. ⁴⁰ Fariseu iõhõmy iribi rỹimyhỹ roholare irybe-ò. Tahe tamy rỹĩraxire. Inatyhykõ aõbo ka jiarỹboho tule waruetãrenyre. ⁴¹ Jesuisi rarybere: —Aruetãmy ahãtenyteki, aõraruna-di aõkõ toite. Tahe tarybetenye reerywãhã, rabiwãhãre. Tai aõraruhyy-di toite.

10

¹ Inatyhytyhymy adeereny ararybekre: —Inyõ budoeni yrubudĩỹna ijõtòbõna-di, ralõõkeki, tii tahe wasidu ixiwatxidỹĩdumy rare, raðwònomy heka ralõmyhỹre. ² Ijõtòbõna-di ròtedu, tii budoeni-di itxeredutyhy rare. ³ Iu ijõtòbõna-ò rehemynymyhỹreu, ijõtòbõna ludu tamy riraynymyhỹre. Tule budoeni irybe rierymyhỹre. Sohoji sohoji-ò ininimy tamy ryrymyhỹre, tahe idi ròhònomy ridymyhỹre. ⁴ Ihõrõ ahana-ò ridyre, tii iko-ò rỹimy idi ramyhỹre. Riheludunomy idi raremyhỹ rierymyhỹreki irybe. ⁵ Budoeni ieryõdu riheludunyõtyhy, irybe rieryõreki. Iny ieryõdu-ribi rahenykre. ⁶ Jesuisi tamy kia bede eryna iyyymy relyyre. Tiiboho tahe rieryõhyrenyre timybo ibede erydĩỹnamy rororerimy.

⁷ Tahe Jesuisi ritỹnynyre tamyreny: —Jiarỹ budoeni ijõtòbõna wesemy rãimahãre. ⁸ Ibutumy iny wakõule rehemynyre wasidu ixiwatxidỹĩdumy rỹiramyhỹ. Wabudoeni ityhydỹĩdu wesemy rỹirerimy ihỹre. Tiiboho wasidurybe-ò roholaõhyymyhỹrenyre. ⁹ Jiarỹ ijõtòbõna wesemy rãiwãhãre. Inyõ wamy ralõkeki, tii heka tarasanaõmy rarekre. Iwese

wabudoeni ralòmhyhÿre idi ròhònymyhyhÿre asi wiwihikÿmy riroximyhyhÿre wesemy, tule ityhydyÿdu mahãdu rÿirakre, bededòbyna wiwihikÿ ritakremy. ¹⁰ Wasidu heka rubudÿÿmy nade, bedehudumy wasimy, jiarÿ tahe anade inyõ umytuedeòna ariwahinykremy, irutyhytyhy wihikÿmy wiji rÿirakremy. ¹¹ Jiarÿ budoeni-di itxeredu wihikÿ rare. Ihyy ta waumy ariwahinykre teròwyrenemy. ¹² Inyõ budoeni-di itxeredumy deòdumy risÿnykeki, tii riwisinanyõtyhy, tii dori budoeni wedu aõkõ rare, deòdule rareki. Tahe iròdu brebunaõ tamy kanakeki tahe rahenyke iribi, tai ijõ rimyke, ihona tahe raòrunyke. ¹³ Deòdu heka rahenyke tii iwedu aõkõ rareki, tii aõmy aõkõ idi ròhòtinymyhyhÿre, iòwydimy aõkõ. ¹⁴⁻¹⁵ Jiarÿ heka itxeredu wihikÿ rare wabudoeni riwaerymyhyhÿre. Jiarÿ tule tii mahãdu reerywãhãre. Waha riwaeryre, tule tii reeryre. Iwesetyhyle wabudoeni-wana wii reerynyre. Iòraru-ki tahe waumy ariwahinykemy idi wãhãre. ¹⁶ Jiarÿ wabudoeniõ-di watxiwãhãre. Aõ kabede-ki aõkõ. Ibutumy aributunykemy idi watxireri. Tai tahe sohoji ijoihyylemy heka roikre. Ibutu-di itxeredumy ararekre. ¹⁷ Tai heka Waha waluure, waumy ariwahinykreki wahe. Ihãrele tahe ixbyby idi arexiumydyÿnykre. ¹⁸ Inyõ heka ixideewiõkeki riwarubunyõtyhy. Arexiwahinykre tamyreny riwarubunykremy. Ixideewikreu, arexiwahinykre, tule waumy arimymy arexiixixanykre. Waha dori wadee rarybere tii ariwinykremy.

¹⁹ Kia rybe òraru-ki judeu mahãdu rybe rexijeijeinyre. ²⁰ Sòwemy iny ritxiõnymy rarybere: —Tii tyytybybina-di ratximyhyhÿre ada raitxÿtemy aõbo ihÿre. Aõherekibo tamy taholamahãtenyete. ²¹ Ijõ tahe rarybere: —Aõ tyytybybina-di aõkõ rarybemyhyhÿre. Tyytybybina aõbo hãbu ruetã riruedÿÿnyõtyhy.

²² Jerusalẽ hãwã-ki heka beòrahyy rare. Worana bedehesi hetxina Tÿmyradÿÿna rÿire. ²³ Salomaõ Ube-ki, Deuxu dohodÿÿna heto ubeõ-ki. ²⁴ Jesuisi rariamy ihÿmyhyhÿ. Tahe judeu mahãdu rirurawonyre itÿÿraxidÿÿmy. Tiwese bededÿÿnanymybo nohòtidihyy bede ariwyrenykre. Kai inatyhymy Kristumy tate-wana, tahe manarybeke itÿnymy. ²⁵ Jesuisi dirawyònyde: —Rarybere wahe, tahe kaiboho tiwatyhynytenyõhyyte. Inatyhymy ierysmy mohòtinybenykeki, waaõmydyÿÿnana wiwihikÿ rewinyamahãre-di betehibenyke. Wahani-di kia rewinyamahãre. ²⁶ Kaiboho tahe tiwatyhynyõlemahãtenyete, wabudoeni wesemy aõkõ toite. ²⁷ Wabudoeni warybe rierymyhyhÿre, riwaheludunymyhyhÿre; jiarÿ heka ibutumy wabudoeni reerymahãre. ²⁸ Tamy umytuedeòna

rewahinywãhãre tiu heka ruruõtyhy. Inyõ waribi ridyõtyhy. ²⁹ Waha wadee riwahinyre. Tii heka ibuturatyre rare. Inyõ iribi ritaõtyhy. ³⁰ Jiarỹ Waha-wana sohojihyyle watxiwãhãre.

³¹ Ixityre tahe judeu mahãdu mana-di rirubunykre idi rỹire. ³² Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarỹ sõwemy bededõbyna inydee rewinywãhãre Waha ruru-di. Aõðrarukibo biwarubunybenykre. ³³ Tahe judeu mahãdu rirawyõnyre: —Kai aõmydỹỹnana wiwihikỹle tewinyte. Kia õraru-ki aõkõ ijoi adi rỹireri mana-di arubudỹỹmy Deuxumy binatyhymy tarybeteriki. Kai dori hãbu tate, ihãrele Deuxumy texiniteri. ³⁴⁻³⁵ Jesuisi rarybere: —Abede ywina-ki ryberiti rỹire. Deuxu Rybe õbitihyymy raritinymy rỹire. Kiamy: —Jiarỹ rarybere: —Kaiboho Deuxu toite. Deuxu Rybe heka inyõ-õ diteõnyde. Kia mahãdu tahe Deuxulemy rininire. ³⁶ Deuxumy tiiboho rininirenyre-wana, aõherekibo wadee takyarananyteri jiarỹ tule Deuxu Riðrelemy rexininireki. Waha dori, riwatamy diwateõnyde. Timykibo kaiboho tarybetenyteri Deuxumy ibinamy jiarỹ rarybererimy ³⁷⁻³⁸ Waha-ribi bededõbyna ariwinyõkeki, biwatyhynybenyõtyhy. Tahe ariwinykeki, aõbo rewinyre-wana bityhynybenyke, biwatyhynybenyõke hãrele. Tai tahe bityhynybenymy boibeke jiarỹ Waha-wana wãhãre tule Waha wawana ratximyhỹre. ³⁹ Kabedeu ixityre riijere Jesuisi rimykemy tii rexitamy rexihedỹỹnyre.

⁴⁰ Jesuisi ixityre Jordaõ bero kowa weribi-õ reurore. Joaõ juhuu rõsebedỹỹmyhỹõ rare. Taile tahe tii raremyhỹ. ⁴¹ Tahe sõwemy iny tamy roirenyre. Tamy rarybere: —Inatyhymy Joaõ bededõby iny itxerenamy riwinyõre. Tahe ibutumy tii Jesuisimy rarybemyhỹre, inatyhy rare. ⁴² Sõwemy heka taile Jesuisimy rityhynymyhỹre.

11

¹⁻² Lazaru ibinamy roimyhỹ Betỹnia hãwã-ki. Marie, Marta-wana iseriðrereny rare. Juhuu Marie Jesuisi-wana raremyhỹu, tii Jesuisiwa tyre-õ tarinalỹnyrehekỹõ ritxiwire, idi tahe tarade-di rirubudỹỹnyre. ³ Lazaru ibinamy roimyhỹki tahe tiiboho riteõnyre Jesuisi-õ rarybekremy: —Wahĩ, abiõwa tyhy binanihikỹmy roireri. ⁴ Jesuisi kiamy roholareu rarybere: —Kabinana hãwã Deuxu wowodynamy tamy nade. Tule riwawowydynkemy jiarỹ dori Deuxu Riðre rare. Kabinana tahe rubuhyymy aõkõ tamy rỹike. ⁵ Jesuisi heka ibutumy iluurenyre, Marta, Marie, Lazaru-wana. ⁶ Iu Jesuisi rieryreu Lazaru webinaduna, tahe taile ratximyhỹre, rerihãrele inatxixumy. ⁷ Iribi tahe rarybere taerydỹỹna

mahãdu-ò: —Ròkòirenyke ixyby Judeia bede-ò. ⁸ Tahe ierydỹna mahãdu tamy rarybere: —Erydỹdu aõherekibo ixybynomy tamy tarybeteri judeu mahãdu adi heka riwisỹnomy rỹimyhỹ mana-di arubudỹmy. ⁹ Jesuisi dirawyònyde: —Txu heka waòinatxi òra bededỹnanamy rare. Aõhe inatyhy. Inyõ txumy rariakeki, tiu aõ òraru-ki reseòtyhy loosònamy dori ibutumy robimyhỹre. ¹⁰ Bede lurumy rariakeki tahe, aõ òraru-ki reseke, loosòna dori ihoõreki wahe. ¹¹ Tahe ijõmy Jesuisi tamyreny rarybere: —Iny biòwareny ròrõmy roireri. Tamy arakre ariixixanykremy. ¹² Tahe imahãdu rarybere: —Wanyrỹ tii ròrõmy roireri-wana bohe, reytekre. ¹³ Jesuisi heka rarybemyhỹ Lazaru rubumy roirerimy. Ti-iboho tahe ròhòninyrenyre urile ròrõmy roireriny. ¹⁴ Tahe Jesuisi ritỹnnytyhyra tamyreny: —Lazaru rurure. ¹⁵ Jiarỹ wa aòrarureny-ki wadeysamy watxireri tai watxiòraki. Ka tahe biwatyhynybenykre. Ròkòirenykre tamy. ¹⁶ Tome ierydỹna mahãduò rare. Didimomy iniòre. Tamahãduò rarybere: —Ròkòirenyke, tule tii-wana rukururenykremy.

¹⁷ Jesuisi rehemynyreu, Lazaru inaubiòwatxumy hãloo iwòdỹwo-ki roimyhỹ. ¹⁸ Betỹnia Jerusalẽ hãwã-ribi sohoji urihixinamy roire. ¹⁹ Judeu mahãduy-ribi sòwemy doidenyde Marta Marieboho wotòenamy, iseriòreny rurureki. ²⁰ Marta Jesuisi kanakre rieryreu, tahe ròhònnyre tii-wana witxi reakemy. Marie tahe tahetokile rononymhỹ. ²¹ Tahe Jesuisi-ò Marta rarybere: —Wahĩ, kakile atxiberi-wana waseritxòre rurukòhykyra ikuny. ²² Ihãrele tahe rekeryre ibutumy Deuxu-kò bexitòenykeki, tiki adeke kidiwahinykre. ²³ Jesuisi tahe tamy rarybere: —Aseriòre wa rubu-ribi kedexixakre. ²⁴ Tahe Marta rarybere: —Rekeryre jikarỹ ikokunanatxu-ku rubu-ribi rexixakre, ibutumy ixixanatxu-ku. ²⁵ Jesuisi rarybere: —Jiarỹ waixixanadỹdu rare, umytuedeòna wahidỹdu rare. Inyõ riwatyhynykeki, tii rubu-ki roire hãrele, kedexixakre. ²⁶ Ibutumy irumy roirekeki, tiu rururenyòtyhy, tii dori riwatyhynyreki. Kai aõbohe kia tetyhynyteri. ²⁷ Tii dirawyònyde: —Kohe, Wahĩ, aratyhynywãhãre. Kai Kristu tate, Deuxu ritxòretyhy. Deuxu tuu rarybereki, bede-kò kanatekònyde wahe. ²⁸ Tahe Marta ròsere Marie taseriòre-ò rarybere: —Inyhĩ rehemynyreki, kai makremy rarybereri. ²⁹ Kiamy roholareu, tahe, wylemy rỹimy reare tamy rare.

³⁰ Jesuisi dori hãwã-ò ralòòlemy raremyhỹ Marta tamy raryberekile raremyhỹ. ³¹ Tii rỹimy ròhònnyreu, judeu mahãdu tuu robire. Tahe riheludunyre, wabede-ò robukremy raresỹny tamy roholare. ³² Marie rehemynyre Jesuisi-ò. Tahe tii tuu robireu, resere iko-ò, tahe rarybere: —Wahĩ, kaki atxiberi-wana ikuny waseritxòre rurukòhykyra. ³³ Jesuisi Marta

ibru-di tule judeu mahãduhi-di retehereu tule tii rabadewoni-hikỹre. ³⁴ Iule Jesuisi rỹĩraxire: —Titxiwexe tii tetiditenyte. Tiiboho rirawyònyre: —Wanyrỹ, manake itxeremy. ³⁵ Jesuisi tahe rahinyre. ³⁶ Tai tahe judeu mahãduõ rarybere: —Betehebentyke sòwemy heka tii Lazaru luure. ³⁷ Ijõ tahe rarybere: —Tii iny ruetà riteytenyre. Aõherekibo Lazaru irumy ratxireriule riteytenyõra.

³⁸ Jesuisi ixyby tawo-ki bederiòtiinyre. Tahe rariamy rare wabede-ò Lazaru suiwodỹĩwo-ò roire. Mana-di tahe ritxiotòbònyre. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Mana bitake Marta tahe iseriòre rarybere: —Wahĩ, rarònyreri wahe inakubikòwa txumy dokuri txuu idi rỹira. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Rarybere taheka, bityhynykeki, Deuxu rurumy bobike. ⁴¹ Tahe mana iribi ritarenyre. Jesuisi retehere biu-ò rexitònyre: —Umy reàlãmy wahe watxireri kai wadee taholatakiki. ⁴² Wadee taholahyy atxiteri mahãte: —Kia reeryre, kata inysòwehekỹ òraru-ki kiamy rarybera adee, tai tiiboho rityhynyrenkemy wahe, kai tiwateònyteki. ⁴³ Kia rexihureu tahe ryryre: —Lazaru, bodohonyke wa ahana-ò. ⁴⁴ Kia rurumy roimyhỹ-ribi tahe dòhònyde. Iwa heka tebò-wana widee ritỹtenylemy roimyhỹ. Irati tahe tyybese-di ritỹtenymy ihỹmyhỹ. Jesuisi rarybere: —Biesebenyke wa ixinamy rake.

⁴⁵ Tahe judeu mahãduy-ribi, Marie Martaboho roraludu mahãdu, aõbo Jesuisi riwinyremy robireu tahe, rityhinyre. ⁴⁶ Ijõ tahe fariseu mahãdu-ò roirenyre tamy relyykemy aõbo Jesuisi riwinyremy.

⁴⁷ Iribi tahe xiwe wahidỹĩdu wedu, fariseu wedu mahãdu-wana heka ywisidỹĩna mahãdu ributunyre. Dohodỹĩna mahãdu wedu heka imahãduni rare. Tahe inyõ rarybere: —Ka hãbu heka aõwiihikỹ sòwemy diwinymyhỹde. Aõhebo he rokotỹĩnyrenykre. ⁴⁸ Tiihyyle riwinymy rarekeki, heka ibutumy rityhynykre. Idi tahe Roma hãwã mahãdu soldadu kanakre iny riòlòdỹĩnyke inysỹ rahurenykre. ⁴⁹⁻⁵⁰ Kaifa imahãduõ rare. Kabeòrau tahe tii ibutu xiwena wahidỹĩdu wedu rare. Tahe tii rarybere: —Kaiboho aõ teeryòhyitenyte. Hãbuõ tahe rurukre ibutu inydee. Tai tahe ibutu iny itueòtyhy. ⁵¹ Kia heka irayky-ribi aõkõ ròhònyre. Deuxu irayky-ò ritidire, tii dori xiwena wedu tyhy rare kabeòrau. ⁵² Kiamy rarybereu, tahe Jesuisi rubunamy rarybereri. Jesuisi dori ibutumy judeu mahãdu dee rurukre. Tamy sohojile aõkõ rurukre. Tahe sohoji mahãduòle rabutukre Deuxu riòre bede bedemy rỹira mahãdu wahe. ⁵³ Itxuule tahe Jesuisi rubudỹĩmy rõhòtinyrenyre.

⁵⁴ Tai tahe ihãwãy-ki rariaõre, Judeia mahãduy-ki. Tahe iribi rexitare bederahy-ò iòhòmy. Hãwãõ-ò heka rare, Efraĩ

heka inire. Taile taery mahãdu-wana ihỹmyhỹ. ⁵⁵ Judeu mahãdu worana bedehesi iòhòmy rỹimyhỹ Pascoa heka inire. Ritelenykõule heka sòwemy roirenyre Jerusalẽ hãwã-ò, tai rexywinyrenykemy iwese bede ywina rarybere wese Pascoakomy wahe. ⁵⁶ Sòwemy iny Jesusimy robikemy rỹimyhỹ. Tahe Deuxu dohodỹỹna hetowo-ki widee rarybemyhỹre tahe rarybere: —Kanakre aõbo Jesuisi worana bedehesi-ò. ⁵⁷ Xiwena wedu fariseu-wana juhUU inyò rarybema-hãre: —Inyò Jesusimy robikeki, tuu wadeereny kanarybekre, tii ramykremy wahe.

12

¹ Jesuisi rare Betỹnia hãwã-ò Pascoa worana bedehesi rỹikrekoki. Debòsohoji txumy rauhenymy rỹimyhỹ tamy. Tai heka Lazaru rasỹnymyhỹre rubu-ribi rexixare-ribi wahe. ² Martaboho tahe rỹsỹna wiutadàna riwinyrenyre Jesusideewina. Lazaru Jesuisi-wana roroxikremy ronymyhỹ. Tahe Marta tamyreny rỹsỹna riwymyhỹ. ³ Marie tahe sòwemy aderòna lỹnyre-di ratximyhỹ, iòwyhykỹre heka. Tahe tii Jesuisiwyatyre ritxiwire idi tahe taradedile risuhore. Heto tahe tỹnyrehekỹlemy roire. ⁴ Judasi Isariò tule Jesuisi erydỹỹnaò rare tii tai ratximyhỹ. Tii Jesuisi rityhenykremy tii raremyhỹ ihewo-ribi. Tii tahe rarybere: ⁵—Kaa aderòna heka iòwyhykỹ rare. Aõherekibo idi tahonyòte nieru idi bitakemy iny aõkõ mahãdu-ò nieru biwahinykemy. ⁶ (Judasi heka iny aõkõ mahãdu luu aõkõ rare. Erydỹỹna mahãdu nieru rubudỹỹdu tii rare. Kia nieruò tahe ixideele ritosinyhỹre. Tai tahe aderòna òwy ixidee ributonykemy idi ratximyhỹ). ⁷ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixinamy wawatyre ritxiwike, wahãloo-ò waherina heka riryrymy tuu ritxiwireri. ⁸ Kaiboho heka aõu biwiòhenanymy ahãbenyke iny aõkõ mahãdu awanareny dori rarehyymy rarekre. Jiarỹ tahe kaki aratxihyyke aõkõ rare.

⁹ Judeu mahãdu Jesuisi rehemynyreerìò roholare. Tahe sòwemy iny tamyreny nade itxeremy. Tule Lazaru-ò itxeremy nade rubu-ribi rexixareki. ¹⁰ Tai tahe xiwewahidỹỹdu mahãdu wedu tule Lazaru rubudỹỹmy rarybere. ¹¹ Lazaru òraru-ki dori sòwemy judeu wedu Jesuisi rityhynyre.

¹² Itxubiòwau tahe Jesuisi nade Jerusalẽ-ò kia-ò tahe roholare ibutumy worana bedehesi ludu mahãdu. ¹³ Tai tahe roirenyre tii-wana witxi reakemy horeru riwyre ityre-di kanakre. Ryryrenyre Jesuisi-ò: —Waiòlòreny, kai arawowydynyryeri, kai bedeòbydỹỹdu tateki! Kai Deuxuni-di tateri. Kai judeu Iòlòtyhy tate. ¹⁴ Jesuisi nade jumenta riòre tyre-ki, tuu dori ihetxina tyryiti-ki roire wesemy. ¹⁵ Kiamy wahe roire:

—Judeu riõre mahãdu uritere brebuõmy atximahãbeny aiðlõreny dori kanakre jumenta riõre tyre-ki.

¹⁶ Iery mahãdu kia rieryõhyyre juhuu. ¹⁷ Iribi tahe tõhõti itxi reare ritidỹyna hetxina-ki roiremy, Jesuisi biu-txi ròðsemy rareu wahe tõhõtireny itxi reare. Tule sõwemy iaõmydỹynana rybe hetxina-ki riritinomy rỹimyhỹre. Kia-dí tahe idi tõhõtireny reare. ¹⁸ Inyõ itxeredu heka Lazaru ixixanamy relyyre. Tai tule iny sõwemy doidenyde. Kia Jesuisi riwinyreò heka roholarenyre. ¹⁹ Tai tahe fariseu mahãdu widee raryberenyre: —Ibutumy ihemy roirenyre. Timyõre, aõhe heka rikisỹnyrenyõtyhy.

²⁰ Inyõ worana bedehesi-ki grego rybedu mahãduõ ratximyhỹ. Tii tai Deuxu reálakemy ratximyhỹ. Tii Besaida hãwã ludu-ò Kalileia bede luduõ ratximyhỹ. ²¹ Tahe grego rybe mahãdu tamy rarybere: —Wanyrỹ, jiarỹboho, Jesusimy arobikemy watzirenryeri. ²² Filipi tahe Andre-ko relyyre. Ta wiwana roirenyre Jesuisi-ò. ²³ Jesuisi rarybere: —Aõkõra, Wabededỹynana iòhòra Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ rubuna-ò, wahe. ²⁴ Inatyhymy adeereny ararybekre: —Jiarỹ alòbòròna rijuxunymyhỹre wesemy aresekre suò, arurukremy. Aruruõkeki ixiwanahyyle ararekre. Arurukre-wana sõwemy araratynkre. ²⁵ Inyõ ixiluukeki heka, ruruke. Kabede-ki tahe ixiluuõkeki, tii rexiywinymy umytuedeõna-ò ratxike. ²⁶ Inyõ wadeòdumy ratximyhỹkeki, tii riwaheludunyke. Tai titxibo aratxikeò tii wawana ratximyhỹke. Inyõ wadeòdumy rareke-wana, tii Waha riwowydynkre.

²⁷ Katahe wabedewonihikỹmy watzireri. Timybo ararybekre, Waha, kia rubu aõmydỹynana-ribi biwatake. My òsana arexitòenykre. Aõkõre, kiaòle heka kabede-ò anade. ²⁸ Waha, anityhy-ò iny riwowydynkemy watzireri. Iule tahe rybeò-ò roholarenyre: —Kia rotỹnyre ihãre ta ixi-tyre tuu rotỹnykre. ²⁹ Tahe iny sõwehekỹ kia rybe-ò roholare. Tahe rarybere: —Biumytxyle rare. Tahe ijõ rarybere. Aõkõre ýju rare. ³⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Waòraru-ki aõkõ kia rybe rỹireri, aòrarureny-ki, tamy bohohabenykemy. ³¹ Wiji tahe ywisidỹyna kỹnyikre, bedemy iny rỹira mahãdu-ò. Kia mahãdu iòlò, Satanasi, kanahitxidỹkre. ³² Iu jiarỹ itxeò-ki riwaukokreu, ibutumy iny heka ixidee adiwiutadànykre riwatyhynkremy. ³³ Iu tii kia rarybereu, tarubuna ritỹnynyre timybo rurukre. ³⁴ Iny sõwehekỹ dirawyònyde: —Jiarỹboho raholarenyre bede ywina-ò. Tii rarybere: —Tiiemy Kristu rarehyymy rarekre. Timybo kai tarybeteri: —Biwaukokremy. Mobo tahe Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹmy tuu tarybeteri. ³⁵ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Urhimyoòle loosòna awana rariamy ratxireri. Idi atxiteri-

ule idi mariake, bede luru atxi kanakelau. Inyõ bede luru rariakeki, tiobo rake rieryõhyyre. ³⁶ Waloosõna atxiteriule, biwatyhynyke waloosõnamy, taile waloosõna mahãduõmy boibeke. Kiarybe rahu-di tahe Jesuisi iribi rexitamy rexiwore. ³⁷ Tii sõwemy bedetiidyõna ikoreny-txi riwinyre. Ihãrele tahe sõwemy rityhynyõre. ³⁸ Kia tahe Isaia tyriti-ki roire, tahe iwesele tuu rarybere wese wiji rýira rotýnyre:

—Wanyrý, Iny rybe týnydyõnareny tiiboho rityhynyõhyyre, Deuxu taruru tamy riteòsinyrehãrele rityhynyõre.

³⁹ Tai rityhynyõhyyre. Isaia, Deuxu rybedu ijõmy ròritidyõre:

⁴⁰ —Deuxu riruetanyre, irayky riteredyõnyre. Tai rieryõhyymy robiõhyymyhýre. Tiu heka Deuxu rityhynyõhyyre. Tiu riteytenyõhyyre.

⁴¹ Isaia Jesuisi loosõnamy robire. Tai tahe tuu ròritidyõre.

⁴² Ihãrele tahe dohodýõna mahãdu wedule sõwemy rityhynyre. Urile fariseu mahãdu òrarukile, ijõ-ò tuu rarybeõre, dohodýõna mahãduy-ribi riòlòdyõnyheny. ⁴³ Tiiboho dori Deuxu wowydyna luurenyõre inywowydynale luurenyre.

⁴⁴ —Iny riwatyhynymyhýkeki, wadeòdýõdule rityhynymyhýre. ⁴⁵ Inyõ wamy robikeki, iule wadeòdýõdumy robike. ⁴⁶ Jiarý loosõna wesemy anade bede-ò. Tai tahe iny riwatyhynykeki, bede luru ribi ròhònyke. Tai heka anade. ⁴⁷ Inyõ warybe-ò roholake hãrele riywinyõkeki, tahe jiarý tii wiji ariwidýõnyõke. Jiarý dori tarasaduhyylemy anade. ⁴⁸ Inyõ riwatyhynyõkeki, warybe-ò roholaõkeki, ikonana txuu tahe ywisidyõna-ò ralòke, warybe-ò rityhynyõmyhyreki aõhòkýmy dýõnana-ò heka kia ralokre. ⁴⁹ Jiarý ixi rayky-ribi aõkõ rarybemahãre. Wahale rybe wadee riwahinymyhýre. Kia wesele relyymahãre. ⁵⁰ Deuxu rybe bede ywina-di diwateònyde umytedeõna wahidyõna kia rare. Kiale heka reerye.

13

¹⁻³ Pascoa worana bedehesi txumy txuu rýire. Tahe Jesuisi rexieryre ixyby tyby-ò ròòsekremy ihýre, ibededýõnana iòhòmy roireki. Tule rexieryre tyby ibutumy tamy riwahinyremy. Tii tyby-ribi nade tule ixybyle tamy rakemy. Txioro roxinau Jesuisi taerydyõna mahãdu-wana riroximyhýreny. Judasi Isariò (Simaõ riòre) taile ratximyhý. Juhuu diabo tamy rarybere iruule Jesuisi rityhenykemy. ⁴ Jesuisi sõwemy taerydyõna mahãdu luure. Tai tahe rýire, tatytyre ludu ritare òsuròna rimyre, idi rexiwetyataare. ⁵ Hynaro-ò bee ritxiwire taerydyõna mahãduwaa risuhokremy tahe òsuròna-di tawetya-ki ihýmyhý-di iwa rirubudyõnyre. ⁶ Tahe Jesuisi rehemynyre Simaõ Pedro-ò, Pedro rarybere: —Aõkõre kai wawareny

suròdòòmyke. ⁷ Jesuisi rirawyònyre: —Kai heka teeryòte aãherekibo resuhòreri. Ihewo-ribi tahe bierykre. ⁸ Pedro rarybere: —Aõkõre, wawasuròdòdõyõmy. Jesuisi rirawyònyre: —Arisuhòðkeki wawanahyy aõkõ mabeke. ⁹ Pedro rarybere: —Wawasohojile aõkõ bisuhokre, wadebò warati-wana tule wahe. ¹⁰ Tahe ritỹnynyre Jesuisi; inyò rõhõre-wana iwale rasuhòke. Iuhe ibutumy tyralemy rỹimyhỹre. Kaiboho yralemy toite. Sohoji tahe aõkõre. ¹¹ Jesuisi tatyhedỹydu rayky rierymyhỹre. Tai tahe rarybera, ibutumy aõkõ tyraremy.

¹² Jesuisi iwasuròdò rexihureu, tatytyre ludu retyynra roxina-ò ròdsere. Tamyreny rỹraxire: —Kaiboho teerytenyte. Aõhebo jiarỹ kia ratỹnyra. ¹³ Adeereny aritỹnynkre. Kaiboho tiwaninitenyte anyrỹmy, aõhe inatyhy? Aerydỹdumy, inatyhy heka jiarỹ rare tahe òbitimy tarybetenyte. ¹⁴ Jiarỹ aerydỹdureny anyrỹreny heka awareny resuhore. Tai tahe kaiboho wiwa bisuhòbenykre. ¹⁵ Iwese jiarỹ rexideòsinyre wese kaiboho biwinybenyke. ¹⁶ Inatyhymy adeereny ararybekre. Deòdu dori tawedu ratyre aõkõ rare. Rybe-ò ijohonadu dori rybedutyhy ratyre aõkõ rare. ¹⁷ Kia warybe teerytenyte. Tahe biwinybenykeki bedèòbynatyhy adeereny kanakre. ¹⁸ Ibutumy umyreny aõkõ rarybereri jiarỹ araeryrenyre, aratarenyreki, wahe. Rybe tyyriti-ki roire kiamy: —Kia wawana riroximyhỹrele heka riwatyhenykre. Ele el-emy tuu rotỹnykre.

¹⁹ Wiji rarybereri heka wylemy kia tuu rotỹnykre. Tuu rotỹnykreule, kaiboho bierybenykre òbitimy raryberé wahe; jiarỹ biwatyhynybenykemy wahe. ²⁰ Inatyhytyhymy ararybekre: —Inyò adee aditeònykre. Inyò tii rityhynymy kidiðykeki, tii riwadymyhỹre. Inyò kidiwadykeki wadeòdỹydu ridymyhỹre, Deuxu rityhynymyhỹre wahe.

²¹ Tahe Jesuisi rabadewonihikỹmy rononymỹ. Tahe rarybera: —Iny sohojiò ayreny-ribi riwatyhenykre. ²² Tahe wii riijeriijerenyre. Mokobo rarekremy rõhõtinyrenyre. ²³ Jiarỹ, Joaõ Jesuisi weribi ranywỹhỹ, tii dori sòwemy waluure. ²⁴ Tahe Pedro wadee narybewasidi: —Tamy inihe myỹraxike mobo raremy. ²⁵ Tahe jiarỹ retorunyre: —Wanyrỹ, mowexe ratxireri. ²⁶ Jesuisi rarybere wadee: —Kia orotxu ituudỹy tamy ariwahinykrele tiikre. Tahe Jesuisi orotxu yre rituunyre idi tahe Judasi Isariò-ò riwahinyre. Tii Simaõ riòre rare. ²⁷ Tahe Judasi riyre. Iribi tahe Satanasi aõwesele tamy ralore. Jesuisi heka Judasi-ò rarybere: —Aõhebo botỹnykre wylemy makre biwinykremy. ²⁸ Tahe riroximy rỹimyhỹ mahãdu rieryõre aõmybo Jesuisi rarybemyhỹ. ²⁹ Judasi Isariò dori nieru hyna yrubudỹydu heka rare. Tai tahe rõhõtinyrenyre Jesuisi worana bedehesi aõna aõna riwykemy riteònyre, ada

iny aokõdu mahãdu-ò nieruõ riwahinykemy. ³⁰ Judasi orotxu yre riymy rahudi tahe ròhònymy rare bede lurus-txi.

³¹ Judasi ròhònymy rahudi tahe Jesuisi rarybere: —Wiji tahe Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ loosõnamy iny robimyhÿre taraykywo-ki. Tii heka jiarÿ rare. Deuxu-ò waòraru-ki wowydyna riwahinykre. ³² Deuxu loosõnamy tahe waki iny robikeki, Deuxu riwatoosònyreri aõwesele ibutumy iny tuu robike. ³³ Waluudu mahãdu wariõre wesemy atximahãtenyete, umywanareny urihimnyòle ararekre, idi tahe arakre. Tahe biwaijebenyhãrele waki mahabenyõtyhy. Iwese judeu mahãdu-ò rarybere wesele adeereny ararybekre: —Titxibo arakre-ò kaiboho boibenyõke. ³⁴ Bede ywina tÿmyra wese adeereny ariwahinykre kiamy wahe: —Wiluurenykemy wahe: —Iwese jiarÿ aluurenyre wese tule kaiboho wiluurenyke. ³⁵ Wiluurenykeki ibutumy iny rieryrenykre kai waerydÿÿna mahãdumy tate.

³⁶ Tahe Simaõ Pedro ritÿÿraxinyre: —Wanyrÿ, titxibo kai makre. Jesuisi dirawyònyde: —Titxibo arakre-ò wiji kaiboho boibenyõke, iribi tahe wahemy bodoikre. ³⁷ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrÿ aõherekibo araõkre wiji ahemy waumy kie aõraru-ki ariwahinykemy watxireri. ³⁸ Inatyhymy aõbo aumy biwahinykre waòraru-ki. Inatyhytyhymy ararybekre: —Hãnie hãbu robukõule kai biwatxiõnykre inataõmy.

14

¹ Kaiboho bedetiidÿÿrenyõmyke bedewona-ki. Kaiboho Deuxu tetyhynytenyete, tai tahe biwatyhynykre. ² Wahasÿ-ki sõwemy sÿÿ rÿimyhÿre kialemyre heka tai. Kaweseõkeki adee inatyhymy rarybemahãre. Jiarÿ tahe arakre sÿÿ adeereny ariwinykemy. ³ Ariwinymy arahudi tahe ixbyle aõrysymy adòðsekre. Tahe aradyrenykre titxibo-txi aratxireriò kaiboho tule matxibenykre. ⁴ Kaiboho dori teerytenyete titxibo wasÿry roire. ⁵ Tahe Tome rarybere tamy: —Wanyrÿ, titxibo makreò reerykõrenyete. Tai tahe timykibo asÿry reeryrenyemy. ⁶ Jesuisi dirawyònyde: —Jiarÿ wa ryy rare. Deuxu inatyhyna jiarÿ rare. Umytuedeõna wahidÿÿdu jiarÿ rare. Inyõ waòrarukile Waha dee rakre. ⁷ Kaiboho tiwaerytenyete-wana tule Waha teerytenyete. Wiji tyhyule Deuxu teerytenyete, tuu tabitenyete. ⁸ Idi Filipi rarybere: —Wanyrÿ, boo inydee biteòsinyke, tai tahe awike. ⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Filipi, sõwemy bededÿÿnana umy-wana rewyre. Ihãrele tahe tiwaeryõte. Inyõ wadee kanakeki, Wahamy robike. Aõherekibo wadee tarybeta boo wadee biteòsinykemy. ¹⁰ Jiarÿ Waha-ki watxiwãhãre tule Waha waki ihÿre. Kia aõbohe tetyhynyõte rarybewãhãre, kia iximy aõkõ

rarybewãhãre. Waha waki ratximyhy tii taõmydÿÿnanamy rotÿÿnyre waumy-ribi. ¹¹ Waha-ki watxiwãhãre, tule tii waki ihÿre, kia bityhynybenyke. Aõwiihikÿ rewinywãhãre òraru-ki biwatyhynybenyke. ¹² Inatyhytyhymy adee ararybekre: — Inyõ riwatyhynykeki, wawesele aõwiihikÿ riwinykre. Tahe watyreaõ riwinykre. Jiarÿ dori Waha-ò arakre. ¹³ Tai wanimy aõmy bexitòenybenykeki, tii tahe ariwinykre. Iny Waha-ò wowydyna riwahinykemy idi watzireri, iRiòre wahe jiarÿ rare. ¹⁴ Tai aõma wani-ò bexitòenybenykeki, tii tahe riwinykreadeereny. ¹⁵ Inyõ waluukeki tii wabede ywina riywinytyhyke. ¹⁶ Waha-ò arexitòenykre ijõ wiòhedÿÿdu adeereny kiditeònykremy waderòwymy. Tii aõu aõu adeereny hyyle rarekre. ¹⁷ Tii Deuxu Tyytybytyhy rare. Tii inatyhynamy rieryreny, iny bede bede mahãdu wahe. Deuxu Tyytybytyhy ixidee ridykemy. Tuu dori robiòtyhy rieryòtyhy. Kaiboho tahe teerytenyte. Tii dori umywanareny ratximyhÿre, aworeny-ki ratxikremy. ¹⁸ Jiarÿ heka ixisohojimy ararisidÿÿnyòtyhy. Jiarÿle adee adoosekre. ¹⁹ Wijile arurumy arakre bede-ribi. Bede bede mahãdu tiu wamy robiòtyhy. Kaiboho tahe wamy bobilebenykre, jiarÿ dori ixityre rubu-ribi adexixamy ararekre. Tai tahe tule kaiboho rubu-ribi bexixamy boibekre. ²⁰ Kia txuu kaiboho bierybenykre jiarÿ heka Waha-ki watxiwãhãremy. Kaiboho tasÿ waki ahãtenyte. Jiarÿ tule akireny watxiwãhãre. ²¹ Inyõ wabede ywinareny dikeki tahe, riywinykeki, waluudu rare. Waha tule iluukre. Jiarÿ tule iluutyhyre. Tamy tule arexideòsinykre. ²² Judasi tamy rarybere: (aõ Isariò aõkõ kÿny, iwitxiraõ.) —Wanyrÿ, aõhekremybo wadeereny bedexideòsinykre tahe bede bede ludu mahãdu-ò aõkõ wahe. ²³ Jesuisi rarybere: —Inyõ waluukeki, wabede ywina riywinytyhyke. Waha, heka iluutyhykre. Jiarÿboho tamy adoidenykre tamysÿmy. ²⁴ Iny waluuòkeki, warybe tiu rityhynyòtyhy. Aõ warybe-di aõkõ heka rarybereri. Waha wadee riwahinyredi heka rarybereri.

²⁵ Tai arakrekoki tuu rarybereri adeereny. ²⁶ Tahe Deuxu Tyytybytyhy, awiòhedÿÿdu, tii araerynanykre ibutumy aõna aõnamy. Timybo jiarÿ adeereny raryberemy akananohõtiijaranydenykre. ²⁷ Ywina adeereny adiwahinykre waywina wahe. Iwese bede bede ludu mahãdu riwahinytyhyre wese aõkõ ariwahinykre. Uritere nohõtityreõmy brebuõmy. ²⁸ Rarybere dori arakremy tule adoosekremy. Waha waratyre rare. Tamy he arakre. Kaiboho waluukeki, beysabenykre tamy arakreu. ²⁹ Kaa bede reakoki tuu rarybereri. Tuu reakreu tahe, kaiboho biwatyhynybenykre. ³⁰ Sõwemy heka adeereny ararybeòkre, bede dinodu dori themynysÿ iòhõmy ihÿre, Satanasi

wahe. Tii heka wadee iruruõhyyre, riwateònyõtyhy. ³¹ Jiarỹ Waha luure. Rewinywãhãre aõbo Waha ariwinykemy riwateranymyhỹre. Botamanyke: —Ròkòirenyke.

15

¹ Hãjutò òwòna wese wihikỹ jiarỹ rare. Waha tahe bedede rade wysydỹđu wese rare. Bede òbebure iratyòkeki iò riòròke. Iratyðikeki iòsòmo iribi risihere. Tai tahe sòwetyhymy nihikỹmy raratynyke. ² Kaiboho bede rade-ò wesemy toite. Warybe-di aòsòmoreny aribireny resihemahãre. Katahe òbitimy toite bederatymy raratynykemy. ³⁻⁴ Kaiboho biwamymy wadi myikre. Iwese bede radeõ raòròõmyhỹkeki irulemy rỹikre raratynyke. Aòkòkeki ruruke. Kaiboho iwesele toite. Waki beàrenyòbenymyhỹkeki, tiu Deuxudeewimy atxibenyõtyhy. ⁵ Jiarỹ hãjutò òwòna wese rare. Kaiboho ibede radeò wese toite. Waki beerenybenykeki, jiarỹ aki ararike, tai bederaty wese sòwemy maratynyke. Wahoòkeki tiu aõ biwinybenyõtyhy. ⁶ Inyõ waki rariòkeki, iwese iny bede rade rubu-di rahuleke, tiu iwesele inyõ rahukre. Juhuu rimyre, idi heòty-ò rehure, tai roomyhỹre. ⁷ Kaiboho waribi boibenyòkeki, warybe òhòti-ribi rosaòtyhykeki, aòtaxina wadee bexitòenybenykre, tai ibutumy adee ariwahinykre. ⁸ Iwese bede rade sòwemy raratynymyhỹre wese, kaiboho, aõna aõna wiwihikỹ biwinybenyke Deuxu dee. Kiakeki tahe Deuxu deàlana sòwemy ritakre. ⁹ Iwese Waha waluure wese jiarỹ aluurenyre waluuna-ribi boibenyòke. ¹⁰ Wabede ywina inyõ riywinykeki, tiu waluuna-ribi raòtyhy. Iwese Waha bede ywina reywinymyhỹre wese tahe Waha luuna-ribi jiarỹ tiu rahònyòhyyre. ¹¹ Wadeysana awo-ki ratxikemy jiarỹ adi watxireri. Eysana sòwemy mabekemy adi watxiwãhã. Tai tahe warybe adee rarybere. ¹² Wabede ywina heka kaa rare: —Wiluukemy. Iwese jiarỹ aluure wese wiluurenykemy. ¹³ Inyõ taery dee rurukeki taluunadireki, tiu luunatyhy ijòdire. ¹⁴ Kaiboho wadeewi biwinybenykwana tai inatyhymy wabiòwa toite. ¹⁵ Tahe aõ wadeòdumy aòkòhe araninirenykre. Kaiboho wabiòwa toite jiarỹ dori Waha-ribi raholare adee tuu relyywãhãre. ¹⁶ Kaiboho tahe tiwatatenyòhyyte, jiarỹ tahe aratarenyre kaiboho boibenykemy. Sòwemy aõna aõna wiwihikỹ botỹnybenyke. Tule kia aõna aõnamy tule roihykemy. Tai tahe aõmy Waha-ribi wani-di bexitòenybenykeki, adee riwahinyhy rareke. ¹⁷ Wiluubenyeke: —Kia tahe wabede ywina adeereny adiwahinyde. ¹⁸ Bede ludu iny mahãdu eramy reakeki myỹ uritere nohòtiòmy juhUU dori waderamy waluuõre. ¹⁹ Kai bede ludu iny tate-wana iny aluuke, tahe aòkòre. Tai

tahe iny eramy reamyhÿre. Bede ludu mahãdu ribi jiarÿ aratara. Bede ludu mahãdu aõkõ tate urenana. ²⁰ Adee heka rarybere aõmybo. Uritere iribi nohõti lusaõmy kia wahe: —Deòdu tawedu ratyre aõkõ rare. Tai wadee aõbina binamy iny rotÿÿnymyhÿre. Adeereny tule aõmy rotÿÿnykremy wahe. Tiiboho warybe riywinyrenykeki, arybe tule tiiboho riywinyrenykre. ²¹ Kia tahe adee ratÿÿnymyhÿre wanimy rybe òraru-ki, tiiboho dori wadeòdÿÿna rieryõreki. ²² Tuu ararybeõre wana inihe tiiboho òrarudiõhyrenyre. Katahe rarybere tai tahe tiiboho rarybeõtyhy rieryõremy. ²³ Inyõ waluuõkeki, tule Waha luuõtyhy. ²⁴ Jiarÿ heka ibutuko-ò wowydyna iitxerenarenymy rewinyõrewana, tiiboho iòrarudiõhyre inihe. Tahe rewinyamahãre, tuu robimyhÿrenyre, ihãrele tahe waluuõre tule Waha luuõre. ²⁵ Kiamy heka rotÿÿnyre bede ywina ritidÿÿna-ki roireki. Tai heka tuu rotÿÿnymyhÿre. Kiamy wahe ritidÿÿna-ki roire: —Tii heka bede òraru aõkõ rare, ihãrele tahe iluuõrenyre. ²⁶ Deuxu Tyytybytyhy adee ariteònykre. Tii, wiòhedÿÿdu rarekre inatyhynamy rierynanykre. Tahe, tii kedehe-mynykreu wamy rarybekre. ²⁷ Tule kaiboho wamy mary-bebenykre, wawana hyy ahãtenyteki.

16

¹ Kiamy adee rarybemahãre òraruna-txi ixekemy. ² Tiiboho heka anatakre tohodÿÿna hetowo-ribi. Kobe, bede dÿÿnana iòhõmy kadeakreu inyõ anarubunykeki, kia Deuxudeewimy tuu konohõtinykre. Tii Deuxu wiòhedÿÿdu raremy ixi-di kõnohõtinykre. ³ Tiiboho Waha rieryõhyymyhÿrenyre tule riwaeryõmyhÿre. Tai tahe kiamy adeereny rotÿÿnymyhÿrenyre. ⁴ Iu adeereny aõmydÿÿnana kedehemynykreu, õhõtireny itxi reake timybo adeereny relyretxi. Tiu heka tuu rarybeõhyre, umywanarenhyhy dori wãhãre. ⁵ Katahe arakre wadeòdÿÿdu-ò. Kaiboho bÿÿraxibenykekõ aõbo tiobo arakre-ò. ⁶ Kaiboho heka tabedewomy toite kamy rarybereriki. ⁷ Ihãrele tahe inatyhymy adeereny ararybekre: —Adeereny awikre arakreki wahe. Jiarÿ araõkeki awiòhedÿÿdu, Deuxu Tyytybytyhy kanaõkre. Arakeki tahe tii aditeònykre adeereny. ⁸ Iu kanakreu, tii inydee kiditeòsinykre irayky binadiremy, iòbitina-di aõkõremy, iòrarunadiremy. Deuxu dori òrarudu riywisidÿÿnykre. ⁹ Taòraruna ixidee kiditeòsinykre tiiboho riwatyhynyõrenyriki. ¹⁰ Tahe ixidee kiditeòsinykre. Jiarÿ iratyre waòbitina direki. Waha-ò dori arakre, wamy bobibenyõtyhykemy. ¹¹ Deuxu ixiywisidÿÿna ixidee kiditeòsinykre kabede dinodu dee rarybere tii rexihukremy.

12 Jiarỹ heka sōwemy adee ararybekemy watzireri, ibutumy tahe isiramy ixidee bohola benyke. ¹³ Txiðhe rare. Deuxu Tyytybytyhy kanakreu, inatyhymy adeeremy rarybekre inatyhyna-di ibutumy. Tarybe-di tahe rarybeðkre. Deuxu-ribi aōmybo roholaremy tahe rarybekre. Tule timybo aōna aōna rarekremy kanarybekre. ¹⁴ Tii waaōmydỹñana adeeremy ritỹnykyre. Tai kidiwatoosōnanykre. ¹⁵ Ibutumy Wahahōrō heka wahōrō rare. Tai heka tuu adeeremy rarybereri waaōmydỹñana adeeremy kiditynykyremy. ¹⁶ Urihimyò riðre heka waðkre, idi tahe ixityre wamy bobibenykre. ¹⁷ Tahe ijō ierydỹñana mahāduð widee rarybere: —Timybo tii rarybere: —Urihimyò iðkremy tii rarybereri, tule ixiryre wamy bobibenykyremy. Tule Waha-ò arakre. Timybo heka rieryrenyðhyre aōmybo rarybera. ¹⁸⁻¹⁹ Tiiboho Jesuisi-ò rỹñraxirenykyremy ratxirenyreri. Tahe Jesuisi rierymyhỹre tuu rỹñraxikre. Tahe Jesuisi tamyreny rỹñraxire: —Kaimy ixidee tỹñraxitenyteri. Wananamy waðkesenalemy. ²⁰ Inatyhymy adeeremy ararybekre: —Iny bede mahādu urile reysakre, kaiboho tahe araeryrenyura urile mahinybenykre, birajuabenykre, mabedewobenykre. Idi tahe kaiboho beysabenykre. ²¹ Iwese hāwyy iijera iðhòreki, rabedewomyhỹre, taaðhòkỹmydỹñana-di rōhōtinymyhỹre. Idi tahe reamyhỹre. Iu tahe tōhōti rosamyhỹre tohouã tỹmyradile reysamyhỹre. ²² Iwesele kaiboho mabedewobenykre, ixityre wamy bobebenykre tahe, kaiboho beysabenykre. Inyō heka deysana aribireny ritaðtyhy. ²³ Kiatxu tahe uritere watỹñraxidỹñomykre inatyhymy adeeremy rarybereri. Waha-ribi aōmy bexitòenybenykeki. Tii adeeremy kidiwahinykre wani òraru-ki. ²⁴ Tiu heka aōmy texitòenytenyðmahāte wani-di. Bexitòenybenyke, tai bitabenykre. Tai tahe kaiboho beysabenykre.

²⁵ Ibutumy rybewòtemy adeeremy rarybewāhāre wahe. Idi tahe tuu adeeremy ararybeðkre. Idi tahe itỹnytyhymy Waha ar-itynykyre adeeremy. ²⁶ Kiatxu tahe bexitòenybenykre wani-di jiarỹ ararybeðkre umyreny Waha-ò. ²⁷ Waha dori aluurenyre, kaiboho waluurenyreki, Deuxu-ribi anade tetyhynytenyteki. ²⁸ Waha-ribi anade, bede-ò adehemynyde ihārele bede-ribi arakremy Waha-ò. ²⁹ Jesuisi ierydỹñana mahādu rarybere: —Wiji tahe itỹnytyhymy tarybeteri. Rybewòte-di aðkō tarybeteri. ³⁰ Kai ibutumy teeryte. Inyō dỹñraxiðmy adee. Kai inatyhymy Deuxu-di tanate. Kia jiarỹboho retyhynyrenyre. ³¹ Tahe Jesuisi tamy rỹñraxire. Inatyhymy wijityhyle tetyhynytenyta. ³² Wabededỹñanamy heka reara. Kaibohoð sohoji sohojimy tasỹ tasỹ-ò rakre. Biwaribenykre ixi sohojilemy arỹikre. Tahe ixi-wana aðkō watzikre, Wahawanale arỹikre. ³³ Kaheka

aõna aõnamy adeereny rarybere ywina-di araykyreny-ki boibekre. Bede-ki kaiboho aõhõkõmy botõnybenykre. Ihãrele beysabenyke, Jiarõ heka Deuxu õludu mahãdu-di ròtara.

17

¹ Jesuisi rarybemy rahudi tahe retehere biu-ò rarybere: —Waha, wabededõnanamyhe reara. Ariõre watxiwãhãre. Wowydyna wadee biwahinyke tai tahe adee wowydyna adee ariwahinykre. ² Kai, Waha, ibutumy wadee ruruna tewahinyta iny deòdõnyamy. Tai umytuedeõna ariwahinykre biu-ò hedu mahãdu-ò. ³ Kia heka umytuedeõna rare: —Deuxu inatyhy tate sohojihyy tate. Tii araeryrenykeki tahe eòdõnyana Jesuisi Kristu rieryrenykeki. Kia umytuedeõna rare tamyreny. ⁴ Aõ aõmysõdõnyabo wadee tewahinyte, ibutumy adee rewinyre. Tai heka arawowydynyra kabede-ki. ⁵ Iu bede rexidelenyreu umywanahyy rarewãhã. Sõwemy loosõna nihikõ-di rawãhãre. Tahe wiji, Waha, kia loosõnale ixityre bidiwahinykre umywanahyy ararekre. ⁶ Kai iny mahãduõ wadee tewahinyte bede mahãdu-ribi. Tamyreny umy rarybemaõhãre. Juhu tiiboho ahõrõ roire. Idi wadee tewahinyte. Tiiboho arybe riywinymyõre. ⁷ Ibutumy waaõmydõnyana aribi retamahãre. Kia heka wiji tiiboho rieryrenyra ibutumy aribi nade. ⁸ Aõrybebo wadee tewahinytamy tamy rarybemaõhãre. Tiiboho rityhynyreny, rieryreny aribi jiarõ anade, kai wateòdõnydu tate. ⁹ Iõraru-ki adee rexitõenyre. Tiiboho amahãdu roire. Wadee tewahinyte, bede mahãdu-ò raru-ki aõkõ adee rexitõenyre. ¹⁰ Ibutumy wahõrõ, ahõrõ rare. Tule ahõrõ, wahõrõ rare. Tai heka iny mahãdu riwatoosõnanymyõre. ¹¹ Jiarõ adee arakre tai kaki arareõkre. Tiiboho heka kaki rarirenykre. Tiiboho biyrubunykre, Waha, ani õbiti-di biyrubunyke, wadee tewahinyteki. Tai tahe iraykyreny wiwesehyy roirekre. ¹² Tiiboho-wana rarewãhãu ani õraru-ki reyrubunymahãre, wadee tewahinyteki. Timy heka reõnonyõhyyre ijõ, sohojile tahe reõnony. Juhuu dori Ritidõnyana roire ijõ sohojiõ ariõnonykremy. Ihyy tahe reõnony, Judasi Isariõ õnodõnyduhyy rarekre. ¹³ Ka tahe arakre arora-ò. Tii heka inyõ rarybemaõhãre ibutumy wadeysana iworeny-ò ralõmyõkemy. ¹⁴ Jiarõ arybe tamyreny rewahinymahãre. Bede mahãdu iny dori terarenyre, tiiboho bede mahãdu iny aõkõ roireki. Iwese jiarõ bede ludu hãbu aõkõ rare wese. ¹⁵ Bede-ribi tarasamy aõkõ heka adee rexitõenyre. Urile ibina bina widõny-ribi biyrubunyky. ¹⁶ Tiiboho tahe wiji ijõ bede wixira ludu roire, iwese jiarõ rare wese, wahe. ¹⁷ Arybe-di tiiboho biõbitinyke, tai ahõrõ

mahãdumy rarekre. Arybe dori òbitityhy rare. ¹⁸ Iwese bedede iny-ò tadiwateònyte wesemy, Jiarỹ tiiboho reteònyre bedede ludu mahãdu-ò rarybekremy. ¹⁹ Tamyreny xiwena wesemy adee arexiwahinykre. Òbitihyummy ararekre, tai tiiboho òbitihyummy roirekremy inatyhyna-di. ²⁰ Aõ tamy sohojile aõkõ heka rexitòenyre. Ibutumy kia rityhynummy rỹirakre-ò dori rexitòenyre. ²¹ Tai tahe ibutumy wiwese wesemy rõhõtynyrenykre. Iwese, Waha, kai waki atxiteri wesemy tule aki watzireri wesemy tiiboho iny-ki roirekre. Tai bedede iny mahãdu rityhinykre ateòdỹỹna watzireri urenana. ²² Kai loosõna wadee tadiwahinyte, tahe tamyreny rewahinyre. Tiiboho sohojihyy weselemy roirekremy, iwese iny sohojihyy rare wesemy. ²³ Jiarỹ taireny wãhãre, kai waki ahãte. Tai tahe inyboho butuhyummy rokoirekre. Wii riòbitinymyhỹrenykre. Tai bedede mahãdu rierykre tadiwateònyteki. Tule wamahãdu luu tate urenana Waha, iwese waluure wese. ²⁴ Waha, titxibo ararekre, tiiboho wawanahyummy roirekre, wamahãdumy wadee tewahinyteki. Tai tiiboho waloosõnamy robikre. Kai dori bedede ihokõule waluure, tahe loosõna wadee tewahinyte. ²⁵ Waha òbiti, bedede mahãdu araeryõre Jesuisi tahe araeryre. Wamahãdu tule rieryre tadiwateònyte. ²⁶ Jiarỹ tiiboho reerynanyre ani-di. Ihãre ta arierynanykre. Tai aluuna iwese waki ratzireri wesemy taireny rarekre, tule jiarỹ taireny ararekre.

18

¹ Jesuisi rexitòenummy rahudi tahe roirenyre taerydỹỹna mahãdu-wana Cedrõ beàwe-ribi kowa ijã-ò heka reuròrenyre, tahe bederaty oworuro-ò rirònyrenyre. ² Judasi heka Jesuisi tyhedỹỹdu heka ibede rieryre, Jesuisi dori taerydỹỹna mahãdu-di tamy rahyummyhỹre. ³ Tahe Judasi, soldado mahãduõ tadinodu-wana ributunyre. Fariseu mahãdu-ribi xiwena wedu wahidỹỹdu-ribi Judasi soldado yrubudỹỹdu mahãdu rihitxinyre tule xiwena deòdu mahãduõ rihitxinyre tii-wana rakremy roirenyre. Tahe tamy ritehemynyrenyre tòbõra heòty-wana. ⁴ Jesuisi rexieryre ibutumy aõmybo tamy kodotỹỹnykre. Tahe iny mahãdu-ò rexidorunyre. Tahe rỹrãxire tamy: —Mowe teijetenyteri. ⁵ Tahe dirawyònyde: —Jesuisi Nazare hãwã ludu reijereri. Tahe Jesuisi rarybere: —Jiarỹ wa tiile rare. Tahe Judasi ityhedỹỹdu tii mahãdu wanale nade. ⁶ Jesuisi tamyreny rarybereu, tahe rexilòhòrarienyre iribi, tahe suòle reserenyre. ⁷ Ixityre Jesuisi tamy rỹrãxire: —Mowe teijeteri. ⁸ —Jesuisi Nazare hãwã ludu, tiiboho dirawyònyde. —Rarybera tahe jiarỹ raremy wahe. Tiwajeteri-wana tahe biwadyke urile ixinamy waijoi rirahuke. ⁹ Kawesemy wahe irybe hitxina

wadee tewahinyteõ heka tiu reõnonyõhywãhãre. Jesuisi, kiamy rarybere tamyreny irybe hitxina wesemy ibutumy tuu rotỹnykremy. ¹⁰ Tahe Pedro tamaydese ritamy reare tahe xiwena wedu deõdu riwotõmonyre. Malòò heka inire. Pedro Malòò nohõti riorore ruruwe-ribi ludu wahe. ¹¹ Jesuisi rarybere Pedro-ò: —Amaydese birutyke. Jiarỹ Waha deewimy aõhebo arotỹnykrekõ aõbo wadi tahõtinyteri. Aõhõkỹmy arotỹnyõkemy aõbo wadi tahõtinyteri.

¹² Tahe soldadu, tadinodu-wana, judeu yrubudỹỹdu-wana Jesuisi rimyre ritaataamy ridyre. ¹³ Kia beõra Kaifa xiwena wedu tyhy rare. Anasi iriõre labie rare. Tai tahe juhUU Ana-ò ridyre. ¹⁴ Kaifa tahe juhUU judeu mahãdu-ò rarybere: —Wiji beõramy hãbuõ iny mahãdu òraru-ki rurukremy rahõtinyreri.

¹⁵ Simaõ Pedro inyõ-wana rare Jesuisi hewomy. Kia Pedro-wana rare, kia xiwena wedutyhy eryna rare. Tai tahe ralore òtity ijòrore-di. ¹⁶ Pedro tahe ahanakile rỹire. Kia Pedro-wana rare. Rohonyre hetowo-ribi hetoijø-di itxeredu-ò rarybere, tahe Pedro ridyre hetowo-ò. ¹⁷ Kia ijadõma, heto ijò-di itxeredu rarybere Pedro-ò: —Kai Jesuisi erydỹkỹna mahãdunokõ anobo tate. Tahe Pedro dirawyõnyde: —Aõkõre. ¹⁸ Tahe soldado yrubudỹỹdu tai rahetõmy rỹimyhỹ, heto ludu deõdu mahãdu-wana txutàtà riki. Pedro iyreny kile rỹimyhỹ rahetõmy.

¹⁹ Tahe xiwena wedu tahe Jesuisi-ò rỹỹraxire. Aõhebohe aerydỹỹna mahãdu-wana tadotỹỹnymahãte. Timybohe tebedeerynymahãte. ²⁰ Tahe Jesuisi ritỹnynyre: —Ibutumy inyko relymahãre iwasimy aõkõ heka relymahãre. Judeu dohodỹỹna hetokile relymahãre Deuxu dohodỹỹna heto-wana. Titxibo judeu mahãdu ributunymyhỹremy relywãhãre. ²¹ Tai aõherekibo wadeele tỹỹraxiteri. Myỹraxike wadee ijohonadu-ò. Tiiboho ka rieryreny aõmybo rarybere. ²² Jesuisi kia rarybereu, soldadu itxereduõ rihetenyre. Tahe rarybere: —Tu heka rybeõmyke xiwena wedutyhy-ò. ²³ Jesuisi dirawyõnyde: —Jiarỹ ibinamy aõmybo rarybera-wana, manarybeke tuu. Aõkõkeki, awimy rarybera-wana aõherekibo tiwahetenyte. ²⁴ Anasi tahe Jesuisi ridykemy riteõnyre tataanadihyyle Kaifa-ò, xiwena wedutyhy wahe.

²⁵ Kowa tahe Simaõ Pedro ratximyhỹre rahetõmy rỹimyhỹ. Inyõ rỹỹraxire: —Kai aõbo ierydỹỹna mahãduõ tate. Tahe rexitxiõnyre. Jiarỹ ijõ aõkõ rare. ²⁶ Xiwena wedu deõduõ Pedro-ò rỹỹraxire: —Tii heka Pedro ritõhõtiorore ijoiõ rare. Tahe tamy rarybere: —Umy taheka rabire tii-wana bederaty oworuro-ki atximahã-ò. ²⁷ Pedro ixityre rexitxiõnyre. Aõwesele tahe hãnie hãbu robure.

²⁸ Idi tahe Kaifa heto-ribi Jesuisi ridyrenyire ywisidỹna-ò bede dinodu heto-ò rudiulere. Tiiboho rirònyõhyyre brebuna-di rexisunyrenyheny. Rirònyrenykeki, tahe Pascoa worana bedehesi rỹsỹnaõ rirỹsỹõtyhy. Tiiboho dori rõhõtinyre rirònykeki, brebuna raremy. ²⁹ Tahe Pilato ròhònyre tamy rarybekremy: —Tahe Jesuisimy tamy rỹraxyre kia hãbumy terajuatenyteri aõhebohe rotỹnyra. ³⁰ Tahe dirawyònyde: —Aõbibina binamy rotỹnykõhyyra wana inihe aridyrenyõhyyreri. ³¹ Tahe Pilato rirawyònyre: —Bidyke abede ywina rybe-di biywinyke. Tahe judeu mahãdu rarybere: —Wabede ywina rybe warubudỹmy rybe aõkõ rare. Inyõ heka arirubunyrenyõtyhy. ³² Kia rybe tahe Jesuisi rybe wesemy rare. Tii dori iximy rarybere timybo rurukremy. Tai timybo irybe hitxina wesemy raryberemy ibutumy rarekre.

³³ Ixityre Pilato ralore ywisidỹna-ò Jesuisi-ò rỹraxyre: —Kai aõbo judeu mahãdu Iòlò tate. ³⁴ Jesuisi rityraxyre: —Yraxyra aõbo ahõrõ rare ada ijõ aõbo wamy kia rarybere. ³⁵ Tahe Pilato rarybere: —Jiarỹ wa judeu mahãdu aõkõ wãhãre. Aõbinatyhymy aõbo he tewinyte. Judeu mahãdu wadee tiwadyte. ³⁶ Jesuisi dirawyònyde: —Waiòlõna hãwã bede ludu aõkõ rare. Waiòlõna kaki ratxikeki wamahãdu wadee raaõbinanyke. Tai tahe judeu mahãdu-ò riwawahinykemy aõkõ watxiwãhãre. Tahe aõkõre kabede ludu aõkõ Waiòlõna rare. ³⁷ Pilato tahe rarybere: —Kai aõbo inatyhy iòlòmý tate. Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kai ka wamy tarybeta. Kia-ò uludumy anade. Kia-ò anade, inatyhynamy arelyykemy. Inyõ inatyhynamy luukeki warybe-ò roholamyhỹre. ³⁸ Tahe Pilato rỹraxyre: —Aõbo inatyhyna rare. Ta rybe rahudi tahe judeu mahãdu-ò rarybekemy rare. Tiu kỹny kahãbu-ki aõ ibinamy tai rahaõhyyra. ³⁹ Inyõ ariteònykemy watxireri kaiboho wadi tõhõtinyhytenyteri ka woranabedehesi-ki. Tahe judeu Iòlò aõbohe ka ribi ariteònykre ywihiyle. ⁴⁰ Tahe ixityre ibutumy ryyrenyire: —Kia hãbu aõkõre, Baraba biteònyke (Baraba heka hãbu debore wasidu rare.)

19

¹ Idi tahe Pilato Jesuisimy rerotiyhyta-di raòhòtekremy soldado mahãdu riteranyre. ² Soldado mahãdu edehékỹ rataanadile ira-ò ritidire, iumy tahe tylỹrehékỹ-di rityynyre iòlòtyweseekemy. ³ Tamy rehemynymyhỹre: —Aõherebo iòlòtyhy wesena, tahe rihetenyrenyire. ⁴ Pilato tahe ixityre ròhònymy iny-ò rarybekemy: —Ixityresỹ adeereny redyreri. Bierybenyke. Aõ heka tai ibinaõhyyimy idi retehewãhãre.

⁵ Tahe Jesuisi ròhònyre ede rataana-di tylÿrehekÿ-di. Tahe Pilato tamy rarybere: —Kakÿnyhe tiire. ⁶ Tahe xiwena wedu mahãdu, yrubudÿÿdu mahãdu tuu robireu, rryryrenyre birubunybenyke, itxeò dee bitamadÿÿnyke. Pilato rarybere: —Kaibohole itxeò-di bitamadÿÿnybenyke. Jiarÿ tahe tai ibinamy aõki rahaõhymahãre. ⁷ Tahe judeu mahãdu rarybere: —Jiarÿboho kÿny wabede ywina renydire. Rurukemy heka tuu bede ywina roireri, tii dori Deuxu Riòremy rexininimyhÿre. ⁸ Pilato kia-ò roholareu tahe, ruberutyhyre. ⁹ Ixityre ralore ywysidÿÿna heto-ò: —Rarybere Jesuisi-ò, tiribi wexe tanate. Jesuisi rirawyònyõhyyre. ¹⁰ Tahe Pilato rarybere: —Bidiwarawyònyõkre aõbo. Jiarÿ warurudire anarubunyke aõbo ada arateònyke aõbo. ¹¹ Jesuisi rirawyònyre: —Aruru-di aõkõ tate. Deuxu kidiwahinykekile tahe biwateònyke ada biwarubunyke. Tai tahe adee wawahidÿÿdu aratyre iòraru dire. ¹² Tai tahe Pilato iteòdÿÿmy rurure. Tahe judeu mahãdu tamy rryryre: —Kai biteònykeki tahe, Iòlò Cesar biòwa aõkõ tate. ¹³ Kiarybe-ò Pilato roholareu tahe, Jesuisi diòlòdÿÿnyde ahana-ò. Pilato tahe ywisidÿÿna ryna-ò rexisÿnyre. Kia ubeni heka Rirana Ijàti inire. Tahe judeu rybe-ki heka Kabata inire. ¹⁴ Pascoa worana bedehesitxu sexta feira rÿire. Txutyre iòhòmy tahe bede rÿire. Tahe Pilato rarybere judeu mahãdu-ò: —Betehebenyke aiòlòreny-ò. ¹⁵ Tahe tiiboho rryryrenyre. Bidybenyke! Itxeònihikÿ-ò birubunybenyke. Pilato tahe tamy rarybere: —Aiòlò aõbo, birubunybeny. Tahe xiwena wedu rirawyònyre: —Iny iòlòreny sohojile wa rare: —Cesar heka inire. ¹⁶ Tahe Pilato Jesuisi tamyreny riwahinyre rirubunyrenykemy.

¹⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyrenyre. Iitxeò tamy riwahinyre idi retyykremy. Tahe Kalvariu-ò idi ridymy rare. Kalvariu heka Kòkòta inire judeu rybe-ki. ¹⁸ Tai itxeò nihikÿ dee ritamadÿÿnyre ijõ hãbu inatxiõ-wana Jesuisi itxeònihikÿ itya-ki rÿire. Hãbu wiò wiòmy idi rÿire. ¹⁹ Pilato riritinyre ritidÿÿna-ò Jesuisi tyre-ò ritidire. Kawesemy ritidÿÿna roire: —JESUISI, NAZARE HÃWÃ LUDU, JUDEU MAHÃDU IÒLÒ. ²⁰ Hãwã-ribi ireheriòremy roire. Tai tahe sòwemy judeu mahãdu tuu robire iritidÿÿnamy. Inataõ rybemy witxira riti heka inataõmy roire. Judeu rybe ijõre, latim rybe ijõre, grego rybe ijõre. ²¹ Judeu xiwena wedu mahãdu Pilato-ò rarybere: —Judeu mahãdu Iòlò rarybere: —Iritidÿÿõmyke wa. Kawesemy biritinyke: —Tii rarybere judeu mahãdu Iòlò raremy. ²² Tahe Pilato dirawyònyde: —Iwese reritinyre wesemy rarehyykre.

²³ Soldado Jesuisi itxeònihikÿ-ò ritamadÿÿnymy rahudi tahe, ityy ritxuatxuakremy diwyde. Inaubiòwa heka riywinyra. Wirarea riwykremy soldado mahãdu idi rÿireri. Iyhyitxena

tahe iretydyna-di aõkõ rare. ²⁴ Tahe ijõ widee rarybere: —Iyreyredỹrenyõmyke wa urile ta idi rikihurenykre mobo ritakremy. Kia ryberiti-ki tuhyy roire:

—Watyy ritxuatxware ijõ yre wimy riywinyrenyure. Tule wayhytxena tyre-ki rehurenyre mobo ritakremy. Tahe iwese Tyyriti rarybere wese, soldadu mahãdu ibutumy aõhebo risỹnyre.

²⁵ Inaubiõwa hãwyy retehemy rỹimyhỹ Jesuisi itxeõnihikỹ iõhõmy. Jesuisise taseriõre-wana, Marie Madalena ijõre, Klopa hãwyy ijõre. ²⁶ Jesuisi tadimy robireu, Joaõ, taerydỹna luunadu bire-ki, tahe rarybere: —Nadi beteheke wa kowa ariõre rare. ²⁷ Tahe Joaõ-ò rarybere: —Kaa adi rare. Ierydỹna Joaõ tahe ridyre taheto-ò tai rasỹnykemy.

²⁸ Jesuisi tahe rieryre ibutumy rexihuramy tahe rarybere: —Ariõkemy watzireri. Kaimy heka rarybere aõbo Ritidỹna-ki roire riwinykemy. ²⁹ Tai tahe vỹi mona silỹnyhỹkỹ-ki raharenyre. Tahe Jesuisi-ò iwereheni wese-ò rituunymy idi riteõnyre iry-ò teõdimy. ³⁰ Jesuisi tuu riõre idi tahe rarybere: —Ibutumy Waha aõmysỹdỹna rexihumy roire. Tahe ròtiõromy resere iule ta rurure.

³¹ Kia sabadotxu heka worana bedehesitxu nihikỹõ rare, brebuna rare. Tai tahe hãbu rubu itxeõ-ki ririkõkemy tuu rarybemyhỹre. Tai Pilato-ò judeu mahãdu rexitõenyre hãbuti riõrõmy riteõnykemy, itxeõ-ribi ritakemy. ³² Tahe soldado mahãdu hãbuti wiõle riorore. ³³ Jesuisi tahe rurumy roireki iti riõrõõre. ³⁴ Soldadoõ tahe Jesuisi-ki rojyre iweki tahe hãlubule rohonyre bewana. ³⁵ Kia tuu rabire tahe õbitimy tuu jiarỹ rarybere, Joaõ wahe. Waritidỹna inatyhy raremy, reeryre. Kaiboho bityhynybenykemy, adireny watzireri. ³⁶ Kaheka ibutumy iritina hetxina tuu rarybere heka ibutumy tuu rotỹre. Kia wesemy roire: —Iti riõrõõkre, sohoji aõkõ. ³⁷ Ijõ iritinaõ kawesemy roire:

—Riorenkykre tõnori-di idi reteherenykre tamy.

³⁸ Jyje heka Arimatea hãwã luduõ rare. Idi tahe tii Pilato-ò rexitõenyre Jesuisi umymy rituunykremy. Tii heka Jesuisi heluduõ rare. Judeu mahãdu lau ruberumyhỹ tai Pilato-ò rare wasimy. ³⁹ Pilato tahe awiremy rarybere. Tahe Jesuisi umy riwyre. Nikodema tule rare Jyje-wana. Tii juhule rummy Jesuisi-wana widee raryberele rare. Tii õwõrutyby õwõruõbru-wana aderõna wesemy diwyde sõwemy, 45 urihixinamy riutxienanyre. ⁴⁰ Tahe Jesuisi umy tyky jurarehe-wana ritỹtenyure aderõna wanahyyle. Kawesemy dori judeu mahãdu iny rituunymyhỹre. ⁴¹ Itxeõdalamana-ribi bederaty oworu iõhõmy roire. Ityi-ki tahe wabede tamyra roire. Mana hãloo rỹire tai heka moo rawabedenyõhyre. ⁴² Tai tahe

rawabedenyre iòhòreki, tule judeu worana bedehesina txumy roireki.

20

¹ Semana juhu ludu txu Marie Madalena rehemynyre wabede-ò, rudile wahe. Mana ijòtòbòna iraylemy rỹiremy idi retehere. ² Tahe raijaranyre Simaõ Pedro-ò, ijõ Jesuisi luu-naduõ wahe, Joaõ-ò, jiarỹle wahe. Tahe wadeereny rarybere: —Wahĩ tahe hãlokowoku-ribi ritakarenyra. Titxibo ritidira, rekerykõre. ³ Pedro tahe ròhònyre, Joaõ-wana wabede-ò roire. ⁴ Wiwana raijaranyre tahe jiarỹ Pedro ratyre raijaranyre tamy. Jiarỹle heka juhu tamy rehemynyre. ⁵ Tahe rawebesere iwo-ò itxeremy. Irahanalemy rabire. Ta ralòõhyyre tamy. ⁶ Idi Pedro rehemynyre ralore tamy. Tule irahanamy robire. ⁷ Jesuisi rati rasirahana rihitxinyroire xiwana. ⁸ Tahe jiarỹ juhu rehemynyre tahe Pedro hewomy ralore. Tuu robire, retyhynyre. ⁹ Tiiboho dori ritina rieryrenyre ihãre tahe rierytyhykõlerenyre. Jesuisi rubu-ribi rexiixixanykemy ritina roire. Tii tahe rierytyhykõlerenyre. Tahe wiji rieryrenyra. ¹⁰ Tahe ixbyba raòkeserenyre inyhetoreny-ò.

¹¹⁻¹² Marie tahe robumy wabede-ribi iòhòmy rỹire. Rawebesere tahe wabedewo-ò itxeremy. Inatxi ýjummy robire iwo-ki itykyuramy roimyhỹ. Ijõ heka rỹmy rononymhỹ Jesuisi ratiherina tyre-ki. Ijõ tahe iwaherina-ki rononymhỹ. Jesuisi umy tahe iõre. ¹³ Tahe ýju Marie-ò rỹỹraxire: —Hãwyy, aõherekibo tabureri. Rirawýònyre: —Wahĩ kumy dokuri riwumy ramyhỹre. Rekerykõre titxibo ritidira. ¹⁴ Iu rarybereu tahe tahewoòle roosere. Jesusimy robire rỹimyhỹò. Tii heka rieryõhyyimyhỹ tii Jesuisi raremy. ¹⁵ Tahe Jesuisi rỹỹraxire: —Hãwyy aõmybo tabuteri, mobo teijeteri. Bederaty oworu ywidỹỹdu raremy heka tii ròhòtinyre: —Tahe dirawýònyde: —Wahĩ, kai anobo karibi tetakata-wana wakoku tuu belykyke. Tahe jikarỹ karikorykremy. ¹⁶ Tahe Jesuisi tamy ryyre: —Marie! Marie rokesemy reare riijemy: —Wahĩ, erydỹkỹdu! (Tii hebraika rybe tuu rarybere: —Raboni, wahe.) ¹⁷ Jesuisi rarybere tamy: —Waroorehedỹỹõmyke wa. Waha-ò dori raòlemy wãhãre tahe arakre. Kai tyhydỹỹdu seriòre-ò makre tamy rybemy. Jesuisi rarybere kawesemy: —Arakre inytybyreny-ò, iny Deuxuren-ò. ¹⁸ Idi tahe rarybere erydỹỹna mahãdu-ò Wanyrỹmy rabira. Marie Madalena relyyre timybo raryberamy.

¹⁹ Semana juhu ludu txuu, txioromy heka Jesuisi erydỹỹna mahãdu wii ributunymy rỹimyhỹ hetowoò-ki. Ibutumy ijò ritòbòtòbònyra judeu mahãdu lau brebumy. Jesuisi tahe nade iyreny-ò rexitỹnynyre. Rarybere: —Ywina

araykywo-ki atxikemy idi watzireri. ²⁰ Kia rarybereu tahe tebò rurena riteòsinyre, tawerurena tule riteòsinyre tamy. Iule tahe reysarenyre Jesusimy robireki wahe. ²¹ Ixyby tamy Jesuisi rarybere: —Ywina araykywo-ki rarekemy idi watzireri. Iwese Waha diwateònyde wese tule arateònykre. ²² Iu tahe ribunymy rarybere: —Deuxu Tyytybytyhy tetateri. ²³ Inyòrarunaò biixãwididỹnykeki tule kia òraruna ariixãwidinyke. Tule aòkòkeki, ijò òraruna biixãwididỹnyòkeki, kia tule ariixãwididỹnyòke.

²⁴ Tome (Inatxina iniòre) tii waòinatxi reurò mahãduò rare, tahe tairenyòre heka Jesuisi nadeu. ²⁵ Jesuisi erydỹnaò rarybere: —Wanyrỹmy rabirenyra. Tahe Tome tamyreny rarybere: —Retyhynyòre kỹnyhe.

²⁶ Semana sohoji bededỹnanamy idi rỹire, ixyby wii ributunyre Jesuisi erydỹna mahãdu. Iu tahe Tome tii mahãdu-wana ratximyhỹ. Ijò ritòbòtòbònymy rỹimyhỹ. Tahe Jesuisi nade iyreny-ò. Tamyreny rarybere: —Ywina-di araykywo-ki atxikemy idi watzireri. ²⁷ Tahe Jesuisi Tome-ò rarybere: —Betehe inihe wadebòrurena-ò ebò inihe tamy biditidike. Tule wawerurena-ò ebò biditidikre. Itxiòdỹòmyke wa, bityhinyke. ²⁸ Tome tai dirawyònyde: —Wanyrỹ, waDeuxu. ²⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Tome, kai aòbo biwatyhinykre wamy tabiterikile. Sòwemy deysana inyò kanakemy wãhãre tiiboho dori wamy robiòre hãrele riwatyhynyrenyre.

³⁰ Jesuisi heka sòwemy aòwiihikỹbo riwinyre. Ierydỹna mahãdu heka kia aòmybo robire. Kia aòmydỹnana heka ihoòre kaki iritina-ki. ³¹ Kaa ritidỹna reritinyre Jesuisi Kristumy rare. Deuxu deòdỹna rare. Kia bityhinybenykemy wahe, Deuxu Riòre wahe tetyhynyteri-wana tahe umyuedeòna bitakre, ini òraru-ki wahe.

21

¹ Iribi tahe Jesuisi rexitỹninyre Tiberiade ahohokỹ ijà-ki. Kia wesemyre heka. ² Ibutumy heka juhu rỹimyhỹ: —Simaò Pedro, Tome Didimo iniòre, Natanaeli. Tii Kana hãwã ludu rare, Kalileia bedeki. Zebedeu riòreboho ijòre, inatxi Jesuisi ierydỹnaò ijòre. Rarekie. ³ Tahe Simaò Pedro rarybere tamyreny: —Rià teredỹmy arakre. Imahãdu rarybere: —Jiarỹboho aroirenykre ahemy. Tahe roirenyre hãwò-di. Aòhomy aòkò ruu idireny nade. ⁴ Tahe bedeki ratỹnyrau heki Jesuisi ãnyrakile ratximyhỹ. Ierydỹna mahãdu tahe rieryòhyymyhỹre. ⁵ Jesuisi ryryre tamyreny rỹraxyre: —Ijoi moò rokoreny. Utura aòbo temytenyta? Rirawyònyre: —Aòkòre wa. ⁶ Kaiboho biterebenyke rurunawe-ribi taita

bimybenykre. Tahe riterenyre sôwemy rautxienyre irià heka ritusinyôhyymhÿrenyre utura sôwereki. ⁷ Kia ierydÿÿnaô Jesuisi luunaduô rare jiarÿ, Joaô wahe. Jiarÿ tahe Pedro-ò rarybere: —Inynyrÿle wa rare. Pedro Jesuisi raramy roholareu, tatyky tawetyamy ritaamy tamy resere, tade hekÿlemy rareki. Tahe resere bera-txi tamy rakremy. ⁸ Ijoi mahâdu rià-di narurunymy nade utura sôwereki. Tahe 100 urihixinamy ÿnyra-ribi ratximyhÿreny. ⁹ ÿnyra-ò rejuxunyreu tahe, ro-birenyre heòtymy obiurawo-ki. Orotxu tule tai rÿire. ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: —Uturaô bidiwybedenyke wiji temytenytaô. Simaô Pedro hâwororable rià-di rarurunyre. Sôwemy heka tai utura nihikÿ rÿimyhÿ, 153 wahe. Ihâre tahe rià raòròðhyyre. ¹¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Manake hewa biroxibenyke. ¹² Ibutumy ierydÿÿna mahâdu rieryre tii inynyrÿreny raremy. Tai tahe inyô rÿÿraxiôhyyre: —Mobo tii raremy. ¹³ Tahe Jesuisi orotxu rimyre. Tamy riwahinyre. Ixiyrubule utura tamy riwahinyre. ¹⁴ Kia tahe ihewotyhyemy Jesuisi rexideòsinyre taerydÿÿna mahâdu-ò, rubu-ribi dexixade hewomy wahe.

¹⁵ Riroximy rahudi tahe Jesuisi Pedro-ò rÿÿraxire: —Simaô, Joaô riôre, kahâbu mahâdu waluure. Kai tahe iratyre aôbo waluure. Tii rirawyònyre: —Kai tiwaeryte, aluure. Tahe Jesuisi rarybere: —Wabudoeni riôre bidiòwenyke. ¹⁶ Ixityre rÿÿraxire: —Simaô, Joaô riôre, kai aôbo waluure. Tahe Pedro rirawyònyre: —Kohe, Wanyrÿ aluure jiarÿ, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: —Bidyke wabudoeni biòwenykemy. ¹⁷ Ihewotyhyemy tahe Jesuisi rÿÿraxire: —Simaô, Joaô riôre, kai aôbo waluure. Iu tahe Pedro rabadewomy ronyre, ixityremy rÿÿraxireki. Tahe dirawyònyde: —Wanyrÿ, ibutumy teeryte aôna aôna. Aluure heka, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: Wabudoeni biòwenyke. ¹⁸ Inatyhyemy adee ararybekre. Iu ijoi morôkômy tatemahâu, ixivanale texityynmahâte ix-idee wimy titxibo tamahâte. Iu tahe mamatuarinykre in-ywitxira aratyynykre, Ebò biteòsinykre iny arataataanykre tahe inyô aradykre titxibo noderamy beakreò. ¹⁹ Kiamy heka Jesuisi rarybere ritÿnynykremy timybo Pedro rubu-ò rÿikremy. Tai Deuxu riwowydynykre. Idi tahe Jesuisi rarybere: —Biwaheludunyke wa. ²⁰ Tahe Pedro retehere Joaô Jesuisi hemy rareriò, Joaô Jesuisi luumy raremyhÿ. Joaô ihetxiu Jesuisi-ò iòhòmy rÿÿraxire jiarÿ wahe: —Mobo iwahisidÿÿdukremy, ihewo ludu roxina rÿireu. ²¹ Tahe Pedro Joaômy robireu, rÿÿraxire Jesuisi-ò Joaômy. Aôbo he tamy rotÿÿnykre. ²² Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Tii rurukôlemy adòòsekemy idi watxikeki, timybo tahòtinyte. Adee tahe bi-waheludunyekile awike. ²³ Ierydÿÿna mahâdu rarybemy raremyhÿ: —Kiamy wahe Joaô rurukôlemy Jesuisi rarybere.

Tahe kiamy aõkõ Jesuisi rarybere. Jesuisi juhUU rarybere: —
Tii rurukõõle adoosekre-wana, timybo tahõtinytenyteri.

²⁴ Jiarỹ tahe kia aõmydỹỹnanamy relyymahãre, Joaõ wahe,
reritinyamahãre. Inatyhymy kia tuu rare, jiarỹ tuu re-
lyymahãre.

²⁵ Sõwemy aõmydỹỹnanamy tahe Jesuisi riwinyre. Inyõ
ibutumy riritinykeki, iritina heka bedede ritỹxinykre tyyrity
sõwekre-wana.

Aõhebo Rotÿÿnyre

Aõhebo Rotÿÿnyre Jesuisi Erydÿÿna Mahãdu

1 Juhuu adee ratyritinyreu, Teòfilo, relyyre ibutumy Jesuisi aõbo riwinyré, aõmybo bede rierynanyrémy. ² Deuxu Tyytybytyhy bede erydÿÿnamy taerydÿÿna woludu mahãdu rierynanyre. Tahe taerydÿÿna mahãdu-ò bede ywina riwahinyre. Iribi tahe Jesuisi ròòsere biu-ò. Kia ibutumy juhUU adee relyyre. ³ Iribi itxeònihikÿ-ki rurureu, taerydÿÿna woludu mahãdu-ò rexitÿnynyre hãbu irudilemy. Tamyreny rexideòsinyre sõwetxu-di rulemy ratximyhÿmy. Inatyhy wa warybetyhy rare, tamyreny rarybere. Rexitÿnynyreu, tamyreny rierynanyre Deuxu Iòlònamy. Txuõ txuõlemy iny inatxiwaitue txumy rierynanyhÿre. ⁴ Tiiboho-wana riroximy raremyhÿu, Jesuisi tamyreny rarybere: —Uritere Jerusalë-ribi ixitarasarenyõmy. Urile Deuxu Tyytybytyhy awo-ò kanakre xiery, Jerusalë-ribi boibenyke. Deuxu rarybere Tatytybytyhy kiditeònykremy. Tule juhUU Jesuisi kia rarybere. ⁵ Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre. Kia ratisebenaõ wesele rare, Deuxu Tyytybytyhy ratisebena. Iwese Joaõ juhUU bero-ki iny risebenyrene wese, kia rare. Kia-txu tahe, iòhòmy roire.

⁶ Tahe, juhUU ibutumy wirotynyrenyreu, Jesuisi dee rÿÿraxirenyre: —Wanyrÿ, kai aõbo wiji iny Iòlòreny bediwahinyleke inywedureny wesemy ixyby ronykemy. ⁷ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Waha-ki ywisidÿÿnatxu doimyhÿde. Tiile rierymyhÿre. Kai aòkòhykre. ⁸ Tahe Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre, rurunatyhy arayky-ò bitabenyke. Kia tahe warubu-ribi waixixanamy belyykre ibutumy Jerusalë hãwã mahãdu-ò, Judeia hãwã bede mahãdu-ò, Samaria hãwã bede mahãdu-ò, iribi tahe ibutumy bedekonana bede iny-ò. ⁹ Tarybe rahudi tahe Jesuisi ixihyy rexidimy raòwònyre biu-txi. Iõre biuwetyky-txi. Tiiboho rarirenyre bede-ribi idi reteherenyre. ¹⁰ Idi retehemyhÿ iòtududÿÿtyhymy. Inatxi hãbumy ityy uramy aõwesele rÿimy reamyhÿre hãbu mahãduko-txi. ¹¹ Tahe tiiboho raryberenyre: —Hãbu, Kalileia bede mahãdu, itxereõmahãbenyke. Jesuisi ka ramyramyhÿre biu-ò, Deuxu sÿ-ò. Iwese rarawesele ka ixyby kòdòòsekre.

¹² Jesuisi erydÿÿna mahãdu ratximyhÿrenyrene Oliveira òwòruraty hãwãlò-ki. Tahe dòòsedenyde Jerusalë hãwã-ò. Jerusalë rehe iribi doide sohoji urihixina rehemy rimyõlemy. ¹³ Tahe wii rotyrenyrene rorukure ixitòedÿÿmy hetoratyawo-ki.

Kahekani-di rirana rarekre tai rÿimyhÿrenyre: Pedro, Joaõ, Txiau, Andre, Filipi, Tome, Bartolomeu, Mateu, ijõ Txiau (tii Afeu riõre rare), Simaõ Zelòte, Judasi (ijõ Txiau iwitxira, kia riõre rare). ¹⁴ Ijõ iny tule tai rononymhÿ, Jesusise, hãwyy ijõ rononymhÿ, Jesuisi seriõre mahãdu tule rorukumyhÿrenyre. Ibutumy rexitõenymyhÿrenyre wiwese wiweselemy rõhõtinyinmÿhÿrenyre.

¹⁵⁻¹⁶ Ijõ txubiõwamy 120 inymy wii ributunyre ixybyle. Tahe Pedro rÿire kiamy tamyreny rarybere: —Waityhydÿÿdu seriõre mahãdu, iwese Judasi aõhebo rotÿÿnyre wesemy Davi tyyritinamy roimyhÿre. Kiamy wahe: —Jesuisi taõluduboho-ò ròhònyreu, Judasi tiiboho riwiõhenanyre. Iwese ka tyyritina-ki roire wesele, inatyhymy ibutumy rotÿÿnyre. ¹⁷ Judasi inybohoõmy raremyhÿ. Tii nieruõ ritare Jesuisi õludu-ribi tamyreny ridyrekì. Tahe kia nieru-di subutebedeõ riwyyre. ¹⁸ Tahe idi Judasi rexibõtõtaara. Idi tahe tasubute bedero-txi taratytihiikÿle-ribi resere. Tahe iumy ruare iwona rejuxunyre. ¹⁹ Iribi ijyy heka ibutumy Jerusalẽ mahãdu-ò tuu ijyy rÿire. Tahe kia subutebede rininirenyre hãlubu bederomy. ²⁰ Iòlò Davi kia wese riritinyre tawiunatyriti-ki:

—Ixinamy iheto rÿike, inyõ taisÿõmy.

Ijõ:

—Inywitxiraõ teròwmy tai rarekre iaõmysÿdÿÿna rinykremy.

²¹⁻²² Inyõ tahe teròwmy iaõmysÿdÿÿna rinykremy. Tule rikimyyrenyke Jesuisi ixixanamy ijyyduõ inywanahyy rybe ritÿÿnynykemy. Inyõ Jesuisi sebedÿÿna-di itxereduõ rikimyyrenyke, inyõ tuu robire Jesuisi nonanamy tule rikimyyrenyke. ²³ Tahe inatxi hãbumy ritarenyre: Jyje (Basaba inire) Justu iniõrysna rare, ijõ hãbu tahe Matxia rare. ²⁴ Iribi tahe rexitõenyre: —Kiamy heka Deuxu dee raryberenyre:

Kai Wanynyrÿreny, ibutumy inyrayky teeryte, Deuxu.

Biteòsinyke tibo rikitarenykemy.

²⁵ Tii ritÿÿxinykre ixihyymy ratximyhÿre mahãdu. Judasi deròwmy rarekemy, Judasi dori iny-ribi ròhònyre taõrarunaõwydÿÿnamy rare aõhõkÿmy rotÿÿnykemy. Tahe rare tiobo rareò. ²⁶ Wyhy raheto lisina wesemy idi rehure. Kiamy heka riwinyre tibo ròtakemy. Matxia tahe iribi ròtare. Tii tahe ralore waõsohoji reurò erydÿÿnaky-txi.

2

¹ Pentecostemy ninadu lisina kia txumy txuu rÿireu, ibutumy iny rorukurenyre tarynanakile. ² Aõwesele biu-ribi wodÿÿõ nade yhynihikÿwesele ibutumy heto-ò ralore tai rorukumyhÿrenyrewo-ò. ³ Heòty helÿÿresi wesemy nade. Iny

sohoji sohoji tyre resere. ⁴ Ibutumy iny tykymy heka Deuxu Tyytybytyhy ralòmÿ rÿire. Ta raryberenyre iwitxira rybemy. Deuxu Tyytybytyhy tamÿ rybe riwahinyre wese tahe raryberenyre.

⁵ Deuxu dee òbitimy hãbu mahãdu noduõ rasÿnymy raremyhÿ Jerusalẽ hãwã-ki. Judeu mahãduõ ihÿre. Ibutumy bedede hãwã hãwã-ribi nade. ⁶ Kia-ò roholareu, wii ributunÿre ijohonamy. Tahe rexieryõhykyre aõmybo rõhõtunÿre tahe widi bedede riõtunÿre iny sohoji sohoji tarybe tarybeòlemÿ roholareki. ⁷ Urile bedede riõtunÿtyhyrenÿre. Tahe raryberenyre deysana-di:

—Betehebenny iny, kowa rybedu Kalileia bedede ludu mahãdu ratxireri.

⁸ Timykibo iny ryberenymÿ rarybereri. Iny sohoji sohoji tarybeòle raholareri. ⁹⁻¹⁰ Kaheka inyboho bedede bedede ludu roire: Partia mahãdu, Media mahãdu, Elaõ mahãdu, tule ka bedede ludu mahãdu: Mesopotamia, Judeia, Kapadosia, Ponto, Asia, Frigia, Panfilia, Ègito, Libia Sireni-wana iòhòre, Roma hãwã luduõ tule kaki ihÿre. ¹¹ Timybo inÿrybereny witxira witxira-ò iny roholarenÿreri. Deuxu rybemy rarybereri ibutumÿ inÿryberenymÿ. Ibutumÿ inyboho: Judeu, Judeuerydÿÿna ityhydÿÿdu, tule Kreta mahãdu, Arabia mahãdu, Deuxu aõmydÿÿnana wihikÿ-ò raholarenÿreri. ¹² Tahe bedede riõtunÿrenÿre. Rieryõrenÿre aõbo rare. Tahe widee rÿÿraxirenÿre iny sohoji sohoji-ò aõbo raremy. ¹³ Ijõ tahe tawobinarybe rarybere:

—Tiiboho rururenÿreri, itxÿtemonamy riõreri.

¹⁴ Tahe Pedro rÿire waðsohoji erydÿÿna-di, tahe tii rexidenÿrenÿre rarybekemy:

—Boholake inihe, ibutumÿ kaiboho, Judeia mahãdu, Jerusalẽ sÿludu-wana —kia bierybenÿkemy.

¹⁵ Inyõ rarybereri itxÿtemonamy riõrerimÿ. Tahe inatyhÿmy aõkõ rare. Txuu rati rariarerile heka rudiletÿhyre. ¹⁶ Joel juhuu Deuxu rybeduõ rare. Tii narybede wijitxumÿ. Tahe iwese tii rarybere wesele, wiji ratximÿhÿre. Tii rarybere:

¹⁷ —Kiamÿ Deuxu rarybere:

—Ikonanatxuu watyytybytyhyhykÿ aditeònykre ibutumÿ inÿydee. Ariòrenÿ, hãwÿy hãbu-wana, warybe rierynanykre. Weryrybò tahe matuari-wana rarasinÿtyhykre.

¹⁸ Ibutumÿ wadeòdu-ò, lerÿ, hãbu, ibutuwo-ò Deuxu Tyytybytyhy kanalokre. Tuu raryberenykre, ritÿnÿnyrenÿkre.

¹⁹ Aõ tÿmyra ariteòsinÿkre biu-ki, bedede-ki. Hãlubu, heòty, worona-wana ròhònykre.

20 Txuu heka ilybyhykÿlemy relekre. Ahãdu isòhòkÿlemy relekre. Iribi tahe Inynyrÿtxu-ò rehemynykre. Kia txu awimy roikre. Inynyrÿ kòdòhònykre.

21 Kia bedeu, inyõ Inynyrÿnimy rexitòenykeki, tii jiarÿ aritakre iòraru-ribi. Kia Deuxu rybe rare.

22 Judeu mahãdu, Israeli mahãdu, boholabenyke warybe-ò: Deuxu sòwemy aõna aõna wixira wixira-di, bedeòby-di riwahinyre. Inatyhymy Jesuisi Nazare hãwã ludu mahãduõ riteòsinyre. Inatyhymy rare. Kaiboho heka teerytenyte.

23 Kaiboho Jesuisi temyteu, Deuxu juhoo rimykremy rierymyhÿre. Rexierymy ròhòtynyre kawesemy bede roimy rarekre. Kaiboho Jesuisi terubunytente. Kaiboho itxeò nihikÿ-ki tetamadÿÿnytenyte hãubina debòreny-di. 24 Tahe Deuxu ritare rubu-ribi riixixadÿÿnyre. Wabede Deuxu ribòhònyre. Iribi Jesuisi riòlòdÿÿnyre. Rubu heto tii rimyòtyhy.

25 Davi juhoo rarybere iwese Jesuisi rarybekremy:

—Wanyrÿ wawana ratxireri, brebu-di watxiòkre. Tii riwawiòhenanymyhyre. Tai wawo deysana-di ritÿxinymyhyre.

26 Wadòròtò wowydyna tamy rewahinymyhyre. Reeryre ibutumy rubuhetowo-ki awityhymy wãhãré, iribi dori aròhònykre.

27 Kai watyytyby teriòte rubuheto-ki. Jiarÿ ariòre òbitityhy rare, tai waumyde rasunyòtyhy.

28 Kai tiwaeryte ibutumy umytÿmyra aõmydÿÿnana awana aratzikreu, deysana-di tÿximy biwasÿnykre.

[Kia ibutumy Jesuisi rarybekremy Davi rarybere.] 29 Pedro ijõ rarybemyhyre: —Tahe kiamy heka mohòtynybenyke, Waseriòreboho. Davi heka aõ iximy aõkõ rarybereri. Tii tahe hãloowo-ò roire. Itityby heka kakile iny-wana ihÿre.

30 Tahe Davi Inynyrÿ deròwomy rybeduõ raremyhÿ. Deuxu inatyhyna rybe-di Davi-ò narybede. Kia tahe: Iriòre riòreõ bede dinodumy kodonykremy taiòlò ryna-ki. Kia iòlò Davi rieryre. 31 Davi tahe Kristu ixixanamy juhoo narybede. Kristu umy dori rubu-ki rariòhÿre. Iumyde rarònyðre.

32 Jesuisi Kristu, Deuxu riixixanyre. Ibutumy inyboho tuu robirenyre. 33 Jesuisi ronymyhyre Deuxu rurunawe-ribi. Iwese rarybere wese Deuxu Tatytybytyhy tamy diteònyde. Tii adee diwyde. Kiamy tahe wiji tabitenyteri, taholatenyteri.

34 Davi raòwònyðre biu-ò. Tahe kiamy rarybere:

Deuxu rarybere Inynyrÿ-ò:

—Bodonyke katxi warurunawe-ribi.

35 Aòludu awarawo-ki arisÿnykre. Aòludu-di arehukre.

Kiamy tahe Deuxu Jesuisi-ò rarybere. ³⁶ Boholake judeu mahãdu. Kaa inatyhy hyy rare. Itxeònihikÿ-ki Jesuisi terubun-tyentye. Deuxu tahe Jesuisi ritidire ibutu-ò wedumy, ibutu-ò Kristumy, aõma, Deuxu deòdÿÿna.

³⁷ Tahe Pedro rybe-ki urile røhõtinyrenyre. Tai tahe Pedro-ò ijø erydÿÿna-ò rÿÿraxirenyre:

—Waseriøreboho, aõhebo rokotÿÿnyrenykre.

³⁸ Tahe Pedro dirawyònyde: —Bøøsebenyke aòrarureny-ribi ixyby Deuxu-ò. Idi tahe Jesuisini-di maratysebekemy aòraru ritakemy. Tai bimykre Deuxu Tyytybytyhy wahidÿÿna wese-my awo-ki rarekremy. ³⁹ Kristu juhuu rarybere:

—Ibutumy heka Deuxu Tyytybytyhy bimybennykre, ariøre rimumy, iny hãwã wixira ludu rimumy. Ibutumy Deuxu dee wimy tahe rimumy.

⁴⁰ Pedro relyummy raremyhÿ. Tamyreny rarybere tarasamy roikemy:

—Iny bina binahakÿ-ribi bexitabennykre.

⁴¹ Kia rityhynyré heka tahe ratisebedumy roiremyhÿ. Ralore kiatxuu 3000 iny iøhømy Jesuisi tyhydÿÿdu mahãdu-ò. ⁴² Tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu rierynanymyhyre, wii ributunymy roiremyhÿ, paø rioroororenyre wideereny: rexitøenymy roiremyhÿ.

⁴³ Iny sohoji sohoji bede riòtiinymy rabrebunymy hitxinymyhyre. Jesuisi erydÿÿna mahãdu bedeòby søwemy riwinymyhyre. Aõna aõna wiwihikÿmy riwinymyhyre.

⁴⁴ Ibutumy rityhynymyhyre mahãdu, søwemy wii riwiutyre. Ibutumy aõna aõna wimy riywinyre. ⁴⁵ Taaømydÿÿna,

tasu-wana idi rohonyre. Wimy tahe ritxuatxware. Ibutumy ityhydÿÿdu iaøkø mahãdu dee riwahiriwahinyre. Inyø aõna aõna rauhenykeki, tamy riwahinyre. ⁴⁶ Deuxu dohodÿÿna heto-ki txuø txuølemy wii ributunymy. Tahe tota hetomy paø riyreriyrenyre. Riroxirenyre ibutumy teysarenymy wii wese røhõtinyrenyre. ⁴⁷ Tuu reàlarenyre Deuxumy. Ibutumy iny hãwãhãkÿ mahãdu awimy tai raharenyre. Deuxu rimyre txuø txuø lemy ralore mahãdu kia ritakemy.

3

¹ Pedro, Joaø-wana rare Deuxu dohodÿÿna heto-ò rexitøenykemy, inataø øra bedeu. ² Deuxu dohodÿÿna heto ijø inyø rininire, ijø ruxerahakÿ. Txuø txuølemy hãbu tibina ridyhyhyymy iny tamy reamyhyre. Tamy iny ralømyhÿkeò tamy nierumy rexitøenykemy. Tii tuu hyy uladumy reareu ihyy itibinare. ³ Pedroboho rirønyrenyre, hãbu tibina tuurenre robire. Nierumy tahe tamyreny rexitøenyre. ⁴ Pedro juhu tamy retehere idi rarybere:

—Bedeteheke wadireny.

⁵Tai hãbu retehemý ronyre, nieruõ iribi riwykemy rõhõtinyre.

⁶Pedro rarybere:

—Aõ ijõkõre, womati tÿrÿrÿhÿkÿ ijõkõ, pratakõ. Tahe aõbo idi watzixerile ta adee ariwahinykre. Jesuisi Nazare hãwãludunimy adee ararybekremý idi mariakremý. Kia deytena adee ariwahinykre.

⁷Pedro, hãbu debò rimymý ritamadÿÿnyre. Aõwesele iruru iti-ò ralore. ⁸Hãbu rexiwatzinymý tahe, ririradÿÿnyre. Ihyy ralore dohodÿÿna heto-ò. Deuxu dee deysamy rexiwatzinymý ralore. ⁹Ibutumý iny idi retehere rariarerimý, Deuxumý reãlãrerimý. ¹⁰Inyõ rarybere: —Tii ijõ ruxerahakÿ-ki nierumý rexitòenymyhÿremý, inyboho tii reeryreny. Tai tahe idi bede riòtiinyreri timykibo aõna aõnamý rotÿÿnyramý.

¹¹Hãbu ta Pedro, Joaõboho werora-ki xiery. Idi tahe ibutumý ributumý Salomaõ heto ijõ ahanawo-ò. ¹²Pedro kia robireu tahe, tamý rarybere: —Judeu mahãdu, wadireny itxereõmý, bededtiidÿÿõmý. Jiarÿboho inyruru-di aõkõ ka hãbu reteytenyreny, Deuxu rurudile wahe. ¹³Abraõ, Ijai, Ijaõ kiaboho Deuxu heka hãbu riteyteny. Tybyreny Deuxu kia heka riwinyra. Deuxu, Kristunimý riwowodynyre, rubu-ribi riixixanyraki. Kaiboho tahe Jesuisi Kristu tedyteny Pilato-ò. Pilato tii riteònykemy ratxireriu, kaiboho tamý rarybere: —Aõkõre, tii deodÿÿõmý. Ijõ biteònyke. Tai tahe rubudÿÿduõ riteònyre. ¹⁴Jesuisi õraru widÿÿdu aõkõ rarehyymý raremyhÿ, ityhydÿÿdu ihÿre, õbiti widÿÿdu ihÿre. Kaiboho tii tetxiõnyteny, tewahinyteny. ¹⁵Umytuedeõna wahidÿÿdu tii rare. Kaiboho tahe terubunyenye. Deuxu tahe tii riixixanyre rubu-ribi. Inyboho ierydu, iitxeredu ratximyhÿreny. ¹⁶Rityhynyrekile hãbu tibina reytemyhÿre. Kia hãbu teeryteny. Jesuisini tyhyna kia riwinyre. Hãbu ibuturu-ò reytera, tai õbitimý raramý ratximyhÿre. ¹⁷Jiarÿ reeryre kaiboho teeryõte aõbo tewinytemý. Tule adinodu rierykõlemý kia riwinyre. ¹⁸Tahe Deuxu tarybe riwahinyre ihetxiu rybedu mahãdu-ò kia wahe tii rarybere Jesuisi rurukremý. Idi tahe irybe uludumý Jesuisi rurure. Iwese Deuxu rarybere wesemy heka irybe uludumý rõhònyre. ¹⁹Kaiboho ixi-txi õhõti reakemy Deuxu-ò biòòsekemy. Tai tahe aõraru aribi tii ritakre. Inynyrÿ adeereny kiditeònyke aõwihikÿmý Deuxu-ribi, biu-ribi. ²⁰Jesuisi Kristu wijityhyle kanaõkre. Aõna aõna juhu rÿimý rareke rexihudi, tahe kanakre. ²¹Tii biukile rarekre wiji. Ijõ bede tÿmyra wihikÿkre iõhõmý rahudi tahe kanakre. Kia bededÿÿnanau tahe rarybere ihetxiu rybedu mahãdu. ²²Tahe Moisesi ijõmý rary-

bere: —Deuxu rybeduõ kedelekre asÿ, aijoi-ribi tii rarekre. Iwese Deuxu riwatare wese rybeduõmy ararekremy, iwesele tii Inynyrÿ kiditakre. Tamy bohobabenykre irybe aõmybo kanarybekremy. ²³ Kia, Deuxu rybedu rybe-ò inyõ roholakõkre-wana, Deuxu tii kanahukre. Kia Moisesi rybe rare, Pedro rarybere. ²⁴ Deuxu rybedu sõwemy kia bededÿÿnanamy rarybere. Samueli juhuy rarybere. Idi sõwemy ijõ kiamy rarybere. Ihyymy ta wiji kabededÿÿnana roimyhÿre. ²⁵ Kaiboho Deuxu ihetxiu rybedu roire atximahãtenyteri Deuxu juhuy rarybere Abraõ-ò. Ariõre-ribi iny sõwemy ruaruakre. Kia ibutumy ariõre hãwã hãwã-ki rasÿnykre. Kia iny-ribi inyõ rõhõnykre ibutumy iny wiõhedÿÿdumy rarekre. ²⁶ Deuxu tariõre Jesuisi adeeremy riteõnyre aõraru-ribi arahitxinykemy, arawiõhenanykemy. Kia tahe Pedro tamyreny rarybere.

4

¹ Pedroboho tamyreny rarybereu, tamyreny rehemynyre Deuxu heto dohodÿÿna mahãduõ, ijõ tahe kia heto itxeredu dinoduõ, ijõ, saduseu mahãduõ. Inataõ ijoi tamy rehemynyre. ² Pedro, Joaõ-wana iny-ò relyymy raremyhÿ: —Inyõ Jesuisimy rityhynykeki, tii tule rubu-ribi riixixanykre. Jesuisi dori riixixanyre. Tahe Jesuisi ixixanamy tiiboho relyymyhÿreki, kia hãbu mahãdu riykaranyreny. ³ Taita rimyre, Pedro, Joaõ-wana. Rõtëna-ò ridyre. Wijile tahe tamy ixidee roholaõrenyra, txiorotyhyreki. Biurasou tahe roholakremy riòlòdÿÿnykre. ⁴ Iny sõwemy Deuxu rybe-ò kia txuu roholare. 5000 hãbumy, ijõ iny tule. Tiiboho Pedroboho-ò roholare. Tahe sõwemy rityhynyreny.

⁵ Itxu biõwamy tahe Jerusalẽ-ò rehemynyre dinodu mahãdu, matuari mahãdu, judeu bede ywina erydÿÿna mahãdu. Kia ijoi mahãdu ibutumy rehemynyre. ⁶ Anasi tule rehemynyre. Deuxu-ò xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu tii ratximyhÿre. Tule Kaifa ijõ, Joaõ ijõ, Alexÿdre ijõre. Anasi sÿ mahãdu tule ijõre. ⁷ Tahe dinodu mahãduõ Pedroboho ritamadÿÿnyre ibutu kia mahãdu koò. Tahe ritÿÿraxinyre: —Aõrurudibo iny teteytedÿÿnymahãte. Monidibo kia tewinytenyte. ⁸ Ta Pedro tykymy heka Deuxu Tytybytyhy ralore. Idi tamyreny rarybere: —Iny dinodu mahãdu, matuari mahãdu, adeeremy ararybekre. ⁹ Hãbu tibina aõmydÿÿnanamy tiwatÿÿraxinyte-wana, adeeremy kiamy arirawyõnykre. ¹⁰ Jesuisi Kristu Nazare hãwã luduni-di kia rybe ruru-di rewinyreny. Kia tahe bierybenyke. Kaiboho dorikÿhe Jesuisi itxèò nihikÿ-ò teukotenyte. Deuxu tahe riixixanyre rubu-ribi. Tai tahe ka hãbu reytemy rÿimyhÿre. ¹¹ Jesuisi manaõ wesemy ratxireri. Kia-di rehure heto widÿÿduõ.

Wiji tahe heto idile rÿimyhÿre. Kaiboho Jesuisi-di tehute heto widÿÿdu mana-di rehure wese. Wiji tahe Jesuisi Deuxu heto dinodu rarekre. ¹² Tamy inyõ rityhynyõkeki, òraru-ribi ritaõtyhy. Ijõni aõkõ iny rityhynyke, Jesuisi nile iny rityhynomy rÿikrele, òraru-ribi ritamy rÿirakre.

¹³ Pedro, Joaõ-wana brebuõ-di kia rybe ritÿnynyre. Tai iny bede riõtiniyrenyre, tiiboho dori tyriti erydu aõkõ roire. Urile Jesuisi-wana roiremyhÿ, kiale iny rieryrenyre. ¹⁴ Hãbumy inyboho robirenyra juhoo itibinamy. Tai tahe inyõ aõbinamy tamyreny rybedu aõkõ rare, hãbu tibina riteytenyrenyraki. ¹⁵ Tahe ibutomy iny dohodÿÿna heto wo-ribi riteõnyre. Tahe wimy rarybere: ¹⁶ —Aõhebo rokotÿÿnyrenykre kia hãbu-di. Inatyhymy tiiboho aõwihikÿ riwinyrenyre. Kia rikixiõnyrenyõtyhy. Ibutomy Jerusalë hãwã mahãdu kia rieryre. ¹⁷ Tai kiamy rokotÿÿnykre. Tamy rakarybekre tiu Jesuisimy ixiby rybeõmykremy. Tai Jesuisimy rybe-di rikiixãwãdidÿÿnykemy. Inyõ-ò kiamy rarybeõtyhy. Kiawese raryberenyre rybe ywidÿÿdu mahãdu. ¹⁸ Idi tahe rarariõwyre Pedro Joaõ-wana tamyreny rarybere: —Jesuisi nimy rybeõmy, bibedeerynyõtyhy irybemy. ¹⁹ Tahe Pedro, Joaõ-wana tamyreny dirawyõnyde: —Aõbo awityhyre. Inyboho arybe arityhynykre aõbo ada Deuxu rybe aõbo arityhynykre. ²⁰ Aõbo jiarÿboho rabirenyré, raholarenyré, kialemy araryberenykre. Inyõ riwarybebinanyõtyhy. ²¹ Idi ta ixityre tamyreny raryberenyre, rybedÿÿõkemy. Tahe riteõnyrenyre. Tamy aõwidÿÿõmy rÿimyhÿ hãwã mahãdu dee ruberurenreki. Hãwã mahãdu dori Deuxu reâlãmehÿre hãbu riteytenyraki. ²² Kia hãbu dori 40 beòra ratyremy tabeòra-di ratximyhÿre riteytenyrau.

²³ Pedroboho rexitamy roirenyreu, ityhydÿÿdu seriòre òrysmy roirenyre. Tahe tiiboho tamyreny relyyrenyre iwese dohodÿÿna heto wedu matuari mahãdu-wana tamy rarybere wesemy. ²⁴ Tahe wiwese wesele rõhõtinyreri wese, Deuxu-ò rexitõnyrenyre: —Kai, Waha, inyIòlõreny atximahãte. ²⁵ Kai, ibutuwidÿÿdu tarybete: Davi, inytybyreny-di tarybete Atytybytyhy tamy ritÿnynyre, iwese tii rarybekemy. Davi eòdumy raremyhÿ. Irybe tyriti-ki roimyhÿre kiamy:

—Judeukõdu mahãdu raykarananyreri. Kia awimy aõkõ ihÿre. Waijoi aõ òbitinadibo aõkõ rõhõtinyreri.

²⁶ Dinodu mahãdu wiributunyre Deuxuòludumy rÿikremy. Tule Kristu, kia Deuxu deòdÿÿna òludumy rÿikremy.

²⁷ Arybe-ki, Waha, kia ritidÿÿna roire. Tule Waha, inatyhy rare. Ka hãwã-ki, Herodi, Poncio Pilato, Judeu mahãdu, Judeukõdu mahãdu, kia ibutomy ributunyre ariòre Jesuisi òludu rÿirakremy. ²⁸ Tiiboho riwinyre iwese kai tarybete

wese, Waha, kia aõmydÿÿnanamy rÿirakremy. ²⁹ Kai, Waha, teeryte iwese tiiboho raryberemy, aõma, rybeõmykemy. Tahe eõdu biwiõhenanykre arybe-di ihãrele rarybekemy brebuõ-di. ³⁰ Biwiõhenanykre, Waha, eõdu mahãdu, webinadu mahãdu riteytenykemy. Tule aõna aõna wiwihikÿ riwinykremy, Jesuisi, Ariõreni õraru-ki kia riwinykremy. ³¹ Tahe ixitõedÿÿna rexihureu, heto ramytatamy. Deuxu Tyytybytyhy ibutumy iny tykymy ralore. Tai tahe Deuxu rybe rarybemyhÿre. Brebumy aõkõ tiiboho relyymyhÿrenyre.

³² Ityhydÿÿdu mahãdu iaõna aõna-di wii riwiõhenanyre. Inyõ rarybeõhyra: —Kaa wahõrõ sohojile rare. Ibutu aõna aõna ibutu hõrõmy rÿimy raremyhÿ. ³³ Deuxu Jesuisi erydÿÿna mahãdu riwiõhenanytyhyre irybemy relyyrenyre, kia Jesuisi rubu-ribi ixixana rybemy. Deuxu teysana tamy riwahinyre tule iny sõwemy iluurenyre. ³⁴⁻³⁵ Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu aõna aõnamy rasiranyõhyra. Ityhydÿÿduõ ityhymy rÿirakeki, taheto, tasubede rohonyre tahe nieru Jesuisi erydÿÿna mahãdu-õ diwyde. Idi tahe tii ritxuatxuamy riwahinyre ibutu-õ timybo iny sohoji sohoji tuu rurumy rÿiramy.

³⁶⁻³⁷ Jyje tule kiawesele riwinyre. Tasubedeõ-di rohonyre, idi iõwy nieru diwyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-õ. Jesuisi erydÿÿna mahãdu Jyje rininire, Banabemy. Kiani inyrybe-õ riwiurõnanyre, rybe-di wiõhedÿÿdu kiani rare. Tii Levi mahãduõ rare, Xibri bedebutesÿdu tii raremyhÿ.

5

¹ Idi tahe tule ijõ hãbu, Anania ninadu, tahãwyy Safira-wana tasubederenyõ-di rohonyrenyre. ² Iõwy tahe txuralemymy diwyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-õ tasubede õwyrany ibutumy risÿnyrenyteri. ³ Tahe Pedro tamy rarybere: —Aõherekibo Satanasi-õ taholamy araykywo-ki atxiteri Deuxu Tyytybytyhy-õ taruiteri. Aõherekibo iõwyjura-di atxiteri. ⁴ Juhuu asubede tahonyõteu, ahõrõ rare. Aõhe, inatyhy? Inyõ adee rarybeõre idi bohonykemy. Idi tahonyteu, tahe, nieru ahõrõ rare, aõhe inatyhy. Aõherekibo aõbinahãkÿmy tahõtinyteri. Hãbu-õ aõkõ heka taruiteri Deuxu dee. ⁵ Kia-õ Anania roholareu, rurulemy resere. Tai ibutumy iny ruberutyhyre. ⁶ Weryrybõ tahe iumy rihetynyre. Tahe ritamadÿÿnymy riwre rihãloonykremy.

⁷ Inataõ òra bededÿÿnanamy reare tahe Safira, Anania hãwyy rehemynyre. Aõ heka rieryõhyre tahãbu rubuna rieryõhyre. ⁸ Pedro tamy rÿÿraxire: —Tiwesemybo asu teõwynyta —ahãbu rarybere wesele aõbo. Tahe tii dirawyõnyde: —Kohe, iwe-sele rakõwõnyre. ⁹ Ixityre Pedro rarybere: —Aõherekibo

ahãbu-wana kai taruiteri. Tii teurihite aõbo riwinykeò. Beteheke, weryrybò ahãbu loodÿÿ-ribi rehemynyreri. Tule tii aradykre rubuny. ¹⁰ Tule tii aõwesele rurulemy resere. Weryrybò mahãdu ralore. Tai riwyre ritoonykre tahãbu biremy roikremy. ¹¹ Tai tahe ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu ruberure. Ibutumy kia-ò roholareu, tule ruberumyhÿre.

¹² Jesuisi erydÿÿna mahãdu sõwemy wowydyna aõmydÿÿnana riwinyrenyre. Tule deytenuwihikÿtyhy sõwemy riwinyrenyre. Ityhydÿÿdu mahãdu wii ributunymyhÿre Deuxu dohodÿÿna heto ube-ò. Salomaõ ubetyhy inire. ¹³ Kaa hãwã mahãdu dori sõwemy ruberumyhÿre Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò wiutadã lau. Tamy rabutuõhyre ijohonamy. Ihãrele tahe ijõ rityhynymyhÿre, ityhydÿÿdu mahãdumy ralokemy. Aõbinatyhymy heka inyõ ityhydÿÿdu mahãdu dee raryberenyõhyre. ¹⁴ Ityhydÿÿdu mahãdu rasõwerenymyhÿre. Hãbu, hãwyy tule ralomyhÿre Inynyrÿtyhy-ò. ¹⁵ Webinadu mahãdu iny ridymyhÿre ryò, hãwã hãwã-ribi. Tai Pedro nonana-ki riraomy roimyhÿ byretyre-ki, herina tyre-ki. Pedro ubòrò webinadu-txi reakemy tai riteytenykemy rexinohtinyre. ¹⁶ Ibutumy Jerusalẽ-ribi iòhomy rÿira mahãdu nade webinadu-di, tule iny tyytybybina-di didyde. Tai tahe ibutumy reytere.

¹⁷ Xiwenawidÿÿdu wedu mahãdu, Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò rexinaanymyhÿre. Tule kiawedu eryna mahãdu riwiòhenanyre. Saduseu imahãdu ni rare. ¹⁸⁻²⁰ Tai tahe xiwe wedu mahãdu, Jesuisi erydÿÿna mahãdu rinyrenyre idi rehurenyre hãwã ròtenawo-ki. Rummy tahe Inynyrÿ ÿjuõ riranyre ijò, tahe ridyre ahana-ò. Tamyreny rarybere: —Boibenyke Deuxu àlana heto-ò. Bexideòsinybenyke iny sõwehekÿ-ò. Tamyreny bitÿnynybenyke timybo Jesuisi umytÿmyra inydee riwahnymyhÿre. ²¹ Iwese ÿju rarybere wese, txuu ratÿnyreu, dohodÿÿna heto-ò ralomyhÿre. Tai rierynarenymyhÿre. Tahe xiwena mahãdu wedu dehemynyde, tii-wana ratximyhÿ-wana. Israeli nohõti juradÿÿdu mahãdu ributudÿÿnyre. Ibutumy judeu mahãdu, matuari mahãdu bedeerytyhy mahãduõ rare. Tahe soldado itxeredu-ò riteonyre ròtena-ò iòrysyrenymy. ²²⁻²³ Tahe roirenyre. Ròtena-ki tai rahaõre. Ròsere tamy relyyre: —Ròtena-ò rehemynyra. Txiòtòbòhòkÿlemy rÿire. Tahe reraynyreu, aõho aõkõ rare. ²⁴ Dohodÿÿna wedu xiwena wedu-wana kia roholareu, tiiboho rexieryrenyõhyre aõbo riwinyrenykemy, aõhebo rotÿÿnyrenykremy. ²⁵ Iwesemy ròhtinyrerikõnalemy, inyõ dehemynyde. Tai rarybere: —Ròtena-ki tetidite mahãduõ, dohodÿÿna heto-ki ratxireri. Iny kowa ritohonyreri. ²⁶ Tai tahe soldado dinodu,

soldado itxeredu-wana riòryre ta didydenyde ywilemy. Tamy heka aõhe risÿnyõhyyre mana hunadi tamyreny kedehukemy heka soldado rõhõtinyre. ²⁷⁻²⁸ Tahe dehemynyde ritamadÿÿnyre inysõwe weduko-txi. Tahe wedutyhy rybe riteleny: —Jiarÿboho heka juhu adeereny rarybere uritere Jesuisi nimy bede erydÿÿrenykõmykremy. Ihãrele tahe tuu tebedeerynytenyta ibutumy Jerusalẽ hãwã iny-ò. Ibutu-ò aeryna-di tariate. Wamy tarybetenyteri jiarÿboho Jesuisi rerubunyrenyramy. ²⁹ Tahe Pedro tajoi-wana rarybere: —Iwese Deuxu wadeereny rarybere wese, arityhynyrenykre. Hãbuõ iwitxiramy wadeereny rarybekeki, tiu arityhynyõtyhy. ³⁰ Kaiboho inatyhymy Jesuisi terubunytenynte. Òwòru nihikÿ itxe-ò tetamadÿÿnytenynte. Inytyby Deuxu tahe rubu-ribi riixixadÿÿnyre. ³¹ Deuxu tarurunawe-ribi debò-di biu-ò ritamadÿÿnyre ibutu iòlõmy rarekemy, ibutu tarasadumy rarekemy. Tai ibutu Israeli ijoi mahãdu-ò òraru bedewona ixãwina riwahinykemy. ³² Inyboho heka kia aõmydÿÿnamy robimyhÿreny, tai heka reerymahãreny inatyhy raremy. Inyõ Deuxu rityhykeki, tii Tatyytybytyhy tamy kidiwahinyke. Tii tule kia aõmydÿÿnamy rarybemyhÿre.

³³ Xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu tamy roholarenyre, rakyarananyrenyre, irubudÿÿmy idi ratximyhÿ. ³⁴ Tahe fariseu mahãduõ lamamy rÿire. Ònosõna erydÿÿduõ tii ihÿre. Ibutumy iny tii riijemyhÿre rityhynymyhÿreki. Kamalie heka inire. Tahe tii rarybere: —Jesuisi erydÿÿna mahãdu-di biòlõnyke urihimyo ahana-ò. ³⁵ Idi tahe tajoi-ò rarybere: —Hãbu, Israeli mahãdu, bexiijebenyke kia hãbu-ò, aõhebo botÿÿnybenykre. ³⁶ Kaiboho dori õhõtireny beabenyke Teudani-txi. Juhuu dori dinoduõmy tii raremyhÿ. Tii ixiòlòdÿÿnihikÿmy iximy rarybere. Sõwemy heka iny tii-wana raremyhÿ tahe 400 hãbumy ihemy rare. Inyõ tahe rirubunyre rityhynymyhÿre mahãdu tahe iribi raubÿtÿre. Tahe aõ heka rimyõhyyre, ibutumy iõre. ³⁷ Iwitxirau ijõ-txi õhõtireny rearenyke. Judasi inire. Tii Kalileia mahãduõ rare. Iu bede dinodu iny-di rariareu tahe, tii rexiòlòdÿÿnyre. Sõwemy iny riheludunyre. Tii tule rurure. Taityhydÿÿdu mahãdu tule raubÿtÿre. ³⁸ Tule wahe kahãbu mahãdu rare ixinamy biteònyke. Hãbu kia aõmydÿÿnana dinodukeki, aõmy aõkõ relekre. ³⁹ Deuxu tahe idinodukeki, tiu heka idi behuõtyhy. Deuxu òludu wesemy heka kai tesumahãte. Tai tahe Kamalie rybe-ò ibutumy rityhynyrenyre. ⁴⁰ Didyde he Jesuisi erydÿÿna. Rihetenyre. Idi tamyreny rarybere: —Rybeõmyke Jesuisi nimy. Tahe ixinamy riteònyre. ⁴¹ Tiibohe iribi rexitarenyre, reysatyhymy ratximyhÿ, Jesuisini òraru-ki dorikÿhe tiibohe aõhõkÿmy rotÿÿnyrenyraki. ⁴² Txuõ txuõlemy

Rybewihikÿ ritÿnynymyhÿrenyre dohodÿÿna hetomy dori, heto hetomy tiiboho rarybehyymy rÿimyhÿre: —Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deòdÿÿnamy nade.

6

¹ Tahe ityhydÿÿdu rasòwetyhynymy rÿiramyhÿ. Iu ityhydÿÿdu wytese mahãdu-ò rÿsÿna riwahinymyhÿreu, grego rybedu rexinaanymyhÿre rÿsÿna wahidÿÿdu mahãdu dee. Judeu mahãdu wytese sòwemy rÿsÿna ritamyhÿrenyre waratyrereny. Kia wesemy heka judeukòdu mahãdu rarybere. ² Jesuisi erydÿÿna waò inatxi reurò mahãdu, ibutumy ityhydÿÿdu didydenyde kia aòmydÿÿnana-ò roholakemy. Tahe raryberenyre: —Deuxu rybe erydÿÿ rikiixãwidinyrenykeki, wytese rÿsÿna ariwahinyrenykemy, kia heka òbiti aòkò rare. ³ Tai tahe kaiboho hãbu mahãduò bitabenyke ayreny-ribi debò inatxi reurò hãbumy bitabenyke. Hãbu tyhydÿÿnale, Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy rÿiralemy, iny bedeeryhykÿle, kiaweselemy hãbu bitake. Tiiboho dori aòna aòna ywisidÿÿdumy roirekre, kiawesemy iaòmysÿdÿÿnarenykere. ⁴ Tai jiarÿboho arexitòenywãhãrenykemy watxiwãhãrenyre. Deuxu rybemy arierynanymahãrenyke. Kiawese Jesuisi erydÿÿna mahãdu rarybere. ⁵ Ibutumy heka tuu raryberé, tamyreny awire. Tai tahe hãbu mahãdu ritarenyre. Estevaò ijòre, tii Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy rÿira, tatyhyna-ki tÿximy rÿira. Filipi ijòre, Prokoro ijòre, Nikanu ijòre, Timaò ijòre, Parmena ijòre, Niolau ijòre, Niolau tahe Atxiòkia mahãdu juhUU rare. Judeu bede erydÿÿna tyhydÿÿdu juhUU tii rare. ⁶ Ityhydÿÿdu mahãdu tiiboho didydenyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò. Deuxu-ò rexitòenyrenyre tahe Jesuisi erydÿÿna ityre tebò ritidirenyre.

⁷ Deuxu rybe heka ibutu ijohonanamy rÿire. Ityhydÿÿdu mahãdu-ò sòwetyhymy tamy ralòmyhÿre Jerusalè hãwã-ki. Xi-wena widÿÿdu tule sòwemy Jesuisi rityhynyre.

⁸ Estevaò heka Deuxu luuna sòwemy ratximyhÿre. Sòwemy Deuxu ruru-di ratximyhÿre. Deuxu urihixina nihikÿmy inyko-ò riwinymy raremyhÿ. Aòdeytenawiwihikÿ wesemy tule riwinyre. ⁹ Kowa hãwã-ki tahe judeu dohodÿÿna heto iwitxira rÿimyhÿre. Libertu mahãdumy rexininire tajoi. Imahãduò Sireneu ludu rare, ijò Alexÿdria hãwã luduò rare. Tiiboho doidenyde Estevaò-wana rybe ritxiònykemy. Silisia bede luduò-ribi, Afia bede luduò-ribi tii-wana doidenyde. ¹⁰ Estevaò rarybere bedeerynihikÿ-di. Kia mahãdu tahe irybe weseòre. Estevaò dori, Deuxu Tyytybytyhy-di ihÿre. ¹¹ Tai tahe hãbuò-ò raryberenyre: —Kaiboho heka Estevaò dee maruibenykre. Jiarÿboho dori araòwynyrenykere. Kawesemy maruibenykre, my: —Jiarÿboho Estevaò rybe-ò

raholamy rãiwãhãrenyre. Tii Deuxumy aõbinahakÿlemy rarybemyhÿre, Moisesimy tule. ¹² Kia-ki heka Estevaõ dee iny raykarananyre, judeu matuari mahãdu tule tamy raykarananyre. Ibutumy Estevaõ òrmysy roirenyre tahe rimyrenyre, ridyrenyre rybe ywisidÿÿna-ò. ¹³⁻¹⁴ Tahe ruidu mahãdu didydenyde. Tahe tiiboho raryberenyre, my: —Ka hãbu heka Deuxu dohodÿÿna hetomy ibinamy narybede. Tii rarybere Jesuisi Nazare ludu iny dohodÿÿna heto kidibòhònykre. Jesuisi iny aõmydÿÿnana kidiwixiranykre, ibutumy Moisesi inydeereny rierynanyre. ¹⁵ Ibutumy iny ywisidÿÿna mahãdu Estevaõ-ò retehere. Iòsana, ÿju òsÿnÿwesehekÿlemy tamy ròhòtinyrenyre.

7

¹ Tahe xiwe wedu Estevaõ-ò rÿÿraxire: —Kia aõbohe inatyhy rare. ² Estevaõ tahe dirawyònyde. Wanyrÿboho, Wahaboho, Ijyymy adeereny arelyykre. Warybe-ò boholabenyke. Mesopotamia bedeki Deuxu biu-ribi rexityÿnynyre Abraõ-ò, inytybyreny-ò, Harã hãwã-ki rasÿnyòreu. ³ Tamy Deuxu rarybere: —Abede-ribi boibenykre. Alahi riòkòre mahãduy-ribi makre. Manakre ijò bede-ò adee dori asÿbede ariurihikre. ⁴ Iribi tahe Abraõ Kadeu mahãdu bede-ribi roirenyre Harã hãwã-ò tai rasÿnykemy. Iribi tahe tyby rurureu, Deuxu kaò didyde ka bede-ò titxibo kai-boho wiji tasÿnymahãtemy. ⁵ Abraõ-ò sÿò riwahinyòre timy urihimyòòhyy. Tahe idi tamy riwahinykemy, iriòre-ò riwahinykemy Deuxu tamy rarybere. Abraõ iriòreòre, ihãrele Deuxu tusÿmy tamy rarybere. ⁶ Tule Deuxu tamy rarybere: —Ariòkòre ijò bedeki rasÿnykre 400 beòramy. Kowa ariòkòre heka deòdu wesemy raaòmÿsÿdÿÿkre. Iwedu mahãdu heka ibinamy idi rarekre. ⁷ Jiarÿ tahe iny ariòwynykre, Deuxu rarybere, ibinamy widi rÿira mahãdu. Iribi ka bede-ò kòdòhònykre wamy kaki reàlàmyhÿkemy. ⁸ Idi urihixinaõ Abraõ-ò Deuxu riwahinyre, tòhòti itxi reakemy. Uladu notyyresyna aõmydÿÿnana tamy riwahinyre. Idi tahe Ijai reareu, Abraõ Ijai notyy riorore debò inataõ reurò txu-di. Iribi tahe Ijai tariòre Ijaò ritòtykyorore. Iribi tahe Ijaò tariòre notyky riorore. Tiiboho waò inatximy riòrenaduò roire. Inatyhymy tiiboho inytybyreny rare. ⁹ Idi waòsohoji inytybyreny mahãdu Jyje dee rexiwobinanymyhÿre. Idi rohonyre Egito-ò ramyhÿre mahãdu-ò. Tahe Deuxu tii-wana raremyhÿ. ¹⁰ Iaòhòkÿmy dÿÿnana-ribi Deuxu ritamyhÿre. Egito iòlò, Faraòmyninadu rare. Deuxu heka Jyje lumy Faraò risÿnyre. Faraò rue-ò heka Jyje bedeerydÿÿna sòwemy ratximyhÿre. Faraò ibutu dinodumy Jyje risÿnyre.

Tule Iòlòheto-di itxeredu tyhymy Jyje ronyre. ¹¹ Ramamy rubu nihikÿ dehemynyde ibutusu-ò, Egito-ki, Kanaã bedeki. Sòwemy iny aòhòkÿmy rotÿÿnyre. Inytybyreny rÿsÿnaò-ki rahaòhyyre. ¹² Egito maixòmo rÿimyhÿreò, Ijaò roholare. Tahe inytybyreny riteònyre iòrysmy. ¹³ Idi tahe ixityre iòrysmy riteònyreu, Jyje tamyreny rexideòsinyre. Tai tahe Faraò Jyje sÿmahàdu rieryre. ¹⁴ Tahe tyby-ò Jyje tarybe riwahinyre tamy sÿmy kanakemy ibutu imahàdureny-wana. Tiibohe 75 inymy rimyre ibutomy. ¹⁵ Tai tahe Egito bedeki Ijaòbohe roirenyre. Iribi tahe Ijaò rurure. Idi tahe ibutomy inytybyreny rurure. ¹⁶ Tahe iumyreny diwyde ritoonyre wabede-ò, Sikeni hãwã-ò. Abraò kia wabede juhoo riwyre nieru-di, Emo riòre-ribi. ¹⁷ Deuxusÿ-ò wahidÿÿna juhoo rarybere Abraò-ò. Ibededÿÿnana iòhòre Deuxu tamy riwahinykemy. Inybohe Egito-ki rasòwemyhÿreny. ¹⁸ Ikonanau tahe iòlò iwitxiramy ròhònyre Egito bedeki iòlòmy. Tii Jyje rieryòre. ¹⁹ Tii iny ijoi riitxenanyhÿre. Tii heka ibinatyhyre inytybyreny-ò. Uladu-di heto-ribi rehukemy riteònyre. Tai iny riòreny ituerenyre. ²⁰⁻²¹ Iu tahe Moisesi reare. Tii uladu ruxeratyhyre. Tii tahetotyhykile raumynyre inataò ahàdumy idi rÿire. Heto-ribi dòhònydeu, Faraò riòre rimyre itibiedÿÿmy tariòre wesemy. ²² Ibutomy Egito bederydÿÿnana tamy rierynanyre. Tii heka rexiòlònyre rybedunihikÿmy aòmydÿÿna widÿÿdu nihikÿmy. ²³ Moisesi iny inatxiwa itue beòra-di rÿireu, tamahàdu, Israeli mahàdu roramy nade. ²⁴⁻²⁵ Egito mahàduò Israeli mahàduò rihetenyreu, Moisesi tuu robire. Tahe Moisesi tii rirubunyre, Israeli mahàduò riwiòhenanykemy, Egito mahàduò rexiòwynymy. Deuxu Moisesi debò-di iny ritakre. Kiamy tahe Moisesi mahàdu rierykremy Moisesi ròhòtinyre. Tahe aòkòre rieryòhyyre. ²⁶ Ijò txu biòwamy tahe Israeli hàbu inatximy wiwana ròrenymyhÿ. Moisesi ronyre iyreny-txi riixãwididÿÿnykemy. Rarybere: —Kaibohe seriòre toite, aòherekibo wii tetetenytenyteri. ²⁷ Kia òhòtedu Moisesi ritorunyre rarybere: —Mobo he wawedurenymy arasÿnyra, awaywisidÿÿdu renymy. ²⁸ Kai biwarubunykekò aòbo, iwese kau Egito mahàduò terubunyte wesemy. ²⁹ Kiarybe-ò roholareu, Moisesi rahenyre Midiã bedeki rasÿnykemy. Idi tahe inatxi Moisesi riòremy kowa reare. ³⁰ Iny inatxiwaituemy beòra-di bededÿÿnana riwyre. Tahe Sinai hãwãlò bederahy-ki raremyhÿu, ÿjuò tamy rexitÿnyre bedeki rade tòbòhòkÿy-ki tamy roomyhÿre. ³¹ Moisesi kiamy dobideu, bedeki riòtiinyre. Tamy itxeremy rehemynyre. Tahe Deuxu rybe-ò roholare. ³² Jiarÿ boreny Deuxu watxireri, Abraò Deuxu, Ijai Deuxu, Ijaò Deuxu. Tahe Moisesi ruberutyhyre, timy heka tamy reteheòhyyre. ³³ Tahe Deuxu tamy rarybere: —Awa

bitake, suu awarawo ludu dori, brebuna rare. Jiarÿ heka Deuxu watzixeriki, biwatyhynyke. ³⁴ Wiji tahe waijoimy rabireri Egito-ki. Tiiboho aõhõkÿmy rotÿÿnyrenyre. Ibru-ò raholareri, iohitxi-ò raholareri. Jiarÿ heka aditadenykre iribi. Manake, Egito-ò arateònykre. Kia heka Deuxu rarybere Moisesi-ò. ³⁵ Ka Moisesi heka Israeli mahãdu juhoo teramy reare. Tamy rarybere juhoo mobo wawedurenymy arasÿnyra, waywisidÿÿdurenymy. Tiile heka Deuxu riteònyre idinodumy rarekemy, tarasadumy rarekemy. Bederade tõbõhõkÿ ÿju, heòtywoludu, iwiòhedÿÿdure. ³⁶ Tahe Moisesi Egito-ribi iny ritamyhÿre. Egito bedeki bederyna aõna aõna wiwihikÿ-wana. Iwese ahohokÿbesò-ki tule bederahy-ki iny inatxiwaitue beòramy aõmydÿÿnana wiwihikÿ riwinyre. ³⁷ Kaa Moisesi heka rarybere Israeli mahãdu-ò: —Ayreny-ribi, amahãdu-ribi rybedu nihikÿmy Deuxu kiditamadÿÿnykre iwese riwatamadÿÿnyre wese. ³⁸ Kaa Moisesi taijoi-di wii ributunyreu, bederahy-ki ihÿmyhÿ inytybyreny-wana heka ratximyhÿ. ÿju-wana tii ratximyhÿ Sinai hãwãlò-ki iu tamy rarybere. Deuxu rybe tyhy iru-di ratximyhÿ. Tahe rybe bedeki ywina heka Moisesi-ò Deuxu riwahinyre inydeereny kidiwahinykemy. ³⁹ Tahe inytybyreny ityhydÿÿ deramy rare. Reòbyòrenyre. Ixybyle Egito-ò ròsekemy rõhõtinyre. ⁴⁰ Tahe iny Araò-ò rarybere: —Ritxoo deuxuò inydeereny biwinyke inkorenymy rakemy. Moisesi, Egito-ribi iny ritarenyre, tahe titxibo ihÿre reeryrenyòre. ⁴¹ Kiatxu tahe broreni riòreò riwinyre. Tahe xiwemy ritoonyrenyre iko-ò, ritxooko-ò. Rexideysanyrenyre aõbo tebò-di riwinyrenyreki. ⁴² Tai tahe Deuxu rexitare iribi, taina rityhynykemy. Iwese rybeduò iu tyyriti-ki riritinyre wese:

—Israeli mahãdu, kaiboho xiwena tetoonytenyete, iròdu xiwena tetoonytenyta. Wade aõkõ tahe kia tetoonytenyta 40 beòramy bederahy-ki.

⁴³ Kaiboho tewytenyta ritxooheò riòre. Mòlòki inire, aritxoo deuxuni. Tule Renifa taina ijõ aritxoonire. Kia tewytenyete, tetyhynytenyete wahe. Tai tahe arateònyrenykre Babilonia weribihikÿ-ò wahe.

⁴⁴ Inytybyreny heka Deuxu rybe bedeki ywina tyky heto riwinymyhÿre bederahy-ki. Iwese Moisesi-ò Deuxu riteònyre wesemy kia riwinymyhÿrenyre. ⁴⁵ Iribi tahe inytybyreny tatyby-ribi tyky heto ritare, tii-wana riwymyhÿre kabede-ò, Josue tadinodu-wana. Iu Deuxu iko-ribi riteònyre, ibutumy tai sÿ mahãdu tii-wana riwymyhÿre, ihyy tahe Davi reare. ⁴⁶ Deuxu heka sòwemy Davi luure. Davi heka rexitònyre Ijaò Deuxu dee heto riwinykemy. ⁴⁷ Tahe tii aõkõ riwinyre, Salomaò iwidÿÿdure. ⁴⁸⁻⁴⁹ Deuxu biukisÿdu tahe hãbu widÿÿna

heto-ki rasÿnyõmyhÿre. Iwese Deuxu rybeduõ rarybere wese: —Biu tahe warynana rare, bede tahe wawa elehyna rare. Timybo inyõ wadee heto riwinyke, Inynyrÿ rarybere. Iwo-ki tahe waelehyna arihynyõkre.

⁵⁰ Deuxu rarybere:

—Ibutumy aõna aõna jiarÿ rewinyre.

⁵¹ Tahe Estevaõ rakanananyre he tamyreny rybena heka rõhõnyre: —Kaiboho araykyterereny. Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò taholaõhyyamahãteny. Iwese iny tybyreny riwinyreny wesemy. ⁵² Ibutumy Deuxu rybedu mahãdu-ò ibinamy iny tybyreny riwinyryhÿreny. Tiu ihetxiu Deuxu òbiti hãbu kanakeò, tiiboho raryberenyreu, rirubunyre irybedu. Kaiboho tahe Deuxu òbiti hãbu-di ijõ-ò tewahinyteny, terubunyteny. ⁵³ Deuxu bede ywina ÿju mahãduõ adeereny diwahinydenyde, kia bede ywina kaiboho tetateny, tahe tetyhynyõhyyamahãteny. ⁵⁴ Tahe kiamy Estevaõ rarybereu, tiiboho heka rebure nihikÿre. Urile txyde-ki ruruamyhÿre tamy. ⁵⁵ Estevaõ tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iwoki ratximyhÿre. Tahe biu-ò retehere: Deuxu loosõnamy robire. Jesusimy robire lamamy rÿire Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁶ Tahe Estevaõ rarybere: —Jiarÿ wa rabireri biu juxahakÿmy. Jesusimy rabireri Deuxu deòdÿÿna. Lamamy heka rare Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁷ Tahe ryrymyhÿre, tõhõti ritòbõnymyhÿreny, raijeranyre tamy. ⁵⁸ Ridyre hãwã-ribi, mana-di tahe tamy rehumyhÿre, rirubunyreny. Erydÿÿna ijyydu tahe taderamy ririrenyre Saluko-txi tamy riyrubunykeny. ⁵⁹ Iu mana-di rehureu, Estevaõ rexitõenyre: —Wanyrÿ, Jesuisi, watyytyby kai bimyleke awana ararekemy. ⁶⁰ Tahe tatiowotimy resere, ryryre: —Wanyrÿ, kia òraruna iòwydÿÿomyke. Idi tahe rurure.

8

¹ Salu tahe kia òbitimy raremyhÿ rõhõtynyre, Estevaõ rurureu. ² Iribi tahe ityhydÿÿdu mahãdu aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿre. Judeia wedu mahãdu dori, iòludumy rÿimyhÿre. Tai tahe ityhydÿÿdu sohoji sohoji Jerusalẽ hãwã-ribi rõhõnyre. Urile Jesuisi erydÿÿna mahãdu sohojile rÿire. Judeia bede hãwã mynamyna robÿtÿre, Samaria bede-ò tule. Tahe hãbu ityhydÿÿduõ Estevaõ umy riwyrenyre rihãloonykemy. Tahe rahinyryhÿreny, rirajuamyryhÿreny. ³ Salu tahe ityhydÿÿdu mahãdu hudumy. Wii risÿnymyhÿre. Ihetorenywo-ò ralòmryhÿre tahe ridymyhÿre hãwyy, hãbu, rõtenawo-ò rirõtenykemy.

⁴ Iu tahe ityhydÿÿdu mahãdu ijõ bede-ò roire mahãdu Deuxu rybemy relymyryhÿre ibutu hãwã-ki. ⁵ Filipi ijõ raremyryhÿ.

Tii Samaria hãwã-ò rehemynyre. Tahe Kristumy tamyreny relyyre. ⁶ Iny sõwemy rityhynyrenyre aõmybo Filipi rarybemyhÿremy. Tahe deytedyÿna wiwihikÿmy iny robimyhÿrenyre, tyytybybina deòdyÿnamy tule robirenyre. ⁷ Tahe riteònyreu, tyytybybina iny-ribi ròhònyre, rirajuamyhÿre. Tule iny webinadu raraserasemy roimyhÿre, tule inytiere-wana. Tahe ibutumy riteytenymyhÿre. ⁸ Tai tahe ka hãwã-ki deysana nihikÿ rÿire.

⁹ Samaria hãwã-ki tahe hãbuõ raremyhÿ. Simaõ inire. Tii wodohonana widÿÿdu ihÿre. Iny riitxenanymyhÿre. Tahe riòtiinyrenyre. Tii iximy rarybemyhÿre moõ wiwihikÿmy raremyhÿmy. ¹⁰ Ibutumy iny tii rityhynyrenyre, hãbu wedu mahãdu tule, hãbu aõtxile mahãdu tule. Tiiboho raryberenyre: —Simaõ Deuxu ruruna rare. Ruruna nihikÿ inire. ¹¹ Tiu bedeu aõkõ iny riitxenany my raremyhÿ, riòtiinyrenyre. Tai tahe rityhynymyhÿrenyre. ¹² Iu tahe Filipi Jesuisi Kristunimy, Deuxu òlònamy tamy relyymyhÿre. Tai tahe rityhynymyhÿre, raratysebemyhÿrenyre. ¹³ Iribi tahe Simaõ itxenadyÿdu tule Jesuisimy reòbyre, raratysebenyre. Tahe Filipi-wana ihyy ròirenyre bede òtiidyÿna-di retehemyhÿre aõbo Filipi riwinyremy.

¹⁴ Samaria hãwã mahãdu tahe Deuxu rityhynyre. Kia-ò Jesuisi erydyÿna mahãdu roholare Jerusalẽ-ki. Tai tahe Pedro Joaõ-wana riteònyrenyre kowa-ò. ¹⁵ Rehemynyrenyreu, Deuxu-ò rexitòenyrenyre Deuxu Tyytybytyhy tamy kanakemy. ¹⁶ Inyõ dori Deuxu Tyytybytyhy-di rÿiõmyhÿ. Urile Jesuisi Inynyrÿni-di raratisebedÿÿmy rÿiramyhÿ. ¹⁷ Tahe Pedro Juaõ-wana tebòreny ityreny ritidire. Tahe Deuxu Tyytybytyhy tamy nade. ¹⁸ Kiamy Simaõ robire, aõma, debòtidina-di Deuxu Tyytybytyhy nade. ¹⁹ Tai tahe tamy rexitòenyre: —Ka heka wanieru rare. Bidiwahinyke kia ruruna. Tahe inyõ tyre wadebò aritidikeki, tamy Deuxu Tyytybytyhy kanakemy. ²⁰ Tahe Pedro tamy dirawyònyde: —Aõkõre, anieru rakemy watxireri awanale rububede-ò. Deuxu ruruna dori anieru-di biwykemy mohòtinyke. ²¹ Kia heka aõmysÿdyÿnakõre wayreny-ki. Arayky, awo, òbitimy aõkõ ratximyhÿre Deuxu dee. ²² Mabedewomy atximahãke aòraruna-ki, aõbo tahòtinyte. Bexitòenyke Inynyrÿ-ò tii òsana aòraruna-ribi araxãwididyÿnykre. ²³ Kai dori texiwaritinymahãte. Aòraruna adi nararotinymyhÿde. ²⁴ Tahe Simaõ tamy rarybere: —Wadee bexitòenybenyke Inynyrÿ-ò, kia aõkõ waki kÿnyikemy, aõmybo tarybetenyteki aõbo.

²⁵ Iribi tahe, Pedro Juaõ-wana Inynyrÿ rybemy rarybemyhÿrenyre, relyymyhÿrenyre tai. Sõwemy Samaria bede hãwã hãwã-ki Rybewihikÿ relyymyhÿre, Jerusalẽ-ò ròòserenyreu.

²⁶ Filipi Samaria hãwã-ki raremyhÿ. Tahe Inynyrÿ ÿjuõ tamy rarybere: —Bexiywinyke, make ibòò-ò. Kasa hãwã ryhykÿ binyke. Jerusalẽ-ribi ryy rare, bederahy-ki rare. Tahe Filipi rare. ²⁷⁻²⁸ Tahe inyõ-wana wibymy reare. Tii Etiopia bede luduõ rare. Etiopia bede iòlò hãwyyõ rare. Kanasi inire. Inieru-di itxeredu kahãbu rare. Tii enuku rare. Tii ròðsereri Jerusalẽ-ribi. Kowa Deuxu reàlàmy rare, tahe tasÿ-ò ròðsere iawarutewedile. Isaia Deuxu rybedu tyyriti-di rariamy tii rononymhÿre. ²⁹ Deuxu Tyytybytyhy Filipi-ò rarybere: — Make, awarutewe-ò, mariake ibire-di. ³⁰ Tahe Filipi tamy raijaranyra. Roholare tyyriti-di rariareriò. Tahe Filipi rÿÿraxire: —Kai aõbo teeryte aõbo rare, aõdibo tariateri. ³¹ Tahe dirawyònyde: —Aõkõre, inyõ dori wadee ritÿnynyõre. Timybo arierykremy. Manaòwònyke wabire-ò bodonyke. Tahe Filipi raòwònyre. ³² Tii kia-di rariareri tyyriti-ki:

—Iwese iny budoeni rubudÿÿdu-ò riwyre wese, tii iwesele ridyrenyre. Budoeni-ribi iny isira riororeu, rira-
juaõlere. Iwesetyhyle Tii rarybeõlere.

³³ Iehehenamy tamy raryberenyre wese hãbu ehehe wesenã, òbitimy aõkõ idi riywinyrenyre. Inyõ rarybeõtyhy iriòkòremy, iumy dori bede-ribi ituera.

³⁴ Tahe tii Filipi-ò rarybere: —Wadee manarybeke momybo rybedÿÿdu rarybereri, iximy aõbo ada ijõmy aõbo. ³⁵ Tahe Filipi kia Tyyritidile rexidelenymy relyyre. Jesusimy Rybewihikÿ Tÿmyramy tamy relyyre. ³⁶ Rydi rariamyhÿre idi rehemynyrenyre beõ-ò. Tahe tii Filipi-ò rarybere: —Kowa bera rare. Biwaratisebenykekõ aõbo, adee awikeki. ³⁷⁻³⁸ Tahe Filipi dirawyònyde: —Awire wadee. Inatyhymy arayky-ki tetyhynyte-wana, aratisebenykre. Tahe rarybere: —Retyhynyre, inatyhymy Jesuisi Kristu Deuxu Riõre raremy. Tahe tewe irira riixãwidinykemy riteõnyre. Tahe itewe-ribi ròhõnyra, bera-ò riberenyre. Tahe riratisebenyre. ³⁹ Bera-ribi rotuoreu, Filipi aõwesele iõmy reare. Inynyrÿ Deuxu Tyytybytyhy ridyre. Hãbu ixiby Filipimy robiõhyre. Tahe tary-di rariamy rare. Teysanatyhy-di tÿximy rare. ⁴⁰ Idi tahe Filipi rexieryreu, Asoto hãwã-ki rehemynymy raremyhÿ. Iribi tahe Rybewihikÿ-di relyyre ibutumy hãwã hãwã-ki. Ikonana tahe Sesaria hãwã-ò rehemynyre.

9

¹ Salu rarybemy raremyhÿ, Inynyrÿ Jesuisi ityhydÿÿdu mahãdu rubudÿÿmy. Tii rarybemy raremyhÿ Deuxu dohodÿÿna heto wedu-ò. ² Tamy rexitòenyre: —Arybe tyyriti ariwykremy watxireri Damasu hãwã dohodÿÿna heto wedu-ò. Tai tahe kowa-ki ityhydÿÿdu-ò-txi areakeki, aõtxile hãbu hãwyy

aõbo, aridykemy Jerusalẽ hãwã-ò, ariròtenykemy. ³ Tahe iòhòmy Salu rare Damasu hãwã iròte iòhò-di, idi tahe loosònahakÿ Salu tyre resere. ⁴ Tahe bedetxi resere, tahe rybeò roholare: —Salu, Salu, aõherekibo aõna aõnamy ibinamy wadee tatÿÿnymahãte. ⁵ Tahe tamy rarybere: —Mowexe, Wanyrÿ atxiteri. Tahe rirawyònyre. —Jiarÿ Jesuisi watzireri, aõna aõnabina binamy wadee tadotÿÿnymahãte wahe. ⁶ Myike, mariamy tahe hãwãhãkÿ-ò malokre. Taita inyõ adee rarybekre aõhebo botÿÿnykremy. ⁷ Tahe Salu ijoi riòryre rybeòhyy rÿimyhÿ. Rybe-ò roholare, tahe tuu robiòhyyre. ⁸ Salu suribi rÿireu, iruetà wesele heka ratximyhÿ. Tahe hãbu tii-wana ihÿmyhÿ heka iaxiò-ki idi rimymy idi rare Damasu hãwã-ò. ⁹ Tahe hãwãhãkÿ-ki txu inataõ txu idi rÿire aõmy robiòhyyre, riroxiòhyyre, bemy riòhyyre.

¹⁰ Damasu hãwã-ki ityhydÿÿdu wihikÿ rasÿnyre. Anania inire. Wanyrÿ Jesuisi tamy rarybere rasi weselemy: —Anania. Tahe rirawyònyre: —Aõbo rare, Wanyrÿ, kakile watzireri. ¹¹ Tahe Jesuisi riteònymy rarybere: —Myike, make òbitiry-ò, Judasisÿ heto-ò. Tai bitÿÿraxinyke titxibo Salu ratxirerimy. Tarso hãwãludu tule rininire. Tii wiji wadee rexitòenyneri. ¹² Tii umy robireri tarasi-ki. Kai tehemynteri wese, irue-ò ebò bitidikemy, biteytenykemy. ¹³ Anania Jesuisi-ò rirawyònyra: —Wanyrÿ, sòwemy kia hãbumy rybe-ò raholara. Aõbina binamy ityhydÿÿdu-ò risÿnymy raremyhÿ Jerusalẽ-ki. ¹⁴ Deuxu dohodÿÿna heto wedu tyyriti diwyde kaki ityhydÿÿdu rutysÿny rirutekemy. ¹⁵ Tahe Inynyrÿ tamy rarybere: —Aõwaxina tamy makre, Jiarÿ dori, kia retara wadee aõmysÿdÿÿdu nihikÿmy rarekemy, judeukòdu mahãduko, iòlòrenyko, tule Israeli mahãduko wanimy rarybekre, aõma, warybetÿmyra wihikÿmy. ¹⁶ Tamy aritÿÿnykrey tiwesebo aõhòkÿmy rotÿÿnykre wanimy rybeòraru-ki. Kia ibutumy Jesuisi rarybere Anania-ò. ¹⁷ Idi ta Anania rare tamy Judasi heto-ki. Ralòmy rahudi, tahe, tebò ityre ritidira. Tahe rarybera: —Salu, waseriòre, Inynyrÿ adee riwateònyra. Tiile, Jesusile heka ryro-ki adee rexitÿnynyre. Tiile heka riwateònyra arue ritxuakemy, tule Deuxu Tyytybytyhy atykmy ralòkemy. ¹⁸ Tahe aõwesele irue-ribi rejujura aõ yjy wesele. Tahe ixityre robira. Idi rÿimy rahudi tahe, Anania riratysebenyre. ¹⁹ Idi riroximy rahudi tahe, inatyhymy raruruterenyre. Tahe Damasu hãwã-ki tiwese txubo idi rÿire kia erydÿÿna mahãduy-ki. ²⁰ Idi dohodÿÿna heto-ki rybe ritÿnynyre. Rarybere: —Jesuisi heka Deuxu Riòrele rare. Kiawesele rybe-di ritynynymyhÿre. ²¹ Tahe uri ijohonadu mahãdu urile bedetxiòinymy rÿimyhÿ. Tahe inyõ rarybere: —Kia aõ heka ityhydÿÿdu rubudÿÿdule ratxireri, Jerusalẽ-ki.

Kiale heka kaò nade ityhydÿÿdu ritaataamy ridykemy dohodÿÿna heto wedu-ò. ²² Salu tahe ire riixiòlòdÿÿnymyhÿhyyre. Judeu Damasu hãwã ludu rieryòhyymhÿ aõmybo rarybemy. Tii rarybere: —Jesuisi Kristule rare, Deuxu deòdÿÿna rare.

²³ Tiwesetxubo txu idi rÿidi tahe judeu mahãdu rarybere irubudÿÿmy. ²⁴ Tahe Salu rierymy rÿimyhÿ tahe inonana-ò rexiywinyomy rÿimyhÿ. Rummy tahe, txummy hãwã ijò-ki rirubunykemy retehemy rÿimyhÿ. ²⁵ Tahe ijò erydÿÿna mahãdu weriri nihikÿ riwinyre. Rummy tahe Salu riòlòdÿÿnyre òtity nihikÿ kanaweribi-ò, hãwã ahanaube-ò.

²⁶ Salu Jerusalẽ-ò rehemynyreu, ityhydÿÿduky-ò ralòkemy ratxireri, tahe urile ilau ruberumy rÿimyhÿ. Erydÿÿna mahãdu ròhòtinyre: —Tii ityhydÿÿdu inatyhy aòkò ratximyhÿremy. ²⁷ Banabe tahe rityhynomy ridyre Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò. Tahe relyyre iwese Jesuisi Salu-ò ryki rexitÿnynyremy tamy raryberemy. Tule relyyre iwese Jesusinimy Salu rybe ritÿnydÿÿnymyhÿremy, Damasu hãwã-ki. ²⁸ Tahe taihy Salu ratximyhÿre. Tiò tiòle reamy ratximyhÿre rybe ritÿnydÿÿnyrerimy ihÿre, ruberumy aòkò. ²⁹ Salu rarybera grego rybe heka erydÿÿna mahãdu-ò. Widee rarybehymyhÿrenyre. Idi tahe kia mahãdu Salu rubudÿÿmy roromyhÿre. ³⁰ Ityhydÿÿdu seriòre kia rieryreu, tahe Salu ridyrenyre Sesaria hãwã-ò. Iribi tahe Tarso hãwã-ò riteònyre.

³¹ Idi tahe ywina reare ityhydÿÿdu mahãduy-ki. Ibutumy hãwã bedemy, Judeia, Kalileia, Samaria, ityhydÿÿdu mahãdu iruruteremy relere. Ibutumy Inynyrÿ dee òbitina-ki rariamyhÿre, rityhynomyhÿre. Deuxu Tyytybytyhy teysatyhymy tamy riwahinyre. Sòwemy tahe ralore iheki ityhydÿÿmy.

³² Ibutumy hãwã hãwãmy Pedro rariamyhÿre. Tule robehere Lida hãwã-ò ijò ityhydÿÿdu mahãdusÿ-ò. ³³ Tai Eniamy ninadu-txi Pedro reare heka rare. Iumy heka imyremyrehkÿ heka rare. Debò inatã reurò beòramy heka herina-ki bede idi rÿire ³⁴ Pedro rarybere tamy: —Enia, Jesuisi Kristu arateytenykre. Myike, aherina biyrubunyke. Aõwesele hãbu rÿira. ³⁵ Ibutumy Lida hãwã mahãdu Saronu hãwã mahãdu tuu robire, tai Inynyrÿ rityhynyrenyre.

³⁶ Jòpe hãwã-ki hãwyy ityhydÿÿdu rasÿnyre. Tabita inire. Kiani riwiurònyre, watxi wese heka rare. Kia heka aõwiihikÿ widÿÿdu heka rare. Aõna aõna sòwemy iny-ò riwahinymyhÿre. ³⁷ Ijòtxu heka webinadumy resere, ihyy ta, rurure. Risuhòmny rahudi tahe, ritidire hetowo ratyaluduwo-ò. ³⁸ Laida hãwã iòhòmny rÿire, Jòpe hãwã-ribi, Ityhydÿÿdu roholare Pedro Lida hãwã-ki ratximyhÿre, tahe hãbu inatxi diteònyde Pedro òrysymy. Uritere eleòkòmny kanakemy tii-wana. ³⁹ Pedro tahe tii-wana rare. Rehemynyrenyre, tahe ridyre hetoratya

ludu wo-ò. Ibutumy wytese mahãdu robumy rÿimyhÿre, rubuweroramy. Tahety, tatyboho ritxeredÿÿnyny tamy riwinyreò. ⁴⁰ Tahe Pedro rarybere ibutumy rexitakemy. Tahe rexitòenyre taowotimy resemy. Tahe rexiòkesere rubu-ò rarybekemy: —Tabita, myike. Tahe irue raraynyre tahe Pedromy robire, tahe ronyre. ⁴¹ Pedro tebò tamy riwainyre tahe rÿire. Tahe wytese-ò, ityhydÿÿdu-ò rryryre. Tamy riteòsinyre hãwyy irulemy roirerimy ihÿremy. ⁴² Jòpe hãwã mahãdu ibutumy kia rieryre. Sõwemy iny tahe Inynyrÿ rybe rityhynyre., ⁴³ Txu sõwemy Pedro Jòpe hãwã-ki ihÿmyhÿ Simaõmy ninadu heto-ki. Simaõ heka iròduty wysydÿÿdu rare.

10

¹ Italia soldado mahãdu dinodumy raremyhÿ. Oreniliu inire. Sesaria-ki rasÿnyre. Tii òbitimy nodu rare, isÿ mahãdu-wana. ² Tii uriwahidÿÿna diwahinyde tule sõwemy rexitòenyre Deuxu-ò. ³ Aõutxu inataõ òra bedeu iòhòmy, rasina wesemy Deuxu ÿjumy tii robira, tamy rehemynyreri. Tahe tamy rryryre:

⁴ —Oreniliu, rimasajuare-ribi riwawyònyre: —Aõherekibo, Wanyrÿ. Tahe ÿju rarybere Oreniliu-ò: —Aexitòedÿÿnamy Deuxu rierymyhÿre. Tule ijò-ò awahisina Deuxu rierymyhÿre.

⁵ Biteònyke eòdubohoõ Jòpe hãwã-ò Simaõ Pedro òrysymy. ⁶ Tii Simaõ iròdutyky iyxidÿÿdusÿ-ki ihÿre, bera ijã iòhò-ki. ⁷ ÿju rybedu rexitareu, teòdu inatxi-ò rryryre. Tule tasoldado mahãduy-ribi inyõwihikÿ rihitxinyre. ⁸ Kia ibutu-ò relyymy rahudi tahe riteònyre Jòpe hãwã-ò.

⁹ Ijòtxu txutyetxuu, tiiboho hãwã-ò iòhòmy ròire. Kiaule Pedro raòwònymy rÿimyhÿ hetotyre-ò rexitòenykemy. ¹⁰ Rama risamy ratximyhÿ tahe riroxikemy ixi-di ihÿmyhÿ. Rÿsÿna riraòmy rÿimyhÿ. Idi rasi wesemy røhòtinymy rÿire. ¹¹ Tahe robire: biuwetyy ruamyhÿre wese tuu robire. Riã wesemy aõna tamy dobehede. ¹² Riã wo-ki ibutumy iròdu, nawii, hemylala, aõbo dòkõnakõnale. ¹³ Rybeò-ò roholare: —Myike, Pedro, birubunyke, biroxike. ¹⁴ Pedro rirawyònyra: —Aõkõre, Wanyrÿ. Kia dòkõna rerøkõhywãhãre, isuisure dori. Ixityre tamy rarybere: ¹⁵ —Aõbo Deuxu risuhore wese isuisumy rybeòmyke. ¹⁶ Ixityre narybede. Iu tahe aõwesele ridyre biu-ò.

¹⁷ Tahe Pedro kia aõbo raredi heka røhòtinyreu, Oreniliu-ribi hãbu mahãdu rehemynyre. Simaõ heto riijemyhÿ tahe ijòhòkÿkile rahare. ¹⁸ Tahe rryryrenyre: —Simaõ Pedro aõbo kakile ratxireri. ¹⁹ Pedro, tatxuu rasina-di røhòtinyreu. Deuxu Tyytybytyhy tamy narybede: ²⁰ —Myike tahe, bobehke. Inataõ hãbu dori arajjereri. Tii-wana makre adee dori

aditeònyde. ²¹ Tai Pedro robehere. Tamy rarybere: —Jiarÿ aòrasydu rare. Aõherekibo tòitenyde. ²² Tahe rirawyònyre: —Oreniliu hãbu òbiti rare. Tii Deuxu dee ijohonaduõ rare. Ibutumy judeu bede mahãdu awiremy tuu rarybemyhÿre. ÿjuõ tamy rarybere aòrasydu kiditeònykremy, adee roholakremy. ²³ Tahe Pedro tamyreny rarybere: —Kakile inyboho røkòròrenykre.

Ihewoludu txu, rÿidi tahe Pedro tiiboho-wana ròirenyra. Ijõ ityhydÿÿdu seriòre tule roirenyra. ²⁴ Ijõ hewo ludu txu Sesaria-ò rehemynyrenyde. Oreniliu tii riraòmyhÿre. Taijoi mahãdu tabiòwawoludu mahãdu-wana ributunymy rÿimyhÿre. ²⁵ Pedro rehemynymy raloreu, Oreniliu ròhònyra heto-ribi tahe tatiowotimy iko-txi resere riwowydynkemy. ²⁶ Tahe Pedro ritamadÿÿnyde. Rarybere: —Mynyike wahe. Jiarÿ hãbule watxireri. ²⁷ Tahe rarybemy ralòmyhÿ, sòwemy wii ributunyreriò itxi reare. ²⁸ Ta Pedro tamyreny rarybere: —Judeu mahãdu iny witxira mahãdu-wana wibutudÿÿòmy, iòhòmy wiribi riraòmy. Kia teertytenyde. Deuxu dori riwaerynadÿÿnyde kia wese aròhòtinykre. Iny wiwese wiwesele raremy aròhòtinykemy. ²⁹ Tahe tai waòrasydu teteònyde, aòtaximy anademy wanohòti rÿire. Tai tahe adeeremy arÿÿraxikre. Aõherekibo waòrasydu aòtaxina teteònyde. ³⁰ Ta Oreniliu rirawyònyde: —Inaubiòwa txumy txu rÿire tahe hãbu tyky tÿrÿrÿhÿkÿ-dì wako-txi rexitÿnyra. Iule wesemy tahe waheto-ki rexitòenywãhãre. ³¹ Tahe wadee rarybera: —Oreniliu aexitòedÿÿna-ò Deuxu roholara, ijõ-ò awahisina rierera. ³² Biteònyke Jòpe hãwã-ò Simaõ Pedro òrasydu. Simaõ, iròdutyky iyxidÿÿdusÿ-ki ihÿre bera ijà iòhò-ki. ³³ Aõwesele tahe, aòrasydu reteònyde. Awimy tahe tateriki rahara. Inyboho kakile ributunymy ihÿrenyde, aroholakemy ibutumy Deuxu-ribi aòmybo manarybekemy. ³⁴ Tahe Pedro rarybere: —Deuxu dee iny ibutumy wiwese wiwesele rare. Kia reeryde. ³⁵ Ibutumy bede bede hãwã ludu Deuxu rityhynykeki, aõbo tamy òbiti riwinykeki, tii Deuxu ixidee rimyke. ³⁶ Kia rybe tahe Deuxu riwahinyde judeu mahãdu-ò. Rybewihikÿywina kia diwyde inydeeremy bedeerenymy. Kia Jesuisi Kristumy rarybere ibutunyrÿna kia rare. ³⁷ Joaõ ijõ ratysebenamya rarybere, idi tahe kia rybe hãletedÿÿmy rexidelenyde Kalileia-ki. Tahe ibutu judeu mahãdu bedemy rarybere. Kia kaiboho teertytenyde. ³⁸ Iwese Deuxu Tyytybytyhy, taruru-wana Jesuisi Nazare ludu tyre-ki ditxiwide wesemy relyymyhÿre. Iwese Jesuisi reamy raremyhÿ wesemy aòwihikÿ riwinymyhÿremy, tule iny Diabo rururawo-ki ratxirerimya ihÿre Jesuisi iribi riteònyde, ta reteytenymyhÿre. Deuxu dori Jesuisi-wana ihÿre. Ibutumy kia teertytenyde.

³⁹ Tahe ibutumy judeu mahãdu hãwã-ki riwinymyhÿre, idi itxeredumy inyboho roiremyhÿre. Ihãre tahe tii Jesuisi rirubunyunyreny, òwòru itxeò nihikÿ-ki ritòhãletenymy rita-madÿÿnyreny. ⁴⁰ Inataõ txu-di tahe Deuxu rubu-ribi riix-ixanyre, tahe tii riteòsinyre inyõ-ò. ⁴¹ Tatarasanaõòle Deuxu Jesuisi ritÿnydÿÿnyre. Kia heka inyboho roire tii-wana rirox-irenyreki, riõrenyrekiki, iixixana hewomy. ⁴² Deuxu rary-bere: —Jesuisi hitxidÿÿdu iny wiribi ywisijuradÿÿdu rareke, iru mahãdu dee, rubu mahãdu dee. Kiamy heka Deuxu iny-ò ritÿnytedÿÿmy, ta inyboho rokoirekemy diwahinyde. ⁴³ Ibutumy iny Jesuisinimy tamy rityhynykeki, iòraru-ribi iny riixãwididÿÿnyke. Kia ibutumy ihetxiu rybedu mahãdu rÿimy rarybemy raremyhÿre. Kia heka Pedro tamyreny rarybere.

⁴⁴ Pedro rarybemy raremyhÿu, Deuxu Tyytybytyhy ibutu rybe-ò ijohonadu tyre-ki resemy ralore. ⁴⁵ Pedro-wana rare mahãdu, judeu mahãdu òbiti, tahe riòtiinyre judeukõdu mahãdu-ki Deuxu Tyytybytyhy ralòmmy rareki. ⁴⁶ Raholare dori rybe wixira-di raryberenyreò, tiiboho Deuxumy heka reàlãmymhÿre. Tahe Pedro tamyreny rarybere: ⁴⁷ —Inyõ rary-beõkre, iratysebedÿÿõmykemy, tiiboho dori Deuxu Tyytybytyhy-di ratxirenyre inyweserenyle. ⁴⁸ Tahe Jesuisi Kristu nimy iratysebenykemy riteònyre. Tahe rexitòenyreny Pedro idi iyreny-ki ijõ txumy ramyhÿre.

11

¹ Judeukõdu mahãdu Deuxu rybe roholamy rity-hynymyhÿre. Kia-ò tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu roholare kiamy ityhydÿÿdu seriòre mahãdu tule roholare. Judeia bedede ludu ratximyhÿ mahãdu ibutumy kia rare. ² Pedro ixityre Jerusalẽ-ò rehemynyreu, tahe judeu ityhydÿÿdu mahãdu tuu tamy narybede. ³ Kia heka, Pedro, judeukõdu mahãdu-wana wiwo-ki atxiteri, tii-wana teroxiteri. Tai tahe ibinamy raharenyre. ⁴ Iribi tahe Pedro ikoreny relyyre ibutumy taaõna aõnamy. Kia wesemy Pedro rarybere: ⁵ —Jõpe hãwã-ki watxiwãhã. Tahe rabire rasinawesemy rià nihikÿ biu-ribi robehere-ò. Iwese inyõ iòhòti inaubiòwa-ki rimymyhÿre wesemy wadee robehemy roimyhÿre. ⁶ Tahe aõbo heka iwo-ki ratximyhÿdi, retehenihikÿmy rãiwãhã iròdu deborehekÿ wesemy ratximyhÿ iwo-ki. Abòròò wesemy tai ratximyhÿ, iròdu wese, nawii wese tai ratximyhÿ, inyboho rirÿsÿõmyhÿre wesemy. ⁷ Iribi raholare rybeõ-ò: —Myike, Pedro, birubunyke hewa aõtxile birubunyke tibo biròkemy. Aõkõrewa Wanyrÿ, tiu heka reròõwãhãre. Judeu mahãdu bedede ywina heka tiu iny kia riròõtyhy. ⁸⁻⁹ Tahe ixityre rybeõ tamy rarybere: —Marybeõke kia ibinamy. Aõbo Deuxu

awimy rarybere, kia wiji tahe ibinamy aõkõ rare. Deuxu dee awikeki, kia awi rare. ¹⁰ Inataõ heka tuu rotÿÿnyre. Iribi tahe kia rià, ibutu-wana iõre biuribihyy heka iõre. ¹¹ Iribi tahe hãbu inataõ dehemynymy deade tai watxiwãhã-ò. Tii diwaòryde riwadykremy Sesaria hãwã-ò. ¹² Tahe Deuxu Tyytybytyhy wadee rarybere tii-wana arakremy. Nohõtiõmy heka aõbo judeukõdu mahãdu raremy. Tii-wana makre ele elemy. Tahe kia debò sohoji reurò seriõremy wahemy rare. Tahe retehemynyrenyre waòrysmy riteònyrenyre heto-ò tahe ralòrenyre Oreniliu heto-ò. ¹³ Iribi tahe Oreniliu rarybere iwese ÿju ihetowo-ki tamy rexitÿnyrenyre rarybereri: —Oreniliu, inyõ biteònyke Simaõ Pedro òrÿsmy Jòpe hãwã-ki. ¹⁴ Tii rybe tÿmyraõmy adeereny kanarybekre. Tai tahe ibutumy asÿ ijoi-wana aòraru-ribi kanatakre. Kia Oreniliu inydee rarybere. ¹⁵ Iribi tahe jiarÿ Rybewihikÿmy rexidelenymy rarybere tamy. Pedro rarybere. Urile tahe roholare, tahe aõwesele Deuxu Tyytybytyhy ityrereny resere iwo-ò ralòkemy iwese watyrereny resere wesele juhUU. ¹⁶ Tahe Jesuisi rybe wanohõti itxi reare tiubo raryberemy: —Joaõ heka inatyhymy bedi iny ratisebenyre, kaiboho tahe Deuxu Tyytybytyhy-di akanasebedÿÿdenykre. ¹⁷ Judeukõdu mahãdu Inynyrÿ Jesuisi Kristu rityhynymyhÿre. Tai Deuxu tamy diwahinyde iwese wadeereny juhu riwahinyre wesetyhyle. Deuxu Tyytybytyhy uriõno wesele tamyreny diwahinyde. Mobo jiarÿ raremy wahe tuu Deuxu dee aõmy ararybekemy. ¹⁸ Iribi Pedro rybe-ò roholareu tahe timyhe tamy irybekõna. Tule Deuxu riwowydynyrenyre: —Inatyhy wa rare Deuxu heka judeukõdu mahãdu-ò heka umytuedeõna riwahinyre. Inyõ rityhynykeki, ixirahikeki, tarasana rimyrenykre.

¹⁹ Iu tahe Estevaõ rurureu, ityhydÿÿdu aõhõkÿmy rotÿÿnyreu tahe, ityhydÿÿdu mahãdu Jerusalé-ribi ròhònyre. Tii heka relymyhÿre Rybewihikÿmy judeu mahãduòle kÿny wahe, iwitxira witxira-ò aõkõre. Tahe ibutu bede-ò ritelenymy ròirenyre. Senisia-ki relyyre. Xibri bedebute-ki tule relyyre, Atxiòkia hãwã-ki tule relyyre. ²⁰ Ijõ ityhydÿÿdu mahãdu Jesuisi Rybewihikÿ tÿmyra rarybere. Tiiboho Xibri bedebute-ribi ròhònyre, Sireni-ribi ijõ rybedu ròhònyre Atxiòkia-ò. Tiiboho relyyre judeukõdu mahãdu-ò tule. ²¹ Deuxu riwiòhenanyre sòwemy iny rityhynyre, Jesuisi ryò ralòrenyre. ²² Jerusalé ityhydÿÿdu mahãdu kiamy roholare. Tai tahe Banabe riteònyrenyre Atxiòkia-ò. ²³ Banabe rehemynyreu tahe, tuu robire aõbo Deuxu kowa riwinyrerimy. Tai tahe reysare. Tahe ityhydÿÿdu tÿmyra-ò dohodÿÿmy, riwiòhenanykremy: —

Iòhòtyhymy Deuxu-ribi atximahãbenyke, aworibityhy Deuxu bityhynybenyke. ²⁴ Banabe heka hãbu wihikÿ rare. Tÿxihikÿlemy Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhÿre. Ibutumy ratximyhÿre tyhydÿÿna-di. Sõwemy iny rexiròtenyrene Inynyrÿ mahãdu-ò. ²⁵ Idi tahe Banabe rare Tarso hãwã-ò Salu ijesemy. ²⁶ Tai rahareu tahe, didymyhe dòòsemy nade Atxiòkia-ò. Sohoji beòramy idi bede rierenyrene. Sõwemy iny ribedeernymyhÿrenyrene. Atxiòkia hãwã-ki ityhydÿÿdu mahãdumy raninira Kristu wese mahãdumy. Kiani tamyreny riwahinyrene.

²⁷ Aõutxu tahe dehemynyde Deuxu rybedu mahãduò Jerusalé-ribi Atxiòkia-ò. ²⁸ Ijõ Abusi inire. Iribi tahe tii rarybere Deuxu Tyytybytyhy rybemy. Ramamy rubu nihikÿ kanakremy raxireri, ibutu suò. Lauju iòlòmy raremyhÿu, kiamy rotÿÿmyhÿre. ²⁹ Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu he nieru riwahinykremy rÿire Judeia bede sÿdu ityhydÿÿdu riwiòhenanykremy. Tahe nieru riwahinyrene tiwesebo idi ratximyhÿre wesemy tamy riwahinyrene. ³⁰ Tahe nieru riteònyrene, moma-wana Banabe Salu-wana Jerusalé dohodÿÿna heto matuari mahãdu-ò riwylene.

12

¹ Kia bededÿÿnanamy heka Herodi judeu iòlòmy raremyhÿ. Iribi tahe rexidelenymy riwylene heka ityhydÿÿdu mahãdu kia òludumy risÿnykre myhÿ. Tii riteònyrene aõna aõnamy risÿnykemy ityhydÿÿdu mahãdu-ò. ² Tii mayrehe-di rubudÿÿmy riteònyrene Joaõ seriòre wahe, Txiau wahe. ³ Tai tahe judeu wedu mahãdu heka tamy wihikÿlemy tuu rotÿÿnyrene. Herodi rierymy raremyhÿ idi Pedro rymyrene. Tahe worana bedehesi rÿire. Paõ taurina ihoõ inire. Kia ibutumy rotÿÿnyrene kia bedehesi rÿireu. ⁴ Tahe Pedro riròtenyrene, ròtenawomy wirutyrene. Aõmamy soldado mahãdu inaubiòwamy iitxeredumy rÿimyhÿre. Pascoa kia worana bedehesi konana txu rexihumy rÿireu tahe, judeu mahãdu-ò riwahinykre. Kia Herodi rexinohòtidÿÿnyrene. ⁵ Ròtenawo-ki tahe Pedro ratximyhÿre. Ityhydÿÿdu mahãdu tahe Deuxu-ò rexitòdenyhyymyhÿre Pedro tòenamy. ⁶ Txubiòwamy tahe itxu riywinyrenyrene iny sõwehekÿ-ò Pedro riwahinykemy. Kiamy Herodi ròhòtynyrene. Ruu tahe Pedro ròròmy roimyhÿ. Inatxi soldado heka idile ratximyhÿre. Pedro womati reroti inatxi-di ratisamy roimyhÿre. Ijõ soldado rotena ijò-ki ratximyhÿre. ⁷ Inynyrÿ ÿju heka Pedro weribi rihetenyrene riixixanykemy. Loosòna itÿnyhÿkÿlemy ròtena ritoosònyrene. Tamy rarybere: —Wylemy wa rexiukÿnyke. Tahe aõwesele Pedro axiò-ribi womati rerotihikÿ rejuxunyrene. ⁸ Tahe ÿju tamy rarybere:

—Awamy birutyke, bexityynyke. Kiamy riwinyra. Ijõ arahana birutyke tahe biwaheludunyke. ⁹ Iribi rõhònyra he tai rõròreri-ribi wahe. Kia ibutumy heka rasi weselemy Pedro rõhòtinyre rieryõre inatyhy aõbo ada rasi aõbo. ¹⁰ Juhu heka ikoludu soldado mahådumy reare idi ihewoludumy reare iribi rehemynymy rÿire ahana ijõtÿhy-ò. Womatilere heka iijõtòbònare. Ixiwanale heka rarayre ijõtòbòna. Iribi tahe roirenyre hãwãry-di ririranyrenyrene. Idi tahe ÿjuhe iõre iribi. ¹¹ Tahe Pedro rõhòtinyre, rieryre heka aõhebo rotÿÿnyraò. Wanyrÿ ÿju riteònyre riwatara Herodi-ribi judeu mahãdu-ribi. Katahe wadee aõhe rotÿÿnyrenyòtyhy. ¹² Rõhòtinyry rÿire juhuy urihimyo idi tahe rare Marie heto-ò. Joaõ Markuse heka tii rare. Tai ityhydÿÿdu mahãdu rÿimyhÿ tahe rexitòenyre Pedro tamy rehemynyrene. ¹³ Tahe ijò he rihetenyrene. Ijõtòbòna-ò nade mobo raremy rierykemy ijadòma deòdu. Rode inire. ¹⁴ Tahe Pedro rybe rieryra. Reysamy raijaranyrene iwo-ò. Pedro tahe ralòõlemy rÿire. Tahe relyyre Pedro heto ijò-ki rÿimyhÿmy. ¹⁵ Tiiboho raryberenyrene: —Kai tabinamy atxiteri. Ixityre rarybere: —Aõkõre tii taile naderi. Tahe raryberenyrene: —Pedro aõkõ rare, taÿjulemy tahe rare. ¹⁶ Tahe Pedro riheterihetenymy rÿimyhÿre. Idi riraynyrenyrene. Pedromy robirenyrau, bede riòtiinyrenyrene. ¹⁷ Pedro tahe tamyreny tebò reara roholarenykemy. Tahe tamyreny relyyre timybo Inynyrÿ ròtena-ribi rexiòlòdÿÿnyramy. Tule tamy riteònyrene: —Kiamy belyyke Txiau-ò tule inyseriõre-ò. Tahe rexitare, rare ijòsÿ-ò.

¹⁸ Txuu ratÿnyreu, soldado mahãdu ierysymy wii risÿnyrene timybo Pedro aõhebo rotÿÿnyramy. Tahe jei jei aõnire. ¹⁹ Herodi iijesemy riteònyrene tai moõ tai rahaõhyyllera. Tai soldado itxeredu sohoji sohoji dÿÿraximy riteònyra. Idi irubudÿÿmy riteònyra. Iribi tahe Herodi Judeia bede-ribi rõhònyra. Sesaria hãwã-ò bededÿÿnanaõ riwya.

²⁰ Tiro hãwã mahãdu Sidoma beà hãwã mahãdu-wana Herodi derarenyrene. Tahe tiiboho ributunyrenyrene tamy ròirenykemy rybe-di. Iòlò heto-di itxeredu Blastu inire. Tahe iny mahãdu Blastu ròtarenyrene iwe-ribi mahãdureny. Tahe ròirenyrene Herodi-ò tamy rexitòenyrenyrene, tamy ykaraõmykemy. Tarÿsÿna dori diwyde iòlò bede-ribi, Herodi bede-ribi. ²¹ Herodi tahe itxu riywinyrene. Kia txuu tahe rõhònyrene tamy. Rexityynyrene taiòlòtyrehe-di tahe tarynana tyre-ò ronyrene, tamy Rybewihikÿmy rarybere. Tai tahe iny rirajuare: —Katahe hãbu aõkõ rarybereri, Deuxu wahe. ²²⁻²³ Aõwesele Deuxu ÿju heka Herodi rirubunyrene, tii Deuxutyhymy realàõreki. Woudò rubudÿÿnamy rurure.

²⁴ Deuxu rybe tahe ibutumy roholare. Sõwemy iny tahe

rityhynyre.

²⁵ Banabe Salu-wana nieru riwahinymy rahudi tahe, diòsede Jerusalē-ribi Atxiòkia-ò. Juaõ Marku tii-wana ridyre.

13

¹ Atxiòkia dohodÿÿna heto mahādu-ki rybe tÿnydÿÿdu mahāduõ, bede erydÿÿdu mahāduõ rÿimyhÿre. Kaheka inireny rare: Banabe, Simaõ, iniraròsòna Nike rare. Lusiu ijõre, tii Sireni hāwā ludu rare. Manaĩ ijõre, tii Herodisÿ-ki ratibienyre, Salu ijõre. ² Ibutumy tahe Inynyrÿmy reàlære, riroxiòhyy heka bede riemyhÿ. Tahe Deuxu Tyytybytyhy tamyreny rarybere: —Jiarÿ waaõmysÿdÿÿna dire Banabe-ò, Salu-ò. Kaiboho heka biteònybenykre kia riwinykremy. ³ Tahe roxiòhyy my bede riemy, rexitòenyrenyre. Tebòreny iratytyre ritidirenymy, idi riteònyrenyre tabede tÿina-ò.

⁴ Deuxu Tyytybytyhy tahe tiiboho riteònyrenyre. Selusia hāwā-ò tamy riberenyrenyre. Tahe hāwòõ rimyrenyre Xibri bedebute-ò. ⁵ Tahe rehemynyrenyre Salamina hāwā-ò. Tai judeu dohodÿÿna heto-ki Deuxu rybemy raryberenyre. Tule Juaõ Marku rare tii-wana wiòhedÿÿdu wese heka rare. ⁶ Tahe ibutumy bedebutemy rekoarenyre. Ritehemynyrenyre hāwā-ò Pafumy ninadu-ò. Tai tahe judeu mahādu witxi deade, Bajesuisi heka inire. ⁷ Tii Deuxu rybeduõmy raremyhÿmy iximy rarybere tahe aòkõre, raruire, riitxenanyre. Tii bedebute hāwā dinodu-wana rare. Kadinoduni tahe Sergio-Paulo inire. Tii hābu bedeery nihikÿ rare. Tii Deuxu rybe-ò roholakemy ratxireri. Tahe didyde Salu, Banabe-wana tamy roholakemy. ⁸ Bajesuisi, Elimasi ijõ ini rare. Tahe tii bedebute dinodu-ò rarybere uritere Salu rybe-ò, Banabe rybe-ò ijohonakõmykemy. Wanyrÿ tyhydÿÿkõmykemy dori tuu risÿnyre. ⁹ Salu tahe, Paulo ijõ ini rare. Deuxu Tyytybytyhy heka itykymy ralòmy rÿimyhÿre. Tahe Paulo retehere Elimasi-ò tamy rarybere: ¹⁰ —Kai Satanasi riòre tate. Kai heka ibutu itxenadÿÿ-di tÿxihikÿlemy ahāte. Kai heka awihikÿ òludu tate. Tiubo heka bexihukre Inynyrÿ-ribi iny riixāwididÿÿnyre. ¹¹ Deuxu heka wiji araòwynykre, aòhòkÿmy arasÿnykre, aruetāmy bonykre. Txu bobiòkre bede biwyke. Iule tahe aòwesele bede torohokÿlemy reare. Robiòhyy my reare. Urile riemy ratximyhÿre, iny riwiòhenanykemy, ryy tamy ritÿnynykemy. ¹² Tahe kia bedebute dinodu tuu robire aõhebo rotÿÿnyramy, tai bede riòtiinymy ronymyhÿ tahe tii Inynyrÿ rityhynyre.

¹³ Iribi tahe Paulo ròhònyra taijoi-wana Pafu hāwā-ribi. Rakremy riberenyra hāwā nihikÿ-ki Panfilia bede-ò, Peke hāwā-ò. Juaõ Marku iribireny rexitara, dòsede Jerusalē-ò.

14 Tahe Paulo Banabe-wana roirenyre. Peke-ribi riòlònyre tahe rekoarenyre Atxiòkia-ò. Kaa iwitxira Atxiòkia hãwã rare, Pisidia bedeki ratxireri. Tahe rirònyrenyre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Sabado txu rÿire. Ronymyhÿre ijohonamy.

15 Kia hãbu mahãdu heka Moisesi bedeki ywina tyyriti-di, Deuxu rybemy rybedu mahãdu tyyriti-di rariamyhÿre. Tahe dohodÿÿna heto wedu Pauloboho-ò raryberenykemy rarybere: —Waseriòre, arybemy idi atxiteri-wana marybeke aõwaxiny bitÿnyke.

16 Tahe Paulo rÿire lamamy. Iwese rybedÿÿmy ròteòsidÿÿmyhÿre wese rÿire. Tahe rexidelenyre: —Hãbu, Israeli mahãdu, tule ibutumy Deuxu rityhynymy rÿira mahãdu, bodoholabedenyke kaa ijyy-ò.

17 Israeli mahãdu Egito-ki rasÿnyreu, taDeuxu iribi ritare, moma, inytybyreny Deuxu, Israeli mahãdu tybyreny wahe. Deuxu rasõwedÿÿnyre. Iribi tahe Deuxu Egito-ribi ritarenyre tebò ruruteretyhy-di.

18 Tiiboho bederahy-ki 40 beòramy bedeki riereu, Deuxu taaõbina bina riòludumy.

19 Kanaã bedeki debò inatxi reuròmy ixÿju ixÿju mahãdumy rahure. Idi tamyreny riwahinyre bedeki, isÿhyymy rarekemy. Idi tahe rybe ywisidÿÿdu mahãdu tamy riwahinyre. 450 beòra rahureu, tahe Samueli Deuxu rybeduõmy raremyhÿ.

20 Idi tahe rybe ywisidÿÿdu mahãdu tamy riwahinyre. Tahe 450 beòra rahureu, Samueli Deuxu rybeduõmy raremyhÿ.

21 Iribi iny Deuxu-ò rexitòenyre iòlòmymy tami kadiwahinykemy. Tahe Deuxu Salu tami riwahinyre, iòlòmymy. Salu tahe Kixi riòre rare. Benjami mahãdu rare. Tahe 40 beòramy iòlòmymy ronyre.

22 Salu iribi ritareu, tahe Davi, Deuxu ritamadÿÿnyre iòlòmymy. Deuxu Davimy rarybere: —Davi Ijese riòre rare. Jiarÿ iluure. Tii ibutu wadee wimymy riwinykre.

23 Tahe Davi riòkòre-ribi Jesuisi ròhònyre, Israeli tarasadumy rarekemy. Iwese juhuu Deuxu rarybere wese.

24 Jesuisi naõdeu, Juaõ ritÿnynyre Israeli mahãdu-ò iòrarureny ririkemy idi raratisebenykemy.

25 Juaõ rybe tÿnydÿÿna kõnanau, tamyreny rarebere: —Jiarÿ wa iwese tahòtinytenyteri wese aõkõ jiarÿ rare. Kai-boho tiwaraòõhymahãtenyte. Betehebennyke, tii, wahewomy kanakre. Jiarÿ aõ aõkõ rare, iwatisana arieseõtyhy iwa ritakemy, tii dori waratyre wihikÿreki.

26 Waseriòreboho, Abraõ riòre riòremy ibutumy inyboho roire, tule Deuxu reàlàmy rÿira mahãdu kaki ratximyhÿ. Deuxu inydeereny biu-ò hedu rybe diwahinyde.

27 Jerusalẽ mahãdu, iwedureny-wana raeryõhyre tii tarasadu rare. Ibutumy sabado txu rybedu tyyriti-di rariamyhÿre tohodÿÿna heto-ki, tahe aõbo rare riereyõhyre. Jesuisi rubudÿÿmy raryberenyreu, iwese rybeduõ rarybere wese, tiiboho rotÿÿnymyhÿre.

28 Tiiboho aõbina bina-ki tai rahaõhyra, ihãrele irubudÿÿmy rexitòenyre Pi-

lato-ò. ²⁹ Iwese ibutumy Jesusimy riritinomy roireri wese, ibutumy tuu ròhònyre. Tahe itxeò nihikÿ tyre-ribi ritarennyre. Tahe mana hãloo rawo-ò ritidirenyre. ³⁰ Tahe Deuxu rubu-ribi riixixadÿÿnyre. ³¹ Tii-wana iny mahãduõ roirenyre juhuu Kalileia-ribi Jerusalê-ò. Rexixamy rahudi tahe, tii mahãdule tuu robihyomy txuu widireny rÿire. Kia mahãdule inysõwey-ki relyymyhÿre. ³²⁻³³ Deuxu juhuu rarybere inytybyreny-ò aõhebo rotÿÿnykremy. Inydeereny tahe tii riwinyre Jesuisi riixixanyreki. Kia Rybewihikÿmy adeereny relyymahãrennyre. Iwese inatxi wiuna ritidÿÿna-ki roire wese: —Kai waRiòre tate. Wiji tahe bomy watxiwãhãre.

³⁴ Kiamy heka Deuxu rarybere Jesusimy: —Rubu-ribi ariixixanykemy, tiu rasunymyhÿre bede-ò ròðseõtyhy. Iwese Davi-ò jiarÿ rarybere wesemy ibutumy adee bede ariywinykre. ³⁵ Deuxu ijõ wiuna Ritidÿÿna-ki tule rarybere. Iwese Jesuisile rarybere wese, kiamy roire:

—Eòdutyhy umy rasÿnyõtyhy kai dori waumysudÿÿ-ò teijemahãte.

³⁶ Iu Davi Deuxu dee taijoi riwiòhenanymy rahudi tahe, rurure. Tybyreny-ò tii rara. Iumy tahe rasunyyre. ³⁷ Jesuisi umy tahe rasunyõre Deuxu dori rubu-ribi riixixadÿÿnyreki. ³⁸⁻³⁹ Jesuisi bityhynybenykeki, aòraru riixãwidinyke. Kiamy Moisesi bede ywina ihoõhyre adeereny. Kia bierybenyke waseriòrebobo, tiile, Jesuisi, adeereny relyywãhãrennyre. ⁴⁰ Bexiijebenyke, kiamy adeereny rotÿÿnyke lau iwese rybedu ritina-ki roire wese:

⁴¹ —Kaiboho inatyhy derare. Betehebenyke, burubenyke, bede biòtiinybenyke, aõbo jiarÿ rewinyrerio. Inyõ adeereny ritÿÿnyke ihãrele. Tiu heka bityhynybenyõtyhy.

⁴² Tahe Paulo irybe rexihura. Iribi ròhònyre Banabe-wana. Rexitòenyrennyre ijõ sabado biòwau tarybetybydile ixybyle relyykemy. ⁴³ Iny ritobinymy rahudi, judeu mahãduõ, judeu bede erydÿÿna ityhydÿÿdu mahãduõ tule Banabe Paulo-wana riheludunyyre. Tahe tamyreny raryberenyre: —Deuxu ruxetòena-ki idi mariahyymyhÿkemy.

⁴⁴ Ijõ sabado rehemynyreu, ibutu iny hãwã-ribi doimyhÿdenyde Deuxu rybe-ò ijohonamy. ⁴⁵ Judeu mahãdu tahe inysõwemy robireu, tiiboho rexiwaritinymyhÿrennyre. Tiiboho raryberenyre aõbinahãkÿlemy Deuxuru-ò. Paulo riki inatyhymy aõkõ tii rarybemyhÿre. ⁴⁶ Paulo Banabe-wana ihãrele brebuõlemy raryberenyre: —Juhuu adeereny Deuxu rybe dobehede. Tahe kaiboho tetyhynyõtenyete, tai judeukõdu mahãdu-ò aroirenykre. Kaiboho Deuxu rybe terarennyreki, ixi sohojile tahe tetaõte adeereny aõ aõkõreki. ⁴⁷ Kia Inynyryÿ

bede ywina wadeereny riwahinyre: —Kai loosõna wesemy atxikre judeukõdu mahãdu-ò. Kai tarasanary ritÿnynykre ibutu inyko-ò. ⁴⁸ Judeukõdu mahãdu kia-ò roholareu, tahe reysarenre. Deuxu rybe riwowydynyrenre tai. Tahe rityhynyre, timybo Deuxu juhoo ritare wesele tamyreny umytuedeõna riwahinyremy. ⁴⁹ Inynyrÿ rybemy kia bede-ki ibutumy relyre. ⁵⁰ Tahe judeu mahãdu rarybere hãwyywihikÿ ityhy-ò, tule hãwã wedu-ò. Tai tahe Paulo Banabe-ò òludu sõwemy resere. Tahe isubede-ribi riteònyrenre. ⁵¹ Paulo Banabe-wana tawa-ribi bryby riòhòwirenyre tamyreny tiiboho ibinareki. Tahe Ionio hãwã-ò roirenre. ⁵² Atxiòkia ityhydÿÿdu mahãdu tahe reysamy rÿimyhÿre. Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy ihÿre.

14

¹ Ionio hãwã-ò Paulo Banabe-wana rare. Judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Tahe rybe ritÿnyrenre, tarurumy he relyrenre. Sõwemy judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu-wana rityhynyrenre ijyy. ² Tahe ijõ judeu mahãduõ rityhynyõre. Ijyy deramy reamyhÿre, tule ijõ-ò tule rarybere ityhynyõkemy. Tahe Paulomy, Banabemy aõ òta òtalemy rarybemyhÿrenre. ³ Ihãrele tahe Paulo Banabe-wana bede nihikÿ riwyrenre tai. Tamy rybe ritÿnyhy roiremyhÿ ibrebuõlemy. Inynyrÿ taruxetõena rybetyhydÿÿnamy riwiòhenanyre tiiboho bedeòbyna widÿÿdu renreki. ⁴ Hãwã mahãdu ritxuare. Ijõ heka judeu wedu mahãdu rityhynymyhÿre, ijõ tahe Paulo Banabeboho rityhynymyhÿre. ⁵ Judeukõdu mahãdu, judeu mahãdu, tawedureny-wana widee rarybere Paulo Banabe-wana riòkòròrenykemy tamy mana-di rehurenkemy. ⁶ Tahe tiiboho rexieryrenre tahe rihenyrenre. Tahe ròirenre Listra hãwã-ò, Debi hãwã-ò, kia Laonia hãwã hãwã-ò rare. Tule rariarenre kowa bedewo-ki. ⁷ Tahe kowa tiemy ritÿnyhy roiremyhÿ Rybe tÿmyra wihikÿ-di.

⁸ Listra hãwã-ki heka hãbuõ-txi rekoarenre, itierere heka. Taihy heka rononymhÿre. Tuuhyy heka ratohouãmy ijarananyre. ⁹ Tii tahe Paulo rybe-ò roholare. Paulo tamy retehere. Kia tahe Paulo rieryre hãbu teytetyhynadire Paulo riteytenykemy. ¹⁰ Tai tahe tamy rarybere tarybe riterenmy: —Mynyke, òbitimy. Ta hãbu rexiwatxinyre, rariare. ¹¹ Ijohona mahãdumy robireu, aõbo Paulo riwinyremy tahe rirajuare tarybe-di, Laonia rybe-di: —Ka hãbu mahãdu heka deuxu wesemy idi rexinohòtidÿÿnymyhÿre. Inydeereny deuxu wesemy dobehede. Iumyreny tahe hãbu wesemy rare. ¹² Banabe heka, Jupitemy tadeuxurenyniõmy rininire. Paulo tahe ijõnimy, Meuriumy rininirenyre irybe

sõwetyhyreki, tii rybedureki. ¹³ Jupite xiwena wydydu horeru bederade-di dehemynyde. Tohodÿÿna heto hãwã ahana ube-ki rÿire. Broreni xiwe wesena tamyreny hãwã mahãdu riworonykemy, riwahinykemy. ¹⁴ Kiamy roholareu, Paulo Banabe-wana tatykyreny riykaranyre idi rihurenre. Tahe ralõmy reare inysõwey-txi rarybekemy. ¹⁵ Tamy ryryre: — Aõhebo tatÿÿnytenyteri. Jiarÿboho hãbulemy watxirenyreri. Kialemy adeereny rarybewãhãre, Deuxu rybetÿmyra wihikÿ. Adeuxureny-di nohõtirenyõmy. Bedewidÿÿdu ta mohõtinybenyke. Tii dori benihikÿ riwinyre, ibutumy biu-ki riwinyre, tahe Deuxutyhy-di mohõtinybenyke. ¹⁶ Ihetxiu Deuxu ibutumy bede bedemy sÿdu ririre ixidee wimy aõna aõnamy rotÿÿnykemy. ¹⁷ Urile tahe tamy rexideõsinyre tamy biu riwahinyre taoworumy raratynykemy. Tai tahe kaiboho arÿsÿna dire, Deuxu debò-ribi, awo-ki eysanadire. ¹⁸ Ihãrele iny tamy xiwe wesena tamy riwahinykemy ratxireri. Paulo tamyreny rarybere: — Aõkõ, inydeereny bidiwahinyõke.

¹⁹ Iribi tahe judeu mahãdu-ò Atxiòkia-ribi, Ionio-ribi tamyreny raryberenyre Paulo rubudÿÿmy. Hãwã òtityube-ò Paulo ridyrenyre. Mana-di tamy rehumyhÿ. Tahe rubu wesemy ririrenyre. ²⁰ Idi tahe ityhydÿÿduõ tamy wirotyre. Paulo tahe suribi rÿire tahe tii-wana nalòde hãwã-ò. Ijõtxu biòwamy tahe Banabe-wana Paulo rexitare ijõ hãwã-ò, Debi hãwã-ò. ²¹ Ka hãwã-ki tahe Paulo rybe tÿmyra wihikÿ ritÿnynyre. Sõwemy tai rityhynyreu, Pauloboho ròserenyre Litra hãwã-ò, Ionio hãwã-ò, Atxiòkia-ò. ²² Ibutumy hãwã-ki Pauloboho ityhydÿÿdu mahãdu riwiòhenanyrenyre, tiiboho rityhynyhyummy ratximyhÿkemy. Tamyreny rarybere: — Kaiboho aõhõkÿmy botÿÿnybenyke, ihãrele malòkemy titxibo Deuxu Iòlò ratximyhÿre-ò. ²³ Ibutu ityhydÿÿdu mahãduy ribi ritamy rÿimyhÿ rarekemy, idinodumy. Matuari mahãdu-ribi tii ritare. Iu ritareu tahe, rexitòenyre Deuxu-ò tule byreõhyy txuõ riwyrenyre. Inynyrÿ-ò rexitòenyre: — Kia ibutumy aratyhynyneri, tai tahe biywinymy ahãke. ²⁴⁻²⁵ Pisidia bede-ki rekoamyhÿrenyre Panfilia bede-ò. Kowa-ò Rybewihikÿ tÿmyramy relymy rahudi Peke-ki, Atalia hãwã-ò dobehede. ²⁶ Tai hãwò nihikÿ welòdi-di rimyrenyre. Tahe Atxiòkia-ò rorore. Kowa-ribi juhuule rybe tÿmyra wihikÿ ijyy-di dòhònyde. Kowa juhuu rexitòenyre tamyreny Deuxu ruxetòena-wana rarekemy. ²⁷ Atxiòkia-ò rehemynyreu, Paulo, ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu ditotynyde. Tai heka tamyreny rarybere iwese Deuxu riwiòhenanyre wese ibutumy iaõmydÿÿnana-di. Iwese judeukõdu mahãdu rityhynykemy. Deuxu tamy ityhyna ijõtòbõna riraynyre wese. ²⁸ Idi bededÿÿnana riwynihikÿre ityhydÿÿdu mahãdu-wana.

15

1 Hãbuõ Judeia mahãduõ ditehemynydenyde ta teòsamy ribedeerynyrenyre. Kawese ribedeerynyre: —Moisesi Tyyriti bede ywina, notykyresynamy, rityhynyòkeki, iny rataòtyhy. 2 Iribi tahe Paulo Banabe-wana tamyreny rarybehyy rare. Tai tahe inyõ tamy rarybere Jerusalẽ matuari mahãdu-ò roirenykemy aõmydÿÿnana rexiòbitinyrenykemy. Iny witxira-ò Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò rarybekemy heka tamy, Pauloboho iteòdÿÿmy rarybere. Tahe ijõ hãbu mahãduõ tule tiiboho-wana riteònyrenyre. 3 Dÿÿraximy heka tamy ròirenyre, aõ aõmydÿÿnabo ratxirerímý wahe. Sõwemy dohodÿÿna mahãdu ihemy roirenyre urihímýò, tai tahe ririrenyre. Tahe Senisia bede bedemy, Samaria bede bedemy riòhòrenenyre. Relyyre judeukõdu mahãdu tule ityhydÿÿdu mahãdu-ki rÿirerimy. Tai ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu reysare. 4 Tahe ritehemynyrenyre Jerusalẽ-ò. Wihe ritotynyrenyre ityhydÿÿdu dinodu-wana, tule matuari mahãdu-wana, Jesuisi erydÿÿdu mahãdu-wana. Tiiboho relyyrenyre aõmybo Deuxu rotÿÿnyre iyreny-ki, tynybo riwiòhenanyré. 5 Tahe hãbu mahãduõ tai raremyhÿ heka. Juhuu heka fariseu mahãdumy ihÿre, idi tahe ityhydÿÿdumy ralore. Imahãdu-ribi ijõ rÿire ribedeerynykremy. Tahe rarybere: —Inydeereny kia wese rare. Judeukõdu tyhydÿÿdu ibutumy notyyresyna-di ròhònyke. Tule ibutumy Moisesi bede ywina ibutumy rityhynykemy. Kawesemy tamy ribedeerynyre òbitimy aõkõ watzireri.

6 Idi tahe Jesuisi erydÿÿna, matuari mahãdu-wana wii ributunyre rybe òbitidÿÿmy. 7 Rybe sõwemy rahude tahe, Pedro rÿire tamyreny rarybekemy: —Waseriòreboho, Deuxu juhu riwatate Rybewihikÿ rybedumy judeukõdu mahãdu-ò tuu aritÿnynykremy, tiiboho tule rityhynyrenykremy. Tai rarewãhã. Kaiboho kia ibutumy teerytenyte. 8 Iwese inydeereny riwahinyre wese, Deuxu Tyytybytyhy tamyreny tule riwahinyre. Judeukõdu mahãduõ tule ixidee rimyky. Kia wese tuu riteòsinyre inydeereny. 9 Deuxu wiribi lahiximy aõkõ iny riwinyrenyre. Wiwesehyyle ihÿre. Tiiboho inywesele ihÿrenyre. Tiiboho rityhynyrenyreu, heka irayky rityranyrenykemy ritarenyke. 10 Kia wese Deuxu teurihitenyteri. Kia bede ywina itxyynautxiehekÿ wesere ityhydÿÿdu mahãdu tyre-ki tetiditenyteri. Inytybyreny tiu retyyõre tule inyboho idi retyyõre. 11 Inynyrÿ, ruxetòenale-di iny ritamyhÿre. Tule judeukõdu mahãdu kia weselere ritamyhÿre.

12 Tahe aõmy rarybeõhyrenyre. Ibutumy he Paulo Banabeboho rarybereò, roholarenyre. Tiiboho heka

relyyrenyre tule bedeòby wihikÿ aõna aõna-wana Deuxu riwinyremy tadebò-di wahe. ¹³⁻¹⁴ Iribi tahe rexihurenreu tasÿ, Txiau rÿire rarybekremy: —Waseriòreboho, bodoholabedenykre inihe warybe-ò: —Pedro kÿny adeereny rarybere, timybo Deuxu judeukõdu mahãdu roramy rare iny mahãduõ ixidee ritakremy tanityhy-ò. ¹⁵ Kiawesemy he tule ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahãdu riritinyre, kamy wahe: ¹⁶ —Wanyrÿ heka rarybera: —Adòòsekre, ixyby ariwinyemy aritamadÿÿnykre aõdohodÿÿna heto Davi juhoo riwinyre. Idi tahe resere. Ixyby ariwinykre. ¹⁷ Tai tahe judeukõdu mahãdu-ribi iuhe riwaòrykre wamy rityhynkemy. Wanyrÿ, Deuxu, kiamy heka tiiboho rarybekre, ibutumy jiarÿ retarenreki. ¹⁸ Kawesemy Wanyrÿ tuhyy rarybemy raremyhÿ, tule wiji ihÿre. ¹⁹ Tai heka kiawidÿÿõmy rakatximyhÿrenykre. Tamyreny rybeõmy rakatximyhÿrenyke. Judeukõdu mahãdu Deuxumy rityhynyrenyre, iny bede ywina reny tyhydÿÿmy tamyreny rybeõmy. ²⁰ Kialemy heka tamyreny rakaryberenykre: Suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyõmy. Tule òta òta òraruna widÿÿõmy, iròdu hãlubu-di ròrenyõmy, ihãlubu rejuxunyõmyhÿre-wana. ²¹ Kiamy heka rakatximyhÿrenyke. Moisesi bede ywina-di dori ibutu hãwã-ki judeu dohodÿÿna heto-ki rariamy raremyhÿ. Sabadotxu ihyymy aõkõ kia ritÿnynymy raremyhÿ.

²² Tahe kiamy heka rahõtinyrenyre, Jesuisi erydÿÿna mahãdu, ibutumy dohodÿÿna mahãdu-wana, hãbuõ ayreny-ribi rikitakre. Tai Atxiòkia-ò riteònyrenykemy Paulo Banabe-wana. Tahe Judasi ritarenre tule iniòrysna Basaba rare. Ijõ tasÿ Sila inire. Ka hãbuboho ityhydÿÿdu mahãdu awimy tai raharenre. ²³ Katyyriti tiiboho-wana rakre. Kawesemy tyriti rare: —Jiarÿboho, erydÿÿna, matuari, seriòre mahãdu adeereny rybe wehityhyna rewahinyreri. Ibutumy judeukõdu mahãdu ityhydÿÿdu-ò ka tyriti rakre Atxiòkia hãwã-ò, Siria bede-ò, Silisia bede-ò. ²⁴ Inyõ rare wayreny-ribi adeereny notykyresymy rybemy. Tai tahe araykyreny riwerydÿÿnyre. Jiarÿboho reteònyrenyõhyre. Kia reerymy watxirenyreri. ²⁵ Tahe wiwesele rahõtinyrenyre riki, hãbubohoõ Paulo Banabe inyluudu-wana reteònyrenyneri. ²⁶ Kia hãbu Paulo Banabe-wana hãwã binahakÿ-ò roimyhÿrenyre Jesuisi Kristu Inynyrÿni-di. Ixi-txi ròhõtinyòlere, brebumy. ²⁷ Judasi-wana tule adee raryberenykre kia aõmydÿÿnanamy, katyyriti rewahinyrenyre wese. ²⁸ Kawese inyboho ròhõtinyhÿre, Deuxu Tytybytyhy dori inyrayky rewiòhenanyre. Kia bede ywinalemy adeereny rarybereri biywinybenykemy. ²⁹ Uritere, suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyõmy iròdu,

ihãlubu-di ròrenyõmy, ihãlubu rejuxunyõmyhÿre-wana. Tule òta òtana òraruna widÿÿõmy. Ka bede ywina biywinybenykeki, awimy boibeke. Deuxu deysana tahe adeereny kanakemy watxiwãhãre.

³⁰ Tahe hãbuõ iny inaubiòwamy Atxiòkia hãwã-ò ròirenyre. Tahe Atxiòkia tyhydÿÿdu mahãdu ributunyre. Iu tahe tamyreny tyyriti riwahinyre. ³¹ Tahe idi rariarenyre, ritÿÿnynymy tamyreny. Ribedeerynyrenyre. Tai tahe reysarenyre. ³² Judasi Silaboho tule Deuxu dee rybeduwihikÿ roire. Sõwemy dohodÿÿna-ki seriòre mahãdu-wana rohonymyhÿre. Tai tahe rirurudÿÿnymyhÿre. ³³ Aõtxumy raroorehenyre, tahe seriòre mahãdu tamyreny rarybere: —Bòibenyke he atèdÿÿdu mahãdu-ò. Biòkeseke wowina-di Jerusalẽ hãwã-ò. ³⁴ Tahe Sila rõhõtinyre rarikremy Atxiòkia-ki. ³⁵ Tahe Paulo Banabe-wana naride Atxiòkiakile. Inynyrÿ rybemy rierynanyrenyleri, ritÿÿnynyrenyleri, ijõ seriòreõ-wana.

³⁶ Aõtxumy tahe Paulo rarybere Banabe-ò: —Ròkòòsekre kÿnyhe, ibutumy hãwã hãwã-di tai juhoo Inynyrÿ rybemy ritÿÿnynymahãreò wahe, rikiwehityhynanykremy timybo ityhydÿÿdu mahãdu nyimyhÿde-ò. ³⁷ Tahe Banabe Joaõ-Marku ridykemy tamy reare. ³⁸ Paulo heka Joaõ-Marku ridyòkemy ratxireri, Panfilia hãwã-ki dori iribireny ròhònyreki, ri-wiòhenanyòreki. ³⁹ Marku ridykemy wiwese wesemy aõkõ ròhõtinyrenyre teratyhylemy ratximyhÿ. Tai tahe wiribi rexihitxinyrenyre, Banabe Paulo-ribi. Banabe Marku ridyra Xibri bedebute-ò, hãwò-di ròira. ⁴⁰ Paulo tahe Sila ridyra. Seriòre mahãdu tahe Pauloboho riixitòedÿÿnyre, Inynyrÿ ruxetòena tamyreny kanakemy. ⁴¹ Tahe Siria bede werawo-di, Silisia bede werawo-di, ririranyre dohodÿÿna mahãdu ri-wiòhenanykemy, rirurudÿÿnymyhÿkemy.

16

¹ Pauloboho tahe Debi hãwã-ò rehemynyre. Ihyy tahe Listra hãwã-ò rare. Tai tahe Tximòtxi-wana witxi rekoare. Tximòtxise judea tyhydÿÿduõ rare. Tyby tahe grego mahãduõ rare. ² Listra, Ionio ityhydÿÿdu seriòre Tximòtxi luure. Tximòtximy widee rarybere: —Tii iny hãbu tyhy rare. ³ Tahe Paulo Tximòtxi-wana rakemy rexiywinyraremyhÿ. Tahe rexitarenkre kotyre, Paulo, Tximòtxi notykyresymy riteònyre, kowa judeu mahãdu òraru-ki wahe. Tyby dorihe ibutumy iny rieryre tii grego mahãdu raremy. Notykyresykõmy rake tahe judeu mahãdu dee kia ibinare. ⁴ Iribi tahe ròirenyre hãwã hãwã-di, ityhydÿÿdu seriòre mahãdu ribedeerydÿÿnykemy, timybo Jerusalẽ mahãdu ròhõtinyrehÿremy. ⁵ Tai tahe ibutumy dohodÿÿna heto

mahãdu tii rirurudÿÿnymyhÿre ityhydÿÿna-di. Tule ijò rityhynymyhÿre txuõ txuõlemy ralokemy ityhydÿÿduõmy rarekemy.

⁶ Pauloboho Asia bede-ò ròirenyõre rybe ritÿnynykemy, Deuxu Tyytybytyhy ritirÿreki. Tahe Frigia-Alatxia bedemy rekoamyhÿrenyre. ⁷ Misia bede-ò rehemynyre, Bitinia bede-ò ròirenykemy riwisÿnyrenyre. Tahe Jesuisi Tyytyby tamy riteònyõhyre, ritirÿmyhÿre. ⁸ Tahe Misia bedemy rekoare, tahe Troaji hãwã-ò robehere. ⁹ Tahe Paulo hãbuõ wesemy robire rasina weselemy. Hãbu, Macedonia bede ludu lamamy rÿimyhÿò, tuu robire. Tahe hãbu ryrymyhÿ tamy: —Manake Macedonia-ò, biwawiõhenanykemy. Kia Paulo rasi-ki tuu robire wese. ¹⁰ Tahe tarasi rahureu, tamyhe wylemy aroikemy watxiwãhãrenyre. Jiarÿ, Luka, Paulo-wana. Deuxu dori inydeereny rarybereri Macedonia-ò ròkòirenykremy, Rybewehikÿ rikiubÿtÿnyrenykemy. Kialemy ròkòhõtynyrenykre.

¹¹ Tahe Troaji hãwã-ribi ròhònyre hãwò yhywydynalaworo-ki. Samotrasia hãwã-ò imynahyy riòhòrere. Ijò txu tahe Niapoli hãwã-ò riòhòreri. ¹² Iribi tahe Filiposi hãwã-ò roirenyre. Juhuludu hãwã rare Macedonia bede-ki. Roma hãwã mahãduõ tule tai rasÿnymyhÿre. Tai txuõ rewyrenyre. ¹³ Sabadotxu tahe hãwã-ribi reòlònyrenyre bero ijà-ò. Rahòtinyrenyre tai ixitòedÿÿna-ò rÿimyhÿremy. Tai tahe hãwyyõ rexibutunymy rÿimyhÿ. Tahe rorokorenyre tamyreny raryberenykemy. ¹⁴ Hãwyyõ Lidia inire, inyrybe-ò tahe roholatyhymyhÿre. Tii Txiatira hãwã luduõ rare. Tii tylÿre ijohodure, tule Deuxu tyhydÿÿdure. Inynyrÿ irayky riywinyre Paulo rybe rityhynykemy. ¹⁵ Tahe ibutumy isÿmahãdu-wana riratysebenyre. Tai tahe tamy Lidia rarybere: —Inaanokãbo ityhydÿÿkÿdumy watxiwãhãre-wana, wãhetoku-kò manakre. Tai tahe iheto-ò ròirenyre irybe-ki.

¹⁶ Aõutxumy tahe riberenyre ixitòedÿÿna-ò. Itxi rekoarenyre ijadòmaõ-txi, deòdu rare. Iwo-ki tyytybybina ralòmy rÿire. Tai ijadòma relyyre inyko aõhebo iny-ò rotÿÿnykremy. Tai sòwemy nieru ritare tawedu-ò. ¹⁷ Tahe waherenymy dyrymy nade: —Deuxu ibuturatyre rare. Iteòdÿÿkÿna mahãdu kia mahãdu rare. Tikiboho rarybemyhÿre timybo iny taòraru-ribi ratakemy. ¹⁸ Tuheka rarybehyy raremyhÿ. Aõutxumy tahe Paulo tai rexirare, tamy ròòsemy reare. Rarybere tyytybybina tai ratxirerío: —Jesuisi Kristu nimy iribi arateònykre. Bexitakre. Tahe aõwesele iribi ròhònymy reare.

¹⁹ Iwedu tahe rieryre nieru idi ritaõkre ta rimyrenyre Paulo Sila-wana. Retÿhimy rare ywisidÿÿdu-ò, hãwã elehyna ube-ò. ²⁰ Tahe ijadòma wedu rarybere ywisidÿÿdu mahãdu-ò: —Kaa judeu mahãdu iny hãwãreny dibinadÿÿnymyhÿde.

21 Tiiboho iny ribedeerynymyhÿre aõ iny bede ywinareny-di aõkõ. Inyboho Roma hãwã mahãdu rare. Tai kia-ki aõhe arotÿÿnyõtyhy. 22 Tai tahe sõwemy iny Paulo Sila radõnyre. Ywisidÿÿdu mahãdu tahe ity ibòrò-ribi ritxuahakÿre idi tahe rityhenymy tuu raòhòtere. 23 Tuu raòhòtere, tuu raòhòtere, idi tahe ròtenawo-ò idi rehurenre. Ròtena-di itxeredu-ò rarybere: —Kaa rahenykre-wana, kaile budurukre. 24 Tai rirutere iraru-txi rarutxi-ò iwa ritidire òwòru iwodÿÿwomy raratyheny. 25 Ruetya tahe Paulo Sila-wana rexitõenymy roimyhÿ Deuxu dee. Ijõ ròtenawoludu mahãdu roholamy rÿimyhÿ tai. 26 Aõwese bede ramytatare. Ròtena ijòtòbòna rirayre hãbu mynyna iribi rejuxunyre. 27 Tai tahe itxeredu ijò iraymy idi retehereu, rexirubunyky tamaydese ritare. Ròtena woludu mahãdu rahenyramy tii rexinohõtynra. 28 Paulo tahe tamy ryryre: —Ixirubudÿÿõmyke, kakile watxirenyreri, ibutuhukÿlemy. 29 Itxeredu ryryre loosòna kidiwykemy tahe ralore ramytatamy brebuny. Paulobohoko-ò resere tatiòhomy. 30 Tahe itxeredu diòlòdÿÿnyde irarutxira-ribi, tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho tímbohe aratamy arÿike. Aõhebohe arotÿÿnyke. 31 Tahe rirawyònyre: —Inynrÿ Jesuisi bityhynkrekile, tarasanamy myikre, asÿ mahãdu-wana. 32 Tahe tamy Deuxu Rybe-di ritÿnydÿÿre ibutumy isÿ mahãdu-ò. 33 Iruule tahe riwisinanyrenyra ibrò wotõmona risuhòra. Idi tahe itxeredu raratysebenyre tasÿ mahãdu-wana ibutumy. 34 Iribi tahe itxeredu ridyrenyre taheto-ò riroxikemy tahe ibutumy reysanihikÿrenyre, Deuxu rityhynyrenyaki.

35 Txu deadeu tahe ywisidÿÿna dinodu ijõ ywisidÿÿna mahãdu riteònyre, ròtena-ribi Pauloboho riteònykremy. 36 Itxeredu tahe Pauloboho-ò rarybere: —Ywisidÿÿna mahãdu arateònykremy riwateònyreri. Bõibenye, wowina-di, biòlònybenyke. 37 Paulo tahe rirawyònyre: —Aõkõre, araõtyhy. Jiarÿboho Roma hãwãhãkÿ mahãdu kaa watxirenyreri. Tii riwayhytanyrenyra idi ròtenawo-ki riwasÿnyrenyra. Ywisidÿÿdu mahãdu wii rotykõhyre riwaròtenyrenyra. Wasimy ka tiu ariòlònyõtyhy. Tiiboho kodoikreule tahe ariòlònykre. Tii he riwaòlòdÿÿnykre. 38 Tahe ywisidÿÿna mahãdu tawedu-ò rarybere. Tahe tiiboho ruberurenre Pauloboho Roma hãwã mahãdu roireki wahe. 39 Tai tahe dòidenyde tamyreny, aõwaxina riòlònykremy. Tahe làhãmy tamy rexitõenyre. Tutyhy-ki aõkõ làhà ararutara. Tai riteònyrenyreu, hãwã-ribi rexitarenky tamy rexitõenyra. 40 Rexitarenyreu, Pauloboho tahe Lidia heto-ò ròsere. Ibutumy ityhydÿÿdu tahe wii ritotynyre, wii riwiòhenanykemy.

Idi tahe riòlònyre kia hãwã-ribi.

17

1-2 Tiiboho rekoarenyre Afipoli hãwãmy, Apòlonia hãwãmy tahe rehemynyre Tesalonia hãwã-ò. Judeu dohodÿÿna hetoò tai rÿimyhÿreò. Paulo, iwese aõu riwinymhÿre wesele rare tamy. Ralore rybe-di rarybekemy. Inataò sabadomy tai riraynyre tyyriti ritidÿÿna tamy ritÿÿnykemy. ³ Rybe hitxina rurukremy tuu relyyre. Tahe Paulo tamyreny ritÿÿnyre iwese Kristu durudemy idi dexiixixanyde rubu-ribi. Kia iny rityhynra Jesuisi inatyhymy Deuxu deòdÿÿna rare. ⁴ Tahe ijohonadu mahãduò rityhynre. Tule ijò judeukòdu mahãdu rityhynre. Tule ijò hãwyy wihikÿ mahãduò rityhynre sòwemy. ⁵ Tahe judeu mahãdu dinodu tuu ròhãrumyhÿre. Tiiboho tahe hãbu binahakÿ mahãduò wii rotyre aõbina ritelenykemy. Tahe ròirenyre Ijasò heto-ò Pauloboho rimyrenykemy, ywisidÿÿna-ò idi retÿÿhikemy. ⁶ Tai tahe rahaõhyyre tai. Tahe Ijasò ritarenyre ijò ityhydÿÿduò-wana. Tahe ridyrenyre ywisidÿÿna-ò. Tahe raryberenyre ywisedÿÿdu mahãdu-ò: —Paulo, Silamy urile bedede diòtanymhÿdenyde, aõna aõna binahakÿlemy rotÿÿnymhÿre. ⁷ Ijasò tahe ritirÿmyhÿre taheto-ki. Tiiboho iny òludu roire. Iny iòlòreny rityhynyòtyhy. Jesuisi ka iòlòrenyre. ⁸⁻⁹ Ibutumy iny idi ròhòtinyre, tule ywisidÿÿna mahãdu rexitòenyre nieru ririkemy. Tai xiery tahe ròhònyke. Tai tahe ririrenyre nieruò.

¹⁰ Kiaru tahe ityhydÿÿduò Pauloboho riwiòhenanymy iribi riòlònykemy Bereia hãwã-ò. Tahe rehemyhÿreu, dohodÿÿna-ò ròirenyre. ¹¹ Kia hãwã-ki judeu mahãdu iny awi rare, Tesalonia hãwã mahãdu wese aõkòre. Teysamy tamy roholarenyra. Idi heka rariara Tyyriti-di, òbitimy Paulo rybe aõbo roirerimy rierykemy. ¹² Tahe sòwemy judeu iny rityhynre. Judeukòdu mahãduy-ribi sòwemy rityhynrenyre, hãwyy wihikÿ, hãbu-wana tule rityhynrenyre. ¹³ Bereia hãwã-ki Paulo Deuxu rybe ritÿÿnynymy raremy. Judeia mahãdu dinodu Tesalonia hãwã-ki roholareu, tahe doidenyde. Iny sòwe-ò raryberenyre: —Pauloboho bibinadÿÿnyke. ¹⁴ Tahe ityhydÿÿdu seriòre mahãdu aõwesele Paulo riteònyrenyre ahohokÿry-di. Sila, Tximòtxi taile rarire. ¹⁵ Hãbuò rare Paulo-wana Atena hãwã-ò. Iribi tahe dòòsede hãbuò. Paulo tamy tarybe riwahynra Tximòtxi Sila-ò, wylemy kanakremy.

¹⁶ Paulo Atena hãwã-ki riraòreu, tahe robire suritxoole rityhynymhÿreò. Tai tahe tii rabadewore. ¹⁷ Idi tahe Paulo ralore dohodÿÿna mahãdu heto-ò judeu dee rarybekemy, tule judeukòdu ityhydÿÿdu dee rarybekemy. Tahe rarybemyhÿre

txuõ txuõlemy. Tule hãwã ube-ki rarybemyhÿre hãwã-di reamyhÿre mahãdu-ò. ¹⁸ Aõtxumy tahe Epikuriu mahãdu Paulo-txi nade. Estòiku mahãdu ijõre. Tiiboho, aõbo rybe rare kia erydu roire. Tiiboho he Paulo raujõmorenyre: — Aõmy aõkõ, kiarybedu rarybereri. Ijõ tahe rarybere: — Tii Deuxu tÿmyramy rarybereri. Paulo dori juhuvu Jesuisi ixixanamy relyymy raremyhÿ. Tai kiamy raryberenyneri. ¹⁹ Paulo tahe ridyrenyrene. Tai iny roholamy rÿimyhÿreò ridyrenyrene: — Rybe tÿmyramy telyymahãtemy inihe bedelyyke wakoreny. Tamy kia rarybere. ²⁰ Aõkõre inihe aõna aõnamy tarybemy atxiteri, aõwixira wixiramy. Tai aroholarenykemy watzirenyneri. ²¹ Atena hãwã mahãdu, tule iwixira bede luduõ tai rasÿnymyhÿre, aõ tÿmyraõòle roholarenykemy ratxirenyneri. ²² Tahe Paulo rÿire rybenatya-ki. Rexiõrarunymy rarybere: — Atena hãwã mahãdu, kaiboho Deuxu rybe hyky tahõtinyamahãtenyte. ²³ Jiarÿ hãwãmy rariamy watzireriu, sõwemy xiwena-di retehera. Ijõ-di kiamy retehera iritina-di: Kaa Deuxu heka inyõ rieryõhyymyhÿre. Ka Deuxumy kÿny heka akoreny arelyykre, teerymahãtenyte-di aõkõ tuu tealãmahãtenyte. ²⁴ Ka Deuxu ibutumy bede riwinyrene. Ibutumy tuu rÿira tii riwinyrene. Tii heka biuwetty wedu rare, su wedu rare. Aõ hãbu widÿÿna heto-ki aõkõ tii rasÿnymyhÿre. ²⁵ Tiu heka tii aõmy reaõtyhy hãbu aõ tamy riwahinyõtyhy. Tule tahe inydee ibutumy aõna aõna riwahinyymyhÿre, ele wesena, umy, ibutumy inydee riwahinyrene. ²⁶ Hãbu sohojiõ-ribi ibutumy iny ròhõnyrene iriõre riõremy bede wixira wixiramy rasÿnymy rÿirakemy. Urile wiribi rihitxihitxinyrene. Tiu tamy riteòsinyrene, tikibo rasÿnymy rÿirakemy. ²⁷ Ibutumy Deuxu rajemyhÿkemy, raerykemy. Tii dori irehemy aõkõ ihÿre iny-ribi. Iny sohoji sohojiõ-ribi iòhõmy ratximyhÿre. ²⁸ Deuxu òraru-ki inyboho ibutumy irumy ratximyhÿrenyrene, ririranyymyhÿre, ihoõkeki tahe aõ rikiwinyrenyõtyhy. Atyyriti widÿÿduò kiamy rarybere: — Inyboho heka Deuxu riõre. ²⁹ Inyboho Deuxu riõre rareki, urile nohõtiumy womati tÿrÿrÿÿ ritxoo wesemy, womatiura wesemy, manaritxoo wesemy Deuxu-di nohõtiumahãbeny. Hãbu rayky-ribi, hãbu debò Deuxu releremy nohõtiumahãbeny. ³⁰ Ihetxiu tii Deuxu rieryõhyrenyrene. Tai tahe iõrarunareny aõnihikÿmy aõkõ Deuxu dee ihÿre. Wiji bededÿÿnana tahe, ibutumy taòraru-txi ixi-txi nohõtijaranamy, tai tahe rabadewomyhÿkemy. Kia tahe ibutu iny-ò rarybereri, iny taòraru ririkemy. ³¹ Deuxu Jesuisi riixixanyrene rubu-ribi. Tai tahe ibutumy tii rityhynyrenykeny ihÿre. Aõtxumy tahe ibutumy iny ywisidÿÿdumy kanakemy ijÿre. Òbitina-di Jesuisi iny ritxuarenykre kia wiribi hitxi hitxina

txuu.

³² Paulo Jesuisi ixixanamy rarybereu, inyõ tuu rirajuare. Ijõ tahe rarybere Paulo-ò: —Ijõ txuu arybe ini arohولاتyhykemy watzireri. ³³ Idi tahe Paulo rare iribireny. ³⁴ Ijõ iny tahe Jesuisi rityhynyre, Paulo-ò tahe rixibutunyre. Ijõ Dionisiu inire, Areòpolo heto ube-ki tii iny mahãduõ roholamyhÿre. Ijõ, hãwyyõ rityhynyre, Damari inire, tule ijõ mahãduõ rityhynyre.

18

¹ Paulo tahe Atena hãwã-ribi ròhònyre Oritxi hãwã-ò. ² Kia-ki tahe judeu mahãduõ-wana witxi reare. Ini heka Akila inire. Tii Ponto hãwã-ki raumynyre. Urihimyòle Italia bede-ribi dehemynyde. Prisila ihãwyynire. Iòlò Laujiu Roma hãwã-ribi ibutumy judeu mahãdu diteònyde. Tai heka nade kaweribi-ò. ³ Paulo iaõmysÿdÿÿna rierymyhÿre, tyyheto widÿÿ. Tai tahe tiiboho-wana rajoinymyhÿre wiwana raaõmysÿdÿÿrenykemy. ⁴ Sabado txuõ txuõlemy tamy reamyhÿre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Tahe ritohonymyhÿre, judeu mahãdu judeukõdu mahãdu tule. Tamy rarybere tii Rybewihikÿ òbitimy rierykemy.

⁵ Sila tahe Macedonia bedewe-ribi rehemynyre, Tximòtxi-wana. Paulo tai rybe ritÿnynymyhÿhy raremyhÿ. Aõu Paulo rarybere: —Inatyhymy Jesuisi Deuxu deòdÿÿna rare, Kristu rare. ⁶ Katahe judeu mahãdu tamy raykarananymy raremyhÿ. Aõbinahakÿlemy Jesuisimy rarybere. Tahe Paulo tatty riohowire iixãwidinykemy riteòsinykemy. Tahe tamyreny rarybere: —Jiarÿ aõkõ bede òrarure. Kai aòraruna-di burukre-wana, ahãlubureny waki aõkõ rare, adeereny dori Deuxu rybemy rarybere. Tahe judeukõdu mahãdu-ò sohojile tuu arelyykre. ⁷ Iribi tahe inyõ heto-ò Paulo rare. Txisiu Justu inire. Tii judeukõdu mahãduõ rare, tahe Deuxu rityhynymyhÿre. Judeu dohodÿÿna heto bire-ki iheto rÿire. ⁸ Krispu judeu dohodÿÿna heto weduni rare. Tii tasÿreny ibutumy Inynyrÿ rityhynymyhÿre. Tule sòwemy Oritxi hãwã mahãdu rityhynymyhÿre. Paulo riratysebedÿÿrenyre. ⁹ Paulo tahe rummy rõrõmy roire. Tai tahe rasina wesemy robire. Inynyrÿ tamy narybede: —Brebuõmy, Paulo. Marybeke aõmybo rybemy adee rewahinyré. Rybe tÿnydÿÿ lau brebuõmy. ¹⁰ Jiarÿ adi watxiwãhãre urenana. Inyõ adee aõhe rotÿÿnyõtÿhy. Sòwemy iny rÿire kaki watyhydÿÿdu. Kia Jesuisi tamy rarybere. ¹¹ Tai he Paulo bede riijere sohoji beõra weeremy tai bede riere. Ribedeerynymyhÿre Deuxu rybemy.

¹² Roma dinodu tÿmyraõ ronyre Grecia bede-ki. Ini heka Kalio inire. Dinodumy ronyrau tahe, judeu mahãdu

wii dotyde. Wii ritobinyre Paulo dee aõbinabinahãkÿ riwinykremy. Tahe tiiboho Paulo rimyrenyire idi kanakremy ywisidÿÿdu dinodu-ò. ¹³ Kiamy raryberenyre: —Paulo, Deuxu deàlànamy iny dibedeerynymyhÿde. Tai bede ywina rityhynyõhyymyhÿre. ¹⁴ Tahe Paulo ixideele rarybekemy ratxireri, tahe Kalio judeu mahãdu-ò rarybere: —Kia rubudÿÿdu ada aõ ibinatyhymy ratxikeki, tai idi arohonykre, ariywisidÿÿnanyke. ¹⁵ Tahe aõkõre, urile abede ywina rybedile rarybemyhÿre, tai ywisidÿÿnamy idi araõkre. Kaibohole biywisidÿÿnanybenyke. ¹⁶ Tahe Kalio ibutumy diteònyde ywisidÿÿna hetoube-ribi. ¹⁷ Tai tahe judeu mahãdu dohodÿÿna heto wedu rimyrenyire. Sòteni inire. Tule raòhòterenyre ywisidÿÿna heto ube-ki. Kalio tahe kia òhòtena-ò aõhe rotÿÿnyõhyylere.

¹⁸ Oritxi hãwã-ki Paulo rare myhÿre sòwemy he tai txu riwyre. Idi tahe seriòre mahãdu-ò rarybere: —Arakre. Tahe hãwòò-di he rare, reuròkemy Siria bede-ò. Tahe Prisila Akila-wana tii-wana ròrenyire. Paulo Deuxu-ò rarybere aõmybo rotÿÿnykremy. Idi tahe rexihumy kia rÿire. Tai tahe tarade risyre nohòti ijerana wesemy. Sekrea hãwã-ki tarade risyre. ¹⁹ Tahe ritehemynyre Efesu bede-ò. Prisila Akila-wana ririre. Iribi tahe rare tyyriti ritÿnynyremy judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. ²⁰ Tii mahãdu tahe Paulo rexitòenyre tai aõutxumy tai ratxunykemy. Tahe rarikòkemy ratxireri. ²¹ Karibi ròhònyreu, tamy rarybere: —Deuxudeewikeki, ixiby adòòsekre. Efesu-ribi ròhònyreu, yhydynamawòò rimyre.

²² Ritehemynyre Cesaria bede-ò. Iribi resereu, Jerusalè hãwã-ò rare. Tahe rarybere riwehityhynanyre dohodÿÿna mahãdu. Iribi tahe Atxiòkia hãwã-ò rare. ²³ Tai bededÿÿnana riijere idi tahe rara. Rariamy rare hãwã hãwã-di, Alaxia bede-di, Frigia bede-di. Ibutu hãwã-ki ityhydÿÿdu rotohodÿÿnymyhÿre, riwiòhenanymyhÿre.

²⁴ Iu tahe inyõ judeu mahãduõ dehemynyde Alexÿdria hãwã-ribi. Apòlo inire. Tii ribedeeryny wihikÿmyhÿre tyyriti, tarybe-di rotohonymyhÿre, Deuxu rybe rieryreki. ²⁵ Inyõ Apòlo rierynanyre tímbo Inynyrÿ Jesuisi aõmydÿÿnana raremy. Tai Jesuisimy ribedeerynymy raremyhÿ, deysanatyhy-di rarybemyhÿre. Tii tahe Joaõ ratysebenale rieryre. ²⁶ Apòlo rexidelenymy relyyre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ki. Prisila Akila-wana tai roholamy ronymyhÿre. Idi tahe tiiboho Apòlo ridyrenyire ibutumy Jesuisi aõmydÿÿnanamy tamy ritÿnykemy. ²⁷ Iribi tahe Apòlo ratÿnykemy rexiwonyre Grecia bedey-ki. Ityhydÿÿdu seriòre tamy rybe riwahinyre, Grecia ludu seriòre mahãdu-ò, aõma, rirylydunykemy, rehemynykeu. Tahe rehemynyreu, sòwemy

riwiòhenanyre kia tyhydÿÿdu seriòre, Deuxu ruxetòena ityhydÿÿdu mahãdu. ²⁸ Tii dori judeu mahãdu raykyrybe itxÿte riwitziradÿÿnyre iny sòwe hekÿy-ki. Rybetyyriti ritina-di riurihimy rarybere iwese Kristu Jesuisi raremyhÿ wese, Deuxu deòdÿÿna wahe.

19

¹ Apòlo, Oritxi hãwã-ki rareu, Paulo rabetetÿinyre kabedey-ki idi rehemynyrene Efesu hãwã-ò. Kowa ityhydÿÿdu mahãduò-ki he rahare. ² Tamy Paulo ritÿÿraxinyre: —Tetyhynyteu, Deuxu Tyytybytyhy ixidee aõbo temytenyte. Tahe rirawyònyre: —Aòkòre he, aõmybo tarybeteri. Deuxu Tyytybytyhy reeryòrenyrene. ³ Paulo rÿÿraxire: —Taratysebetenyteu, mobohe tetyhynytenyte. Tahe rirawyònyrenyrene ixityre: —Retyhynyrenyrene ibutumy Joaõ Sebedÿÿdu riwabedeerynyremy. ⁴ Paulo tahe tamyreny ritÿÿnynyre: —Joaõ sebedÿÿna urihimyò iwitxi rare. Tii kiawese rybe ritÿÿnynyre: iny taòraru-txi tòhòti reakemy. Tahe Jesuisi Juaõ hewo-ribi kanakreu, tii tahe inatyhymy kanatyhydÿÿkre. Paulo kia tamyreny rarybere. ⁵ Kia-ò roholareu tahe, raratysebenyrene Inynyrÿ Jesuisi nimy. ⁶ Paulo iratytyre tebò ritidire, tai Deuxu Tyytybytyhy tamyreny ralore. Tahe Deuxu rybemy raryberenyrene, tule iwitxira rybemy raryberenyrene. ⁷ Waòinatxi reurò hãbumy rÿiramy.

⁸ Inataò ahãdumy Paulo reamy raremyhÿ judeu dohodÿÿna heto-ò. Tiiemy rarybehymyhyre, riòbitinymyhyre, Deuxu Iòlònamy ritÿÿnynymyhyre. ⁹ Paulo-ò ijohonaduò rityhynyòhyymyhyre, teramy reamyhyre. Deuxu aõmydÿÿnanamy ibinamy rarybemyhyrenyrene iny sòwey-ki. Tai tahe Paulo rexihitxinyrene judeu dohodÿÿna heto-ribi. Txirano kia tyyriti rybena heto-ò txuò txuòlemy ralòmyhyre taerydÿÿna-wana. Tahe rabedeerynymyhyre. ¹⁰ Tahe bederie inatxi beòramy. Tai tahe ibutumy iny Asia bedeludu mahãdu Inynyrÿ rybe-ò roholamyhyre, judeu mahãdu, tule judeukòdu mahãdu. ¹¹ Deuxu aõna aõna wiwihikÿ riwinyrene Paulo debò rihuòtere. ¹² Paulo tykyyre riwyrenyrene webinadutyrene ritidirenykremy. Tyky òsuròna wesemy ijòmy riwyrene. Tai tahe webinadu riteytenymyhyre. Tule tyytybybinahakÿ iny-ki raremyhÿu, aõwesele iribireny ròhònymy reare tykyyre òraru-ki. ¹³ Ijò judeu mahãduò ratÿÿnyrene hãwã hãwã-di inyò ribi tyytybybina ritakemy. Tiiboho tyytybybina riteònykemy idi ratxireri. Tai tahe Inynyrÿ Jesuisini-di riteònyrene. Kia wesemy rarybere: —Paulo, Jesuisi rybe ritÿÿnynymyhyre, tai Jesuisini òraru-ki iribi bòhònykre. ¹⁴ Debòinatxi seriòre kia riwinyrene. Sewa

tybynire, judeu xiwena widÿÿdu kia wedu tii rare. ¹⁵ Tahe Jesuisi ni-di tyytybybina-ò rarybereu, tyytybybinaò dirawyònyde: —Jesuisi reeryre, Paulo reeryre, tahe mobo atxiteri. ¹⁶ Tahe hãbu tyytybybina-di ratxirerí, ityrehekÿle dexiwatxinyde, rihetenyre, ibutumy riwotõmonyre ityky ritare tai hetowo-ribi hãbu mahãdu tadehekÿlemy rahenyre. ¹⁷ Ibutumy Efesu hãwã mahãdu kia rieryrenyre, judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu. Tahe ibutumy ruberure, Jesuisi ni nityhydÿÿhÿkÿmy ini raremyhÿki. ¹⁸ Sõwemy ityhydÿÿdu taòrarureny riixitòedÿÿnymyhÿre, dohodÿÿna mahãduy-ki. ¹⁹ Ijõ ityhydÿÿdu juhUU tyytybybina rierymyhÿrenyre, tiiboho tahe tatyryiti diwyde itxenadÿÿmy rybetyryiti, òwòruwidÿÿ kia tyyriti. Tahe iny retehemyhÿreruki kia tyyriti sõwemy ritoonyre. Idi ibutu tyyriti juhUU òwy wese inyõ riritinyre. Iòwy tahe 50 mil womati ura nieru juhUU iòwyre. Ihãrele tahe idi rahure. ²⁰ Ibutumy kia bede mahãdu Deuxu rybe-di rõhõtinihikÿrenyre.

²¹ Idi tahe Paulo tarayky-ki rõhõtinyre: —Judeukõdu mahãdu bede-ò arakremy ixi-di watxiwãhãre. JuhUU Jerusalẽ-ò arakre Macedonia bede-di Akaia bede-di arariamy arakre. Adòòsekreu, tahe Roma hãwã-ò arakre. ²² Tai tahe tawiòhedÿÿdu Tximòtxi, Erasto-wana Macedonia bede-ò riteònyre. Tai Paulo Asia bede-ki naride. Bededÿÿnanaò riwyre.

²³ Kia bededÿÿnanau aõbina nihikÿ rÿikemy riwisÿnyre Deuxury òbitina òraru-ki. ²⁴ Dimitiu heka womati tÿrÿrÿ ura ritxoo widÿÿdu rare. Hãwyy ritxoo ihãwãreny deuxu rare. Diana inire. Nieru sõwemy ritamy raremy idi riwinymyhÿreki. ²⁵ Dimitiu ributunyre ibutumy womati ritxoo widÿÿdu, tamahãdu-wana. Tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho adeereny ararybekre. Inyboho nieru ritamyhÿrenyre kaa aõmysÿdÿÿ-ki. Kia tahe teerytenyte. ²⁶ Paulo rarybemyhÿre kaa inywidÿÿnareny deuxu aõkõ rare. Tai tahe sõwemy iny tamy nariade irybe-di. Efesu hãwã sohojile-ki aõkõ, ibutumy Asia bede-ki irybe rityhynymyhÿre. ²⁷ Iny aõmysÿdÿÿna òsana riixãwididÿÿnykre, ideuxu dohodÿÿna heto-wana, iny deuxu reny riixãwididÿÿnykre. Diana inyluure. Kaki sohojile aõkõ inyluure, ibutumy Asia bede-ki, tule bede bede ludu iluu inihikÿmy awireki. Paulo heka kia ibutumy rahukre. ²⁸ Kia roholareu tahe, raykarananyrenyre. Ryryrenyre: —Diana awi rare inydeereny. Tii Efesu hãwã deuxu rare. ²⁹ Rirajuamy rÿimyhÿ hãwã-ki. Hãwã mahãdu, Kaio Aristarku-wana rimyrenyre tahe ridyrenyre butunaube-ò. Tiiboho Paulo tÿimahãdu rare, Macedonia hãwã mahãdu rare. ³⁰ Tahe Paulo ralòkemy rexiwonyre tatÿi mahãduhe-ki, iny sõwey-ki tahe

taerydÿÿna ijoi ritirÿre. ³¹ Tule ijõ bededinoduõ, Paulo wiõhedÿÿmy ratxireri. Tai tarybereny Paulo-ò riwahinyre ibutunaube-ò raõkemy, brebunamy roireriki. ³² Tiilemy ijõ rarybemyhÿre. Ijõ iwitxiramy rirajuamyhÿre. Urile wimy rauriurire. Aõherekibo ibutumy rÿirerí, iny rieryõhyyre. ³³ Alexÿdre iny sõwey-ribi rimyrenyre tahe, idi retÿhire, ritamadÿÿnyre iny rudera-ò. Alexÿdre debò riteòsinyre tamahãdumy rarybekemy. ³⁴ Iny sõwemy idi retehereu, judeu mahãduõ raremy rieryreu tahe rirajuatyhyre. Tahe inatxi òramy rirajuahyy rÿimyhÿ: —Diana awi rare. Tii heka Efesu deuxu rare. Kiamy rryrenyre. ³⁵ Idi tahe hãwã weduõ riixãwididÿÿnyre. Tahe rarybere: —Hãbu, Efesu hãwã mahãdu. Ka hãwã Diana hãwã rare. Kaki tohodÿÿna heto reyrubuwãhãrenyre. Kaki biu-ribi mana ritxoo desede. Ibutumy kia reeryrenyre. ³⁶ Kia inatyhy rare. Tai tahe rikiyrymy rokorokorenykre. Aõwesele aõwidÿÿõmy. ³⁷ Kaa hãbu tedytenyteri. Aõhe rotÿÿnyõreri. Aõ-di rawasinyõhyreri dohodÿÿna heto-ribi. Aõbinahakÿ iny hãwyy deuxumy raryberenyõhyreri. ³⁸ Dimitiu tamahãdu-wana aõbo tai reny ibinamy ihÿrenykeki, ywisidÿÿdu-ò idi rakre. Tiiboho heka wii ributunymy rÿireri. ³⁹ Ijõ rybe tahe atxibenykeki, ijohonadu mahãdu adibutunykre arybe-ò aroholarenykemy. Iwese inyboho rotÿÿnymyhÿre wese arieryrenykre. ⁴⁰ Roma hãwã dinodu òsana aõmybo inymyreny kanarybekre. Wiji inyboho aõhebo rotÿÿnyrenyrimy. Aõ kÿnyhe iò-ki ka wiji jei jei rÿireri wahe. Roma hãwã dinodu tarybe kidiwahinykre-wana wahe, timyhe warybeõna. ⁴¹ Tahe riixãwididÿÿnyre. Ròòsere ibutumy.

20

¹ Kia jei jei rybe rexihureu, Paulo tahe taerydÿÿna mahãdu-ò tarybe riteònyre tiiboho kanakemy. Tahe rakrekou tyremy tamyreny Deuxu rybe-di rotohonyrenyre Deuxudeewimy rierykemy. Idi tahe ritobinyrenyre. Rare heka Macedonia bede-ò. ² Ibutumy titxibo rexitomonymyhÿ ritohodÿÿnymyhÿre ityhydÿÿdu mahãdu-ò. ³ Tahe Akaia bede-ki heka bede riijere inataõ ahãdu. Tahe rexiywinyryhÿre ratximyhÿ Siria bede-ò rakremy hãwò-di ridymyhÿredi heka rakremy rexiwinyre. Idi tahe judeu mahãduõ irubudÿÿmy rarybemy nyimyhÿ. Inyõ Paulo rierydÿÿmy, tai ta Macedonia bede-di ròòsere Siria bede-ò rakemy. ⁴ Hãbuõ ramyhÿre tii-wana Jerusalẽ-ò, ta kamahãdu Asia bedeòle he roirenyre. Sopatu ijõnire, tii heka Bereia hãwã mahãdu rare, Biru heka Sopatu tybyni rare. Aristarku ijõre, adelahelÿÿna ijõni rare, tiiboho Tesalonia hãwã mahãdu

rare. Ijõ Kaio inire, tii Debi hãwã mahãdu rare, Tximòtxi ijõ rare. Tule ijõ Asia bede ludu rare, Txitxiò ijõ, Trofimo ijõre. Rarekie. ⁵ Kiaboho juhutyhy rexiraòmy roirenyre. Paulo riraòmy Troaji hãwã-ki. Tule riwaraokre —Luka jiarÿ ka tyyriti widÿÿdure. ⁶ Worana bedehesi ituereu tahe, jiarÿ Paulo-wana roirenyre heka hãwò-di Filiposi hãwã-ribi. Iruyre txu rÿidi tahe rehemynyre. Troaji hãwã-ò. Taita sohoji semanamy rewyyenyre.

⁷ Tahe nobiutxu ityhydÿÿdu mahãdu iny wi ributunyre, Inynyrÿ mona, rÿsÿna-wana tuu rihitxinyry rirÿsÿkemy. ⁸ Tahe Paulo iu rybe ritÿnynyre itxu biòwamy rexiywinymy rÿimyhÿ tahe rakremy. Urile tahe rarybereri hyky tahe ruetya he wihe ritotynymyhÿrenyre. Hetoranoa-ki biu-ki rÿimyhÿre. Kanoòtyhy-ki rabuturenyre. Tiu Paulo rarybemy rarybemy rexihukòhyre, biurasòmy rakreki. Tahe sòwemy heka lamparina rÿimyhÿre. ⁹ Ronymyhÿ, moma inire, Otxiu. Aõma-ki ronymyhÿ, heto janela tyre-ki biu-ki. Ta tõhòti rosare, ròròmy resere. Iribi reare, biuribihikÿle resere suò. Rurure. ¹⁰ Tahe Paulo robehemy rare tamy. Tatiowotimy resere weryrybò rimykremy iwetya-ki. Paulo rarybere: —Bedeòtiidÿÿòmyke irulemy roire. Deuxu ixyby iumy tamy riwahinyre. ¹¹⁻¹² Weryrybòmy irumy robirenyre tahe, ibutumy reysarenyre. Tai tahe Inynyrÿ bemona, rÿsÿna-wana tuu rirÿsÿrenyre biu-ki wahe. Paulo ixityre rarybere. Txu iòlò iòlòmy rareri-wana tahe rarybere. Tahe Paulo rare. Tatilemy rare Aso hãwã-ò. Tii tamy tarybe ririrehe: —Kowa ayhywydyna lawò arimykre.

¹³ Tahe jiarÿ, Luka, wamahãdu-wana roirenyre yhywydynalawò-di Aso hãwã-ò Paulo-wana rekoarenykemy. ¹⁴ Rehemynyrenyre tahe, Paulo ralòmy yhywydyna laworo-ki. ¹⁵ Imytxubiòwa tahe Kio hãwãko-txi rehemynyre. ijõ txu tahe Samosi hãwã-ki rehemynyre. Ijõ tahe rehemynyre Mitilene-ò. ¹⁶ Paulo ixitamadÿÿ deramy reare Efesu hãwã-ò. Raelelemy ratximyhÿ Jerusalë-ò rehemynykemy, aõma, Pentecoste kia judeu worana bedehesi-ò raelelere.

¹⁷ Tahe Miletu hãwã-ki rehemynyre, dohodÿÿna matuari mahãdu tamy he rarariòwyre tamy rarybekremy hãwò-ò kedehemynykemy. Tahe Efesu-ribi ditehemynydeu, kia tamy rarybere: ¹⁸⁻¹⁹ —Tahe tiemy Asia bede-ki Inynyrÿ-ò raaòmysÿdÿÿhy watziwãhãre. Aõmy aõkò ixidee rahòtinywãhãre. Rahinymahãre, Inynyrÿ dee rybe retÿnynmahãre. Warube resehy watziwãhãre. Tai ta brebuna nihikÿ waumy-di rarewãhã. Judeu mahãdu heka sòwemy wamy rarybemy riwarubunykemy. Kia ibutumy

aõmydÿÿnana teerytenyte. ²⁰ Tiu raberuõhyywãhãre Inynyrÿ nimy rybemy. Ibutumy rarybewãhãre iny sõwey-ki tule heto hetowomy relyymahãre. ²¹ Judeu mahãdu-ò retÿnynyre tule judeukõdu mahãdu-ò taðraru ririkemy Deuxu dee taðraru-txi tõhõti reakemy rabedewokemy. Tule Jesuisi Kristu rityhynykemy. ²²⁻²³ Katahe wiji arakre karibi Jerusalë hãwã-ò. Deuxu Tytybytyhy heka wadee dyrymyhÿde. Aõhebo arotÿÿnykre, reerykõre. Kiale reerywãhãre, aõma, Deuxu Tytybytyhy wadee rarybemyhÿre ibutu hãwã-ki, aõma, aõhõkÿmy arotÿÿnykre kowa. Rotenawo-ki aroikre. Myle reeryre. ²⁴ Tiiemy tamy raaõmysÿdÿÿmahãre. Kiale wadee Inynyrÿ Jesuisi rewahinyre urenana. Kia ariwinyðkeki, aõ aõkõ heka jiarÿ waumy-ki. Tii arelyywãhãke inyko-ò rybe tÿmyra wihikÿ, timybo Deuxu inyluurenyre. ²⁵ Araerynanywÿhÿrenyre Deuxu Iòlònamy, wamy tahe bobibenyðtyhy ixityre. Kia reerywãhãre. Jiarÿ tule umyreny arobiðtyhy. ²⁶ Tahe adeereny aõmybo ararybekre. Ryranymy heka watxiwãhãre ibutu hãlubu-ribi. Kaiboho aðraru-di burubenykeki, jiarÿ aõkõ tuure. Inyõ wamy rarybeðtyhy aõma Rybewihikÿ-di jiarÿ itÿnynyõmahãremy. ²⁷ Tiiemy rarybehyy rarewãhã ibutumy Deuxu bede ywinamy. ²⁸ Tai tahe ixi-di awimy boibekre. Iwese budoeni itxeredu tamy rÿsÿna riwahinyre wese, kaiboho ityhydÿÿdu mahãdu-ò Deuxu rybe tamyreny biwahinybenykre. Deuxu dohodÿÿna mahãdu tii rare. Jesuisi tahãlubu-di tii riwyre. Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu wiðhedÿÿdumy kaiboho toite. ²⁹ Karibi arohonykreu, aitxeredu mahãdu kanakre. K reeryre. Adeereny òbitimy aõkõ rierynanykre. Tiiboho ahola wesemy ratximyhÿrenyre. Iwese budoeni-ò imynymy ròsemymy ramyhÿre wese heka kedehemynykre. ³⁰ Inyõ heka aityhydÿÿdu seriðre yribi iwitxira aõna aõnamy kidierynanymyhÿkre. Taijoi kididymyhÿkre tarybe-ò ijohonamy. ³¹ Tahe bijjemy boibekre. Inataõ beðramy awana rarewãhã. Kiamy rarybereri, iribi nohõtilosarenyõmy. Txu-wana, ruwana adireny ròrenywãhãre. Rahinymy heka aðrarureny-ki watxiwãhãre. ³² Tahe ararirenykre Deuxu-wana ixi-di he awimy renykre. Tii heka adireny rarekre. Tii tahe nohõtilosarenyõmy, boibekre Deuxu rybe-di. Tii heka riwiðhenanykre atyhyna raumynykremy. Deuxu riywinyre wahe adee reny aõna aõna wiwihikÿ riwahinykre òbiti mahãdu-wana kia bitabenykre. ³³ Tiu heka jiarÿ ijò hãbu-ribi nieru tarasamy rahõtynyõhyyamahãre tyy wiwihikÿ tarasamy raruõhyyamahãre. ³⁴ Tiiemy wadebò-ribi hyy hyy raaõmysÿdÿÿmy rarewãhã waaõmydÿÿnana òwydÿÿmy. Tule rewìðhenanywãhãre tii-wana watxiwãhãre mahãdu. Kaiboho

teerytenyte kia. ³⁵Ibutumy rewiohenanywãhãre iaõkõ mahãdu kia heka tuu tabitenyte kia rewinyamahãremy. Teerytenyte timybo Jesuisi rarybere: —Biwahinybenyke, kia dori iny-ribi ritamyhÿre ratyre awi rare.

³⁶ Tahe rybe-ribi rexihureu, tatiowotimÿ rotamanyrenyre wiwana rexitõenyrenykremy. ³⁷ Tahe rahinyrenyre, rimyrenyre tamy wõrenyre, aõna rakreki, kia-ki rexythyenyrenyre tamyreny. ³⁸ Tiiemy rabadeworenyre tiu tuu robirenyõkremy. Tahe hãworo-ò tiiboho-wana roirenyre.

21

¹ Iribi ròhõnyreu tahe, òbitihyy rare Kòsi hãwã-ò. Ijõ txu tahe Rodesi hãwã-ò ritehemynyre. Iribi tahe Patara hãwã-ò ritehemynyrenyre. ² Tai tahe rahare hãwõ-ki, Senisia hãwã-ò rakremy rexywinyrenyre. Roirenyre kia yhywydynalawò-di tahe rorukurenymy ròirenyre tamy. ³ Xibri bedebute weribi-ò reurore, inyhywenawe-ribi Siria bede weribi-ò. Tahe ritehemynyre Tiro hãwã-ki. Tai tahe hãwò-ribi aõna aõna-di rekoarenyre. ⁴ Tamy roirenyreu tahe, rÿÿraxirenyre kahãwã ityhydÿÿdu mahãdumy. Tai raharenyre. Sohoji semanamy bede tiiboho-wana wadireny rÿire. Kiaerydÿÿna mahãdu heka Paulo dee raryberenyre: —Aõma noõmykre Jerusalẽ-ò. Deuxu Tyytybytyhy tuu tamyreny rarybemyhÿre. ⁵ Tahe semana ituereu, diòòsedenyde ixbyby hãworo-ò. Ibutumy diberenydenyde ityhydÿÿdu mahãdu tiiboho-wana ÿnyra-ò, hãwyy, uladu, ibutumy. Tahe rexitõenyrenyre. ⁶ Ritobinyrenyre tahe, riòòserenyre heto-ò ixbyby.

⁷ Idi tahe Tiro hãwã-ribi rare. Tahe Tolimaida hãwã-ki ityhydÿÿdu mahãdu rerybewãhãrenyre txu sohojilemy bede reijerenyre tai. ⁸ Ijõ txu biòwamy tahe roirenyre Cesaria hãwã-ò. Tahe Filipisÿ-ki rasÿnyreny Rybewihikÿ-di tÿnydÿÿdusÿ-ki wahe. Tii juhuu aõma ityhydÿÿdu mahãdu wiòhedÿÿduõ juhutyhy rare. ⁹ Tii heka inaubiõwa iriòre rare. Tahe heridu aõkõ ijadõma mahãdu rare. Ijadõma mahãdu heka Rybewihikÿmy rybeduõle rare. ¹⁰ Tahe aõutxu taile watxiwãhãrenyre. Tahe hãbuõ dehemynyde Judeia bede-ribi, moma inire Abusi. Tii tule Deuxu rybe-di rarybemyhÿre. ¹¹ Idi tahe nade inyorarenymy. Tahe rimyre tii Paulo wereysana. Tawahe idile rimyre rexitaare tebò-wana. Idi tahe rarybere: —Deuxu Tyytybytyhy wa kiamy rarybere: —Kia wereysana wedu heka iwese rataataamy rãire wesele heka tule rataataamy rÿikre Jerusalẽ-ki judeu mahãdu heka kia riwinykre ta riwahinykre judeukõdu mahãdu-ò. ¹² Tamy raholarenyre tahe, raryberenyre Paulo dee raõkremy Jerusalẽ-ò. Jiarÿboho raryberenyre tamy tule ijõ tule tamy raryberenyre. ¹³ Tahe

Paulo rarybere: —Hirenyõmyke, tiwabedewodÿÿnytenyteri. Rexiywinymy watxireri Jerusalẽ rõtenu-ò aralòkemy. Tamy sohojile aõkõ kÿny, tule Deuxu dee wikeki tahe arurukre In-nyrÿni òraru-ki. ¹⁴ Timy heka Paulo nohõti rareadÿÿrenyõke tiemy tanonanamy rara. Tahe rarybemy rahudi kiamy tarybe-ò resere Deuxudeewilemy rotÿÿnymy ratxike.

¹⁵⁻¹⁶ Iribi tahe iny aõna aõna rexiywinymy Jerusalẽ-ò roirenykemy. Ijõ ityhydÿÿduõ Cesaria-ribi iny-wana roirenyre. Tahe retehemynyrenyreu, Menasõ heto-ki rasÿnyrenykemy ityhydÿÿdu riwadyrenyre. Menasõ heka juhutyhy ityhydÿÿdumy ralòmy raremyhÿ. Juhuu tii Xibri bedebute-ki rasÿnymy raremyhÿ.

¹⁷⁻¹⁸ Jerusalẽ ityhydÿÿdu mahãdu ibutumy awimy riwamyrenyre. Jiarÿ, Luka wahe, Paulo-wana, ijõ ityhydÿÿdu-wana. Ijõ txu biòwamy tahe Paulo riwadyrenyre Txiaumy robikremy. Tule ijõ Jerusalẽ dohodÿÿna matuari mahãduõ tai ronyre. ¹⁹ Wirirybenymy rahudi tahe, Paulo tamy relyyre aõhebo Deuxu tamy rotÿÿnyremy. Timybo judeukõdu mahãdu Deuxu rityhynyremy. ²⁰ Kiamy roholareu, Deuxumy reàlàrenyre ibrò-kí. Tai tahe inyõ rarybere: —Paulo, sòwemy judeu mahãdu rityhynyre. Kai teeryte, inyseriòre, ibutumy judeu mahãdu bede ywina riwinyymy ratximyhÿhy. ²¹ Inyõ umy rarybere, raroimyhÿre kaki Jerusalẽ-ki. Judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybere: —Paulo he Moisesi bede ywina-ribi nohõtirosakemy tii riteònyre. Paulo rierynanyreri judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò kia judeukõduy-ki rasÿnyre mahãdu-ò. Kia inyõ riki rarybere, Paulo uladunotyky resyna riteòdÿÿòreki riki. ²² Tii kÿnyhe roholarenykre kaò themynyterimy. ²³ Tai kiamy rikiwinyrenykre. Inaubiòwa hãbu katxi rare tarade riwysynykremy. Deuxu-ò tarybetyhy riwahinyrenyre, tai tahe tarade riwysynykremy. ²⁴ Kai tule makre iwesele arade riwysynykre Deuxu dohodÿÿna heto-ò. Tahe iradereny synaòwumy biòwinykre. Tai tahe ibutumy aluukre judeu mahãdu bede ywina tetyhynmahãteki wahe. ²⁵ Aõ inyboho ka judeukõdu mahãdu. Ka bede ywinaõ rityhynykemy aõkõ tuu iny ratxirenyre. Kaa adeereny tuu rarybewãhãrele rityhynyrenykemy: —Ka aõma rÿsÿna ritxoo rÿsÿnamy iwahidÿÿnalemy irÿsÿõmy, tule iròdude ihãlubu iijeradÿÿòreri, uritere irÿsÿõmy, tule òta òta òraru widÿÿõmy. ²⁶ Tai tahe Paulo rarybere: —Hÿde, tii ariwinykre. Tahe Paulo rare Deuxu dohodÿÿna heto-ò kia hãbu-ò-wana. Tahe ibutumy iny rieryre xiwenaõ riwinykre wahe, tamy dori raryberenyre.

²⁷ Tahe debòinatxi reurò txu-di riwinykremy. Idi ka debòinatxi reurò txu rexihudi tahe iòhòmy. Tahe Asia bede

ludu judeu mahãduõ tuu robira. Tiiboho iny-ò rarybere Paulo rimykremy. ²⁸ Sõwemy iny tamy wi rotyre Paulo òludumy. Tiiboho kiamy rirajuarenyre: —Haeli mahãdu, wylemy bodoike. Biwawiòhenanybenyke. Ka hãbu ratxireri iny bede ywinareny òludumy ritÿÿnynomy rÿimyhÿre. Iny dee narybemyhÿde judeu mahãdu bede ywina rityhynyòkemy, tule iny Deuxu dohodÿÿna hetomy, judeukõdu kawo-ò didyde tai tuu ribinadÿÿnyreri. ²⁹ Juhuu tahe ijõmy robire hãbuõmy hãwãhãkÿ-ki Paulo-wana ratxirerimy. Trofimo inire. Tii heka Efesu hãwã mahãduõ ityhydÿÿduõ rare, judeukõdu mahãdu aõkõ tii ihÿre. Tahe judeu mahãdu rõhõtinyre Paulo dohodÿÿnahetowo-ò Trofimo ridyramy. Tahe Paulo ridyòlere. ³⁰ Tahe sõwemy iny rakyarananyre tamy, aõma kia hãwã hãkÿludu mahãdu. Sõwemy iny rarybemy rÿimyhÿ, rajei-jeimy rÿimyhÿ. Paulo tahe retÿÿhirenyre dohodÿÿna hetowo-ribi, ijõtòbõna riratòbõnyre. ³¹ Tahe rirubunykemy rite-lyre heka. Tahe soldado dinodu tyhy roholare aõma ibutumy Jerusalẽ hãwã-ki jei jei-di rÿireri. ³² Tai tahe soldado tawedu diteònyde kia tai jei jei mahãdu rÿireriò. Tahe soldado robirenyrau, riixãwidinyrenyre, Paulo òhòtedÿÿ-ribi. ³³ Kia soldado wedu tyhy Paulo mynomy riteònyre. Tahe ritaataarenyre womati reroti-di. Tahe rexitòenyre kia inydee mobo he ratxireri. Aõhebo he tii rotÿÿnyrerimy. ³⁴ Ijõ heka iwitxiramy rarybemyhÿre, ijõ tiilemy rarybere. Tai tahe soldado dinodu bede rieryòhyra timyrebomy, ibutumy iny rirajuareki. Tahe ridykemy riteònyre. Tahe soldado heto-ò Paulo-di roiremyre. ³⁵ Ryòwòna-di rotuòrau tahe, hãwã mahãdu aõkõre he reburera. Soldado mahãdu Paulo taaxiò tyre ritidimyi idi rara iny rimyheny. ³⁶ Iny he rirajuamy rarybemyhÿre: —Bidybenyke, birubunyenkyke wahe. Myhe soldado mahãdu hewomy rirahumyhÿre.

³⁷ Tahe rirònykremy roirau tahe, Paulo soldado dinodu-ò rarybera: —Adee inihe wanyrÿ, ararybekemy watzireri. Tahe soldado dinodu ritÿÿraxinyre: —Kai aõbo kreku mahãdu rybe teeryte. ³⁸ Kai jiarÿ araeryre. Kai Egito mahãdu dinoduõ tate, ibutudÿÿdu wedu tate. Kai 4000 iny aõbina widÿÿdu tedyte bederahy-ò. ³⁹ Aõkõre, Paulo dirawyònyde, tii aõkõ watzire. Jiarÿ Roma hãwã mahãdu tyhyre jiarÿ rare. Wahãwã, Tarso hãwã rare, hãwã riòre aõkõ Silisia bedeki. Judeu mahãdu tule jiarÿ rare. Kaki iny mahãdu-ò ararybekemy watxiwãhãre. ⁴⁰ Tahe soldado Paulo —ò rarybere: —Tahe marybeke. Tahe lamamy rÿire inydee rarybekemy. Paulo tebò riteòsinyre riijohonadÿÿnykemy. Tai ibutumy iny riyrymy rÿirenyre. Judeu mahãdu rybe-di tamyreny rarybere.

22

¹ Kawese Paulo tamyreny rarybere: —Waseriõre, walu-uboho, wabededÿÿnanamy adee arelyykre. Wamy bohولاتyhyke.

² Judeu mahãdu rybe-ò roholareu tahe, riyrytyhymy rorukurenyre. Tii heka rarybere: —Jiarÿ judeu mahãdu jiarÿ rare. Raumynyre Tarso hãwã-ki. Kia Silisia bedeki rare.

³ Kaki Jerusalẽ-ki ratyyritinymy rarewãhã, Kamalie ninadu tyritina-ki. Ibutu Judeu mahãdu bedeki ywina bedeki reeryre Kamalie-wana. Ibutumy Moisesi bedeki ywina-di riwaerynanymyhÿre. Tii tahe reywinywãhãre, retyhynytyhywÿhÿre. Ibutumy Deuxu bedeki ywina ariwinykemy ixi-di rahõtinywãhãre iwese wiji iwidÿÿmy tarutenyteri wesele wahe.

⁴ Jiarÿ ka ityhydÿÿdu mahãdu aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿremy reteõwãhãre ihyye ijõ rubudÿÿmy reteõnywãhãre. Hãbu hãwyy-wana rerõteny wãhãre rõtenawo-ò.

⁵ Waaõmydÿÿnanamy bierybenykre-wana, tami marybeke dohodÿÿna wedu-ò, matuari mahãdu-ò. Dohodÿÿna wedu tyriti rewyre Damasu hãwã dohodÿÿna heto-ò. Tai tahe tyriti-di risÿnyre ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu aõhõkÿmy rotÿÿnykemy, tule womati reroti-di rataataakemy Jerusalẽ-ò kididykemy.

⁶⁻⁷ Iõhõmy txutyemy iijira-ò, Damasu hãwãry-ki watiwãhã. Tahe loosõna itÿnyhÿkÿmy wadee dehemynyde. Bedetxile resere. Tahe rybeõ roholare: —Salu, Salu, aõherekiwexe aõbina binahakÿle wadee tadiwinymahãte.

⁸ Tahe jiarÿ rarybere. Mowexe wadee rarybereri, Wanyrÿ. Tii rarybere: —Jiarÿ Nazare ludu wati xireri, Jesuisi. Kai aõbina binale wadee tadiwinymahãte.

⁹ Hãbu wawana rÿimyhÿ, aõ rieryõhyyre aõmybo wadee rarybemyhÿre tahe loosõnami he robirenyre.

¹⁰ Tai tahe rarybere jiarÿ: —Aõwexe ariwinykre, Wanyrÿ. Rarybere: —Myike wahe, make Damasu hãwã-ò. Tai tahe inyõ adee kanarybeke aõbo biwinykemy.

¹¹ Tai tahe rabiõmy rãiwãhã kia loosõna ritÿrÿrÿhÿkÿreki. Tai wabiõwary wadee ritÿnyre wadebõ-ki riwamymy Damasu-ò arehemynykemy.

¹² Tai tahe hãbuõ wadee rehemynyre, Aniamy ninadu. Tii heka Deuxu tyhydÿÿduõ rare, bedeki ywina rityhynymyhÿre, ibutumy Judeia mahãdu, Damasu hãwã-ki heka tuure.

¹³ Tii tahe wadee rarybere: —Waseriõre, Salu, aruebimyke ixityre bobikemy. Aõwesele tahe rabimy reare. Aniamy rabire.

¹⁴ Tahe ixityre wadee narybede: —Inytyby Deuxu juhoo aratare, aõbo tamiwymy bierykemy. Tule Jesuisimy bobikemy, Deuxu õbiti hãbu. Tule bohoolakemy aõbo tii adee kanarybekeõ.

¹⁵ Tai tahe biwykre irybewihikÿ tÿmyra ibutu bedeki bedeki iny-ò. Belyyke timybo

taholatemy, tabitemy. ¹⁶ Tai tahe rooreheõmykre. Wijile makre maratysebekre. Aðraru-ribi yrahakÿlemy mabekre, Wanyrÿnimy tetyhynyte xiery. ¹⁷⁻¹⁸ Idi tahe Jerusalë-ò rehemynyreu wahe, aõutxumy ixitõenymy rarewÿhÿ Deuxu dohodÿÿna heto-ki. Tai raholarerasina wese-ki aõma Deuxu wadee rarybererimy: —Wylemy bõhõnykre Jerusalë-ribi. Warybemy tamy marybekreu, rityhynyrenyõtyhy. ¹⁹ Tahe Inynyry-ò rarybere: —Ibutumy hãwã-ki aityhydÿÿdu mahãdu rehãtenyre, rewotomonyre, rerõtedÿÿnyre. Ibutumy kaki kia rierymy roimyhÿre. ²⁰ Arybe tÿnydÿÿdu rirubunyreu, moma Estevaõ, jiarÿ taile watxiwãhãre. Rewiõhenanywÿhÿ irubudÿÿdu mahãdu tyy reyrubunyre aõma mana-di rihurenyreu wahe. ²¹ Tahe Deuxu wadee rarybere: —Bõhõnyke wa Jerusalë-ribi. Irehetyhymy arateòkre judeukõdu mahãdu-ò. Kia Paulo tamyreny rarybere.

²² Tahe kia iny roholamy rÿimyhÿre kia Paulo iximy relyreò. Tahe raykarananymy ryryre: —Bidyke karibi ahana-ò, birubunyke. Irumy rareõkre idi watxiwãhãrenyre. ²³ Tatyky riohowire, brybysi-di biu-txi rehure, ryrymyhÿrenyre. ²⁴ Soldado dinodu tahe riteõnyre iwo-ò ridyrenykemy awaru õhõtenahãkÿ-di tuu raõhõtekemy. Soldado dinodu rierykemy ratxireri aõherekibo iny tamy rakyarananyraki wahe. Tii rarybekre õsana tuu raõhõtekeki. Kia soldado dinodu rõhõtinyre. ²⁵ Tahe Paulo ritaataarenyre. Imy rahudi tahe Paulo rarybere soldado dinodu-ò: —Jiarÿ Roma hãwã mahãduõ rare. Wamy maõhõtebenyõtyhy, aywisidÿÿna mahãdu wadee roholaõre tebutunyõteki. Kia riwadÿÿkõkemy roimy rare. Abede ywinareny adee rarybere kia widÿÿõmy. ²⁶ Tai tahe kia soldado dinodu tadinodu-ò rare. Tahe tamy rarybere: —Kowa hãbu, Roma hãwã mahãduõ rare. Tai tahe aõbina bina tamy iwidÿÿõmy. ²⁷ Kia roholareu, tii rara Paulo-ò tamy rÿÿraxikemy: —Inatyhybe Roma hãwã mahãduõ aõbo atxiteri. Paulo tahe narybede: —Kohe, jiarÿ, kia mahãduõ watxireri. ²⁸ Tai tahe soldado dinodu narybede: —Jiarÿ tule watxireri. Nieru sõwe-di reõwynyre tuu aronykremy. Tahe Paulo rirawyõnyre: —Jiarÿ tiu kia watxireri. Waha dori Roma mahãduõ raremyhÿ. ²⁹ Tai he soldado mahãdu iribi rõhõnyre aõwesele tii Roma mahãdu ratxire riki. Soldado dinodu tule ruberure tii dori rataataamy riteõnyreki.

³⁰ Txu biõwamy ritare rõtëna-ribi rõhõnykemy. Judeu xiwewahidÿÿna dinodu inyõ ributunyre ywisidÿÿdu mahãdu-wana. Tahe Paulo ridyre tamy. Tii dori rierykremy ratxireri aõherekibo judeu mahãdu Paulo deramy rÿireri.

23

¹ Paulo tamyreny rethehere, dinodu mahãdu-ò wahe. Tahe rarybere: —Waseriòreboho, Deuxudile watzimy ramahãre. Tiiemy aõbina binamy aõkõ watzireri, tamy iluuna-di tyhy watziwãhãre. ² Anania hãbu-ò rarybere, iòhòmy Paulo-ribi rÿireriò: —Iry-ò bihetenybenyke. ³ Paulo tahe tamy narybede: —Kai wa aõ aõkõ tate. Hetotira ura wese tate, awo arayky isuisure. Waywisidÿÿdu wesemy talòmý atxiteri, tahe wahetedÿÿmy tarybeta. Kia bede ywina rarybera wesemy aõkõ tewisÿnyteri. ⁴ Tahe iòhòmy Paulo-ribi rÿireri, tamy rarybere: —Kia wesemy rybeõmy Deuxu xiwe wahidÿÿdu wedu-ò. ⁵ Tahe Paulo rarybere: —Aõkõre, reeryõhyyre aõxiwe wedubo ratxirerí. Tyyriti kiamy rarybemyhÿre: Tiu riki wedumy aõmy rybebinamy aõkõke. ⁶ Idi tahe Paulo rexierymy resere. Tahe ixidee røhõtinyre. Ka iny søweyre fariseu mahãdu heka rare. Iyrejura tasÿ saduseu mahãdu rare. Tai tahe Paulo rryyre: —Waseriòre mahãdu, jiarÿ fariseu mahãduõ rare. Waha, wylabieboho ibutumy fariseu roire. Rubu-ribi ixixana retyhynywãhãre. Tai tyhy tahe kia-ò, ywisidÿÿdu-ò wiji diwadyde. ⁷ Imy rahudi tahe fariseu mahãdu saduseu mahãdu-wana wiribi rihitxinyre. ⁸ Saduseu dori rubu-ribi ixixana rityhynyõhyymyhÿrenyre, tule ÿju, tyytyby-wana rityhynyõre. Fariseu mahãdu tahe, kia ibutumy rityhynymyhÿre. ⁹ Tai tahe søwemy rajei jeimy rÿimyhÿ. Tahe fariseuõ rarybere Paulo òbitimy ratximyhÿ. Aõ teõsamy tai tuu arobirenyke kÿnyhe aõkõre. ÿjuõ òsana tamy rarybera ada tyytyby aõbo. ¹⁰ Tai ta tarurutyhymy rryrenyre. Tai tahe soldado dinodu ruberure aõma Paulo riykaykaketxi roholare. Tai rarybere tamy: —Iribi bitake, idi boibenyke ixiby soldado heto-ò.

¹¹ Rummy tahe Paulo weribi Inynyrÿ tamy narybede: —Brebuõmy aõ-di nohõtioõmyke ixi-di. Iwese kaki Jerusalë hãwã-ki wamy tarybete wesele heka Roma hãwã-ki wamy marybekre.

¹²⁻¹³ Tahe biurasòtxu he judeu mahãduõ wi dotyde Paulo rubudÿÿmy. Iny inatxiwa ituemy hãbu kia wese raryberenyre: Rikiroxirenyõtyhy bemy rikiõrenyõtyhy. Paulo rurukeki xiery ta rikiroxirenykre. ¹⁴ Tahe xiwe wedu mahãdu-ò tiiboho roirenyre. Judeu matuari mahãdu-ò tule kia ibutumy relyyrenyre iwese Paulo rubudÿÿmy ratxireri wese. ¹⁵ Tule tamyreny rarybere: —Kaiboho ixityre marybebenyke soldado dinodu-ò manakremy Paulo-di ywisidÿÿdu-ò. Tamy dÿÿraximyi idi ratxireri tiiboho røhõtinykre. Tai tahe ry kana-ò rearaki tahe ijoi rikirubunykre. Kia judeu mahãdu xiwe wedu-ò rarybere. ¹⁶ Tahe Paulo seriòre woludu, ilana rubudÿÿmy rarybereò roholare. Tahe ralore soldado heto-ò

tahe tuu Pauloko relyykemy. Tahe relyyre. ¹⁷ Kia roholamy rahudi ta Paulo rariòwyre soldado dinodu tamy kanalokremy. Kiamy rarybere: —Ka weryry bidykre adinodutyhy-ò, aõma, ijyy-di ratxirerimy tamy relyykremy. ¹⁸ Tahe ridyre soldado dinodu tyhy-ò tahe rarybere: —Paulo kÿny ka weryry-di riwateònyreri aõmybo ako relyykremy. ¹⁹ Tahe dinodu weryry axiò iyre ribi rimyre, tahe iny-ribi rirehenyre rarybekemy: —Aõbo wexe wako belyykre, weryry. Tahe relyyre: ²⁰ —Wylana Paulo ridykremy judeu mahãdu adee rexitòenykremy ratxirenyre. Tiiboho adee raryberenykre: —Rikitÿÿraxinykre ijõ aõmydÿÿnana. ²¹ Uritere tamy boholaõkre, weryry rarybere, idyõmykre tamy. Hãwã mahãdu sõwere rexiwòmny rÿikre, iny inatxi wa itue hãbumy, wylana rubudÿÿmy. Tii ruruõkeki, riroxiõtyhy, bemy riõõtyhy. Kiawese ka hãbu mahãdu rarybemy ramyhÿre. Ahana õsana inyõ rÿireri wylana ridykremy adee kedexitòenykremy. Wylana õludu tahe ry-ijãti-ki rexiwòmny rÿireri. ²² Tai soldado dinodutyhy weryry-ò rarybere: —Uritere inyõ ierysyõmykre wadee tuu telyyteri. ²³ Tahe inatxi soldado dinodu rarariòwyre, tahe tamy rarybere soldado dinodu tyhy: —Aõma, 200 soldado widotykre inataõ òra txu dòhòny-ribi, ijõ 70 soldado awarutyre-ki, ijõ 200 soldado tõnori-di. ²⁴ Kia ibutu-wana Paulo bidybenykre awarutyre-ki Cesaria hãwã-ò. Biyrubunymy boibenyke Feli, kia bededinodu-ò. ²⁵ Tahe tyyriti riwinyre kia wese:

²⁶ —Jiarÿ Laujiu Lucio, warybe reritinyreri. Warybe wehityhyna rewahinyreri Feli-ò, Wanyrÿtyhy, bede dinodu-ò rewahinyre. ²⁷ Hãbuõ adee reteònyreri. Tii judeu mahãdu rimyre tahe rirubudÿÿmy riwisÿnyre. Tahe soldado reteònyre ritakremy rubu-ribi, tii Roma hãwã mahãdumy rareki. ²⁸ Redyra heka ywisidÿÿna mahãdu-ò. Aõherekibo rimyrenyremy arierykemy. ²⁹ Tabede ywina òrarukile teramy tamy reare, kia reerymy rawãhãre. Iny bede ywina òraru-ki aõ aõkõ tii riwinyre. Tai rurukemy aõkõ idi rewisÿnyre. ³⁰ Judeu mahãdu rarybemy ramyhÿre irubudÿÿmy. Kiamy raholareu tahe, adee reteònykemy resere. Tule irubudÿÿmy rõhõtinyra mahãdu adee rarybekemy reteònyre. Tiiboho aõbo raremy rarybekre. My kie warybe rewahinyre.

³¹ Idi tahe soldado mahãdu Paulo ridyre, iwese idinodu riteònyre wese. Rudile ridyre Atxipatxi hãwã-ò. ³² Tahe bi-urasòtxummy tahe tatilemy rare mahãdu ròsere soldado heto-ò. Ijõ soldado awarutyre ludu Paulo iridyre Sesaria-ò. ³³ Tahe rehemynyre Cesaria hãwã-ki. Rare he bede dinodu-ò. Paulo tamy riwahinyre tyyriti-wana. ³⁴ Kia tyyriti-di tii rariareu tahe, tamy ritÿÿraxinyre: —Tiribibo tate Paulo. Tahe Paulo dirawyònyde: —Jiarÿ, Silisia hãwã mahãdu rare. ³⁵ Tahe

bede dinodu narybede: —Kaa hãbu mahãdu wii kodotykreu, kedehemynykreu, aroholakre inihe arybe-ò. Tahe iyrubudÿÿ idi risÿnyre Herodi ywisidÿÿna heto-ò, Pretòriu ninadu-ò.

24

¹ Iruyre txu reare rexihudi tahe, Anania, xiwena wedu tyhy, judeu mahãdu matuari-wana rehemynyre, ywisidÿÿna mahãduõ-wana rehemynyre, moma, Tertuliu inire. Paulomy aõbinabinahãkÿ rybemy rareri bede dinodu-ò. ² Tahe Paulo didyde. Tertuliu rarybere Paulomy. Awiõmy rybe tahe ròhònyre. Juhuu Feli-ò rarybere: —Kai Wanyrÿ tyhy, awihyymy heka atximahãte wadeereny. Tiiemy bede ywina inydee tewahinymahãte. Ibutumy iny bede hãwã hãwã-ki iny tewiòhenanymahãte. ³ Tai tahe omy reàlãtyhymy he watxiwãhãre. Urihimyòle adee Paulo aõmydÿÿnanamy ararybekre. ⁴ Txioi inihe làhà, boholabeny. ⁵ Tiiemy jei jeihyy ratximyhÿre Paulo òraru-ki. Tiiemy judeu mahãdu, my heka rarybehyy ratximyhÿre. Tii Nazare hãwã dohodÿÿna mahãduõ rare, kia weduõ rare. Tii Jesuisi rityhynyre. ⁶⁻⁷ Aõkõre, iny Deuxu dohodÿÿna heto ribinadÿÿnyre, brebuna rÿirerimy ihÿre Paulo òraru-ki. Remyreny tahe, ywisidÿÿmy watxiwãhãre iny bede ywinareny rarybere wesemy. Tahe aõkõre, Lisiu soldado dinodu tyhy ritare iny-ribi wotõmona-di. ⁸ Tahe inydee rarybere: —Boibenykre Feli-ò. Tii adee roholakre. Kia tahe Lisiu rarybere. Tahe jiarÿ tule rarybere. Boibenyke Paulo dÿÿraximy kia inatyhy aõbo ada aõkõre aõbo. Tertuliu kia ibutumy rarybere. ⁹ Ijõ judeu mahãduõ rarybere: —Kia inatyhy ibutumy inatyhyle ratxireri, aõmybo Tertuliu raryberemy.

¹⁰⁻¹¹ Tahe bede dinodu Paulo-ò riteòsinyre rÿikemy, rarybekemy. Paulo tahe tamy rarybere: —Wanyrÿ bede dinodu tyhy, sõwe beòra aõmydÿÿnana-di ywisidÿÿna-di atximahãte. Jiarÿ kia reeryre. Tai reysawãhãre adee ararybekremy. Waò inatxi reuròtxumy heka Jerusalẽ-ò adehemynyde. Iny-ò bitÿÿraxinykeki, wylemy ka bieryke inatyhy raremy. Jiarÿ Deuxu dohodÿÿna heto-ò rehemynyre Deuxu reàlãkemy. ¹² Tiu heka jei jei rewinyõhywãhãre dohodÿÿnaõ-ki aõkõ, hãwãy-ki aõkõ. ¹³ Aõmybo wamy rarybemy rÿireri heka, aõ inatyhy aõkõ. ¹⁴ Sohoji aõmydÿÿnanamy tahe akoreny arelyykre, inatyhy rare. Retyhynywãhãre heka aõbo Jesuisi rierynanymyhÿremy. Tiiboho watyhydÿÿna rininirenyre dohodÿÿna mahãdu iwitxira. Kia hãbu rityhynymyhÿre wesele jiarÿ tule Deuxu inytyby retyhynymyhÿre. Ibutumy bede ywina tyyriti-ki riritinymy rÿimyhÿremy retyhynywãhãre. ¹⁵ Iny, òrarudu mahãdu, ityhydÿÿdu mahãdu

kedeixixakremy rubu-ribi. Kia retyhynywãhãre. ¹⁶ Tiu ibutuny òbiti widÿÿmy raruwãhãre. Deuxu-txi tule ibutu hãbu rue-ki. ¹⁷ Jerusalẽ-ribi rarewãhãu, tiwese beòra rewyre tahe ixyby dòsede Jerusalẽ-ò aõkõ mahãdu wahidÿÿna wesemy ariwahinykremy xiwena wese Deuxu-ò. ¹⁸ Deuxu dohodÿÿna heto-ki watxiwãhã, òbitimy rãire, ibutu bede ywina reywinymy rawãhãre. Tahe waxiwena-di waòludu wamy robire. Iny sòwemy weroramy watxiwãhã. Rybe jei jei rarybeòhyyre. Tahe Asia bede judeu mahãdu tai rÿimyhÿ. Tiibohole rybe jei jei riwinymyhÿrenyre. ¹⁹ Wamy aõmydÿÿnana rarybekremy ijòdikeki, rokoholakre. Kaki aõkõ ratximyhÿrenyre. ²⁰ Aõbo waki teòsamy rahare ywisidÿÿna mahãdu-ko rãireu, tamy rokoholakre. ²¹ Sohoji aõmydÿÿnanalemy rarybere teòsamy. Kiamy rarybere: —Retyhynyre rubu ixyby kedexixakre. Tai ywisidÿÿna mahãduko-ki watxiwãhã.

²² Feli bede dinodu rierymy ratxireri aõmybo ityhydÿÿdu mahãdu rityhynyre. Tai rarybere judeu mahãdu-ò: —Lisiu, aõma, soldado dinodu tyhy rehemynyreu, bede rikierydÿÿnanykre. ²³ Tahe Paulo ròtena heto wese-ò ratximyhÿreki, riòsedÿÿnyre. Ta rarybere he soldado dinoduò-ò: —Ywimy idi ratximyhÿkemy. Tule rarybere: —Iò ixinamy terina mahãdu iroramy kanakre. Ixinamy uriònomy tamy kidiwahinykre awityhy roimyhÿkemy.

²⁴ Iribi nade Feli tahãwyy-wana Drusila. Ihãwyy heka judeu mahãduò rare. Riteònyre Paulo-ò tamy kanakremy, tamy kanarybekremy. Paulo rarybere tamy: —Jesuisi Kristu kia tyhydÿÿnamy. Tii òbiti-di iny ròhòtinkyemy tule ywisidÿÿna txumy Deuxu kanakremy ritÿÿnyre. ²⁵ Tahe Feli ruberure. Makre, tamy rarybere, aõwaxiny tiubo wabededÿÿnana-di my kÿnyikreu, ixyby adee ararãriòwykre. ²⁶ Tule Feli ijõ nieru Paulo-ribi ritakemy ratxireri, tai rarariòwyre ijòtxu ijòtxu tii-wana rarybekremy. ²⁷ Inatxi beòramy bede idi rÿire. Iwitxira bede dinodu ralore Feli deròwy. Porsiu Festu inire. Feli tahe judeu mahãdu tuure tamyreny aõò riwinykemy ratxireri tahe Paulo ririre ròtenawo-ki.

25

¹ Cesaria hãwã-ki bede dinodu tÿmyraõ ronyre. Festu inire. Inataõ txu-di tahe iribi ròhònyre Jerusalẽ-ò rakemy. ² Tahe xiwe dinoduò, judeu mahãdu dinoduò tamy rarybere Paulo aõmydÿÿnanamy. ³ Tamy rexitòenyre Paulo-di wylemy kanakremy. Kiamy heka rexinohòtidÿÿnyre ryrowetya-ki rirubunyrenykyemy. ⁴ Aõkõre, Paulo ratxirekre Sesaria-ki, Festu rarybere, jiarÿ tahe aròsekre ele elemy

kowa-ò. Kaiboho adinodu mahãdu wadi roikre kowa-ò. Rokoholarenykremy ywisidÿÿna-ò. ⁵ Tule kaiboho aõrybedikeki, Paulomy, kowa-ò rarybekremy.

⁶ Iribi tahe debòwiò txu òsÿny txu idi rÿidi tahe ixyby Festu dòòsede Cesaria-ò. Irootxu tahe Paulo ywisidÿÿna ròhònyre. Tahe Paulo ridykemy riteònyre ywisidÿÿna butuna-ò. ⁷ Tahe judeu ywisidÿÿna mahãdu heka sòwemy tuu aõbina binahakÿmy Paulomy rarybemyhÿre, Jerusalè-ribi rehemynyreu. Aõ inatyhymy aõkò. ⁸ Paulo tahe rexitxiònyre: —Jiarÿ kÿny kia-di aõkò watxiwãhãre. Tii rarybere: —Tiu heka judeu mahãdu bede ywina ratyire aõna aõnamy ratÿÿkòre. Tiu heka Deuxu dohodÿÿna hetomy rewinyòwãhãre, tiu Roma dinodu bede ywina ratyire aõhe ratÿÿnyòwãhãre. ⁹ Idi tahe Festu rÿÿraxire Paulo-ò: —Kawexe texiywinymy atxiteri Jerusalè-ò makremy. Kowa ywisidÿÿna ariwinykemy adee roholakremy. Kiamy Festu rarybere aõwiwihikÿmy riwinykemy ratxireri judeu mahãdu dee. ¹⁰ Tahe Paulo rirawyònyre: —Aõkòre, arakre he Iòlò tyhyòhòkÿle arehemynykre. Tii wadee roholakre. —Jiarÿ dori ixiywinyhyy tamy arakre. Kai teeryte jiarÿ aõkò tudÿÿduramy. ¹¹ Aõma aõbo waki binamy relera-wana heka arurukre. Aõkòkeki tahe aõbo awihykyle rewinyre-wana heka timy inihe warubudÿÿòmy. Iòlò tyhyle wadee roholakemy he ixide rahòtinyreri. ¹² Festu tawihedÿÿdu-ò rarybere. Idi ta dirawyònyde: —Awire, iòlò tyhy-ò atxiteri urenana kÿnyhe aõwaxiny makre.

¹³ Iribi tahe aõutxumy tahe iòlò Agripa dehemynyde, Benise tariòrese-wana. Festu roramy rareri. ¹⁴ Tahe tii-wana rarybemyhÿre aõutxu, Festu-wana. Idi tahe Paulo aõmydÿÿnanamy iòlò-ò rarybere: —Ròtenawoluduò roireri ròtenawo-ki. Tai he Feli ririre jiarÿ iaõmydÿÿnana arierykremy. ¹⁵ Aõma Jerusalè-ki watxiwãhãu, dohodÿÿna wedu mahãduò wadee heka rarybere: —Tii arirubunyky heka wadee rityhenymy hÿre. Judeu mahãdu matuariò tule kia rarybere. ¹⁶ Tahe tamy jiarÿ rarybere: —Aõkòre, aõma Roma mahãdu kia bede ywina dori tuu aõkò roimyhÿre. Juhu heka rakre ywisidÿÿna-ò tahe relyykre heka iximy, taòludu mahãduko-ki. ¹⁷ Kaò juhu ditehemynydenydeu, tamy rarybere. Ijò txu he reyrubunyre ywisidÿÿna-ò roholakremy tahe Paulo ridykemy aditeònyde. ¹⁸ Tahe aõmybo tamy rarybere heka, iwese rahòtinyre wese aõkò tii riwinyre. ¹⁹ Aõbo ityhynareki heka tuheka rÿire. Inyò heka tii rarybemyhÿre Jesuisi rurulemy. Tahe Paulo rarybemyhÿre irulemy ihÿre. Tai kÿnyhe rimymy ramyhÿre. Riròtenymyhÿre. ²⁰ Tai tahe tiiemy rahòtinyre: Timy taheka aõhe arotÿÿnykre ka aõmydÿÿnana-di. Paulo-ò retÿÿraxire aõma Jerusalè-ò aõbo

rakemy ywisidÿÿna-ò. ²¹ Tahe Paulo rarybere: —Iòlòòle rakremy aõbo. Tii wamy roholakeki, teòdu waòrysmy ari-raokre. Tai tahe ròtena-ò ixbyble rerutyre. ²² Tahe iòlò Agripa rarybere: —Jiarÿ aroholakre inihe kia hãbumy. Tahe Festu dirawyònyde: —Biurasòmý tamy bodoholakre.

²³ Idi tahe itxu biòwamy dehemynyde, iòlò, Benise-wana, ywisidÿÿna heto-ò. Ibutumy he iny ralore, soldado wedu mahãdu, iny ityhymy rÿira mahãdu, ibutumy raloralore. Tai tahe Festu Paulo didyde. Tahe rarybere: ²⁴ —Iòlò Agripa, ibutumy ka wadee ijohonadu-wana, ka hãbu heka ibutumy iny he irubudÿÿmy he idi rÿireri, judeu mahãdu kaki tule Jerusalê mahãdu. ²⁵ Jiarÿ rahòtynreri aõ heka riwinyòhyre tai rurukre wahe. Tai iòlòtyhy-ò rakremy heka ratxireri. Ariteònykre nomy dori tii ratxireri. ²⁶ Aõbo tamy ariritinykre. Aõ heka waritidÿÿkõnare. Aõ dori riwinykõre. Tai redyleri adee iòlò Agripa. Tamy juhu boholakre. Iribi tahe wadee manarybekre aõbo ariritinykremy. ²⁷ Timy kÿny wateòdÿÿkõna uritere òhynaòhòkÿle Iòlòtyhy-ò ariteònyòtyhy.

26

¹ Tahe Agripa Paulo-ò rarybere: —Aõwaxiny belyykre ai-yyumy. Paulo he tebò riukore he rarybekremy.

² Wadeysamy he watxireri, Iòlò Agripa. Jiarÿ dori ix-imy arelyykre ako. ³ Tule kai dori ibutu judeu bede ywina teeryte. Ibutu lahi rybe teeryte. Bodoholakre inihe wadee, ywina-di. ⁴ Tiiemy uladule aratyritinyde aõma judeu òbitina-di. ⁵ Judeu mahãdu kia rieryre. Txu rexidelenyre juhu judeu mahãduy-ki, idi tahe Jerusalê-ki ratyritinyre. Jiarÿ fariseu mahãduò òbiti jiarÿ rare. ⁶ Kia rybe òraru-ki wiji ywisidÿÿna-ki rãire. Jiarÿ dori retyhynywãhãre aõbo Deuxu inytyby-ò rarybere. ⁷ Jiarÿ Deuxu rybe òlòna reraòwãhãre. Tule judeu ijoi riraòmyhÿre, waòinatxi reurò ijoi mahãdu. Tii-boho Deuxumy reàlãmý raremyhÿ, rummy, txumy. Iòlò Agripa, kia raròsòna òraru-ki judeu mahãdu wadee aõbina binamy rarybemyhÿre. ⁸ Rubu-ribi ixixana jiarÿ retyhynymy hÿre. Araÿraxikre iòlò. Kia aõbohe wadeòsana raremy kaiboho tahòtintenytere. Deuxu heka ixbyby iny kidiòkesedÿÿnykre taumy tuedeòna-ò. ⁹ Jiarÿ heka juhú awimý heka aõbina binahakÿ widÿÿ dee rahòtynre, Jesuisi Nazare hãwã ludu dee. ¹⁰ Sõwemy ityhydÿÿdu mahãdu reròtenyre ròtenawo-ò Jerusalê-ki. Dohodÿÿna heto wedu rewawìohenanyre tyriti riwahinyreki. Kia irubudÿÿmy wi risÿnyrenyre, jiarÿ rarybere: —Awire heka birubunybenyke. ¹¹ Jiarÿ heka ityhydÿÿdu mahãdu aõhòkÿmy rotÿÿnykemy wi resÿnyre bede bede-ki. Aõbinabinahãkÿlemy ityhydÿÿdu rerybedÿÿnywãhãre.

Jiarÿ aõnimy reburemy rawãhãre. Resÿbinanyre tahe tii rahenyre irehetyhytyhy-ò iwitxira hãwã-ò. ¹² Rare heka Damasu hãwã-ò ityhydÿÿdu òrysmy. Jiarÿ tyyritidi rare, dohodÿÿna wedu ritina-di. Tule ibede ywina-di rare. ¹³ Tahe Damasu iòhòmy rareu, loosònaò diwatoosònyde, txu loosòna ratyire ihÿre. ¹⁴ Jiarÿboho rejuxunyrenyire tahe raholare rybeò-ò judeu mahãdu rybe-di rarybereri: —Salu, Salu, aõhereki wexe aõbina binahakÿ tadiwinymahãte wadee wimy aõkõ. Aõbina binahakÿle ixidee tadiwinymyhyte. ¹⁵ Jiarÿ rarybere: —Mowe, Wanyrÿ Tate. Tahe dirawyònyde: —Jiarÿ wa, Jesusi rare. Wadi aõbina bina tewisÿnyte. ¹⁶ Katahe myikre. Adee rehemynreri, aratara ixidee, wadeòdumy mabekremy. Warybeduò mabekre. Ibutumy wamy belyymy mabekre aõhebo adee wiji rotÿÿnyreri. Iribi tasÿ ixityre adee adehemynykre. Tule kia-di marybekre. ¹⁷ Ibutumy asÿ-wana arayrubunykre. Tai ta judeu mahãdu-ò arateònykremy watxireri, judeu mahãdu-ò tule. ¹⁸ Iwese iny ruetà-di rÿira wese tii ihÿre. Kai tamy bitÿnynykre Deuxu aõmydÿÿnana. Tai biruejuakre, rierykremy. Biòbitinykre tamyreny òrarudu roire aõma ixi-txi tõiòti reakremy loosòna-ki rariakremy, Satanasi bedelorohekÿ-ki aõkõ, kia ryki aõkõ rariakremy. Deuxu uri bede ywina rimymyhyÿkre ixidee. Ibutu bede bedemy rÿira waijoimykre. Tyramy taòraru-ribi rÿira, ritamy rÿira, riwatyhynymy rÿira. ¹⁹⁻²⁰ Tai, Iòlò Agripa, iwese warasina-ki riwateònyre wese, retyhynyhyre. Juhuu Damasu hãwã-ki jiarÿ ròhãletere, iribi Jerusalẽ-ò, tule Judeia bede-ki, ibutu judeukõdu mahãdu-ò ròhãletere. Tamy rarybere taòraru ririkemy Deuxu dee kòdòòsekemy. Ixi-txi tõiòti reakremy inatyhymy aõna aõna wiwihikÿ riwinykemy Deuxu dee. ²¹ Tai judeu mahãdu riwamyre Deuxu dohodÿÿna heto-ki, warubudÿÿmy ròhòtinyre. ²² Deuxu tahe wawiòhedÿÿdu ratximyhyre. Tai he rãire wiji ibutu-ò ararybekemy watxiwãhãre, aõma aõbo Deuxu rybedu mahãdu iwese Moisesi rarybere wese tamyreny rarybewãhãre kia ibutumy kanakremy. Kia sohojilemy rarybewãhãre. ²³ Juhutyhy rarybere: —Kristu, rurukremy iribi tahe kedexiakremy rybe loosòna kidiwykremy judeu mahãdu-ò, tule judeukõdu mahãdu-ò.

²⁴ Tahe Paulo iximy rarybereu, Festu ryryre: —Paulo, kai wa itxÿtere. Aõnityhymy tatyritinymahãte. Tai arayky tebinanyta. ²⁵ Tahe Paulo rirawyònyre: —Aõkõre wa, wanyrÿ Festu, bededinodu tyhy. Jiarÿ itxÿte aõkõre. Inatyhyrybemy rarybewãhãre. Warybe awi heka rare. ²⁶ Tule Iòlò Agripa rieryre ibutumy tuu tamy rarybere. Aõ wasina aõkõ rarybere. Iòlò Agripa. ²⁷ Aõbo Deuxu rybedu mahãdu riritinyre aõbo, kai tetyhynymahãte. Reeryre jiarÿ, kai tetyhynymahãte.

28 Tahe Agripa riixãwididÿÿnyre rybe-ribi: —Kai, aõbo, Paulo, aõwesele ityhydÿÿdumy aronykemy wadi tahõtinyte, wadee tarybeteki. 29 Paulo rirawyònyre: —Kohe, wadee awire, kai tulekemy. Ibutumy kaki wawesekemy adi rahõtinyre. Kai tule warybe sõwemy aõbo ada aõkõre aõbo Deuxu bityhynybenykemy watxiwãhãre tule waijohonana-wana. Aõna sohojidile taanamy aõkõ watxireri, wawomati reroti-di taanamy atxiteri.

30 Idi tahe bede dinodu, iòlò, Benise, ibutumy he rÿire ròirenyre. 31 Widee reny wiwesele rõhõtinyrenyrene. Ka hãbu timyhe rubudÿÿona he ròtena-ki irutysyõna he, tii dori aõhe rotÿÿnyòtyhy aõna aõnamy. 32 Tahe Agripa Festu-ò rarybere: —Rikiteònyrenyke idi watxireri, tahe tii inihe iòlòtyhyle rarybekemy ixidi ratxireri. Tai kÿnyhe, txiòinihe, aõkõre.

27

1 Tahe rexiywinymy rexihurenre Italia bede-ò, Roma hãwã-ò aroirenykremy hãwò-di. Tahe ròtenayrubudÿÿduõ tii-wana rakre, irubudÿÿdu renymy. Julio inire. Tii iòlò yrubudÿÿdu mahãdu dinoduõ rare. Ridyrenyrene Paulo ròtena woludu mahãdu-wana. Jiarÿ, Luka tule ihemy rare. 2 Tahe rerònyre yhywydyna lawò-ò. Adrÿmitxiludu tahe kia lawò rare. Tule hãbuõ wawana rare. Aristarku inire. Tii Macedonia bede luduõ rare. Tesalonia ihãwã rare. Tahe hãwò rexihynyrenyrene adòikemy Asia bede-ò. Tahe ròirenyrene. IjõtXu biòwa Sidoma beàbeà-ò rehemynyrene. 3 Paulo taery mahãdu roramy rakemy ratximyhÿre. Tahe Julio Paulo-di itxeredu ririra. Tai tahe Julio awi heka rare Paulo dee. Julio Paulo riywiwinymy idi ratxirerimy ihÿre. Julio Paulo riteònyre titxibo rakelemy. Paulo ery mahãdu aõna aõna tamy riwahinyrene. 4-5 Tahe iribi ròhònyrenyrene. Xibri bedebute roosibymy ralore yhy dori tiribi tiribi reamyhÿreki. Tahe iribi riòlònyrene. Tahe Silisia bede-ribi riòlònyrene, tule Panfilia bede-ribi ijõ bede-ò reronyrene. Tahe Miha hãwã-ò ritehemynyrene Lisia bede-ki. 6 Tai soldado dinodu hãwò nihikÿ riijemyhÿu, ihe-ki roikemy, tahe ijõ-ki rahare Alexÿdria luduõ-ò. Hãwò tahe rexiywinymyhÿre rakremy Italia bede-ò. Tahe wadeereny rarybere: —Borukubenyke yhywydyna lawòro-ò. Tahe ixityre roirenyrene. 7 Sõwemy heka txuu wadireny rÿire. Urihimyòle rexihejiwãhãrenyrene. Isirare heka Kinidu hãwã-ò dehemynysÿ. Ihãrele tahe retehemynyrene Samona hãwã mynatyhyle raròrenyrene. Iribi Kreta bedebute roosibymy ralore yhydori tiribi tiribi reamyhÿreki. 8 Tahe ywimy suò iòlò iòlò adoiwãhãdenyde ihyy tahe retehemynyrene Rywihikÿmy ninadu-ò. Kia heka Laseia hãwã-ribi iòhòre.

⁹ Sõwetyhymy txuu wadireny rÿire yhynihikÿ bina òraru-ki. Inarehe lisina txu-ribi ròhònyre. Tai tahe bededÿÿnana ibutumy roimyhÿre. Tai brebunamy bede roimyhÿre. ¹⁰ Paulo tahe tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho, ka tÿina isiratyhykre inydeereny. Inynonanareny iòhãrure aõna aõna ibutumy inyribireny ituekre, hãwò rabohokre ada ijõ aõbo rikururenkyre. ¹¹ Tahe soldado dinodu Paulo rybe rityhynyõhyre. Yhylawò wedu tòruludu-wana tii rityhynyre. ¹² Yhylawò wedu, tòruludu-wana iwitxiramy røhõtinyinmyhÿre, beòra tai riekòkemy beà dori ibinareki. Ijõ tule tahe roirenykemy ixide ihÿrenyrehemynykemy Fenisia beà-ò. Kia heka Kreta bedebute beàõ rare. Biuweribitya-txi ròromyhÿre, tai awire kia beà, beòra bede riwykemy. ¹³ Ijõ rarybere: —Rikoirenyke, yhy dori rebonyrerì, tamy rekehemyrenykemy. Tahe womatisana riukore. Roirenyre yhy-di. Tahe iòhòmy Kreta bedebute rotÿÿnyra. ¹⁴ Aõwesele heka yhy nihikÿ dehemynde bedebrò-ribi. Kia yhy nihikÿ iraro bedebrò ludu inire. ¹⁵ Ka yhy nihikÿ taruru-di riwyre hãwò nihikÿ. Juhu yhynonana weribi-ò riwisÿnyre. Idi iwo rexierenyre ixinamy riwyre yhyòkesena-ò. ¹⁶ Tahe rehemyhÿre Lauda bedebute-ò iroosibymy tahe ralore. Tai hãwò nihikÿwo-ki hãwòriòre riwyre. ¹⁷ Idi tahe røhõtinyinre hãwò nihikÿ rabòhòke-txi roholarennyre, tai tahe ritaarennyre iwetya-txi. Tahe ruberurennyre, Libiamy ninadu beòlau, tahe welòhòkÿ ritare iribi rexitarennykemy. ¹⁸ IjõtXu roirenyre yhynihikÿ tamy realemy iu, tai tahe aõna aõna-di rehure ibutemy rawetarikemy. ¹⁹ Tasÿ txuõ idireny reare. Idi rehurennyre aõmybo rekoakòmyhÿrennyredi rawetarityhykemy. ²⁰ Txu sòwemy rewyrennyre txumy, tainamy ribi renyõhyre. Yhynihikÿ reamyhÿ. Tai sòwemy ruberumy rÿimyhÿ rubu lau. ²¹ Sòwemy heka bededÿÿnana riwyre roxiòhyy. Tahe Paulo iyrennyki rÿire, tahe tamyrenny rarybere: —Wanyrÿboho, warybe-ò taholaõhytentye Kreta-ribi ròhònyrennyreu. Aratohonyrennyre iribi inyboho kodoikòkemy. Boholabenybe-wana ta inihe aõna itueõhyre. ²² Ihãrele tahe deysana-di adeereny ararybekre. Inyò ruruõtyhy, hãwò nihikÿ sohojile rabohokre. ²³ Jiarÿ dori Deuxu deòdu rare. Kaurumy dori Deuxu ÿju wadee nade. ²⁴ Tahe rarybere: —Paulo, brebuõmy. Kai iòlòko-ò makre. Deuxu dori ruxetòena kidiwahinykre. Tiu heka aruburennyõna aijoi-wana. ²⁵ Tahe wanyrÿboho, brebuõmyrenny. Jiarÿ dori Deuxu retyhynyre, iwese wadee rarybere wese, rarekre. ²⁶ Urile tahe inyboho kiditehemynnydenykre bedebuteõ-ò. Kia tahe Paulo rarybere.

²⁷ Waòinaubiòwa rumy beronihikÿ tya-ki bede riijemy roiremyhÿ. Adria beronihikÿ-ki roirenyreu, tahe rutya-txi hãwò

nihikÿ aõna hydÿÿdu su iòhòmy roholarenyre. ²⁸ Tahe beõ urihixina-di riurihire, wawiò dera urihixinamy beõ riurihire. Idi iko-txi ixityre riurihire tai waiyre dera urihixinamy rimyre. ²⁹ Tahe rahòtinyrenyre manale tai roimyhÿremy. Tai tahe manatisana-di inaubiòwa lòru ludu-ribi rehurenyre. Iribi rexitòenyre wylemy txuu kanatÿnykemy. ³⁰ Hãwò aõna hydÿÿdu mahãdu hãwò riòre riwesere bera-ò. Idi risÿnyre ijõ manatisana ritidikremy hãwò jura-ribi. Urile tahe rahenykremy ròhòtinyre. ³¹ Paulo tahe rierymyhÿ tahe soldado wedu-ò rarybere: —Soldado mahãdu tule roholare: ³² —Hãwò aõnahydÿÿdu mahãdu hãwò nihikÿkÿro-ki rariòrenykeki, kaiboho atuerenyke. Tai tahe soldado hãwò riòre reroti riàrore tahe resere bera-txi rahenyre. ³³ Txuu iòhòmy natÿnyde, tahe Paulo tamy rarybere: —Wiji waò inaubiòwa txummy kaiboho teraòtenyete tabyretenyòhy. ³⁴ Ijõ birÿsÿbenyke, arurureny rexiòlònykemy, kaibohoò dori burubenyòtyhy. Aradeti sohojiò tiu iòòtyhy. ³⁵ Rarybemy rahudi tahe, paõ sohoji Paulo rimyre. Ibutura-ò Deuxummy realàre. Idi tahe paõ riorore, riyre. ³⁶ Ijõ reny reysarenyre, taita tule riyrenyre. ³⁷ Tahe 276 iny hãworo-ki roirenyre. ³⁸ Tahe ibutumy iwo rihyrenyre tahe maixòmo wesena-di rehurenyre hãwò nihikÿ rawetarinykemy. ³⁹ Bede ratÿnyreu, inyò rieryòhyre titxiribibo nade. Tuu robirenyre iworywo-ki ÿnyra tai roimyhÿremy tahe inyò rieryòlemyhÿre. Widee raryberenyre: —Rikirònyrenyke hãwò-di iwo-txi. ⁴⁰⁻⁴¹ Tahe manatisana riukòrenyre tahe welò riderenyra hãwojura-ò iraròsòna riesere. Tahe ritelenyre ralòkemy. Urile esetere tiò tiòle hãwò ridymyhÿ beõ òhòkÿle idi rehure rorokòhòkÿle, rimyre taile òbò hãwòlòru ribohonyre. ⁴² Soldado mahãdu ròhòtinyre ròtena mahãdu rahenyketxi. Tai rirubunykemy ròhòtinyre bede-ò robunyke lau. ⁴³ Soldado wedu tahe Paulo ritòenyre rubu lau, tai tahe riteònyre rirubunyòhyre: —Tibo alobueryre, juhoo suò rakemy, soldado wedu kia rarybere. ⁴⁴ Tibo alobueryòke tahe òwòru àre hãwò-ribi rimymy idi rakre. Kiamy heka ibutumy retehemynyre su-ò, inyò ruruòhyre.

28

¹ Tai tahe taisÿdu mahãdu-txi rekoare. Tii bedebutenimy inydee relyyre. Malta heka inire. ² Biu riwasebenyrenyre yhyjutyty riwasarenyre. Tai tahe tiiboho heòty riworonyrenyre wahetònarenymy. Tiiboho riwawisinanyrenyre awimy wadireny roiremyhÿ. ³ Paulo hee ributunyre heòtyworonamy. Idi rehureu, hemylala he wo-ribi heòty lau ròhònyre, tai ruruare Paulo debò-ki. ⁴ Tusÿdu mahãdu tuu robire tahe rarybere: —Ka hãbu

rubudÿÿdu òsÿny rare. Tii heka ruruõre bera-ò, ka tahe kidiòwynykre inyõ òsÿny rirubunyreki wahe, rurukre heka. ⁵ Paulo tahe hemylala tebò-ribi riatyre heòtyru-txi. Ta aõhòkÿmy rotÿÿnyõhyyre. ⁶ Tahe imahãdu idi retehemy rÿimyhÿ tarubulemy resekeò, ada tebò ratarinybohokeò aõbo. Sõwemy riraðre, aõhebo rotÿÿnyke, tahe aõkõhyyre. Tai tahe iwitxiramy rõhõtynyrenyre: —Tii deuxuõle òsÿny ratxireri. Tiiboho raryberenyre kia.

⁷⁻⁸ Hetoõ tai iòhòmÿ rÿire, Publio iwedure. Tii heka ityhy rare iwedu rare kabedebute-ki, tii bedèòtiidÿÿna rare. Tai taheto-ò riwadyrenyre. Awihyyle wadireny raremyhÿ. Publio tyby tahe rubunamy rurumyhÿ. Busu-di ratximyhÿ. Tai tahe Paulo iroramy rare. Tebò ityre ritidire, rexitòenyre, tahe riteytenyre. ⁹ Tai tahe ibutumy bedebute ludu webinadu Paulo dee wii rotyre. Ibutumy reyterenyre. ¹⁰ Tai tahe uriiõno inydeereny riwahinyre aõna aõna. Sõwemy rÿsÿna hãworo-ò rahyre inydeereny. Kia hãwò beðra bedè kia beà-ki riwyre.

¹¹ Txuòkuro hãwò ni rare. Kia ni ihiju rare. Ideuxu ritxoo inatxi rare. Hãwò Alexÿdria hãwã ludu rare. Tahe rahònyrenyre. Inataõ ahãdumy bedè wadireny rÿidi. ¹² Sirausa hãwã-ò retehemynyre. Tai tahe inataõ txumy wadireny rÿire. ¹³ Iribi tahe Rejio hãwãmy rekoarenyre. IjõtXu tahe Pozuli-ò reòlònyre. Inatxi txu-di retehemynyre yhy ibòò-ribi debonydekì. ¹⁴ Tai seriòreõ ratximyhÿ. Tiiboho rexitòenyrenyre tii-wana ratxikemy debòinatxi reurò txumy. Kiamy heka Roma hãwã-ò roirenyre. ¹⁵ Roma ityhydÿÿdu mahãdu roholare jiarÿboho retehemynrerimÿ. Tai tahe doidenyde Apio hãwã ube-ò. Tule aõ-di ijohona Heto Inataõ hãwã-ò doidenyde. Paulo tiiboho robireu, Deuxu reàlàmyhÿ, reysamyhÿre.

¹⁶ Tahe Roma hãwã-ki Paulo ixideewimÿ rasÿnyre. Urile soldadoõ aõu aõu tii-wana ratximyhÿ.

¹⁷ Inataõ txumy bedè idi rÿidi, Paulo ributunyre judeu mahãdu dinodu. Wii ributunyre, tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho, waseriòreboho, jiarÿ aõ rewinykõre waijoi Judeu mahãdu dee. Tule lahirybe õnosõna ratyre aõ rewinyõhyyre. Ihãre judeu dinodu riwamyre. Tahe diwahinyde Roma dinodu mahãdu-ò. ¹⁸ Tiiboho heka riwatÿÿraxinyre ibutumy. aõ heka waki ibinamy rahaõhyyre. Tai tahe riwateònyrenykemy ratxirenyreri. ¹⁹ Waijoi tahe Judeu ijoi heka waòludureri. Tai tahe Iòlò-ò jiarÿ rarybere arakemy. Aõ dori waijoi dee waòraruõre. ²⁰ Tai heka arabutunyre, warybe-ò bohòlabenykemy, wadi retehekemy womati reroti-di riwataataara. Judeu mahãdu raròsõna òraru-ki kawesemy watxireri. ²¹ Tahe judeu dinodu mahãdu

rirawyònyre: —Aõkõre, inyõ rehemynyõre Judeia bede-ribi. Ijyybinamy umy relyyõre. Inyseriõre mahãduõ kaò dehemynyõde. ²² Aroholarenykemy timybo tahõtinyinmahãte-ò. Ity-hydÿÿdu mahãdumy dori ibutumy aõbinahakÿlemy rarybereri. Kia judeu mahãdu dinodu raryberenyre.

²³ Tahe riywinyre itxu Paulo rybe-ò ijohonamy. Idi tahe Paulo heto-ò sõwemy iny doidenyde tamy roholakemy. Tii Deuxu ijyy ritÿÿnyre ruidiu rexidelenyde, txioromy rexihure Moisesi Tyyriti ritÿÿnyre tule ijõ rybedu Tyyriti-di ritÿÿnyre, iwese Jesuisi Iòlòtyhy kanatxikre wese kabede-ki. Kia Jesuisi aõmydÿÿnanamy ritÿÿnyre. ²⁴ Ijõ roholare aõmybo Paulo rarybereò, Jesuisi rityhynyrenyde. Ijõ tahe aõkõre, rityhynyõre. ²⁵ Ijõ teramy reare. Rÿire, ròhònykremy. Tahe Paulo tamyreny rarybere: —Deuxu Tyytybytyhy booreny dee rarybere Isaia tyyriti-ki. Awimy rare. Kawese roire:

²⁶⁻²⁷ —Makre tamy marybekre: —Boholabenyke, ta tiu aerysyrenyõna. Betehekre arue-dí, ihãre tahe aerysyrenyõna. Iruereny, iraykyreny, tõhõtireny ritòbònymahãrenyde. Tai tiu tiiboho robirenyõtyhy, rieryrenyõtyhy, roholarenyõtyhy. Tai diwatyhynyõhyymyhÿde. Tai heka iòraru-ribi ariteytenyõkre.

²⁸ Bierymy boibeke Deuxu tarasana judeukõdu mahãdu-ò rare. Tiiboho dori roholarenykre. ²⁹ Paulo tarybe rahudi tahe, judeu mahãdu ròhònyrenymy sõwemy widee rarybemyhÿrenyde.

³⁰ Roma hãwã-ki Paulo rasÿnyre inatxi beòramy tahetohuòtenawo-ki. Ibutumy heka dÿÿraximy iheto-ò rehemynyrenyde, Paulo ridyre tamy rarybekremy.

³¹ Deuxu Iòlònamy Paulo iruru-di relyyhyymyhÿre. Inynyÿ Jesuisi Kristu aõna aõnamy rierynanymyhÿre. Tiu inyõ aõhõkÿmy risÿnyõmyhÿre Paulo rybe xãwikemy.

Roma Paulo Ryberiti Roma mahãdu-ò

¹ Paulo jiarỹ rare, tyyritiwidỹỹdure wahe. Jiarỹ heka Jesuisi Kristu deòdu rare. Tii riwatara rybe tỹnydỹỹdumy ararekremy. Deuxu Rybewihikỹ wahidỹỹdumy ararekremy. ² Juhuu dori Deuxu rarybere Rybewihikỹ riwahinykemy. Deuxu rybedu mahãdu kia rybe riritinyre, Ritidỹỹnatyhy-ki. ³ Kiamy heka Deuxu Riòre rybe tyhydỹỹnamy rarybere, Davi riòre riòkòreõ wahe. ⁴ Deuxu Jesuisi Kristu rubu-ribi riixixadỹỹnyreu, tariòremy tahe riteòsinyre rurunatyhy-di. Jesuisi tahe inatyhymy Inynyrỹ ihỹre. ⁵ Tii ruxetòena inydeereny riwahinyre. Irybe òraru-ki, jiarỹboho aròirenykemy watzireri. Ityhyna aritỹnynykemy judeukõdu mahãdu-ò, tai tiiboho rityhynyrenykyre. ⁶ Kaiboho tule judeukõdu mahãdu atxitenyteri. Tahe Deuxu ityhydỹỹna mahãdu atxitenyteri, Jesuisi Kristu ijoimy rỹirakemy adeereny rarybereki. ⁷ Ibutumy adeereny warybe rewahinyre, Kia Deuxu taijoimy remyremy mahãdu wahe. Ruxetòena, ywina-wana adeereny-ò kanakemy watzireri, Deuxu inytyby-ribi tule Jesuisi Kristu iny wedu-ribi. Tii dori adeereny irybe riwahinyreki.

⁸ Umyreny Deuxu-ò reàlamahãre, atyhynareny-ò iny ibutumy roholamyhỹreki. ⁹ Deuxu-ò rexitòenymahãreu, anirenymy rarybehymy watziwãhãre. Kia heka Deuxu rieryre, waworibityhy tahe jiarỹ Deuxu deòdumy rare. Iriòre Rybewihikỹ-di wahe. ¹⁰ Jiarỹ rexitòenyhy watziwãhãre arorarenymy arakemy Deuxudeewikeki. ¹¹ Umyreny arobikemy watzireri, tai adeereny arelyykemy aõmydỹỹ wihikỹõ Deuxu Tyytybytyhy. Tule kaiboho wadee tuu belyybenykre. Tai tahe atyhynareny-ki ityhymy relekre. ¹² Jiarỹ arawiòhenanykemy watzireri, tule kai biwawiòhenanykemy watzireri. Tai rikexideysanytyhykemy inatyhyna-ò. ¹³ Sõwemy heka arahyykemy watziwãhãre arorarenymy. Iribi nohõti losaõmy tahe wadi rarurunymyhỹre aõbo, riwateònyõhyymyhỹre heka. Jiarỹ Deuxu dee waaõmysỹdỹỹna awikemy watzireri ayreny-ki. Tai kaiboho ako-ò boikemy wadee awire, iwese ijõ judeukõdu mahãduko-ò ararybekremy watzireri wese. ¹⁴⁻¹⁵ Tuheka ibutu iny-ò ararybekremy watzireri, hãwã witzira witzira mahãdu-ò, tule. Iny mahãdu-ò aõkõre mahãdu-ò tule. Tuu ariwinykre ibutumy iny-ò, iny bedeeryrenyõ mahãdu-ò tule.

Adeereny tule Rybewihikỹmy arelyykemy watzireri Roma hãwã ludu mahãdu-ò.

¹⁶ Jiarỹ dori Kristu Rybewihikỹ-ki araixỹruõtyhy. Irybe dori Deuxu ruru rare. Ibutumy iny rityhynykeki ritakemy ratxikre. Judeu mahãdu-ò juhuu nade tai tahe iuhe-ò judeukõdu mahãdu-ò. ¹⁷ Deuxu òbitina ratỹnynomy namyhỹde Rybewihikỹwo-ribi. Tyhyna-di ritelenyre tule tyhyna-di ihỹmyhỹre. Inyõ tyhyna-di òbitimy rỹikeki, tii ruruõtyhy, idi awimyy rareki.

¹⁸ Deuxu yarana biu-ribi namyhỹde ibutu òraruna hudunamy. Iwidỹđu hudunamy. Bina widỹđu dori inatyhyna ribinanymyhỹre, raruinymyhỹre Deuxu rybe ribynymyhỹre? ¹⁹ Deuxu eryna ibutumy iny-ò riwahinyre. Deuxule tamy riwahinyre. Tai timybo Deuxu raremy tahe tiiboho rieryhyymyhỹre. Tai Deuxu aõhõkỹmy risỹnymyhỹrenyre. ²⁰ Juhuhukỹle heka Deuxu aõmydỹňnanamy iny robimyhỹre idi tii tyhynamy tule rierymyhỹre itỹnyhỹkỹlemy, irurunahyy wahe. Aõu aõu kia ibutumy iny rierymyhỹre, Deuxu widỹňnamy iny robireki wahe. Tai tiu iny ixitxiõdỹňna. ²¹ Rieryrenyre tii Deuxumyy raremy. Tahe rexiwowydynyõhyre timybo iny Deuxu dee rexiwowydynymyhỹkemy wahe. Tamy àlãnatyhy riwahinyõhyymyhỹre. Idi rõhõtinyinmyhỹrenyre Deuxu irayky rõhõtinyinmyhỹre wesemy idi rõhõtinyinmyhỹre. Irayky tahe reõsamy ratximahãre. ²² Tiibohole bedeerytyhymy ixidi rõhõtinyrenyra. Tahe itxỹtele roire. ²³ Deuxu rubutere rityhynykenawi tahe tiiboho heka ritxoo deuxuõ ireije riwinymyhỹrenyre tatyhydỹňnamy. Ibinamy heka mywese riwinymyhỹre, nawii wesemy, irõdu wesemy, irõdu bedemy riradu-wesemy. Rexiõkamy riramy riradu wesemy tahe rityhynymyhỹrenyre.

²⁴ Deuxu heka òraruna-ò riwahinyrenyre, itxỹtenareny òraru-ki. Iny òta òtadu mahãdu heka wiwanale aõõta ixỹruna riwinymyhỹrenyre. ²⁵ Deuxu inatyhyna dori tiiboho riwiurõnyra ruina-ò. Ritxoo dee rexitõdenyrenyre, aõbo Deuxu riwinyre, kia. Deuxule iny reãlakõmyta ratximyhỹrenyre.

²⁶ Deuxtutyhy tahe rityhynyõhyre, Deuxu ibutu widỹđu tiu riteãlãnomy rakonananyõtyhy. Kia òraru-ki òtaõtana nade. Hãwyy, hãbu-wana aõkõ roimyhỹre wideele heka aõhebo rotỹňnymyhỹre. Kia heka òbiti aõkõ rare. ²⁷ Tule hãbu, hãwyy-wana aõkõ rõimyhỹre, wiwanale aõhebo rotỹňnymyhỹre. Òbiti aõkõ heka kia rare. Riwyrenykre kia òraru õwydỹňna, aõhõkỹmy dỹňnana wahe. Iny sohoji sohoji taaõbina ixỹruna òraru-ki ixidee rimykre.

28 Tõhõti heka Deuxu-txi reaõhyymyhÿre. Tai tahe timybo ixideewimy riwinyrenykemy roirenyre Deuxu-ribi. Tahe riwinyrenyre ibutumy aõbina binahakÿle. 29 Aõimy aõko ratximyhÿre aõbina bina-di roiremyhÿ: òtaõtana-di, aõbina binahakÿ-di, aõikõkõ-di, rarekemy ixidee ririmyhÿre, teramy heka rÿira. Ihãru-di rÿira iny rubudÿÿmy dori rõhõtinyinmyhÿre, rarybehymy ratxirerimy ihÿre, ruidu nihikÿ ihÿre, ujõmo-di rÿira. 30 Aõbinamy inymy rarybemyhÿre, Deuxu derare, ix-iluulerenyre, rexityhynymyhÿre, òraru tÿmyra riwinyrenyre, tyby tadi-wana rityhynyõhyyre. 31 Irybe sohoji aõkõ heka rare. Iluunaõre, ibinatyhyre, inydee iruxetòeõre. 32 Deuxu rarybere: inyõ kia riwinykeki heka ruruke. Tiiboho kia rieryrenyre. Ihãre tahe aõhebo rotÿÿnyre. Kia sohojile aõkõ. Reysarenymyhÿre iny wixira iherenyki aõhe rutÿÿnykreki.

2

1 Tutyhy-ki aõkõramy rybeõmy. Kai dori tutyhyle òraru tewinymahãõte. Inyõ rybemy ywisidÿÿna ijõmy rarybeke-wana ixilemy ywisidÿÿna-ò rexityhenyke. Tii dori kia ibutumy tule riwinymyhÿre ibinamy wahe. 2 Inyõ kia aõbina binahakÿ riwinymyhÿkeki, Deuxu ywisidÿÿna-ò inatyhynalemy tamy kòdòhònykre. 3 Kai tuleke —kiamy biwinykeki, Deuxu ywisidÿÿna-ribi mahenyõtyhy. Kai dori ywisidÿÿdumy texideòsinyte ihãre tahe iòraru wesele tewinymahãte. 4 Deuxu ruxetòena sòwemy adi rexiruxetòenanymyhÿre. Kia-di bexirãhÿkemy adi ratxireri, tiemy ywimy aõna aõna bina riemyhÿre ratximyhÿre, awi heka adee rare. Kai aõbohe iribi õhõti rosakre kia heka arabedeòtiidÿÿnymyhÿre. Arabedewodÿÿnymyhÿre iòraru-ki. Kai aõbohe kia teeryõte? 5 Kai arybedÿÿsaeryõre rybe ijohona teeryõte õhõtìõre. Tai tahe Deuxu yarana ixideele tebutunymahãte. IjõtXu Deuxu yarana txumykreu. Tai Deuxu ywisidÿÿdu òbiti rexitÿnynymy rÿikre. 6 Iny sohoji sohoji taaõna aõna myna aõmy rotÿÿnykre, aõhebo rotÿÿnymyhÿreki wahe. 7 Inyõ aõwidÿÿlemy ratximyhÿre. Tiiboho heka Deuxu wowydyna, Deuxu wohyna, Deuxu loosòna widÿÿmy rarutaamyhÿrenyre. Tule iny rarehykykrena-di rarutaamyhÿrenyre. Imyna Deuxu tamyreny riõkre. 8 Kia ixidile rõhõtinyinmyhÿre mahãdu tahe, Deuxu woxibrunale, yaranale ritakre. Tiiboho dori inatyhyna rityhynyõhyymyhÿrenyre, aõ òbitile aõkõ riwinymyhÿrenyre. 9 Aõhõkÿmydÿÿnana, bedewona kanakre ibutumy aõbina bina widÿÿdu mahãdu-ò, judeu mahãdu-ò juhuu idi judeukõdu mahãdu-ò. 10 Wowydyna, àlana, ywina tahe kanakre aõwiwihikÿ widÿÿdu mahãdu-ò judeu

mahãdu-ò juhu delemy idi judeukõdu mahãdu-ò. ¹¹ Deuxu-ò heka ibutumy iny wiwese rare. ¹²⁻¹⁶ Tii heka aõhõkỹmy risỹnykre ibutumy iny òrarudu mahãdu. Moisesi bedede ywina ihoõrehãrele tii rurukre. Judeukõdu mahãdu heka Moisesi bedede ywina rybe ijõkõre. Tahe bedede ywina iny rierykeki, idile Deuxu iòraruna riywinykre. Inyõ Deuxu bedede ywina rybe roholare tahe rityhynyõre, kia tahe Deuxu dee ibinatyhyre. Ibutumy kia iny rurukre, òtỹỹ iraykywokile aõbo ibinare, aõbo òbitire rierymyhỹreki. Deuxu bedede ywina wesemy heka iraykywo-ki ratximyhỹre. Iraykywydyna rexinohõtinymyhỹre ada dexiòbitidỹỹnmyhỹde, Rybe wimy rarybemyhỹre Jesuisi Kristu heka hãbu aõmydỹỹna ritỹnynykre imyna timy rarekremy. Deuxu dori iteradỹỹdure.

¹⁷ Kaiboho, judeu mahãdu, texinohõtinytenyta ibutumy awiremy aDeuxureny-wana. Tii adeereny bedede ywina rybe riwahinyreki, tii abiòwatyhy rareki. ¹⁸ Kai heka aõbo Deuxu-ò awire teeryte. Aõbo ibinare, teeryte. Uladuule ibede ywina rybe teeryte, tai òbitityhyle adeereny awire. ¹⁹ Kai Deuxu-ò nonana bitỹnynyke iny ruetã mahãdu-ò dori, kia teerytyhytenyteki. Ixi-di tahõtinytenyteki. Iwese, kaiboho loosõna wesemy toitemahã ixi-di tahõtinytenyte. ²⁰ Tule kia ixi-di tahõtinyamahãte. Kai bedede erydỹỹdukõdu mahãdu erydỹỹdumy atxiterimy ixidi tahõtinyamahãte. Uladu erydỹỹdumy atxiterimy ixidi tahõtinyamahãte. Kai bedede ywina rybe tyyritiõ dire. Kia adee ibutumy inatyhyna rare bedeerydỹỹna. ²¹ Kai iny erydỹỹdumy atximahãte. Timyrekibo kai texierynanyõmahãte. Kai wasimy aõkõ tõerydỹỹnanymyhỹte. Timyrekibo tawasinymahãte. ²² Kai hãwyy òta aõkõ tetỹnynymahãte. Timyrekibo kai tuu tatỹỹnymahãte. Suritxoo dee àlàna deramy iximy tarybemahãte. Aõherekibo erydỹỹ-ribi aõmydỹỹnana tewinymahãte. ²³ Kai bedede ywina rybe luumy iximy tarybemahãte. Kai Deuxu-di texixiwedenymyhỹte. Ihãre tahe bedede ywina rybe tetyhynyõte. Kiawese Deuxu texirudỹỹnmyhỹte. ²⁴ Iwese juhUU riritinyre wese wiji roimyhỹre: —Aòraru-ki tahe bedemy iny rỹira Deuxumy aõna aõnabinamy rarybemyhỹre. ²⁵ Kai bedede ywina rybe bityhynykeki, õtyky resynadike, awire judeu mahãdu dori rare. Tahe bedede ywina rybe bityhynyõkeki, õtykyresyna adee aõ aõkõre. ²⁶⁻²⁷ Iwesetyhylemy iny rare tõtyky resynaõ mahãdu. Tiiboho bedede ywina rybe rityhynykeki, tõtyky resyna-di mahãdu wesemy roirekre. Judeukõdu mahãdu heka bedede ywina rybe rityhynykeki, kia adee ixỹruna rare. Kaiboho dori Deuxu bedede ywina rybe tetyhynyõte õtyky resyna dire hãrele. Bedede ywina rybe dire hãrele. ²⁸⁻²⁹ Inyõ

judeu mahãdu wesemy ihÿre. Ihãre tahe judeu mahãdu inatyhy aõkõ rare. Tõtyky resyna-di judeu mahãdu inatyhy aõkõ rÿira. Judeu mahãdu inatyhy tawokihyyle kia idi rÿira. Iwesele notyky resynadÿÿna kia rÿira. Inywokihyyle rare. Aõ bede ywina rybekile aõkõ tuu rÿire inyrayky wydynamile kiawesemy inyõ rÿira. Hãbu-ribi wowodynamy ritaõtyhy. Deuxu ribile ritake.

3

¹ Tibohe judeu mahãdu deewinare. Notyy resynale tamywina. Kia aõbo ibuturatyre awire judeu mahãdumy rareki? ² Inatyhy rare, sõwemy, Deuxu dori tamy juhu Ritidÿÿna riwahinyre. ³ Inyõ rityhynyõre-wana kia ri-wiurõnyõhyymyhÿre Deuxu heka òbiti rare. ⁴ Inatyhy urenanamy Deuxu raremyhÿ. Iny mahãdu tahe roidumy rÿiramyhÿ. Iwese ritina-ki roire wese Deuxumy rarybereri: —Kai arybe òbitina-di atximahãte urenana wahe. Inyõ araurihikeki, kai inatyhyna-di biòlòdÿÿnykre. ⁵ Inyboho òbiti aõkõ roire. Kia tahe Deuxu òbitina riteòsinyre. Timykibo Deuxu inydee aõhõkÿmydÿÿnana riwahinykre. Mobo heka kia òbitimy aõkõ rarybekre. Jiarÿ hãbu rayky-di wese rarybereri. ⁶ Kia òbiti rare. Kiaweseõkeki timybo Deuxu bede aõhõkÿmy dÿÿnana riwahinykre. ⁷⁻⁸ Kai tarybete: —Jiarÿ raruiru. Urile kia Deuxu inatyhyna reteòsinyre. Aõherekibo Deuxu aõhõkÿmy riwasynyre. Kiarybe iwitxira rybewesemy rare: —Ibinamy rakatximyhÿkeki, awihikÿ kia-ribi ròhònykre. Aõkõre, kiamy rybedu mahãdu aõhõkÿmy dÿÿnana ritamyhÿkre. Kia riki wamy rarybere, ruimy wahe.

⁹ Aõhe aõbohe, inyboho aõbo inywitxira-ribi awityhyrenyore. Aõkõre. Jiarÿ reteòsinymahãre ibutumy judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu ibutumy òrarudu roire. ¹⁰ Kiamy Tyyriti-ki roire: —Tiu heka inyõ òbitiõre. ¹¹ Inyõ heka Deuxu rieryõhyymyhÿre. Timy heka riòryõhyymyhÿre. ¹² Ibutumy iny rexiònononymyhÿre Deuxu-ribi wahe. Aõmy aõkõ tiiboho rexiwinyrenyore. Iny riuheõhyymyhÿre aõbo awiré. Sohoji aõkõ aõhebo rotÿÿnyre aõbo awiré. ¹³ Ibòtòijò heka rubuwabede iraymy roimyhÿre ròwese rare. Tiiboho iny itxenadÿÿdu rare. Irybe heka hemylalatyhyju wese rare. ¹⁴ Aõbina binahakÿlemy heka inymy rarybemyhÿre. ¹⁵ Iti heka teyrewere rare hãlubu txiwimy iny rubudÿÿmy tule. ¹⁶ Titxibo ramyhÿre-wana heka aõbina binanale riwahinymyhÿre, aõhõkÿle ririmyhÿre. ¹⁷ Tiiboho dori ywimyno rieryõmyhÿrenyore. ¹⁸ Deuxu lau heka ruberuõtyhymyhÿrenyore, Deuxu rityhynyõtyhy.

¹⁹ Bede ywina rybe heka tatyhydÿÿna mahãdu-ò diòde. Kia tahe inyboho rieryrenyre. Tai heka iny rexitxiònyòtyhy Deuxu-ò. Tai heka ibutu dee aòhòkÿmy dÿÿnana-ò riywinymy rÿikre. ²⁰ Bede ywina rybe-ribi iny ibutumy rieryre ibinamy ratxireri. Inyò heka bede ywina rybe heka rityhynyòhyyre. Tai tahe inyò kia-di rexitaòtyhy iywina òraru-ki.

²¹ Wiji tahe Deuxu òbitina ratÿnynymy ihÿre bede ywina rybe-ribi lahiximy. Ihetxiu rybedu-di kia ritÿnynymy ihÿre bede ywina rybe ritina-di. ²² Deuxu riòbitidÿÿnyra. Ibutumy Jesuisi Kristu tyhydÿÿdu kanakre. Deuxu dee òdori ibutumy bede bede ludu wiweselere. ²³ Ibutumy raòrarunymyhÿre. Deuxu òbitina tamy rauhenymyhÿre. ²⁴ Deuxu taruxetòena-di ibutumy riòbitidÿÿnyre Jesuisi Kristu tarasadureki. Tii iny-ribi iòwydimy aò rexitòenyòhyyre. ²⁵ Deuxu Jesuisi-di rubuna iny òraru riixãwididÿÿnyre iòwy tii riòwynara, iny kamy rityhynkemy. Kawese-ki Deuxu òbitina ritÿnyryra. Juhuu Deuxu iny òraruna-ò reteheòmyhÿre aònityhymy iy-wisidÿÿna direki. ²⁶ Tahe wiji inyòraru-ò retehemyhÿre ri-ixãwididÿÿnykemy. Tai tahe tii òbitire tule Jesuisi Kristu tyhydÿÿdu òbitidÿÿdure. ²⁷ Mobo Deuxu-ò rarybekre jiarÿ awiremy? Aòkòre, inyò rarybeòtyhy. Bede ywina rybe tetyhynyòte. Deuxu iny òbiti widÿÿdure, ibede ywina ywidÿÿ aòkòre. Inatyhynadile awityhymy iny rare. ²⁸ Kiamy tahe raraykynyre iny ityhynadile riòbitidÿÿnyke bede ywina rybe ywidÿÿ aòbo? Aòkòre! ²⁹ Deuxu aòbo, judeu mahãdu Deuxu sohojile rare? Aòkòre, judeukòdu mahãdu-ò tule Deuxu ihÿre. ³⁰ Deuxu sohojile rare. Iny wiwanale riòbitidÿÿnykre judeu mahãdu judeukòdu mahãdu-wana. Ibutumy ityhyna òraru-ki riòbitidÿÿnyke.

³¹ Ityhyna aòbo bede ywina rybe riixãwididÿÿnyra? Aòkòre, bede ywina ihãre rÿire.

4

¹ Timybo ararybekre inytybyreny Abraòmy. ² Aòbo riwinyre aòkò idi rexiòbitidÿÿnyre. Tai tahe rexitihynyke in-yko-ò. Tahe Deuxuko-ò aòkò. ³ Kamy heka Ritidÿÿna-ki roire: —Abraò heka Deuxu rityhynyre taile tahe rexiòbitidÿÿnyre. Deuxu dee tii òbitityhy rare tii rityhynyrekile. ⁴ Iny aòmÿsÿdÿÿdu raòwymyhÿke iaòmÿsÿdÿÿna myna. Urimy aòkò òdori raòwymyhÿre taaòmÿsÿdÿÿnaòwyle òdori ritamyhÿre. ⁵ Inyò rityhynymyhÿkeki, tii òbitina ritamyhÿre Deuxu-ribi. Deuxu òdori òrarudu mahãdu òbitina widÿÿdu rare. Kia uriòno rare. ⁶ Davi heka juhuu riritinyre iwese teysatyhymy iny rarekremy wahe. Deuxu òdori òbiti mahãdu dee riraykydÿÿnyre òbitimy roirekemy. Tii ixidee aò riwinyòre.

Davi kiawese riritinyre: ⁷ —Teysatyhymy iny rÿirakemy Deuxu iòraru riixãwididÿÿnyreu tōhōti-ribi iòraru rosakeu. ⁸ Teysatyhymy iny rÿirakemy iòraru-txi Inynyryÿ nohōti ijeraōmy ihÿkre. ⁹ Deysana aōbo judeu mahādu sohojile riteysanymyhÿre ida judeukōdu mahādu tule. Tulere! Inyboho dori rarybere: —Abraō tyhynale tamy òbitina diwahinymyhÿde. ¹⁰ Tiubo tahe Abraō òbitina ritare notyky resynako-ki ada ihewo-ki aōbo, ikoure. ¹¹ Juhuu dori rityhynyre idi ta notyky resyna tamy nade kia tyhyna Deuxu-ò riteòsinyreki. Tai tule òbitina Deuxu tamy riwahinyre. Kia butu tyhydÿÿdu tyby wese rare, Judeukō mahādu wahe. ¹² Notyky resynako-ki òbitina ritare. Tōtyky resyna-di mahādu tyby wesemy riki Abraō ratximyhÿre. Tiile tōtyky resynakō-ki Deuxu rityhynytyhymyhÿre. ¹³ Deuxu Abraō-ò rarybere tii ibutu bede bede wedu wesemy ratximyhÿre iriòre iribi rimyky. Tahe bede ywina rybe òraru-ki aōkō tuu ihÿre, ityhyna òbitina òrarukile wahe. ¹⁴ Bede ywina rybe-ribi tybie tahe itarasadumy ratxikre, tai tahe inatyhyna aō aōkō rare. Aōbo Deuxu rarybere aōmy aōkō rare. Tahe roirekre. ¹⁵ Bede ywina rybe dori Deuxu aōhōkÿmy dÿÿnana diòde iny ribedeerynykemy. Teysana aōkō wahe. Bede ywina rybekōki, timyki iny aō ityhynyōna. Bede ywina rybe ijōōre-wana òraruna ijōōre. ¹⁶ Tahe inatyhyna-di sohojile iny aōna aōna wiwihikÿ ritamyhÿke. Tai iruxetòena-ribi nade. Tahe aōmybo Deuxu rarybere ibutu riòreriòremy tuu rÿikre. Bede ywina rybe mahādu tule bede ywina rybekōdu mahādu-wana wiwana Deuxu rityhynyre. Abraō riòre wesemy ibutumy tai inyboho roire. ¹⁷ Iwese Ritina-ki roire wese: —Jiarÿ aratare ibutu inytyby wesemy mabekemy. Ibutumy iny rityhynyre-wana, iwese Abraō rityhynyre wese, iwese-ki Deuxu ritake. Deuxu tahe rubu mahādu riixixanymyhÿre rubu-ribi. Tii rarybekeu aō aōkō aōwesele tii aō heka rare. Tii rarybere tule riwinyre. Abraō heka Deuxu rybe rityhynyre. ¹⁸ Timy heka rariòrenykemy ixidee rōhōtinyōhymyhÿre. Deuxu dori tamy rarybere: —Kai heka ariòkòrereny sōwemy atximyhÿkre. Kai hāwā hāwā tybymy mabekre. ¹⁹ Abraō tatyhyna ritxiōnyōhyre. Timy heka 100 beòramy idi ratximyhÿre, ixāwire uladu-ribi ramatuarinyreki. Tule ihāwyy Sara iuladu herina-di kōremy rōhōtinyre. ²⁰ Timy heka ritxiōnyōhyre Deuxu Rybe. Rityhynymyhÿre Deuxu deālana riwowydynyre. ²¹ Tii heka rierymyhÿre Deuxu irurudire irybe wesemy aō rÿikemy. ²² Tai tahe Deuxu tamy òbitina tamy diwahinyde. ²³ Aō iòraruki aōkō kia ryberitina awimy raeryre, tamy sohojile aōkō dori rarybere. ²⁴ Iny òraru-ki tule kia tuu roire. Iny tule inatyhyna-di òbitina

ritakre. Inyboho dori rityhynymyhÿre, Inynyrÿ Jesuisi rubu-ribi ixixana widÿÿdu Deuxu raremy. ²⁵ Jesuisi iòludu-ò iwahidÿÿmy rara inyòrarureny-ki tai rurure. Tahe iny òbitina wahidÿÿna-ò diixixanyde rubu-ribi.

5

¹ Jesuisi tyhydÿÿ òraru-ki Deuxu inyboho rimyrenyre. Idi awimy rokoirekremy tii-wana, Jesuisi Kristu-wana wahe. ² Deuxu ruxetòenawo-ki inyboho rotamanymyhÿrenyre. Jesuisi Kristu tyhydÿÿna òraru-ki tamy rotamanymyhÿre. Deuxu loosòna worojuxana-ò-di rokoirekre. Tai inyboho reysamy ihÿre. ³ Inyboho bedewona-di hyy ihÿrenyre. Ihârele tahe inyboho teysarenyre. Kia dori iny riwiòhenynymyhÿre raròsòna ijòdikemy ruru inydeereny riwahinykemy. ⁴ Inyboho riki-ijerenyhyykeki, Deuxudeewimy rikiwinyrenyke. Deuxudeewina rikiwinyrenykeki, raròsòna rikitarenykre. ⁵ Iny raròsòna tarasana aòkòkeki, uritere rakabedewoòtyhy, Deuxuluuna dori inywo-ki ratxireri. Deuxu Tyytybytyhymy inydeereny wahidÿÿna rare. Tii dori inyworeny-ki Deuxuluuna ritidire. ⁶ Iruru-òmy inyboho roiremyhÿre awimy riwinykemy. Tai tahe Kristu inydeereny, inyboho ibinare hâre rurure, Deuxudeewireu. ⁷ Isirare iny-ò hâbu òbiti dee ruruke. Tahe hâbu wiwihikÿ dee òsana iny rurukre, kia heka iruta-òre. ⁸ Deuxu tahe luunatyhy inydeereny dite-ònyde. Iny òrarudurenyre hâre, Kristu inykireny rurure. Juhuu heka inyboho òrarudu roire. Ihârele Deuxu taluuna nihikÿ inydeereny dite-òsinyde. Tai heka Kristu inyòrarureny-ki rurure. ⁹ Irubuna òraru-ki heka Deuxuru-ò inyboho òbitimy ihÿrenyre. Irubuna tahe kia riwinyreki irumy inonana tahe iratyre rarekre inydeereny wahe. Deuxu ykarana-ribi Kristu dori iny ritamyhÿre. ¹⁰ Juhuu Deuxu òludu inyboho roire. Tahe wiji ibi-òwamy inyboho roire, iri-òre iny òrarureny-ki rurureki, wahe. Wiji tahe rybe òludu mahâdu-ribi wiutàdànamy rÿire. Ibutu kia heka Kristu òraru-ki sohojile ture. Tai iny teysamy roire Deuxu rityhynyreki. ¹¹ Inyboho heka iwitxira Deuxu-wana ratximyhÿrenyre. Tai tahe reysamy ratximyhÿre. Inyboho Deuxu bi-òwamy ratximyhÿrenyre. Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki heka ture.

¹² Hâbu sohoji òraru-ki òraruna bede-ki ralore juhuu, Ada-ò òraru-ki wahe. Taile tahe rubu nade bede-ki. Idi ibutumy iny ra-òrarunyre. Ada-ò òraruna-txi resereu, rubu ibutumy iny-ò resere. ¹³⁻¹⁴ Juhuu Ada-ò rurure. Iribi tahe ibutumy iny rurure. Moisesi tule rurure. Tahe bede ywina òraru-ki aòkò tiibohe rurure. Bede ywina dori Ada-ò rubu hewo-ò Deuxu riwahinyre Moisesi-ò. Deuxu heka

iny òrarunamy aõkõ rõhõtinyre, tabede ywina dori kiau riwahinyõre. Adaõ heka Deuxu rybe rityhynyõre, tai tahe rurure iwese Deuxu rarybere wese. Tule iòraruna òraru-ki ibutumy iny raòrarunymyhÿrenyire. Adaõ heka Jesuisi-ò rakewesenanykre. ¹⁵ Tiiboho wiwanale aõ kabede-ò aõ diwymhÿdenyde. Adaõ heka rubu diwyde. Jesuisi heka runa diwyde. Adaõ heka sówemy iny-ò rubu riwahinyre. Jesuisi tahe sówetyhy-ò Deuxu ruxetòena riwahinyre, tarasana tamyreny riwahinyre. Òraruna sohoji-di heka Adaõ rubu riwahinyre ibutu iny-ò. Jesuisi tahe ibutumy iny-ò biu-ò hena riwahinykemy ratxireri iòraruna sówere hãrele. Umytuedeõna wahidÿÿdu tii ratxireri. Kia awityhyre. ¹⁶⁻¹⁷ Inatyhymy Adaõ widÿÿna ibinare. Jesuisi widÿÿna heka awityhymy rare inydeereny. Inyboho dori Jesuisi-wana irumy ratxirenyre aõu aõu kowa bedede wihikÿ-ki, Deuxu òraru-ki. ¹⁸ Aõhõkÿmy dÿÿnana heka Adaõ widÿÿna diwyde ibutumy iny-ò. Jesuisi tahe òbitina diwyde ibutumy inydeereny. ¹⁹ Adaõ heka Deuxu rybe rityhynyõre. Tai iny sówemy òraruna-txi resere. Jesuisi tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai iny sówemy heka òraruna-ribi ritare. ²⁰ Deuxu tabede ywina rybe riwahinyre. Tai tahe iny aõbina rierymyhÿre. Òraruna-di sówemy ihÿreki, tai Deuxu ruxetòena sówetyhymy ihÿre. ²¹ Juhuu òraruna ratximyhÿre iny umyreny-ki. Inydeereny rubule riwahinyrenyire. Wijile tahe Deuxu ruxetòena riwahinyre inyumyreny-ò, inyraykyreny-ò. Òbitina inydeereny riwahinyre Deuxuko-txi. Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki heka, umytuedeõna inyboho ijõdire.

6

¹ Timykibo Deuxu inydireny rexiruxetòenykeu watxireri Deuxu ire inydireny raruxetòenykemy ire rexiòrarunanyhÿre hãrele. Timyki tuuõna. ² Aõkõhyyre. Inyboho heka òraruna dee rubumy ihÿrenyire. Timykibo iny ihyymy òraruna-txi rekeseke? Aõkõhyyre. ³ Jesuisi Kristuni-ki inyboho raratisebenyreu, Tule Jesuisi rubu-my ratisebe-ò rururenyre. Kia teertyentye. ⁴ Tiu inyboho risebenyire Jesuisi òraru-ki, tii-wana inyboho rurure. Tai iru tÿmyra-di inyboho ihyre. Iwese Deuxu taruru-di Jesuisi riixixadÿÿnyre wese tule inyboho iru tymyra-di rokoireke. ⁵ Iwese tii rurure wese, inyboho tule rukurenykre òraruna dee. Iwese Kristu rexixadÿÿnyhe wese inyboho tule òraru-ribi ixãwira tii-wana rarehyykremy. ⁶ Iny umy tyby tule rurure Kristu itxeò-ki. Tai inyboho heka òraruna deòdumy aõkõ ihÿrenyire. ⁷ Inyõ rurukreu, tii òraruna-ribi ixãwimy ihÿre. ⁸ Inyboho Kristu-wana rurukeki, tii Kristu-wana irumy ratxikre. ⁹ Kristu rexixare tii ixbyby rurudoÿtyhy. Rubu ixbyby tamy

reaõtyhy. Kia tahe inyboho rieryrenyre. ¹⁰ Jesuisi rurureu, iny òraruna ixãwina rubulemy rurure. Wiji tahe irumy ihÿre Deuxudeehyy. ¹¹ Tule kai arumy atximahãte Deuxu dee iny aõbina bina-ò taruteki rubuwesemy arumy tahe Deuxu-ò. Inynyrÿreny Jesuisi Kristu tyhydÿÿki. Kiawesele mohõtinyke Deuxu dee, Jesuisi Kristu dee wahe.

¹² Kaiboho dori Jesuisi Kristu-wana atximahãtenyete. Òraruna-txi ixyby besekeõtyhy. Ixideewimy aõkõ riki-winyrenyke, aõ ibina wahe. ¹³ Aumyreny biwahinybenyke Deuxu-ò iwese iny iru tÿmyra-di ihÿrenyre. Tai tahe òbitile biwinybenyke, òraruna-txi beseõtyhy aõ iyja aõkõ. ¹⁴ Òraruna rybe-ò ijohorenyõmy. Tii dori awedu aõkõ rare. Deuxu ruxetòena-ò bexiweloromahãbenyke.

¹⁵ Aõbo tahe awityhyre. Ruxetòena òraru-ki aõbo rekexiòrarunymhÿke. Aõkõhyre. ¹⁶ Òraruna rybe-ò heka bityhynybenykeki, òraruna deòdumy atxibenyke, rubu iòwy rare wahe. Deuxu rybe-ò tahe bityhynybenykeki, òbitimy boibenyke. Bexideòdunybenyõtyhyke òraruna bityhynybenykemy. ¹⁷ Wowydyna Deuxu-ò kanakemy watzireri. Juhuu kaiboho òraruna deòdumy ahãtenyete. Tahe wiji inatyhyna erydÿÿna tetyhynytyhytenyete. ¹⁸ Wiji tahe kaiboho òbitina deòdumy atxitenyete. Tahe Deuxu deòdumy wiji toite, tii ixideewimy timybo adirenykre. ¹⁹ Iwese juhuu òrarunawidÿÿna-ò texiwahinymahãte wese, wiji bexiwahinybenyke Deuxu-ò, òbitiwidÿÿna-ò wahe. Òbitimy rarybemahãre, itÿnytyhy kaiboho dori òhõtitymy toite aiximynatyhyrenyõ òraru-ki. ²⁰ Òraruna deòdumy atxitenyeteu, Deuxu tetyhynyõtenyete. ²¹ Kia aõmydÿÿnana wiji ixãruna adeereny rare. Aõbo tahe awimy juhuu tewinytenyete. Kia heka rubule riwahinymhÿre. ²² Òraruna-ribi ixinamy atxitenyete. Kaiboho Deuxu-ò ibutumy texiwahinyete. Tai umytuedeõna tetatenyete. ²³ Òraruna òwy heka rubu rare. Inyõ òraruna riwinykeki, tii ruruke, kia òraruna òwy rare. Deuxu wahidÿÿna tahe umytuedeõna rare, Jesuisi Inynyrÿ rurureki wahe. Idi tiile-wana tukre.

7

¹ Waityhydÿÿdu seriòre, kaiboho bede ywinamy teerytenyete. Tai bieryke aõmybo ararybekre. Inyõ irulemy rariakekile, bede ywina tamy aõ rare. ² Arawesenanykre. Hãwyy heka ihãbu-wana ihyymy ihÿre bede ywina myna. Hãbu rurukeki, tahe ixinamy ihÿre ijõ-wana roikremy. Hãbu ruruõkeki tahe, ixinamy aõkõ ihÿre, ijõ-wana roikremy. ³ Inyõ-wana roikeki, hãwyy wedenamy raninikre. Ihãbu

rurukeki, tii ixinamy rarekre. Ijõ-wana roike. ⁴ Kia wese rare, waseriðreboho, ayreny-ki. Kaiboho bede ywina dee tarutenyte. Kaiboho dori ityhydÿÿdu mahãdu atximahãtenyte. Kaiboho Deuxu hõrõ mahãdu atximahãtenyte. Rubu-ribi ixixadu mahãdu atximahãtenyte, Deuxudeewina biwiny-benykemy. ⁵ Juhuu ixideewile aõ tewinymyhÿtenyte, rubu aõmydÿÿnana wahe. ⁶ Wijile tahe bede ywina-ribi ixinamy inyboho roimyhÿrenyre. Iwese ihetxiu tyyriti bede ywina rityhynymy aõkõ ihÿreny, wiji Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnana inyboho rityhynrenyre.

⁷ Timybo? Bede ywina aõbo ibinamy rare. Aõkõre. Ihoõkeki tahe òraruna jiarÿ arieryõtyhy. Bede ywina rarybere wasiõmy. Kiale reeryre aõbo wasimy rare, inyõ aõ arimykemy watzireriu, kia òraruna wasiweselemy rare. ⁸ Timyki, jiarÿ òraruna waerysõna bede ywina tuu rarybekõkeki. Bede ywina dori aõbina binamy riwabedeerynyre. ⁹ Jiarÿ juhuu bede ywina reeryõre. Reeryre tahe aõmydÿÿnana binale wadee rarerenyre. ¹⁰ Deuxu heka bede ywina riwahinyre juhuu. Tamy ruru riwahinyre bede ywina wahe. ¹¹ Tahe bede ywina òraru-ki heka òraruna riwahinymy. Tai tahe õnosõna riwarubunyre. ¹² Kia bede ywina tahe awi rare, òbiti rare. Õnosõna awi rare. ¹³ Timybo rare. Òbitina aõbohe riwarubunyre. Aõkõre. Òraruna tiire. Tii tahe ibinatyhy rare. Bede ywina òraru-ki iny kia òraruna ibinatyhy reeryrenyre. ¹⁴ Bede ywina heka Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnana rare. Jiarÿ heka inyle rare, òraruna heka wawedu rare. ¹⁵ Aõbo warayky dee ibinarele, kiale rewinywãhãre. Aõbo awimy warayky dee rare, kia rewinyõhyre. Aõherekibo? Reeryõre. ¹⁶ Rexierymyhÿre aõbo rewinymyhÿre. Reeryre kaa bede ywina awi rare. Tai heka rabedewomy watziwãhãre. Jiarÿ dori bede ywina bede ywina riti reerymy watziwãhãre. ¹⁷ Retxiõnymy watziwãhãre. Waruruõhy heka watziwãhãre. Aõwi ariwinykeð. Òraru heka iòhõmy waribi ratximyhÿre waruru ratyre ratximyhÿre waribi. Tai heka òraru rewinymahãre. ¹⁸ Waumy ehetyxina tahe ibinatyhy rare. Aõbo awi rare heka ariwinykemy rewisÿnywãhãre ta heka rewinyõhywãhãre. Aõwi rewinyõhyymahãre! ¹⁹ Jiarÿ rarurunymahãre heka aõbina ariwinykõkemy. Tahe ihãrele heka rewinymahãre. ²⁰ Reeryrehe aõhebo ratÿÿnymyhÿre. Jiarÿ ixiðrarudÿÿ waðraruna wadi raitxÿteitxÿtenymyhÿre. ²¹ Deuxudeewimy heka ariwinykemy watziwãhãre. Tahe araðrarunyhymahãre. ²² Waumytÿmyra rarurunythyymahãre Deuxudeewi widÿÿna ariwinyke. Awityhy rare wadee. ²³ Ijõ tahe waumywo-ki, waraykywo-ki, ratximyhÿre,

waumyehetxina waki ratximyhÿre. Wadi rarurunymyhÿre riwamymy ratximyhÿre. Aõbina widÿÿmy heka wadi rimymy ratximyhÿre. Reòludunyõhyymyhÿre waraykymy heka rahaÿnanymyhÿre. Aõwesele heka tuu rahaÿnanymyhÿre, riòludunyõmyhÿreki wahe. Raraykynmahãre warayky-ki, Deuxudeewimy watxikemy. Tule tahe reerymahãre òraruna deòduõ jiarÿ rare wahe. Waumytÿmyra tahe wadee rarybemyhÿre òbitimy aõmydÿÿnana ariwinykemy. Waumyehetxina tahe kialemy wadee rarybemyhÿre —òraru ariwinykelemy. ²⁴⁻²⁵ Tai heka urile warayky raleileinymyhÿ. Mobo riwatake waumyehetxina bina bina aõmydÿÿnana-ribi? Deuxudeewina-ki, Jesuisi Kristu Inynyrÿ heka iximynamy riwatakre. Tii riwateònymy wadi rarekre. Wowydyna tamy ariwahinykre.

8

¹ Tai heka Jesuisi Kristu tyhydÿÿdu mahãdu rubutyhy-ò heka raõtyhy. Deuxu heka tii ritarenyke tii-wana rarehyyke. ² Deuxu-ò Tyytybytyhy dori warurutymyra-di riwarurudÿÿnytyhyre. Rubu-ribi dori Jesuisi Kristu riwatare ixinamy ararekemy. ³ Inyboho heka Deuxu Bede Ywina rierynyre, Moisesi tyyrítina wahe. Tii heka iny òraruna-ribi iny ixinamy ririradÿÿnymyhÿre. Jesuisi Kristule, aõbo, òraruna ruru rahumyhÿre. Aõma rakahurenyõtyhy heka iny rururenydi aõma òraruna ixitawo-di. Rikityhynyrenyõtyhy heka aõma ixitawo-di aõbo bede ywina Tahe Deuxu tariòre diteònyde iny umyrenywesemy wahe. Tiu heka iòrarunaõhyyre. Tai heka rexiwahinyre iny òrarureny-ki. ⁴ Tai rikityhynyrenyke aõma Deuxu bede ywina. Iny nohõtireny rosake aõbo umy ehethinareny inydeereny rarybemyhÿre. Ijohonarenyõmy ta, irybe-ò, Deuxu Tyytybytyhy rybeòle rokoholamyhÿreny. ⁵ Aõbo Deuxudeewimy biwinybenykeki, tai Deuxu Tyytybytyhy rybeòle heka iny roholamyhÿke. Ixideewimy widÿÿmy burubenykeki tahe, aõwaxina boholabenyke umyehetxina rybe-ò. ⁶ Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò ijohona heka iny umytÿmyra-ò ridymyhÿre, umytuedeõna-ò, ywina-ò. Umy ehethina rybe-ò iny rohola wana, tahe rubu-ò iny ridymyhÿre. ⁷ Umy ehethina dori aõma rare, Deuxu òludu. Deuxudeewimy aõkõ heka riwinymy ihÿre tiu riwinyõtyhy. ⁸ Inyõ ibutumy òraruna ixideewimy riwinykeki, tiu heka Deuxudeewina riwinyõtyhy. ⁹⁻¹¹ Kaiboho tahe kiawesemy aõkõ heka toite. Deuxu Tyytybytyhy heka aworeny-ki rasÿnymyhÿre. Tai heka umytÿmyraõ heka kaiboho ijòdirenre. Deuxu Tyytybytyhy heka kaiboho ijòdirenre. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ihoõkeki, tiu tii

ityhydỹdu aõkõ rare. Aumytyhy heka rurukre aòrarunaõ direki wahe. Atytyby tahe iruhyymy ratxikre, Kristu dori aòraruna riixãwididỹnyreki wahe, Deuxu araòbitidỹnyre wahe.

¹² Tai waityhydỹdu seriòreboho. Umy ehetsina rybe-ò uritere ijohonarenyõmy. ¹³ Irybe deradỹna-ò beòbybenykeki, kaiboho heka burubenyke. Aõkõkeki arurenymy mari-abenykre, Deuxu Tyytybytyhy-di wahe. ¹⁴ Ibutumy Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò roholamyhỹre mahãdu, tiiboho tahe Deuxu riòre roire. ¹⁵ Deuxu rybemy bityhynybenyke. Deuxu Riòre wesemy tahe bityhynybenyke, òbitimy atxibenyke, deòdu wesemy aõkõ wahe, buberubenyòtyhy. Waha-my tahe marybemyhỹbenykre heka. Deuxu Tyytybytyhydile wahe. ¹⁶ Ijoiirenymy rakatxirenykre. Aõmybo Deuxu Tyytybytyhy-di inydeereny roimyhỹreki heka, tuu inatyhymy rakatximyhỹrenykre inyboho iriòre roiremy wahe. ¹⁷ Ibutumy aõbo Jesuisi Kristu inydeereny riwahinymyhỹke heka, tule inyhõrõ reny heka rare. Iwese tii wowydyna iribi rikitarenykeki, tii-wana heka aõhõkỹmy rokotỹnyrenykre.

¹⁸ Aõhõkỹmy rokotỹnyrenykre tahe aõnihikỹmy aõkõ rare, urihimyòle wahe. Inydeereny dori wowydynaõ kidiwahinykre, sòwetyhymy. ¹⁹ Ibutu bede bede aõna aõna riraòmy roimyhỹre, aõma-ò, Deuxu Riòre mahãdu ibutumy rubu-ribi ixixana kiditynynykreu, rexixamy ibutumy rỹirakre idi biu-ò rirahukre wahe. ²⁰ Kiatxu tahe ibutumy bede bede raaòbinanyke. Iwese Deuxu juhUU riwinyre-ribi resere iny òraruna òraru-ki. Deuxu dori tuu bede riywinyre txioinyhe tahe, raròsòna rỹire, riwixiranyke. ²¹ Rekeysarenykre heka Deuxu riòremy heka rakatxirenykre. Tii ibutumy bede bede-ribi iny ritarenykre ibutumy òraruna-ribi, rubu-ribi. Ibutumy òraruna aõbina bina deòdu heka rexihukre. Deuxu ibutumy aõna aõna ritỹmyranykre iwese tariòre itỹmyrare wese. ²² Kaa wiji tahe ibutu aõna aõna aõhõkỹmy rotỹnymy rỹira iròdu alòbòròna, ibutumy heka uladu ijira dese wese heka riijemy aõna aõna rỹira. Aõma, ixixanatxu dehemynykòlemy roimyhỹreki wahe. ²³ Tiibohole sohojile aõkõ, tule inyboho Deuxu Tyytybytyhyre hãre, kia delemy inydeereny rawahinyre hãre, aõhõkỹmy rotỹnymyhỹrenyre idi tiu Deuxu tariòremy risỹnyrenykemy riraòmyhỹre. Kia tahe inyboho riraòmyhỹrenyre. ²⁴ Inyboho dori tararòsòna-ki kawese awirenyre. Inyõ iraròsòna itỹnykeki, aõbo tahe riraòmyhỹke. ²⁵ Tai tahe Deuxu rikityhynyrenyke rikiraòrenymy aõma, inydeereny tuu raryberé, rikitarenykré. Rikiyrymy rikiraòmy rokorokomyhỹrenykre.

²⁶ Iwesele tahe Deuxu Tyytybytyhy heka iny

riwiòhenanyrenykre. Inyummy aõmydÿÿnanareny heka aõhebo rotÿÿnymyhÿre txuõ txuõlemy iny riwiòhenanymyhÿrenykre. Inyboho riwiòhenanyrenykre aõma inyboho rierykõreki ixitòedÿÿ. Deuxu Tyytybytyhy inydeereny dori rexitòenymyhÿre tii inyboho heka aõmy rybe inyboho rierykõmyhÿreny inydee risÿÿnynymy rarybemyhÿre tuu. 27 Inytybyreny heka ibutummy inyraykyreny, inyworeny, rierymyhÿre. Tii heka rexitòenymyhÿre inydeereny iny òbitinaren-y-di, iny ywinaren-y-di iny riixitòedÿÿnymyhÿreny. 28 Ibutummy aõbo inydeereny rabeledÿÿnananymyhÿré heka inydeereny awire. Deuxudeewina heka rikiwinyrenyke inydireny ratximyhÿre Deuxu dori inyluuren-yre. Tii dori iny ridyre tariòre wesemy. Tii dori kiamy juhUU rõhõtinyre. 29 Juhudihikÿle Deuxu rõhõtinyre mobo tamy rakemy. Tahe tiu rierymyhÿre mobo aõma inyboho tamy kanakré. Tiu heka rierymyhÿre timybo widi rarekré, tariòre wesemy idi rarekré. Iriòre heka sõwemy iseriòre relekre. Iriòre tahe juhuule ityhydÿÿdumy iuhe rÿire, iseriòre wesemy wahe. 30 Tii heka inyboho rihitxinyreny. Tii heka ryrymyhÿre tamy, kanakemy. Tii inyboho tamy ritehemynyreu, heka inyboho tamy ritehemynyreny. Iny òraruna-ribi inyboho riixãwididÿÿnymy Deuxu, Jesuisi, Deuxu Tyytybytyhy ywina heka inydeereny riwahinyre.

31 Ywimy rakatxirenykemy heka inydeereny rõhõtinyinymy ihÿre. Wowydyna heka inydeereny riwahinykre. Timybo rakaryberenykre. Awire heka ibutummy. Nihikÿre. Deuxu heka inyworeny-ki ratximyhÿre. Tii heka inydinoduren-yre. Inyòluduren-yõhyre ratxirenyke, sohojiõ. 32 Ibutummy inydeereny riwahinykre —inydeereny dori taRiòretyhy dori diwahinyde. Diwahinyde heka inydeereny rurukremy. Deuxu heka iny riixãwididÿÿnyreny. 33 Inyboho heka òbitimy ratximyhÿreny tamy rakatxirenykemy. Tii dori iny riwinyreny òbitimy. Inyõ rarybeõtyhy iny òbitimy aõkõ ihÿre. 34 Inyõ heka inymyreny rarybeõtyhy rukururen-ykemy. Jesuisi Kristu dori inydeereny rurure, iny òraruren-y-ki. Tii ixityre rubu-ribi rexixare inydeereny. Katahe ronymyhÿre Jesuisi heka rexitòenymy ronymyhÿre inykireny. Deuxu-ò heka iny riixitòedÿÿnyremy inydireny ronymyhÿre. 35 Tiu heka rihitxinyõtyhy, aõma Jesuisi Kristu lurreki wahe. Aõhõkÿmydÿÿnana dori rakatxireny. Tii heka iny rirubunyrenyke. Iny rama rirubunyrenyke inieruõmy. Bede brebuwo-ki rakatxirenyke. Inymyreny rarybemyhÿkre. iny rirubunyrenykre. Ta Deuxu inywanaren-yhy ratximy ihÿre. Tiu heka Deuxu-ribi aõ iny rihitxinyrenyõtyhy. 36 Inyboho heka rubu riraõhyky ratximyhÿreny, rexiwinyhykyle. Kia

rikiwinyrenykre aõma Deuxu luuna-di xiery —iwese budoeni tarubuna riraòmy rỹimyhỹre wese. Deuxu rybe inykoreny tuu relyymyhỹre. ³⁷ Taiki heka imahãduy-ribi rokotarenykre. Kia òlòna inyhõrõreny rare. Kristu dori inydeereny rurure. Aõ heka iny rihitxinyrenyõtýhy Deuxuluuna-ribi. Rubu dori iny rihitxinyrenyõtýhy. Umy tiu iny-ribi rihitxinyõtýhy. Ýju dori tiu iny rihitxinyõtýhy. Aõbinahakỹ heòty, rubu bina heòty dori tiu Deuxu luuna-ribi rihitxinyõtýhy. ³⁸ Aõ heka iny rihitxinyõtýhy Deuxuluu-ribi. Biu wenonana dori, beheỹ ratyre, tiu Deuxu luuna-ribi iny rihitxinyõtýhy. Wiji aõna aõna itõmo rahudi aõna aõna, aõtxi aõna aõna tiu iluuna-ribi rihitxinyõtýhy. ³⁹ Kia ibutumy wadee inatyhy rare. Jesuisi heka Deuxu inydeereny ritỹmynymyhỹre ibutumy iluuna iny òrarureny-ki rurureu.

9

¹ Kaiboho waijoiireny, waityhydỹỹdu seriòre mahãdu. Kristu hõrõ jiarỹ rare, inytyhy rare. Deuxu Tyytybytyhy, Jesuisi Kristu-wanale rierymyhỹre kia inatyhy rare. ² Rabadewomy heka watzireri waijoi rityhynyõreki. Deuxu Tyytybytyhy kia rieryre. Txuõ txuõlemy, ruõ ruõlemy rabadewomy watzihãre. Txiole txiole aõmydỹỹnanamy adeereny ararybeke kaiboho tarasanaõ boibekemy. ³ Deuxu riwatzuhoke Kristu-ribi waijoi deròwomy, iwiòhedỹỹkeki. Jiarỹ heka ihyy arurukemy waijoi ityhydỹỹdukõdu mahãdu wahe ixi-di tamyreny rahõtínymy watzireri. Kia biu-ò hena ritarenykemy wahe. Tahe aõkõre heka. ⁴ Deuxu heka tamyreny sõwemy diwahinyde. Ihãrele tiiboho ijohona deramy rekoamahãrenyre. Aõma, rihitxinyrenyre heka taijoiireny. Ridyrenyre heka bederahy-ò loosòna-ki biuwetykywo-ki. Tahe tamyreny rarybere tii iluurenymy. Tamyreny heka sõwemy aõ kidiwahinykemy idireny ratximyhỹre. Tule tabede ywina rybe tamy diwahinyde. Tai tahe Deuxudeewina reeryrenyre. ⁵ Tamy heka Deuxu wowydynaõ riwahinyrenykemy Deuxu teòduõ kanake tii tamy rarybere. Tybyreny dori ilahiboho dori rityhynyrenyre, tii Deuxu sõwemy rityhynyrenyre. Kristu tahe tule judeu mahãduõ ratximyhỹre, waijoi wahe.

⁶ Deuxu rybe inatyhytyhy rare. Sõwemy iny judeu mahãdu wese roire. Ibutumy tahe judeu mahãdutyhy aõkõ roire. ⁷ Ibutumy judeu Abraõ riòre riòre rỹira mahãdu aõkõ heka Deuxu riòremy rarekre. Deuxu heka Abraõ-ò rarybere: — Ijai riòrele ariòkõre rarekremy ijõ aõkõ. Ibutumy Abraõ riòre, Ijai riòre aõma ityhydỹỹdu aõkõ roire. ⁸ Ijõ iriòrekõna

mahādu tahe ityhydŷŷdu heka roire. Kia Deuxu rybe rityhynymyhŷrele heka ityhydŷŷdu mahādumy rŷira —judeu mahādu tyhy wahe. ⁹ Juhuu tahe Abraō-ò Deuxu rarybere: —Ahāwyy Sara, iriòredikre ijō beōrau wahe. ¹⁰⁻¹¹ Iu tahe Ijai iriøre hāwyy-wana herinanyreu, Rebeka-wana roire tahe inatxi uladumy heka Rebeka tamy kidiwahinykremy riywinyra. Ijau juhutyhy iriòredelamy reakre riywinyra. Ijō tahe Ijaò ini rarekre. Kawese Deuxu rarybere uladu reakōule: —Jiarŷ heka Ijaòmy retamy rarybere Ijau aōkō. Jiarŷ aōna aōna sōwemy tamy adiwahinykre. Deuxu kiamy rarybere Ijau reakōule. Tiu aōwiihikŷ aōbina bina riwinyke aōkō. Myle roireri. Deuxu riteòsinyre ijō tarasanamy reake-ribi tahe ijōle tuu reare. Aō uladu tuu riwinyreriki aōkō Deuxudeewimy tuu riwinyre. ¹² Juhuutyhy Rebeka-ò rarybere: —Idela taseriøre deòdumy rarekre. ¹³ Iwese tyyriti-ki roire wese: —Ijaò iluure tahe Ijau aōkōre.

¹⁴ Aōmybo tahōtinyteri? Deuxu aōbo adee ibinare kia riwinyreki? Aōkōre heka. ¹⁵ Deuxu rarybere Moisesi-ò: —Jiarŷ heka awimy inyōdee ariwinykre, tahe tuu ariwinykre. Inyōdee ruxetōena ariwahinykeki, tamy ariwahinykre iixideewimy. ¹⁶ Deuxu ruxetōenale heka rare, iny aōmysŷdŷŷ sōwehekŷmyreki aōkō inydee tarasana riwahinykre. ¹⁷ Kaheka iny rieryre Faraò (Egito bede iòlò) ijyy dori inydee kia riteòsinyre iwese Deuxu rare wese wahe reteherenyké. Deuxu kiamy rarybere Faraò dee: —Adee kŷny ariwahinyre ruruō kai bonyke iòlòmŷ. Tai tahe ibutumy iny wani wiwihikŷ-ò roholakre. ¹⁸ Ibutumy Deuxu ixideewimy tuu riwinyry rŷirakre. Ruxetōena riwahinyke tamywi tahe riwahinyra.

¹⁹ Inyō tahe wadee timy rarybeōtyhy: —Aōherekibo kawesemy Deuxu inyō aōhe risŷnykre ada amobohe Deuxu aōwidŷŷna deramy reakre. ²⁰⁻²¹ Tiu moō rarybeōtyhy Deuxumy ibinamy. Iu inyō butxi riwinykreu, aōma sudeō rimykreu, riwinykre heka butxiwihikŷō tamywikeki. Ibinaō riwinykeki tasŷ iwesele riwinyke ibinamy tuutyhymy. Bedenamy riwinyke noijaka tamy ridemyhŷkemy. Ijō butxi tamy wikeki. ²² Iwesele heka Deuxu rare. Rebureke heka inyōdee raykarananyke. Ijō-ò tahe awike ta ruxetōena-di riwiòhenanyke iaōna aōna riijemy. ²³ Idi tahe rōkōhōtinyreny timybo Deuxu wina, Deuxu loosōna awiremy iruxetōena inydeereny riwahinyhyymyhŷre. ²⁴ Judeukōdu mahādu Deuxu ritare. Judeu mahādu yribi sohoji aōkō. Inyboho. ²⁵ Osea tyyriti-ki rybeō kiamy tai roire Deuxu rarybere wahe: —Ijō mahādumy sŷ aronykre wariòremy. Tahe waijoiy-ribi aōkō waijoio mahādu aōkō waijoimy arininikre

idi aritakre. Tuumy ararekre. Tiu heka luuna juhuu inyõ rewahinyõhyre. ²⁶ Deuxu rarybere tiu: —Kaiboho juhuu waijoi aõkõ toite, tuuõmyta kowa-ki wariòrenenymy boibekre. ²⁷ Isaia tule rarybemyhÿre aõma judeu mahãdumy wahe. Sõwemy, sõwemy imahãduõ hãre tahe, ibutumy tarasanamy reakre. ²⁸ Deuxu ele elemy rotÿÿnykre timybo rarybere myna. Ijõ-ò ruxetõena riwahinykre ijõ-ò adehuna riwahinykre riixãwidinyrenykremy. ²⁹ Ijõ Ritidÿÿna-ki Isaia rarybere: —Deuxu ibutu ðinodu heka ruxetõena riwahinyõkeki, ibutumy judeu mahãdu riixãwididÿÿnykre iwese Sodoma hãwã Komora hãwã-wana riixãwidinyre wesemy wahe.

³⁰⁻³¹ Timybo rakaryberenykre kia aõmydÿÿnanamy? Kialemy: —Judeukõdu mahãdu-ò Deuxu tarasana riwahinyre tiu Deuxu riijeõhyymyhyre hãrele. Judeu mahãdu heka rityhynykemy idi ratximyhyre ibede ywidÿÿna-di tahe tiu heka ritaõhyymyhyrenyre tarasana. ³² Bede ywina rybe riyrubunyekhãre awikehãre tiu tarasana ritaõtyhy. Rityhynytyhykekile heka tuuke. Tai tahe ritaõre tarasana, rityhynytyhyõrenyre. Tai tahe iwere mana iny riatymyhyre were rydÿÿnarenyre. ³³ Ijõti nihikÿ heka roimyhÿre. Tiu heka riõhõreõtyhy iweribi-ò. Deuxu rybe-ki kia wesemy roire: —Judeu mahãdury-ki mana nihikÿ wese retidimy doimyhÿde. Sõwemy heka iny rÿira tiu heka ityre-di rariaõtyhy biu-ò hena-ò dehemynydeki wahe. Kia iny rityhynymy Jesuisi Kristu rÿirale tahe ritakre tarasanaõ heka inatyhymy.

10

¹ Waityhydÿÿdu seriòre, rexitõenymy wãhãre heka Deuxu-ò ibutumy judeu mahãdu biu-ò henamy rÿikemy. Kiamy tuu rarumahãre. ² Reerymahãre tiiboho ibutumy rityhynymahãrenyremy Deuxu. Tiiboho ityhydÿÿnareny tahe õbitihyky aõkõre. ³ Tiiboho kiamy rõhõtinyamahãrenyre aõma judeu mahãdu heka bede ywina rybe rityhynyrenykekile rexiõbitinykemy heka rõhõtinyamahãrenyre Kristu-ò ta rexiwelòròkõlemy Kristu bede-ò rexihumyhyre, tai Deuxu iny-di awimy rarekemy. ⁴ Bede ywina heka Deuxu aõmydÿÿna tarasana aõkõ heka rare. Kristu rityhynymahãrenyke. Kia weseleke heka tii rimyrenyre rexiõbitinyre. ⁵ Moisesi dori ròritidÿÿre tuu: —Inyõ tiu òraruna-txi reseõhy rarekeki, taile iny tarasanamy ratxike. ⁶ Kiamy heka ityhydÿÿna namyhÿde. Uritere inyõ Kristu biu-ribi kòdidykemy ixinohõtityÿõna Kristu kidiwykredi uritere nohõtirenyõmy, isiratyhyre wahe. Tuu aõkõ iny õbitidÿÿna-ki rahamyhyre. ⁷ Uritere Kristu ixixana-di mohõtinyenyõmyke isiratyhyre dori

kia-ribi òbitidÿÿna kiditakremy. ⁸Tii heka inyboho ribedeery-nanymyhÿre. Iòhòlemy heka iny-ribi ihÿre warybereny wahe. ⁹Iny taykyreny kile rityhynymyhÿre inykile. Tai tahe rarybere inywitzira-ò aõma Kristu iny wedureny ihÿremy wahe. Inyworeny-ribi rikityhynymyhÿrenykeki. Aõma Kristu heka Deuxu riixixanyre rubu-ribi. ¹⁰Taiki tahe biu-ò hena rakatarenykre. Aworibityhy rikityhynymahãke. Kiamy heka iny òbitimy rekelerenyke Deuxu dee wahe. Rarybeke iny-ò rityhynymy ratximyhÿremy tai tahe tuu relemy ratxike. ¹¹Kiamy heka Ritina-ki roimyhÿre: —Inyõ rityhynytyhyhyyke heka teysamy ratxike. Tiu heka anabedewoõtyhy tatyhyna-ki. ¹²Judeu mahãdu dori judeukõdu mahãdu-wana wiwesele rare. Ibutumy heka sohojihyyle iwedure, Inynyrÿ wahe. Ibutu heka inydee riwahinymyhÿre aõmybo iny rexitõenymyhÿre wahe. ¹³Iny rexitõeny-wana Inynyrÿni-di tarasanamy, tai iny-ò riwahinymyhÿre. ¹⁴Teerykõte heka timybo idi ratximyhÿre rexitõenymy. Timybo bieryke inyõ tuu relyyõhãre heka rityhynyke. Tamy heka roholaõtyhy inyõ tuu relyyõkeki tiu ityhydÿÿõna. ¹⁵Inyõ heka raõtyhy, inyõ biteõnyõkeki wahe. Kiamy tahe Tyyriti rarybereri: —Kia Rybewihikÿmy rybedu heka awi heka rare, dehemynyna heka awire, deysana rybe dori diwymyhÿde. Deuxu rybena ywina wihikÿ heka diwymyhÿde. Tai tahe iny reysamy heka aõma Deuxu Rybewihikÿ tamy riwymyhÿreki wahe.

¹⁶Ibutumy aõkõ tahe rityhynymyhÿre. Iwese Isaia Deuxu rybedu rarybere wese: —Inynyrÿ, Rybewihikÿmy tamyreny heka rarybemyhÿreny. Ihãrele tahe rityhynyõhyymyhÿreny. ¹⁷Ityhyna heka Rybewihikÿ-ò iny roholamyhÿreu, rityhydÿÿmyhÿre. Kristu ityhyna tamy kedehemynykre, rybe wihikÿ õraru-ki wahe. ¹⁸Dÿÿraxinaõ ariwinykre. Taholatenyõte aõbo Deuxu rybe-ò? Kohe, ibutumy heka roholamyhÿre. Tyyritina-ki roire: —Deuxu rybe tÿmyra wihikÿ ibutumy riteõnymyhÿre hãwã hãwãmy. ¹⁹Ijõ arÿÿraxikre: —Judeu mahãdu aõbo kia rieryõmyhÿre? Moisesi tyyriti-ki roire: —Deuxu biu-ò hena judeukõ mahãdu-ò ariwahinykre. Waijoi mahãdu ariwoxibronykemy. ²⁰Isaia tahe idi tuu rarybere: —Iny wiwana mahãduõ heka Deuxu riijemyhÿre. Tii rexitÿnynyre taõrysdu mahãdu-ò. Itxi reare. ²¹Isaia rarybere Judeu mahãdumy kia: —Ihãrele Deuxu iny ritobinyrerimy ihÿre iny, iny nohõtibinaki wahe.

11

¹Kaiboho heka timybo tahõtinyinmahãtenyete Deuxumy? Tii aõbo taijoi-ribi nohõti rosaremy —judeu mahãdu-ribi? Aõkõre. Jiarÿle, Paulo, judeu mahãduõ rare. Jiarÿ heka

Abraõ riokoreõ rare. Benjami ijoiõ heka jiarỹ rare.
² Deuxu taijoi-ribe nohõti rosaõtyhy. Tii juhuu ritare. Elia juhuu Deuxu-ò taijoiomy rarybere. Ryberiti-ki kia roire:
³ Tiiboho heka rybedu mahãdu rirubunyre. Tule axiwena wahidỹyna ribõhõnyre. Jiarỹ sohojile aluure Deuxu. Tule rõrubudỹmy wadi ratxirenyreri. ⁴ Timybo Deuxu heka Elia-ò dirawyõnyde: —Aõkõre, kai ihewoludutyhy waluunadu aõkõ tate. Waluunadu 7000 inomy rỹire aribihiximy wahe. Tule Bali suritxoo tiu rityhynyrenyõhyymyhỹre. ⁵ Katahe wijile iwesele rare. Iny ibutemy Deuxu hõrõ mahãdu rỹire. Tii taruxetõenadile ritarenyre. ⁶ Deuxu ruxetõena heka aõ iõwy-di aõkõ riõwynymyhỹre Deuxu riwahinymyhỹre. Aõwiwihikỹ diwinymyhỹdenydeki aõkõ heka tuu heka ratximyhỹrenyre iõwydikeki tahe aõ ruxetõe aõkõ rare. ⁷ Deuxu heka judeu mahãduõ rihitxinyre tarasanamy rekré. Ijõ tahe iwety mahãdu wesemy ijõ rỹira. Deuxu tamy tarasana-ò rryreri tiiboho roholaõre. ⁸ Tyyritina-ki rarybemyhỹre rõrõmy ratximyhỹrenyremy. Deuxu heka riruberenyre ihãre ta tõhõtireny ratõbõnyrenyre. Taita rieryõhyrenyre heka Deuxu Tyytybytyhymy rarybemyhỹrenyeki wahe. Iwesele heka wijina roimyhỹre. ⁹ Ihetxiu Iòlò Davi iwesele rarybere: —Kia heka taworana bedehesina-ki, ramyrenykre, raborenykre, tabonahemy reserenykre idi aõhõkỹmy rotỹnykre. ¹⁰ Iruue idymy releke tiu robiõkemy. Tiumy rarabunykre iaõbinabina-ki.

¹¹ Adeereny arỹraxikre kiamy: judeu mahãdu resereu ixãwire aõbo? Aõkõre. Urile tarasana nade judeukõdu mahãdu-ò tai. Judeu mahãdu ibinamy tai rõhõtinkyemy.
¹² Judeu mahãdu òraruna òraru-ki heka sõwemy iny-ò aõwiwihikỹ nade, judeukõdu mahãdu-ò wahe. Tahe awityhymy rarekre ibutumy judeu mahãdu ralokremy.
¹³ Jiarỹ, Paulo wahe, rybe wahidỹdu heka jiarỹ rare. Judeukõdu mahãdu-ò tii heka jiarỹ rare. Uritere nohõti losarenyõmy kia waaõmysỹdỹyna rare. Kia awi heka wadee rare. ¹⁴ Deuxu heka adeereny aõ nihikỹ adeereny riwinyre, kaiboho judeukõdu mahãdu rare. Judeu mahãdu robikre. Tai heka tiiboho biu-ò hena mahãdu-wana ratxikemy riwisỹnykre. Kia wese õsana ijõ tarasanamy rimykyemy. ¹⁵ Judeu mahãdu wiji rityhynyõreri. Tai Deuxu ijõ mahãdu-ò biu-ò hena riwahinyre, judeukõdu mahãdu-ò wahe. Iny sõwemy tai ritamy rỹimyhỹre òraruna-ribi. Iwese inyõ rubu-ribi riixixanyre wese kia rare iu judeu mahãdu ralõkreu wahe. ¹⁶ Juhuu paõ ere awimy Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy paõ ihõrõ rare. Òwõru rutysõmo Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy òwõru

ihõrõ rare. ¹⁷ Òwòru ere judeu mahãdu wese rare. Tiiboho òwòru-ribi raòròmý raremyhỹ. Kaiboho judeukõdu mahãdu teròwomy atximahãtenyete. Kia òwòruru wesemy òwòru-ò ralòmý atximahãtenyete, tai tahe arumy atximahãtenyete. ¹⁸ Ixityhymy nohõtirenyõmy. Kaiboho dori iratyre awimy aõkõ atximahãtenyete. Òwòru rutysõmo aramyre judeu mahãdu tyby wese wahe. Aõkõkeki, kai bedesekre òwòru desede wese. ¹⁹ Kaiboho òsana marybebenykre: Tiiboho òwòru-ribi ritamy raremyhỹ inyboho rikibynyrenykremy. ²⁰ Inatyhy rare. Urile õhõtí-ribi losarenyõmy tiiboho iribi ritamy raremyhỹ rityhynyõrenyeki. Tule kaiboho talòmý tatelyhỹ tetyhynymyhỹtenyeki. Tai ixiwededỹõrenyure urile bexityhynymy. ²¹ Judeu mahãdu heka òwòru rutyhy wese raremyhỹ. Ihãrele tahe Deuxu òwòru-ribi ritare. Timybo tahõtíntyenyteri —Deuxu aratarenyõtyhy. Tule aratarenyke timykeki. ²² Deuxu dori ywimy rare ijõ-ò. Tule tii isirare ijõ-ò: —òraruna-txi besebenykeki, tii aratarenyke. ²³ Judeu mahãdu ixyby rityhynyrenykeki, ixyby Deuxu ritidikre iherina-ò. Deuxu irurudirare ixyby ritidikremy —isiraõre Deuxu-ò. ²⁴ Kaiboho heka òwòru bederahy ludu wesemy atxitenyete. Iwese òwòru ludu-ò tii aratidirenyre wese. Judeu mahãdu dori òwòru ludu wesele rare.

²⁵ Waityhydỹõdu seriòre, inatyhynaõmy adeeremy arelyykre. Deuxu rieryre tiwesemybo judeukõdu mahãdu rityhynykre. Ikonana kaiboho bityhynybenykreu, judeu mahãdu ixybyle kanalokre. ²⁶ Tai tahe ibutumy judeu mahãdu ritakremy. Tyyritina-ki heka kiaweselemy roire: —Siaõ-ribi tarasaduõ kanakre. Ibutumy heka judeu mahãdu òraruna-ribi kòdòòsekre. ²⁷ Kia bedeu heka aritakre òrarureny wahe iwese tuu rarybere wese juhuuhukỹle. ²⁸ Katahe rasõwemy roira aõma judeu mahãdu wahe. Tiiboho Rybewihikỹ òludu roire. Tamyreny heka awi aõkõ Rybewihikỹ. Kia heka adeeremy awimy ròhònyre. Tetatenyta dori Deuxu-ribi aõma iwahidỹõna aõna aõnawidỹõnamy. Deuxu juhuu taluunamy walabiereny-ò rarybere. ²⁹ Deuxu heka tiu riwitziranyõhyymyhỹre. Releke wana heka riwinymyhỹre tahõrõ mahãdu dee. ³⁰ Judeu mahãdu heka Deuxu rityhynyõmy roimyhỹre wahe. Tai heka Deuxu ruxetòena adeeremy diwahinyde. ³¹ Katahe judeu mahãdu heka wiji roire ityhydỹõmy aõkõ. Aõutxu tahe Deuxu ruxetòena ixybyle rimykremy rỹira. Deuxu heka iximymy iny riteònyrerimy ihỹre. ³² Deuxu ibutumy òraruro-ò rityhere idi taruxetòena ritỹnynykemy.

³³ Iny Deuxureny aõwi dinodu heka rare. Ibedeerytyhytyhy rare. Inyõ ibedeywidỹõna rieryõhyymyhỹre. ³⁴ Tiu rikieryrenyõtyhy irayky, tiu rikibedeeryrenyõtyhy. ³⁵ Inyõ tiu

Deuxu tadiwidỹỹdumy isỹnyõna. ³⁶ Ibutumy dori Deuxu-ribi hikỹle nade ixidee. Ibutumy iruru namyhỹde. Tai tahe ibutumy wowydyna tamy rikiwahinyrenykemy inyboho ratx-imyhỹreny.

12

¹ Tahe waityhydỹỹdu seriõreboho, aumyreny heka biwahinybenyke Deuxu-ò. Aramyrenykemy òbitihyylemy. Kia wowydynatyhy Deuxu-ò. Tii dori ibutumy aõma inydeereny riwinyre. Kia ibutele rarekre tamy. Tii dori sõwemy riwinyre inydeereny. ² Uritere riraõmy bede ludu mahãdu wesemy. Iwixiramy boibeke. Tai Deuxu dee awimy kia rarekre. Aumy tỹmyramy ibutumy biwinymahãke. Tai tahe Deuxu ribedeerynanykre aõbo awire.

³ Jiarỹ heka Deuxumy rybeduõmy rare adeereny. Tai adeereny ararybekre bexiijebenyke. Òbitimy marybemy aumy-ribi. Deuxu-ribi ityhyna adeereny diwahinydeki heka aõhe botỹỹnykemy mohõtinyinmahãbenyke. ⁴ Umy heka sõwemy txura txura roire, umy hitxi hitxinamy rỹire. Kristu ityhydỹỹdu mahãdu kia wese rare, Kristu woludu mahãdu wahe. ⁵ Tule Kristu mahãdu sõwemy aõmysỹdỹỹna wixira rỹire. Sõwemy iny wiribi hitxi rỹire. Iwese umy sohoji wese Kristu wo mahãdu rỹire. Ibutumy wiribi hitximy raaõmysỹdỹỹmy iwidỹỹmy rỹimyhỹke. Inyboho heka ibutumy iaõmysỹdỹỹna Deuxu-ò rikiwinymyhỹrenyke. ⁶ Deuxu heka aõwidỹỹna widỹỹna wixira iny sohoji sohoji-ò riwahinymyhỹre. Kai heka tỹnydỹỹna abrysikeki, awimy bexityhinyke awimy biwinykemy. ⁷ Awimy wiõhedỹỹmy atximahãte wana, bõwiõhenanyke awimy. Rybedỹỹdumy atxiteri-wana awimy òbitimy bibedeerydỹỹmy. ⁸ Deuxu rybemy rybedu atxiteri-wana marybeke inydee bexityhynomy. Deuxu sõwemy adee nieru riwahinyre-wana, bõwiõhenanyke inywixira. Inydinodumy atxiteri-wana, òbitimy maaõmysỹdỹỹ ibutu dee. Kia dohodỹỹdukeki botohodỹỹkre inyõ aõ biwahinykeki awowi-di bowahike.

⁹ Wiribi ihitxidỹỹõmy. Tuu luu-di tahe inywixira hitximy. Uritere rybeõmy urirybele. Uritere rybe òbitikõmy rỹireò noõmy. ¹⁰ Kaiboho ityhydỹỹdu seriõre atximahãtenyete. Tai wiluummy atxibenyke. Widee biwowydynybenyke, ixidee aõkõ. ¹¹ Aõmysỹdỹỹna-di boibenyke. Ibutumy Inynyrỹ-ò biwinybenyke eysareny-di. ¹² Beysamy atxibenyke ywina-di aõkõkỹmy dỹỹnana-ki. Bexitõenyhyymahãbenyke. ¹³ Aityhydỹỹdu seriõrey-ki inyõ aõ ihoõkeki, tamy biwahinyke ahõrõ-ribi. Inyõ ihetoõkeki, bidybenyke aheto-ò. ¹⁴ Inyõ ibinamy adeereny riwinykeki, tahe ibinamy aõkõ biõwynyke.

Bexitòenyke Deuxu-ò tamy. ¹⁵ Inyõ reysakeki, tii-wana beysake. Inyõ rahinykeki, robukeki, tii-wana mahinyke, bobuke. ¹⁶ Ywimy ibutumy iny-wana boibe benyke. Ixityhy aõkõ nohõtiõmy. Kai dori ibutumy aõkõ teeryte, tule aaõmysÿdÿÿ bina awimy bimybenyke. ¹⁷ Inyõ adeeremy ibinamy riwinykeki, ibina-di aõkõ biòwynybenyke aõma uritere ywihyylemy boike. ¹⁸ Wiwesehyyle ywimy rÿimyhÿre. ¹⁹ Inyõ umy aõma rarybekeki, uritere ixiòwydÿÿmy nohõtiõmy. Deuxu-wana birimy. Tii heka riòwynykre iaõhõkÿmydÿÿnana-di. Kia tahe roire Tyyritina-ki. ²⁰ Aõma aòludu ramamy ruru wana, tamy rÿsÿna biwahiny, bemy tii ruru wana, tamy bee biwahiny. Tai tahe tii raixÿrure aõbo adee riwinyre lau. ²¹ Aõbinahakÿ rÿira-wana, uritere iijiradÿÿõmy. Ibutumy aõwiwihikÿle aõ biwinymyhÿke. Tai tahe rexihuke aõbina bina.

13

¹ Bityhynyke bedede dinodu. Deuxu dori risÿnyre bedede dinodumy. Ibutumy dinodu heka Deuxule inydeeremy riwahinyre. ² Inyõ bededinodu rityhynyõkeki, tii heka Deuxu rityhynyõmyhÿre. Iny õbitimy ratxikeki, tiu bedede dinodu rimoÿtyhy ròtena-ki aõhõkÿmy dÿÿnana rotÿÿnyõtyhy. ³ Inyõ õbitimy ratxikeki heka tiu bedede dinodu lau ruberuõtyhy aõhe risÿnyõtyhy. Urile iny aõòtaòtalemy rotÿÿnyreu tahe, tiile ruberumyhÿre bedede dinodu lau. ⁴ Bityhynybenyke ibutumy bedede ywina aõbo dinodu mahãdu raryberé. Brebuõlemy botÿÿnybenyke. Deuxu diteònyde heka bedede dinodu iny riwiòhenanykemmy. Kai aõhõkÿmy botÿÿnymyhÿke aõòtaòtamy tatÿÿnymahãte-wana. Bedede dinodu dori tuu nade. ⁵ Ibutumy bedede dinodu bityhynyke. Tii heka biwinybenyke Deuxu dee kia awire. Tai heka aõhõkÿmy botÿÿnybenyõtyhy. ⁶ Tule iòwy biòwynymahãbenyke. Ibutumy heka biòwynymahãbenyke aõma tuu dinodu rarybemahãre wesemy. Tai dori riòwynymyhÿre iaõmysÿdÿÿdu. Tii heka anawiòhenanymyhÿde. ⁷ Biòwynymahãbenyke aõbo õbitire, ibutumy wahe. Aõma dinodu iòwydÿÿmy rariòwymahãre-wana biòwynyke ibutumy awedu mahãdu wahe. Bityhynyke ibutumy.

⁸ Inydee tanadevenymahãte-wana, biòwynyke õbitihyylemy. Inywitxira luumy atximahãke ibutumy iny wahe. Tii dori Deuxu bedeywina-ki bedede õtiidÿÿna xiery ratximyhÿre. ⁹ Ibutumy Deuxudeewire heka kaa rare. Aeryna luumy iwese ixiluure wese, tahe tamy ibinaõre. Kai rubudÿÿõmy aõbo, ada wasimy iribi texiwonyte ada ihãwyy-wana maòtakemy aõbo, texinohõtidÿÿnyte. Uritere aõbina-di ixinohõtidÿÿõmy aeryna-ò. Uritere aõbina widÿÿõmy. Aerynaluumy mabeke

iwese kai ixiluure wese wahe. ¹⁰ Luuna inyõ-di rarekeki ibina inyõdee riwinyõtyhy rare. Ibutumy Deuxudeewina heka riwinymyhÿre. Tii sohojile heka bede ywina-ki awityhyre.

¹¹ Tule heka òbitimy matximahãke. Bededÿÿnana dori iòhòmy resera. Bede ityre reakremy namyhÿde. Bexix-abenyke wa, Inynyrÿ heka iòhòmy ratximyhÿre inonana-ò. Iòhòtyhymy relera juhu rityhynyreny-re-ribi. ¹² Ruu heka ròhònymy rare. Txuu tule iòhòmy wahe. Uritere aõbinahakÿ bedeluruhukÿ aõmydÿÿnana widÿÿõmy. Diabo ijesu bitake aõwiwihikÿ widÿÿ wahe. ¹³ Òbitimy biwinymahãke iwese txu rojuxana iny ratximyhÿre wese. Tai ibutumy iny rarybemahãke kai iluumy atximahãtemy. Uritere abed-edÿÿnana huduõmy —itxÿteõmy, òtaõmy, adeburemy ijiraõmy, ihãruõmy. ¹⁴ Bexitòenymyhÿke Inynyrÿ Jesuisi Kristu-ò wahe anawiòhenanykemy. Tai tahe ibutumy òbitimy biwinymahãke. Uritere arayky aõmydÿÿnabinabina nohòtiõmy.

14

¹ Ijoiõ ityhydÿÿdu mahãduõ amahãdudÿÿmy rurukeki, ròtena ixinamy ralòke iityhyna ibuterehãre tii-wana aõna aõnamy widee rybetyhymy rybeõmyke. Aribi hitximy raraykynyke hãre, bidyke. Ihãrele biròtenybenyke. ² Ityhyna irurukõmy ratximyhÿre hãre biròtenybenyke. Tii òsana kiamy raraykynymyhÿre: Iny rexiòwynyke iròdude riròmyhÿrenyremy ijõ ròhòtinyke. Kai tahe òsana mohòtinyke kiamy. Tuu ibinaõre. Ityhynareny urihimyòle rare. Brebunale sÿny roholamyhÿre. ³ Inyõ tahe ibutumy riròmyhÿre. Awimy idi tahòtinymahãte-wana, wiribi hitximy aõkõ. Uritere iòhòresedÿÿrenyõmy. Deuxu dori ridymyhÿre iwesemy iweselemy. ⁴ Deuxu deòdumy tii rare. Eòdumy aõkõ. Deuxu-ò tii rirawyònyre aõhebo rotÿÿnymyhÿremy. Deuxu rarybeke aõbo òbitire, aõbo teòsare. Deuxu heka tii ritamadÿÿnymyhÿre. ⁵ Kiamy rakaraykywesenanyrenykre. Txuõ aõworana bedehesi heka judeu mahãdu riywinymy roimyhÿre. Kia txuule Deuxu-ò reàlànanymyhÿre rexinohòtidÿÿnymyhÿre. Tahe aõkõre. Ijõ ityhydÿÿdu mahãdu tahe aõkõre. Tii iwitxira rexinohòtinymyhÿre. Ibutu txuu tamy awire Deuxu àlàna riwahinymyhÿre. Ixideewimy iny sohoji sohoji raraykywydynanymyhÿre. Ixitawimy Deuxu riwowydnyre. Ibutumy iny òbitimy ixidee raraykynyke. ⁶ Kaiboho atxu biywinymyhÿbenykeki, kia tahe awire. Xiwenade riròkeki, tii tule Deuxudeewire riwinyre. Inyõ aõkõ riwinyre. Tii tule awimy riwinymyhÿre Deuxudeewina wahe. ⁷ Ixideewimy rikiywinynyrenyõtyhy inynyrÿ-ò dori inyboho roire. ⁸ Inynyrÿdeewimy rikiwinyrenyke. Ihõrõ rare,

aruruhãrele, aõkõhãrele. ⁹ Jesuisi Kristu rubu-ribi rexixare tai butu wedumy. ¹⁰ Inyboho heka ihõrõ mahãdu roire. Tai uritere inyseriõre rybeõmy ixiradỹỹõmy. Inyboho dori sohoji sohoji Deuxuru-ò rexideòsinyrenykre. Iu tii ibutumy iny riywisinykre. ¹¹ Kiamy heka Ritidỹỹna-ki roimyhỹre. Inynyrỹ heka rarybere: —Inatyhymy, Ibutumy warue-ò tatiowotimy resekre. Rarybekre heka wamy Jiarỹ Deuxu raremy. ¹² Iny sohoji sohoji iximy relyykre Deuxuko-ò.

¹³ Uritere inywitxira-ò ryberenyõmy tii ibinamy rare uritere aõwidỹỹõmy, iòraru-ki ixhyhdỹỹdu òraruna-txi resehemy. ¹⁴ Jiarỹ tahe kiamy rahõtinyre. Kia aõmydỹỹnana aõ aõkõ rare Deuxu-ò. Xiwena rỹsỹna rirỹsỹkeki aõ aõkõ rare. Uritere kia nohõtidu dee ibinare. Tiibohe rirõõke. Xiwena rỹsỹnarỹsỹ òraru-ki aijoiõ bibedewonyhenylau irỹsỹõmykre. ¹⁵ Aityhydỹỹdu seriõreõ òbitiõmy ratxikeki tahe iru-ki arawidỹỹõmy atximahã. Tamy dorihe òbitimy aõkõ heka idi rõhõtinyke. Tii heka tule riwinykelemy ixidi rõhõtinyke. Timy aõki teòsamy rahaõhyymyhỹre aõma, xiwena rỹsỹna-ki. Kai aõki awimy aõma awityhy irỹsỹõmyke Deuxu Riõreõ dibinadỹỹnyke lau wahe, Kristu dori iòraru-ki rurure. ¹⁶ Kaki awimy òbitimy mahakeki. Biwinykeki inywitxiraru-ki atxikeki, kia tai uritere rieryõmy aki rahake. ¹⁷ Riroximyhỹreny, riõmyhỹreny —kia Deuxu Iòlõna dee aõ aõkõ rare. Aõmale tahe rõkõhõtintyhyymyhỹreny: wiõhedỹỹna, ywina eysana. Deuxu Tytybytyhy inydeereny wahidỹỹna wahe. ¹⁸ Kia wese iny rỹikeki heka Deuxu dee wina rare, inydee tule. ¹⁹ Wii rikiwiõhenanymyhỹrenyke ibutumy wiwesehyyle ywina-di. Tai iny tyhynareny rikikyhynanyrenykeny. ²⁰ Rỹsỹna òraru-ki aõhe wisỹdỹỹ renyõmy, butumy dori Deuxu riwinyre. Kia inyõ iòraru-ki aõwitxiramy rõhõtinykeki tahe ibinare. ²¹ Aõ dee rỹsỹ vỹi momo heka ibinare, tai tii rexiòrarunyekeki aòraru-ki urile bexiijõnybenyke. ²² Kaa biwinykeki timybo Deuxu dee òbiti relemyhỹre, urile ibutu-ò tuu rybeõmy iny bedeòby, kia ira-ki aõ ibinakõre. ²³ Ijõ urihimyò tatyhynymy ratximyhỹre heka iximy riatyke. Adee tahe òbiti heka rare. Aõbo riwinyre heka òraruna rare. Tai iwidỹỹõmy.

15

¹⁻² Iny ixira-di heka rõkõhõtintyrenyke ibutumy aõbo iny riwinymyhỹredi. Idi rõkõhõtintymyhỹrenyke inywitxira aõlaubo ruberumyhỹré. Iny òbiti erykõ mahãdu-di. ³ Kristu dori kaki raremyhỹu ixideewimy aõkõ tuu riwinymy raremyhỹ. Wiwana ritidỹỹdu wesemy riki riritinymyhỹre: nade aõhõkỹmydỹỹnana-ò tai heka bede-ò nade. Riòludunyre heka aõbo iòludu aõbinabinahãkỹ rarybere heka riwaòludunymy

raremy. ⁴ Tuheka roimyhÿre ihetxi Tyyritina-ki inywiòhedÿÿna reny. Iny heka ribedeerydymyhÿreny ywina-di rakatxirenykemy rikiraòrenyke heka Deuxu aõmy bede dÿÿnana wahe. Rahykyu òraru rahykyu wahe rubu. ⁵ Tii heka wadee awire wii biwiòhenanyke. Deuxu anawiòhenanykemy adireny watzireri. Iwese Jesuisi Kristu riwinyre wese.

⁶⁻⁷ Iлуу ratxirenykemy irumy wiluummy matxibenykemy. Iny sohoji sohoji raraykynyke Jesuisi Kristu rayky wese-di. Ityby Deuxu rayky wese-di rÿike òbitimy. Tai tahe inyboho ywinale rekealàmehÿre Deuxu-ò, tii Jesuisi Kristu tybyreki wahe. ⁸ Deuxu ihetxi mahãdu òraru-ki Jesuisi Kristu heka judeu mahãdu deòdurenymy ioxisÿnyre. ⁹ Iwese rybetyyritityhy rarybere wese: —Idi judeukõdu mahãdu Deuxu riwowodynykemy. Tai adee ariwiunykre judeukõdu mahãduy-ki. Jesuisi Kristu heka nade inatyhy riteòsinykemy. Judeu mahãdu riwiòhenanykremy Jesuisi Kristu nade. ¹⁰ Kiamy heka roire wiuna Ritidÿÿ-ki kia rarybere. Àlàna adee ariwahinykre wiuna-ki judeukõdu mahãduy-ki ani-di arawiunykre. Ijõ-ki tulekre: —Tuheka wiuna-ki raritidÿÿ roimyhÿre judeukõdu mahãdu beysake wa judeu mahãdu-wana. ¹¹ Ijõ-ki kiamy roire: —Àlàna heka biwahinykemy Inyryrÿ-ò idi watzireri, kaiboho tule judeukõdu mahãdu. ¹² Deuxu dee rybeduõ, Isaia tuu rarybere: —Rexiriòkòremy heka irybe roimyhÿre. Ijese riòkòre wahe. Tii judeukõdu mahãdu iòlòm ronykre. Tiile heka riraòm roimyhÿkre. ¹³ Jiarÿ rexitòenyre, Paulo, kaiboho, Deuxu heka arateysanyrenykre sòwemy ywina-di, tyhydÿÿna-di. Kiamy heka adireny heka watzireri, waseriòreboho. Jiarÿ heka rexitòenyhy watzimyhÿré Deuxu arawiòhenanykemy adeeremy rexiterenymy watziwãhare. Deuxu Tyytybytyhy ruruna-di raròsòna-di adeeremy kidiwahinykemy watzireri.

¹⁴ Kaiboho òbitimy ahãtenyete waityhydÿÿdu seriòreboho. Sòwemy aõna aõna witzira teerytenyete. Inywitzira bibedeerynybenyke dori teerytenyete. ¹⁵ Ihãrele taheka atxireny wanohòti reare inatyhymy tai warybe rewahiny Deuxu riwatyhynymy kawese riwasÿnyreki. ¹⁶ Biwateònyke taheka judeukõdu mahãdu-ò. Jesuisi Kristu dori riwatare tadeòdumy idi judeukõ mahãdudikemy. Iu Deuxu rybe wihikÿmy rarybemyhÿreu, xiwena wahidÿÿdu wese rare. Kia tahe judeukõdu mahãdu Deuxu-ò awike. ¹⁷ Tai tahe Jesuisi Kristu-wana rexibedesanymyhÿre Deuxu-ki waaõmysÿdÿÿna òraru-ki. ¹⁸ Jesuisi Kristu Rybewihikÿ tÿmyra-di rareri. Rexitòenymy rare adeeremy. Tai kaiboho òbitimy teletenyete Deuxu Tyytybytyhy òraru-ki wahe. Wadeysamy heka

watxiwâhâre. Jesuisi Kristu adeeremy riwinyreki wahe. Jiarÿ reerykõre iwitxira mahâdu-di. Tahe aõma waaõmydÿÿnana reeryre. Tiu dori biwawiõhenanyke judeukõdu mahâdu aritakemy. Deuxu mahâdu judeukõdu rarekemy. Òbitimy ikoreny-ki raremyhÿ. ¹⁹ Rybe wihikÿmy rybe-di rarewâhâ tamyreny. Aõna aõna wiwihikÿ irureny-ò rewinywâhâre. Deuxu Tyytybytyhy-di Jerusalê hâwâ-ribi heka rybe-di rare. Iliri bede-ò wahe. Ibutumy bede bedemy rarybere. Jesuisi Rybewihikÿmy. Ibutumy waaõmysÿdÿÿna rewinyre, Deuxu wadee riwahinyre wahe. ²⁰ Ihâre tahe ararybekemy watzireri tiu iny roholakõmyhÿre mahâdu-ò. Ijõõ dohodÿÿna iny ritohodÿÿnymyhÿre. Tai ikomy ararybekemy ixidi watzireri. ²¹ Isaia dori kia Tyyriti roire: —Tiu iny tamy roholakõmyhÿre tamy ijohonaõmy rarybere. Tai rierymyhÿre. Tai tahe roholakre tahe rityhynykre.

²² Tai heka raraõlemy watxiwâhâre —adeeremy. ²³ Katahe kaki rexihumy waaõmysÿdÿÿ ratzireri. Katahe arorarenymy arake watzireri beòrakõle arakemy ixidi watzireri. ²⁴ Espanha bede-ò arakemy watzireri. Arakreu dori Roma-ò aroramy heka arakre. Iribi inyboho ibutumy rakatximyhÿreu tahe tako-ò biwaixidÿÿnybenykre. ²⁵ Ikoki taheka wahidÿÿõ ariwykre Jerusalê-ò. Jerusalê hâwâ mahâdu dori aõhõkÿmy rotÿÿnymy rÿiramyhÿ. ²⁶ Macedonia bede-ki Akaia bede-ki tamy nieruõ riwahinykremy ratzireri dohodÿÿna mahâduõ kia rama rahureri mahâdu wahe. ²⁷ Tiibohe riwiõhenanyre deysana-di. Kia òbiti rare. Iribi tahe Deuxu rybe aõmydÿÿnana, Judeu mahâdu-ribi nade. Tai tahe judeukõdu mahâdu, tule judeu mahâdu riwõhenanymyhÿke taaõwiwi-di. ²⁸ Kaa nieru-di arakreu, tahe aroramy arehemynykre. Iribi Espanha-ò arakre. ²⁹ Tuu awana watzikreu, tahe teysamy Inynyrÿ-di rakatzikre.

³⁰ Bexitõenyke wadee waõmysÿdÿÿna sõwemy watzireri ariwinykremy. Deuxu Tyytybytyhy heka sõwemy wadee nade adeeremy ariwahinykremy, luuna sõwemy adeeremy ariwahinykre. ³¹ Tule ityhydÿÿdukõdu mahâdu Judeia wadee aõbinahâkÿ wadi ratximyhÿre. Wadi bexitõenybenyke jiarÿ iribi arahenykre. Tule kaa nieru rewyreri waribi teysamy rimyrenykre. ³² Tai tahe awanareny tahe wadeysamy arehemynykre Deuxudeewikeki. ³³ Deuxudeewikeki wii riki Deuxu ywina adeeremy watzireri. Kie.

16

¹⁻² Fibi hâwyy ityhydÿÿdu seriõreõ adee rakre. Tii heka Sekrea hâwâ ludu dohodÿÿna mahâduõ rare. Tii heka dohodÿÿdu mahâdu riwiõhenanymyhÿre aõu aõu aityhydÿÿdu

seriòre wesemy. Tii kaiboho biwiòhenanykre, tii dori sòwemy riwawiòhenanyre.

³ Birybedỹnyke Prisila Akila-wana. Tii wawiòhenadỹdureny. ⁴ Tii wadee sòwemy riwinyre rubu lau ruberuòtyhy. Tai jiarỹ reàlàwãhãre tamy, tule tuu ibutuma Judeukõdu dohodỹna mahãdu. Iheto dohodỹna mahãduõ warybe wehityhyna biwahenyre. ⁵ Epenetu-ò biwehityhyny. Tii ibutumy ityhydỹdu-ribi juhuule rityhynyre Asia bedeki. Tii wabiòwa rare. ⁶ Marie adeereny raaõmysỹdỹtyhyre. Biwehityhyna wanimy. ⁷ Adroniko, Junia wana biwehityhynanykre. Tiiboho judeu mahãduõ roire. Ròtenawo-ki wawana roiremyhỹ. Dohodỹna mahãdu rierytyhyre. Deuxu deòdỹna mahãdu heka wakomy rityhynyre. ⁸ Ijõ waityhydỹdu biòwa Ampliato inire. Tamy kanarybekre tule. ⁹ Urbano, Estaki-wana tule Kristu dee wawiòhedỹdu tule rybe wehityhyna tamy biwahinyke. ¹⁰ Apele heka ityhydỹdu tyhy rare. Biwehityhynanyke. Aristabulo-wana heto woludu mahãdu biwehityhynanykre warybe tamy. ¹¹ Tule biwehityhynanykre Herodiaõ —waijoiõ tii rare judeu mahãduõ wahe. Kristu dee dori kia iny òbiti rare. Narciso heto ludu ityhydỹduõ heka tule biwehityhynanykre warybe tamy. ¹² Tule Trifena, Trifosa, Peside-wana raaõmysỹdỹmy Inynyrỹreny-ò biwehityhynanykre wary tamy. ¹³ Rufu tule Deuxu dee aõmysỹdỹdu rare ise tule. Tii dori nadi wesemy riwawisinanyre. ¹⁴ Asincrito, Flegonte, Hermes, Paroba, Hermas, tule biwehityhynanykre ityhydỹdu mahãdu. ¹⁵ Filologo, Julia-wana, Nereu taseriòre-wana, Olimpa, ityhydỹdu mahãdu tii-wana ratxireri ibutu-ò warybe wehityhyna. ¹⁶ Ibutumy aseriòre debò bimyke biwehityhynanybenykre ibutumy. Ibutumy Kristu tydỹdu mahãdu-ò arawawehityhynanykre. Tule kaki dohodỹna irybe wehityhynanyre adeereny riwahinyreri.

¹⁷ Rybeõ roire kaa rybe tyyriti ixidyndako-ki. Ijõ aõhe dỹnana doimyhỹde kia hetowo hitxina-ki. Iwixiramy heka taerydỹna mahãdu —iwese inydeereny erydỹnamyhỹre wesemy aõkõ kia lau tahe bexiebinyke. ¹⁸ Aõ Jesuisi dee aõkõ raaõmysỹdỹnyre. Ixidee tule heka raaõmysỹdỹmyhỹre aõ ixidee ritarenykemy ròhòtinymyhỹreny. Tiiboho heka rarybewihikỹmyhỹreny, aõma, ruikedỹmy timy bedeki erykõ tuu ratximyhỹreny. ¹⁹ Jiarỹ wadeysamy watzireri kaiboho òbitimy ibutumy toiteki. Araerywãhã jiarỹboho aõbo òbitire uritere aõbina widyyõmy. ²⁰ Deuxu ywisidỹna wahidyyna dori Satanasi riixãwididỹnyke. Jesuisi Kristu Inynyrỹ wiòhedỹna adeereny riwahinykemy idi watzireri.

²¹ Tximòtxi dori wawiòhedỹỹdu rare. Lucio, Ijasõ, Sospatu, wajuდეუიჯოი-wana tule adeereny irybe wehityhyna riwahinyre. ²² Jiarỹ, heka Tercio, reritinyreri aõbo Paulo rarybere adeereny. Jiarỹ adeereny warybe wehityhyna riwahinyreri. ²³ Jiarỹ heka Kaio heto-ki watxireri, dohodỹỹna rabutunyreki watxireri. Kaio irybe wehityhyna adee riwahinyre. Tule Erasto hãwã nieru rubudỹỹdu rare. Tule Quarto inyseriòrereny rare. Ibutumy heka kaa irybe weityhyna adeereny riwahinyreny reri. ²⁴ Inynyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena ibutumy adeereny kanakemy idi watxireri. Kie.

²⁵ Deuxu irurutyhy-di rare. Tii heka adi riyrubunyky adi watxireri. Iwese rybeweityhyna rarybere wesemy, ruru adee riwahinykre. ²⁶ Kaheka Deuxu tarasana rare. Ibutumy iny mahãdu kaa tarasana rare. Katahe wiji ibutumy Deuxu rybemy rybena reamyhỹre. Iwese Deuxu rybedu mahãdu juhoo rarybere wesemy. Deuxu heka ibutu-ò tuu rarybere. Tai tahe ibutumy iny Deuxu Tyytybytyhy rierykre tule rityhinykre. ²⁷ Deuxu-ò àlàna biwahinykeki tii dori be-deeryna ratximyhỹre Jesuisi Kristu òraru-ki wowydyna tamy biwahinybenykre aõu aõu. Kie, Paulo.

1 Oritxi Mahãdu-ò 1 Oritxi Hãwã Dohodỹna Mahãdu-ò

1 Paulo jiarỹ Deuxudeewimy deòdumy wãhãre, Jesuisi Kristu deòdỹna-ki wahe. Jiarỹ waityhydỹdu seriòre Sòteni-wana adee warybereny adiwahinyde. 2 Oritxi hãwã dohodỹna mahãdu-ò heka watyryiti adiwahinyde, Jesuisi Kristu òbitidỹna mahãdu-ò, Deuxu hõrõ mahãdu-ò, hãwyy, hãbu-wana, ibutumy Jesuisi Kristu ityhydỹdu mahãdu-ò. Tii iny Iòlòrenymy heka ratximyhỹre. 3 Ruxetòena, ywina-wana adeeren kanakemyidi watzireri, Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny Iòlò-ribi.

4 Deuxumy reàlãmy watxiwãhãre, Jesuisi Kristu adeereny ruxetòena diwahinydeki. 5 Ibutumy dori iribi tòerymy ahãte arybena-di, erysydỹna-di. 6 Kristu dee rybena akireny roimyhỹre. 7 Iribi awahidỹna rauhenyõreri, kaiboho dori Kristu deòsidỹnamy teraòmahãte. 8 Jesuisi arawiòhenanyhyy rarekre bededỹnana konana-ò, tatxuu òbitimy ixiko-ò, rexilamadỹnykemy. 9 Deuxu òbitihyyra. Tii aratobinyra Tariòre Jesuisi Kristu-wana rarekremy, iny Iòlòrenymy.

10 Jiarỹ adeereny rexitòenyneri Jesuisi Kristunimy iny Iòlòrenynimy wiwese wimy wimy bityhynymy marybebennykemy. Wade awiõre wiribi hitxi hitxidỹ. Wii bitotynnytyhymy boibekemy adireny watxiwãhãre, araykyreny-ki, aerysynareny-ki. 11 Kaiboho waseriòre mahãdu, wimy taujõmotenyteri. Lòe hetowoludu mahãdu kia wako relyyra. 12 Inyõ wadee rarybemyhỹre. Ijõ mahãdu heka Paulo rityhynymyhỹre ihõrõ mahãdu wahe, ijõ heka Apòlo rityhynymyhỹre ijõ tasỹ Pedro rityhynymyhỹre, ijõ tahe Kristu rityhynymyhỹre. 13 Aõherewe, Kristu be iny rihitxihitxinymyhỹre. Paulo be itxeò nihikỹ tyre-ki rurure adeereny. Pauloni-di be rasebere. 14 Inyõ he ròratisebenyõre. Krispu, Kaiowanale tahe resebenyre. Tai tahe wabedesamy watzireri. 15 Kiamy ta heka inyõ rarybeke lau reijõnymahãre: —Jiarỹ Pauloni-di rexisebenyre. 16 Tefana hetowoludu mahãdu adiratisebenyde. Inyõ reratisebenykeki wanohõti reaõhyyre. 17 Kristu dori aõsebedỹmy aõkõ diwateònyde Rybewihikỹmy rybemy. Bede erydỹna nihikỹmy rybemy aõkõ diwateònyde, Jesuisi itxeò-ki lamana ariwòkemy aõkõ, kia inydeereny rurureki wahe.

18 Kristu itxeò rubumy ijyy heka ityhydỹdukõdu dee itxỹtena rare. Biu-ò hedu mahãdu dee tahe, Deuxu ruru kia rare. 19 Kiamy tahe iritidỹna roire: ierysydu mahãdu

erysyna-di ariixāwidỹnyke. Bede erydu rayky-di adiijōnykre. ²⁰ Titxibo tahe bede erydu rare. Tyyritimy erydu heka titxibo rare. Titxibo tahe wiji dỹyraxidu rare. Kabede ludu bede erysyna heka Deuxu-ò itxỹtedỹỹna rare. ²¹ Bede bede ludu mahādu rōhōtinyre bedeerytyhymy. Tai tahe Deuxu iximy riernanyōhyre. Kia tahe Deuxudeewire. Iny rybewihikỹmy rybe heka iny wixira-ò itxỹtere. Kia-di tahe Deuxu iny ritareri iny rityhynyreki. ²² Judeu mahādu aōwiwi rỹikemy aōbo raremy ratxireri. Judeukōdu mahādu bede erysydỹỹna-di rarekemy riijemyhỹre. ²³ Kristu itxeò-ki lamanamy iny rarybemyhỹrenyre. Kia tahe judeu mahādu riojinyre, judeukōdu mahādu dee itxỹtena kia rare. ²⁴ Tahe Deuxu rariròwysyna judeu tule judeukō mahādu-ò heka Kristu erydỹỹna tule ruruna rare ihedỹỹnarenymy. ²⁵ Deuxu itxỹtedỹỹnamy rybe hābu bedeery ratyre rare. Deuxu iruruōkeki, tii hābu ruru ratyre iruru rare.

²⁶ Waseriòre mahādu arariròwysyna-di mohōtinybenybeke. Betehemy iny erysyna mahādu-ribi sōweōre, Deuxu rariròwysyna mahādu. Dinodu mahādu sōweōre, iny Iòlòtyhy mahādu-ribi sōweōre. ²⁷⁻²⁸ Deuxu heka aōna aōna itxỹtena ritare bedeeryhykỹ mahādu riixỹrudỹỹnykremy. Aōna aōna ruruō Deuxu ritare aōna aōna ruru-di riixỹrudỹỹnykremy aōna aōna derare, aō aōkō rare Deuxu ritare aō-di aō aōkō-ò riyjanykre. ²⁹ Tai dorihe inyō rexytyhynkōkemy Deuxuko-txi. ³⁰ Kaiboho dori Jesuisi Kristu hōrō toite. Tii heka inydee ibutumy rare: erysynamy òbitinamy, tamanamy, tarasanamy rare biu-ò hena wahe. Deuxu kia ibutumy diwahinyde inydeereny. ³¹ Kia dori ritina rybe-ki roire: —Inyō rexiwowydynykeki, Deuxu-ki rexiwowydynyke.

2

¹ Waseriòreboho aō hābu bede erynihikỹ wese aōkō adeereny anade. Deuxu rybetyhydỹỹnanamy ararybekremy. Rybenihikỹmy heka rarybeōre. ² Tii sohojile reeryre akireny rarewāhāu, Kristu itxeò-ki lamanale wahe. ³ Akireny rarewāhāu waruruōmy rarewāhā, ixỹru brebu tahe riwamytatadỹỹnyre. ⁴ Wabedeerydỹỹna erytyhy rybesirahakỹ-di aōkō rarybereri iny rityhynkemy. Urile tahe Deuxu Tyytyby ruru-di rarybewāhāre. ⁵ Hābu erytyhydỹỹna aōkō bityhynkemy adi wāhāre Deuxu ruruna tahe atyhynarenymy heka idi toite.

⁶ Ityhydỹỹdu umy-ò bede erydỹỹna-di rarybemahāre. Kabede aōmydỹỹnana bede ery aōkō rare. ⁷ Kia tahe Deuxu erydỹỹna tyhyre. Kia heka hābu mahādu lau riwōmyhỹre. Juhu inydeereny riywinyre. ⁸ Kia bede erydỹỹna

inyõ wiji Iòlòtyhy mahãdu rieryõre. Kia rierymyhỹkeki, Wanyrỹ wowydyna-ribi itxeò-ki ritamadỹỹnyõhyyre inihe. ⁹ Iwese Ritidỹỹna roireri wese rare: —Rue lobixiõhyymyhỹre, nohõti heka roholaõhyymyhỹre, inywo rieryõhyymyhỹre, aõbo Deuxu riwinyre taluuna mahãdu dee, tamy riwahinykremy. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhymy kia inyboho riteòwarixinyrenyrene. Itytyby ibutumy rieryre. Deuxu raykywo-ribi aõ ritỹnynymyhỹre. ¹¹ Inyle heka iny ixirayky rierykre, kawese tule Deuxu tyytybydile aõna aõna rierykre. ¹² Bede aõmydỹỹnana aõkõ inydeereny wahisidỹỹdu rare. Deuxu Tyytyby tahe inydeereny wahisidỹỹdure. ¹³ Kiadile Deuxu wahisidỹỹna iny reeryrenyrene. Kia iny reerydỹỹnanyamahãrenyrene hãbu bede erydỹỹna-di aõkõ, Deuxu Tyytyby rybe-di tahe reerydỹỹnanywãhãre. Kia iny retỹnynymahãre iny Deuxu Tyytybytyhy-di mahãdu-ò. ¹⁴ Iny Deuxu Tyytybytyhy-di rỹiõra mahãdu dee Deuxu Tyytybytyhy aõmydỹỹna dera. Tamy itxỹte rare. Rierykõre. Deuxu Tyytybytyhydile iny rierymyhỹre. ¹⁵ Iny heka Deuxu Tyytybytyhydikeki ibutumy rierymyhỹre. Inyõ tahe tuu aõmy tuu irybeõna. ¹⁶ Ryberiti-ki roire: —Mobo tahe rieryre Wanyrỹ rayky, mobo tamy aõ ritỹnynykre inyõ aõbo? Inyboho Kristu rayky ijõdire, iwesele raraykynymyhỹre.

3

¹ Waseriòreboho adeereny rarybeõhyyre hãbu Deuxu Tyytybytyhy-di rỹira wesemy. Hãbu òrarudu wesemy rỹirawesemy adeereny ararybeke. Uladu wesemy Kristutyhydỹỹ-ki rỹira wesemy adeereny rarybere. ² Huỹsy-di òedỹỹ araerynadỹỹnyrenyreu rỹsỹnatere wesemy aõkõ erydỹỹnasiramy aõkõ rybe. Kia rỹsỹna rỹsỹmy texiywinyõtenyete. Wiji tule texihumy aõkõ toitenyete. ³ Òrarudu wesemy dori ahãtenyete. Ihãrumy, ijãmy atximyhỹtenyete. Tai tahe òrarudu mahãdu wesemy ahãte ityhydỹỹdukõdu mahãdu wesemy ahãtenyete. ⁴ Inyõ rarybekeki: —Jiarỹ Paulo erydỹỹnay-ki rare. Ijõ rarybekeki: —Jiarỹ Apòlo erydỹỹnay-ki rare. Tiibohe ityhydỹỹdukõdu mahãdu wesemy ihỹrenyrene. ⁵ Aõbohe Apòlo, aõbohe Paulo. Deuxu deòdu heka inyboho roire. Inyribireny tetyhynymy teerymahãtenyete. Iwese Deuxu iny sohoji sohoji-ò aõmydỹỹna riwahinyrene wese, tai tetyhynytenyete. ⁶ Ta jiarỹle rybemy rarybere iny aõty ribòrònymyhỹre wese, Apòlo rybe ritỹnynyrene iny alòbòròna ribenymyhỹre wese rituunyre. Deuxule tahe idimyhỹre iwese alòbòròna riumydỹỹnymyhỹre wese. ⁷ Tai tahe tòbòròdỹỹdu aõ aõkõ rare; ituudỹỹdu tule aõ aõkõ rare. Deuxule aõwedu wedu heka rare. Tiile ityhydỹỹdu widỹỹdu

nihikỹ rarekre. ⁸ Tòbròdỹỹdu ituudỹỹdu-wana sohoji wese my ihỹrenyre. Sohoji sohoji tauri wahisidỹỹ ritakremy, iwese sohoji sohoji raaõmysỹdỹỹmyhỹre wese. Wiwana dori Deuxu dee iny raaõmysỹdỹỹmyhỹre. ⁹ Inyboho heka Deuxu wiòhedỹỹdu mahãdu roire. Kaiboho tahe Deuxu oworu wese toite. Iwese tahe Deuxu heto wese kaiboho toite.

¹⁰ Heto widỹỹdu deyrewewese retelenyre. Ibutumy Deuxu ruxetòenamy kia rewinyre. Juhumana retidire idi tahe itira ityre reòdònrya. Ywimy biwinybenykre. Awimy bitamadỹỹnykemy. ¹¹ Jesuisi Kristu juhumana wese heka rare, inyõ tiile tarasadu wahe ijõ manaõ teròwomy ritidiõtzyhy. ¹² Ibutumy juhumanatyre-ki relereri. Ijõ womati tỹrỹrỹhỹkỹ, ijõ prata-di ijõ manatỹny-di, ijõ òwòru-di, ijõ òteti-di, ijõ horeru-di. ¹³ Kia txuu Kristu txu wahe riteòsinykre aòdibo sohoji sohoji raaõmysỹdỹỹmyhỹre heòty dori riurihix-inanykre. Aõhebo iny rotỹỹnymyhỹreki. ¹⁴ Juhumanatyre-ki iny aõmydỹỹna rỹikeki, tii uri iwahisidỹỹnana ritakre. ¹⁵ Iny aõmydỹỹna rasòkeki tii ròònodỹỹkre. Ihãre tahe tarasana ritakre heòtyroobyhy wahe.

¹⁶ Kaiboho Deuxu heto wesemy toitemahã. Teeryõte aõbo. Deuxu Tyytybytyhy heka aworeny-ki rasỹnymyhỹre. ¹⁷ Inyõ Deuxu heto wesemy rahukeki, Deuxu tii rihukre, Deuxuheto dori rare. Kia tahe kaiboho toite Deuxu heto lytytyhy rare, ihõrõtzyhy wahe.

¹⁸ Ixi itxenadỹỹõmy, inyõ bedeerymy ixi-di rõhõtinykeki, raitxỹteke tai tahe bedeery inatyhy-ki rareke. ¹⁹ Kabede bede eryna tahe Deuxu dee itxỹtena rare. Kia Ritidỹỹna-ki tahe roire: —Bede erynadu tyhy tabedeerydỹỹna-ki Deuxu-ò ròònodỹỹre. ²⁰ Ijõ Ritidỹỹna-ki roire: —Wanyrỹ, bede erydu rayky rieryre. Kia raykywi aõ aõkõ rare, rybetyhy aõkõ. ²¹ Iny aõmydỹỹnana-di ixiwowydydỹỹõmy, ibutu dori ahõrõ rare. ²² Paulo, Apòlo, Pedro, bede, umy, rubu, aõmydỹỹna wijina, aõmydỹỹna bede kanakre, ibutumy ahõrõ rare. ²³ Kaiboho Kristu hõrõ toite. Kristu Deuxu hõrõ rare.

4

¹ Inyboho Deuxu deòdu roire, ibutumy idi mohõtinybenyke tii inykireny ihỹre. Inyboho dori Deuxu aõmydỹỹnana erykõdu tỹnydỹỹdu roire. ² Deuxu tỹnydỹỹdu òbitihyky rarekemy. ³ Wadi rõhõtinykeki awimy aõbo ibinamy aõbo kia tahe wadee aõ aõkõ rare. Aõbo dohodỹỹ tỹnydỹỹdu mahãdu wadi rohõtinyke kia wadee aõkõhykyre. Jiarỹ tahe ixi-di dehummy rahõtinyõhymahãre. ⁴ Jiarỹ reeryõre inyõ aõbinamy wadee rexiwonyke warayky wadee òbiti rare. Tahe ihãrele òbitimy iko-ki rare. Wanyrỹ tahe wadi timy rõhõtinyke. ⁵ Kia tahe wiji idi timy nohõtiumy. Jesuisi nonanako-ki. Tii tahe kanakreu,

ibutumy wasimy aõ rÿira ritÿnynykre, ibutumy iny raykumy rÿira ritÿnynykre. Kia txule ibutumy iny tabedeòby ritakre Deuxu-ribi.

⁶ Kia aõna aõna wawese riwawesenanyreri. Apòlo wese tule rewesenanyreri. Kaiboho dori bierybenykemy kia: ierysydÿÿrenyõmy aõbo iritidyÿnawo-ki ihoõre. Kia wese keki, ijõ tÿnydyÿdu ijõ ratyire ryiõtyhy. ⁷ Mobo iny wiribi iwitxiramy ihÿre. Aõbohe akire Deuxule aõwiwi adee riõre. Ibutumy iribi tetateki tahe aõherekibo axiwedere. ⁸ Kaiboho ibutumy aõ ijõdire. Tatyhytenyete, iòlò wesemy taditehemynyete iny arawiòhenanyrenyõre. Wadee awire kaiboho iòlòmy ahãtenyete. Tai jiarÿboho awana ariòlònykre. ⁹ Kiamyre òsana. Deuxu dee heka inyboho deòdÿÿna mahãdu rurukrerke mahãdu roire ibutuko-txi, ÿjuko-txi, hãbukò-txi. ¹⁰ Kristu òraru-ki itxÿtewesemy jiarÿboho roire. Kaiboho Kristu erydure riki. Jiarÿboho warurukõrenyete. Kaiboho orarudirennyete jiarÿboho inyõ waluurenyõre. Kaiboho tahe ibutu luuna toite. ¹¹ Ihãre tahe wiji ramamy, bemomomy, tykyõmy rekoamyhÿre. Tule sÿywisidyÿna rÿiõre. Tule jiarÿboho wahãwã òbiti ihokõre. ¹² Ihãre inyboho naaõmysÿdyÿmyhÿde iny debò-di irukemy. Inyõ inydeereny aõbinamy rarybekeki, awilemy inyboho ri-rawyònymyhyre. Inyõ aõsirahakÿle inydee riwinykeki, aõmy rybeõmyke. ¹³ Rybebinamy inyboho dee reakeki, ihãrele Deuxumy tamy rarybemyhÿre. Rÿnysityby wese inydireny tiiboho retehemyhyre, ijese ijese wesemy.

¹⁴ Kia ròritidyÿreri aixÿrudÿÿrenymy aõkõ, tahe wiòhedÿÿdumy retirÿreri binadyÿna lau, iwese inytybyò tariòre rierynanyre wese. ¹⁵ Tahe sõwemy Kristu-ki bede erydyÿdu rÿire. Sõwemy aõkõ bobohomy rÿirennyete. Kristumy heka jiarÿ sohojile borenymy rare. Rybewihikÿ erysyna-di dori borenymy rãire. ¹⁶ Kia dori kaiboho wawesemy boibekemy adireny watxireri. ¹⁷ Tai Tximõtxi reteònyete adeereny. Tii wariòre luu wesemy ratxire. Tii òbiti rare Wanyrÿ-ò. Tai watxi òhõtirennyete reake iwese Jesuisi Kristumy wese rariamyhÿreki, tule iwese reerynanyre wese ibutu dohodÿÿna hetowo-ki. ¹⁸ Inyõ ixiwowydumy ixidi ròhõtinyhy iwese arura-ò araõreki. ¹⁹ Wanyrÿdeewikeki arakre wylemy arorarennyete. Tai arierykre ixiwowydumy nohõtidu irybe sohojile aõkõ arierykre, aõhebo rotÿÿnyete tule arierykre. ²⁰ Deuxu òlòna heka rybe sohojile aõkõ rare, rurutyhy heka rare. ²¹ Aõbo tahe awityhyre òhòte-di adehemynnyete aõbo, ada luuna-di ywina-di adehemynnyete aõbo?

5

¹ Dohodÿÿna mahãduy-ki òrarutyhy-di riki toite kia tahe

rare: hãbuõ heka tybyhãwyytyby-wana roire. Kia òraru tahe ityhydÿÿdukõdu mahãdu riòludunyõhyymhÿre. ² Kia hyyle ixi-di aõ aõkõ tõhõtinymyhÿte. Aõherekibo bede teòtiinyõtenyete tahinyõmy idi textiðenyõhytytenyete. Hãbu kia riwinyre, ityhydÿÿdu mahãduy-ribi biòlòdÿÿnyke. ³ Jiarÿ akyreny-ki watxiòrerihãre, tahe warybetytyby awanareny ratxireri, iwese jiarÿ awana ratximyhÿre wesele. Tahe wadohodÿÿna ariwahinykre kahãbumy ibinamy riwinyremy. Tahe ityhydÿÿdu ributunykeu, ⁴ warybetytyby akireny rÿireu, Jesuisi Kristu ruru akireny rÿireu, kahãbu Satanasi-ò biwahinybenyke. ⁵ Tai kahãbu umy Satanasi-ò biwahinybenyke itytyby tahe rahenykre Wanyrÿ Jesuisi kia nonanatxu-u. ⁶ Arybe iximy wydy awi aõkõ rare. Taholaõtenyete aõbo kia rybe-ò; iuri ibutere paõ widÿÿna sõwemy rauridÿÿra uridÿÿna heka òraru wese heka rare. ⁷ Idi behubenyke iuri hitxina-di, tahe paõ iuriõmy rÿirekre wese boibekemy òbitimy, Kristu tule budøeni xiwedÿÿna wesemy inydeereny rurure, iny Pascoareny worana bedehesi dorihe rarÿÿnymy rare. ⁸ Tai tahe ixena roxina rikiwinyrenyke. Paõ iuri-di ryiõmy rakatximyhÿreny. Kia uri paõ òraruihetxina wese rare. Paõ tÿmyra, òbitire, inatyhyre, tii rikiyrenyke. Kia tahe rare òbiti widÿÿna wahe.

⁹ Adeereny watyyriti rewahinyre òrarudu mahãdu roo-ki risiõmy, òtadu mahãdu-wana boiòkemy. ¹⁰ Ibutumy òrarudu mahãdu-ò aõkõ adeereny rarybere. Iny ibina mahãdu, wasidu mahãdu, Deuxutyhy luukõdu mahãdu. Kia-wana noõrenymykeki, bede-ribi ihyyle bexihitxinyke. ¹¹ Wiji watyyriti kia wese rewahinyre. Ityhydÿÿduy-txi ròtedu òrarudu rarehyykeki, kia roo-ki risiõmy tule iny ibina mahãdu, Deuxutyhy luukõdu, ujõmomy rybedu, wasidu, axaxa momodu, kia mahãdu-wana tahe byreòmy. ¹² Ityhydÿÿdukõdu mahãdu ywisidÿÿdu aõkõ jiarÿ rare. ¹³ Deuxu dohodÿÿdukõdu mahãdu hitxidÿÿdu rarekre. Deuxu Ryberiti-ki roire: — Òrarudu ay-ribi biòlòdÿÿnyke.

6

¹ Iny ityhydÿÿduõ widee raurenanykeki, aõbohe awire? Erysydu-ò rikidy aõbo ada ityhydÿÿdu mahãdu-ò rybeke aõbo? Uritere ityhydÿÿduòle marybekre. ² Ityhydÿÿdu mahãdu bede bede mahãdu ierysydÿÿkre. Kia teerytenyõta aõbo. Ityhydÿÿdu mahãdu bede bede mahãdu ierysydÿÿkeki, aõna aõna iyja tahe teeryõtenyete timy rasÿdÿÿnykemy. ³ Tahe inyboho ÿju aõmydÿÿnana rikieryrenykre. Kiakeki iratyre kabede aõmydÿÿnana rakieryrenyhyke. ⁴ Erysydÿÿnana ijòdikeki, aõherekibo erysydu ityhydÿÿdukõdu-ò radymhÿre.

Ityhydỹduple aõtxi awire. ⁵ Kia heka adeereny ixỹruna rare. Hãbu erysydu ityhydỹdu mahãduy-ki ratxiõre aõbo ierysydỹ-ki. ⁶ Erysydu ijõdihãre ta ityhydỹdu seriõre wii ridyke aõbo ityhydỹdukõdu erysydu-ò, kia awiõre. ⁷ Ityhydỹdu wii ridykeki, kia tahe iaõ bede eryõmy rare. Inyõ adeereny aõmy rotỹnykeki, urile tahe aõhõkỹmy rotỹnykre. Kia heka Inynyrỹ-ò õbitire. ⁸ Kaiboho ityhydỹdu hãre aõhõkỹmy wii tesỹnymahãtenynte. ⁹ Òrarudu mahãduõ-ò, Deuxu Iòlõna uri riwahiõtyhy. Kia teeryõtenynte, iny ywimynoduõ, Deuxutyhy luukõdu, wiriõrese-ò òtadu, hãbu hãwyy wese rexiwahinymyhỹre ijõ hãbu-ò. ¹⁰ wasidu, ixidee imynomy nohõtidu, axaxamomodu, jei jeimy rybedu, inywitzira aõmydỹnana wydydu, kia-ò Deuxu Iòlõna uri rawahiõtyhy. ¹¹ Kaiboho heka juhu kia wese toite. Wiji tahe iny Iòlõ Jesuisi Kristu, anasuhode, anaixãwidinyde anatade Deuxu Tyytybytyhy-di.

¹² Ibutumy ariwinyke ixidee wikeki ibutumy aõmydỹnana tahe iwidyỹ awiõre. Ibutumy arotỹnyke ixidee wikeki, aõ aõkõ tahe waumy-di rarekemy raremyhỹ. ¹³ Rỹsỹnaheka weryri-ò ralõmyhỹ kia-ò heka ihỹmyhỹre. Kia heka Deuxu wiwanale rahukre ikonana-ò. Umy heka òraru-ò sohojile aõkõ rỹire. Deuxu umydikemy dorihe riwinyre. ¹⁴ Deuxu Inynyrỹ riixixanyre rubu-ribi. Tule iny kidiixixanykre taruru-di. ¹⁵ Iny umy heka Kristu rareasa rare. Kia aõbo teerytenyõte? Kabe Kristu rareasa aderana-wana rabutukre, aõkõrehe. ¹⁶ Inyõ hãbu aderana-wana roiikeki, sohoji umyhyyle wiwana roireke. Kia teerytenyõte aõbo? Kia Tyyriti Iritina-ki roimyhỹre, hãbu hãwyy-wana sohoji umyhyyle wiwana roireke. ¹⁷ Moo Wanyrỹ-wana ributunykeki, sohoji Deuxu Tyytybyle rareke. ¹⁸ Òraru-ribi teõrehemy atximyhỹbenyke Ijõ òraru inyõ riwinykeki umywo-ribi nodu aõkõ rare. Òta òta òraru tahe inyõ riwinykeki, kia ixiumy òludu òraru-di reake. ¹⁹ Aumy Deuxu Tyytybytyhysỹ rare. Kia aõbo teeryõte? Deuxu rexiwahinyre awo-ki rasỹnyhyymy rarekremy. ²⁰ Kaiboho aumy wedu aõkõ atxitenyteri. Jesuisi Kristu adee rurureki. Tii òwynihikỹ-di anadyde, Kia tahe aumyreny-ki Deuxu-ò bealãbenyke, õbitimy bexisỹnyke aumyreny-di.

7

¹ Atyyriti dỹrãxi rerawyõnyreri. Kia rare: hãbu hãwyy-ò aderexiõhykeki, kia heka awire. ² Hãbu tahãwydyhyyle rareke, tule hãwyy tahãbudihyyle rareke òta òta òraru dori sõwereki. ³ Hãbu tahãwyy-ò umy wahisidỹna tamy riwahinyke. Hãwyy tahãbu-ò umy wahisidỹna riwahinyke.

⁴ Hãwyy taumyweddu aõkõ rare, ihãbu iwedure. Tule hãbu taumyweddu aõkõ rare. Ihãwyy iwedure. ⁵ Wiòmysadỹỹõmy. Urile rexitòenykemy aõtxu-ò wii riòmysanykre. Urile ixideewimy wiwana ratxike. Idi wiwana roikre Satanasi riixiranyheny bededỹỹnana riijereki. ⁶ Kia warybe bededỹỹna aõkõ rare. Urile wadodỹỹna rare. Adee awikeki, tuu bityhynybenykemy. ⁷ Ibutumy hãbu wawese rỹirakeki, awire. Iny sohoji sohoji tahe, Deuxu bededỹỹna tamy riwahinyra ijõ wiribi lahitxi ihỹre.

⁸ Ixihy mahãdu-ò wytese mahãdu-ò wadodỹỹna rewahinyre: wawese hyy rỹirakeki, awire. ⁹ Ixiwedudõkeki, tahe boikre, tii arasahyy mabekelau. ¹⁰⁻¹¹ Hãbu hãwyy my heridu-ò warybe rewahinyra, tahe warybe aõkõ rare, Wanyrỹ rybe. Kia rare: Hãwyy uritere tahãbu ririõhyyke. Hãwyyõ tahãbu-ribi rexihitxinykeki, ijõ-wana roiõke ada tahãbuwanale ixyby roike. Tule hãbu uritere tahãwyy risiõmy. ¹² Ijõ-ò warybe rewahinyra Wanyrỹ rybemy aõkõ: Ityhydỹỹdu seriõre ihãwyy ityhydỹỹdukõdukeki, uritere iatysyõmy hãwyy tii-wana rarekemy ratximyhyreki. ¹³ Hãwyy ityhydỹỹdu ihãbu ityhydỹỹdukõdukeki, tule uritere iatysyõmy tahãwyy-wana rarekemy ratximyhỹreki. ¹⁴ Hãwyy dori ta hãbu ityhydỹỹdukõdu riõbitinymyhỹre rityhydỹỹnymyhỹ tii-wana ratximyhỹreki. Hãwyy ityhydỹỹdukõdu iwesele ta hãbu risỹnyre. Aõkõkeki ariõre ityhydỹỹdukõdumy raremyhỹ. Ka tahe rityhynreri. ¹⁵ Ityhydỹỹdukõdu resekeki ixinamy rake. Kia wesekeki, ityhydỹỹdu ritaamy aõkõ ihỹre. Kaiboho ywina-di boibekemy Deuxu ratximyhỹre. ¹⁶ Hãwyy, teeryte ta hãbu rityhynykre aõbo, ada aõkõre aõbo? Aõkõ, teeryõte.

¹⁷ Iwese Deuxu iny sohoji sohoji rihitxihitxinyre wese, boibemahãke. Iwese atximahãtenyete wese Deuxu anatadenydeu kia wese boibeke. Kiamy heka reernanymahãre ibutumy dohodỹỹna-ki. ¹⁸ Inyõ notyky resyna-di bityhynykeki, kaweselemy mabeke. Inyõ õtyky resyna-di aõkõ bityhynykeki, juhuu tatemahã wese mabeke, notyky resydỹỹõmy. ¹⁹ Notykyresy aõ aõkõ rare, ityky resykõ tule aõ aõkõ rare. Deuxu bededỹỹna ywidỹỹna, kia heka aõ wihikỹ rare. ²⁰⁻²¹ Iwese Deuxu ibutumy iny ditade wese, juhu widỹỹnalemy mabeke. Deòdumy aõbo tetyhynyte, tahe tuhyymy mabeke. Awedudeewimy bexihukeki tahe, idi make araokorore-ribi bohonykeki, tahe make. ²²⁻²³ Deòduõ-ò Deuxu ritakemy rarybekeki, tahe rityhynykeki, tii raòkòrò-ribi rohonyra Deuxu rue-ò òkresyõ mahãdu rityhynyrenykeki, tiiboho deòdu roire. Deuxu aradyra òwyhykỹ-di tai tahe hãbu deòdumy aõkõ boibeke. ²⁴ Ityhydỹỹdu seriõre, iwese atximahãte wese adee tarasanamy Deuxu rarybereu, kia wesele boibeke.

²⁵ Ijadòma-ò bede ywinamy Wanyrỹ Deuxu tarybe diwahinyõde. Ihãrele wadohodỹyna adee ariwahinykre kialemy. Deuxu dori tatòdenamy riwaòbitinyre. ²⁶ Aõhebo kowa rotỹnyre, awi aõkõ rare. Kia tahe aratohonykre: Iwese iny ratximyhỹre wesehyy, boibeke. Tii tahe wadee awire. ²⁷ Kai aõbo hãwyy my heridu tate. Tahe ixihitxidỹmy nohõtĩomy. Kai aõbo hãwyy my heridu aõkõ tate. Tahe hãwyy my herimy nohõtĩomy. ²⁸ Tahe hãwyy-wana boikeki. Tii òraruna aõkõ rare. Tule ijadòma roikeki tule òraruna aõkõ rare. Ibutu iny heridu iaõmydỹki aõhõkỹmy rotỹnyrenyke. Ilau jiarỹ adeereny rarybere inyõ aõhõkỹmy rotỹnyheny. ²⁹ Bededỹnana he iòhòre. Tai tahe adee rarybere waseriòreboho, inyõ heridu ixihyno wese ratxikemy. ³⁰ Iny bedewomy ratxirerĩ, ixibedewodỹ-ribi tõhõtĩ rosake. Iny deysamy ratxirerĩ, deysa-ribi nohõtĩ rosake. Inyõ aõ riwymyhỹrẽ, ihokõ wese rotỹnyke. ³¹ Kabede aõna aõna kai bierysynanykeki iwese ierysydỹõmy bisỹnyke. Kia aõna aõna ibutumy ituekre. Bededỹnanahe aõwesele rexihukre. ³² Ixiraõmy ahãbenyke, kiamy tahe adee watxiwãhãre. Inyõ heridu aõkõ Deuxu aõmydỹyna riywinymyhỹke, iwese Deuxudeewimy ratximyhỹkemy. ³³ Iny heridu heka bede aõmydỹyna riywinymyhỹre, iwese tahãwyydeewimy ratximyhỹkemy. ³⁴ Kiamy rihitxinyre. Hãwyy tule heridu aõkõ Deuxu aõmydỹyna riywinymyhỹre taumy Deuxu Tyytybytyhy òbitidỹmy. Hãwyy heridu tahe bede aõmydỹyna-di rõhõtĩnymyhỹre tahãbudeewimy riywinykemy. ³⁵ Kia aratohodỹnyra adeerenywikremy. Kaiboho arataaõtyhy. Urile anawiòhenanymahãde Deuxu iòhòmymhỹreki. Iòkõramy ibutumy arahenyrenyky watxiwãhãre.

³⁶ Ijadòma tibiedỹydu tatibiena-ò òbitimyy aõkõ risỹnymy rexinohõtĩnymyhỹre. Ijadòma tahãbumy herina bede-ò rehemynyre. Tahe tatibiedỹyna-di inyõ-wana roikemy idi ihỹre, ixinamy roike. Kia òraruna aõkõ rare. ³⁷ Weryrybò heriòkemy raruronykeki, tii tahe awire. Tii dori irurudire iheridỹnyke heny. Tii ixiumy wedu rare. ³⁸ Tahe riheridỹnykeki, tii awire. Tule riheridỹnyòkeki, iratyretyhy awire.

³⁹ Hãwyy hãbu-wana rỹihyyke hãbu irumy. Rurukeu tahe hãwyy aõtxile roike. Urile Wanyrỹ Deuxudeewimy. ⁴⁰ Tahe wytesetyhymy ratxihiyykeki, teysamy rỹikre. Tuheka jiarỹ rahõtĩnyreri. Deuxu Tyytybytyhy wawo-ki ratxirerimyy idi rahõtĩnyreri.

8

¹ Katahe adeereny ararybekre: Suritxoo-ò rỹsỹna xiwedỹnyamy. Inyboho ibutumy bedeery roire. Bede ery

iny aõnityhymy rixinohõtinyre. Luuna tahe inywiòhedỹỹdure. ² Inyõ aõerysydumy rexinohtinykeki tii aõwihikỹ rieryõre. ³ Inyõ tahe Deuxu luukeki, Deuxu tii rierymyhỹre. ⁴ Kaa rỹsỹna suritxoo-ò xiwemy rawahimyhỹre. Kia tahe aritynynykre. Inyboho rieryrenyreny suritxoo aõ aõkõ rare. Sohojihyy heka Deuxu rare. ⁵ Iny deuxu aõ òta òtalemy rininimyhỹre biu-ki, bedeki. Iwese deuxu sõwemy ihỹre wese wedu sõwe rare. ⁶ Inydeereny Deuxu sohojile rare. Inytybyreny. Tii ibutu aõna aõna riwinyre. Tamy inyboho roire. Tule inydeereny Wanyrỹ sohojile rare, Jesuisi Kristu. Tii ibutu widỹỹdure. Tii ratximyhỹre xiery inyboho ratximyhỹrenyreny. Tamy inyboho roire.

⁷ Tahe ibutumy kia iny rieryõre. Iny sõwemy suritxoo iny reòwarimy rỹira. Tii riki ixuwenadumy riroxikeki, tai òraruna tuu relemyhỹre. ⁸ Rỹsỹna aõkõ riwatyhenyrenyra Deuxu-ò. Tai roxiheny rỹire. Rikirỹsỹrenyõkeki, rikiõnonyrenyõtyhy. Rikirỹsỹrenykeki, aõ rikitarenyõtyhy. ⁹⁻¹⁰ Bexiebenyke. Urile ityhydỹỹdu aokõdu ixihe-ki iatysyõmy, aurihixinahe-ki. Suritxoo hetowo-ki inyõ umy robikeki teroxiterimy, tii tule ijõ rỹsỹmy rexiwonyre, xiwe rỹsỹmy. ¹¹ Tai tahe aòraru-ki aseriõre atyhyna-ki òraruna-txi resekre. Tamy Kristu tarasamy rurure. ¹² Kiamy ityhydỹỹdu seriõre-ò taòrarunyteki, tule Kristu-ò texiòrarunyte. ¹³ Tai rỹsỹna òraru-ki ityhydỹỹ-ki waseriõre òraruna-txi resekeki, jiarỹ kia rỹsỹna ariroxiõtyhy, waseriõre òraru-ki.

9

¹ Jiarỹ adeereny rexihyymy watxiwãhãre. Jesuisi teòdỹỹnamy jiarỹ watxiwãhãre. Jesuisimy, Inynyrỹrenymy rabiõremy tahõtinyinmahãtenyete aõkõ, Jesuisimy rabire. Waòraru-ki kaiboho ityhydỹỹdumy toite. Deuxu dee waõmysỹdỹỹ òraru-ki ayreny-ki. ² Inywitxiraõ-ò òsana Deuxu deòdỹỹnakõmy watxiwãhãre. Adeereny tahe inatyhymy Deuxu teòdỹỹnamy wãhãre kaiboho dori wateòdỹỹna urihixinamy ahãtenyete Deuxu dee.

³ Kia tahe warawyòdỹỹna rare iny witxiraõ-ò: ⁴⁻⁵ Jiarỹ ariroxikeki, ariõkeki, tai aõkõhe awilere. Ityhydỹỹdu hãwyyõ-wana, wawana aridykekõ aõbo awileke. Kawese ibutumy Deuxu teòdỹỹna mahãdu rotỹỹmyhỹre, tule Jesuisi seriõre, tule Pedro. ⁶ Jiarỹ, Banabewanahyyle raaõmysỹdỹỹwãhãre iny aõreny tarasanamy. Kia rikirirenykeki, awikeki, aõbo. ⁷ Inyõ aõbina-ò rakeki, ta aõ aõbo riòwynyke? Aõkõre. Inyõ oworumy uva bederaty ribrõnyke-wana, bederatyõ aõbo ritõleke. Inatyhymy inyõ teòte asi-ò riyrubunymyhykeki, ihowỹsmy aõbo riõmyhỹke?

Kohe, riõmyhÿke. ⁸ Kabexe hãbu wese aõbo jiarÿ rarybereri? Tule tahe bede ywina tyriti aõbo riritinomy rÿimyhÿre. ⁹ Moisesi bede ywina ritidÿÿna-ki rÿimyhÿre: —Broreniry itaaõmyhÿ maixõmo tyre rariamy risymyhÿreu. Deuxu aõbo broreni riwotõenymyhÿre. Aõkõre. ¹⁰ Tahe waðrarureny-ki aõbo kia rarybere. Kohe. Inyõ ròbrõmyhÿreu, iyremy ritakemy ròhõtinyinmyhÿre. Tule inyõ riòrõmyhÿreu, ijõõ ixidee ritakemy ròhõtinyinmyhÿre. ¹¹ Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnanamy adeereny anaerynanykeki, idi aõna aõna aribireny aritaleke, aõbo? Kia aõnityhyre aõbo? ¹² Iny witzira aõ aribi ritake-wana, jiarÿboho iratyre iu arõtarenkemy arotÿÿnyrenyke. Tahe tiu ròtaõhyre. Deuxu Rybewihikÿ tÿnydÿÿna ariokòròõtyhy. Tai ibutumy aõ witzira witzira riòludunywãhãre. ¹³ Dohodÿÿna heto deòdu irysyna ritamyhÿre dohodÿÿna heto-ribi. Xiwe dinodu aõ rÿsÿna ritamyhÿre xiwena-ribi. ¹⁴ Kia wese Deuxu rarybere; inyõ Rybewihikÿ ritÿnynykeki, ibutumy aõmy reamyhÿre ritamyhÿre, Rybewihikÿ aõmysÿdÿÿbro-ribi. ¹⁵ Tahe jiarÿ aõ aribi retaõhyre tule kia reritinyreri aõ aritakemy aõkõ aribireny. Warybe inyõ riõnonykemy aõkõ watxiwãhãre iko-ki tahe arurukre. ¹⁶ Jiarÿ Rybewihikÿ retÿnynmahãre, rexierymahãre dori aritÿnydÿÿke. Kia heka aõhõkÿ aõkõ waloosõnadikemy rare. Rybe aritÿnynyõkeki, heka aõbinatyhyõ wadee kanake inye. ¹⁷ Ixidee wimy Rybe aritÿnynymyhÿkeki, tai ki aritakre. Ixideewimy aõkõ aritÿnynyke-wana, ihãrele tahe itÿnydÿÿmy iwahisidÿÿna wadee roire. ¹⁸ Kiake-wana, timybo wawahidÿÿna ihÿre. Kia heka rare. Rybewihikÿ tÿnydÿÿ-ò arexiòwynyõtyhy. Aõbo inatyhymy wahõrõre, retaõhywãhãre.

¹⁹ Jiarÿ inydeòdumy aõkõ rarehywãhã. Tahe iximy rexideòdunyre sõwemy iny òraru-ribi aritakemy. ²⁰ Judeu mahãdu-ò judeu wesemy jiarÿ rexisÿnyre, judeu mahãduõ dori òraru-ribi aritakemy idi watxireri. Moisesi bede ywina yrubudÿÿdu mahãdu dee ixiwesemy rexisÿnyre iòraru-ribi dori aritakemy. Urile jiarÿ kia bede ywiny rubudÿÿna aõkõ rare. ²¹ Bede ywina aõkõ mahãdu dee ixiwesemy rexisÿnyre. Urile Deuxu bede ywina dire jiarÿ Kristu bede ywina yrubudÿÿdu jiarÿ watxiwãhãre. Kia iòraru-ribi aritakemy jiarÿ rexisÿnyre. ²² Irurukõdu mahãdu-ò waruru aõkõ wesemy rexisÿnyre, irurukõdu mahãduõ ritakemy. Ibutu iny deewesemy rexisÿnyny rarewãhã, aõtxile tiiboheõ aritakemy iòraruna-ribi. ²³ Ibutumy rewinyre, Rybewihikÿ dee iwiòhedÿÿdukemy ixi-di wãhãre.

²⁴ Ijarana ròhõnykeu ijaramy ijaranadu sohojile ròhõnyra. Tiile wahidÿÿna ritake. Kaiboho maijarenybenyke tii bitakemy. ²⁵ Ibutumy ijaradu ixidi rorenymyhÿre aõikõkõmy

rexiernanymyhÿre. Kia riwinymyhÿ wahidÿÿna ritakemy. Kia wahidÿÿna retybykre. Inydee wahidÿÿna tahe retybyõtyhy. ²⁶ Jiarÿ kawesemy rajaranyre aõ aritakemy. Axiò ijesumy resuwãhãre yhyle rehetenyreri wese aõkõ. ²⁷ Waumy-di ròrenyhyywãhãre. Wadeòdu wesemy waumy resÿnyre. Tai dori resÿnyre. Jiarÿ inyõ-ò Rybewiwihikÿ aritÿnynekeki, ywimy dehudu wesemy aõkõ arareke, adehuky-ribi riwata lau.

10

¹ Boholabenyke weseriòre ityhydÿÿdu mahãdu. Inytybyreny kia biuwetyky nonoe rawo-di roimyhÿ. Tule ahobesòhòkÿ rawo-di reuròrenyre. ² Moisesi, iwedu, ibutumy aho-di nonoe-di rexisebenyre. Tai iwedu inatyhymy rityhynyrenyre. ³ Deuxu Tytytyby rÿsÿna sohojile wiwese wesele ibutumy rirÿsÿre. ⁴⁻⁶ Deuxu Tytytybytyhy mona sohojile ihÿre. Bee manay-ribi nade. Mana tahe Kristuweselemy ihÿmyhÿre. Inynyrÿ kiamy roiremyhÿu. Deuxudeewimy aõkõ riwinymyhÿre. Tai rurure bedero-ki. Kia tahe inydeereny bedery urihixina erysydÿÿnamy ratxireri, inyboho-dori aõbina widÿÿna aõkõ rokohotinyrenykemy, iwese tiiboho riwinyre wese aõkõ. ⁷ Inyboho suritxoo tyhydÿÿdukõmy rokoireke iwese ijõ mahãdu tuu rerinanymyhÿre wese kòkremy. Ritina-ki roimyhÿre: —Tiiboho ronymyhÿre riroxikemy, riòkemy. Tahe ritamanyrenyre risinykremy. ⁸ Tule òta òtamy rokotÿÿnyrenyòke iwese tii riwinyre wese —tai 23.000 iny rurure sohojitxu-u. ⁹ Deuxu urihixirenyõmyke, iwese tii riwinyre wese. Tai rururenyre hemylala jurutana-ki. ¹⁰ Iburaõmyke iwese tii ribuarenyre wese. Tai rubudÿÿdu rirubunyre, Rubu Ýju wahe. ¹¹ Kia tahe bedery urihixidÿÿna erysyna inydeereny ratxireri. Riritinymyhÿre iny bederynarenymy. Bededÿÿnana konana-ò iòhòmy inyboho roire. ¹² Tahe inyõ òbitimy rÿimy ròhòtinynekeki, tii rexijemy ratxike reseke lau. ¹³ Ixirana isirare inydee rehemynyõtyhy rikiòludunyõtyhy. Deuxu awi rare. Riattyõtyhy iòlududÿÿna-txi. Tii inydeereny ixirana-ribi ixitarasana riwahinyre. Iny rurureny wesele ixirana rare. Tai rikiòludunyenyeke.

¹⁴ Waluuna mahãdu, kaiboho suritxoo luuna-ribi bexiebeny. ¹⁵ Adeereny rarybere, kaboho dori abederyrenyre kai bederywesetyhymy toiteki. Mohòtinybenyke aõmybo rarybereridi. ¹⁶ Deysanamonahyna aõbo ityhydÿÿdu mahãdu wowydyna rare Kristu hãlubu wesemy tuu riòreki? Iny paõ riyreynyreu, Kristu umy wesemy aõbo rare? Inydee aõbo

wowydyna rare? ¹⁷ Inyboho sōwe roire. Urile tahe paō sohojihyy rare. Sohoji butunahyymy rare, paō sohojiribile yre yre rarỹsỹreu, inyboho sohojilemy roire. ¹⁸ judeu ijoi-ò betehbenyke. Kia xiwe rirỹsỹrenyeki, xiweribile ritamyhỹre. Kia aōbo òbitire. ¹⁹ Timybo jiarỹ rarybereri? Rỹsỹna aōbo xiwenamy diwahinydeki, kia aōbo aō rare ada ritxoo aō aōbo rare. ²⁰ Kiamy aōbohe jiarỹ rarybereri? Aōkōre, tuu aōkō rarybereri. Urile, kia raxiwemyhỹre, diabo tyytyby-ò rare. Deuxu-ò aōkō raxiwemyhỹre. Kaiboho diabo tyytybyò-ò tamy bexiijemy. Tii-wana uritere noōmy. ²¹ Wanyrỹ monamy biōkeki, tai diabo monamy tule biōōke. Wanyrỹ roxi-ki biroxi-ikreki, tule tai diabo rỹsỹna rỹsỹōmykre. ²² Deuxu aōbo iny kidihārudenkyre. Inyboho aōbohe ityhyrenyire iratyre?

²³ Aōwaxiny tuu botỹỹnyke. aōmydỹỹnana awire. Ihāre tahe awiōre. Aōmydỹỹnana ixidee wimy botỹỹnyke. Urile aōmydỹỹnana riwiòhenanayōhyyre. ²⁴ Uritere aaōmydỹỹnana sohojidile nohōtiōmy; tule inywitxira aōmydỹỹna-txi òhōti beake tai aōwiihikỹmy tamy biwinykre. ²⁵ Biròmyhỹke ibutumy aō rỹimyhỹre meriadu-ki, nohōtiōmy aōbo raremyhỹmy. ²⁶ Ibutu bede aōmydỹỹna Wanyrỹ wahidỹỹna rare inydeereny. ²⁷ Ityhydỹỹdukōdu mahāduō aratobinymy, kai makeki, biroxi-ike ibutumy aōbo adee kidekre. Dỹỹraxiōmy araykywydyna òraru-ki. ²⁸ Tahe adee rarybekeki; kia ritxoo xiwe rare. Irỹsỹōmy, kia hābu raykywydyna òraru-ki tamy ibinare wahe. ²⁹ Araykywydyna òraru-ki aōkō jiarỹ rarybere, tahe iwitxira òrariki. Ijō hābu witxira rayky-di aōkō aritōhōtinymyhỹke. Kia òsana inyō rarybekre. ³⁰ Dealānadile jiarỹ ariroxiwāhākeki, timybo inyō ibinamy wamy rarybeke. Deuxu-ò dori rexideylydỹỹnyra. ³¹⁻³² Tai tahe, biroxi-benyke-wana, biōbenykeki, aōmy botỹỹnykeki, ibutumy Deuxu wowydyna-ò botỹỹnyke. Inyō atyhyna-di iatysyōmy, judeu mahāduō-ò, judeukōdu mahādu-ò, tule Deuxu tyhydỹỹduō-ò. ³³ Ibutu dee raru-runywāhāre tamywikemy. Waaōmydỹỹnana sohojile aōkō rahōtinywāhāre ibutu iny aōmydỹỹna dee rahōtinymahāre tarasadỹỹmy.

11

¹ Iwese jiarỹ Kristu wesemy watximyhỹre wese kaiboho wawesele boibekre.

² Ararybekre: —Kaiboho awirenyremy kaiboho dori iwese bede eryna araerynanyre wese ibutumy teyrubunymahātenyete. ³ Tahe ijōmy araerynanykre. Kristu iratiwi ibutu hābu ratyre rare. Hābu tahe hāwyyrati ratyre rare. Tule Deuxu tahe Kristu ratiwi ratyre rare. ⁴ Hābu rexitōenyreu, ritỹnynykeu tarahety-di, Kristu rityhynyōre.

⁵ Hãwyyõ tahe rexitòenykeu, ritÿnynykeki tarahety-di aõkõ, tii tahãbu rityhynyõre. Tii dori tarade rasymyhÿre wese ratximyhÿre. ⁶ Hãwyyõ tarade rihetynyõkeki, tii tarade riorokre. Hãwyy tarasy lau raixÿrukeki, tahe tara rihetynykre. ⁷⁻⁹ Hãbu tara rihetynyõmyhÿkre dohodÿÿna heto-ki. Bera-ò tyytyby wesemy Deuxu dee hãbu rare. Deuxu dee hãbu rare. Hãwyy tahe hãbu dee-ki rare. Hãbu heka hãwyy-ribi aõkõ dori iwidÿÿ rare. Hãwyy tahe hãbu umy-ribi iwidÿÿ rare. Hãbu hãwyy dee aõkõ relere. Hãwyy tahe hãbu dee relere. ¹⁰ Tai tahe hãwyy tara riwòmyhÿke. Iu tahe hãbu rityhynymyhÿre ÿju òraru-ki. ¹¹ Deuxu ityhydÿÿduy-ki wiwesele wiweselemy ratximyhÿre. Hãbu hãwyy-di ratxikemy; hãwyy hãbu-di ratxikemy. ¹² Iwese hãwyy hãbu-ribi relereu wese, hãbu hãwyy-ribi reamy raumynymyhÿre. Deuxu ibutumy riwinyre. ¹³ Kaiboho mohotinybenyke: Hãwyy rexitòenyreu, tarade rihetynyke, aõbo ada aõkõre aõbo? ¹⁴ Hãbu iraderehemy rÿira, tarati rityhynyõmyhÿre tuu rÿira. Kiamy bede riwaerynanyrenyre. ¹⁵ Hãwyy tahe irade rehely rÿira ixiruxeradÿÿmy rÿira, hety wese tamy iò rarekremy wahe. ¹⁶ Inyõ iwitxiramy rexinohõtynykeki, tamy ararybekre, kia wese: Inyreny-ki kia bede ywina rare ibutumy dohodÿÿna heto-ki.

¹⁷ Aõwesebo botÿÿnykremy adee ararybekre. Wadee awiõre iwese ahãtenyete wese kaiboho tebutunyenyeu, kia arawiõhenanyõhyre urile tahe arabinanytyhyrenyra. ¹⁸ Juhuu ararybekre timybo raholaremy: kaiboho texi-hitxinytenyete dohodÿÿnaheto-ki, kia tahe retyhynyriõremy watzireri. ¹⁹ Wiribi bexihitxinybenykeki, tai iny òbiti rÿira bierybenykeny. ²⁰ Bibutunymyhÿbenykeu, Inynyrÿ roxina aõkõ terÿsÿmahãtenyete. ²¹ Ijõ detiteremy taroxina riwomyhÿre inywitxirako-ki. Ijõ aõ rimyõmyhÿreki rama risamyhÿre. Ijõ tahe sõwetyhymy riõmy raitxÿtemyhÿre. ²² Kai aõbo ahetoõre, tai biroximyhÿkemy, biõmahãkemy? Kia wese-ki Deuxu dohodÿÿna heto aõbo tetyhynyõhyymahãte. Iaõkõ rÿira mahãdu tule teixÿrudÿÿnymyhÿtenyete. Aõmybo ararybekre. Arawowydydÿÿnyrenykeny aõbo? Aõkõre. Tai arawowydydÿÿnyrenyõtyhy. ²³ Kia Inynyrÿ-ribi retare, tule aerynamy adeeremy rewahinyre. Kia wahisidÿÿnadyna txuu, Jesuisi Inynyrÿ orotxu rimyre. ²⁴ Rexitòenyredi, riòròre, idi tahe rarybera:

—Kia heka waumy rare. Adeeremy wahidÿÿmy watzireri. Kia biwinymyhÿkreu, watxi õhõtireny reakemy.

²⁵ Tule riymyhÿre rahudi, tahe bemonahyna rimyra, idi tahe rarybera:

—Kia heka wadeewimy Deuxu, iny-wana ratximyhÿre.

Wahälubu òraru-ki kia riwinyre. Kia biõmahãbenykreu, aõu watxi õhõtireny reakemy.

²⁶ Tiubo paõ biymahãbenykreu, bemona hyna-ribi biõmahãbenykreu, warubu rybe tetÿnynytenyteri idi adòòsekreu. ²⁷ Tai inyõ õhõtĩõmy riykeki-wana, riõkeki-wana, tii Jesuisi umymy hãlubumy òraru-ki ratxireri. ²⁸ Sohoji sohoji taaõmydÿÿnana-di rohõtinkyre, idi tahe riymyhÿre, riõmyhÿkre. ²⁹ Inyõ Jesuisi umy-di rõhõtinyõkeki, ixidee aõbinahakÿ kidiwinyke. ³⁰ Kia òraru-ki sõwemy binamy òhyyle toite, tule iny sõwemy rurumy rÿira. ³¹ Iny ixi-di rohõtinkykeki, aõbinahakÿ rexierykemy, tahe iny rexiòbitinyke. Deuxu tai aõhõkÿmy rotÿÿnyõtyhy. ³² Inynyrÿreny inyboho riòbitinymyhÿre. Kiamy heka bede mahãdu-wana aõkõkeki, aõhõkÿmy rotÿÿnyrenyke. ³³ Kiamy, waseriòreboho, roximy bibutunykreu, ijõ wii biraòbenykre. ³⁴ Inyõ rama risamy rÿikeki, taheto-ki riroxike tai rihuõmy rÿimyhÿkre Deuxu ywisidÿÿna-ki. Adee arehemynykreu, ijõ kia aõna aõnamy aròerynanyrenyke.

12

¹ Deuxu Tyytybytyhy bede eryna witxira witxiramy adeereny ararybekre, araerynanyrenykeny. ² Ityhydÿÿdukòdumy toitemahãu, aõõ aradyrenyre suritxoo rybeõhõkÿ-ò. ³ Tai arabedeerynyreri: Inyõ Deuxu Tyytybymy rarybemyhÿkeki, tii rarybeõtyhy: Jesuisi ibina rare. Tule inyõ uri rarybeõtyhy: Jesuisi Wanyrÿ rare. Tii Deuxu Tyytybytyhydile tuu rarybekre.

⁴ Deuxu Tyytyby bede eryna witxira witxira sõwemy rÿire. Deuxu sohojile tahe iwahidÿÿdu rare. ⁵ Aõmysÿdÿÿwi-ribi lahixi rare, tahe Inynyrÿ sohojile rare tamy rakaaõmysÿdÿÿnyke. ⁶ Aõmydÿÿna wiribi lahixi rare, tahe Deuxu sohojile ibutudÿÿdu rare. Tii iny-ò aõmysÿdÿÿna widÿÿna riwahinyre. ⁷ Sohoji sohoji tabedeeryna witxira witxira Deuxu Tyytybytyhy-ribi ritamyhÿre ibutu iny wiòhedÿÿmy. ⁸⁻⁹ Inyõ-ò bede eryhykÿ wahidÿÿmy ratxireri, Deuxu Tyytybytyhy iwahidÿÿdure. Ijõ-ò tahe rybe bedeerydÿÿ wahidÿÿmy ratxireri, iwahidÿÿdu tiile rare. Ijõ-ò tahe ityhydÿÿtyhy-ki rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy iwahidÿÿdure. Ijõ-ò tahe, òhotibedumy rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy risÿnyre rare. ¹⁰ Ijõ-ò tahe, bedeòby widÿÿdumy rarekemy, ijõ-ò rybe-di tÿnydÿÿdumy, ijõ Tyytyby erydumy, ijõ rybewitxiramy rarybekemy, ijõ rybe wiuròdÿÿdumy. ¹¹ Deuxu Tyytybytyhy sohojile tahe iwahidÿÿdu rare. Tii sohoji sohoji-ò riwahinymyhÿre ixideewimy.

¹² Iny umy sohojihyy rare. Urile iaõmydÿÿnana sõwere. Kia wese ityhydÿÿdu rÿira ityhydÿÿdu mahãduy-ki, Kristu-ki iny sohojihyyre. ¹³ Sohoji sohoji mahãdu-ribi rabutura, ijõ judeu mahãdu-ribi, ijõ judeukõdu mahãdu-ribi, ijõ deòdu mahãdu-ribi, ijõ deòdukõdu mahãdu-ribi. Wiji tahe Deuxu Tyytybytyhy-di sohoji hõrõmy iny rÿire. Idi tahe inyboho tÿximy rÿire. ¹⁴ Umy dori sohoji aõmydÿÿnana-di aõkõ rare, sõwere tahe. ¹⁵ Inywa rarybekeki kia rarybekre òsana: jiarÿ umy aõmydÿÿnana aõkõ watzireri, debò aõkõ dori rare. Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmydÿÿnanaõlemy ratzireri. ¹⁶ Nohõti rarybekeki: rue aõkõ jiarÿ rare, tai dori umy aõmydÿÿna aõkõ rare, Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmydÿÿnanale ratzireri. ¹⁷ Ibutumy umy ruelemy ratzikeki, timybo rokoholarenkyre. Ibutumy nohõtilemy ratzikeki, timybo rue rareke timybo robirenykyre. ¹⁸ Deuxu ibutumy aõ ritidire, titxibo ixideewimy rõhõtinyre. ¹⁹ Ibutumy aõmydÿÿnana wiweselehekÿkeki, timybo raaõmysÿdÿÿnyke? ²⁰ Inatyhmy aõmydÿÿnana sõwere. Umy tahe sohojilere. ²¹ Rue debò dee rarybeõtyhy: Kai aõ aõkõ tate. Tule ratiheka waò rybeõmy: Kaikõkeki wadee awike. ²² Kia kÿnyhe. Aõ aõmydÿÿnana inydeereny iruruõmy aõmy aõkõ rÿire wese, tii aõwityhy rÿire. ²³ Tule aõbo inydee aõmy aõkõ rÿira tamyhe woreke rÿimyhÿre iruxeramy aõkõ rare, iny woreke rÿimyhÿre. ²⁴ Aõbo inyummy-ki iruxeramy rare, kia uridÿÿõmy. Deuxu tahe umy aõmydÿÿnana ibutumy ributunyre. Tii aõ ibuturatyre rityhynyre. ²⁵ Kiawese alõreõmy umy-ki ibutumy umy aõmydÿÿnana wiwana raaõmysÿdÿÿnymyhÿre wii riwiòhenanymyhÿre. ²⁶ Sohoji aõmydÿÿnana txubererekeki, iuhe rubererenyke. Ijõ teysakeki inyõ riwowydinykeki iuhe reysake. ²⁷ Boholabenyke, kaiboho Kristu umy mahãduõ toite. Ityhydÿÿdu sohoji sohoji heka umy aõmydÿÿnanaõ wese rare. ²⁸ Deuxu ityhydÿÿdu mahãduy-kile iny rihitxinyre. Juhuu Jesuisi teòdÿÿdu mahãdu, ihewo-ribi Deuxu rybe tÿnydÿÿdu mahãdu, idi ierydÿÿdu, aõwiihikÿ widÿÿdu, òhotibedu mahãdu, wiòhedÿÿdu, dinoduwesedÿÿnadu, rybewitzira erysydumy. ²⁹ Ibutumy deòdu aõbo roire? Ibutumy tÿnydÿÿdu aõbo roire? Ibutumy erydÿÿdure aõbo? Ibutumy aõwiihikÿ widÿÿdure aõbo? Aõkõre wii ihitxihitxire. ³⁰ Ibutumy ywisidÿÿ rieryre aõbo? Ibutumy rybe witzira rybedu aõbo? Ibutumy rybewitzira wiuròdÿÿdure aõbo? Aõkõre. ³¹ Tahe, eryna wiwiihikÿmy mynomy, atximyhÿbenyke. Tahe ariteòsynkyre tibo ryy.

13

¹ Ibutumy iny rybe witzira witzira arierykeki, ÿju rybe

adierykeki, kia tahe luuna-di aõkõkeki, jiarÿ aõwodÿÿna widÿÿna wesemy ararekre. ² Jiarÿ ibutumy Deuxu rybewahidÿÿ eryna ijõdikeki, ibutumy bedeery ijõdikeki, hãwãlò iherina-ribi aritake watyhydÿÿna kiadikeki, tahe luuna-di aõkõkeki, aõ aõkõ watzireri. ³ Ibutumy waaõmydÿÿna iny aõkõ mahãdu-ò ariwahinykeki. Waumy Kristu Rybewihikÿ dee òraru-ki wõsikemy ariwahinykeki, tahe luuna ijoõkeki, kia heka aõkõweseleke. ⁴ Inyõ luunadikeki, ywimy rarekre, awimy rarekre, ihãrukõmy rarekre, luunadikeki, ixityhydÿÿdukõmy rarekre. ⁵ Inyõ luunadikeki ihÿkÿhÿkÿmy aõkõ rarekre. Ixisohojidile aõkõ rõhõtinykre. ⁶ Òbitiõna-di deysaõmy, inatyhyle kedeysakre. ⁷ Moõ iluunadireki ibutumy aõhebo rotÿÿnykre, ibutumy rityhynykre, ibutumy riraòkre, ibutumy riòludunykre. ⁸ Luuna tiu itueõtyhy, tahe rybe tÿnydÿÿna aõutxumy ituekre, rybewitxiramy rybe ituekre, bede eryna ersynamy tule ituekre. ⁹ Inyboho iyrelemy rieryrenyre. Tule iyrelemy ritÿnynyre. ¹⁰ Aõutxumy tahe kia iyre rexihukre, ibutumy kanaerykre, kia hãbu òbiti tyhy kedehemynykeu, Kristu wahe. ¹¹ Uladumy rarewãhãu uladu wesemy rarybere, uladu wesemy ixidi rarewãhã, uladu wesemy raykywydynanyra. Hãbumy relereu tahe, wauladumy nona rerire. ¹² Wiji tahe inyboho robirenyre, iwese itxerenatÿnykowese-ki, kiatxuu tahe, wiõsanamy rokobirenykre. Katahe iny rieryrenyre txuraõ, kiatxu tahe, iwese tii inyboho dierydenyde wese rikieryrenykre. ¹³ Tahe inataõ aõmydÿÿna rÿire: ityhydÿÿna, iraròsòna, luuna. Ijõ ratyre tahe luuna rare.

14

¹ Luuna-di boibeke ibutu ijõ ratyre. Tyytybytyhy ersyyna biijebenyke. Iratyre biijebenyke Deuxu rybe tÿnydÿÿna erydÿÿna. ² Inyõheka rybe witxiramy rarybekeki, hãbu-ò aõkõ rarybereri. Deuxu-ò sohojile rarybere. Inyõ irybe rieryõre. Deuxu Tyytybytyhy rybe tii erydure. ³ Inyõ Deuxu rybemy rarybemyhÿreu, iny-ò rarybereri. Tai riwiòhenanymyhÿre, riòbitinymyhÿre, riteysanymyhÿre. ⁴ Inyõ rybe witxiramy rarybereu, tiilehyy rexiwiòhenanymyhÿre. Inyõ tahe rybe ritÿnynyke wana, dohodÿÿna mahãdu riwiòhenanyre. ⁵ Ibutumy rybe witxiramy rarybekeki, tii tahe wadee awire. Tahe ibutumy Deuxu Rybewihikÿmy rierynanykeki, kia iratyretyhy wadee awire. Deuxu rybe tÿnydÿÿna tahe, rybe witxiramy rybedu ratyre rare. Wiuròsòdÿÿdudile rybe witxiramy rarybeke dohodÿÿdu mahãdu wiòhedÿÿmy rarekemy. ⁶ Jiarÿ adeeremy ararybekeki, rybewitxira-di. Tiwesebo arãwiòhenanyrenyke. Urile bede erytÿmyra-di,

erynatyhyhyky-di, inatyhyeryna-di araerynanykeki, kia-di tahe arãwiòhenanykre. ⁷ Ka tahe wiudÿÿna rare. Wyhyhykÿ jurònawesena ada rerotisòmo wiudÿÿna kidiwiunykeki, tahe awimy riwiunyòke, timykibo iny rieryke aòbo riwiunyreri. ⁸ Tule juròna òbitimy ritxurònyòkeki, timykibo aòbinadu mahãdu rierykre aòbina-ò nomy rexiywinykemy. ⁹ Kaiboho tule kiawesere. Inyò arybe rieryòkeki, tiwesebo rieryke aòmybo tarybetenyteri. Kiawese dori yhydeele tarybetenyteri wese. ¹⁰ Inatyhymy sòwemy rybe wixira rÿire bede-ki, ibutumy tahe aòna aònamy rybedu rarybere. ¹¹ Aòmybo rarybere arierykòkeki, rybedu dee jiarÿ iny wixira, rybewixiraò tamy rare, tule tii wadee rare. ¹² Kaiboho Deuxu Tyytybytyhy eryna teijetenyteri. Tai dohodÿÿna mahãdu wiòhedÿÿmy marurunybenyke. ¹³ Inyò rybe wixiramy rarybekeki, iòbitidÿÿnamy rexitòenyke. ¹⁴ Rybe wixiramy arexitòenykeki, watyytybyle rexitòenyteri waraykywydyna-ò ralòòtyhy. ¹⁵ Tai tahe aòhebo arotÿÿnykre? Watyytyby-di, warayky-di arexitòenykre. Idi watyytyby-di warayky-di arawiunykre. ¹⁶ Kai atyytybyle-di texitòenymyhÿteu, timykibo inyò rierykemy? Idi rarybeke aixitòedÿÿna rexihukeu. Tii dori arybe rieryòre. ¹⁷ Kai tahe inatyhymy awimy texitòenye, tai tahe iny aò rieryòhyre, idi riwiòhenanyòtyhy. ¹⁸ Deuxumy reálàwãhãre. Jiarÿ dori aratyreony rybe wixiramy rarybemahãre. ¹⁹ Tahe dohodÿÿna mahãdu-ò iruyre rybe eremy ierysynamy ararybeke ada sòwemy rybe eremy iwixira rybemy anarybekeki. Juhule wadee awityhyre ijò ratyre-ki iny kiawese inatyhymy reerynanyre.

²⁰ Waityhydÿÿdu seriòre uladu raykywesemy aòkò bexiraykynymyhÿbenyke. Inyery bedeeryhykÿ wese maraykynybenyke. Aòibina ersynale uladu aòeryò wesemy boibeke. ²¹ Bede Ywina tyyriti-ki kia rÿire: — Kia inydee, hãbu rybe wixira-di anarybekre. Ihãre ta warybe dee tiiboho roholarenyòkre. —Kiamy tahe Wanyrÿ rarybere. ²² Inatyhymy tahe iwixira rybe rybemy ityhydÿÿdu mahãdu dee deòsina aòkò rare. Kia ityhydÿÿdukòdu mahãdu dee deòsina rare. Tule Deuxu rybe tÿnydÿÿna ityhydÿÿdu mahãdu-ò rare. ²³ Dohodÿÿna mahãdu wii ributunykeu, rybewixiramy rarybemyhÿreki. Ityhydÿÿdukòdu mahãdu ralòkeki, iny ierykòdu ralòkeki, timybo tii ròhòtinyke. taitxÿtetenyterilemy idi ròhòtinyke. ²⁴ Tahe ixityre ityhydÿÿdukòdu mahãdu ralòkeki, tahe Deuxu rybemy rarybereriò, ralòkeu, tii rexierykre òrarudumy rare, ibutumy aòwòmy roholare tarayky riixixanyke. ²⁵ Aòbo tawo-ki riwòmy rÿimyhÿredi rexierymy ixi-di ròhòtinykre. Tai resekre tatiowomy Deuxu deálànamy reálàkremy. Tule

rarybekre: —Inatyhymy Deuxu ayreny-ki ratxireri.

²⁶ Aõhebo dohodÿÿna-ki rokotÿÿnyrenykre waseriòreboho wii rikibutunyrenykreu. Kia heka rare: Inyõ wiuõmy kanawiunykre, ijõ tasÿ Deuxu rybe bede erydÿÿna kedeerynanykre, ijõ itÿnydÿÿnamy kanarybekre, ijõ rybewitxiramy rybena kanarybekre, ijõ iwiuròsòdÿÿnamy kanarybekre. Aõhebo botÿÿnybenyke ityhydÿÿdu wiòhedÿÿnamy rarekemy. ²⁷ Inyõ rybewitxiramy rybemy ratxire riki, inatxi inataõlemy rarybeke, wihewomy, tule iwiuròsòdÿÿdulemy rarybekre. ²⁸ Wiuròsòna ihoõkeki, rybeõlemy ronyke dohodÿÿna heto-ki. Ixiwanale Deuxu-di rõhõtinyre, rexitòenymy. ²⁹ Urile inatxi, inataõlemy rybe tÿnydÿÿdumy rarybekre wana, ijohonadu mahãdu tahe irybe-di rõhõtinytyhyke timybo. ³⁰ Ijõhonadu-ò itÿnydÿÿna rybemy ratxikeki, rybedu rexihudi rarybekre. ³¹ Ibutu dori Deuxu rybemy rarybekre, sohoji sohojimy. Tai ibutumy rierykre, reysakre. ³² Rybe tÿnydÿÿdu mahãdu rayky, tiile rexierymyhÿkre. ³³ Deuxu tahe wimy uriuridÿÿdu aõkõ rare; tii tahe õbitina widÿÿdu rare. Ibutu ijõ dohodÿÿna heto-ki kia wesemy rare.

³⁴ Hãwyy tahe dohodÿÿna-ki roholamy rÿimyhÿre rybeõhykymy tai aõwedumy aõkõ. Ywilemy rÿirake iwese judeu bedeywidÿÿna roimyhÿre wese. ³⁵ Tÿÿraxinadikeki taheto-ki tahãbu-ò rÿÿraxike. Hãwyy dohodÿÿna-ki rarybemyhÿre heka ixÿruna rare. ³⁶ Timywese tahõtinytenyete. Deuxu rybe aõbo aykyreny-ki rõhònyre ada kaiboho sohojile aõbo ijõdire.

³⁷ Inyõ rybe tÿnydÿÿdumy ixi-di rõhõtinykeki ada Deuxu Tyytybytyhy-ò wiòhedÿÿnamy rarekeki. Timybo rarybekre. Kia waryberiti heka Deuxu bede ywidÿÿna rierykre. ³⁸ Inyõ kia rityhynyõkeki, tii wile ratyhyõdÿÿõkre.

³⁹ Iribi tahe waseriòre tÿnydÿÿdumy boibekemy atxibenyke. Ixinamy rybewitxiramy iny rarybemyhÿke. ⁴⁰ Ibutumy aõhebo botÿÿnybenykre. Òbitilemy, ywilemy.

15

¹ Aõtxi õhõtireny araijaradÿÿnykre. Kia tahe rare. Rybewihikÿ iwese adeeremy retÿnynyre wese, tetyhynytenyete wese, tule tetyhynyhy ahãtenyete. ² Tai tahe tarasanawo-ki ahãtenyete rybe teeryhy ahãtenyete ki iwese retÿnydÿÿnyre wese. Aõkõkeki aròtenareny aõtyhy aõkõ adeeremy ihÿre. ³ Juhuutyhy adeeremy retÿnynyre iwese raholare wesemy. Kia rare: Kristu iny õrarureny dee rurure. Kiamy heka ritidÿÿna roire. ⁴ Tule mana wabede-ò rahãluure. Inataõ txu idi rÿidi tahe, rubu-ribi rexixare, ritidÿÿna rarybere wese. ⁵ Rexideòsinyre Pedro dee, idi tahe waõinatxi mahãdu dee.

6 Idi tahe 500 iny ratyre tuu robire. Kia iny ityhydÿÿdu seriðre mahãdu ibutumy rexibutumymhÿre Jesusimy robire. Ijõ rurure kia butudÿÿnay-ribi, tahe ijõ irulemy ihÿmyhÿre. 7 Iribi tahe Txiau tuu robire, idi tahe ierydu mahãdu ibutumy tuu robire. 8 Ihewo-ribi tahe jiarÿ tuu rabire. Iwese uladu ibededÿÿnanakõmy reare wese tuu rabire. 9-11 Jiarÿ ierydu hewo ludu rare. Uritere erydumy wanidÿÿõmy watxiwãhãre, raixÿrure wahe. Jiarÿ dori juhUU ityhydÿÿdu mahãdu aõhõkÿmydÿÿdu rare. Deuxu ruxetõenale dori aõmy watxiwãhãre. Iruxetõena aõnihikÿmy waki riwinyre. Jiarÿ dori ibaturatyre aõmysÿdÿÿna rewinyre. Tahe jiarÿ aõkõ wãhãre. Deuxu ruxetõenamy wahãre jiarÿ aõbo ada tiiboho aõbo adeereny relyyreny, idi kaiboho tetyhynletenyte.

12 Kristu rubumy roira-ribi rexixara, kiamy heka rarybe-mahãreny. Aõherekibo inyõ rarybereri rurumyhÿre-ribi inyõ rexixaõkremy. 13 Inyõ tiu rubu-ribi rexixaõkeki, Kristu tahe rexixaõre tarubu-ribi. 14 Kristu rubu-ribi rexixaõre wana, jiarÿboho aõmy waryberenyõna idi aõ atyhydÿÿnaõna. 15 Kristu inatyhymy rexixaõkeki, inyboho Deuxumy ruimy rybedu mahãdumy roire. Kristu ixixana rybemy dori jiarÿboho rarybemyhÿreny. Kiata bohe Deuxu, Kristu riixixanyõlere. 16 Rubumy roimyhÿre mahãdu rexixaõkeki, taita Kristu rexixaõre. 17 Kristu rexixaõkeki, ainatyhynareny aõ aõkõ rare. Aõrarudile ahãteny. 18 Tule, ityhydÿÿ-di rurure mahãdu, biu-ò ròioÿtyhy. 19 Kabede-ki sohojile inyboho Kristu riraõmyhÿreki, inyboho bedewotyhytyhymy roire.

20 Inatyhymy taheka Kristu rubumy roire-ribi rexixare. Tii juhuuludu rubu bede-ribi dõõsede mahãdumy roirekemy, tai iny tule rekexixarenkyre. 21 Iwese hãbu sohojiõ rubu diwyde wese, tule hãbu sohojiõ rubu-ribi ixixana diwyde. 22 Iwese Adaõ-ki ibutumy iny rurukemy rÿimyhÿkemy tule Kristu-ki ibutumy ixixana kiditakre. 23 Kristu bededÿÿnana kedehemyhÿkreu, rubu-ribi ixyby ixixana kòdòhõnykre. Kristu juhUU rexixare, ihewomy tahe taeryna mahãdu kidiixixanykre. 24 Tai tahe bede konanakre. Jesuisi ibutu wedu mahãdu, bede dinodu mahãdu, Iòlò mahãdu kanahukre. Tahe ibutumy tyby Deuxu-ò òlõna kidiõkre. 25 Jesuisi tahe ibutu ratyre Iòlõmy ratxikemy rarehyykre. Iòludu mahãdu ibutumy iwarawo-ki rÿikre. 26 Iòludu konana heka, rubu rare. Tii tule riixãwididÿÿnykre. 27 Ryberiti kiawese roire: —Deuxu tahe ibutumy iwarawo-ki ritidireri. Iximy ritidiõtyhy tii dori tidisidu rare. 28 Rexihudi tahe tule iRiõre ritidikre. Tai tahe Deuxu ibutu iòlõmy rarekre.

29 Rubumy rÿira ixyby kedexixaõkeki aõherekibo iny derõwy teratisebenyteri, rubumy roira mahãdu hãrehekÿle wahe.

³⁰ Aõherekibo berebunatyhyhykỹ-txi inyboho iòhãrumy ratx-
imahãrenyre txuõ txuõlemy. ³¹ Ibututxu rubu reijemyhỹre.
Adeereny wawowydynatyhymy watxireri. Jesuisi Kristu In-
ynyryõ òraru-ki. Tai heka kia lau rarybemahãre. ³² Hãbu
mahãdu-ò Efesu hãwã-ki iròdu debure-ò aõbina wese re-
sumahãreki aõtyhybo aritakre? Inatyhymy aõbo? Rubu rex-
ixaõkeki, rikiroxiryrenyke, rikiõrenyke, biurasòmý dori ruku-
rurenýkre. Aõ aõkõ inytyhydỹna. Kia riki ityhydỹdukõdu
mahãdu tuu rexirybenyre, abiõwa mahãdukeki. ³³ Ixi itxe-
nadỹõmy: kia biõwa bina dori iny ixihemy riatymyhỹhỹre.
³⁴ Ywityhylemy boibeke, òbitilemy òrarurenýõmy, sõwemy iny
Deuxu rieryõre. Kia heka iny ixỹrudỹnarený rare, tai rary-
bewãhãre.

³⁵ Tahe inyõ kanarybemyhỹkre: —Tímybo rubu
kedexixakre. Aõumywesemykre iumy? ³⁶ —Itxỹte,
juhuu alòboròna rabròõkeki tiu txuhuõna. ³⁷ Telòho iny
ribòrònýõtyhy, ityle iny ribòrònýke. Iwese maixõmoty
ribòrònýke ada oworuty wese. ³⁸ Ibututy-ò Deuxu iraty
umy riwahinymyhỹre ixideewireki. Deuxu ixideewimý
alòboròna ritxuhudỹnymyhỹre tímybo? ³⁹ Dee ibutumý
wiwese wese aõkõ rare. Inyde, iròdude, nawiiide, uturade
ibutumý tahe wiribi hitxi hitxire. ⁴⁰ Biumy rỹira mahãdu tule
lahitxire, aõwitxira witxira bedemy rỹira kia wowodynarený
wiribi hitxire. Tii-wana wimý rahitxirananyre. ⁴¹ Txuu
ahãdu, taina, iloosònarený wiribi hitxire. Taina ijõ taina-ribi
iruxeratyhyre. ⁴² Tai tahe kia wese rubu-ribi ixixana
rỹimyhỹre. Umy rubu su-ò rahãloodỹmymyhỹre rarõnyhe txu.
Idi tahe irulemy kòdòhònýkre, alòboròna ruhunymyhỹre wese
tahe umy tuedeõnaõ. Bede luruhukỹ-ki rahãloodỹmymyhỹre,
tahe loosònatyhy-ki kòdòhònýkre. ⁴³ Iruruõ-di umy heka
rahãloodỹmymyhỹre ibinare, tahe iruxeramy tarurutyhy-di
kòdòhònýkre. ⁴⁴ Iny umy wesemy rahãloodỹmymyhỹre, tahe
tytyby wese kia umy-di kòdòhònýkre, biuludu mahãdu wahe.
⁴⁵ Kiamy heka ritidỹna-ki roire. Iny umy riuhemyhỹreki,
tule tytyby umy riuhemyhỹremý rỹire: Juhuu inyiru Deuxu
riwinyre Adaõ heka rare. ⁴⁶ Juhu tahe inyumyrený tayry-di
riwinyre idi tahe ritytybynyre. ⁴⁷ Juhuu ludu hãbu suribi ije
rare. Ihewo-ribi Hãbu biu-ribi ihỹre Kristu wahe. ⁴⁸ Juhuu
hãbuwesemy ibutumý iny bede ludu ihỹre juhuu inytyhy wese
wahe. Hãbu biuludu wesemy ibutumý biu ludu mahãdu
ihỹre. ⁴⁹ Tai tahe kabede hãbu wesemy inyboho rỹimyhỹrenýre
wesereki, tule biu ludu Hãbu wesemy rỹkỹrenýke.

⁵⁰ Waityhydỹdu Kia heka rarybemahãhyreri, iwese
inyboho ihỹmymyhỹrenýre wesemy tiu Deuxu Òlòna-ò ralòõtyhy.
Iny umy heka ruruhyy umy rare, tai tahe Deuxu Òlòna

ritaõtyhy, kowa-ò dori iny umy ruruõtyhy. ⁵¹⁻⁵² Tahe aõbo teeryõte adee aritỹnynykre: Ibutumy iny ruruõkre. Ibutumy ityhydỹỹdu iny ruruõòle iumy riwixiratỹmyranykre, aõwesele reakre, iny tarue riberenymyhỹre wese reakre, ikonana juròna ritxurònykre. Juròna ritxurònykre idi ibutumy ityhydỹỹdu rubumy rỹira riummywixiratỹmyranykre umy tuedeõna-di. Inyboho ityhydỹỹdu mahãdu tulekre. ⁵³ Tahe rekexiwiurònyrenyke, iny bede umy dori rurumyhỹre. Rakaumynykre umy wixira-di taita rukururenyõtyhy. ⁵⁴ Iny umy wixiradikre, tahe kia rybe rexihumy rỹikre: Ryberitina rarybere: —Rubu ijesu rikitarenykre: ⁵⁵ —Aõherekibo rubu, aijesuna wawana tetaõta? Aõherekibo tiwamytxitxidỹỹnyõte? ⁵⁶ Òraru rubumytxitxidỹỹdu rare. Bedeywidỹỹ òraru rurudỹỹna rare. ⁵⁷ Deuxu umy my rekealàmehỹre, tii dori ijesu inybohoreny ritakemy riwiòhenanymyhỹre. Jesuisi Kristu Inynyrỹ-di diwiòhenanymyhỹde. ⁵⁸ Tahe weseriòre luu mahãdu, bityhynyhybenyke, ywihyummy ahãbenyke, Wanyrỹ aõmysỹdỹỹna-ò hyy tiemy ahãbenyke. Aaõmysỹdỹỹna Wanyrỹ dee, idi inydee awimy rarootinymyhỹre.

16

¹ Nierumy ararybekre. Kia bibutunykemy kowa tyhydỹỹdu mahãdu-ò, Judeia mahãdu wahe. Iwese Alatxia mahãdu-ò ròerynanyre wese, kaiboho tule ijõ dee bitabenyke. ² Semana juhu ludu txuu, iny sohoji sohoji tiwesebo tòtatenyete jura birarenymahãbenyke rawahikremy. ³ Tai adehemynykreu kia nieru rexihumy rỹikre myiõtyhy tahe ijõ rarasamy. Tahe mobo kai tyyriti-di biditakre, tii-wana nieru iny ariteõnykre Jerusalẽ-ò. ⁴ Tahe jiarỹ arakewana iny dee wikeki, tuu wawana kodoikre. ⁵ Macedonia bede-ò arakre rahudi arehemynykremy adeeremy watxireri. Macedonia-di delemy arakre. ⁶ Araroorehenykre òsana biubede taile arahukre awanarenhyhyle. Tai ele elemy biwatỹidỹỹnykre titxibo arakemy. ⁷ Deuxudeewikeki urihimyò aõkõ akireny bede arieke bededỹỹnana arahukre akireny. ⁸ Efesu hãwã-ki Pentecoste woranabedehesi konana-ò ariijekre. Idi tahe arakre. ⁹ Ijõtòbònahakỹ wese irayhyky rỹimyhỹre waaõmysỹdỹỹ. Tai waaõmysỹdỹỹna irutaõre, ihãre ta wamy òludu sõwere. Namy sõwehyummy taheka òludu rỹire.

¹⁰ Tahe, Tximòtxi rakeki, iixỹru lau biijemy tii dori Deuxu aõmysỹdỹỹna diwinymyhỹde wawese. ¹¹ Inyõ Tximòtxi-di aõmy aõkõ ihỹkeki heka wadee awiõre. Wadee itỹina-ò biwiòhenanybenyke ywina-di. Reraòmahãre dori ityhydỹỹdu seriòreboho wana kanakemy. ¹² Inyseriòre Apòlo-ò sõwemy rarybewãhãre arorarenymy rakemy ijõ iny seriòreboho-wana.

Tahe tii heka Deuxudeewimy aõkõ idi rõhõtinyinmyhỹre. Idi tahe rakre ixideewimy tiu txummybo.

¹³ Aõu aõu bexiywinylemy borukubeke. Inatyhymy òbitimy myibenyke, hãbu rurutere wesemy bexirurudỹnyke. ¹⁴ Aõhebo botỹnybenykemy ywina-di luuna-di botỹnymy boibemahãke.

¹⁵ Tefana, tasỹ mahãdu-wana Akaia bede ludu-ki ityhydỹdumy juhoo rare. Kia teerytenyte. Tiiboho ityhydỹdu mahãdu wiòhedỹduhyymy ihỹrenyre. ¹⁶ Tamy boholabenyke, ibutumy tamy wityhymy biwinybenyke. Tule kia wese wiòhedỹdu biwiòhenanybenyke. ¹⁷ Tefana, Fortunatu, Akaio kaò ditehemynydenyde. Taita wadeysamy watzireri. Tiiboho riwawiòhenanyrenyre kaiboho kaki aõkõ atximahãtenyteki. ¹⁸ Tiiboho wawo-ribi riwateysadỹnyre, araykyreny òsỹny tule wahe. Kia mahãdu heka ratyhydỹmyhỹke.

¹⁹ Kaki Asia bede-ki ibutumy dohodỹna mahãdu tarybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Akila, Prisila-wana taluuna Wanyrỹnimy rybe adee riwahinyrenyreri taheto-ki dohodỹnareny mahãdu tule wahe. ²⁰ Ibutu seriòre mahãdu rybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Birybenybenykreu wii bimybenykre wiwetya-ki seriòrewesemy tamy luòsõna òbitityhyna-di buòbenykre.

²¹ Iroo tahe jiarỹ ariritinykre wadèbò-di wahe. Jiarỹ Paulo warybe wehityhyna rewahinyre. ²² Inyõ Inynyrỹ luuõkeki, aõbinahakỹbo tamy kanake, kiamy rexirybenyre: 'Maranata' kia heka Jesuisi wymy kanake rare. ²³ Deuxu luuna adeereny kanakemy idi watxiwãhãre. ²⁴ Ibutu-ò waluuna Jesuisi Kristumy. Kie.

2 Oritxi Mahãdu-ò **2 Oritxi Hãwã Dohodỹỹna Mahãdu-ò**

¹ Jiarỹ, Paulo, Deuxu deòduõ watzireri Deuxudeewireki. Tahe katyyriti rewahinyrenyire Oritxi hãwã dohodỹỹna mahãdu-ò. Iny seriòrereny Tximòtxi wawana ihỹre. Tule rewahinyrenyire ibutu ityhydỹỹdu mahãdu roholakemy Akaia bedeki. ² Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watzireri Deuxu inytybyreny-ribi Jesuisi Kristu Inynyrỹ-ribi.

³⁻⁴ Deuxu heka Jesuisi Kristu tyby rare. Iny wiòhedỹỹdu ihỹre. Ruxetòena sòwemy inydeereny riwahinymyhỹre. Ibutumy aõmydỹỹna-di riwiòhenanymyhỹre. Tai tahe iny wixira rikiwiòhenanyrenykre Deuxu wiòhedỹỹna-di. ⁵ Iwese Kristu aõhòkỹmy dỹỹnana kaiboho teerytenyete wese, Kristu wiòhedỹỹna bitamy bierybenyke. ⁶ Jiarỹboho aõhòkỹmy arotỹỹnyrenykreu, awiòhenadỹỹrenykremy tuukre. Tai tahe tarasana iribi bitake. Deuxu-ribi wiòhedỹỹna arimyyrenykeki, kia biu-ò hena iribi bimyke arawiòhenanyrenykremy. Tai tahe kaiboho arururenydikre aõhòkỹmy botỹỹnybenykreu. ⁷ Tahe wararòsòna sòwemy ihỹre akireny. Tiubo aõhòkỹmy dỹỹnanamy botỹỹnybenykreu tule wiòhedỹỹna bitabenyke iwese aritarenkyre wese. ⁸ Waityhydỹỹdu seriòre, Asia bedeki jiarỹboho sòwemy aõhòkỹmy ratỹỹnyny roiremahã. Wadeereny heka isiratyhyre ibede-ki. Tai heka raberumy roiremahã arururenyke lau. ⁹ Rahòtinyrenyire tai wakananareny sana. Kiamy heka wadeereny ditỹnynyde bedeerynamy: ixi-di inyõ nohòtiõmy, Deuxudihyyle wahe. Tii dori rubu-ribi ixixadu rare. ¹⁰ Inatyhymy tii riwatarenyire kia brebuna-ribi. Ibutu aõna aõna-ribi riwatarenkyre ixityre. ¹¹ Kaiboho dori wadeereny Deuxu-ò textiòenytenyteri. Tahe ibutumy ixitòena-ò Deuxu kodoholakre tai riwiòhenanykre. Tahe ibutumyiny Deuxu riteàlànanykre.

¹² Ibutumy jiarỹboho heka kia Deuxudeewimy rewinyymyhỹrenyire. Tai heka wadeysarenyire jiarỹboho. Awanareny heka tule rarybemahãrenyire: òbitinamy, Deuxu rurunamy. Iny raykywydyna-di aõkõ wahe, Deuxu raykywydyna-di. ¹³⁻¹⁴ Idi mariakele, biritinykele, bierykele, kia reritinyrenyire adeereny. Wiji urihimyòle teerymy toite. Jesuisi txu tahe ibutumy bierybenyke. Jiarỹboho areysarenkyre bierybenykeki wahe. Tule kaiboho beysabenykre.

15-16 Juhuu rahõtinyre kiawesemy: arakemy ixi-di rahõtinyre. Juhuu heka Macedonia hãwã bede-ò arakemy ixi-di rahõtinyre. Iule tahe aroramy arakemy heka ixi-di watxiwãhã. Òkeseu tasỹ tule, aroramy adehemynykre. Tai wiòhena inatximy bitake. Jiarỹ ayrenymy areakreu, Judeia bede-ò arakemy kaiboho biwawiòhenanybenykemy. 17-18 Reòsamy watxirerimy aòbohe wadi tahõtinytenyteri? Ixiòrarukile aòbohe tuuremy adee araỹraxikre? Tuu aòbo iximy rarybere kohe, myỹ, iule. Aòkõre, myy rarybere, iule wahe. Inatyhymy aòbohe rarybereri. Aòkõre rarybeõre. Jesuisi Kristu heka warybe rieryre. Kohe, myy, iule. 19 Tai heka raryberenyre: —Inatyhy rare. Myỹ wahe, Deuxudeewinamy. Sila Tximõtxi-wana kia Deuxu rybe-di adeereny ritỹnynyre, Jesuisi Kristu iriòremy, jiarỹ tule adeereny kia retỹnynyre. 20 Inyboho ratximyhỹre Jesuisi Kristu-ò. Kristu heka Deuxu widỹỹdu ratxireri. Inyummyreny ratximyhỹre. Deuxu heka tuu iny rierynanyhỹreny, tii inatyhy. 21-22 Tii heka iny ritamyhỹreny; rihitximyhỹreny; tahõrõ mahãdumy riwinyre. Inydeereny riwahinyre Deuxu Tyytybytyhy inyworeny-ò risỹnyre. Tai heka inyboho rõhõtinyreny inydeereny ibutumy riwahinykremy.

23 Deuxu heka warayky rieryre. Tai heka rarybemahãre, inatyhy raõre Oritxi hãwã-ò. Tai heka adiride ixinamy. 24 Araryberenyòtyhy jiarỹboho aòbo bityhynybenykemy, marybebenykemy. Kaiboho dorihe inatyhyna tetyhynytenyte. Urile tahe arawiòhenanyrenykre deysana-di Deuxu Tyytybytyhy dee deysana-di.

2

1 Tai wawo rerahòrera. Arakemy aòkõ abedeòtiidỹỹrenymy ixityre. 2 Arabedeòtiidỹỹnyrenykeki tahe mobo riwateysanykre. Kaibohole toite. 3 Tai adeereny reritinyre. Anaòtyhy heka abedeòtiidỹỹrenymy. Kaiboho dori deysana-di biwasỹnybenyke. Iu wadeysamy watxireriu, kaiboho tule beysabenykre. Kia heka reerywiwire jiarỹ. 4 Adeereny reritinyre bedewona-di ranywãhãu; warube rytynmahã. Bedeòtiidỹỹna-di arasỹnyrenykeki aòkõ kỹny. Tahe timybo aluurenyremy kaiboho bierybenykemy adeereny reritinyre.

5 Bedewonamy relyykeki, tiu inyõ wii ribedewonyreu, riwabedewonyòtyhy. Aòtxi arabedewonyreny. Waryberiti isirare aòkõ ihỹre. 6 Aòhòkỹmy dỹỹnanamy yla aòkõ rotỹỹnyre. Tai ixinamy rarekre wiji. 7 Wiji tahe iwitxira aòmydỹỹnana biwinyke: biwiòhenanyke iixãwididỹỹnadikemy. Tai tahe bedewona-di sòwetyhymy riatyòtyhy bedewona-ribi wahe. 8 Tii luunatyhy-di bierynanybenyke.

⁹ Tai heka adeereny ònosõna rewahinyre. Tai juhuu waritidỹỹna adeereny rewahinyre. Jiarỹ heka kaiboho rexiywinymy aõbo atxitenyterí ityhydỹỹna-ò. Kiamy adireny watzireri. ¹⁰ Kai biixãwididỹỹnykeki heka, jiarỹ tule ariixãwididỹỹnyke. Kia adeereny rikiwinyrenyke Kristu òraru-ki. ¹¹ Tahe Satanasi tiu iny riatyrenyõtyhy. Inyboho rieryrenyre tii kia riwinykemy riwisỹnymyhỹré.

¹² Jiarỹ heka ròirenyre Troaji-ò Rybewihikỹ tỹnydỹỹmy Kristuni-di. Tamy retehemynyreu, isiraõlemy tai Rybewihikỹ dohodỹỹmy, Inynyrỹ riwawiòhenanyre wahe. ¹³ Tahe wabedewomy watxiwãhã inyseriòrereny Txitu-ki rahaõrekí. Tai tahe kia iny mahãdu reteòwarinyre arakremy Macedonia hãwã-ò rare.

¹⁴ Tahe Deuxu deysana! Deuxu-wana watxiwãhãrenyre. Tahe kia ijesu tai ritake. Kristu heka ridykre ijesu tarasadu mahãdu. Rokoirenykre heka ihe-ki. ¹⁵ Iwese aderòna lỹnyrehekỹ ibutumy idi riàlànymyhỹre wese heka, kia wese inyboho roire. Ibutumy iny rierykemy heka ityhydỹỹdu mahãdu rỹirerimy ihỹre. Lỹnyrena wihikỹ Kristu ritoonyre wese Deuxu-ò inyboho roire. Iny lỹnyrena wese heka rare. Ityhydỹỹdu, ityhydỹỹdukõdu mahãdu-ò ramyhỹre. ¹⁶ Kia rityhynyõmyhỹre mahãdu tahe, tỹnyre rirubunyre. Rityhynymyhỹre mahãdu tahe tỹnyre iruweselemy rare. Kia aõmysỹdỹỹna biwinybenyke. Isirare heka iaõmysỹdỹỹ. ¹⁷ Inyboho heka sõwemy inywese aõkõ iny roire. Iwese iny riwymyhỹre aõðwryiòre idi ijohomy, kia wese karybe rare. Kia Deuxu deòdu mahãdu heka iòwydimy aõkõ rybe riwymyhỹre. Tahe inyboho heka inatyhymy rarybemyhỹrenyre. Deuxu dori inydeereny rarybere òbitinamy. Riwateònyrenyre òbitina-di araryberenykemy.

3

¹ Timyre heka tyyriti ritididỹỹnamy raruõhyymahãrenyre jiarỹboho awirenyremy. Tahe waribireny tule aribireny kia Ritidỹỹna arihurenyõtyhy. ² Kaiboho heka Kristu tyyriti wese aõma toite. Riritinymy heka roimyhỹre inywo-ki, inyrayky-ki. Idi riramy kaiboho burubenykeki, aõbo kaiboho tewinymahãte heka tamy betehebennyke. Tai tahe rierymy idi rariake ixideele. Idi rariake hãre tahe idi rexibedeerynyke. ³ Kaiboho heka Kristu tyyriti wese heka toite. Inydeereny iwahidỹỹmy heka tii rare. Kia tyyriti witziramy rare. Aõ ritidỹỹna manamy aõkõ riwinyreri. Deuxu Tyytybytyhy-di tahe riwinyreri. Aõ manatyre-ki aõkõ ròritidỹỹreri inyraykyreny-ki, inyworeny-ki ròritidỹỹmyhỹre. ⁴ Deuxu heka retyhynymahãre, Kristu òraru-ki wahe. Tai tahe tuu raryberenyymahãre kiawesemy. ⁵ Jiarỹboho heka

warururenyõhyyre kaa aõmysÿdÿÿna widÿÿna-ò. Iny ruruna heka Deuxu-ribi sohojile nade. Tii iny wiõhedÿÿdu, aõ iny rikiwinymyhÿrenyke-ò wahe. ⁶⁻⁸ Irybe tÿmyra dohodÿÿdumy heka inyboho roire. Ihetxiu bede ywina wesemy aõko heka ròritidÿÿre Deuxu Tyytybytyhy ihÿre. Ihetxiu bede ywina heka rubu diwyde. Deuxu Tyytybytyhy iruna riwahinyre. Ihetxiu heka manatyre-ki ròritidÿÿre. Deuxu loosõna tule ròhõnyre, riwahinyreu wahe. Moisesi òsÿny-ribi sõwemy loosõna ròhõnyre. Idi tahe riixãwididÿÿnyre. Tahe judeu mahãdu reteheõhyyrehÿre iòsÿny-ò, iòsÿny loosõnadireki. Deuxu Tyytybytyhy heka iratyre awimy rare, iny-ò dori Deuxu irutyhy riwahinyre. Tahe bede ywina nade loosõna wiwihikÿ-di bede ywina tÿmyra tahe iratyre awi rare. ⁹ Tii heka iny-di ixãwikemy ratxireri. ¹⁰ Tahe iratyre rybe tÿmyra rare. Iny òraruna-di ixãwikemy ratxireri. ¹¹ Kia urihimyo rÿire awi rare. Iratyre tahe umyuedeõna rare.

¹² Iny raròsõna sõwemy ratximyhÿrenyre. Tai tahe inyboho ruberuõhyyrehÿrenyre. ¹³ Moisesi wesemy aõkõ rakatximyhÿrenyke. Imahãdu raykytxymy dori rÿirenyre. ¹⁴⁻¹⁵ Imahãdutxymy dori rÿirenyre. Moisesi bedeywina-di rariakeki, irayky ritòbõnyke. Kia rieryõrenyre iraykyreny ratxynymyhÿrenyremy. ¹⁶ Kristu rityhynyre xiery, irayky raraymehÿre. Iwese Moisesi òsÿnytòbõna iòsÿny-ribi resere wese kia rare. ¹⁷ Kia Tyyriti-ki Inynyrÿreny heka Deuxu Tyytybytyhy rare. Tikibo Deuxu Tyytybytyhy rÿikeki kowa ibutumy iny ixinamy rÿike. ¹⁸ Tahe ibutumy inyboho heka Deuxu wowydyna iny òsÿnÿreny-ki ijõdire. Iwese iny òsÿnyreny itxena-ki iny retehemyhÿ wese, Deuxu wowydyna ibutumy robimyhÿke iny òsÿnyreny-ki. Inynyrÿ he Deuxu Tyytybytyhy rare. Iribi tahe wowydyna nade. Kia wese inyboho heka Inynyrÿ wesemy relemyhÿrenyre. Inihikÿmy delemyhÿdenyde. Tii dori iny worenny-ki raaòtaõtamyhÿre.

4

¹ Deuxu taruxetõena-di heka kia aõmysÿdÿÿna inydeereny diwahinyde. Tai heka ikonanakõdumy idi rakatximyhÿrenyke. ²⁻³ Ibutumy heka rikiwinymyhÿrenyke aõbo òbiti rare. Aõbina binahakÿ widÿÿ-ò heka rekexiijerenyke aõbo òbitirele heka rikiwinyrenyke; rikiwiurõnyrenyõtyhy heka Deuxu rarybereriki, tuu. Deuxuruõhyyre rikiwinyrenyke. Inatyhyna loosõna-ki heka rakatxirenyke. Ibutumy heka rikiwinyrenyke ibutu itxerena òbitimy wahe. Inyboho ritÿnynymyhÿre Rybe tymyra wihikÿ. Inyõ-ribi riwòmny roimyhÿkeki tahe kia rityhynyõmehÿrele tuu ritidimy roiike. ⁴ Kiakeki tahe Satanasi iitxeredÿÿ-ò riijõnyreri loosõnamy

robike lau. Deuxu binadỹỹna rare. Ibinadỹỹdu wesemy ratxireri. Kaa loosòna-ò iny riitxeredỹỹnyhyymyhỹre aõma Rybewihikỹ tỹmyra-ò. Rarybemyhỹre dori Kristu heka Deuxu yrubule rare. ⁵ Iximy aõkõ rarybemahãrenyre. Inynyrỹ Jesuisi Kristulemy heka rarybemahãrenyre. Inyboho heka deòdumy inyboho ratximyhỹrenyre adeereny. Jesuisi òraru-ki kia rewinyamahãrenyre. ⁶ Juhuu Deuxu rarybere: —Bedeluru-ribi heka loosòna doosòmyhỹde. Tii heka loosòna-di inyraykyreny ritoosònanymyhỹre. Tai heka iny Deuxu erysydỹỹna inyboho rieryrenyre. Kristu òsỹny-ki sohojile tuu rokobirenyke.

⁷ Kia heka aõna aõna wiwi inydeereny heka rare. Ihyna òwy riòre wesemy inyumyreny ratxireri, butxi weselemy wahe. Tai heka Deuxu sohojile irurudire, inyboho aõko irurudire. ⁸ Ihãrele heka aõbo iny riwinyke rieryõhyymyhỹre timybo aõ iny riwinyke heka. ⁹ Aõhõkỹmy dỹỹnana heka inydeereny rehemynymyhỹre tai inyboho ikyhynamy riemyhỹrenyre. Inyboho heka bedewodihyy ratximyhỹrenyre, tahe tiemy iny raròsònarenydihyy inyboho ratximyhỹrenyre. ¹⁰ Inyboho heka itxi tõihti reahyy inyboho ratximyhỹrenyre, Jesuisi rubuna-txi wahe. Kaki tahe iwese Jesuisi raremyhỹ wese heka rakatxirenyke. Tai iny wixira heka tuu robikre kiamy, Jesuisi rirudỹỹnanamy. ¹¹ Jesuisi òraru-ki heka brebunahakỹ-ki inyboho roire. Kia wese-ki heka iny Jesuisi runamy robikre inykireny. ¹² Kia-ki heka iny rubukonanareny inykireny rare. Tahe iruna akireny tule ratximyhỹre. ¹³ Kiamy heka Ritidỹỹna roire: —Jiarỹ retyhynyre. Taita rarybere: —Kia weselemy roire. Retyhynyrenyreri tai heka jiarỹboho tule raryberenyreri. ¹⁴ Jesuisi ixixadỹỹdu heka rare. Kaa tule inyboho tule riixixanyrenykre. Rikirònykre heka Deuxuko-txi. Kaiboho tule boibenyke wawanareny. ¹⁵ Jiarỹ wawanareny kia adeereny relere. Tamy Deuxu ruxetòena sòwetyhymy ramyhỹre-wana heka riwahinymyhỹre iratyre sòwetyhymy tamy deàlàna riwahinymyhỹre. Kia heka Deuxu wowydyna-ò tuu ratximyhỹre. Bedewoõmy.

¹⁶ Iny bedewonaõhyre heka. Iny umyreny retybynyre. Txuõ txuõlemy heka ratỹmyranyke inywo-ki. Tiie heka aõbo rierynyre inatyhyy wahe. ¹⁷ Iny bededỹỹnanareny heka urihimyoìle roimyhỹre. Iny wowydynarenkyo-ki heka aõhõkỹmy dỹỹnana inyboho ritarenkye inydireny retehemyhỹre. Retyhenyrenyre wowydyna-ò awityhyremy inyboho idi retehemyhỹre iny idi retehõmyhỹredi. ¹⁸ Aõbo iny tuu robimyhỹre bede bedemy tuu iny robimyhỹre ibutumy idi reamy. Aõbo iny tuu robiõmyhỹre heka tiu itueõtyhy. Kia-di tahe inyboho rõihtinymyhỹre.

5

1-2 Inyummy t̃myrahak̃y heka inydeereny kidiwahinykre Deuxu, iwitxira biu bede-ki wahe. Aõ hãbu wahisid̃ỹna-ki aõkõ Deuxu-di wahisid̃ỹna-ki heka tuukre kia umy t̃myra wahe. Tiu heka itueõtyhy. Rakabedeworenykre heka bede-ki iny telesõreny-ki ras̃nyreki inywo-ki wahe. ³ Inyboho heka biubede-ki inys̃reny inyumyt̃myra-ki rõkõhõtinyinmyh̃renyke. Kaa iny umyreny wahe. Rabedewomyh̃renyre. Umy t̃myraõ heka rikitarenykemy inyboho ratximyh̃reny. ⁴ Aõherekibo inyboho wiji rabedeworenyre? Inyboho heka Deuxu bedewihik̃-ò arõirenykekõ aõbo? Inyreny rikitarenykemy aõkõ wiji. Kaki aõhõk̃my d̃ỹnana riwawobeded̃ỹnyra. Kia aõbo umy t̃myra tyre tahe rikirytyrenyke ijõ wahe. Ijõ rikitarenykre umytuedeõnaõ. Tiu itueõtyhy. Kia riwinyre inydeereny kia wahe. ⁵ Deuxu dori tuu rarybereri inydee riwahinykremy. Tatytybytyhy dori diwahinyde diteõsinyde. ⁶ Kia iwese juhoo rarybere wese heka tuu rot̃ỹnykre. Tai heka inyboho teysamy ratximyh̃renyre. Kabede-ki inyboho ratximyh̃re heka inyummyreny ratximyh̃re heka aõ Inynyr̃-wana aõkõ ratximyh̃re. ⁷ Tiu heka rokobirenyõtyhy rikityhynyrenykekile ka idi rakatxirenykre. Inyboho rieryreny timybo rarekre wahe. ⁸ Jiar̃y wadee awire kabede-ribi arexitake Deuxu-wana aras̃nyke wahe. ⁹ Aõma tamydeewimy heka tuu iny riwinyke wahe iny-wana ras̃nyke. Kaki iny ratximyh̃re tahe aõbo awire heka tamy awire. ¹⁰ Inydireny retehemyh̃re. Aõbo inyboho riwinymyh̃renyre. Aõbina bina rikiwinyrenyke heka aõhõk̃my d̃ỹnana inydeereny riwahinykre. Aõwihik̃y riki rikiwinyrenykre wana tas̃y. Aõbo awityhy inydereny kidiwahinykre.

¹¹ Inynyr̃y heka inyboho rityhynymyh̃re. Tai inyboho iny witxira-ò tuu sõwemy relymyh̃renyre. Ibutumy heka Deuxu iny rierymyh̃renyre. Kaiboho heka tule tiwaerymahãtenyete. ¹² Kia heka reraõmy watximyh̃renyre biwaerybenyke. Ararybeõtyhy heka adeereny jiar̃y awiremy. Tahe wadee ka awire kaiboho waluurenkye. Hãbu iumyle awimy r̃yirerimy ih̃yremy idi rõhõtinyinmyh̃re. Tii heka õbiti aõkõ rare. Kia biwyõnybenykemy adireny watxireri. ¹³ Juhoo iny rieryremy itelesõ. Inymyreny rarybekeki itx̃ytemy inyboho roiremy. Rakaryberenyke heka aõbo inyboho dori Deuxu dee. Aõmys̃d̃ỹrenymyh̃reki inydireny rõhõtinyinmyh̃re. Inymyreny rarybekeki inyboho awilerenyremy. Iõrarureny-ki tuu rakatxirenyke. ¹⁴ Kristu luuna heka kiamy iny riraykyd̃ỹnymyh̃re. Tii heka rurure iny ibutudee. Tii rurureu, ibutumy inyderõwrenymy rurure.

¹⁵ Rurure heka aõma iny ixidee sohojile irumy rareke lau. Kia tako-ò rakreu tamy heka irumy rakre. Tamy dori rurure tai rexixare rubu-ribi. ¹⁶ Rakaraykynyrenyke timybo hãbu awiré, ibinaré. Kaimy heka rakaraykynyrenyke. Aõ iwese iny wixira raraykynymyhÿre wese aõkõ raraykynyrenyke. Aõma inyboho aõbo Jesuisi Kristu-di raraykynymyhÿre heka. Ixityre aõbo tuukre. ¹⁷ Tii heka umy tÿmyra tuedeõna-di ratximyhÿre iwixira ratximyhÿre. Juhu iaõmydÿÿnana iribi ixãwira. Tahe wiji raraykywydynanyre iwixiramy. Ibutumy iaõna aõna ihetxiu heka rawixiranyre, awi-ò. ¹⁸ Deuxu heka ibutumy kia riwinyre tamy. Inyboho heka iòludu roire, juhuu wahe. Wiji tahe iliinamy ijoi ratximyhÿre. Iny wixira heka iliinamy rarekemy idi watxiwãhãre. ¹⁹ Wiji tahe timybo Kristu rarybekremy heka adeereny rarybereri. Aõma Deuxu kia liinamy rarekemy wahe. Ixinamy Deuxu. Ka Deuxu aõ anaumywxiranydenyke. Kia Kristu òraru-ki tuu ratximyhÿre.

²⁰ Jiarÿboho Deuxu deòdu roire. Tai Kristu deròwmy adeereny rarybereri: Iluuna ixidee ixby bimybenyke. Wii biwowixinybenyke. ²¹ Deuxu heka iny òraruna ritidire Kristu tyre-ò. Kristu inyòrarunareny riwyre. Wiji tahe Deuxu òbitina inydeereny riwahinymyhÿre.

6

¹ Jiarÿboho tahe raaõmysÿdÿÿnyrenyke Deuxu dee. Deuxu ruxetòena dori tetatenyke, tai idi mohòtynybenyke, òhòtirenny-ribi losaõmykemy. ² Boholabenyke aõmybo Deuxu rarybereriò. Jiarÿ heka aluurennyre iurenana tahe ka arybe-ò raholareri. Arawiòhenarennyre iu wadee textòenyteu, wadee taryteu. Boholake wiji heka bitabenyke Deuxu ruxetòena. Wiji heka biu-ò hena txumy bede rÿire. ³ Inyò iny aõmysÿdÿÿnarennymy ibinamy rarybekeki, uritere ijò iny bedeworenyõmy, jiarÿboho òraru-ki. ⁴⁻⁵ Jiarÿboho dori Deuxu deòdutyhy roire. Tai rikiteòsinyrenyke ibutumy aõbo inyboho dori Deuxu deòdu roire. Tai riteòsinyke ibutumy aõbo iny riwinymyhÿke. Aõna aõna rikiteòsinyrenyke. Òhòte wakireny rÿimyhÿre. Ròtenawo-ò ralòmyhÿrennyre. Bedeweweky-ki aõhòkÿmy ratÿÿnymyhÿre. Sòwemy heka reòludunnyre aõnana bina binahakÿ reòludunnyre. Aõ òta òta reòludunnyre. Sòwemy heka raaõmysÿdÿÿnynihikÿrennyre. Sòwemy heka aõmysÿdÿÿnadikre; tÿikõ bede reijereny; byreõmy bede reijereny; ⁶ òbitimy heka rewinyrennyre. Aõma, ywiny-di ròwidÿÿrennyre bedeeryna-di. Ka roirewãhã iny iwixira rewiohenanyre. Ibutumy kia rewiohenanyre roirewãhã. Deuxu Tyytybytyhy heka wawanahy

roiremyhÿ. Luuna heka inydee reteòsinyrenyrene Inatyhyna rybe heka retÿnynymahãrenyrene. Sõwe heka ritÿnynymy, jiarÿboho Deuxu deòdu roire wahe. ⁷ Òbitina dori wadebònareneny wese rare Satanasi itxemy. Jiarÿboho heka remymahãrenyrene aritarenykemy. Tule iny rexiijemyhÿre òbitina-di. ⁸ Ijõ heka waluurenenyre inyõ tasÿ aõbina binahakÿle wadee riwinymyhÿre. Ijõ heka Rybewihikÿmy wadee raryberemyhÿre. Ijõ tasÿ rybe binamy wamyre, raujõmo. Inatyhyna rarybemyhÿre. Tai wamy ruidu riwaninimyhÿrenenyre. ⁹ Ibutumy heka iny riwayreneny. Tahe rieryõhyymy heka inatyhy rare. Watxiwãhãrenenyre rubu wese ihãre tahe warumy watxiwãhãrenenyre. Tiiboho heka rubu wesemy inydireny ratximyhÿrenenyre. Aõhõkÿmy ratÿÿnyrenenyre hãre raruõhyulemy watximyhÿrenenyre. ¹⁰ Aõna aõna heka bedewonihikÿmy ròhõnyrene. Tiemy wadeysahyy watxiwãhãrenenyre. Jiarÿboho heka urimynodule watxiwãhãrenenyre. Ibutumy inyboho rityhydÿÿnyrenenyre. Aõhomy aõkõ inyboho ratximyhyreneny tahe ibutumy inydire roimyhÿrenenyre.

¹¹⁻¹² Tahe kaiboho ityhydÿÿdu seriòre mahãdu Oritxi hãwã-ki. Jiarÿboho heka kaa òbiti-my aõna aõnamy rarybemyhÿre. Kaiboho heka ijohona derarenenyre aõmybo rarybemyhÿrenenyreò. Jiarÿboho heka aluurenenyre. ¹³ Kai wariòre wesemy adee rarybereri. Umy iwese jiarÿ aluure wese, kai waluurenenyre.

¹⁴ Boholabenyke warybereny-ò ityhydÿÿdukõdu mahãdu-wana aõmysÿdÿÿrenenyòke. Timybo òbitinaõ heka aõbinaõ-wana raaõmysÿdÿÿke. Timybo heka loosõna bedeluru-wana ratxike? Aõkõre! Tiu wiwana rauriõtyhy. ¹⁵ Satanasi heka Kristu-wana raaõmysÿdÿÿnanyõtyhy. Itydÿÿdu mahãdu wiwesehyule raraykynykemy rÿira. Ityhydÿÿdukõdu mahãdu-wana tahe wiraykyweseke aõkõre. ¹⁶ Deuxu aõmysÿdÿÿna heka iwitxi rare, suritxoo aõmydÿÿnana-ribi, wahe. Kaiboho heka Deuxu dohodÿÿna ijoimy toite Deuxu oworeny-ki ratximyhÿre. Deuxule heka kawesemy rarybere: —Jiarÿ heka wasÿ ariwinykre ayreneny-ki. Jiarÿ iDeuxumy aronykre tiiboho waijoimy. Rorokurenkykre. Tai tahe Inynyrÿ rarybere wiribi bihitxinyke. Inybina-ribi bexihitxinybenyke.

¹⁷ Bexiebennyke òbitikõre-ribi wahe. Uritere tamy adi rexihumy, ixieryta aramyrenkykre ixidee wariòre wese.

¹⁸ Warurutyhymy adee rarybere. Boomy heka adireny ararekre, jiarÿle wahe. Deuxu rurutere rare Jiarÿ.

7

1-2 Deuxu ibutumy tuu rarybere: —Kai ityhydÿÿdu waseriòre mahädu. Tai tahe rikexiòbitinyke ibutu aõmydÿÿnana-ribi. Iny umyreny-ki rokobirenyke in-yumyrenny-ki. Òbitimy heka rakatxirenyke iko-ò, Deuxuko-ò. Aõma waluumy heka atximahãbenykemy rahõtinywãhãrenyre. Iny-ò aõ bina bina rewinyõhywãhãrenyre. ³ Tuhe kaa rarybere tahe ixityre anarybekre. Aluurenyre jiarÿboho ibutuhyle ratximyhÿre iny rummy ratximyhÿre hãre tasÿ rukururenkre tulekre. ⁴ Wadee heka awire ibutumy kaiboho ratximyhÿrenyre. Kai aõwixira wixira wadeereny rÿira umy retyhynyreki. Isirare heka wadee kia ratximyhÿhãrele WadeSATYHymy heka watiwãhãre, wiòhedÿÿtyhy òraru-ki, ijyy òraru-ki.

⁵ Jiarÿboho retehemynyre Macedonia bede. Taita tule elehynaõhyre wadereny. Ibutumy heka aõna aõna, òta òta wixira wixira; bede bede ihymy aõkõre rÿire tai. Aõma bedewonihikÿ heka watelesõreny-ò ralore. ⁶⁻⁷ Deuxu riwawiòhenanyrenyre; Txitu diteònyde wadeereny. Tii rybereny heka awiremy kaiboho. Tai tahe reysarenyre jiarÿboho. Kaiboho tabedewomy atxitenyteri waòraru-ki. Katahe wadeysa nihikÿmy watxireri. ⁸ Adeereny warybetyriti rewahinyreki tabedewomy atxitenyte. Tai tahe reysamy watxireri. Ihãrele heka tyyriti adeereny arawahinykre. Kaiboho heka tabedewotenyte iribi tahe aõmydÿÿna kaiboho tewitxiranytenyte teòbitinytenyte ibutumy. ⁹ Tai tahe jiarÿ reysamy watxireri. Aõbinare dori rewinykõre arawiòhenyrenyre heka. ¹⁰⁻¹¹ Deuxu heka iny ribedeòtiidÿÿnymyhÿre iny ywimy riraykydÿÿnykemy. Kia kidiwymyhÿke inydee tarasana wahe. Tii heka awire. Ijõ bedeòtiidÿÿ tahe bede ludu bede òtiidÿÿ. Kia tahe rubu diwymyhÿde. Kaiboho heka tabedeòtiidÿÿnymyhÿtenyte. Deuxu heka kia riwinyre awiòhedÿÿnamy aõma kaiboho awirenyre. Aõ wixira wixira sõwemy akireny rÿireri, aõ òta òtareny. Kiadile tahe aõma òbitihymy òhò ayreny-ribi kaiboho heka taykarananytenyte. Kaiboho heka waluudumy teletenyte. Kaiboho biwinybenykemy aõbo òbitimy ratximyhÿre iwidÿÿmy tarotenyte. Ibutumy heka òbitihymy rarekemy idi tetehetenyte. ¹² Tai kia tyyriti adeereny rewahinyre. Aõ kia rewinyre heka aõ iny iòrarudikekile aõkõre rewinyre. Idi aretehekemy heka. Kaiboho waluurenytyhyre aõbo òraru-ki wahe. ¹³ Tai heka wadeysamy watiwãhãre. Aõ inyboho sohojile aõkõre teysa ratximyhÿrenyre. Txitu tule teysamy ihÿmyhÿre, kaiboho tawiòhenanyteki ¹⁴ Tu heka rarybere adeereny kaiboho dori awimy tai tahatenyta

awityhy. Adeereny heka inatyhyhy rarybemahãrenyre, inatyhynamy. Tule mobo rarybere Txitxu-ò. Ka tahe inatyhy rarybemy ratximyhÿre. ¹⁵ Tai heka Txitu kia luuna heka aõnityhymy akireny rare. Itxi heka tõhõti akireny aõma Deuxu tetyhynmahãte-txi. Kaiboho tedytenyteki. Ihãrele urihimyò ruberumy ratximyhÿ. ¹⁶ Reerymahãre jiarÿ kaiboho òbitimy boibekre. Tai wadeysamy watzireri.

8

¹ Deuxu ruxetòena-ki heka sõwemy riwinyre Macedonia dohodÿÿna mahãduy-ki wahe. Jiarÿ tuu arelyykemy idi watzireri waseriòreboho. ² Sõwemy heka iaõna aõnareny iaõtaòtarenyre tiiboho. Aõhõkÿmy rotÿÿnyreri tiiboho. Ihãrele ka deysamy heka relerenyre. Reysareny heka. Tiiboho heka iaõkõrenyre. Aõhohomy aõkõ heka roiremyhÿ. Kiahãrele heka sõwemy riwahinyre tamahãdu wiòhedÿÿmy. ³⁻⁵ Riwahinyre heka sõwemy ixideewimy. Sõwemy riwahinykelemy wadee rarybere. Tiiboho heka sõwemy wiòhedÿÿmy rurumy roiremyhÿ. Tai inyboho ribedeòtiinyre sõwereki. Kia judea bede, dohodÿÿna mahãdu, kia wiòhedÿÿmy. Juhu heka tiiboho rexiwahinyrenyre Inynyrÿrenyre-ò. Tule Deuxu deewina inydee riwahinyre. Iny wiòhedÿÿnarenymy rexiwahinyre. ⁶ Tai tahe jiarÿ rarybereri Txitu-ò: —Kai biwiòhenanykemy iaõmydÿÿnareny-ò. ⁷ Kaiboho heka sõwemy tetyhynyteri. Kaiboho heka Deuxumy awimy tarybemyhÿtenyte. Kaiboho heka teerytenyte Deuxu aõmydÿÿnana. Kiaboho heka waluureny waluuurenymy boibeke wawiòhedÿÿdureny. Biwawiòhenanybenyke. Tai heka sõwemy bexiòlòdÿÿnybenyke adireny watzireri. ⁸ Aõ bede ywinaõ heka adeereny rewahinyòhyreri. Arierykemy heka idi watzireri timybo aluuna ratximyhÿremy. Tii riteòsiny heka timybo ijõ dowiòhedÿÿmyhÿdemy. Tai tahe iwese tii rotÿÿnyre wese kaiboho tule botÿÿnykre. ⁹ Deuxu ruxetòena teerytenyte, Jesuisi Kristu ruxetòena wahe. Tii heka ityhy rare. Tii rikòdÿÿnyre heka aõrarurenre-ki. ¹⁰ Taihyky tetyhynytenyte Deuxu aõmydÿÿnana-di. Kiamy heka raraykynynereri. Arawiòhenanykemy heka adireny rahõtinyre kanau bedeu. Tewiòhenanytenyte inatyhymy. Tai tahe biconananybenyke kia kanau bedeu tewinytenyte heka biconananybenyke. ¹¹ Aõma ireiõno, uriõno biwahinybenykeki, Deuxu heka rimyke. Kia-di rõhõtinyke. ¹² Kia uriõnomy idi teywiny atxiteri-di rõhõtinyke. Tamy wahidÿÿmy aõkõhyykeki tahe Deuxu aõma raraykynyòtyhy. ¹³⁻¹⁴ Jiarÿ heka isiramy adee ariwinyòtyhy aõ. Kaiboho heka sõwemy kaa wiji toite, Tai tawowi-di inyõ ròðkeki, taaõnasõwe myna Deuxu-ò

riwahinykre. Iaõkõkeki tai ibinamy Deuxu rahaõtyhy. Tai biwiòhenanybenyke heka ihoõmy rỹira mahãdu. Jiarỹ heka aõ retòenyneri aõkõ rare, biwahinybenykemy. Kai ihoõmy atxikeki tahe, tule inywitxira anawiòhenanykre. Taita wiwanale wiwesehyyle ròhònykre. ¹⁵ Kiamy heka Tyyriti-ki Ritidỹỹna roire: —Hãbuõ heka sòwemy ributunyre. Tahe aõhe rauhenyõhyyre tamy kia ibutuna-ribi wahe. Ijõ tahe ibutelemy ributunyre hãbuõ wahe. Tiile heka aõ tamy rasiranyõhyyre.

¹⁶ Txitu awiòhedỹỹrenymy rurumyhỹre iwese awiòhedỹỹrenymy rurumyhãre wesele wahe. Deuxumy realãre tai, Deuxu dori tuu rotỹỹnyre. ¹⁷ Taita ixinamy arorarenymy rehemynykremy. ¹⁸ Riwiòhenanyrenyreri iwitxira seriòreõ. Ibutumy dohodỹỹna mahãdu-ribi tii rityhynymyhỹre aõma Rybewihikỹ-di ritỹnynymyhỹre awimy. ¹⁹ Dohodỹỹna mahãdu rihitxinyre wawana kanakemy. Ibutumy Inynyrỹ loosõna heka tuu ratximyhỹre. Tule riteòsinymyhỹre ibutumy iny rikiwiòhenanymyhỹrenykemy. Tai heka inyseriòreneny reteònyrenyreri ityhydỹỹdu mahãdu. ²⁰ Tai inyõ kia nierumy inyõ rarybeõtyhy. ²¹ Òbityhylemy rikiwinyrenyke ibuturu-ò. ²² Ijõ tii-wana rake. Reurihirenyre heka tii wiòhedỹỹmy rakeò, tai heka tii wiòhedỹỹmy ratxireri. ²³ Txitu heka waliina rare; wawana raaõmysỹdỹỹnymyhỹre heka rare. Jiarỹboho heka awiòhedỹỹrenymy rarumahãrenyre. Ijõ seriòrenenyõ nade dohodỹỹna-ò wiòhedỹỹmy. Tai kaiboho wowydyna tamy biwahinybenyke. ²⁴ Tai tahe dohodỹỹna mahãdu kaki rierykre. Tai rityhynyrenykre aõmybo umyreny rarybere. Tule wiluumy atxiteri.

9

¹ Reerywãhãre jiarỹ wiòhedỹỹmy tarumahãtenyete Judeia bedeki. Tahe kiamy aõ aõkõ ariritinykre. ² Reerywãhãre timybo akireny rare. Jiarỹboho heka awimy raryberenyre umyreny Macedonia hãwã mahãdu-ò. Myheka rarybere: —Akaia bede seriòre mahãdu wiòhedỹỹmy rexiywinymy ratximahãrenyre kau beòrau. Tai tiiboho rexideysananyrenyre. ³ Tai heka kaa seriòre mahãdu reteònyneri. Tai heka awikre biwiòhenanybenykre dori. Kiamy iwese rarybereri heka inatyhy rare. ⁴ Araixỹrukre heka jiarỹ aõma bexiywinybenyõlemy wiòhedỹỹna-ò atxibenykre-wana. Tule kaiboho maixỹrubenyke. ⁵ Tai heka inyseriòreneny reteònyre akorenymy. Tahe iu arehemynykreu, bexiywinybenyke. Biwahinybenyke wiòhedỹỹmy atxitenyteri ixideewimy. Aõ jiarỹ adeereny rexitòenyneri aõkõ wiòhedỹỹmy.

⁶ Kia hãbu ibutemy ròbòròmhyhÿre heka ibutelemy tamy aõna aõna ruhunykre. Kia hãbu sòwemy ribrònomyhÿre tahe tamy sÿ sòwemy aõna aõna ruhunymyhyre tamy riwahinykre bederaty aõmydÿÿnana. ⁷ Tai heka iny sohoji sohoji ixideewimy tiwesebo riwahinymyhyke. Riwahinyòke tahe aõ tuu rurukòreri urenana tuu ratxike. Deuxu dee riwahinymyhyke mahãdu deysana-di riwahinymyhyre kia iny mahãdu Deuxu tuure. ⁸ Deuxu heka riwahinymyhyre sòwemy aõmybo tarumahãte kia inydeereny iratyre. Ibutumy aõmybo tarumahãte heka tule iny wixira biwiòhenanybenyke. ⁹ Kiamy Ritidÿÿna-ki roire: —Tii tawowi-di iaòkò mahãdu-ò. Ròwahimyhÿre. Kia tahe iinydee wobrona tiemy rosaõmy rarekre. Deuxu heka riwahinymyhyre tibo alòbòròdu-ò. ¹⁰ Inydee riwahinymyhyre paõ iny rirÿsÿke. Tahe tule sohoji sohoji òwòrutumy rurumyhyre heka tamy riwahinymyhyre. Kia ribòrònomyhÿre tahe Deuxule ritxuhudÿÿmyhyre. Tahe sòwemy bitakre Deuxu-ribi. ¹¹ Kia rimymyhyre mahãdu tahe Deuxumy reàlàmyhyre. Kia tewinymahãte heka Deuxudeewimy tewiòhenanymahãte. Deuxu heka sòwemy rimymyhyre ealànareny iòraru-ki. ¹² Kaiboho heka Deuxu mahãdu teriwiòhenanytenyete. Kia sohojile aòkò. Tule aòraru-ki tiiboho Deuxu-ò wowydyna sòwemy riwahinyrenyke. ¹³ Kaiboho Rybewihikÿ tÿmyra tetyhynytenyteri, Kia ibutumy rierymyhyre kaiboho dori uriòno tewiòhenanytenyete, tai iny wowydyna Deuxu-ò riwahinykre. ¹⁴ Adee rexitòenykre aluumy heka relekre Deuxu adee ruxetòena riwahinyreki. ¹⁵ Deuxu-ò wowydyna iny-ribi kanakemy heka idi watzireri. Wahidÿÿna wihikÿ dori Deuxu inydeereny riwawahinyre.

10

¹ Jiarÿ Paulo heka aõmybo adeereny arexitòenykre. Aõherekibo tamy tarabemahãtenyete awanareny watxiwãhãu urihimyòle watyhyna watzirerimy wamy tarybemahãtenyete. Jiarÿ heka awana rybetere-di rarybeòmahãre awanareny watzireri wana. Tiu rareu, taheka ròritidÿÿre rybetere-di wahe. ² Ròhòtinywãhãre. Rexitòenyre. Awi heka rare. Ywina-di iny risÿnymyhyre. Inyò wamyreny ibinamy rarybekeki tahe tule ararybeke heka. ³ Inatyhymy kabede-ki inyboho rasÿnymyhyreny. Rakaaòbinanykeki, inyumyreny aòbinana wesemy rare. Tebònadirenyre. ⁴ Tebònadirenyre. Aõ kabedemy iny rÿira kia debòna wese aòkò kÿny. Deuxu debòna heka rÿira irurule heka rare. ⁵ Inyò aòbinamy Deuxumy rarybemyhykeki, tai tahe kia wadebònareny remymy resewãhãrenyre kia ixãwididÿÿnamy wahe. Ibutumy Deuxu òludumy ratximyhyre heka remywãhãrenyre Deuxu

rierykemy Kristu rityhynkemy wahe. Kaiboho heka ibutumy tetyhynmahātenyete. ⁶ Kaiboho biatybenykeki, tahe, rexihuhyymy r̄ymyh̄re aōhōk̄my d̄ȳnana-ò. ⁷ Kaiboho heka tetehe mahātenyete aōna aōna-ò ahana-ribi wesele wahe. Inyōraraykynykeki ratximyh̄reny ixinamy tuu raraykynyke. Jiar̄yboho heka tule Kristu mahādu hōrō iny ratxirenyreri. ⁸⁻⁹ Deuxu heka ruruō wadee diwahinyde arawiōhenanykemy tai raixruōmyh̄re. Tai heka abrebud̄ȳrenymy aōbo kariti rewinyre. Urile tahe aumyd̄ȳreny adireny rewis̄ynwāhāre aō bede arāatyremy aōkō. ¹⁰⁻¹¹ Ityyriti rybetere heka ribrebud̄ȳ tahe rehemynyreu heka tii aōkō rybetere-di rarybemyh̄re. Awityhymy aōkō rarybemyh̄re riritinyreu. Iwese rōritid̄ȳre wesemy aōkō rarybere. Iu adehemynykreu tahe, iwese rōritid̄ȳre wesele heka anarybekre. ¹² Iny tai ratximyh̄re heka sōwemy ixidi rōhōtinymyh̄re tii awiremy. Kia tahe watximyh̄reny kia raryberenyōtyhy. Tii dori raitx̄ytemy ratximyh̄. ¹³ Aōmy iximy rarybemyh̄re dori tii awimy iximy rarybemyh̄re heka urile tuu raraykynymyh̄. Timybo Deuxu inydee raryberele rikiraōmyh̄ke. Kiawesele inydeereny awire. ¹⁴ Iaōmys̄d̄ȳna heka timybo rikiwinyrenykele iny riijemyh̄reny. Juhu heka Rybe t̄myra wihik̄ heka adeereny adiwykemy idi watxiwāhāre. Rewyreny heka juhū Rybe t̄myra wihik̄ adeereny rewyre. Tai heka tuu raryberenyōhyimahāreny timybo iny witxira aōmys̄d̄ȳna riwinymyh̄reny. ¹⁵ Kaiboho heka aityhyd̄ȳnareny raumynykre. Tii heka wadeereny awire. Jiar̄yboho heka aōmys̄d̄ȳna wihik̄ sōwemy ariwinyrenyky watzirenyreri ayreny-ki, Deuxudeewireki. ¹⁶ Idi tahe arōirenykre rybe-di arit̄ynnyrenykre i jōbede-ò, Rybe t̄myra wihik̄-di wahe. Aōmy ararybeōtyhy aaōmys̄d̄ȳnareny iwitxira rewinyremy. Kiamy heka Ritid̄ȳna-ki roire: ¹⁷ — Urile tuu rybe r̄yike Inynyr̄ timybo riwinyrelemy. ¹⁸ Iny ixidi rōhōtinymyh̄re tii awireny. Tahe awi aōkō rare Deuxu-ò. Deuxu tahe awimy tai rahamyh̄re tii idile rōhōtinymyh̄reki.

11

¹ Jiar̄y òsana urihimyo raitx̄ytemahāremy kaiboho wawana tōiterimy ixi-di atxitenyteri. Ihārele taheka urihimyo reòludunymahāre. Jiar̄y heka okorenyre iwese Deuxu ratximyh̄re wesele. ² Ywimy atximahābeny adireny watzireri. Kaiboho iwese ijadōma hābumy roikre wese toite. Hābu heka Kristu rare. ³ Jiar̄yboho raberuwāhāreny kaiboho Kristu-wana atximahābenyke lau wahe. Iwese Eva hemylala riitxenanyre wese wahe.

4 Inyõ kanakeki ròhãletedÿÿmy Jesuisi witxiramy. Tahe kaiboho bityhynybenykekile jiarÿ heka raberumahãre. 5 Ijõ dori ritÿnynymyhÿre iwese inyboho ritÿnynymyhÿrenyrene wese aõkõ iwitxiramy. 6 Kaiboho heka tahõtinyinmahãtenyete tÿnydÿÿdu wihikÿmy inykireny ratximyhÿre. Tahe awiremy idi tahõtinyinmahãtenyete. Tai iwesele inyboho roire awi heka roire. 7 Tahe iwese tii awityhymy rarybemyhÿre wesemy aõkõ inyboho rarybemyhÿrenyrene. Tahe iny rierymyhÿrenyrene inyraykyreny-ki. Sõwemy heka tuu adeereny rarybemahãrenyrene. Iu jiarÿ rybe ritÿnynymy akireny rarewãhãu, kiau heka adeereny rexitòenyõhyyre iòwydÿÿmy. Iyjamy heka ixidee reijenynyrene kaiboho bexiòlònybenykemy. Teòsare òsana iwese rewinyrene wese. 8 Ijõ dohodÿÿna mahãduõ heka riwaòwynyrene adeereny aritÿnynyrenykemy. Iwese iribi rawasinyrene wesemy heka rahõtinyrene. 9 Iu akireny rybe-di tÿnydÿÿmy rarewãhãu tiu rexitòenyõhyyre adeereny biwawiòhenanykemy. Macedonia hãwã-ribi dori ityhydÿÿdu, mahãdu seriòreõ aõmybo raruwãhãre wadee diwyde. Tiu heka aõ aribireny aritaõtyhy. Tuu rarehy wese heka wiji rarekre. 10 Kristu inatyhynamy wadee rarybereri kia wese tule ararybekre ibutumy Akaia hãwã hãwã-ki. 11 Jiarÿ heka aluunihikÿrenyrene. Taile heka tuu rarybewãhãre Deuxule rieryrene. 12 Kia rybe tÿnydÿÿdu heka iwese rewinywãhãrenyrene wesele ròwidÿÿmyhÿre. Kia heka rewinywãhãrenyrene heka kia rarybereri heka aõ wiribi lahitxi aõkõmy rarybereri. 13 Kahãbu heka inatyhy Deuxu deòdÿÿna aõkõ ratximyhÿre. Ruile heka iaõmysÿdÿÿna-ki ròhònymyhÿre. Rexitÿnynykemy Kristu deòdÿÿna mahãdu-ò. 14 Tahe aõkõre heka Satanasi tule rexiwitxiranymyhÿre. ÿju wesemy tii rexideòsinymyhÿre. Kia hãbu teòdu rare. Tai heka irehemy iribi rexiijaranyrene òbiti deòdu mahãdu ratxireriki wahe. 15 Urile tuu iny idi ròhõtinykelemy heka tuu ratxirerimy ihÿre. Tahe aõkõre. Ikonanau tahe aõhòkÿmy dÿÿnana ritarenkyrene aõbo riwinymyhÿre òraru-ki.

16 Ixityrene tuu ararybekre. Inyõ raykykõmy jiarÿ itxÿte raremy. Ararybekre heka waaõmydÿÿnanarenymy. 17 Teramy ijirarenymy aõmybo ararybekre. Deuxu dori tuu arybedÿÿ-ò riwaijõnymy, tai heka rarybere itxÿte wesele watximahãremy. 18 Kaiboho heka taholamahãtenyete itxÿte mahãdu-ò. Katahe bodoholabedenyrene aõmybo ararybekre. 19 Inyõ kedehemynykeki kaa biwinybenyrene. Tahe tewinyamahãtenyete aõna aõnamy aõkõ wahe. 20 Inyõ araitxenanyrenykeki uritere aõmydÿÿrenyõmy tamy. Jiarÿ heka ariwinyõtyhy tuu, wadee awiòre. 21 Ijõ rarybemyhÿre inyõ. Tule jiarÿ ararybekre. Itxÿte wesemy ratximyhÿremy.

²² Tii heka Hebreu mahādumy tii rexininire. Jiarỹ tule kia tuu rare. Ijaò mahādumy heka tiiboho rexininirenyre. Jiarỹ tule. Abraõ riokoremy rarybemyhỹre. Jiarỹ tuleri. ²³ Kristu deòdumy heka tii rexininimyhỹre. Rarybemahãre itxỹte wesemy. Jiarỹ heka iratyre deòduwimy watziwãhãre. Jiarỹ raaõmysỹdỹỹ nihikỹre. Ròtenawo-ò riwarutyrenyire iratyre. Riwhatenyrenyire iratyre. Arurure inihe iratyre. ²⁴ Judeu mahãdu heka 39 hetenamy wamy raòhòtere iruyre sòwemy wahe. ²⁵ Roma mahãdu tasỹ inataõmy riwhatenyire. Sohoji ta mana-di watyre rihure. IjõtXu heka hãwoninihikỹ heka riorore. AõutXu heka bera-ki rãire ruu ibutumy txuu tule ibutumy rehure. ²⁶ Ibutumy reamy rarewãhã aõma wasidu bedede aõmydỹỹnanamy bera-ki tule arurure inihe. Judeu mahãdu warubudỹỹmy wadi riwisỹnyre. Tule judeukõdu mahãdu tulere. Hãwãhãkỹ-ki rebunatyhymy watziwãhã, bedede rahy-ki tule, ahohokỹ-ki tule. Waliinaõ inatyhy aõkõ tai ihỹmyhỹ. Tai heka riwaitxenanyrenyire. ²⁷ Aõmysỹdỹỹ nihikỹ tai. Tỹikõhyky heka bedede reijemy rarewãhã. Rama riwasare; bemy rarowãhãre. Timy heka tỹinatykyõ ihoõhykyre sòwemy wahe. ²⁸ Tai tahe rahõtinyre ibutu dohodỹỹna mahãdu-di. ²⁹ Urihimyòle taruru-di ratxireri wana jiarỹ tule iheki waruruhohomy aõkõ relemahãre. ³⁰ Inyõ raòrarunymyhỹre wana jiarỹ rabadewowãhãre iòraru-ki. Jiarỹ rexideòsinywãhãre waaõkõre urityhywãhãre. ³¹ Deuxu Jesuisi Kristu tyby dori riwaerymyhỹre aõu aõu heka iny rakanihikỹnykre. ³² Iu Damasu hãwã-ki rarewãhãu, Iòlò Areta bedede dinodu heka riwamymy riwateònyre. riwamykemy hãwãhakỹry ijò-ò. ³³ Weriri nihikỹwomy riwawòmny riwatidire, Walina mahãdu. Tahe heto raroo-ribi riwaatyre hãwã ahana-ò. Tai tahe rahenyre iribi.

12

¹ Jiarỹ heka ararybekemy watzireri. Aõ aõkõ rarehãrele heka ararybekemy watzireri. Wiòhedỹỹna aõkõ heka rare. Wanyrỹ wadee riwhanyre aõna aõnamy heka rabire rasina wese jiarỹ sohojile wahe. Kiamy heka arelyykyre wiji. ²⁻³ Tahe 14 beòramy heka Deuxu ityhydỹỹduõ ridyre biu-ò tasỹ-ò wahe. Deuxule rierymyhỹre inatyhy aõbo rare ada aõkõre aõbo. ⁴ Kahãbu Deuxu-ribi heka rybeõkemy roholare. Tahe rarybeõtyhy. ⁵ Iximy tahe ararybeõkre kia wadeysarehãre. Waaõhõkỹmy dỹỹnanadile areysakre. ⁶ Urile ararybekre timybo releremy. Taile tahe iny tuu rarybekre. Tuheka rabire sòwemy aõwiihikỹmy. Jiarỹ awiremy iny wamy raraykynyheny. ⁷ Tahe Satanasi aõbinana witxirahakỹbo wadee riwhanyre. Ixidi aròhõtinyòkre. Jiarỹ aõwiihikỹ

jiarÿ raremy wahe. Araraykynyòkemy. ⁸ Inataòmy heka Inynyryÿ-ò rexitòenyre kiamy waribi ritakemy. ⁹ Tii wadee rarybere: —Waruxetòenale heka adee awire. Aòbo kai taaòkòteu heka waruru adee rewahinyre. —Tai tahe jiarÿ reysare, waaòkòreu wahe. ¹⁰ Tahe awire, waòkòna, warurukòna, ibutumy wadee awire. Kristu òraru-ki heka tuure. Tiubo ibinamy wamy riwinykreu warurukòkreu, warurudikre.

¹¹ Rarybere heka hàbu itxÿte wesele heka rarybereri. Kai-boho iòrarureny-ki heka kia wesemy rarybereri. Inatyhymy heka jiarÿ kia rybe tÿnydÿÿdu mahàdu bina ratyrewatxiwàhàre. Ayreny-ki rarewàhàu heka teerytenynte. ¹² Aòna aòna wiwihikÿ, deytana wihikÿ, bedeòtiidÿÿna ayreny-ki rewinyre kia Kristu deòdumy watximyhÿreki wahe. ¹³ Rybe tÿnydÿÿ òwyò heka aribireny retaòhyyre.

¹⁴ Ihewoludu txu tahe aroramy arakemy ixidi watxireri. Inataòmy reywinyra aroramy arakremy wahe. Aribi nieruò aritaòtyhy. Urile arawiòhenanyrenykremy adireny watxireri. Uladu riki heka tyby riyrubunyòtyhy. Tyby tahe uladu riyrubunymyhÿre. ¹⁵ Ibutumy idi watxireri heka arahukre arawiòhenanyrenykremy. Adeereny wylemy arihukre. Jiarÿ heka aluurenyre. Kaiboho aòbo tule waluurenykre? ¹⁶ Waòraru-ki heka adee isiraòkre heka. Ihàrele tahe inybina wamy rarybemyhÿre: —Tii itxenadÿÿdu rare. ¹⁷ Wamahàdu tule aribireny ritaòtyhy ijò. ¹⁸ Txitu reteònyrajò ityhydÿÿdu seriòreò-wana. Tii aòbo aò aribireny ritare? Aòkòre. Txitu wawesele heka tii rare.

¹⁹ Taòmÿsÿdÿÿna heka awiòhedÿÿnarenymy rare. Aò wadi jiarÿ awiremy nohòtirenymy tuheka rarybereri adeereny. Deuxu, Kristudeewinamy heka tuu adeereny rarybereri heka. Deuxu kotxi heka adeereny rarybereri awiòhedÿÿrenymy. ²⁰ Raberumahàre heka arehemynykreu, iwitxiramy atxibenybeke lau. Tule wadi iwitxiramy betehibenyke ixiweserenymy aòkò. Ihàru, adebure. Aòkemy watxireri. Iny aòbina binamy wimy rarybemyhÿre. Iny ixidile ròhòtinyrerimy ihÿre mahàdu. Kia aroholakeki tahe wadee awiòre. Riyrubunymyhÿre. Riyrubunyòhyymyhÿre. ²¹ Raberuwàhàre heka arahinykre heka akotxireny iòhàru òraru-ki. Aòna aòna witxira witxira òta òtamy ròhòtinymyhÿre, raraykynymyhÿre. Sòwemy heka riwinyre ta ixi-txi tòhòti reaòhyymyhÿre kia riwinyretxi.

13

¹ Tahe ikonana txu roraludu heka jiarÿ rare. Inyò aòbina binamy wimy rarybemyhÿreki waribi ihitxihitximy heka tuu rarybemyhÿre. Iny rimymyhÿre heka tuu robimyhÿre; tuu rarybemyhÿre. Wiweselemy heka tuu rarybekre.

² Iny iòrarudimy rÿikre-wana, ibutumy heka aõhõkÿmy rotÿÿnykre arehemynykreu. ³ Aõmy Kristu rybemy heka rarybekre. Tai bierybenykre. Aõmy warurudÿÿdure heka bierybenykre Kristu wahe. ⁴ Kristu heka itxeò-ki rurure irururenyõ wahe. Jiarÿ warurunarenykõ òraru-ki. Tahe Deuxu ratximyhÿre, iruruna-di. Tii-wana heka inyboho heka ratximyhÿrenyre iruruõmy. Tai awanarenyle watzireri, tahe tii-wana Deuxu ruruna-wana watzireri. ⁵ Ixi-di heka betehebentyke. Bexiurihibentyke tyhyna-di atxitenyterimy. Jesuisi Kristu awo-ki ratzireri. ⁶ Kia terytenytemy, inatyhy. Tahe jiarÿboho inatyhymy aõna aõna riijerenyre. Kia aõbo teerytenyte. ⁷ Jiarÿboho rexitòenyrenywãhãrenyre. Òraruna widÿÿrenyõmykemy. Kaiboho aõwiwi biwinybenyke. Kia òbitimy watzimyhÿrenyrekiki aõkõ, kiemy òbitimy boibenykemy. ⁸ Aõbo heka inatyhyna wiòhedÿÿnale rikiwinyrenyke. ⁹ Kaiboho arurudimy atxitenyteri-wana heka, jiarÿboho warurudimy watziwãhãrenyre, kia wadeereny awi rare. Rexitòenymahãrenyre kaiboho òbitimy matxibenybekemy, ywimy ahãbenykemy. ¹⁰ Tai heka adeereny ratyryritinyreri kiamy. Aribireny irehemy watziwãhãre taheka arawiòhenanyrenyke. Arehemynykreu tahe timy heka aõhõkÿmydÿÿnanamy arõhõtynyõtyhy, kia waaõmysÿdÿÿna rare. Inynyrÿ dori iny wiòhedÿÿnarenymy nade. Iny aõhõkÿmy dÿÿnanamy aõkõ.

¹¹ Arakre tahe waseriòreboho. Idi biwisÿnybenyke ibutumy òbitimy biwinybenykemy. Warybe-ò heka boholabenyke. Wiwese weselemy maraykywydynanybenyke wiribihiximy aõkõ. Ywina-di matximahãbenyke. Deuxuluuna heka tule akireny ratzikre. ¹² Wii birybenymyhÿbenyke ityhydÿÿdu seriòre mahãduõ tai wiluumy atximahãbenyke. ¹³ Ibutumy Deuxu ijoi mahãdu heka adee rybe riwehityhynanyreri. ¹⁴ Jesuisi Kristu Inynyrÿ ruxetòena heka akirenykemy watzireri. Deuxu luuna aki rÿikre. Deuxu Tyytybytyhy awana rÿikre.

Alatxia Paulo Tyyriti, Alatxia Mahãdu-ò

1 Jiarỹ Paulo, rybeõmy nodu rare. Inyõ riwateònyõhyyre. Jesuisi Kristule, Deuxu inytyby, Kristu ixixadỹỹdu-wana riwateònyre. 2 Jiarỹ ityhydỹỹdu seriòre-wana. Kaa watyyritireny rewahinyreri Alatxia bedeludu mahãdu-ò, ibutumy dohodỹỹna mahãdu-ò, ityhydỹỹdu mahãdu-ò wahe. 3 Ruxetòena ywina-wana adeeremy kanakemy idi watzireri Jesuisi Kristu-ribi, Deuxu inytybyreny-ribi. 4 Jesuisi rexiwahinyre iny òrarureny-ribi iny ritarenykemy. Wiji bede aõmydỹỹnabina-ribi iny ritarenykemy. Kia dori Deuxu-ò inytybydeewimy rare. 5 Tamy àlana aõu aõu kanawahimyhỹke.

6-7 Jiarỹ bede reòtiinyra, rybe witziraõ eleelemy tetyhynymahãteki. Rybewihikỹ witzira ihoõre. Juhuu Kristu taruxetòena-di bedebina-ribi aratarenyryre. Inyõ adee rare. Idi Deuxu Rybewihikỹ riwitziranykemy. Tai tahe atyhydỹỹna ribinadỹỹnyra. Tai tahe kiamy adee rarybera. 8 Inyõ aõbo, jiarỹ aõbo, ada biuludu ýju aõbo, adee Rybewihikỹ witziraõ rarybekeki, Deuxu kyarana tamy kedesekeki idi watzireri. Rybewihikỹ-ò juhu waribi taholatenyryte. Kia sohojile inatyhyre. 9 Iwese rarybere wese ixityre ararybekre. Inyõ Rybewihikỹ riwitziranykeki, aõmybo juhuu taholateny-ribi, Deuxu kyananamy resekre. 10 Deuxudeewimy taheka watzireri hãbudeewimy aõkõ. Jiarỹ hãbudeewimy aratximyhỹkeki Kristu deòdu aõkõ jiarỹ rare.

11 Aõmybo rarybemyhỹre hãbu-ribi rare. Kia Rybewihikỹ tyhy rare. Kia bierybenyke. 12 Kia tihãbuõ-ribi adoholaõhymahãde. Hãburybe-ki aõkõ reeryre Jesuisi Kristule dori kia riwaerynanyre. 13 Kaiboho taholatenyryte, iwese jiarỹ judeu mahãduy-ki raremahãu Iu Deuxu ityhydỹỹdu mahãdu aõbinamy rewinydỹỹnananyhỹre. Idi ariixãwididỹỹnykemy rarewãhã. 14 Wamahãduy-ki sówemy iratyre raremahã judeu mahãdu bede ywina ywidỹỹ-ki. Idi retyhynyhyymahãre wahona mahãdu ratyry, byrena erỹdỹỹna-ki. 15 Iribi tahe Deuxu riwamyry taruxetòena-ki. Ratohouãnyõlemy rareò juhu riwahitxinyry. 16 Wadee Deuxu tariòre riteòsinykremy ratximyhỹ judeukõdu mahãdu-ò tuu ararybekemy wadi ratximyhỹ. Iu inyõ dee aõmy rarybeõhyyre Jerusalẽ hãwã-ò raõhyyre. 17 Ròtyhydỹỹõmy raremahãu. Deuxu deòdỹỹna mahãdule rỹiramyhỹ. Ihãrele tahe tamy rybemy raõra. Iribi tahe rahònyra Arabia-ò. Idi tahe ixityrele adòòsede Damasu-ò.

¹⁸ Inataõ beòramy heka kowa-ki reijere. Idi tahe rare Jerusalẽ-ò Pedro roramy. Tahe bedede reijere waiyre txumy tai. ¹⁹ Ijõmy heka rabiõhyyre deòdỹna mahãduõmy. Txi-aulemy heka rabire, Kristu seriòremy. ²⁰ Ka heka watyyriti inatyhy rare. Deuxuko-txi inatyhy rare. ²¹ Idi Siria bedeo-ò rare, tule Silisia bedeo-ò. ²² Judeia bedeki Kristu dohodỹdu mahãdu wamy lobixidu aõkõ rỹira. ²³ Uritỹna roholamyhỹre: —Kia juhu inyhudurenymy inydireny raremyhỹ, wiji tahe tyhyna-di dobedeerydỹnananyhỹde. Juhu tahe tii tyhyna rahukemy riwisỹnyre. ²⁴ Kia ibutu òraru-ki tahe Deuxu-ò dealãmyhỹde wamy, Paulo wahe.

2

¹ Waòinaubiòwa reurò beòra-di rexihureu, ixyby Jerusalẽ-ò ròòsere. Banabe, Txitu-wana redyre. ² Rawãhãre heka rasi wese-ki aõmybo rabireki. Retỹnyre iny-ò iwese inywitxira-ò rarybemyhỹremy. Dohodỹdu mahãdu ratyre retare tamy rihitxinyre rarybekemy. Tuu arierykemy watxireri ywimy watxiwãhãremy. ³ Txitu wawana ihỹre, tii judeukõdu mahãduõ hãrele tahe itõtyky resymy rarybeõhyyreny. Tiiboho waki ibinamy rahaõhyyreny. ⁴ Idile rõhõtinyinmyhỹre ityhydỹdukõdu mahãdu. Tiiboho nalòdenyde waixãwididỹnarenny-ò retehekremy, iny Kristu-ki ijõdiwãhãre-ò. Tiiboho ixiwesemy iny-di risỹnykemy ratxirenyreri. Tiiboho ityhydỹdu wesemy rexisỹnymyhyre. ⁵ Tamy jiarỹboho raholarennyõhyyamahãre inatyhymy Rybewihikỹ aribireny ritaõhyykemy. ⁶⁻⁹ Dohodỹdu mahãdu ratyre mahãdu heka Joaõ, Txiau, Pedro-wana rare. Tiiboho ibutu erysyna ratyre rỹiraki, kia aõ aõkõ wadee rare. Tiiboho aõ tỹmyra riwabedeerynyõre. Deuxu-ò tahe ibutumy iny wiwesehyy rare. Deuxu riwateònyreny judeukõdu mahãdu-ò Rybewihikỹ wahisidỹmy. Kia Joaõboho wiwesehyylemy widi rõhõtinyinny riwawehitynanyra jiarỹ Banabe-wana. Tai tahe iwese Pedro judeukõdu mahãdu-ò rare. Tiiboho tahe ritỹnynymyhyke judeu mahãduòle wahe. ¹⁰ Urile riwatyhenyry iny aõkõdu mahãdu ariwiòhenanymahãkemy. Kia juhuy ariwinykemy watxiwãhãre.

¹¹⁻¹² Atxiòkia-ò Pedro rehemyhỹreu jiarỹ tuu rarybere timybo ibinamy riwinymy ihỹremy rexiitxenanyhỹreki. Hãbuõ Txiau-ribi rehemynyõrau, tii judeukõdu mahãdu-wana riroxire. Irahudi tahe dehemynydenydeu, riroxiõhyylemy rexitare. Judeu mahãdu rybe lau ruberure. ¹³ Ijõ judeu iwesele rotỹnyre. Ihewoludu Banabe tulere. ¹⁴ Tuu rabireu, òbitimy aõkõ Rybewihikỹ inatyhy wesemy aõkõ

rotỹnynmy raremyhỹ tahe rarybere ibuturu-ò, Pedro-ò. Kai judeu mabekeki, tahe judeokõdu mahãdu wesemy tanabededỹnanamy ahãte. Uritere judeukõ mahãdu judeu mahãdu wesemy isỹdỹõmy. ¹⁵ Jiarỹboho tahe judeu mahãdumy reamahãrenyre. Judeukõ mahãdumy aõkõ watxiwãhãrenyre. ¹⁶ Iny bede ywidỹỹna aõkõ iny ritamy roire. Kia Kristu iny rityhynymyhỹrele iny ritamy roire. Bede ywina ywityhydỹỹna iny ritaõtyhy. ¹⁷ Iny Kristu-ki tarasana ritamy ratxikeki, tahe òrarudu tyhymy ronykeki, Kristu aõbo òraruna widỹỹna rare? Aõkõre. ¹⁸ Jiarỹ bede ywiny ywidỹỹna-ò aròðekeki, òrarudumy ararekre. Kia jiarỹ idi ariatymy rỹimyhỹre ixityre ariwinykeki òrarudumy arareke. ¹⁹ Jiarỹ bede ywina rarumy rãire wese, Kristu-ò warumy ararekremy. Kristu-wana jiarỹ raitxeòkirubudỹỹnanymahãre. ²⁰ Jiarỹ ixidee warumy aõkõ wahãre. Kristu tahe wawo-ki riwarudỹỹnanymy ihỹre. Warumy watxireriwana Deuxu iriòretyhydỹỹna òrarukile warumy wãhãre. Tii waluumy ratximyhỹre. Tahe wadee rexiwahinyra. ²¹ Deuxu ruxetòedỹỹna aribynykemy aõkõ watxireri. Bede ywina tyhydỹỹna òraru-ki ywityhydỹỹna tahe inyõ ritakemy ratxireri. Kia-di inatyhymy inyõ rexitakeki tahe, Kristu uriòle rurure.

3

¹ Alatxia mahãdu timybo tahõtinyteri kaiboho òhõtibede-di rierykõrenyre. Kia-di òsana tahõtinyre. Moòwòru ijeranamy ahãtenyte. Jesuisi Kristu itxeò-ki rururedi taholatenytyhyta. Òhõtiri-ribo aõbo kia rosare. ² Kiale arierykemy watxireri timybo tahõtinytenyteri: Deuxu Tyytybytyhy temytenyta bede ywina widỹỹnamy aõbo ada inatyhyna tyhydỹỹnamy aõbo. ³ Juhu urile tetyhynytenyte idi ixiumykile tadexityhynymy ahãtenyte, bede ywina ywisidỹỹna wahe. ⁴ Kaiboho òbitimy tahõtinyõtenyte. Kia aõbo aõhõkỹmy tatỹỹnytenyte uriòhyyòle? ⁵⁻⁶ Aõkõre, uriòkele aõkõre òsana tahõtinyteri. Deuxu Tattytybytyhy adeereny diwahinyde. Kia aõbo riwinyre bede ywina ywisidỹỹ kaiboho tamahãtenyteki? Aõkõre, tetyhynymahãteki kia riwinyre. Deuxu aõna aõna wiwihikỹ akoreny-ki riwinyre. Kia sohojile iny ritake. Abraõ Deuxu rityhynyre. Tai tahe tamy òbitimy rare Deuxu-ò, iòraru iribi riixãwididỹỹnyraki. ⁷ Tai ibutumy rityhynymyhỹre mahãdu Abraõ riòremy rỹira. ⁸ Tyyriti-ki roimyhỹre kia: —Deuxu heka judeu mahãdu sohojile aõkõ riòbitinykre. Ibutumy iny riòbitinykre ityhydỹỹ erysydỹỹna òraru-ki. Rybewihikỹ erysyna Abraõ-ò juhuu dehemynyde. Kia wese Tyyriti doide: —Aòraru-ki ibutumy iny-ò deysana kanakre. ⁹ Tahe ityhydỹỹdu mahãdu Abraõ wesemy teysare. Abraõ dori ityhydỹỹdu rare. ¹⁰ Inyõ bede

ywina rityhynyõkeki, Deuxu txuhòbina kedeake. Jesuisi-ò tyhynale iny kiditakre. Kia Tyyritidỹỹna dori roire: — Inyõ ibutumy bede ywina riywinyõkeki, tamy Deuxu txuhòbina kedealeke. ¹¹ Òbiti mahãdu rityhynomy ronykre. Kia riki Ritidỹỹna roire. Tahe bede ywina heka inyboho aõkõ riòbitidỹỹnyre. ¹² Bede ywina heka iwitxi rare ityhyna-ribi. Tahe inyõ bede ywina rityhynomy ratxikeki, tii ibutumy rityhynomy rarehyyke. ¹³ Inyboho Deuxu bede ywina rikiywinyrenyõkeki, Deuxu txuhòbina inydeereny kedeakre. Kristu tahe kia-ribi iny ritare. Tule inyòwòruna òraru-ki rexilamadỹỹnyre inydee iòwydỹỹna-ki. Beteheke Tyyritidỹỹna roire: —Inyõ òwòru itxeò-ki ritamadỹỹnykeki, tamy txuhòbina kedealekre. ¹⁴ Deuxu narybede heka Tatytybytyhy iny-ò riwahinykemy. Wiji tahe inyõ rityhynykeki, Deuxu Tyytybytyhy ritakre. Tai Abraõ deysana inydeereny rehemynyre Jesuisi Kristu òraru-ki.

¹⁵ Waseriòreboho, jiarỹ hãbu wesemy ararybekre. Iny inatxi jurasadỹỹna ritina riwinykeki, inireny ritidikeki, inyõ riwitxiranyòtyhy. Tai ijõ wixira riritinyòtyhy. ¹⁶ Boholabenyke, Deuxu juhuu Abraõ dee narybede: —Abraõ riòre hewoluduõ Kristumy. Abraõ riòre sòwe dee rarybeõre. Sohojideele rarybere. Tahe tariòre-ò Kristumy rarybere. ¹⁷ Tuheka rarybereri: —Deuxu juradỹỹna wese juhuu rarybere, 430 beòra bede rỹire idi tahe bede ywina nade. Kia Deuxu juradỹỹna riixãwidinyòtyhy. ¹⁸ Tarasany bede ywinawidỹỹna òraru-ki kidiwahinykeki, wahisidỹỹna aõkõ heka rare. Tai Deuxu heka Abraõ-ò jurasadỹỹna riwahinyre. Iòwydimy aõkõ juhuu dori rarybere tii kidiwahinykemy. ¹⁹ Aõherekibo heka nade? Kia nade òraruna òraru-ki Kristu nadeule kỹny juhu ludu wese aõkõ roire. Kristu heka Deuxu deòdỹỹna rare. Iwese Deuxu rarybere wese riwahinyre. Tii Abraõ riòre riòre-ribihyy reare. Ýjumy bede ywina nade. Iny itya ludu debò-ki rehemynyra. Moisesi iwahidỹỹndure. ²⁰ Boholake, Moisesi sohojile aõkõ itya ludu ratxireri bede ywina riwahinyreu. Deuxu tahe sohojile rare irybe riwahinyreu. ²¹ Bede ywina aõbo Deuxu jurasadỹỹna riixãwidinyke? Aõkõre. Bede ywina umy ituedeõna riwahinykeki, òbitidỹỹna inatyhymy bede ywina nade. Tahe aõkõre. ²² Deuxu Tyyriti rarybere: ibutumy iny òraruna-di ratxireri. Kristu iny rityhynykeki, Deuxu jurasadỹỹna tamy riwahinyke.

²³ Ityhydỹỹna rehemynymynykoki bede ywina iny rityhynomyhỹre ròtenawo-ki inyboho roire wese. Kia-ò iny riraòhyymy rỹimyhỹre inatyhydỹỹna kedehemynykemy. ²⁴ Uladu bedeerydỹỹdu wese bede ywina rare inydeereny. Kristu rehemynykõu, inyboho bede ywina rityhynyrenyre.

Tai Kristu-ò inyboho òbitimy ronykremy ityhydÿÿna òraru-ki. ²⁵ Ityhydÿÿna-ò iny rehemynyreu, uladu bede erydÿÿdu-ribi ixãwimyhÿre. ²⁶ Kristu-ki ibutumy Deuxu riòre atximahãtenyte ityhydÿÿna-ki. ²⁷ Ibutu dori Kristu-ò taratisebenyteu, Kristu wesemy tatÿÿnyte. ²⁸ Kristu tÿnydÿÿna-ki wiribi hitximy aõkõ boibe, judeukõdu mahãdu, iny-wana, deòdu deòdu aõkõ-wana, ijoi hãwyy-wana ibutumy wiwese wesele Kristu-ki rÿike. ²⁹ Kristu-ki mabekeki, Abraõ riòre riòrelemy mabekre. Jurasadÿÿna rareasadÿÿdumy atximahãtenyte.

4

¹ Ijyyõ arelyykre —rareasadÿÿduõ deòdu wesemy raremyhÿ tii uladumy rareu, ibutu wedu rare hãre wahe. ² Urile tyby rarybere raumynykõule, tii tatibiedÿÿdu rybe rityhynymyhÿre. ³ Kia wese iny rare. Uladu wesemy bede aõmydÿÿnana rityhynymyhÿre juhuu. ⁴⁻⁵ Iribi tahe bededÿÿnana he rehemynyra. Deuxu tahe Tariòre diteònyde ijadõma ririòredÿÿnykremy. Bede ywina tyhynakremy reare. Tii nade bede ywina tyhydÿÿdu mahãdu tarasamy kia tyhyna-ribi ritakemy tariòre wesemy ritibienykemy. ⁶ Deuxu Riòre wesemy iny ihÿreki iny-ki ratximyhÿreki, Tatytybytyhy inywo-ò risÿnyre. Tai inywo-ribi rarybemyhÿre: —Waha, Waha. ⁷ Wiji tahe deòdu wese aõkõ atxiteri, Deuxu riòretyhy wese atxiteri. Tule Deuxu rareasadÿÿduõle tate.

⁸ Juhuu Deuxu teeryòtenyte. Kaiboho deuxu wixira wese tetyhynytenyte —deuxu inatyhy aõkõ tetyhynytenyte. ⁹ Ka tahe Deuxu teerymy ahãtenyte tetyhynmahãte. Deuxu anaerynymyhÿdenyde. Ixyby bede aõmydÿÿnana-ò òòsedÿÿõmy, arawiòhenyõreki. Deòdumy aõkõ ixyby rÿimy boibeke. ¹⁰ Txu yrubudÿÿõmy, ahãdu yrubudÿÿõmy, beòra yrubudÿÿõmy. ¹¹ Inatyhymy ada aõkõre aõbo waaõmysÿdÿÿna adeereny reõnonyra?

¹² Wawesehyymy boibeke. Jiarÿ dori tatemahã wese raremahã, waseriòreboho. Kaiboho wadee aõbina tewinyõmahãtenyte. ¹³ Kia teeryte. Jiarÿ juhuu adeereny Deuxu rybemy rarybereu, jiarÿ iu wabinawãhãu. ¹⁴ Wabinana heka isirare adeereny, ihãre tahe waderaõre tahe wadi arukirenyra, iwese ÿju Deuxu-ribi jiarÿ anade wese kaiboho tiwamytenyte, iwese taheka Jesuisi Kristule jiarÿ rare wese wadi tewisÿnytenyte. ¹⁵ Titxibo rare eysanareny juhuu adi toite wahe. Kaiboho aruereny wii tesÿnymy toitemyhÿ kaiboho wakyryrenyeki. ¹⁶ Jiarÿ aõbohe aòludumy relera, inatyhy rybe adeereny rarybereki? Aõkõhyre. ¹⁷ Hãbuõ arãitxenanymyhÿreny. Aluu wese heka ratxirerimy ihÿre. Aòlõnamy dori rarunyreri. Tiiboho

wabiòwana-ribi atarasamy adi ihÿrenyre. ¹⁸ Aõwihikÿ erysmy marurunyke. Tii tahe awire, awanale watzireriki aõkõ. ¹⁹ Wariòre wese, adeereny aõhõkÿmy ratÿÿnyre, hãwyy reamyhÿre mytxitxi wese jiarÿ rare adeereny Kristu awo-ki rexilamadÿÿnyhykemy. ²⁰ Awanareny ararekemy watzireri. Tai tahe warybe witzira-di kia anarybekemy watzireri. Aõhebo adeereny heka arasÿnyre arawiòhenanykemy watziwãhãre. Timybo reerykõre dori.

²¹ Inyõ bede ywina tyhydÿÿdumy ratxikeki, wadee manarybeke kiamy: aõmybo bede ywina raryberamy teeryteri? ²² Kia Tyyritidÿÿna-ki roire Abraõ riòre inatxire. Juhuu ludu teòdu-ribi, Haari-ribi, reare tabireludu-ribi. Ijõ, Sara-ribi, ihãwyytyhy-ribi reara, deòdu-ribi aõkõ. ²³ Deòdu riòre ibutu dee wese nade. Abraõ hãwyy riòre aõkõre Deuxu rybewahisidÿÿna xiery reare. ²⁴ Kia ijyy-di rawesenanyreri. Inatxi hãwyy inatxi jurasadÿÿna wese heka rare. ²⁵ Ijõ Haari inire, deòduni. Iriòre deòdumy rarekemy reare. Sinai Hãwãlò wese tii rare. Kowa tyre-ki bede ywina inydee riwahinyre. Jerusalẽ wesemy roimyhÿre kia mahãdu deòdumy dori rÿira, tariòre-wana. ²⁶ Jerusalẽ tyhydÿÿna mahãdu, biu ludu tahe deòdu wese aõkõ rare, ixinamy inyboho roire. Abraõ hãwyytyhy riòre wese inyboho roire. ²⁷ Tyyritidÿÿnaõ dori roire: —Hãwyy ariòreõ beysakre. Bira-juakre ariòrekõhãrele beysamy ariòredikire heka. Hãwyy risina riòre sòwetyhyre, hãwyy ihãbu-di ratyre. ²⁸ Waseriòreboho, kaiboho rybe ywisidÿÿna riòre wesemy ahãtenyete, Ijai wesemy. ²⁹ Iwese ibutu ludu wesemy reareõ aõbina riwidÿÿnananyhÿre. Deuxu Tyytybytyhymy reareò. Wiji, tahe kia weselemyhÿre. ³⁰ Tyyritidÿÿ rarybera: —Biteònyke deòdu tariòre-wana. Rareasadÿÿdu ibutumy rimykre. Hãwyy deòdu aõ aõkõ rimykre tariòre-wana. ³¹ Waseriòreboho, deòdu riòre wese aõkõ inyboho roire. Hãwyytyhy riòre tahe iny roire.

5

¹ Kristu inyboho ritare ixinamy inyweduoõduõlemy roirekemy. Kawese rokoirekemy. Deòdu wese ixiby rukunynyõkre.

² Jiarÿ, Paulo, adeereny rarybereri: inyõ notykyresyna-ò ròõsekeki, Kristu riwiòhenanyõhyymyhÿre. ³ Ixityre ararybeke. Inyõ rinotykyresynanykeki, bede ywina ibutumy tii riyrubunyhyke. ⁴ Inyõ bede ywina rexiòbitinymy ratxikeki, Kristu-ribi rexihitxidÿÿnanyhÿre, ruxetòena tyhyna-ribi rexitare. ⁵ Deuxu riwaòbitinyrenyre Tattytybytyhy òraru-ki kia retyhynyrenyre. Kia reraòrenyre. ⁶ Jesuisi Kristu-ò notyky resyna aõ aõkõ rare. Notyky resynakõ tule aõ

aõkõ rare. Inatyhynamy luunamy aõ rare. ⁷ Juhuu awimy tuu tatyynmahâte, inatyhyna-ki ijera wihikỹmy teamyhỹte, moõ inatyhyna-ribi anaixãwididỹnyde. ⁸ Deuxu aõkõ atarasadu juhUU ixãwididỹnyde. ⁹ Inyõ paõ riwinykeu, ibutenode ritxiwikeki ibutumy ratarinyke. Inyõ ibinamy urihimyò arabedeerynykeki sõwemy ribinadỹnyke. ¹⁰ Jiarỹ Wanyrỹ retyhynyre, kaiboho wawesemy mohõtinybenykemy adireny watzireri. ¹¹ Waseriòreboho jiarỹ waòludu dire. Kia tahe riteòsinyre notyky resynamy rarybeõre ijõ wamy raryberekãre. Kia ararybekeki sõwemy wahemy kanakre. Itxeò tỹnydỹna rybe rityhynykre. ¹² Kowa mahãdu òte rexi-hukemy idi watzireri. Adeereny aõbina diwinymyhỹdenyde.

¹³ Kaiboho Deuxu arateònyrenyryre, urile òraruõmy boibeke kaiboho bede ywina-ribi ixinamy boibeke. Wii biwiòhenanymyhỹbenyke, wiluurenykemy. ¹⁴ Bede ywina ibutumy rexibutunyre rybe-ki kia tahe rare: —Inyluuke ixiluure wese. ¹⁵ Wiwana bõrenybenykeki, kaiboho widi buruakeki, bexihãrubeny ibutumy wii mahubenyheny.

¹⁶ Tai jiarỹ rarybere, Deuxu Tyytybytyhy deewimy boibekemy deòbiredỹna iwidỹõmy boibeke. ¹⁷ Deòbiredỹna dori Deuxu Tyytybytyhy òluduna-ki ramyhỹre. Wimy òludurenyre. Tai aõbo adeereny awire iwidỹỹ adeereny isirare. ¹⁸ Tahe, Deuxu Tyytybytyhy arateòsinyrenykeki, bede ywina ywidỹna aõkõ bityhynyke. ¹⁹ Deòbiredỹna aõna aõnamy dỹnana-ki kia roire: aderanadino, aõbinade, raykyõmy, òta òta, ²⁰ suritxoomy àlàdỹna, òwòruna wii, òlududỹna, aõbinaluu, ihãru, kyara, wobiredỹna, wiribihitxina, ²¹ ibutu aõmydỹna ixixiburedỹỹ, axaxaluu, rỹsỹnaluu byrehekỹ, tule ijõ aõna aõnà sõwemy kawesere. Inyõ kia aõna aõnawidỹrierykeki, Deuxu òlona rareasadỹdu aõkõ roikre. Tuu rarybere juhuule. ²² Ka heka Deuxu Tyytybytyhy aõmydỹnanamy rybena roire: iwahidỹna kia rỹire, tii dori inywomy rỹira. Wiluuna, deysana, ywina, ruxetòena, wina, òbitidỹnana, ²³ ibutu-ò awina, ixidee inytyhyna, ixiyrydỹna, tai bede ywina ihoõhyre kia-ò. ²⁴ Kristu hõrõ mahãdu kia itxeò-ki ritidirenyre: deòbiredỹna, aõmydỹnana bina-ribi, deòsana aõmydỹnana-ribi

²⁵ Inyboho Deuxu Tyytybytyhy-di rokoirekeki Deuxu Tyytybytyhyry-ki rakariarenkyre ²⁶ Ixi deàlànaranaròsò luukemy aõkõ rakatximyhỹrenyke. Tai tahe ixixiburedỹna-di aõkõ, rakatxirenyke. Wiòbiredỹna-di rakatxirenyõke.

6

¹ Waseriòreboho. Inyõ òraruna-txi resekeki, kaiboho ywina-di biòbitinybenyke. Bexihãrumahãbenyke kia òraruna-txi

ixeòmy boibekòkemy. Kaiboho dori, Deuxu mahādu toite wahe. ² Wiitxykywydywesemy wii biwiòhenanybenyke ibutu aòmydỹnana-ki. Iwesekeki, Kristu bede ywina tetyhynmahātenyete. ³ Inyò ixidee aòlemy rōhōtinykeki, tahe tii aòhyy aòkō rare, tii rexiitxenanymyhỹre. ⁴ Ixinamy iny sohoji sohoji taaòmydỹna-ò retehemyhỹke, aòhebo rotỹnymyhỹremy wahe. Idi tahe ixi aòmydỹnale-di kedexityhynmyhỹkre, tabireludu aòmydỹna-di aòkō. ⁵ Iny sohoji sohoji dori taitxyky riwymyhỹke.

⁶ Inyò Deuxurybe erydỹna ijōdikewana tabedeerydỹna mahādu-ò ibutumy erysyna wiwihikỹle-di rirareamahāke. Tule bedeery mahādu heka tohodỹna mahādu-ò aōna aōna wihikỹ riwahinymyhỹre. ⁷ Ixiitxenadỹōmy. Inyò heka Deuxu itxenadỹōmy alòbòròna-ò iny ribòrònykeki, tiile tahe raumynyhyymyhỹre. ⁸ Inyò òraruna ribòrònykeki, rubule taumy-ki ritake. Inyò Deuxu Tyytybytyhy deewimy tuu rotỹnykeki umytuedeōna ritake. ⁹ Aōwihikỹ widỹhyymy boibeke. Kia-ki elemy ruburenyōmy. Aōwihikỹ widỹhy boibekeki, adeeremy aōwihikỹ wahidỹna wese kanake. ¹⁰ Ibutumy inydeeremy aōwihikỹ widỹ-ki inyboho abededỹnanawikeki ibutumy iny rikiwiòhenanyreny, rỹkỹrenyke, ityhydỹdu mahāduò bexiywinyhy ahābenykemy iwiòhedỹ-ò.

¹¹ Tuhe, jiarỹle ariritinykre, Paulo wahe. Betehebeny in-ihe ritidỹna nihikỹ reritinyra wadebò-di. ¹² Inyò ayreny-ki wohyna ixidee rinykemy ratxireri, kia adeeremy òtyky resynamy adi ratxirerihyymyhỹre. Kristu itxeòmy tiiboho ritỹnyrenykeu aōhōkỹmy rotỹnyōmykemy rōhōtinymyhỹre. ¹³ Notyky resyna mahādu bede ywina rityhynyōre. Ti-ile rexityhynmyhỹre. Kaiboho irybe-ò boholakemy atx-iteri. ¹⁴ Jiarỹ arexiwowydynanyōhyymahākre, Wanyrỹ Jesuisi Kristu itxeò-di areysakre, biu-ò hena òraru-ki wahe. Bede aòmydỹnana waki rỹimyhỹre, itxeò-ki retamadỹnyra waribi ixāwira. ¹⁵ Notyky resynadỹkō tule aō aòkō rare. Notyky resynadỹkō tule aō aòkō rare. Urile biu-ò hena-di boibekele tahe aō rare. ¹⁶ Kia bede ywina bityhynybeny my boibekeki, Deuxu-ribi ywina, ruxetòena, adeeremy kanakemy idi watzireri. Tule Deuxu mahādu ibutu-ò, judeu mahādu wese dori ratxireri.

¹⁷ Karibi tako-ò tahe inyò waixiradỹōmy ararekre. Beydỹna dori waumy-ki roimyhỹre, Jesuisi rybe rybemy rybedu òraru-ki.

¹⁸ Waseriòreboho, Jesuisi Kristu ruxetòena akireny rỹikemy watzireri. Kie.

Efesu Paulo Tyyriti, Efesu Hãwã-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdỹna jiarỹ rare. Deuxudeewimy tahe kia rare. Efesu hãwã ityhydỹdu mahãdu —ò kalemy warybe rewahinyreri. Kaiboho ywimynodu mahãdumy toimahãte. ² Ruxetòena adeeremy kidiatykemy Deuxu-ribi idi watzireri tule Jesuisi Kristu Inynyrỹ-ribi.

³ Deuxu, Inynyrỹ tybyreny, inyboho tuu reàlàmyhỹreny. Tii dori inydeeremy wihikỹ inywo ywinamy diwahinyde Jesuisi òraru-ki biukihikỹle wahe. ⁴ Deuxu inyyreny-ribi rihitxinymy ritare. Inyboho heka tuu roire. Ihetxiu heka inyho aòkõu tii rihitxinymy ritakremy rỹimyhỹre, inyboho wahe. Kristu-ki iny rihitxinymy rỹire. Iny òbitimy rỹirakemy rihitxinymy, ywimy nodumy wahe. Kiamy heka rokoirekre Kristuko-txi luuna-di. ⁵ Ihetxiu tamywimy Deuxu rihitxinymy ritare, inyboho wahe. Iriòreny wesemy rokoirekemy. ⁶ Kiamy heka Deuxu riwinyre àlàna, wohyna-wana tamy rikiwahinyreny tii dori inyluurekỹ wahe. Kristu hãlubu òrarukile biu-ò henareny iny nade. Iny òrarureny riòwinyre taruxetòena wihikỹ òraru-ki. ⁷⁻¹⁰ Ruxetòena sòwemy inydeeremy diwahinyde tii dori ibutumy aõna aõna erydu rare. Deuxu dee wina rybe wòte wese rare. Tahe inydeeremy kiditynynykemy idi ratzireri. Tamywimy tahe inydeeremy riteòsinyre. Iwese tii ròhõtinyre wese. Bededỹnana rexihukreu. Kristu-ki ibutumy aõna aõna biu-ki bede-ki rỹikremy ihỹre. Kiamy tahe Deuxu ròhõtinyre. ¹¹⁻¹² Kristu òraru-ki Deuxu juhoo iny mahãdu-ribi inyboho rihitxinymy. Tii diwahinyde inydeeremy uriònojura jurana. Tii dori ixideewilemy ibutumy aõhebo rotỹnmyhỹre Deuxu kia hitxidỹna mahãdu ixidile wowydyna mahãduò rỹirakemy rỹimyhỹre. Inyboho juhoo rityhynymy Kristu-ò. ¹³ Kaiboho kiaò toimahãte. Juhoo rybe inatyhy-ò taholatenyete, tetyhynymytenyete tarasa Rybewihikỹ-ò wahe. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy-di ratidỹna wesemy iny dee ritidimyhỹre. Deuxu Tyytybytyhy dori tii kidiwahinykemy rarybere, ihetxiu wahe. ¹⁴ Uriòno jura jurana Deuxu Tyytybytyhy rare inydeeremy. Deuxu tahòrò mahãdu ritakreu, tuu reàlàrenykre tuu, inyboho dori kia mahãduò roire.

¹⁵ Tahe jiarỹ, Paulo, tule umy raholahamãre Jesuisi Kristu atyhydỹna-ò, tule aluuna ityhydỹdu-ò. Tai tahe Deuxu-ò àlàna-di araixitòedỹnyrenymahãre. Wanohòti aribireny

rosaõhyymyhÿre. ¹⁶⁻¹⁷ Deuxu tahe Jesuisi Kristu biu loosõna tyby rare. Tii araykyreny-ò bedeeryna kidiwahinykemy watzireri, awolyrana kidiwahinykemy watzireri. ¹⁸ Tai tahe araykyrawoni ritÿnynykemy watzireri. Tai kaiboho bierybenykre Deuxu iryna. Tule ityhyna biu loosõna-di bierybenykemy watzireri. ¹⁹ Deuxu taruruna sõwemy diwahinymyhÿde ityhydÿÿdu mahãdu-ò. Iruruna tahe aõni rare inydeereny uriõno jura jurana. Kia tule bierybenykemy watzireri. ²⁰⁻²¹ Kia irurumy inyboho tuu robirenyre, Kristu rubu-ribi rexiixixanyreu, taruruna weribi ronykemy disÿnydeu, biukihikÿle wahe. Kristu tahe ibutu ruruna witzira witzira ratyre rare, ibutu wedu ratyre, ibutu dinodu ratyre, ibutu deòdÿÿdu ratyre. Ibutuni ratyre tii rare. Wijinani ratyre, tule kanakremy ihÿreni ratyre rare. ²² Deuxu tahe ibutu aõna aõna witzira witzira Kristuwarawo-ò ritidire tai tii ibutuwedukremy. Tii ibuturati wesemy rare. Kia tii ihÿre dohodÿÿdu mahãdu-ò, iwedu wahe. ²³ Dohodÿÿdu mahãdu tahe Kristumy wese rare. Kristu dori ibutu aõna aõna ritÿxinymyhÿre.

2

¹ Juhuu kaiboho rubumy tãimahãte òraruna òraru-ki. ² Juhuu kaiboho bedeaõmydÿÿnana bedeki toitemahã juhUU Satanasi deòdÿÿna tetyhynymy toitemahã. Tii bedeyhy ruruna dinodu rare. Ityhydÿÿdukõdu mahãdu wiji dori rityhynymy rÿira, itxiòdÿÿdu mahãdu wahe. ³ Ityhydÿÿdukõdu mahãduy-ki juhUU tule inyboho roiremahã —ibutumy ixideerenywimy inyboho riwinyreny; inyraykyreny wydyna-deewimy tule inyboho riwinyreny. Ehehewidÿÿdu inyboho roiremyhÿ, tuu ratybienymy rarehyy dori tuu rare. Iwese ijõ roiremyhÿ wese. ⁴ Deuxu tahe sõwetyhymy ruxetõena diwahinymyhÿde, inyluurenyreki. ⁵⁻⁶ Deuxu inyboho rurudÿÿnyre Kristu-wana rubu-ribi riixixanyreny. Kristusÿ-ki biu-ki tii inyboho risÿnyre tai rokonyrenykemy. Iruxetõena òrarukile abiu-ò henareny dire. ⁷ Iruxetõena kiditeòsinykre bededÿÿnana robe-hemy roireki wahe. Iwese sõwehyymy iruxetõena diwahinyde wesemy. ⁸ Tarasana Deuxu ruxetõenaribile nade aityhydÿÿnareny òraru-ki tuu rare. Iny-ribi aõkõ nade. Deuxu wahidÿÿna rare. ⁹ Iny-ribi rarybekre inyõ ixityhydÿÿmy tahe aõkõre Deuxu ruxetõenakile tuu rare. ¹⁰ Tii tahe ibutumy iny riwinyreny. Òbiti aõmydÿÿnana widÿÿdukemy iny riwinyre Jesuisi Kristu òraru-ki. Deuxule juhUU rõhõtinyre òbiti widÿÿdumy aõbo rokoirekemy.

¹¹ Tahe kaiboho uritere nohõti losaõmy kaiboho judeukõdu mahãdu toite juhUU mahã. Kiamy judeu mahãdu

arāninimyhÿrenyre, notykyresykõdu mahādu wahe. Tii dori notyky resydu mahādu roire, iyresynadireki wahe. ¹² Juhuu tahe aruta wesele toite Kristu-ki aõkõ. Judeu mahādu-ribi rihitxinymy nyimyhÿde. Deuxu rybe ywisidÿÿna ludu aõkõ toite. Araròsòna renyõhyyre. Adeuxurenyõhyyre bededemy. ¹³ Juhu irehemy Deuxu-ribi toite mahā. Tahe wiji Jesuisi Kristu hālubu òraru-ki araòhòdÿÿnymy toite. ¹⁴ Jesuisi Kristu tahe iny ywidÿÿna rare. Kyarana tahe òtity wese itya-ki rÿimyhÿre judeu mahādu aribi kia rihitxinyre. Tahe kia òtity ritxiwire tahe sohoji mahādulemy riwinyre. ¹⁵ Tahe Kristu rurureu tahe ixāwire kia bededemy. Tahe inatxi wimy òludu mahādu sohoji iny tÿmyrahyyulemy riwinyre. Tahe ywina ròhònyre wiwana ributunyra tahe Deuxu taluuna tamy riwahinyra. ¹⁶ Jesuisi taitxeò-ki rurureki, ywina rieryrenyre. Tahe kyarana-ribi riixāwididÿÿnyre. ¹⁷ Jesuisi tahe ywinamy rarybere iòhò ludu kaiboho wahe tule irehe ludu, judeukõdu mahādu wahe. ¹⁸ Tahe kaiboho jiarÿboho-wana sohoji Deuxu Tytybytyhy òrarukile Deuxu-ò rekexitòdenyrenyke. ¹⁹ Kawese tahe kaiboho ityhydÿÿdu mahādu-ò talote. Iny-ribi lahitxi aõkõ toite, Deuxusÿ mahāduõle heka toite. ²⁰ Deuxu rybedu, tadeòdu-wana hetoõ wesemy kaiboho boibekre. Jesuisi Kristule iko ludu mana wese rare. ²¹ Jesuisi Kristu òraru-ki wiwesehyule heto awimy rÿire. Tai Inynyrÿ hetotyhy relemy rexihumyhÿre. ²² Kaiboho tule matybienybenykre Deuxu Tytybytyhy hetoõ wese wahe.

3

¹ Tai jiarÿ, Paulo, rotena-ki nodu wesemy rare Jesuisi Kristu òraru-ki. Judeukõdu mahādu dee kiamy heka watxiwāhāre, adeereny wahe. ² Deuxu ruxetòena wadee riwahinyre. Kaiboho aõbo tuu taholatenyõmahāte. ³ Deuxu dori tawòtena diteòsinyde wadee. ⁴⁻⁵ Jiarÿ kiamy juhUU reritinyriòrere katyiritikile wahe. Idi mariabenykeu bierybenykemy idi watxireri, timybo Kristu wòtena rybe reeryremy wahe. Kristu wòtena tahe ihetxiu ibutu inyõ riteòsinyõhyyre. Wiji tahe riteòsinymy ihÿre Deuxu Tytybytyhy tahe deòdu-ò, rybedu-ò ritÿnynymy ihÿre. ⁶⁻⁷ Kiamy heka rare: kaiboho, judeukõdu mahādu, wii ributunyre inyboho-wana judeu mahādu wahe. Uriònowi jurawi juramy idi rokoirekre, sohoji mahādulemy wahe. Kristu Rybewihikÿ òraru-ki ityhydÿÿdu mahādu-ò rirònyrenyre. Kia rybe-di rybedumy diwateònyde, ruxetòena wahidÿÿnaõ wadee nade Deuxu ruruna sòwe-ribi. Ityhydÿÿdu mahāduduy-ribi jiarÿ aõ aõkõmy watxiwāhāre retyhynytyhymy aõkõ watxiwāhāre. ⁸ Ihārele Rybewihikÿ rybedumy ararekre Kristu aõmydÿÿnana

heka iny raykywydyna ratyre awimy ihÿre. Kiamy judeukõdu mahãdu-ò arelyykemy riwahitxinyre. ⁹ Ibutu inyõ rybe wòtena aritÿnynykemy watxiwãhãre juhuu Deuxu Jesuisi-wana ibutumy aõna aõna riwinyre kiau rybewòtena riwòmý roimyhÿre Deuxu-ki. ¹⁰ Wijina tahe riteòsinykemy ihÿre dohodÿÿna-ki. Tai tahe ibutumy biu-ribi rurunadu, bedeerydÿÿdu rierykemy timykibo Deuxu bede erysyna-di raremyhÿ ibutumy aõna aõna erysyna-di. ¹¹ Iwese Deuxu ibutumy aõhebo rotÿÿnykemy ratximyhÿre wese iny rierykre, Inynyrÿ Jesuisi Kristu òrarukile wahe. ¹² Tai tahe iny rexideòsinymyhÿre brebuõlemy Deuxu ixitòenadÿÿna-di Kristu dori inyboho rityhynymyhÿre. ¹³ Tai kaiboho ixiiiodÿÿrenyõmy ahãke, jiarÿ aõhõkÿmy ratÿÿnyreki kia dori awowydyna rare, waaõhõkÿmy dÿÿnana wahe.

¹⁴ Tai tahe umyreny Deuxu-ò rexitòenyre Inynyrÿ Jesuisi Kristu tyhy-ò wahe. Ibutu sÿ mahãdu tyby Deuxu rare. ¹⁵ Ruruna adeereny kidiwahinykemy idi watxireri, tawowydyna sõwe-ribi wahe. ¹⁶ Deuxu Tyytybytyhy ruru-tyhy araykywo-ò kidiwahinykemy watxireri. ¹⁷ Tai Kristu aworeny-ki kanasÿnymyhÿkemy rahõtinyinmahãre atyhyna direki kaiboho heka wiluutyhymy boibekemy watxireri. ¹⁸ Tai ibutu ityhydÿÿdu mahãdu-wana Kristu luuna bierybenyke. Inyõ Kristu luuna awire rieryõtyhy. Ihãrele tahe bierybenyke iwese rare wesemy. ¹⁹ Tai Deuxu-di bexilÿxinykemy idi watxireri.

²⁰ Deuxu iruruna dire. Tai iny ixitòena ratyre inydeereny kidiwahinykemy idi ihÿre. Iny irurudireki wahe. ²¹ Dohodÿÿdu mahãdu wowodyna riwahinykemy tamy watxireri, aõu aõu wahe. Bededÿÿnana konana-ò wahe. Kie.

4

¹ Inynyrÿ deòdu arixidu jiarÿ rare. Arexitòenykre inihe adeereny. Yrubuna-di aõhebo botÿÿnybenykemy adireny watxireri. Tai tahe Deuxudeewimy boibekre. ²⁻³ Tii dori juhuu adeereny irydu rare òbitimy boibekemy xiwedeõmy boibeke, ele eleõmy; wii biwiòhenanymy; luuna-di marurunymy boibeke. Ixi wesehyylemy boibekemy. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy aratorabutenyrenykre ywimy nodu dori kia diwiòhenanymyhÿde. ⁴ Sohoji mahãdule rare, sohoji Deuxu Tyytybytyhydile. Umy sohoji wese, ityytyby sohojilemy wese rare. Kaiboho tule araròsònareny sohojile rare, kaiboho ityhydÿÿdumy terònyteki wahe. ⁵ Inynyrÿ sohojile rare inytyhynareny sohojile rare. Tule iny ratisebena sohojile rare. ⁶ Deuxu tule sohojilere, ibutu tybymy rare ibutu ratyre rare. Ibutuy-ki tii rare. Tule ibutu rawo-ki ratxireri.

Ibutumy aõhebo rotỹnykemy iny-di riwisỹnyreri tawowina-di.
⁷ Kristu tahe iny sõwemy rareki sohoji ruxetõena sõwemy sohoji-ò riwahinyre. ⁸ Kiamy heka ritina-ki roire: —Iu Jesuisi raòwõnyreu biu-ò ròtena ludu mahãdu ridyre idi wahidỹỹna inydeereny diwahinyde. ⁹ Betehebenyke rybeweereõ-ò raòwõnyremy. Aõmybohe kia rarybereri. Tahe juhuu dori surawo-txi robehere kiakekile tahe idi raòwõnyke. ¹⁰ Kia robeherele taheka raòwõnyre biuratyremy ibutu aõna aõna-di rexilỹxinykemy. ¹¹ Inyõ-ò deòdỹỹna mahãdumy rarekemy diwahinyde aõwihikỹ widỹỹ wahidỹỹna wahe. Ijõ-ò Deuxu rybedumy mahãdu rarekemy diwahinyde. Ijõ-ò Rybewihikỹmy rybedu mahãdumy rarekemy diwahinyde. Ijõ ityhydỹỹdu mahãdu yrubudỹỹdu mahãdumy rarekemy. Ijõ bedeerydỹỹdumy mahãdu rarekemy. ¹² Ibutumy kia mahãdu ityhydỹỹdu riwiõhenanykemy idi ratxireri. Tai ityhydỹỹdu iaõmysỹdỹỹna riwinykre. Kristu umy wesemy ritibiedỹỹnykemy. Ibutu dee diwahinyde. ¹³ Ikonanau tahe ibutumy wiwese wesemy rõkõhõtinyrenyke, iny tyhynareny wahe. Deuxu Riõre rikierityhyrenyke, iny õbitimy rokoireke, Kristu õbiti wesemy rokoireke. ¹⁴ Tohouã wesemy aõkõ rokoireke inytyhynareny-ki. Uritere wixiradỹỹrenyõmy ibutu bedeeryna wixira wixira-di. Iwese yhy tiõ tiõ aõ riwymyhỹre wese kia bedeerydỹỹdu rare. Iwixira tyhydỹỹna-ò kia ityhydỹỹdu mahãdu ridykemy ratximyhỹre. Ijõ inatyhy rybe weselemy rarybere. Tahe aõkõre. Kia-ò ijohonarenyõmy. ¹⁵ Tahe luuna-di inatyhymy marybebenyke. Kristu aõmydỹỹnana-di bexilỹxinybenyke idi maumynybenyke. Tii dori iny wedureny rare. ¹⁶ Ityhydỹỹdu mahãdu heka Kristu umy wese rare. Ityhydỹỹdu sohoji sohoji wijura jura weselemy rỹira. Kristu ibutumy riwiõhenanymyhỹre iwese umy hona umy wese. Umyjura kia ibutumy iaõmysỹdỹỹ dire. Wiweselemy tahe raaõmysỹdỹỹnykeki tai tahe umy awimy rariamyhỹke. Ijõ widerakeki tahe, Kristu umy raumynyõtyhy.

¹⁷ Katahe Inynyrỹnimity adeereny kiamy rarybemyhỹre. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu wesemy aõkõ boibenybeke. ¹⁸ Iraykyreny bedeluru-ki ihỹrenyke. Ieheherenyre, rieryõrenyke. Tai tahe Deuxu biu-ò hena umytedeõna rieryõrenyke. ¹⁹ Ixãruna ihoõhyre. Urile ibutumy õraruna-txi rexiwahinyrenyke. ²⁰ Kia Jesuisimy aõkõ teerytenyete inyribireny wahe. ²¹⁻²² Jesuisi inatyhyna teerytenyete, ibutumy aõbina bina ixi-ribi bihitxinyke. ²³ Ibutumy awo arayky-wana bexitỹmyranyke. ²⁴ Deuxu umy tỹmyra wesena-di bexityhynybenyke. Kia heka õbiti rare; inatyhy rare.

25 Tai tahe ruirenyõmy wahe. Inatyhymy iny wityxira-ò marybemaãbeny. Wiwese hyylemy widi rakatximyhõrenyke. 26 Makyarananymahã-wana tahe urile òraru-txi ixeyõmy. Ixi-di txu iròtedõyõmy awobinana-di 27 Tule Satanasi deradõyõna-ò nokõmy. 28 Inyõ juhoo wasidureki, ixityre tii wasiõmy. Tii wiji raaõmysõdõyõkre aõna aõna wiwihikõy tebò-di riwinykemy wahe. Tai tahe iaõdikre iny aõkõmy rõyira riwiòhenanyke. 29 Kai uritere rybebinaõ ary-ribi iòlòdõyõmy Rybewiwihikõy lemy marybemaã. Kia rybe-di ijohodu riwiòhenanymyhõrele kynyhetuukre. 30 Bibedeòtiidõyõmy Deuxu Tyytybytyhy. Tii dori arayrubunymyhõre tarasanatxu-ò. 31 Òbina rybemy widi nokõmy, wimy ujõmoõmy, adebure ijà ijãõmy, aõbinamy inymy ijyyõmy, rybebina-di iny ihetedõyõmy. 32 Tahe ibutu dee ywimy boibekre, awimy wahe ainytyhymy iny-di boibekre. Aõbinamy iny adee rarybe-wana tahe iribi bexinohõtilosanymy biixãwididõyõnmy Deuxu dori inyòraru riixãwididõyõnyreki wahe.

5

1 Deuxu inytybytyhyreny rare. Tai tahe iwese uladu tyby wesemy rotõyõnymyhõre wese, kaiboho Deuxu wesemy matximahãbenyke Deuxu riòre luunadu wesemy matximahãbenyke. Wiluurenyke, Kristu dori aluurenyre. 2 Tule rexiwahinyre xiwe wesemy iny ritarenykemy. Tai tahe Deuxu dee kia lõnyrena wiwihikõy wese rare.

3 Tahe òta òtarenõmy. Ibutumy aõna aõna bina bina widõyõrenyõmy. Kaiboho dori ityhydõyõdu mahãdu toite. 4 Rybebinamy uriteretere rybeõmy. Ixideòsidõyõmy. Kia widõyõna tahe ibinare. Tahe aõwihikõy biwinyke, Deuxu dealànamy. 5 Òta òtadu tahe Deuxu òlòna wahidõyõna ritaõtyhy, iny binaõ aõkõ, inywobire aõkõ. Kia Deuxu tyhy biukõdu mahãdu rare. Bierybenyke kia. 6 Itxenadõyõ rybe-ò ijohonarenõmy. Ityhydõyõdukõdu mahãdu Deuxu rybe riwinyõmyhõre. Tai tahe Deuxu reburemyhõre tamyreny.

7 Tiiboho-wana ratxiõhyymyhõrenyre iaõmydõyõnana binareki. 8 Hõyõnau kaiboho bedeluru-ki toitemahã. Tahe wiji Inynryõ loosõna-ki toite. Loosõnadõyõdu riòre weselemy boibeke. 9 Aõbo loosõna-ribi nade tahe awire, òbitire, inatyhyre. 10 Tai aõbo Inynryõdewi kia riteòsinyre. 11-12 Iwese bedelurubina widõyõdu aõhebo rotõyõnyre wese uritere iwidõyõrenyõmy tahe teòsaremy tamy marybebenyke. Aõbo tiiboho wasimy aõhebo rotõyõnymyhõre ixõruna adee rare tuu maryhemahãkeki.

13 Ibutumy aõna aõna loosõna ritõnynyre. Tai tahe iny aõmydõyõnana loosõna ritõnynykeki, iny rierykre itõnydõyõna dori loosõna rare. 14 Tyyritiõ kia wesemy rõyire: —Inyõ

rõrõmy rÿikeki, rexixake rubuy-ribi rÿike. Kristu tahe araloosònanykre.

¹⁵ Aõhebo botÿÿnybenykeò bexiijebenyke. Itxÿte widÿÿdu mahãdu wesemy aõkõ ahabenyke, bedeerydu mahãdu wesemy ahãbenyke. ¹⁶ Iõnodÿÿõmy abededÿÿnana. Wiji txu bededÿÿnana tahe ibinatyhymy rare. ¹⁷ Tai tahe itxÿteõmy ahãke. Bierybenyke aõbo Deuxu dee wire. ¹⁸ Vÿi mona-di axaxa rubudÿÿna wesemy aõkõ matxibenyke. Kia tahe aõnityhyre, tumodu wahe. Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka atykymy ralõmy boibeke. ¹⁹ Mawinymy bexirybenyke awo-ki. Bexirybenybenyke Inynyrÿ-ò awi-ribi bitxienymy mawiunyke. Rybewiumy marybeke. ²⁰ Deuxu inytybyreny-ò ibutumy bealãmahãbenyke Jesuisi Kristu Inynyrÿni òraru-ki tahe bexitõenyke. ²¹ Kaiboho ibutumy widee bexiywinyhyymy ahãbenykre.

²²⁻²⁴ Iwese dohodÿÿna mahãdu Kristu rybe rityhynymyhÿre wese, hãwyy tahãbu rybe riywinyke, ibutu aõmydÿÿnana-ki wahe. Hãbu dori tahãwyy dinodu wese rare. ²⁵ Ibutumy hãbu tahãwyy luukemy. Kristu dori dohodÿÿna mahãdu luureki ture. Tamy tii rexiwahinyre rurukemy. ²⁶ Tai tahe kia òbitidÿÿnamy rurure. Iwese bee aõ rasuhòmymhÿre wese, tarybe risuhòmymhÿre. ²⁷ Iòraru-ki tahe Jesuisi dohodÿÿna mahãdu wi-wihikÿõ ixidee rimykre. Òbiti mahãdulemy rarekre, aõbina binaõ heka tai rÿiõhyymyhÿre. Awi mahãdu widÿÿdumy rarekre. ²⁸ Kiamy heka hãbu tahãwyy-di rÿirake. Iwese hãbu taumy luure wese tahãwyy luumy rÿirake. Iny tahãwyy luukeki, kia-di ixiluuke. ²⁹ Iny taumyderamy rÿiõhyymyhÿre. Tahe aõkõre tule rexiòwenymyhÿre rexiwesenanymyhÿre. Iwese Kristu dohodÿÿna mahãdu riwisininymyhÿre wese. ³⁰ Inyboho dori Kristu mahãduõ roire. ³¹ Kiamy heka Ritina roire: — Tai heka hãbuõ tybyboho heto ririmyhÿre tahãwyy-wana wii ributunymy roirekemy. Inatxi umy ribi sohoji umyhyymy ròhònymyhÿre. ³² Kia aõmydÿÿnana heka ierysysirare. Tahe Kristu tohodÿÿna mahãdu-wana rarybereri. ³³ Ihãrele tahe hãbu tahãwyy luumy rÿira iwese ixiluumy rÿira wese. Tule hãwyy tahãbu rityhinyke.

6

¹ Uladu mahãdu tybyboho rybe rityhynymyhÿre Inynyrÿ òraru-ki. Kia tahe òbiti rare. ² Boo adi-wana bityhynybenyke. Kia tahe bede ywina rybe juhoo rare. Tule Deuxu raròsõna kia bede ywina rybe-wana rare. ³ Kia biywinybenykeki, awimy mabeke, abededÿÿnana irehemy mabeke kabede-ki. ⁴ Uladu tyby, uladuse, ariòrereny adeburehyymy

idi iwisÿdÿÿrenyõmy. Tahe aõki reòsakeki tii riòbitinykemy tamy marybebenyke. Inynyrÿ deòsidÿÿna-di tamy marybebenyke.

⁵ Deòdu mahãdu kabede-ki awedureny bityhynybenyke. Awo-ribi tyhy tamywimy biwinybenyke. Bexiijemy ywimy biwinymy. Iwese Kristu dee tewinymahãte wesemy. ⁶ Aõ tabiteriki aõkõ biywinyke. Iwese Kristu deòdu wesemy mabeke. Deuxu dee wina awo-ribi biwinyke. ⁷ Deysana-di ibutumy òbitimy bisÿdÿÿnyke. ⁸ Ibutumy deòdu ada deòdukõdu Inynyrÿ-ribi aõna aõna rimyke. Tamy aõwiwihikÿ riwinykeki. ⁹ Tahe wedu mahãdu, kaiboho eòdu mahãdu-ò kia weselemy mabeke. Brebudÿÿ rybe-di eòdureny-ò rybeõmy. Awedu dori eòdureny wedu tule biu-ki ratximyhÿre. Tamy dori ibutumy wiwese wesele rare.

¹⁰ Ibutu-ò tahe ikonanamy ararybekre. Inynyrÿ ruruna-di bexirurudÿÿnyke. Iruru tahe aõni rare. Tahe ixidee bimyke. ¹¹ Bexityynyke aõbinanatyy-di, debõna aõmydÿÿnana bimyke. Tai tahe Diabo rybemy nodu biòludunyke. ¹² Iny ijesunareny dori moo iny-wana aõkõ rare. Iwitzira Satanasi ruruna-di rare. Dinodu ruru-di rare, kabede luruhukÿ wedu-di wahe. Tyytybybina ruru-di rare, biukihikÿle. ¹³ Tai tahe ibutumy Deuxu debõna aõna aõna bimyke. Idi txubina-ki biòlòdÿÿnyke. Aijesu bitakeu tahe, òraru rÿike. ¹⁴ Inatyhyna-di awereysana birarutxynyke. Òbitina-di abreti bitòbònyke. ¹⁵ Bexiywinyke ywina Rybewihikÿ rybena-ò. Tii heka adikre. ¹⁶ Ityhyna tahe awyhyitxenamy ihÿre, idi eorutà bitÿtenyke. Idi tahe Satanasi heòty wyhy biturinyke. ¹⁷ Tarasana tahe arataana wese rare. Deuxu Tyytybytyhy mayrehe heka Deuxu rybe rare. ¹⁸ Deuxu Tyytybytyhy-ki ibutumy ixitòedÿÿhyymy atx-imahãbenyke. Kia-di tahe biriranymy, boibeke. Ityhydÿÿdu mahãdu ibutumy bexitòenyhyymy boibeke. ¹⁹ Tule wadee, bexitòenybenyke. Deuxu wadee rybe kidiwahinykemy wahe. Tai brebukõlemy Rybewihikÿ aritÿnynykre, ierysy siramy wahe. ²⁰ Jiarÿ Rybewihikÿ deòsidÿÿdu rare wawomati rero-tidire hãrele wahe. Kristumy arelyykemy watzireri. Tii heka wawidÿÿnare.

²¹⁻²² Txitxiò tahe ityhydÿÿdu seriòreõ rare, waluunaduõ rare. Inynyrÿ rybe-di òbiti aõmysÿdÿÿdu rare. Tai tahe tii adeereny reteònyre waaõmydÿÿnana adee ritÿnynyky. Awo riteysadÿÿnykremy.

²³ Ywina ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu seriòreõ kanakemy watzireri. Luuna tyhyna-wana kanakemy Deuxu, iny-tyby-ribi, Jesuisi Kristu, Inynyrÿ-ribi wahe. ²⁴ Ruxetòena kanakemy watzireri Jesuisi inatyhymy luunadu mahãdu-ò wahe. Tii Kristu rare, Inynyrÿreny wahe.

Filiposi Paulo Tyyriti, Filiposi Hãwã-ò

¹ Paulo, Tximòtxi-wana Jesuisi Kristu deòduren roire. Ka tyyriti tahe rewahinyrenyteri Filiposi hãwã-ki ityhydỹỹdu mahãdu-ò. Ityhydỹỹdu yrubudỹỹdu mahãdu-ò tule rewahinyrenytera dohodỹỹna wiòhedỹỹna mahãdu-wana. ² Ruxetòena, ywina-wana Deuxu-ribi adeereny kanakemy watzireri tule Jesuisi Kristu Inynyrỹreny-ribi.

³ Rexitòenyreu, tiu aribireny wanohòti rosaòhyymyhỹre. Deuxumy reàlàwãhãre umyreny. ⁴⁻⁵ Wadeysamy watxiwãhãre Rybe tymyra wihikỹ tewiòhenanymahãtenyteki, juhoo, wiji tule ahãtenyete. ⁶ Deuxu iaòmýsýdỹỹna wihikỹ inywoony-ki rexideleny. Tahe Jesuisi Kristu bededỹỹnana txuu heka rexihumy kia rỹikre. Kia tahe reerytyhyre. ⁷ Kaiboho wawana Deuxu ruxetòena luuna-wana widee inyboho riubỹtỹnyre. Ròtena-ki rarewãhãu, tule ròtenaribiòlòmý rarewãhã. Tule Rybewihikỹ retỹnynymy rarewãhã kiamy heka rahòtinymahãre, wawo-ki adireny rahòtinhyymahãre. ⁸ Sòwemy arawehityynanyteri. Deuxule kia rierymyhỹre. Jesuisi Kristu ruxetòena uludumy iny widi roire. ⁹ Kia ixitòedỹỹna tule Deuxu-ò rewahinyre umyreny. Aluunareny sòwemy rỹikemy rexitòenyre. Tule araykywydynareny riixidorudỹỹnymyhỹke. ¹⁰ Tibo awityhymy rỹira kaiboho biijebenykemy rexitòenymahãre. Tule inatyhywidỹỹdumy rarekremy tamy rexitòenymahãre òbitihyylemy rarekemy Jesuisi Kristu bededỹỹnanatxu-ò. ¹¹ Òbitidỹỹna bederaty wesele rare. Kaiboho oworu taraty-di rỹimyhỹre wese tỹxihikỹlemy òbitidỹỹna-di matxibenykemy rexitòenymahãre.

¹² Jiarỹ ròtena-ki rãireu, kia tahe Rybewihikỹmy rybe riwiòhenanyra. ¹³ Kowa dori ibutumy yrubudỹỹdu mahãdu roholare, dinodu heto itxeredu mahãdu wahe. Tai tahe bierybenykemy tuu rarybere. ¹⁴ Jesuisi Kristu òraru-ki tahe ròtena-ki rãimý rarewãhã. Ibutumy iny tahe kia rieryre, iòraru-ki. Waròtena òraru-ki tahe ityhydỹỹdu mahãdu Inynyrỹ aòmýdỹỹnadile ròhòtinyre, tule Deuxu rybe rarybemyhỹre ruberuòhyylemy ixitòedỹỹna-di. ¹⁵ Ijò heka ixityhydỹỹmy Rybewihikỹmy rarybemyhỹre. Ijò tahe inatyhymy Rybewihikỹmy rarybemyhỹre. ¹⁶⁻¹⁷ Rierymyhỹre waròtena Rybewihikỹ òraru-ki rare. Ixityhydỹỹna mahãdu tahe inatyhy òbiti aòkò rare. Aòhòkỹmy adotỹỹnykemy wadi ihỹre Rybewihikỹ-di. ¹⁸ Aòhebohe arotỹỹnykre? Arabedewomy

aõbo ada areysakre aõbo. Areysahyymy ararekre. Kristu rybe dori rarybemy rarehyymy iny inatyhynadiremy ada aõkõremy. ¹⁹ Jiarỹ areysatyhykre ròtenawo-ribi dori aròhònykre. Aixitòedỹna, Jesuisi Kristu Tyytybytyhy riwawiòhenanykreki. Kia tahe reeryre. ²⁰ Deuxu aõmydỹnana ariwiòhenanykemy watzireri waumy-di. Jiarỹ arurukeki ada aõkõkeki aõbo. Jiarỹ araixỹruòtyhykemy watzireri aõhebo arotỹnykreki. ²¹ Kristu dee warumy ararekre. Tahe arurukeki kia tule wadee awire. ²² Tahe ararekeki Kristu dee araaõmysỹdỹmy arareke iny-ò Rybewihikỹmy ararybekre. Tibo awityhyre reerykõre. ²³ Tahe ixityre aròhòtiwydynanykeki kiamy heka rahòtinyreri. Arakre Kristuòhyyle heka Kristu-ò arakele awire. Tii heka awityhyre. ²⁴⁻²⁵ Atòenarenykile tahe warumy ararekre. Tai tahe kabede-ki ararikre aityhydỹna-di beysakemy maumynykemy. Tai tahe kaki ararekre. ²⁶ Iu ayreny-ki aralokreu, Deuxumy bealàbenykemy watzireri, ayreny-ki ixityre watzireriki wahe.

²⁷ Biyrybenykemy adireny watzireri iwese Kristu tyhydỹdu mahãdu rỹira weskemy adireny watzireri. Ayreny-ò arakeki aõbo ada araõkeki aõbo ijyy wihikỹ-ò adoholamyhỹkemy watzireri. Kaiboho wiwana wanale inatyhyna rybe-di tarybemahãtenynte. ²⁸ Uritere brebuõmy aòludu lau Rybewihikỹ òludu lau wahe. Tamyreny tahe kia rubu bina bede urihixina rare. Tahe adeereny biu-ò hena rare. Kia Deuxu-ribi nade. ²⁹ Aõ Kristu tetyhynytemy sohojile aõkõ tahe tamy aõhòkỹmy tatỹnytenynte tule. ³⁰ Inyboho dori ibutumy wiwana aõhòkỹmy rotỹnykre. Jiarỹ sòwemy aõhòkỹmy adotỹnymahãde. Kia-ò tahe taholatenynte wamy.

2

¹⁻³ Kaa aõbohe rỹire wiòhedỹna luuna-wana Kristu-ki, biòwana aõbo Deuxu Tyytybytyhy-ki. Kohe, kia ibutumy Jesuisi Kristu kilehekỹ rỹire. Ibutumy tahe wiluumy boibeke, wiwesehyyle mohòtinybenyke, wii bitòrabutenybenyke. Tai tahe areysakre aòrarureny-ki. ⁴ Iximy xiwederenyõmy. Tahe wiribi lahiximy boibeke, aõkõmy ixi-di marãykynybenyke. Iny sohoji sohoji aõna aõnadirenyremy ixi-di nohòtirenõmy. Tahe hitxihiximy bòwidỹke iny sohoji sohoji iny witzira aõmydỹnana yrubudỹmy marãkywydynanyke. ⁵ Iwese Jesuisi Kristu inywitzira aõmydỹnana-di ròhòtinymhỹre wesele, kaiboho mohòtinybenyke. ⁶ Jesuisi Kristu juhuhyy raremyhỹ, Deuxule rarehãre. Deuxururu tahe rimoõhyre. ⁷ Tahe iribi ritare kaò idi kodobehekemy deòdu weselemy. Tahe inyumyõ rimoõre kaki inylemy rarekemy. ⁸ Tamy tahe ibinatyhymy nade itxeò-ki rurukemy wahe. Ibutu aõbo kaki

riwinyke heka, riwinyre. Tai tahe ibutu ratyre Deuxu Jesuisi risĩnyre. Ibutuni ratyre ini rare. ⁹⁻¹¹ Kiani-ò tahe ibutumy tatiowomy resekemy rĩre, biu mahādu, bedeludu mahādu, suwomy rĩra mahādu. Tahe ibutu rybe witxira witxiramy iny rarybemyhĩre: —Jesuisi Kristu ibutu wedu rare. Deuxu inytybomy ibutumy reālāmyhĩre. Kiamy waseriõre walu-uduboho. Awana watxireriki tule iwitxira bede-ki aratxikre hārele. Deuxukihyyle atximahābenyke. Warybe bityhinyke.

¹² Aityhydĩna-di òraru-ribi bexitabenyke, bexiebenyke òraru-txi ixelau. ¹³ Deuxu heka adeewina riwahinymyhyre òbiti widĩna. Tiile riwiòhenanymyhyre òbitina widĩna. ¹⁴ Uritere rybe binamy rybeõmy. Adeburemy iny iijeõmy. ¹⁵⁻¹⁶ Tai tahe inyõ rybe binamy umy rarybeõtyhy. Òbitityhomy boibeke kaiboho dori Deuxu riõremy toite. Kristu kodobehkreu, aòrarureny-ki areysakre. Retare dori aõmydĩnana wihikĩõ ayreny-ki. ¹⁷ Arurukewana ayreny-ki rybe wihikĩmy rybe òraru-ki, taile areysakre. Deuxu-ò dori rexiwahinyre xiwena wesemy arurukremy wahe. ¹⁸ Kaiboho tahe wadi beysahyymy boibekre ixideewimy tahe adeereny arurukremy wāhāre.

¹⁹ Aõwesele Tximòtxi ayreny-ò ariteònykemy idi watxiwāhāre. Jesuisi Inynyrĩ dee wikeki. Tai tahe arierykre timybo kaiboho toite wahe. Tai heka areysakre. ²⁰ Tximòtxi tahe arawiòhenanyrenykre iny witxira witxira ratyre wahe. ²¹ Ijõ dori ixidile rōhõtinyinmyhyre Jesuisi Kristu aõmydĩnana-di aõkõ. ²² Tximòtxi tahe teerytenyete iwese riwawiòhenanyre wese Rybewihikĩmy rybe-ki. Iwese tyby iriõre riwiòhenanymyhyre wese Tximòtxi riwawiòhenanyre. ²³ Aõbo wadee rōhõnyke arierykreu, tai wylemy ayreny-ò aditeònykremy idi watxireri. ²⁴ Jiarĩ òsana tule wylemy Deuxu riwateònykemy wadi ratxireri ayreny-ò. ²⁵⁻²⁶ Ijõ hābuõ iteòdĩmy raruwāhāre ayreny-ò, Epafroditu wahe. Tii wawana noduõ rare. Kaiboho juhū wadee teteònytenyete wawiòhedĩdumy rarekemy. Tii heka awehityyrenymy rurumyhyre. Tai tahe reòkesedĩnyreri kaiboho iwebinaduna-ò taholatenyete. Tai heka òkesemy riwisĩnyre. ²⁷ Inatyhy rare rurure inihe. Tahe Deuxu riruxetòenyreki riteytenyete. Jiarĩ tule Deuxu wadi raruxetòere. Tai rabadewoõhyre aõwitxira witxiramy ratĩnymahāreki. ²⁸ Tahe aõwesele ariteònykemy watxireri. Kaiboho beysabenykre kia araerymahārenyete. Jiarĩ tahe urihimy-ò arexielehinykre wanohõti yrena-ribi. ²⁹ Tii kedehemynykreu, tahe bididybedenykre biwowydynybenykre. Rexiòhārunymy rare Kristu òraru-ki riwawiòhenanykremy. ³⁰ Tahe tii inihe heka

rurure iòraru-ki. Arokoreny-ki tii riwawiòhenanyre.

3

¹ Ikonanamy tahe ararybekre: —Beysabenyke, Inynyrỹ deysanamy. Jiarỹ heka riwaixiranyòhyymhỹre heka tuu rybe. Awire tahe bohlabenykeki. ² Bexiijebenyke iny ijòròsa wesena-lau tii iixỹruterere aòbinawidỹỹdu mahãdu tahe tii rare. Bexiijebenyke notykyresydu mahãdu lau. ³ Inyboho dori notyky resydu mahãdu òbiti rare. Deuxu Tyytybytyhy deewimy nodu roire. Jesuisi Kristu dee winale inydeereny awire. Inyboho dori aòwiihikỹwidỹỹ-ò rikityhynyrenyòke. ⁴ Jiarỹ, Paulo ariòludunyleke aòbo ixi-wana ariwinyke. Jiarỹ ijò hàbu ratyre waaòmydỹỹnana diremy arexityhinyke. Jiarỹ dori judeu mahãdu ijoi tyhy-ki tybie rare noty resyna ijoi tyhy rare. Debò inataò reurotxu-di reareu. ⁵ Bejami mahãduò jiarỹ rare. Judeu mahãdu tyhy wãhãboho roire. Iriòremy jiarỹ rare. Fariseuò jiarỹ rare. ⁶ Tai tahe bedewina rybe retyhynyre. Jiarỹ heka iijaramy raeleemy reamahãre ityhydỹỹdu mahãdu aòhòkỹmy arisỹnykre-ò. ⁷ Wabede ywinareny òbitimy rare sana raholamahãre, ibutumy retyhynymy rarewãhã. Ibutumy wahe aòmydỹỹnana reatyra Kristu luuna òraru-ki. ⁸ Inatyhymy Kristu wabiu-ò hedu reeryreu, ibutu aòmydỹỹnana-ribi wanohòti rosare. Ibutumy retxiwire iòraru-ki, kia ibutumy aò aòkò rare, Kristu wabiu-ò hendale arimykre wabiu-ò hedukremy rare. ⁹ Waòbitina tahe aò wawidỹỹna aòkò rare. Jesuisi retyhynyre urenana tahe tii riwaòbitinyre. ¹⁰ Kristu arierykemy idi watxiwãhãre. Rubu-ribi ixixana arierykemy, aòhòkỹmy arotỹỹnykre iòrarukile, iwese tii rurure wesemy wahe jiarỹ heka arexiywinykremy watzireri. ¹¹ Tai rubu-ribi ixixana mahãdu-wana arexixakre. ¹² Jiarỹ òbitityhy aòkò rare ada ibutumy òbitina wadee riwahinyòre. Jesuisi riwamyre aòmysỹdỹỹnaò ariwinykemy. Tai tahe wako-ò rawãhãre araòbitinykemy watzireri. Tamy tahe araaòmysỹdỹỹnykemy watxiwãhãre. ¹³ Òbitityhy aòkò jiarỹ rare. Kia sohojile tahe ariwinykre. ¹⁴ Tahe arehemynykremy watzireri titxibo Kristu diwateònyde. Kowa bedewihikỹkile uriòno aritakre. ¹⁵ Tahe ityhydỹỹdu iumy kia-di mohòtinybenyke. Inyò aò rieryòkeki Deuxu tamy kia ritỹnynykre. ¹⁶ Uritere biijebenyke inatyhyna bityhynybenykemy wiwese weselemy ròkòhòtinyrenyke.

¹⁷ Ityhydỹỹdu seriòre, iwese rewinymy rarewãhã wese biwinymy boibeke. Tule ijò-ò betehebennyke wawese dori riwinymyhỹre. ¹⁸ Sòwemy dori iny òbiti aòkò rỹira, Kristu òludumy wahe, itxeò aòmydỹỹnana òludu wahe. ¹⁹ Kia iny tahe

Deuxu rahukre. Rÿsÿnale ta ideuxure. Tiiboho tahe aõbina binaòle awirenyre. Bede aõmydÿÿnanadile rõhõtinyre. ²⁰ Iny bedereny tahe biu-ki roimyhÿre. Kowa-ribi reraòrenyleri iny tarasadu dehemynyna-ki. Inynyrÿ Jesuisi Kristu wahe. ²¹ Tii inyumyreny riwixiranykre. Tii taumywelese iny ritxi-ienykre, taumy wihikÿtyhy wesemy. Tii ruru dire. Tahe ibutu aõna aõna wedumy ronykre irurudireki.

4

¹ Waluunadu, waseriòreboho, kaiboho wadeysana warataana wesemy toite. Ywihyulemy boibekre, waluunaduboho.

² Warybe rewahinyre inatxi hãwyy-ò Eòdia, Sintxiki-wana. Kialemy wahe Inynyrÿ tyhydÿÿna-di wiwesehyulemy maraykynyke. ³ Adee tule wawiòhedÿÿdu tyhy waryhe rewahinyre. Kai biwiòhenanykre hãwyy Rybewihikÿ wiòhedÿÿdu mahãdu wahe. Tule Lemetxi riwawiòhenanyre ijõ-wana wahe. Ibutumy inireny heka Tyyritina rubuonanakõdu-ki rÿire.

⁴ Inynyrÿ-wana beysahyybenyke. Tahe ixityremy ararybekre. Beysabenyke. ⁵ Ywina-di bisÿnyke ibutu iny-ò. Inynyrÿ dehemynyna dori iòhòmy ihÿre. ⁶ Ibutumy aõmydÿÿnana heka biyrydÿÿnybenyke. Ibutumy bexitòenyke Deuxu-ò, àlàna-wana bexitòenyke. ⁷ Deuxu ywina awo-ò bitidikre arayky ibutumy riyrubunyke. Deuxu ywina dori inyraykyreny rieryòtyhy timyrekibo awityhyre.

⁸ Ikonanau tahe ibutumy aõmybo ararybekre maraykynybenyke ibutu inatyhyna, ibutu aõeryhykÿ, ibutu òbiti, ibutu tiiphyule, ibutu iluuna, ibutu tyhyna awimy tahe roirekeki àlàna-wana rÿikeki, tahe kia-di ibutumy maraykynybenyke. ⁹ Araerynanyreny, kaiboho teertyentye, rarybereò tahe taholatenyta. Timybo watxireri wese kaiboho wamy tabitenyta. Tai iwesemy boibeke, ibutumy wahe. Deuxu heka ywina rare. Tii umywanarenyle rarekre.

¹⁰ Jiarÿ heka reysare Wanyrÿ dee. Kaiboho heka ixityre watxi òhõtireny reare. Tiu waribi òhõtireny rosaõhyre urile kaiboho wawiòhedÿÿmy tarutenynte tahe isirare. ¹¹ Kaa tuu rarybereri heka aõmy raruõhyreri. ¹² Jiarÿ dori reerye aõbo wamy rÿira idi reysamy watxiwãhãre. Ibutumy waki rÿimyhÿre-wana tule awilemy rahõtinyinmahãre. ¹³ Reerye dori awimyno tule ramamy rubu reerye. Xiwersyna wese reerye tule aõhòkÿmydÿÿ reerye rama jubreré. Kia tahe reerye. Ibutu ariwinyke Kristu dori ruru wadee riwahinyre. ¹⁴ Tule umy areàlakemy watxireri tiwawiòhenanyteki. ¹⁵ Filiposi hãwã dohodÿÿna mahãdu, kaiboho sohojile nieruò

wadee tewahinytenyete, juhú Macedonia hãwã-ribi rareu wahe. ¹⁶ Tesalonia hãwã-ò wadee nieru tewahiny mahãtenyete, inatxi nonanamy taditeònytenyete. Tahe riwamyre wadee rasiranymy idi rewyré. ¹⁷ Aõ rexitòenyre aõkõ nierumy. Sohojile aõmydỹnanamy aribi aritakemy watzireri. Deuxu aõmydỹnanale aritakemy rarumahãre. Umyreny Deuxu wehityhynamy arobikemy. ¹⁸ Remyre awahidỹna. Epafroditu aribi riwawahinyre. Tai tahe sówemy waki rỹireri. Iwese lỹnyrena sówemy watxi reamyhyre wese awahidỹna wadee rare. Iwese Deuxu-ò xiwenaõ awire wese wadee ihỹre. ¹⁹ Aõhere inyDeuxureny ihewoludu atyhyna loosòna adeereny kadiwahinykre, Jesuisi Kristu òraru-ki. Aõbo adeereny rasiranyre. ²⁰ Deuxu kidiwahinykemy adeereny watzireri. Kia tahe inyDeuxureny-ò loosòna kidiwahinykemy watzireri tiemy heka rarehykre. Kie.

²¹ Iny sohoji sohojimy warybe-di biwehityynanykre Jesuisi Kristu òraru-ki. Kaki ityhydỹdu mahãdu tarybe wehityyna adeereny diwahinyde. ²² Ibutumy ityhydỹdu arãrybeweityhynanyre. Iòlò heto ityhydỹdu mahãdu yribi-hyyle adeereny diwahinyde.

²³ Inynyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena adeereny kanakemy watzireri.

Òlòsò Paulo Tyyriti, Òlòsò Hãwã-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdu Deuxudeewimy rare kia tyyriti rewahinyre. Tule Tximòtxi inyseriore rybe wetyhyna riwahinyre, ibutumy ityhydỹ̃du seriòre-ò Òlòsò hãwã-ki. ² Wiòhedỹ̃na, ywina, Deuxu inytyby-ribi adeereny kanakemy watzireri.

³ Jesuisi Kristu-ò àlàna rewahinyhyymahãre, tule Deuxu Inynyrỹ tyby-ò. Adeereny dori rexitòenyhyymahãre. ⁴ Kaiboho Jesuisi Kristu tetyhynymahãtenyte. Tule kowa ityhydỹ̃du mahãdu wiluurenyre. ⁵ Rybewihikỹ inatyhyõ juhoo taholatenyte. Idi tahe araròsòna tetatenyte. Tai tahe biu-ribi kia ibutumy kanakre. ⁶ Iwese Rybewihikỹ bededelemy rariamyhỹre wese adeereny tule dehemynyde. Rybewihikỹ aõwihikỹ adireny riwahinyre. Iwese òwòru taraty riwahinyomyhỹre wese, kaiboho inywitxira-ò aõwihikỹbo tewahinyntenyte. ⁷ Epafa jiarỹ wiwana Deuxu deòdurenyre. Kia iribi tadoholamahãte. Tii Kristu rybemy rybedu òbiti rare. ⁸ Tule wadee relyyre Deuxu Tyytybytyhyòraru-ki wiluuna-di ahãtenyte.

⁹ Kia inyboho roholarenyre, adeereny rexitòenyhy watiwãhãrenyre. Rexitòenymyhỹ Deuxu dee wityhymy kaiboho bedierybedenyke. Deuxu Tyytybyerynatyhy-di boibekemy, bedeerydỹ̃na-di. ¹⁰ Deuxudeewihyymy kaiboho atximahãtenyte maratynyke wesemy aõwihikỹmybo. Biubỹ̃tynymy boibeke Deuxumy bierybenytyhykre. ¹¹ Ibutumy ruruna-di boibeke Deuxu ruruna wityhy-di texihymy tadonymahãte ibutumy aõhòkỹmy bodotỹ̃nykre deysana-di. ¹² Deuxu inytybyreny-ò àlàna biwahinybenyke. Tii iny riywidỹ̃nyrenyra inyjura juramy ritakemy. Kia jura jura ityhydỹ̃du mahãdu hõrõ rare Deuxu loosònawo-ki ratximyhỹrenyeki. ¹³ Tii bedeluru òlòna-ribi diwatade tahe diwadyde taRiòre luuna òlòna-ò. ¹⁴ Kristu heka iny ritare. Tii iny òrarunareny riòwynyre. Ibutumy òraruna riixãwidinare. ¹⁵ Jesuisi heka Deuxu lobixidỹ̃na rare. Deuxu tahe alobixina aõkõ rare. Ibutumy widỹ̃na-ribi tii juhoo rãire. ¹⁶ Tii tahe ibutumy bededỹ̃nana widỹ̃dure. Ibutumy biu-ki bedeki lobixina lobixiõna-wana riwinyre. Iòlòna wedu tyhydỹ̃na ruruna. Dinodu widỹ̃na. Ibutumy tii riwinyre ixidee. ¹⁷ Tii ibutu aõna aõna-ribi juhoo rỹire. Ibutumy aõna aõna taruru rimireri tai. ¹⁸ Iwese umyriti umy wedu rare kia wese Jesuisi ityhydỹ̃du mahãdu riti rare. Tii juhuna

rare. Iwedu rare. Tii rubu-ribi ixixana juhuu ludu rare ibuturatyre dori Deuxu risỹnyre juhuuludumy ratxikemy. ¹⁹ Jesuisi-ki ibutu wiwihikỹ rarekemy. Kia tahe Deuxu dee wire. ²⁰ Deuxu ywina diwahinyde Jesuisi hālubu-di itxèò-ki. Jesuisi hālubu xiery ibutumy Deuxu riwaaxidỹỹnyre biu-ki bede-ki. ²¹ Kaiboho Deuxu ery aōkō juhuu toite. Iòludu toite, arayky-ki aōbinahakỹ widỹỹ tadexinohōtinytenyete. ²² Jesuisi umy-di Deuxu arainythydỹỹnyre Jesuisi rurureki. Tai Deuxu tako-ò akanatamadỹỹnykre taòbitidỹỹnyteki aòraru lyrana-di, aòraru tuedena-di inyō umy ibinamy rarybeōtyhy. ²³ Urile tyhydỹỹna-ki boibebenyhyke araròsòna-ribi ixihitxidỹỹōmy. Araròsòna dori Rybewihikỹ-ribi nodu rare. Tii-ò tahe taholatenyta. Ibutumy iny biurawoludu-ò Rybewihikỹlemy narybede. Iribi jiarỹ, Paulo, Rybe wihikỹmy rybedu ròhònyre.

²⁴ Wijile reysamy watzireri adee aōhōkỹmy ratỹỹnyreriki, aō aōhōkỹmy dỹỹnanabo Kristu-ò rauhenyre. Tai jiarỹ aōhōkỹmy arotỹỹnykre waumy-ki hyummy. Kristu-ò rỹira mahādu dee kiamy ratỹỹnyre, dòhòdỹỹna mahādu dee. ²⁵ Iribi jiarỹ Rybe wihikỹmy rybedu ròhònyre. Kiamy Deuxu dee wimy diwa-teònyde tarybemy rybedumy. ²⁶ Tii ihetxiu rybe inatyhy ibutu lau rexiwore. Wiji tahe rexitỹnynyry ityhydỹỹdu mahādu dee. ²⁷ Kia-ò Deuxu rexitỹnynykemy ratxireri iwese aōwihikỹ, taloosòna ratxireri, ibutu iny witxira dee. Kristu inywo-ki, kia tahe iny iraròsòna rare. ²⁸ Kia Rybewihikỹmy relymahārenyry ibutumy iny-ki reerydỹỹnanymahāre bed-erysyna-di. Kia wesele ibutumy ityhydỹỹdu mahādu òbiti Kristu-ò ariteòsinykre. ²⁹ Kiaòle tahe rexirurudỹỹnyhyymahāre, Kristu rurudile waki rỹimyhỹre.

2

¹⁻² Warayky-ribi ijesu nihikỹmy resumahāre awo umyreny rahōtieremahāre reysakemy Òlòsò hāwā-ki. Laodisia mahādu tule wamy robiōmyhỹre mahādu tule wiluutyhyrenykemy kaiboho ibutumy Deuxu bedeerysynatyhy bierybenykemy adireny watzireri. Kristu-ki tahe bede erysynatyhy-di atxiteri idi watzireri. ³ Kristuwo-ki ibutumy bedeerydỹỹna bede erysynatyhy ityhyna wesemy riyrubunymy rỹire. ⁴ Kawese rarybera inyō arāitxenanyōmyhỹkemy rybe rayky-ribi ije-di. ⁵ Waumy awanareny ratxiōreri, watytyby tahe awanareny ratxireri, riwadeysanyreri, aōwityhy òbiti-di riwaerynanyreri Kristu-ki aityhydỹỹna-di riwaerynanyre.

⁶ Iwese Jesuisi Kristu heka Inynyrỹhyny tetyetyntyte wese. Tai tii-wana mabehyybenyke. ⁷ Iwese oworu irarutiō rimymyhỹre wese myike. Anaerynadỹỹnymahāde wese maumynyke àlàdỹỹnamy.

⁸ Bexihārubenyke, inyõ anaitxenadỹnyke lau. Tarayky-ribi ije rybe-di lahirybe-di anaitxenanykemy ihỹre rybe uritere ije ije-di. Kia rybe iny aõmydỹnana-ki rỹire bede tyytyby aõmydỹnana-ki. Kia Kristu aõmydỹnana aõkõhyomy rỹirake. ⁹ Kristu umy-ki tahe ibutumy Deuxu ixitỹnydỹna rỹire. ¹⁰ Tule Kristu-ki kaiboho tyhynamy toite, texihutenyete. Tii heka ibutumy hãbu rurudỹna ratyre rare, iòlòdỹna ratyre rare. ¹¹ Iwese uladunotyky riòròre wese Kristu aòraru urarina aribi diorode. Notyy resyna inatyhy aõkõ rare. Kristu iwesenalemy riwinyre. ¹² Taratisebenytenyete, Kristu rubu wesemy tewesenatenyete delede. Tule beribi tadòhònytenyete irubu-ribi ixixanamy tewesenanytenyete. Deuxu tyhydỹna-di rubu-ribi texixatenyete. ¹³ Kaiboho aòraruna-ki tòimyhỹteu rubu wesemy notyynaresy aõkõ-di toimyhỹteu, adeereny runa Deuxu diwahinyde, aòrarureny diixãwidinyde. ¹⁴ Kristu iny òraruna widỹnaren-ribi tòhòti rosara. Kia tyyritina-di riixãwididỹnyre taitxeò-ò rareu. ¹⁵ Rurudỹna mahãdu ruru dinodu mahãdu ruru ritara, ibutumy iitxerenarenymy ibutu-ò riteòsinyre. Kristu taitxeò-ki irurureny ritara.

¹⁶ Kaiboho tahe uritere iny rybemy deòbyrenykomy roxina bemomo, ada ahãdu herinau ixenamy, ada sabado bededỹnanamy. ¹⁷ Kaiboho dori aõ kanakre wesemy rare. Kristu tahe ibre tuu rare. Kia aõmydỹnana aõ aõkõ. ¹⁸ Inyõ adeereny rarybekeki: bexitxiõnyke ýju biteàlanykemy, rasina-ki ierysomy mohòtinykemy. Tamy ijohonarenymy urile erydỹdumy rohòtinyra. Tii tahe Kristu rityhynyòhyymyhỹre. ¹⁹ Inyummy wese inyboho ihỹrenyre. Kristu tahe umy ratiwesere. Umybutule-ribi ibutumy iukỹna wiwana reare. Ibutumy òhòna tusina-wana umy rabutumyhỹre. Deuxu umyna-di umy raumymyhỹre.

²⁰⁻²² Kai Kristu-wana taruta-wana bede aõmydỹnana-ribi, aòherekibo wiji bede aõmydỹnana-wana arummy ahãte. Aòherekibo bede ywina witxira witxira tetyhynymy ahãte: imyny wedeydỹòmy. Tamy ade rexiõmy, roxina urihixiõmy. Kia wese hãbu bede ywina tetyhynymahãtenyete. Kia aõmydỹdỹkeki, rexihuke. ²³ Bede erydỹna wese ratxireri. Kia dori ixideele rexytyhydỹnyre iyubu wesemy rawesenanyreri, taummy ixidee aòhòkỹmy rexisinyre. Ibutumy kia tahe riwiòhenanyòhyymyhỹre umy òraluna lau.

3

¹ Kaiboho Kristu-wana texixatenyeteri wana, biu ludu aõmydỹnana-di mohòtinybenyke, tai Kristu Deuxu ruruna weribi rasỹnymy ronymyhỹreki. ² Biu ludu aõmydỹnana-di

mohõtinybenyke, kabede ludu aõmydÿÿnana-di aõkõ. ³ Rubu wesemy dori ahãtenyte, aumy tuedeõna runa Kristu-wana rare —Deuxu-ki riyrubunymy ratximyhÿre. ⁴ Kristu rehemnyreu, tule tii-wana rakatxirenyke.

⁵ Tai õhõti bitosanyke bedede ludu aõmydÿÿnana aki rÿire: uri uri rÿira mahãduhemy ijara, òbitiõna, deõsana hemy nodu, iòbi retÿnyre òbiti-di aõkõ rare. Inyõ rÿire-di òtena kia ritxoo àlàdÿÿna wese rare. ⁶ Kia aõna aõna Deuxuwo binana rare, kia-ò Deuxu ykarana kanakre kia òrarudu mahãdu-ò. ⁷ Kaiboho kia tewinytenyte aòrarunareny òrarudumy toiteu. ⁸ Wiji tahe ibutumy kia aõmydÿÿnana aribi rexihukemy idi watzireri —wobinana, ujõmo, rybe ije ije. ⁹ Iny witzira-ò ruiõmy, araybidinatyby dori aribi dexihude, iwidÿÿnabina-di. ¹⁰ Araybidina tÿmyra-di tahe texiumydÿÿnyte tii araijõnyre bedeerysynahakÿ-di, Kristu raybidina wesemy araybidina rarekre òbitimy araijõnykre. ¹¹ Kowa-ki wii rikininiyenyõkre: judeu mahãdumy, judeukõdu mahãdumy, notyky resydumy, bederyõ mahãdumy, txiebese wese mahãdumy, deòdu mahãdumy, deòdu aõkõ mahãdumy ibutumy Kristu dee wiwese weselemy rÿire. Kristule tahe ibutumy ihÿre inydeereny. Tii ibutu inywo-di ratximyhÿre.

¹² Kaiboho Deuxu ijesemy anadymyhÿde tahõrõ luunana mahãdukremy. Tai ruxetõena-di boibekre ixãwidina-di, inytyhyna-di, ywina-di. ¹³ Wii riwiòhenanymy rÿike. Wii riixãwididÿÿnymy rÿike. Inyõ adee aõmy rotyynykeki ixirawomy biijeranyke. Iwese Inynyrÿ araixãwidinyre wese iny biixãwidinyke. ¹⁴ Ibuturatyre wiluurenykemy kiadile kaiboho wiwana ibutumy boibeke iweselemy mohotinybenykemy. ¹⁵ Kristu ywina heka umyy-ki itxeredumy rarekre. Kristu hõrõ mahãdu sohojilemy mabeke. Tai tahe àlàna tamy biwahinybenyke. ¹⁶ Kristu rybe-di awo-ki mabehyymy mabekre idi watzireri. Wii bierynadÿÿnymy bitohonymahãbenykemy bedede erysyna-di. Deuxu-ò àlàna biwahinymahãke wiurybe-di, wiu-di Deuxu Tyytybytyhy wina-di. Mawinyke àlàna-di aworeny-ribi. ¹⁷ Ibutumy tuu marybekremy, ibutumy tuu botÿÿnykremy Wanyrÿni-ò, tuu botÿÿnykre Jesuisi Kristuni-ò. Inytyby dee àlàna biwahinykre, Deuxu-ò wahe.

¹⁸ Hãwyy! Kai ahãbu bityhynyke, Deuxu ersydÿÿna-di. ¹⁹ Hãbu! Kai ahãwyy luuke, idi tudòrenyõmy. ²⁰ Uladu! Borybe, adirybe-wana bityhynyke. Kia tahe Inynyrÿdeewire. ²¹ Uladuse, uladutyby! Kai ariòre ikyaradÿÿõmy, bedede wona-di aõkõ ratxikemy. ²² Deòdu mahãdu! Kai kabede-ki awedurybe-di ibutumy bityhynyke aõ idi retehererikile aõkõ, awedudeewi sohojilemy aõkõ, awo-ribi tyhy Inynyrÿdeewimy

tuu botỹỹnyke. ²³ Aõbo botỹỹnymahãke ibutu Deuxudeewimy botỹỹnyke. Hãbudeewimy aõkõ. ²⁴ Deuxu-ribi aõwydỹỹna kanakre. Kristu-ò dori taaõmysỹdỹỹnymahãte. Adeereny rahetoõ riyrubunymy roimyhỹre. ²⁵ Inyõ tahe aõbina riwinymyhỹkeki, ihewomy aõbinale ritake. Deuxu dori ibutu dee wiwese weselemy idi rotỹỹnymahãre.

4

¹ Wedu mahãdu, kai eòdureny dee òbitimy idi ahãbenyke. Kai tahe tule awedu dire biu-ki. Kia nohõti losaõmy.

² Bexitòenyhyymahãbenyke. Betehehybenyke. Bealàhyymahãbenyke. ³ Inydeereny kia bedexitòenykre. Deuxu rybe wihikỹ-ò iny dee hãwã wixira-ò kidiraynykre, Kristu inatyhynamy arelyyrenykre. Iòraru-ki womati reroti nihikỹ-di watxiwãhãre. ⁴ Kia ritynynykre idi watxiwãhãre. Waaõmysỹdỹỹna kiemy dori ihỹre. ⁵ Biu ludu bedeerydỹỹna-di boibeke ityhydỹỹdukõdu mahãduy-ki. Aõwihikỹrybe hexitỹnynykeki, turybelemy idi beake. ⁶ Arybe aõwi weselemy biyrubunyke, iwese rỹsỹna juwyrana wana raurinymyhỹrewi wesemy. Tai arawyòna ijòdikre tỹỹraxina-ò.

⁷ Txitxiò ibutumy waaõmydỹỹnana adeereny relyykre. Tii waityhydỹỹdu seriòre waluumy rare. Tii rybedu òbiti iny-wana ratxireri. ⁸ Adeereny reteònyreri waaõmydỹỹnanareny erydỹỹnamy awo deysadỹỹmy. ⁹ Onesimo heka tii-wana ariteònykre. Tii tule òbiti ityhydỹỹdu seriòre ratxireri. Ahãwãreny yluduõ rare. Tiiboho kedelyydenykre ibutumy timybo wãhãremy.

¹⁰ Aristarku wawana ròtenawo-ki wãhãre. Tarybe adeereny diwahinyde. Marku adeereny tarybe tule diwahinyde. Tii Banabe exi rare. Markumy, warybe teeryte, adeereny rybe rewahinyre wahe. Tii adeereny kedehemynykeki, bidiwìhenanyke. ¹¹ Josue-Justu ibutumy eryna rare. Jesu-isi inityhy rare. Kaiboho sohojile tahe judeu mahãdu-ribi iny-wana raaõmysỹdỹỹreri Deuxu òlòna òraru-ki. Tiiboho riwawiòhenanyhyymyhỹreny. ¹² Epafa tule aeryrenyõ rare tarybe adeereny diòde. Tii adeereny rexitòenytyhyymyhỹre kaiboho Deuxudeewimy boibehyykemy. ¹³ Jiarỹ reeryre tii adeereny tòemy ratximyhỹre, tule Laodisia mahãdu dee tule Ieryopoli mahãdu dee. ¹⁴ Luka, tarybe diwahinyde. Tii ityhydỹỹ òhotibedu rare. Dema tule tarybe diòde. ¹⁵ Warybe wehityhyna biòke Laodisia ityhydỹỹdu seriòre. Ninfa-ò tule wehityhyna biwahinyke dohodỹỹna mahãdu taheto-ki rỹireriwana. ¹⁶ Watyyriti-di dohodỹỹnaheto-ki rariakreu, idi tule Laodisia mahãdu-ò biòkre tako-ò rariakemy. Tule watyyriti kowa-ò rewahinyre, wimyeke amahãduko-ò rariarenykre.

¹⁷ Arikipu-ò warybemy marybeke. Tii aõmysyðdỹnaõ ritare Deuxu-ribi. Kia-di tii ratxihyykemyidi watxireri.

¹⁸ Kia tyyriti wadebò ritidỹna tyhy rare. Womati reroti-di rataataamy nadoimyhỹderibi õhõtireny lusarenyõmy. Deuxu wohyna adee kanakemy idi watxiwãhãre. Paulo.

1 Tesalonia Mahãdu-ò Juhuu Tyyriti Tesalonia Dohodỹna Mahãdu-ò

¹ Jiarỹboho, Paulo, Sila, Tximòtxi-wana heka Tesalonia hãwã ityhydỹdu mahãdu-ò tyyriti ariwinyreny Deuxu ijoimy kaiboho toiteki. Deuxu wohyna, Deuxu ruxetòena heka Waha-ribi, Jesuisi Kristu Iòlò-ribi akirenykemy he wadee awire.

² Aõu aõu Deuxu dealànamy adeereny rexitòenymahãre. ³ Atyhyna tiu inynohõti-ribi rosaõtyhy. Aluunareki dori Deuxu dee taaõmysỹdỹmahãte, Jesuisi Kristu iny Iòlò dehemynyna teraòteri. ⁴ Kaiboho, Deuxu luuna mahãdu, Deuxu iyreny ariajere. ⁵ Rybewihikỹ adee retỹnynymahãre. Kia heka rybe sohojile aõkõ rare. Tii ruruna rare Deuxu Tyytybytyhymy. Erynatyhy teeryte. Iwese iny ako-txi ratỹnyreny wese, kaiboho teerytenyta. Aluureki dori kawesemy ratỹnyreny. Tai tahe iwese inyboho ratỹnyre wese tule kaiboho tatỹnytenyte. Tule Inynyrỹ-wesemy tatỹnytenyte. ⁶ Aõhõkỹmydỹnana hãrele heka kaiboho rybe-ò taholatenyte. Tii aradeysarenyre, aõhõkỹmy dỹnana-ki hãrele. Eysanareny dori Deuxu Tyytybytyhyribile namyhỹde. ⁷ Kaiboho tahe ityhydỹdu mahãdu wihikỹ toite. Ibutumy ityhydỹdu mahãdu heka awesereny roirekemy ratxirenyrerì Macedonia bedeki, Akaia hãwãdỹna-ki tule. ⁸ Aeryna ibutumy hãwã hãwã rieryra Deuxu tetyhynyteki, Macedonia bedeki tahe tule Grecia bedeki. Tahe kia-ò ixyby boholabenykekõ dori rare. ⁹ Iny arora-ribi dehemynydeu inyko relymyhỹre. Kaiboho asuritxoo deuxu-di tehutenyte tahe inatyhy Deuxu tetyhynytenyte, Deuxu iru wahe. ¹⁰ Iriòre biu-ribi kanakremy teraõmahãtenyte. Kia heka Deuxu rubu-ribi riixixanyré rare. Jesuisi sohojile heka Deuxu debure-ribi riwatarenykre. Deuxu dori òraruna òraru-ki sõwemy rakyaranynihikỹmyhỹre. Tule kia umy inydee relymyhỹrenyre.

2

¹ Kaiboho teerytenyte arora-ò roirenyreu, jiarỹboho Deuxu aõmysỹdỹna sõwemy rewinyrenyre. ² Jiarỹboho aõhõkỹmy ratỹnyrenyre Filiposi hãwã-ki. Tai tahe adee rehemyrenyre Tesalonia hãwã-ò wahe. Deuxu taruru diwahinyde. Tai heka jiarỹboho adeereny roirenyreu Deuxu ijyywihikỹmy arelyreny kemy. Sõwemy inydeereny òbinadu rỹire. ³ Iny rybe-di tỹnydỹnareny inatyhymy rare. Inyboho òbitimy

rõhõtinyrenyrene. Jiarÿboho anaitxenanyrenyõtÿhy. ⁴ Iwese Deuxu inydeereny riwateònyre wese kialemy heka rarybeke. Aõbo inysõwehekÿ deewimy aõkõ raryberenyre, tahe Deuxudeewimy. Tiile rieryre aõbo inywo-ki ratximyhÿ. ⁵⁻⁶ Tii rieryre iwese inyboho adeereny rarybemahãrenyrene wese. Nieru tarasakemy aõkõ inyboho watxirenyre rui-di raryberenyremy rybewihikÿ adee rewahinyõhyymy. Awowydyna, arybe wiwihikÿ heka inydee aõkõhyymy idi watxirenyre. Ijõ iny-ribi tule aõkõ kia rybe idi watxirenyre. ⁷ Jiarÿ tiu ararybeõmahãrenyrene idi anierureny aritakemy. Kia ariwinyrenykeki tahe, tule awire. Inyboho dori Jesuisi Kristu deòdÿÿna inyboho ratxirenyreri. Tahe iu jiarÿ ayreny-ki raremahãu, aluurennyre. Iwese hãwyyõ tariòre riyrubunyyre wese adireny watximahãre. ⁸ Deuxu Rybewihikÿ sohojile aõkõ adeereny ariwahinykemy aõkõ, tule wabededÿÿnana tule adeereny ariwahinykemy watxireri, aruruke adeereny, jiarÿboho sõwetyhymy aluurennyreki wahe. ⁹ Sõwetyhymy jiarÿboho raaõmysÿdÿÿnymahãre ayreny-ki raremahãu, tai tahe õwyõ aõkõ teòwynymahãtenyete. Rummy raaõmysÿdÿÿmahãrenyrene, txummy tule. Tai ixiaõmysÿdÿÿnadile inyboho rÿimahãrenyrene. ¹⁰ Jiarÿboho ayreny-ki òbitimy roiremahã. Aõhe inatyhy, waityhydÿÿdu seriòreboho. Kia teerytenyete. Deuxu tule riwaeryre. ¹¹ Iwese tybyõ tariòre riywinyre wese, jiarÿ araywinyra, wariòre wesemy. ¹² Arãwiòhenanykemy adi watxireri arateysadÿÿkemy. Warybe dohodÿÿna-ò boholabenyke. Tai tahe kaibohe Deuxudeewina-ki atxibenyke. Tule tii-wana masÿnybenyke taòlòna-ki, toosòna-ki.

¹³ Tai tahe àlàna sõwemy Deuxu-ò rewahinyrenyrene. Ayreny-ki raremahãu, Deuxu rybe tÿnydÿÿmy, kaibohe tetyhnytyhymahãtenyete. Deuxurybele taholatenyete. Tii heka inatyhy kia rare, Deuxu ijyÿtyhy wahe. Waityhydÿÿdu seriòre, Deuxu ayreny-ki ratximyhÿre. ¹⁴ Waseriòreboho, iwese Judeia ityhydÿÿdu mahãdu heka aõhõkÿmy rotÿÿnyrene wese, kaibohe iwesele aõhõkÿmy tatÿÿnytenyete. Kaibohe aõwitxira witxira aõbina bina teòludunymahãte aõhõkÿmy dÿÿnana-ki. Abede ludu mahãdu tuu riwinyre. Iwese Judeia mahãdu heka judeu mahãdu debò-ki aõhõkÿmy rotÿÿnyrene wese, kaibohe tule aõhõkÿmy tatÿÿnytenyete. ¹⁵ Judeu mahãdu heka juhUU Deuxu rybedu mahãdu rirubunyyrenyrene. Jesuisi tule rirubunyyre. Inyboho tule ribinadÿÿnykemy ratxireri. Deuxummy dòdu tiibohe roire. Ibutummy inyummy òludu ratxireri. ¹⁶ Tiibohe iny ribinadÿÿnykemy ratximyhÿre, iny dori rybe tÿnydÿÿdumy inyboho ratxireri judeukòdu mahãdu-ò. Kia-di heka ijõ òraruna tiibohe ributunyyre. Deuxu tahe wiji tiibohe

ribinadỹnykre. Ityrereny-ò Deuxu kyarana bededỹnana kedesekre.

¹⁷⁻¹⁸ Waityhydỹdu seriòre, aribi irehemy watzireriu, awehityhyna sòwemy wadi ratxireri. Sòwemy adi aretehekemy watzireri ixityrele. Tiubo aroramy arake, Satanasi riwabinadỹnyra. Tahe aòkòre. Araòke. ¹⁹⁻²⁰ Kaiboho dori iny raròsonatyhy, inydeysana, iny biu-ò hena Inynyrỹ Jesuisi òraru-ki atxitenyte. Tii dori kanake. Kaiboho ixityhydỹnaò heka toimahâte.

3

¹ Ikonanau tahe reòludunyrenyòtyhy. Tai tahe ixisohojile Atena hãwã-ki rỹikremy watzireri. ² Tai Tximòtxi adee reteònyre, inyseriòre wahe. Tii heka wawanareny Deuxu aòmỹsỹdỹna-ki riwiòhenanyre Kristu Rybewihikỹ tỹnydỹmy. Adeeremy dori reteònyre aityhydỹna wiòhedỹmy. ³ Tai tahe bede jei jei òraru-ki, kaiboho ahewo-ò booseòtyhy. Kia ibutumy Deuxudeewina inydeeremy rare. ⁴ Iu ayreny-ki rarewãhãu, kiamy rarybewãhãre aòma adeeremy aòhòkỹmy dỹnana kanake. Kiale tahe inatyhymy nade. ⁵ Tai tahe Tximòtxi reteònyre, omy arierykemy timybo aityhydỹna-ki tatỹnytenyte. Satanasi òsana waaòmỹsỹdỹna ayreny-ki ribinadỹnyre. Aòkòre, tii Deuxu aòmỹdỹnana ribinadỹnyòtyhy. ⁶ Tximòtxi heka Tesalonia hãwã-ribi ròðsera. Ijyy Wiwihikỹ tahe raholara. Aityhydỹna aluuna wana raumynyre. Tule tii relyyre iwese kaiboho awehityhyna dire inlyure wese. Wadeysamy watzireri, waseriòreboho, aòraru-ki. ⁷ Waaòhòkỹmy dỹnana hãrele heka wadeysamy watzireri, aityhydỹna awireki wahe. ⁸ Kaiboho awimy matxibenykeki, awimy jiarỹ watzimahãre, warumy watzimahãre. ⁹ Aòraru-ki tahe Deuxu-ò àlàna rewahinyre. Deuxu-ki tahe wadeysamy watzireri. ¹⁰ Rummy txu-wana adeeremy arexitòenykre arora-ò arake, aityhydỹna wiòhedỹmy wahe.

¹¹ Deuxu Inytyby, Jesuisi Kristu Inynyrỹ-wana riwawiòhenanykemy idi watzireri arora-ò arake. ¹² Wiluummy ibutumy ityhydỹdu mahãdu luummy idi watzireri. Iwese aluure wese wiluuke. ¹³ Tii inydeeremy ruruna riwahinykemy idi watzireri. Òbitimy tahe rakatxirenyke Deuxuko-ò, Inytybyko-ò. Inynyrỹ Jesuisi kedehemynykreu, tamahãdu-wana, tai iny imahãdule rakatxirenykre.

4

¹ Waityhydỹdu seriòre, timybo òbitimy ahãbenykemy rebedeerynyre Deuxudeewina wahe. Iratyre tahe arexitòenykre Inynyrỹ Jesuisi òraru-ki, òbitityhymy boibenybekemy. Kia tahe teerytenyte. ² Jesuisi bede

kia rare. ⁴ Kaiboho, waseriòreboho, tetyhynytenyte tai ki-atxu adeeremy bede òtiidỹỹ aõkõ rarekre. Kaiboho dori kia teerytenyte, wasidu wesemy kanakemy wahe. ⁵ Inyboho ibutumy txuu mahãdu atxitenyte, loosõna mahãdu wahe. Bedeluruhukỹ mahãdu aõkõ inyboho ratxireri. ⁶ Tai tahe rõkõrõnyõtyhy. Bexixabenyke. Ijõ iny wese aõkõ atxibenyke. Betehebennyke. ⁷ Rummy ibutumy iny rõrõmyhỹre. Tule kiau ibutumy riõmyhỹre, axaxaluudu mahãdu wahe. ⁸ Inyboho tahe iximy rekexiòbitidỹỹnyke ywina-di. Ityhyna, luuna-wana heka iny òrarunareny itxena wesenamy rikitidikre. Tarasana tahe inyratiywina wesena rare, tarasana rarõsõna wahe. ⁹ Debure bededỹỹnana-ò aõkõ inyboho ralòõtyhy. Deuxu aõhõkỹmy dỹỹnana kia Deuxudeewina aõkõ rare inydeeremy. Biu-ò hena-ò tahe inyboho ralòrenykre Jesuisi Kristu Inynyrỹ òraru-ki. ¹⁰ Tii dori inydeeremy rurure. Tai tahe tii-wana rarehyummy rỹikre irummy ada rubummy iny ratxirehãre.

¹¹⁻¹³ Kiarybe-di widee beysadỹỹnymahãbenyke. Deuxu rybe tỹnydỹỹdu mahãdu biwiòhenanybenyke, bityhynybenyke. Kia tahe wadee awire. Tii dori awiòhedỹỹdu ratxireri Inynyrỹ òraru-ki. Ibutumy widee òbitimy atxibenyke, tii Deuxu deòdu rareki. ¹⁴ Tule adeeremy ijõ dohodỹỹnaõ aratohodỹỹnykre. Iehehe mahãdu biòbitinybenyke. Ityhyna kyhynakõ mahãdu bikyhynanybenyke. Ibutumy widi atximyhỹbenyke. ¹⁵ Inyõ aõbinamy adee rakeki, ixìòwydỹỹõmy. Ywina-di tamy bisỹnyke. ¹⁶ Beysahyybenyke. ¹⁷ Ixitòedỹỹhyummy boibehyybenyke. ¹⁸ Ibutumy bealãmahãbenyke. Kaiboho dori Kristu ijoi atxitenyte. Kia adeeremy Deuxudeewinare. ¹⁹ Deuxu Tyytybytyhy-ò boholake, awo-ki arayky-ki tii ratxire. ²⁰ Deuxu dee rybedu mahãdu awire irybe awire. Ibinamy aõkõ tai marybebenyõtyhy. ²¹ Ibutumy biurihibenyke. Aõbo awirele tahe idi bimyyke. ²² Ibutumy òraruna-ribi irehemy atximahãbenyke.

²³ Deuxu heka ywina rare. Tii araòbitidỹỹnytyhyke. Adeeremy rexitòenyre. Araykywydyna, õhõtiwydyna, aummy-wana ibutumy raywidỹỹmy ratxike idi watxireri. Jesuisi dori eleelemy kodobehekre. ²⁴ Tii kia ibutumy juhuru rarybere wese, tii adeeremy riwinyhyykre.

²⁵ Waityhydỹỹdu seriòre, inydeeremy bexitòenybenyke.

²⁶ Deuxu deysana òlusò-di wii birybebenyke. ²⁷ Wadee boholake Inynyrỹ òraru-ki. Kia watyryiti heka ibutumy ityhydỹỹdu seriòre roholakemy watxireri. Idi mariake.

²⁸ Jesuisi Kristu Inynyrỹ ruxetòena heka adeeremy ratximyhỹkemy idi watxireri. Kie.

2 Tesalonia Mahãdu-ò 2 Paulo Ryberiti Tesalonia Hãwã-ò

¹ Paulo, Sila, Tximòtxiboho-wana tyyriti rewahinyrenyire Tesalonia dohodỹỹna mahãdu-ò. Deuxu Inytyby, Jesu-isi Kristu Inynyrỹ ijoi toiteò. ² Wiòhedỹỹna, ywina-wana adeeremy kanakemy watxireri Deuxu Inytybyreny-ribi, Jesu-isi Kristu Inynyrỹreny-ribi.

³ Inyseriòrereny, Deuxu-ò adee reàlamahãrenyire. Kia tahe awi rare. Kaiboho aõu aõu texityhydỹỹnytyhymy atximahãtenyteki, ityhydỹỹdu seriòre wiluuna-di iluutyhymy teletenyteri. ⁴ Tai heka ijõ Deuxu dohodỹỹna heto-ki aõwiwihikỹmy umy rarybemahãre. Kaiboho dori aõwitxira witxira aõbina bina teòludunymyhỹtenyite, aõhòkỹmy dỹỹnana-ki ixiwesehyymy toitemahã ire tetyhynytyhymahãtenyite. ⁵ Kiawesele Deuxu aõna aõna òbitimy riwinyomyhỹre. Kaiboho Deuxu teywinytenyteri Iòlòna-ò malòbenykremy, aõhòkỹmy tatỹỹnytenyteriki wahe. ⁶ Deuxu, tiiboho aõbina bina-di riòwinyrenykre, aõhòkỹmy dỹỹnana dori adeeremy riwahinyreki. Kia tii òbitimy ròhòtinyre. ⁷ Biu-ribi Inynyrỹ Jesuisi tarurunareny ýju-di kodobehekrey, aõhòkỹmy dỹỹnana-ribi elehyna adeeremy, tule inydeeremy Deuxu kidiwahinykre. ⁸ Heòtyloona-di tii kanakre riòwinykremy Deuxu rieryõmy rỹira mahãdu dee, tule Inynyrỹ Jesuisi Rybewihikỹ riwinyõmy rỹira mahãdu dee. ⁹ Kia mahãdu aõu aõu aõhòkỹmy rotỹỹnykre Inynyrỹ òsỹnỹ-ribi iteòdỹỹna-ki taruruloosòna-ribi. ¹⁰ Tii kanakre tahe ibutumy ijoi mahãdu tamy làhàna riwahinykremy. Ribedeòtiidỹỹnyrenykre ibutumy taijoi dee aõmydỹỹnana riwinyreki. Tetyhynymahãtenyite, Deuxu rybe dori jiarỹboho adeeremy rewahinymahãreki. ¹¹ Kaiboho iwese Deuxudeewimy rarekemy boibeke. Tai tahe adeeremy rexitòehyymahãrenyire. Deuxu ruruna-di atyhydỹỹna-di sòwemy aõwiwihikỹ riwinykemy idi watximahãre. ¹² Tai tahe ibutumy Inynyrỹ Jesuisi Kristu nimy sòwemy beàlàmyhỹkemy. Tii loosòna adeeremy riwahinykemy watxireri. Kia Deuxu dee, Inynyrỹ Jesuisi dee awi rare. Wiòhedỹỹna iribi bitabenyke.

2

¹ Waseriòreboho, Inynyrỹ Kristu òkesenamy iximy iny ritakemy adeeremy warybe ariwahinykre. Inyõ rarybekeki Inynyrỹ òkesena txumy rehemynomy rỹire, kia rybe-di

iòtiidỹỹõmy. ² Inyõ rarasinykeki, Deuxu-ribi ijyy ritakeki, urile ityhydỹỹrenyõmy. Inyõ waribi tyyriti itarasamy rarybekeki, ityhydỹỹrenyõmy. ³ Inyõ aitxenadỹỹõmy boibeke. Ityhydỹỹdu atysyna nihikỹ juhuu kanakre, idi tahe kia txu kanakre. Juhuu hãbu ibinatyhy kedexideòsinykre. Heòtybedeluduõ tii rare. ⁴ Tii ibutu Deuxumy òludunadu rarekre Deuxumy iny rininire mahãdu wahe. Ibutumy àlàna aõmydỹỹnana riatykre. Deuxu dohodỹỹna hetowo-ò ralore tahe Deuxu weselemy ronykre. Iximy rarybekre tii Deuxu raremy. ⁵ Tuu heka adeereny rarybere, akireny raremahãu, õhõtireny aõbo itxi rearenyõra? ⁶ Ibededỹỹnana raòbitikre xiery, kanakre. Deuxu ruru dori rimymyhỹre. Kia tule teerytenyte. ⁷ Iaõbinahakỹ aõmydỹỹnana inyy-ki ratxireri. Tii tyhy wiji kanaõkre. Imynydu iribi rexitare xiery, tahe tii kanakre. ⁸ Taile tahe hãbu ibinatyhy kedexideòsinykre. Inynyrỹ Jesuisi kanakreu, tii tuu kidirubunykre taryeledile. ⁹ Juhuu tahe kia hãbu Satanasi deòdu tahe iruru-di kedehemynykre. Aõna aõna wiwihikỹ widỹỹmy ròitxenadỹỹreri. ¹⁰ Inyõ sõwemy riitxenanykremy bedeòbydỹỹ wesemy. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu tii riitxenanytyhykre. Tiiboho dori inatyhyna rybe rityhynyõmyhỹre, tuuõmyhỹre, tai rexirutaõrenyre. ¹¹⁻¹² Deuxu dori rilawere tuu rityhynyrenykremy ibinare hãrele. Kia ruina rityhynyrenykre, tai Deuxu rihitxidỹỹnykre inatyhyna rityhynyõreki, taòrarudỹỹna luureki.

¹³ Deuxu tahe juhuutyhylemy aratarenyre, waseriòreboho. Biu-ò hena adeereny riwahinyremy inatyhyna tetyhynytenyteki. Deuxu Tyytybytyhy aralyradỹỹnyrenyre. Tai, Inynyrỹ luuna mahãdu, Deuxu mahãdurenymy belebenykemy atximahãtenyte. ¹⁴ Deuxu adeereny Rybewihikỹ diteònyde. Inyboho tahe ijyydumy roire. Iny òraruren-ki tahe Inynyrỹ Jesuisi Kristu loosõna bitabenykremy idi toite. ¹⁵ Kia ibutumy, waseriòreboho, itxi õhõtireny reake. Aõmybo araerynanymahãre kowa-ki raremahãu, tule watyyriti-di rebedeerydỹỹnymahãrenyre, idi mohõtinytyhybenyke, òbitimy idi boibeke.

¹⁶⁻¹⁷ Inynyrỹ Jesuisi Kristu Deuxu Inytyby, luuna luuna, wiòhedỹỹna, raròsõna sõwemy inydeereny diwahinyde. Inyboho aõhyymy aõkõ roire. Iribireny raybidina adeereny kanakemy watzireri. Tule umy kanawiòhenanykemy watzireri ibutumy aõhe botynyke, marybemahãbenyke.

3

¹ Watyyriti-di konanamy tahe adeereny ararybekre. Waseriòreboho, inydeereny bexitòenyke. Inynyrỹ rybemy

araryberenykemy, inywitzira-ko arelyyrenykemy, tule Inynyrỹ rybe-di iwese rybe ayreny-ki aõwiihikỹmy raremyhỹ wese. ²Tule bexitòenyke kia iny iehehe-ribi arexitarenykemy. Ibutu iny dori inatyhyna rityhynyõreri. ³⁻⁴ Tahe Inynyrỹ òbiti rare tii arawiòhenanykre. Tii ararurudỹnykre kia reeryre. Satanasi-ribi arayrubunyrenykre. Tahe, aõmybo reerynadỹnyre wese kaiboho aõhebo tatỹnytenyterimy heka adireny watximahãre tule kia wesehyyle rakatxirenyke. ⁵ Inynyrỹ-ribi Deuxu luuna, Kristu itxõmotxina bederynahakỹ adeeremy kanakemy watximahãre.

⁶ Kia Jesuisi Kristu Inynyrỹ bederywina wese rare adeeremy ararybekremy. Waseriòreboho bexiweresykye iny deoruxere-ribi, ibutumy iny waerysydỹna roholaõre mahãdu-ribi, tii ityhydỹdu mahãdu hãrele. ⁷ Ayreny-ki roiremahaũ, raaõmysỹdỹhyemy roiremyhỹ. Tai kaiboho teerytenyete iwese mabekemy. ⁸ Tiu iny witzira rỹsỹna rerỹsỹrenyõhyre, iõwyõmy. Txuu ruwana raaõmysỹdỹre waaõna aõna òwydỹmy. Tai tahe adeeremy isiramy aõkõ ayreny-ki jiarỹ raremyhỹ. ⁹ Inyõ-ribi rỹsỹnaõ arirỹsỹmahãkeki, kia tahe ibinamy aõkõ rare, jiarỹ Deuxu rybemy rybedu-ki wahe. Tahe aõkõre urile rexideòsinykemy rerỹsỹõmahãrenyre. Iwese aõmysỹdỹna awirewesele umy reerynanyrenyre. ¹⁰ Tai rarewãhãũ kia bederywina rewahinyre: —Iny raaõmysỹdỹõmyhỹre riroxiõtyhy. ¹¹ Jiarỹ raholawãhãre iny deoruxeretyhy-ò ayreny-ki ratximyhỹrenyre, tiiboho aõmysỹdỹ derarenyre, urile raujõmomyhỹrenyre. ¹² Jesuisi Kristu Inynyrỹni-di tamyreny ararybekre rayruburenykemy, raaõmysỹdỹrenykemy ixideeremy. ¹³ Tahe adeeremy, waseriòreboho, ararybekre. Aõwiihikỹ widỹ-ò ixirarenyõmy. ¹⁴ Inyõ ka waryberiti riywinyõkeki, mobo tii rare bierybenyke tahe kie-ribi irehemy biijeke, tai tii raixỹrukemy. ¹⁵ Urile tii aõludumy aõkõ ratxireri. Aseriòre wesemy tamy marybeke. Biijemy idi ahãke.

¹⁶ Inynyrỹ ywina wedu rare. Tii adeeremy ywina ibutumy aõmydỹnana-ki kidiwahinykemy idi watxireri. Inynyrỹ awanareny ratxikemy idi watxireri.

¹⁷ Kia konana warybewehityyna jiarỹle ariritinykre wadebò-di. Ibutumy waryberiti-ki rỹire wese kawesele wani retidire. Paulo. ¹⁸ Jesuisi Kristu Inynyrỹ wiòhena ibutumy adeeremy ratximyhỹkemy idi watxireri.

1 Tximòtxi-ò Paulo Juhuu Tyyriti Tximòtxi-ò

¹ Jiarỹ Paulo watxiwãhãre. Jesuisi Kristu deòdỹỹna watxiwãhãre. Deuxu iny tarasadumy riwateònyre, tule Jesuisi Kristu Inynyrỹ riwateònyre. Tii tahe inyararòsònareny rare. ² Katyyriti adee rewahinyreri Tximòtxi. Kai inatyhymy wariòre wesemy atximyhỹte ityhydỹỹdu mahãduy-ki. Tahe Deuxu-ribi Jesuisi Kristu-ribi luuna, ywina, ruxetòena, adee kanakemy watzireri.

³ Jiarỹ Macedonia-ribi rareu, adee warybe rewahinyre kai Efesu hãwã-ki mabekemy. Kia adiwahinyde warybe tamy kia beòbykemy; kowa dori inyõ Bede ywina tyyriti witziramy ròerydỹỹnanyre riki. ⁴ Ihetxiu ijyymy heka rusake kiawesemy heka kai tamyreny marybekre. Talahi talabie òraruòraru-di he ròhòtinyòhyymyhỹkre. Kia aõna aõna tahe rybenatyhytyhyre. Kia aõna aõna iny lahi òraru rybena-di ixinohòtidỹỹòmy. Kia ityhydỹỹnadile kanakre. ⁵ Kia wiluuna tahe inywolyrahakỹwo-ribi ròhònymyhỹre, iny raykylyrahakỹ wo-ribi, iny ityhydỹỹnatyhy-ribi. ⁶ Kia aõna aõna wihikỹ-ribi iny rexixãwididỹỹnyre. Tai tahe aõmybo rarybemyhỹre heka rieryòhyymyhỹre. Aõtyhymy aõkõ widee rarybemyhỹreny. ⁷ Bede ywina tyyriti erysydỹỹdu wesekey rexinohòtinymyhỹre, tahe rieryòhyymyhỹre aõmybo raremy. Aõmy rierynanymyhỹreny tahe timybo ihỹremy rieryòlemyhỹreny. ⁸ Katahe inyboho rieryreny. Inyõ bede ywina tyyriti òbitimy rityhynykeki, Bede ywina tyyriti heka awi rare. ⁹ Inywihikỹ-ò heka tiu bede ywina tyyriti riwahinyòhyymyhỹre. Inybina binaòle iwahidỹỹna rare, iny òrarudu-ò, iny ityhydỹỹdukõdu mahãdu-ò, iny aleerydu-ò, iny tadi tyby-wana rirubunymyhỹre mahãdu-ò. ¹⁰⁻¹¹ Kia iny-ò bede ywina tyyriti rỹimyhỹre. Ibutumy bina bina widỹỹdu-ò. Bede ywina tyyriti rỹimyhỹre ka mahãdu-ò: inydỹỹwe mahãdu dee, taòtaòta witziramy òtadu mahãdu-ò, inywasidỹỹdu-ò, ruidu mahãdu-ò. Deuxu ijyy tỹmyra wihikỹ dee wiòkeki, tii aõna aõna riwinykeki, tamy. Deuxu bede ywina tyyriti roimyhỹre. Deuxu bedeerydỹỹna òbiti aõkòreki, Deuxu wiwihikỹ loosònadewimy aõkòreki kia erysydỹỹnadu jiarỹ rare.

¹² Jesuisi Kristu, iny wedu waruruixiòlòdỹỹdu rare. Jiarỹ tamy wawimy raremyhỹ. Tai tarybe-di wiòhedỹỹdumy riwatare. Kia-ò Jesuisi Kristu heka jiarỹ rewowydyny. ¹³ Juhuu jiarỹ tuu rarybere. Ityhydỹỹdu mahãdu-ò wadeburemy rarewỹhỹ. Tule Jesuisi-ò wedeburemy

rarewỹhỹ. Tahe wadee raruxetòenyrenyrene. Tahe ibutумы kia reerykõlemy rewinymy raremyhỹ, retyhynyõlemy rewinymy raremyhỹki. ¹⁴ Inywedu sõwemy wadee raruxetòere. Tii riwasỹny ixiluuwehikỹkemy, rikityhynymyhỹrenykemy. ¹⁵ Jesuisi Kristu kabede-ò dobehede òrarudu ritakemy. Ka rybe heka inatyhy rybe heka rare. Jiarỹ heka òrarudutyhy nihikỹ rare. ¹⁶ Iurenanamy tahe tii riwaruxetòenyre. Tiu heka waki rexiraõre. Tii riwateòsinyre juhUU ityhydỹỹdu wesemy. Ityhydỹỹdu mahãduõ-ò itxerenamy, iwese tii mahãdu kidityhynykemy. Tai umy tuedekõdu mahãdu-ò ralòkemy. ¹⁷ Beàlamahãbenyke Deuxu-ò. Tii heka bededỹỹnana tuedeõdu hukỹ Iòlò rare. Tii lobixina aõkõ rare. Tii sohojile rare. Beàlamahãbenyke aõu aõu, wowydyna tamy biwahinyke. Kie.

¹⁸ Ka inatyhymy rybemy adee ararybekre Tximòtxi —kai dori wariõre wesemy tate. Kia rybe heka ihetxinarybe wesele rare. Deuxu aratareu, kia biyrubunywihikỹke. Besuke arurutyhymy aõbo òbitimy ratximyhỹre wihikỹ-ò. ¹⁹ Aõhewe õhõtitydynawimy mabekre. Bityhynymy mabekre. Inyõ heka idi rõhõtinyrenyõra, tai reserenyra ityhydỹỹ-ribi. ²⁰ Ijõ Imineu inire, Alexỹdre ijõre. Jiarỹ rewahinyre Satanasi-ò, Satanasi bedeburana tamyreny riwahinykre. Tiiboho rybebinamy tii Deuxu-ò rarybeõtyhy.

2

¹ Delemy kamy ararybeke: Àlàna sõwemy idi rawahinyke, ibutумы iny-ki bexitòtenykre. ² Iòlò dee, ibutумы dinodu dee tule bexitòenykre. Tamyreny biixitòedỹỹnanymy Deuxu-ò, tule Deuxummy beòbykemy, tai ibutумы iny iworana bedehesimy rỹikre. Deuxummy iny rõkõhõtinyrenykemy idi òbitimy tamy rokoirekemy. ³ Kia wese awire Deuxu dee. ⁴ Deuxudeewimy ibutумы iny ritakemy raerykemy tibo inatyhy raremy. ⁵ Deuxu sohojile rare iny-ki rybedu tule sohojile rare, Deuxu-ò iny mahãdu tii sohojile kia riwinyre. Tii hãbutyhyhykỹ rare. Tai tahe tii tiò tiò rare, Deuxu, iny mahãdu-wana widee ributunykemy, Jesuisi Kristu wahe. ⁶ Jesuisi rexiwahinyre ibutумы iny òraruna òwydỹỹmy. Tii heka riòwinyre sohojihyylemy. Kia heka tiiehyymy deòsidỹỹmy rarekemy. Tiu iny mahãdu rahenykemy Deuxu rexinohõtinyre. ⁷ Jiarỹ heka imynynamy riwamyre kia rybe-di arelyykemy. Tule jiarỹ rybe-di dohodỹỹdukemy riwamyre iny witxira bedeerydỹỹmy judeukõdu mahãdu wahe. Kia raerykemy tibo inatyhy raremy. Kia dori inatyhy rare.

⁸ Ibutумы dohodỹỹna hetowo-ki ibutумы rexitòenyre rexythynymy. Ujõmomomy rõhõtynymy aõkõ. ⁹ Hãwyy uritere

ixidi nohõtityhyõmy ixiaõmydÿÿnadÿÿmy urile ywilemy ixidi rõhõtinkyemy. Hãwyy ityhydÿÿdu ixiywidÿÿna tahe tyywihikÿ aõkõ, iradesihodÿÿtyhy aõkõ, deorutylududike aõkõ. ¹⁰ Urile tahe iyrubukemy Deuxu-di rõhõtinyke tamy aõwiwihikÿ riwinykre. ¹¹ Hãwyy ityhydÿÿdu mahãdu rðeryrenykre yrubu-ki. ¹² Jiarÿle heka hãwyy ariwahinyõtyhy hãbumy hÿÿnakemy, hãbu erydÿÿdukemy tule tuu areõnyke aõkõre, hãwyy heka urile iyrubumy rÿike. ¹³ Adaõ heka Deuxu juhule riwinyre idi Eva riwinyre. ¹⁴ Tule tahe Satanasi Eva juhuu riitxenanyre, Adaõ aõkõ tai raòrarunyre. ¹⁵ Hãwyy uladu reakeule rexitake. Idi ròtyhydÿÿmy. Inyluumy idi rexityhynykreki.

3

¹ Kia rybe inatyhy rybe rare: —Inyõ dohodÿÿdu dinodumy rarekeki. Kia heka rexiburemyhÿre aõwihikÿmy ratximyhÿre. ² Tahe rybe-di dohodÿÿ aõmysÿdÿÿdumy ralòkeki, tii heka òbitimy rareke, tahãwyy sohojidile, rexityhynymy rarekemy, iny inatyhy, iny aòraru rarekemy, eryladyÿÿdutyhymy rarekemy. ³ Tii heka iaxaxa luuõre aõbina luumy aõkõ rare tule iyrubure. Tahe tule iaõmy nohõtidu aõkõre. ⁴ Tii heka taijoimy reõnymyhÿre, tariõre rierynanywihikÿmyhÿre ixirybe rityhynykemy. ⁵ Inyõ tahe taijoi reõnyõkeki, Deuxu aõmydÿÿna-di òbitimy raaõmysÿdÿÿõtyhy. ⁶ Tii ityhydÿÿdu tÿmyra aõkõmy rarekemy. Raxiwedenymy rarekeki tahe urile Satanasi alòsena-txi tii reseke. ⁷ Ihãrele tahe ityhydÿÿdu mahãdu aõkõ rare ihÿre, awimy tuu rarybemyhÿre. Tuu heka raujõmorenyõtyhy tule tii Satanasi ireitidisi-txi reseõtyhy. ⁸ Tule dohodÿÿdu wiõhedÿÿdu mahãdu, kiawesele rarekemy. Tii tule òbitimy rarekemy irybe òkese òkese aõkõ, iaxaxaluu aõkõ rare, tule aõna aõna sõwemy nohõtidu aõkõ rare. ⁹ Iny inatyhydÿÿnareny òbitimy tuu rotohodÿÿnanymyhÿrenyke, tarayky òbiti-di. ¹⁰ Tule kia wesele raurihikre. Iribi òbitimy ròhõnykeki, tai dohodÿÿdu wiõhedÿÿdu mahãdu-ò ralokre. ¹¹ Ihãwyy tule òbitimy rarekre. Ujõmodumy aõkõ rarekre, iyrubukemy, urileta rexityhynymy rarekemy. ¹² Tule dohodÿÿdu wiõhedÿÿdu mahãduõ ihãwyy sohojidilemy rarekre. Tariõre, taijoi-wana reõnymyhÿkre. ¹³ Kia mahãduõ Deuxu aõmysÿdÿÿna òbitimy riwinymyhÿreki, inatyhymy tii iny rityhynykre. Tai Deuxu aõmydÿÿna tii riòbitinykre ibutumy inydee.

¹⁴⁻¹⁵ Aroramy jiarÿ wylemy arakemy watzireri. Aõkõkeki urile warybe ritina adee rewahinyreri. Kia warybe-di bierynanybenyke aõhebo ityhydÿÿdu mahãdu warybe-di rotÿÿnykemy. Ityhydÿÿdu mahãdu Deuxu ijoiõ rare. Inatyhy rybe yrubudÿÿdu rare. ¹⁶ Iny tyhydÿÿnareny awi tyhytyhy

rare. Kia wese rare: —Jesuisi heka hãbu wese nade. Tii Deuxu Tytyby-di òbitimy rityhynyreu, ýjurený tuu robirenyre. Taaõmydýñnanarenymy ibutu bede bedemy relyyrenyre. Sõwemy iny rityhynyrenyre. Roosere biu botorahaký-ò.

4

¹ Deuxu Tytyby rarybera: —Ihewoladu bededýñnana txuu hãbu tytybybina rybe-ò roholakre. Tai iny tyhydýñnanareny ririkre. ²⁻³ Tahe ruina rybe rityhynyre, hãbu aõmy nohõti erykõ rybe-ò. Kia heka hãbu raerynadýñmyhýre uritere hãwyymy heriõmykremy, ijõ rýsýna aõtxi irýsýõkremy. Kia rýsýna iny rirýsýke Deuxu riwahynyre. Juhuu àlana Deuxu-ò rawahikre. ⁴ Kia heka ibutumy Deuxu riwinyre awire. Aõ aõkõ heka awiõre. Deuxumy beõbyke, kia tahe ibutumy awike. ⁵ Ixitõedýñna Deuxu rybe kia ibutumy awimy risýnykre.

⁶ Kai heka ityhydýñdu mahãdu bierynanykeki, kai heka Jesuisi Kristu aõmysýdýñdu mahãduwihikýõ tate. Kia inytyhydýñnareny erydumy mabekre. ⁷ Kai ihetxiu nohõtiwidýñna ijyy bityhynyõtyhy. Marurunymy mabeke Deuxu aõmysýdýñnana-ò. ⁸ Aumyruru urihimýõmy idi mohõtinykre, atytybywi-di tahe kia idi sõwemy mohõtinykre kai kabede-ki adeewikre tule tiu bedeki awikre. ⁹ Kia rybe heka òbiti rare. Ibutumy iny rityhynyke. ¹⁰ Inyboho raaõmysýdýñnymyhýre inatyhymy. Deuxu dori iny rityhynyre. Tii ibutumy iny tarasadu ratximyhýre, ityhydýñdule tarasadure. ¹¹ Kia warybemy bierynanybenyke. ¹² Iny aratyhynyõkeki kai matuari aõkõ tateki, tai ityhydýñdu wihiký mabekremy bexityhynyke. Tai tahe arybe-ò aratyhynykre aityhydýñna, aluuna, òbitina òraru-ki wahe. ¹³ Adehemynykre kotyre, Deuxu rybe-di mariakre dohodýñna heto-ki, idi belykemy mabekemy tule bierynanykemy. ¹⁴ Uritere nohõti lusaõmy kai erydýñdu wihiký tatemyhý. Dohodýñna matuari mahãdu debõtidina-di arateõnyrenyreu, wahisidýñna weseõ tetate rybe-di týnydýñna òraru-ki. ¹⁵ Kia aõmydýñnanamy mohõtinywityhymyhý. Ixidile bexiywinytyhymyhýke bede erydýñnana-di tule bexiywinytyhymyhýke. ¹⁶ Tai kai òraru-ribi bexitake tule aijohonana-di òraru-ribi bitakre.

5

¹ Matuari ityhydýñdu mahãdu-ò ywimy aõki tamý marybemyhýke, bowese idi atximahãke Weryrybõ mahãdu, aseriõre wesemy bitohodýñnyke. ² Senadu mahãdu adi wesele bierynanykre. Ijadõma mahãdu aseriõre wesere ibutumy òbitilemy biywinykre. ³ Inatyhytyhy wytese

mahãdu kai bityhynykre iòsÿnÿ biywinykre. ⁴ Iriòredikeki, iriòkòredikeki, juhUU iriòre bierynanyke imahãdule òbitimy biwiòhenanyke idi watzireri. Kia dori Deuxu dee awire. ⁵ Wytese mahãdu ixisohojilemy rasÿnymyhÿre iriòrekòkeki, Deuxu-ribi aõna aõna riraòmyhÿre. Deuxu dee sòwemy rexitòenymyhÿkemy. ⁶ Kia tahe wyteseò òraruna luukeki kia tahe irulemy ratximyhÿre hãre rubu rare. ⁷ Tximòtxi, kia bede ywina tahe rewahinyreri urile wytese mahãdu òwe òweòmykremy bibedeerynanykre. ⁸ Inyò juhUU tasÿreny dee idi aõna aõna taijoi dee kanawyòkeki, tii ityhydÿÿdukòdu mahãdu ratyre rabinare. Tii ityhydÿÿdu mahãdu wese aòkò dotÿÿnymyhÿÿde. ⁹ Wytese tÿmyrani tyyriti-ki iritidÿÿòmykre 60 ibeòraòkeki. Tule tii sohojihyyle roire hãbumy. ¹⁰ Tule tii aõna aõna wihikÿ riwinyemyhÿre, tariòre ritybienyre, taroraludu-ò awimy raremyhÿ, ityhydÿÿdu mahãduwa risuhòmy raremyhÿ, aòhòkÿtyhytyhymy rotÿÿnymy rare mahãdu riwiòhenanymy raremyhÿ. Aõu aõu heka iny witzira riwiòhenanymy raremyhÿ taworana bedehesi-di. ¹¹ Wytese tÿmyrani heka tyyriti-ki iritidÿÿòmykre. Hãbumy herimy ròhòtinymyhÿre wana, tai Kristu-ribi tòhòti rosamyhÿre. ¹² Tarybe ywidÿÿna riywinyòlemyhÿre, tai iurenana tahe tuudÿÿdumy Deuxu-ò ratximyhÿre. ¹³ Hetomy rawerywerynymyhÿre kia urenana urile raujòmomyhÿre aõna aõnalemy. Aò heka riwinyòlemyhÿre. Kia ratyre bina tahe tuu rybenanamy aòkò rybebinamy rarybemyhÿre. ¹⁴ Kia heka wadee awire wytese tÿmyra hãbumy roikre, rariòrerenyemy, tule taheto riywinykemy. Kia wese iòludu inydeereny aõna aõnabinamy rarybeòhÿkÿkre. ¹⁵ Wyteseò dori Satanasi hemy roire. ¹⁶ Wyteseò ityhydÿÿdusÿ-ki rarekeki, tii heka riwiòhenadÿÿ rÿikre. Kiawese dohodÿÿdu mahãdu nieru tamy ritakre. Kia nieru rayrubunykre. Tahe rawahikre ixisohojile ratximyhÿre-ò.

¹⁷ Matuari ityhydÿÿdu mahãdu iny rityhytyhynykre. Dohodÿÿna mahãdu aòmydÿÿnana òbitimy retehemy ratximyhÿkeki, ratyhytyhynykre. Inatyhytyhywityhymy kowa òbitimy relyymyhÿre tule rybe wihikÿ rierynanymahãre kia heka raòwywikre. ¹⁸ Tai tahe raritidÿÿmy roimyhÿre: —Broreni maixòmotyre iwysydÿÿmy rariamyhÿu, iry ratòbònyòtyhy ibyre lau. Tule ròritidÿÿmy roimyhÿre:

—Mobo raaòmysÿdÿÿmyhÿre, tii heka iny riòwynymyhÿre.

¹⁹ Matuari mahãduò iny tuu raujòmokeki, tuu arityhynyòtyhyke. Tuu lobixidu inatxi ada inataòkekile, aratyhydÿÿkre. ²⁰ Tii inatyhymy òraruna-txi resereu, kai tamy marybeke iòrarumy ibutumy inyko-txi. Iurenana tahe ijò iny ruberumy rÿimyhÿkremy. ²¹ Adee ararybekre.

Deuxu, ÿjurený, Jesuisi Kristu-wana ibutumý warybe-ò roholareri. Kai warybe biywinykre. Myheka wiratyre widi rõhõtinyõtyhy. Tiiemy wiwese weselekemy rÿikemy. ²² Uritere rybe-di tÿnydÿÿdu tÿmyra juhu biurihike idi tahe debòtidina-di biteònyke rybe tÿnydÿÿmy. Kawese aõkõkeki heka hãbu òrarunamy tuudÿÿdukremý òsana mabekre. Aõmydÿÿnana tiiemy òbitimý biywinymyhÿ. ²³ Bee sohojilemy aõkõ biõkre urihimýòmy vÿimý biõkre. Kai dori awo ibinareriki tiiemy tuu abinareri. ²⁴ Ijõ òraru aõwesele iny kanatÿnykre, bedeluura aõwesele kòdòhònykre. Ijõ òraru taheka idile kanatÿnykre. ²⁵ Ruxetòenawihikÿ iwesele rare. Ele tii raeryõtyhy idi tahe iny rierymyhÿre.

6

¹ Ibutumý wetxuõ tawedu rityhynykre. Tawedu rityhynyõkeki heka Deuxu nibinarybemy iny rarybekre. Tule ityhydÿÿdu eryna binamy rarybekre. ² Weduõ ityhydÿÿdukeki, kia heka ire ratyhydÿÿmyhÿke tule aõnityhymý tamý aõmysÿdÿÿkre. Tii dori ityhydÿÿdu seriðre wese rare. Kia dori taaõmysÿdÿÿnyteri ityhydÿÿdu widee. Kaiboho ixideerenyle wiluukemy. Kia tule bierydÿÿnykre.

³ Inyõ erydÿÿna witxira ròernanykeki kia òbitimý aõkõ Jesuisi Kristu Rybewihikÿ wese aõkõ ratxikeki, ⁴ kia hãbu ixiwede rare, aõ rieryõlere. Kia hãbu urile dÿÿraxidÿÿ luure. Kia dÿÿraxidÿÿ-ribi ibutumý rybe jei jei rõhònymyhÿre. Iribi tahe tule rexinaanymyhÿre, raujõmomyhÿre, rexiwodohonanymyhÿre. ⁵ Raruimyhÿre. Kia ibutumý rotÿÿnyrerí, hãbu tõhõtina òweðwere. Inatyhyna-ribi kia hãbu tõhòti rosare. Ityhydÿÿdureki tii ròtakemy ixidi ratximyhÿre. Kiamý heka rõhõtinymyhÿre. ⁶ Inatyhymý ibutumý heka tai iny aõtyhydÿÿdu-ki taaõ-di teysakreki. ⁷ Aõ kabede-ò iny ixihemy diwyõhydenyde inatyhymý heka rukururenykreu tule aõ ixihemy kabede-ribi rikiwyõtyhyrenykre. ⁸ Iny tydyrenykeki, iny rÿsÿnadirenykeki, urile reysarenykre. ⁹ Tahe inyõ ityhymý ixidikeki, tii òraruna-txi resekre. Kia heka iny rexiburemy, rexibinanymyhÿre, tule rexiraykyitxÿtenymyhÿre. ¹⁰ Inyõ nieru luukeki, tii aõ òta òta òraruna-txi resekre. Kia-di heka iny sòwemy ityhydÿÿdu mahãdu-ribi rõhònyra aõhòkÿmy rotÿÿnyrenycre.

¹¹ Kai Deuxu ijoi tate. Ibutumý kia-ribi bexiemy mabekre. Uritere ityhymý ixidi nohòtiõmy tahe awimý mabekremý mohòtinkyre. Deuxu wiwese, ityhydÿÿdutyhy wese, Deuxuluu wesemy. Tiiemy heka òbitimý atximahãke, ywimý ainytyhymý atximahãke. ¹² Aõu aõu òbitimý atximyhÿkemy maruronyke, umý tuedekõnahakÿ bitakemy, kai tule inatyhy

rybemy tarybete inysõweko-ò, Deuxu dori adee rarybere juhuu. ¹³Inatyhymy adee ararybekre. Deuxu adee ijohonadu rare. Tule Jesuisi Kristu wadee ijohonadu rare. Tii inatyhy rybemy tarybete Ponsiu Pilatoko-txi. ¹⁴Kaheka warybe rare: Kai heka bede ywina bityhynyke aõ bede ywina tyryiti òraru-ki aõhe botỹỹnyõtyhy. Biraòke Inyweddu Jesuisi Kristu dehemynyna txuu. ¹⁵Tiutxukremybo Deuxule kedexitỹnynykre, tii deysana wedu rare. Tii sohojile heka Iòlòmý rare. Ibutumy Iòlòweddu rare. Ibutu wedu wedumy rare. ¹⁶Tii sohojile heka tiu ruruõhyy rarekre. Tii irehetyhymy loosònawo-ki rasỹnymyhỹre. Tiimyy heka inyõ tuu robiõtyhyre. Inyõ tiu iòhòmý tamy rehemynyõtyhy. Tamy rikiwodeysanyrenykre. Tiòhe aõu aõu taruru-di ratximyhỹ.

¹⁷Kai marybekre iaõdi mahãdu-ò uritere ta aõna aõna-di rexiwowydynyõtyhy, iaõna aõna dori rỹiõhyykre. Tahe Deuxule rityhynykre. Tii dori ibutumy aõna aõna wiihikỹ inydeereny riwahinyre. ¹⁸Tii aõna aõna wihikỹ inydeereny riwahinymyhỹre. Iaõdi mahãdu uritere aõwihikỹ-di ijõ-ò rawiòhedỹỹnykre. Aõu aõu ròwirareamyhỹke iny-ò. ¹⁹Kia wese tiiboho ributunyrenykre. Aõna aõna wihikỹ biu-ki awimyy idi rarekre. Tule umytedekõnahakỹ tiiboho ritarenykre.

²⁰Kai Tximòtxi, aõbo adee rawahidỹỹre, kia biyrubunykre. Rybe òwe òwe-ribi irehemy mabekre. Aõbo heka raninireri bedeerydỹỹ kia heka inatyhy aõkõ rare. ²¹Inyõ kia aõ erydumy ixi-di nohõti-ki, rexitara ityhydỹỹdu mahãdu-ribi. Deuxu deysanamy adee ratximyhỹkemy idi watxireri.

2 Tximòtxi-ò Paulo Inatxina Tyriti Tximòtxi-ò

¹ Paulo jiarỹ rare. Jesuisi Kristu deòdu jiarỹ rare. Kia jiarỹ rare Deuxudeewireki wahe. Jesuisi Kristu juhoo rarybere, umy tỹmyra tuedeõna inydeereny kidiwahinykremy. Tii kia wedu rare. ² Kai Tximòtxi, wariòre waluunadu wesemy atximahâte. Kia tyriti adee ariwahinykre. Wiòhedỹỹna, ruxetòena, ywina, Deuxu Inytyby-ribi, Jesuisi Kristu Inynyrỹ-ribi adee kedehemynykemy watzireri.

³ Deuxumy reàlãreri iwese wahabohomy reàlãre wese. Wanohõti Deuxu-ò ywile jiarỹ rare. Aõu aõu adee, Tximòtxi, rexitòenymahãre. Txuõ txuõlemy, ruwana Deuxu-ò rexitòenymahãre. ⁴ Iu rareu, arube-ribi wanohõti rosaõhyymyhỹre. Arora-ò arakemy watzimahãre, wadeysatyhymy ararekemy. ⁵ Atyhydỹỹna-ribi wanohõti rosaõtyhy. Alahi, Lòide, juhoo rityhynymyhỹre. Idi adi, Eunisi, tule rityhynymyhỹre. Kai tule wiji tetyhynymyhỹte inihe. ⁶ Kia dorihe itxi õhõti reijaranyreri. Wadebò tahe aratityre retidireu, arayky-ò Deuxu aõ riwahinyre awahisidỹỹna weselekremy. Wiji kia arayky woludu rõrõra wana biixixanyke. Kia dori Deuxu wahisidỹỹna rare. ⁷ Deuxu-wana iny ruberuõtyhy. Tii dori inydee ruru riwahinyra, luuna riwahinyra, tule bedeerydỹỹna riwahinyra. ⁸ Tule Deuxu rybemy rybe-ki ixỹruõlemy. Deuxu rybemy rybe-ki wamy maixỹruõtyhy. Deuxu rybemy rybe-ki tahe, ròtenawo-ò riwatidire. Kia tahe awire. Deuxu rybe wityhydỹỹna-ò aõhõkỹmy rokotỹỹnykre. Deuxu dori inydee ruru riwahinymyhỹre. ⁹ Tii heka iny ritarenyre biu-ò hena riwahinyre wahe. Tai taaõmysỹdỹỹna inydee diwahinyde. Iny awirerimy rareki aõkõ inydee diwahinyde. Taruxetòenale-ki inydee diwahinyde ixideewireki. Juhu bedeu Jesuisi Kristu òraru-ki ruxetòena inydee diwahinyde. ¹⁰ Kia ruxetòena wijile rehemynyra inydee. Jesuisi Kristu inytarasadu kia diwyde. Tii rubunale riixãwididỹỹnyre. Biu-ò hena Rybewihikỹmy kia ritỹnynymy diwyde. ¹¹ Riwatare tarybemy rybedumy. Rybedumy riwateònyre, tule bedeerydỹỹdukemy riwateònyre. ¹² Tai judeukõdu mahãdu òraru-ki aõhõkỹmy ratỹỹnymahãre. Ihãrele tahe raixỹruõlemahãre. Rexieryre dori tii retyhynymahãre. Reeryre dori tii ruru dire waaõmydỹỹnana tamy retidire iyrubudỹỹmy kiatsu-ò. ¹³ Waõbiti rybe biywinyke juhoo kia wamy taholate, ityhydỹỹna-di. Biywinyke luuna-wana. Jesuisi-ki tahe luuna

tyhy rare. ¹⁴ Timybo Deuxu adee diwahinyde, biyrubunyke. Deuxu Tyytybytyhy dori inywo-ki ratxireri.

¹⁵ Ibutumy kabede ludu Asia ludu riwarira. Fikelu ijõnre. Erimojini tahe ijõre. Kia tahe kai teeryte. ¹⁶ Inynyrÿ ruxetõena kidiwahinykemy watzireri Onisiru sÿmahãdu-ò. Tii dori aõu aõu riwawiõhenanyre areysakemy. Tiu riixÿrudÿÿnyõtyhyre wawomati reroti-di jiarÿ ranyreriki. ¹⁷ Tai tahe Roma hãwãhãkÿ-ò ritehemynyreu, riwaijehyyre; idi tawa-ki rahare. ¹⁸ Iny Iòlò ruxetõena tamy kidiwahinykemy watzireri kia txuu. Efesu hãwã-ki dori Onisiru riwawiõhenanytyhyre. Kia teeryte waratyremy.

2

¹ Kai tahe wariõre wese tate. Jesuisi Kristu làhàna-ribi ruruna bitake. ² Aõbo wary-ribi taholatemy iny sõweko-ò relyyre, kia ijõ iny òbiti-ò tuu belyyke. Iny rexihumy rarekoòle tuu belyyke. Idi tahe tiiboho inywitzira ribedeerynyrenyke. ³ Waaõhõkÿmydÿÿnana wawana tuu botÿÿnyke. Jesuisi Kristu soldadowihikÿ-wesemy kai mabeke. ⁴ Soldadoõ tadinodu aõmydÿÿnanale rityhynymyhÿre. Tii ixideewimy rarutaaõtyhy. ⁵ Ijesudu ijesu ritake òbitimy resukekile. ⁶ Oworuwidÿÿdule juhUU suribi bederaty ritamyhÿ. ⁷ Aõmybo wiji raryberadi mohotinyke, raweseranyreki. Inyiòlò ibutumy araerynanyke. ⁸ Jesuisi Kristu rubu-ribi ixixadu-txi õhõti reake. Ihetxiu Davi Jesuisi labiemy raremyhÿ, iwese inyrybewihikÿ rarybere wese. ⁹ Rybe wihikÿmy relyyreki dori womati reroti-di rataamy aõhõkÿmy ratÿÿnyreri, aõbina widÿÿdu wesemy. Deuxu rybe tahe, inyõ ritaaõtyhy. ¹⁰ Ibutumy reõludunymahãre ityhydÿÿdu mahãdu dee, Deuxuhõrõ dee. Kiaboho Jesuisi Kristu tarasanamy ritakemy idi watzireri. Tarasana, làhàna aõu aõu ritakemy idi watzireri. ¹¹ Rybe inatyhy rare. Jesuisi Kristu-wana iny rurukeki, irumy tii-wana aroireke. ¹² Inyboho rikityhynyhyrenykeki, tii-wana riòlõnyrenyke. Inyboho Jesuisi rikitxiõnyrenykeki. Tii tule iny ritxiõnyke. ¹³ Iny rikityhynyõrenykeki, ihãrele tii ityhyhyyemy rarekre. Tii rexitxiõnyõtyhy.

¹⁴ Iny nohõti kia-txi reakemy biwisÿnyke. Tamy marybeke ujõmohyyõmy rarekemy. Ujõmo tahe wiõhedÿÿna aõkõ rare. Ujõmo-ò ijohonadu urile ujõmodumy relekre. ¹⁵ Kai tahe marurunyke Deuxudeewimy belekemy. Kai Deuxu deòdu tate. Kia rybe inatyhy-di òbitimy maraykynyke, idi tahe, bierynanyke. Tahe bexiixÿrudÿÿnyõtyhy. ¹⁶ Rybe òweòwemy rybedu-ribi irehemy bexieke, rybebina-ribi tule. Kia rybedu urile raõrarunynihikÿmyhÿke. ¹⁷ Kia erydÿÿna reurõmyhÿre yjy

wese. Imineu, Filetu-wana kia wese rierydỹnyanyre. Kia rybe inatyhy-ribi rexihitxinyre. ¹⁸ Tii rarybemyhỹre: —Iny ixixana dorihe reara. Kia rybe-di ityhydỹỹduõ wimy uriurile rityhynyre. ¹⁹ Deuxu hõrõ tahe inatyhymy rỹirakre. Kia tahe urihixina rare:

—Deuxu tahõrõ mahãdu rierymyhỹre.

Ijõ tahe:

Inynyrỹ ijoimy iximy rybedu, òraruna heka riatykre.

²⁰ Ityhy mahãdu hetonihikỹwo-ki womati tỹrỹrỹhỹkỹhyna, pratahyna sohojile aõkõ rỹire. Òwòruhyna, suhyna tule rỹire. Hynaõ tahe rỹsỹnawihikỹ hyna rare. Ijõ tahe rỹnysi-di dehuna rare. ²¹ Kia hyna wese iny rỹira. Ijõ rỹnysihyna wese rỹikeki, idi rexisuhokeki, rỹsỹnalyralya wesemy reurõke. Tawedu-ò awimy rỹike, tawedudeewimy. Tai tahe aõ wihikỹhynamy rexiywinyrỹ rỹire. Kai tahe iwesele mabeke. ²² Kai ijoi tỹmyra tate, amahãdu òraruna-ribi bexiekemy; ixi-ribi aõ-di rõhõtynyre, kia-ribi mahenyke. Òbitina, ityhyna, luuna, ywina-wana biheludunye. Deuxu-ò rexitõenyke òbiti mahãdu-wana. ²³ Erysydỹỹna itxỹtemy wiribi rybeõmyke. Kiaribile ujõmo rõhõnymyhỹre. ²⁴ Deuxu deõdu raujõmonyõtyhy. Tii tahe iny ibutu dee ywimy risỹnymyhỹre, erydỹỹnamy rexihumy ihỹmyhỹre. ²⁵ Ywina-di riõbitynyre iny ixitxiõdỹỹna mahãdu. Tii heka riraõre Deuxu worahõresena tamy riwahinykemy. Idi tahe inatyhymy rierykemy. ²⁶ Tule itxỹte-ribi ròõsekemy, Satanasi reroti-ribi rexitakemy. Tai tahe Satanasi rimyrau tahe ritaataara teewimy riwinykemy.

3

¹⁻² Bededỹỹnana konanamy bededỹỹnana sirahakỹ kỹnyikre. Kia tahe bieryke. Iny ixideewimy riwinykemy ixi-di ratxikre. Nieru tarasalemy ixi-di rexinohõtidiỹỹnymyhỹke. Rybetyhyhykỹlemy iximy rarybekemy ratxikre. Ixidee awihikỹlemy rõhõtinkykemy ratxikre. Rybebinalemy rarybemyhỹkre. Tyby ise-wana riywinyõhyymyhỹkre. Inyõ-ò aõmy realãõhyymyhỹkre. Òbitiry rityhynyõhyymyhỹkre. ³ Iny-ò tuuna ihoõhyyre. Inyõ ibiõwamy rareõtyhy. Aõbina binalemy inymy relyymyhỹkre. Rexiywinyõhyymyhỹkre. Reburehekỹ rariamyhỹkre. Òbitimyno ibinahyymy rarekre. ⁴ Iny deõsadỹỹdumy rarekre. Ixiluunadumy rarekre. Ywimy aõkõ rarekre. Iwisỹdỹỹna luuhyymy rarekre. Deuxu tahe tuuõkre. ⁵ Òbitimy risỹnymyhỹre wese tahe òbitiruru ritxiõnymyhỹke. Kai, Tximòtxi, kia iny-ribi irehemy mabeke. ⁶ Kia hãbu tahe hetoõ-ò ralõmyhỹre. Hãwyy uri uri rỹira xiwedeõ-ò òrarulỹxina-di ralõmyhỹre. Kia tawisỹdỹỹna-di rierynanymyhỹre tarybewiwidile, tahe

hãwyy rityhynymyhÿre. ⁷ Kia hãwyy aõu aõu ròerykemy ixidi rõhõtynymyhÿre, urile tahe inatyhyna tiu rieryõtyhy. ⁸ Iwese ihetxiu Ijãni, Ijãbri-wana Moisesi òludumy rÿire wese. Wiji tule kia hãbu inatyhyna òludumy rare. Irayky rawerynyre. Ityhydÿÿna-di deòsanamy rÿimyhÿre. ⁹ Tiu tako-ò raõtyhy, iitxÿtereriki, kia iruina òraruna ibutumy iny rierykre, iwese Ijãni, Ijãbri òraruna ibutumy iny raeryre wese. ¹⁰ Kai, tahe waerydÿÿna-ò taholahyymahãte. Iwese raremahã wese tiwaheludunymahãte. Watyhyna teerymahãte, wadeybina, waywina, waluuna, waixiòlòdÿÿna. ¹¹ Aõu aõu inybinahakÿ wadi riwisÿnyreri, tule aõhòkÿmy ratÿÿnyreri. Kia ibutumy teerymahãte. Kia wade rotÿÿnymy rÿire Atxiòkia hãwã-ki, Ionio hãwã-ki, tule Listra hãwã-ki. Aõwitxira witxiramy aõhòkÿmy ratÿÿnymahãre. Wanyrÿ tahe ibutu-ribi riwatate. ¹² Inyõ òbitimy ratxikeki Jesuisi Kristu-ò, tii aõhòkÿmy rotÿÿnykre iòraru-ki. ¹³ Hãbu bina bina rabinahykymy rarekre, tule hãbu inatyhy aõkõ rabinahykymy rarekre. Inyõ tiiboho riitxenanykre, tule tiiboho inyõ kidiitxenanykre. ¹⁴ Kai tahe aõbo teeryte, kia-di mohõtinyke aõbo tetyhynymahãte-di. Tahe tiribibo teeryte, õhõtikile idi mabekre. ¹⁵ Uladuribile teeryte Deuxu Tyyriti. Kiadile bierykre Jesuisi Kristu tarasadÿÿna idi bimykremy. Kia adee kanake bityhynykekile kÿnyhe. ¹⁶ Ibutumy Tyyritityhy Deuxu elewesenamy nade. Bedeerysyna urenana heka rare. Òrarudu òbitidÿÿna heka rare, ibutumy riòbitinykemy. Tule aõbo awihikÿmy raremy rierynanykre. ¹⁷ Deuxu deòdu dori òbitile rÿirakemy. Aõwiwihikÿ widÿÿna aõbo dori rexihulemy rÿirakemy.

4

¹ Deuxu, Jesuisi Kristu kiaru-ki arãteònykre. Jesuisi Kristu dori rubu mahãdu iru mahãdu-wana wiribi rihitxinykre, tii taòlòna kaò kidiwykreu. ² Belyyke Deuxu rybemy, inydee awikeki, tule inydee awiõkeki. Ywina-di iny biòbitinyke. Iny biwiòhenanyke. ³ Bededÿÿnanabina kanakre. Kia txuu erydÿÿdu òbiti-ò roholaõhyyre. Erydÿÿdu ributumykre tamydeewimy. Iwese iny tõhõti nohõtijuty-ò rotÿÿnymyhÿre wese tamy wimy aõna aõnaòle roholamyhÿkre. ⁴ Inatyhyerydÿÿna-ò roholaõhyymyhÿre. Urile ihetxiu ijyyòle roholakemy ixidi ihÿre. ⁵ Kai tahe ywimy maraykynyke. Ibutumy aõhòkÿmy botÿÿnyke. Deuxu Rybewihikÿmy belyyke kia tahe aõmysÿdÿÿnare Deuxu adee riwahinyre. Idi hyulemy mabekre. ⁶ Iny riwawahinyke xiwena wesemy rubu-ò. Waixituededÿÿnana heka rehemynyreri. ⁷ Ijesu wihikÿwesemy tahe

rexiijesudỹnyre wese. Rekonananyra heka waumy ijera. Retyhynyhyra tahe ityhyna. ⁸ Òbitiwidỹna raheto wese wadee rexihumy roire. Wanyrỹ, ywisidỹdu òbiti, riwawahinykre kiatxuu. Jiarỹ sohojiòle aòkò. Tahe tule iraròsòdu mahãdu-ò. Jesuisi dehemynyna luumy kia mahãdu roimyhỹre. Tamy tule rataanaò raheto wese riwahinykremy.

⁹ Wylemy inihe waroramy manake. ¹⁰ Dema riwarira Tesalonia hãwã-ò rara. Tii bede aòmydỹnana luure. Kalatxia bede-ò Kresetxi rara. Dalimasia bede-ò Txitu rara. ¹¹ Luka-wanale watzireri. Tahe kai Marku bididykre, wawiòhedỹdu wihikỹmy rarekemy. ¹² Txitxiò heka Efesu-ò reteònyre. ¹³ Kai tahe manakreu warahana bidiwykre. Troaji hãwã-ki Karpu heto-ki tahe warahana rerire. Watyyriti tule bidiwyke tyriti welỹte tule nohòti losaòtyhymy. ¹⁴ Alexỹdre womati loresedỹdure warybe dibinanymyhỹde. Wanyrỹ iòwydỹna tamy kidilidikre riwabinanyreki. ¹⁵ Kai bexiekre kowa-ribi, inyrybe dori rityhynyòhymyhỹre. ¹⁶ Juhuu dinodu-ò rewyònyreu inyò riwawiòhenanyòhyre. Ibutumy rirahure waribi. Aòbo wabinamy riwinyre-ribi Deuxu tòhòti rosamy watzireri. ¹⁷ Wanyrỹ tahe, riwawiòhenanyra Deuxu rybemy rybe-ki. Iny witxira dori, judeukòdu mahãdu roholamyhỹre. Leaòry-ò, wadi rehukòra. ¹⁸ Wanyrỹ tule riwatakre ibutumy aòmydỹnana bina bina-ribi. Kowa bede wihikỹ-ò riwadykre. Tuu rekealàkre aòu aòu bededỹnana roobymy. Kie.

¹⁹ Warybe wehityyna Prisila-ò, Akila-ò biòkre tule Onisiru sỹ mahãdu-ò. ²⁰ Erasto, Oritxi hãwã-ki rarire. Trofimo, Miletu hãwã-ki binamy resere. Taile heka rarira ibinamyhỹreki. ²¹ Wylemy manake inihe beòrako-ki. Ubulu tarybewehityyna adee riwahinyre. Tu Prudente, Lino, Laujia ijòre. Tule ibutumy ityhydỹduseriòre rybe wehityyna adee riwahinyreri.

²² Wanyrỹ awana ratxikemy watziwãhãre. Tule làhàna umy-wana ratxikemy watzimahãre. Kie. Paulo

Txitu-ò Paulo Tyyriti Txitu-ò

¹ Jiarỹ Paulo rare. Deuxu deòdu rare. Jesuisi Kristu riwamyre inatyhyna aritỹnynykemy. Kia tyhydỹyna, Deuxu tarasana mahãdu hõrõ rare. Kia ityhydỹyna dee inyõ rierykeki, rityhynykeki, Deuxu deewimy tii rarekre. ² Umytuèdeõnahakỹ iny riraõmyhỹre. Deuxu dori tuu rarybere ihetxi bedeu. Deuxu heka tiu raruiõtyhy. ³ Ibededỹynana õbiti dehemynydeu, Deuxu aõmydỹynana rarybekemy rotỹnyre. Kia aõmysỹdỹyna wadee Deuxu riwahinyre, iny tarasadurenymy rybe-ò. ⁴ Txitu-ò kia warybe rewahinyra. Kai iny-wana Deuxu tetyhynyteri, kia dori inatyhymy wariõre wesemy tate. Deuxu, iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu, iny tarasadu-ribi, Deuxudeysana-di, ywina-wana adee kanakemy watzireri.

⁵ Inyaõmydỹynana biõbitinykemy dori adee adiride. Kreta bede-ribi rõhõnyreu, dori waaõmysỹdỹyna rehuõre. Kia-ki dori kowa-di anaride. Ibutumy hãwã hãwã-ki ityhydỹydu mahãduy-ribi kai matuari mahãduõ bimyke. Iwese jiarỹ rarybere wese kai bimyke. ⁶ Matuari õbiti bimykre. Matuari ihãwyy sohojiõ rỹira bimyke. Inyõ ityhydỹydumy riõrenadule bimyke. Iriõre iõraruluukeki, iehehekeki, kia hãbu bimyõke. ⁷ Ityhydỹydu mahãdu yrubudỹydu õbitilemy dori ihỹkemy. Inyõ-ki heka ibinamy mahakeki, imynyõmy. Tii dori, Deuxu dee raaõmysỹdỹykre. Ixidile nohõtidu mynyõmy. Hãbukyara rybebyby, mynyõmy, vñ luudu aõkõ, hãbu aõbinaluudu aõkõ, hãbu ityhymy nohõtidu aõkõre. Kia mynyõmy. ⁸ Iny inatyhyle, õbiti luunadule, taroraludu-ò awire mahãdu, iny aõwityhy luunadule, ixiwedule, Deuxu rybe tyhydỹydu, kiale bimykre. ⁹ Deuxu rybe-di kia hãbu õbitimy rõhõtinykre, õbitityhylemy rierynanykemy. Inyõ ierysydỹyna rityhynyõkeki, erydỹydu irayky riywinykre tai ihewo-ribi rieryke, rityhynykemy. Tule iny iwitxira erydỹyna-di rarybemyhỹreki, tii riõbitidỹyntyke.

¹⁰ Iny sõwemy inatyhymy rityhynyõreri. Tii dori aõna aõnalemy rarybemyhỹre, ityhydỹydu mahãdu riitxenanymyhỹkemy. Kia mahãdu-ribi, judeu mahãdu ibutu ratyre kia aõna aõnamy rotỹnynyhỹre. ¹¹ Inyõ kowa mahãdury riyrykemy tamy rarybeke. Iny sõwemy heka riitxenanymyhỹre. Òbitimy aõkõ heka iny rierynanymyhỹre. Nieruõle heka iny rierynadỹynanyhỹre. ¹² Kowa mahãduõ, ierydỹyduõ rarybera:

—Inyboho, Kreta bedeludu mahādu, ibutumy ruidu roire. Iròdu brebuna wese iny roire. Inyboho heka teoruxere roire. Byrelemy inyboho rōhōtinymyhÿrenyre.

13-14 Aōmybo kahābu rarybera heka inatyhy rare. Urenana tahe arurumy rityhynykemy. Judeu mahādu ihetxiu ijyy-ribi tōhōtirenny rosakemy kai marybeke. Hābu mahādu bedewina rityhynyōkemy. Kia hābu dori inatyhyna aōkō rityhynyre. ¹⁵ Ōbiti mahādu dee ibutu ōbitire. Ityhydÿÿdukōdu mahādu-ò aō aōkō ōbitire. Tōhōtinarenny dori aōbina binalemny rōhōtinymyhÿre. Aōu tii rexieryre aōbinahakÿ riwinykemy. Deuxu-ribi tōhōti rosare. ¹⁶ Tiiboho rarybemyhÿrenyre: — Deuxu inyboho reeryrenyre. Tiiboho tahe Deuxu erydu wesemy aōkō aōna aōnamy rotÿÿnymyhÿrenyre. Tiiboho iny riojinyrenyre rybemy reōbyōlemyhÿrenyre. Aōwihikÿ widÿÿrieryōrenyre.

2

¹ Kai, Txitu, aōerynawihikÿdibo bierynanymyhÿke. ² Matuari mahādu kai bierynanyke hābu ixiwedu mahādulemy roirelemny, ywimy nohōti wydynadu mahādu roirekemy, ōbitilemy rityhynykemy, ibutu ōbiti luukemy, iixiraterkemy. ³ Senadu mahādu tule bierynanyke iyrubumy rÿikemy iujōmoōmy rÿikemy, tule vÿi luuōmykemy. Aōerynawihikÿdibo bierynanybenykemy. ⁴ Hāwyy tÿmyra hābumy heridu tÿmyra tahābu luukemy, tariōre luukemy, kia senadu mahādu rierynanykre. ⁵ Tuu iyrubumy rÿikemy, ōbitimny raraykynymny rÿikemy, taheto riwinyumny rÿikemy, awimny rÿikemy, tahābu rybe riwinyumny rÿikemy. Kia wesekeki, Deuxu rybemy inyō ibinamny rarybeōtyhy. ⁶ Weryrybō mahādu tule bierynanyke iyrubumy rÿikemy. ⁷ Kai, Txitu, aōna aōna wihikÿmy botÿÿnykre, tai tahe ityhydÿÿdu mahādu awesele aōna aōnamy rotÿÿnykre. Kai bierynanykeu, ōbitilemy inatyhymny bierynanykre. ⁸ Arybe ōbitityhydile bierynanykre. Tai tahe aōludu raixÿrukre aōmy dori umny rarybeōtyhy. ⁹ Kai bierynanyke urideōdu mahādu tawedu rityhynykemy. Tamy awimny raaōmysÿdÿÿnykemy. Tamy heka rōrawyōdÿÿōtyhykemy. ¹⁰ Rawasinyke aōkōre, ibutumny ōbitilemy riwinykemy. Kiawesekeki, ibutumny Deuxu inyтарasadu deewimny riwinykemy. ¹¹ Deuxu taerydÿÿna-di taluuna ibutumny iny-ò rexideōsinyre. Taluuna tahe inyтарasana-ò rehemyumny raremyhÿ. ¹² Kia heka iny tuu robikeu, awimny erydÿÿna rahake. Riwaerynanymyhÿ aōbina bina widÿÿmy tule ōbitina-di yrubudÿÿna-di iny rariakemy kabede-ki. ¹³ Tule iny riraōmyhÿrenykemy iny Deuxu wihikÿ iny тарasadu Jesuisi Kristu loosōnatyhywo-ki kedehemyumnykre.

¹⁴ Iny òwymy dexiwahinyde iny òraru òwydÿÿrenymy. Kiawese heka iny riwyre idi riratisebenyre iny ijoi lyrahakÿ ixidee rimyre. Kia ijoi iluure.

¹⁵ Kai, Txitu kia aõna aõna inyko belyyke. Tai Deuxu-deewimy riwinykemy urenana rakatxirenykemy. Iny biery-nanykre. Iny biòbitinykre. Iny ibutumy rityhynykemy matx-ibenyke.

3

¹ Kai ityhydÿÿdu mahãdu ixi bitõhõtijeranyke ibutumy hãwã dinodu, bede dinodu rityhynykemy, tabede ywina rityhynykemy. Tule aõmysÿdÿÿnana wihikÿ riwinykemy.

² Modee heka ibinamy rarybeõtyhy, raaõbinanyõtyhy ywimy rarekemy, moheka iehehemy riwinyõmyhÿre.

³ Inyboho heka tule iehehe roiremyhÿ, iitxÿtemy roiremyhÿ, òraruluunamy iny riitxenanyemy roiremyhÿ, òtaluumy roiremyhÿ. Aõbina bina luumy iny witxira aõna aõna-di wii risÿnymy roiremyhÿ, wideramy roiremyhÿ.

⁴ Tahe Deuxu iny tarasadu luuna, ruxetòena-wana inydeereny dehemynydeu, tii kia-ribi iny ritarenyre.

⁵ Kia aõna aõna wihikÿ iny riwinyrenyrekiki aõki, iny Deuxu ritarenyre, taluuna-di tahe iny ritarenyre, Jesuisi òraru-ki xiery heka Deuxu riwatÿmyranyre Tatytybytyhy-di.

Umytÿmyra riwahinyrenyre, riwasuhòrenyra. ⁶ Tatytyby inydee riwahinyre Jesuisi Kristu iny biu-ò hedureki.

⁷ Kiawese iny riwaòbitinyrenyre taluuna-di. Katahe inyboho umytuedeõna ijòdire.

⁸ Kia heka inatyhy rare. Ka aõna aõna bierynanytyhykeu, tahe wadee awikre. Kia wese Deuxu ityhydÿÿdu mahãdu aõwiihikÿlemy rõhõtinyinmyhÿke tule rewinymyhÿkemy.

Kia heka awire. Kia iny riwiòhenanymyhÿre. ⁹ ÿraxina itxÿte kai rÿÿraxidÿÿõmy, iwyòdÿÿõmy, rybe jei jei-ribi irehemy mabekre, tule lahi òraru rybe-ribi. Kia rybe aõ aõkõ rare. Awi aõkõ rare, iny riwiòhenanyõtyhy.

¹⁰ Hãbuõ rybe òwe òwe-di ityhydÿÿdu rierynanykeki, aruru rybemy tamy marybeke. Kai inatxi rybemy marybekeki, tii rexiòbitinyõkeki, tahe uritere aõna aõnamy tamydÿÿõmy. Tii òrarudu dori ratximyhÿre. Hãbu òbiti aõkõ.

¹¹ Tiile rieryre tuudÿÿdumy ratximyhÿre. ¹² Jiarÿ, Txitxiò, Atema-wana aòrysmy ariteònykreu. Niòpòli hãwã-ò wadee manakre. Kowa arasÿnykre ibutumy biu bedeu.

¹³ Zena, bede ywina erydÿÿdu, Apòlo-wana kai itÿinareny-ò biteònylebenyke aõmybo tamy biwahinymyhÿke.

¹⁴ Bierynanyke iny aõmysÿdÿÿ wihikÿkemy rotÿÿnymyhÿkemy. Kia wese aõbo rauhenyreri tamyreny ijòdikre. Tai ri-wiòhenanykre.

¹⁵ Ibutumy kaki jiarỹ-wana iny rybe weityhyna adee re-wahinyrenyleri. Warybe biwahinyke ibutumy inyluudu ity-hydỹỹdu mahãdu-ò ibutumy adeereny Deuxu deysanamykre. Kie.

Filemo-ò Paulo Tyyriti Filemo-ò

1-2 Jiarÿ Paulo rare. Jesuisi Kristu òraru-ki ròtena-ki wãhãre. Tximòtxi iny seriòre wese jiarÿ-wana adee Filemo-ò rybe rewahinyrenyre. Kai inyluunareny, iny wiòhenadÿÿdu tate. Tule Afia-ò, rewahinyreri, tii iny wyòrenyò rare. Tule Arikipu-ò, rewahinyreri iny rybe tÿnydÿÿdu-ki ijoiò rare. Tule ityhydÿÿdu mahãdu-ò rewahinyreri, aheto dohodÿÿna ijoi-ò wahe. ³ Ruxetòena ywina-wana Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny iòlò ribi adeeremy kanakemy watzireri.

⁴ Deuxu-ò rexitòenyreu, atxi, Filemo, wanohòti reamyhÿre. Tai umy rarybera. ⁵ Kai dori Jesuisi tetyhynyte, inyiòlò luumy, ityhydÿÿdu mahãdu luumy atximahãte. Kia-ò raholamyhÿre. ⁶ Tule rexitòenymahãreu kiamy jiarÿ rarybemahãre. Kai iny wixira-ò Deuxu aòmydÿÿnanamy belyykeu, Kristudeewimy bierynanyke. Kia inydeeremy rexitòenyre Deuxu-ò. ⁷ Jiarÿ wadeysatyhyreri, kai dori aluuna iny wixira dee ratximyhÿre. Kia heka deysana nihikÿ ityhydÿÿdu mahãdu-ò rare, tii riwawowesenymyhÿre.

⁸ Jiarÿ timy atxikemy adee ararybekeki, tule ke heka arateranyke. Jiarÿ dori aityhydÿÿdu seriòre rare. ⁹ Tahe aluudÿÿna òraru-ki tahe adee arexitòenykre. Jiarÿ Paulo rare. Ròtenawo-ki jiarÿ roire Jesuisi Kristuluu òraru-ki. ¹⁰ Wariòre wese dee rexitòenyneri. Onesimo wariòre wesemy redyreri Kristu tyhydÿÿna-ò waribi umy wese kaki ròtenawo-ki rare. ¹¹ Tiu heka adee riwahinyòmyhÿre tii dori juhUU awiòhedÿÿdutyhy aòkò rare. Wijile tahe iny diwiòhenanymyhÿde adee wadee tule. ¹² Tii adee reteònyreri. Ixyby araòkesedÿÿnyreri. Kai ixi-ki binyke wawesemy, wadee dori tii awityhy rare. ¹³ Jiarÿ dori ixideele remyòre wawiòhedÿÿdu kaki ròtenawo-ki Rybewihikÿ dohodÿÿ òraru-ki. Kia òsÿny adee awire. ¹⁴ Urile aòkòmy marybekeki tii arimyòthy. Kai aò wadee bidiwahinykeki, kai ixi sohojile inihe biwahinykre. Waixitòena-ki aòkò. ¹⁵ Onesimo heka aribi irehemy rexijere ijò bededÿÿnana wixirau, tahe wijile tiemy abrysimykre. ¹⁶ JuhUU wesemy aòkò ihÿre deòdumy wahe, wiji aseriòre wesemy heka rare. Tii heka waluutyhy rare, adee tulekemy ityhydÿÿdu wese wiluukemy wadee awire. ¹⁷ Kai wabiòwakeki, tii birybenyke iwese tiwarybenymyhÿte wese. ¹⁸ Aò adee rasiranyreki, jiarÿ ariwyònykre teròwimy. Jiarÿ iximyna kaa retyyritinyre: Jiarÿ Paulo ariòwinykre. ¹⁹ Kai waòraru-ki ityhydÿÿdumy atximahãte. Kia tahe adee tuu ararybeòthy.

20-21 Warybe mynamy ta kai bòwidỹỹkre Kristu òraru-ki, tai ta biwadeysanykre. Jiarỹ warybe rewahinyreri, araerye, waixitòedỹỹna ratyre biwinykre. ²² Ijõmy adee arexitòenykre: wasỹ waherina aheto-ki biwinykre. Deuxu-ò hexitòenykreki, tai jiarỹ aõhe-wana adeereny aròðekre.

²³ Epafa wabiòwa ròtenawo-ribi adee riwehityhynanyreri (jiarỹboho kaki watzimyhỹrenyre Jesuisi Kristu Rybe òraru-ki), ²⁴ tule Marku, Aristarku, Dema, Luka-wana rexiwehityhynanyreri. Kia ibutummy heka Deuxu-ò aõmysỹdỹỹdumy roire.

²⁵ Jesuisi Kristu làhàna awo-ki ratximyhỹre.

Hebreu-ò Tyyriti judeu ityhydỹdu mahãdu-ò

¹ Juhuu Deuxu inytybyreny-ò rarybemy raremyhỹ. Deuxu rybe-ò ijohonadu-di tamy rarybere. Tule sówemy aõna aõna wixira wixira rarybere tamy. ² Tahe ikonana wiji txuu inydeereny tariòre diteònykemy rarybera. Tii rarybere tybyderòwmy. Iriòre tahe ibutumy aõna aõna wedu rare. Deuxu iriòre kia rarekemy rarybere. Tii tule juhuu bede widỹdu rare. ³ Tii Deuxu loosòna tỹnydỹdumy ratxireri. Deuxu wesehyomy ihỹmyhỹre. Iriòre, taryberuru-di, ibutumy aõna aõna rimomy roimyhỹre. Iny òrarunareny riixãwididỹnymy rahudi, biu-ki Iòlò Deuxu ruruna weribi ronyre. ⁴ Iriòre ranire niwihikỹmy. Tii dori ýjuratyre awityhyre. ⁵ Tiu heka ýjuò-ò rarybeòhyomyhỹre: —Kai wariòre tate. Bohyomy wiji wãhãre. Ijò ritidỹmy rỹre, kawesemy: —Jiarỹ tybomy ararekre. Tii wariòremy rarekre. (Kia tahe ýju-ò tii rarybeòhyomyhỹre.) ⁶ Iriòredela kabede-ki reareu ixityre ijõmy rarybere: —Ibutumy Deuxu ýju tuu realàkemy. ⁷ Ýjummy tahe kawesemy Deuxu rarybere: —Jiarỹ ýjuboho tahe yhy ele elewesemy retxienyre, wadeòduboho heòtyloosòwesemy retxienyre. ⁸ Tahe tariòremy kawese rarybere: —Wariòre, Deuxulemy atxiteri. Kai ibutumy inyiòlòhyomy rare. Aruru tuedeõna debòna dire. Wiwesemy nonana-di ibutu-ò atximahãte, òbitimy. ⁹ Òbitinaluumy kai atximahãte òraruna deramy tahe atximahãte. Tai tahe Deuxu, aDeuxu amahãdu ratyre awimy teleta adee riwahinyre deysana. ¹⁰ Ijõmy Deuxu rarybere tariòremy: —Kai Wanyrỹ juhuu bede widỹdu tate. Bede ibutumy tewinyte. Tule biuludu aõmydỹnana tewinyte. ¹¹ Kia bede aõmydỹnana ludu ibutumy rexihukemy. Kai tahe tiu atuedeõna. Iwese uwòhi retybyre wese, kia aõna aõna retybyke. ¹² Tule wesirahana rawerasemy roimyhỹre wese ibutu tyy retybomyhỹre, rawitxiradỹmyhỹre. Kai tahe ixiwesehy ahãte. Abede dỹnana tahe tiu itueòtyhy. ¹³ Ýjuò-ò Deuxu tiu rarybeòmyhỹre: —Bodonyke waruruna weribi. Aòludu mahãdu ako-txi resemyhỹkemy. Eòdumy rarekemy. Kiamy tahe tariòre-ò rarybere. ¹⁴ Ibutumy ýju mahãdu Deuxu deòdu rare tyytyby wesemy rare. Deuxu diteònyde ityhydỹdu mahãdu wiòhedỹmy tule ibutumy biu-ò hedu mahãdu wiòhedỹmy.

2

¹ Tai tahe, waseriòreboho, ityhyna rybe-ò rokoholarenyreki,

tamy tahe rikimyrenykre rikityhynyrenykre. Tai tahe iribi tiu ròkòirenyõtyhy. ² Ibutumy ýju rybe inatyhymy raremyhỹ. Ibutu òrarudu rimyre aõhõkỹmydỹnana-ò irybe riywinyõreki. ³ Kia inatyhy rare. Tarasana rybe wityhy-ò rokoholarenyõreki, timybo inyboho rikiòlònyrenyke. Kia rybe wityhy Wanyrỹ Jesusile juhoo inydeereny relyyre. Idi tahe, ijohonadu mahãdu tuu rarybere tule. ⁴ Deuxu irybe myna rotỹnyre, ròbedeòbydỹnyre tai ròbedeòtiidỹnyrenymy tai Deuxu ruru ritỹnyre. Tule Deuxu Tatytybytyhy iaõwidỹnyamy ixideewimy inymy riubỹtynyre.

⁵ Ýju-dee aõkõ bede riwahinyre-kia iòlòmy rarekremy. Jesusi-ò kia riwahinyre. ⁶ Juhoo inyõ rybe txiõdỹnyamy rarybere: —Ritina-ki kia rybe roimyhỹre: —Aõbo heka hãbu tyhy riõre rare? Tii aõ aõkõ rare. ⁷ Ijõ bededỹnanaõ Deuxu riõre ýju-ribi tyhymy aõkõ ihỹre. ⁸ Tahe wiji wowydyna tamy rawahire iwese iòlò dee iny riwahinyre wese, tamy rawahire. Tule ibutu wedumy rarekemy. Iny ruereny dee ibutu ihõrõ aõkõ òsana rare. Ibutu rurudu wese aõkõ iny ruereny-ki rỹire. ⁹ Tahe inyboho Jesusimy robirenyre. Tiile tuu ihỹre. Urihimyò bede aõmydỹnana be-deu ýju-ribi tyhymy aõkõ Deuxu tii relere aõhõkỹmy dỹnana rimykremy. Tahe rurure. Rubu riurihire inyderòwyrwymy. Tai tahe rataana raheto wesena Deuxu tamy riwahinyre dealàna-wana. ¹⁰ Deuxu riwinyre ibutu aõna aõna ix-idee. Tii kõkeki, bede ihoõhyymy roiike. Tii ityhydỹdu mahãdu ridymyhỹre taloosònasy-ò, taijoimy. Tai tahe Jesusi aõhõkỹmy rotỹnyre Deuxudeewireki. Tarasana wydudumy heka wityhymy Deuxu deledede aõhõkỹmy rotỹnyreki, tai awityhymy ròhònykemy tarasadudikemy. ¹¹ Òbiti widỹdu tahe òbitina mahãdu-wana wimahãdu wese roire. Wiwanale sohoji tybyribile doidenyde. Tai tahe raixỹruõlemy Jesusi seriõremy rininire. ¹² Ritina-ki rarybere: —Ani aritỹnyrenykre waseriõreboho-ò. Dohodỹna heto-ki àlanawiu-di adee ari-wiunykre. ¹³ Ijõ Ritidỹna-ki rarybere: Tii arityhynyhykre. Ijõ: Kakile wahe watxireri, tule roire wariõre Deuxu di-wawahinyde. ¹⁴ Iwese ibutumy inyumy wiwesele roire wese, tule Jesusi umyõ rimyre, inyumy wesele, tai inywese-my rurukremy. Tai tahe rubu dinodumy rahaananyre, Diabo wahe. ¹⁵ Kia rubu mahãdu lau ruberumyhỹre mahãdu, ibrebu iribi ritare. Kia mahãdu dori rububrebu deòduhyymy ihỹrenyde. ¹⁶ Ýju aõkõ ritakemy namyhỹde, Abraõ riõre riõre ritakemy namyhỹde. Tahe wiji tule ihỹre. ¹⁷ Iseriõre wese hyymy roirekemy ihỹrenyde. Tii dori Deuxu Xiwena widỹdumy rarekemy inydeereny tai ruxetõena wahidỹdu òbiti tii ihỹre. Ibutumy iny òraru òwydỹnyamy rỹimyhỹkemy.

18 Ibutumy ixiradÿÿna mahãdu tii riwiòhenanymymyhÿre, ibutumy ixirana-di aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿreki.

3

1 Tai tahe, waityhydÿÿdu seriòreboho, bohولاتyhyke Jesuisi rybe-ò: —Kaiboho dori tule bimybenykemy biu bede aõmysÿdÿÿna. Jesuisi iny ityhydÿÿna Xiwena wahidÿÿdu wedu tyhy rare tule inatyhyna deòdÿÿna tyhy tii rare. 2 Deuxu tii riwinyre Xiwena wahidÿÿdu wedumy. Tai tahe tii òbitimy riwinyre Moisesi riwinyre wese Deuxu sÿmahãduy-ki raaõmysÿdÿÿnymyhÿreu. 3 Jesuisi-ò tahe sówemy wowydyna rawahikremy. Moisesi wowydyna ratyre rawowydynanykemy. Hetowidÿÿdu iny riwowydynymyhÿre, hetoratyremy. 4 Ibutuheto iwidÿÿdu dire. Ibutu widyydu tahe Deuxu rare. 5 Moisesi Deuxu heto-ki òbitimy rybe riwinymyhÿre teòdu aõmysÿdÿÿnanamy. Tai tahe teòsidÿÿna ririre ijesenareki. Deuxu rybe tÿnydÿÿdu tahe Moisesi rare. 6 Kristu tahe Deuxu sÿmahãdu wedu rare Deuxu riòre rareki. Inyboho Inynyrÿreny-ò ròkòtyhydÿÿrenykeki tuu rokoirekre. Tai iny brebutererenymy iny raròsònareny inatyhymy rakatximyhÿrenykeki tahe Deuxu ijoi inyboho roire. 7 Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: —Wiji tahe tamy boholarabenyke aworeny iòlududÿÿrenyõmy. 8 Judeu mahãdu wesemy aõkõ boibeke, tybyboho wesemy aõkõ wahe boibeke. Tiiboho dori tamy raujòmomyhÿre bedero-ki Deuxu riurihirenyreu. 9 Deuxu rarybere: —Aõbede wiwihikÿ rewinyre hãre, alabiereny riwaitxenanyrenyre tamyreny watxireri iny inatxiwaitue beòramy aõbedewiwihikÿ riraõmyhÿre. 10 Tahe Deuxu rarybere: —Waky reamy tamy wãhãre. Tiu heka wawana ratxiõhyymyhÿre ryòbiti tamy retÿnynyre hãrele. Tawo-ki teòsahyymy ratximyhÿre. 11 Deuxu rarybere: Waky reatyhymy tai tahe ixidee resere, inatyhymy rarybere: —Tiu tiiboho elehyna bede-ò ralòõtyhy. 12 Bexiijebenymy waseriòreboho uritere awo-ò ròtedÿÿõmy raykyitxÿtena. Kia òraru-ki aDeuxutyhy-ribi irehemy bexilòhòrarienyheny aDeuxu tyhy dori irumy ratximyhÿre. Tii inatyhy rare. 13 Txuõ txuõlemy wii biòbitinybenyke. Òraruna dori itxenadÿÿdu nihikÿ rare. Tai tahe wiji kiamy botÿÿnybenyke. 14 Deuxu rikityhynyrenyhyymy rakatxirenyke. Irybe rikiywinyrenykemy rakatxirenyke iwese juhu rityhynyrenyra wese. Kia wesekeki, Kristu leinamy rakatximyhÿrenyke. 15 Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: —Wiji tahe tamy boholarabenyke aworeny iòlududÿÿrenyõmy. Iwese ihetxiu mahãdu riwinyre wese aõkõ boibebenyke. 16 Timahãdubohe roholare Deuxu

rybe-ò iribi tahe wimy raòludure. Kowa Egito bede-ribi doimyhÿde mahãdu roire. Moisesi tamahãdu-wana doimyhÿde. ¹⁷ Mobohe Deuxu kyaradÿÿdure 40 wyra sôwe. Kia mahãdule bederahykile rexihure raòrarunyreki. ¹⁸ Moòbo Deuxu rarybere taelehyna bede-ò ralòòtyhymy? Rybe ywisidÿÿdukòdu mahãdu-ò rarybere. ¹⁹ Inyboho tuu rieryrenyre. Rirònyrenyòremy rityhynyòrenyreki.

4

¹ Deuxu juhuu rarybere: —Inyò taelehynabede-ò ralokremy. Inatyhymy heka aòmybo rarybere rÿire. Inyò òsana kaibohoò tamy rehemynyòtyhy rityhynyòmyhÿrenyreki. Tai tahe bexityhynymyhÿbenyke kia-ò. ² Inydeereny tahe Rybewihikÿ tÿmyra ròhònymy roimyhÿre, iwese Moisesi mahãdu-ò ròhònyre wese. Tamyreny tahe awityhymy aòkò tamy ròhòtinymyhÿre rityhynyòhyymyhÿreki. ³ Deuxu tyhydÿÿdu mahãdu ralòke taelehyna bede-ò. Deuxu dori rarybere: —Jiarÿ inatyhymy anarybede. Iny rityhynymyhÿrele tamy ralokre. Deuxu kiamy rarybere: —Taelehynabede tamy rewinyre xiery juhuu bededÿÿnana rewinyroireu. ⁴ Inyboho rierymyhÿrenyre tii riraòmyhÿremy Ritidÿÿna roireki: —Deuxu taelehyna-kiele rihynyre debòinatxitxu bededÿÿnanamy. Taaòmysÿdÿÿna ibutumy rahure aòbo riwinykemy idi raremyhÿ riwinyre. ⁵ Ijò rybe tule kia-wana roire: —Tiu ralòòtyhy waelehyna bede-ò. ⁶ Tuu heka Deuxu rarybere inatyhy raremy. Ijò mahãduò ralòmyhÿre Ijò mahãduò ralòrenykre. Moisesi mahãdu tahe ralòòre Deuxu rybe riwinyòreki. ⁷ Wiji bededÿÿnanamy heka Deuxu rarybereri. Kia rybe rare iwese Davi rarybere wese: —Wiji tamy bohoolabenykeu, aworeny iòlududÿÿrenyòmy. ⁸ Josue ridyre Moisesi mahãdu Suwixiraò-ò. Kasu tahe kabede aòkò rare Deuxu elehyna bede. Deuxu idihyy tuu rarybemy ihÿre. Wijina ròtena bededÿÿnanamy Deuxu rarybemyhÿre. ⁹ Tai tahe Deuxu mahãdu dee elehynasu bede roimyhÿre. Deuxu elehynatxu wese heka rare, iwese Deuxu debò inatxitxu-di rexielehynyre wese. ¹⁰ Iwese Deuxu raelehynanyre wese raelehynanyre inyboho taaòmysÿdÿÿna-ribi, inyboho rukururenykreu. ¹¹ Awityhymy rokoireke tamy rikirònyrenykeny tule. Rekeixijerenyke. Deuxu rybe rikiywinyòrenykeki iwese judeu mahãdu wese rikirònyrenyòtyhy. ¹² Ibutumy Deuxu inydeereny rarybere iruru dire. Iwese mayrehe wiòtxureemy rÿrira wese Deuxu rybe rare. Inyrayky wydyna riòròmyhÿre, òhòti wydyna-wana. Mayrehe rayky riraynymyhÿre aòmybo inyrayky Deuxu ibutumy rierykemy. ¹³ Ibutumy

Deuxu rierymyhÿre inyraykyreny. Iny Deuxureny irumy ihÿre. Ibutumy aõna aõna tamy itÿnyhÿkÿle rare. Aõ heka iwasi aõkõ tamy rare. Ikonanau ilau ibutumy aõhebo iny rotÿÿnymyhÿreny re rikitÿnynyrenykre.

¹⁴ Jesuisi Deuxu riõre iny xiwenadÿÿdu tyhy rare. Tii rare biu-ò iny wiõhedÿÿmy. Tai tii rikityhynyrenyhyymyhÿke. ¹⁵ Tii iny aõkõnareny rierymyhÿre; ixiradÿÿna rierymyhÿre tai iny riruxetõenyre. Tii kabede-ki tiu heka raõrarunyõhyyre, ixiradÿÿna hãrele. ¹⁶ Tai tahe rekexiterenymy rekexitõenyrenyke iny iòlõreny rynana-ò. Tai tahe ruxetõena sõwemy inydeereny kidiwahinykre. Bedeòbyna kidiõkre tuu rokorurenkykre.

5

¹ Hãbuõ Deuxu rimyre xiwena widÿÿdu mahãdu wedumy rarekemy. Tii ibutu iny deròwymy Deuxu-ò rybedumy raremyhÿ. Tii iny uriõnosõna Deuxu-ò riwahinyre. Tule òraruna brò-ki xiwena tamy riwahinyre. ² Tii dori hãbu rare tamahãdurenny-ò dori ywina-di ixi-ki ratxireri iòrarurenny rierymyhÿreki. Imahãduõ ibedeeryõre ijõ tahe reòsamyhÿre tiemy aõna aõna bina riwinyhyymyhÿre. ³ Tai tahe xiwena riwahinyhyymyhÿre tamahãdu òraru-ki tule ixiòraru-ki. ⁴ Inyõ ixideewimy aõkõ xiwenawidÿÿdumy raremyhÿ Deuxudeewi xiery tahe tuu rareke. Deuxu tamy rarybemyhÿrekile tahe tuu rÿike. Iwese Araõ-ò Deuxu rarybere tuu rarekemy. ⁵ Tahe Kristu tule reximyõhyyre xiwena widÿÿdu wedumy rarekremy Deuxu tuu rimymy rarybere: —Kai wariõre tate wijile kai inihe anatara. ⁶ Ijõ ritina-ki ijõ rÿire: —Kai xiwena wahidÿÿdu atximahãte urenana. Xideki xiwena wahidÿÿdu wesemy atximahãte. ⁷ Jesuisi kaki raremyhÿu hãbu wesemy iruberytynymy rexitõenymy reàlãmyhÿre. Rahinymy riajuamy Deuxu-ò rarybere. Tii heka Deuxu rityhynyre tai tamy roholare. ⁸ Deuxu riõre heka tii rarehãrele tahe aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿre. Tai tahe ròeryre rybe ywidÿÿmy. ⁹ Tii heka raõbitinytyhyre. Tai tarasana widÿÿdu rÿimyhÿre iywidÿÿdu ityhydÿÿdu mahãdu dee. ¹⁰ Deuxu dori tii rimyre xiwena wahidÿÿdu wedu rÿirakremy Xideki wesemy.

¹¹ Sõwemy tuu adee ararybekemy watzireri. Urile adee isirare ierysyna, teeryõhyymy taholamahãte. ¹² Kaiboho ihetxiu tetyhynytenyete. Tahe inyõ bibedeerynybenyke. Ihãre tahe teerynanyõhyymahãte. Ihymy texiòkesedÿÿnyta tai tahe inyõ anaerynanykemy adi ratxireri timybo ityhydÿÿdu-ki tatemahãmy. Juhuu erydÿÿna wahe. ¹³ Tohouã howÿtòdu weselemy atximahãtenyete, ityhydÿÿdu aõmydÿÿnana teerytyhyõmahãtenyete, rybeerysydu õbiti aõkõ atximahãtenyete. Kaiboho taumynyõmahãtenyete iwese

ityhydÿÿdu mahãdu rÿirawesekemy. ¹⁴ Deuxu erysynatyhy inyummy rÿsÿna wesemy roire. Aõbinahakÿ aõwihikÿ erysyduòle kia rÿsÿna roire, tiiboho dori rierymyhÿre aõbo awire aõbo ibinare, tuu rotÿÿnyrenyre aõbo awireki.

6

¹ Tikiemy juhUU Kristu rybetyhynamy araerynanymahãre. Rekexitõmonyrenyke. Iwixira erysyna rikieyrenykemy. Tai tahe rakaumynyrenyke ityhydÿÿdu tyhymy ityhydÿÿdu rudÿÿna-di. Inyõ rarybemyhÿre. Iny raõbitinymy ratxike xiery iny ratakemy ihÿre. Kia aõmydÿÿnana reerydÿÿnanyõkre tahe. Iny rityhynmyhÿkekile iny ratake. ² Ratisebenamy heka anaerynanyõkre, tule debòlidisinamy, tule rubu-ribi ixixanamy, tule bede konana ritxuakre txumy ibutumy heka tuu ararybeõkre. Tii heka juhUU erydÿÿna rare. Kaiboho dori teerytenyte. ³ Wanyrÿ dee wikeki tahe iwixira erysyna heka ariwiuronykre. ⁴⁻⁶ Inyõ biu-ribi loosõna wãhidÿÿna riurihimy ritakeki. Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnamy ijõ ritake wana, Deuxu rybe riurihike wana, kowa bede wihikÿ ruru rieryke wana. Tii ibutukeki tahe Deuxu-ribi tahewo-ò dòðsede inatyhyna ririre. Isiratyhyhyyre ixityre ròte taòraruna Deuxu-ò relyyõtyhy. Tii dori Deuxu riòre ixityre itxeònihikÿ-ki ritidire, inyru-ò ritidire ibinamy rarybemyhÿre. ⁷ Biu heka suõ risebenymyhyre. Òwòruty iribi ritxuhudÿÿnymyhyre tòbòròdÿÿdu-ò. Aõratybo raratynykeki tahe Deuxu bedeòbydÿÿna kia rare. ⁸ Tahe edeweweju kidiwahinykeki, awiõre heka inydee kia sumy ibinamy rarybere. Urile roomyhyre. Kia suu tahe iny ityhyna ririre mahãdu wese rare.

⁹ Kiawese jiarÿ urile rarybereri. Ihãrele tuu aõkõ umyreny rahõtinyreri. Inatyhymy rahotinyreri kaiboho aõ òbiti tewinymahãtenytemy. Iwese tarasana mahãdu weseekemy kaiboho ahãtenyte. ¹⁰ Deuxu dori òbitityhy rare. Kaiboho tamy taaõmysÿdÿÿnihikÿmahãtenyte tai aribireny tõhõti rosaõtyhy. Iwese Deuxu-ò aluunareny teteòsinyta wese ityhydÿÿdu seriòre tewiòhenanytenyteki ihãre tadiwiòhenanymahãte. ¹¹ Wiluu hyymy boibeke bede dÿÿnana konana-ò. Tuu raruhymahãre. Tule iny raròsònareny-di mohõtinybenyke. ¹² Tai tahe ityhydÿÿdu aõmydÿÿna irisirenyõmy boibeke. Òbiti widÿÿdu iele ele aõkõ rare. Rityhynyneri Deuxu wahisidÿÿna ritakremy iwese Deuxu rarybereki. Kaiboho òbiti widÿÿdu mahãdu wesemy ahãbenyke.

¹³ Deuxu Abraõ-ò rarybereu, inatyhymy ixideele rarybere. Inyõ dori Deuxu ratyremy ratxiõmyhÿre. ¹⁴ Kawesemy

rarybere. Deuxu tiiemy ixirybe riwinyhyymyhÿre Inatyhymy anabedeòbynykre, idi anaixijuradÿÿnykremy tai ariokoreõ rasòwekremy. ¹⁵ Tahe Abraõ riraòmyhÿre, raeleleõmy. Idi Deuxu tarybe myna rotÿÿnyre. ¹⁶ Inatyhymy aõmy inyõ rexirybenykreu aõmy rarybekre. Kai tahe aõ ijyy ri-ixãwididÿÿnymyhÿre. ¹⁷ Deuxu tule ixidee rexirybedÿÿnyre inatyhy rybe-di. Tai rybe tarasadu mahãdu rierymyhÿre Deuxu rawitxiranyõtyhy. ¹⁸ Inatxi aõmydÿÿnana iny rierenyre. Deuxu rarybere-wana tiu raruiõtyhy. Tai tahe inyboho inyararòsònareny rimymyhÿre. Iny ixiwòtena-ò ralòmyhÿre tarasana-ò ralòmyhÿre wese. ¹⁹ Inywo-ki inyrayky wiòhedÿÿdu ijõdire hãwòjurasu rimymyhÿre wese iny roire Jesuisi koludu wesemy inydeereny ralòmyhÿre wesirahana webòrò-ribi, Deuxusÿ wahe. ²⁰ Jesuisi juhuu ralore tai. Tai tahe Jesuisi Xiwena wahidÿÿdu wedu rÿihyykemy Jesuisi tahe Xideki axi weseõ xiwena wahidÿÿdure.

7

¹ Xideki tahe Salẽ hãwã iòlò rare. Deuxu Tyhydÿÿdu Xiwe wedu rare. Abraõ heka aõbina ritara. Xideki ròhònyre itxi reakemy, tahe ribedeòbyrybedÿÿnyre. ² Tai Abraõ tamy riwahunyrye ibutu aõbina aõmydÿÿna-ribi, debòwiò-ribi sohoji riwahunyrye, Xidekini tahe òbiti Iòlò rare iwitxira rybe-ki. Salẽ hãwã Iòlò tahe ywina nodu rare iwitxira rybe-ki. ³ Tybyõre, iseõre, isÿõre. Tii heka itxu ròhònyõhyyre tule bedekonanaõhyyre. Tii heka Deuxu riõre weselemy ihÿre. Tii Xiwena wahidÿÿdu urenana ratxihyyymyhÿre.

⁴ Kaiboho mohòtinybenyke timybo tii aõnityhymy raremyhÿdi. Abraõ inytybyreny tamy diwahinyde: debòwiò aõmydÿÿna-ribi sohoji tamy riõre. Iòlò taòludu aõbina aõbina aõmydÿÿna-ribi tamy riõre. ⁵ Xiwena wahidÿÿdu mahãdu Levi sÿriõre mahãdu-ribi doidenyde. Tamy bede ywina riywinymy riteònyre debòwiò-ribi sohojina ritakemy iny-ribi. Taijoityhy-ribi. Tiiboho dori Abraõ sÿjioiluduõ tule roire. ⁶ Xideki tahe Levi sÿjioiludu aõkõ rare. Ihãrele tahe Abraõ tamy debòwiò-ribi sohojina riwahunyrye. Xideki tahe bedeòby rybe-di heka Abraõ rirybedÿÿnyre. Abraõ juhuu ityhydÿÿdu rare Deuxu dori tamy ityhyna rybe riwahunyrye. Xideki tahe ityhytyhy rare. Aõhe inatyhy? ⁷ Bedeòbymy rybedÿÿdu aõnityhy rare. Moòbo rarybemyhÿre ratyre aõnityhy rare. Ibutumy kia rierymyhÿre. ⁸ Levi xiwedÿÿdu mahãdu hãbumy ituerenyre. Xideki tahe ruruõhyy ihÿre. Kia ritina-ki roimyhÿre. ⁹ Levi debòwiò-ribi sohojina tarasadu rare. Ihãrele tahe Abraõ teròwmy debòwiò-ribi sohojina riwahunyrye.

¹⁰ Levi dori natibienyõde, ihãre Abraõ-ki ratximyhỹ iu witxi Xideki-wana witxi reareu.

¹¹ Bede ywina rybe xiwedỹỹdu mahãdu-wana iny rataõtyhy. Tai tahe iwitxira xiwe wahidỹỹdu inyboho riijemãhãrenyre. Araõ ijoi ribi aõkõ nade, Xideki nade wese tahe Kristu nade. ¹² Xiwena aõmydỹỹnana rawitxirakeki, tule rybe bede ywina rawitxirake. ¹³⁻¹⁴ Inynyrỹ tahe Levi xiwewahidỹỹdu mahãdu-ribi aõkõ nade. Tii Juda mahãdu-ribi nade. Tiiboho heka tiu xiwewahidỹỹdu mahãdu-ki riwiõhedỹỹõhyymyhỹre. Moisesi dori tamy kia aõmysỹdỹỹna riwahinyõre. ¹⁵ Kristu iwitxira xiwewahidỹỹduõ rõhõnyre Xideki wesemy raremyhỹ. Tuu heka teerytenyte. ¹⁶ Tii heka bede ywina rarybere wesemy aõkõ nade. Tahe iwitxi rare. Tii umy witxira tuedeõna-di nade. Kia ruru òraru-ki nade. ¹⁷ Rybe riti-ki rỹire, Kristumy rarybereu: Kai xiwewahidỹỹdu mahãduõ tate Xideki wesemy ahãte. ¹⁸ Aõmydỹỹna tyby rawitxiradỹỹre awimy aõkõ dori rare. Irurudimy aõkõre dori rỹire tarasana wiõhedỹỹmy aõkõ. ¹⁹ Kia iny riõbitidỹỹnyre aõkõ. Wiji tahe raròsòna wihikỹ rõhõnyre inydeereny Kristu dori Deuxu-ò inatyhymy iny ridymyhỹre. ²⁰⁻²¹ Deuxu rexirybedỹỹnyre inatyhymy Kristu xiwena wahidỹỹdumy rarekemy. Tahe iwitxira xiwenadỹỹdumy aõkõ kiawese narybede. Kristu-ò tahe Deuxu rarybere: —Deuxu rexirybedỹỹnyre. Tiu rawitxiranyõtyhy arybe. Kai xiwena wahidỹỹdu atximahãte urenana. ²² Tai tahe Jesuisi riòludunyre wijina aõmydỹỹnana tỹmyra. ²³ Xiwedu sõwekemy idi rõhõtinyinymyhỹre, ijõ ruryumyhỹreki. Ijõ tahe teròwymy ralòmymyhỹre. ²⁴ Jesuisi tahe xiwena wahidỹỹdu mahãduy-ribi rõhõnyõtyhy. Kristu tahe aõu aõu ratxihyymy rarekre. Tai ixiwe òlòdỹỹnamy aõu aõu iweselemy rarekre. Ijõ-ò tiu raõtyhy. ²⁵ Tai tahe moõ Deuxu-ò Kristu-di kanakeki, tii tahe Jesuisi ritalekemy ratximyhỹre. Tii dori Deuxu-ò inydeereny rexitòenyhyymyhỹre.

²⁶ Tii dori iny deròwymy rarehyymy rareke Deuxu sỹdee. Jesuisi biu-ki rononymyhỹre Deuxu-wana. Sỹwihikỹ worana bedehesina-ki rononymyhỹre urenana. Tai tahe tii xiwenadỹỹdu wedumy inyboho ruryumyhỹrenyre. Tii òbiti rare, tyrare, iòraruna-ki aõkõ, òrarudu mahãdu-ribi hitximy. ²⁷ Xiwena wedu txuõ txuõlemy xiwena diwinymyhỹde juhoo taòraru hetydỹỹnamy riwinymyhỹre idi tahe ibutumy inyòraru hetydỹỹnamy riwinyre. Jesuisi kia Xiwena wedu wesemy aõkõ ihỹre. Tii xiwena wahidỹỹdu mahãdu-ribi lahixi rare. Sohojihyy dori xiwenamy rexiwahinyre rubu-ò ikonana xiwena wahe. Tii txuõ txuõlemy aõ rubu xiwe wesemy riwahinyõre, iwese iwitxira xiwedỹỹdu riwahinyre wese. Juhoo taòraruna òraru-ki raxiwenyre idi iny òraruna òraru-ki raxiwenyre.

28 Bede ywina hãbule ritidire xiwena wedukremy. Hãbu tahe iruruõre idi tahe sohoji rybeõtyhy bede ywina hewomy nade. Kia tahe Deuxu riõrele tuu risõnyre, tii õbitityhyreki.

8

1-2 Kiamy heka jiarõ rarybere. Kia awese iny xiwena wedu ijõdire. Iõlõ tarynana-ki ronymyhõre. Jesuisi tahe Deuxu ruruna-ribi ronyre. Iheto-di itxeredu tahe Jesuisi rare. Deuxusõle iyrubudõõdu rare. Kia hãbu aõkõ riwinyre Deuxule riwinyre. ³ Kristu iheto raroowo-ki Deuxu deewina riwinymyhõre. ⁴ Kristu kabede-ki ratxikeki tii xiwena wahidõõduõmy aõkõ ratximyhõke. Kabede ludu dori bede ywina rybe riritinymyhõre wesemy riwinymyhõre. ⁵ Tiiboho biu aõmydõõnana wesemy urihimyõlemy aõna aõnamy rotyynymyhõrenyre. (Deuxu Moisesi-õ riteõsinyre aõwesemybo tealãna heto-ki raremyhõ. Tai tahe Moisesi riwinykemy timybo riteõsinyre wesemy hãwãlõ ratyy-ki riteõsinyre.) ⁶ Kristu tahe iwitxira aõmysõdõõna iaõmysõdõõnare. Bede õtiidõõna urenana heka Kristu aõmydõõnana rõimyhõre bede ywina widõõdu aõmydõõnana ratyremy ihõre. Kristu tahe bede ywidõõna tõmyra riwinyre Deuxu iny-wana heka widee rilorore. Deuxule rarybere tahe juhoo-ribi awityhyre irybe. ⁷ Juhoo bede ywidõõna awi aõkõ rare. Awikeki tahe ijõ tõmyraõ rõhõnyõtyhy. ⁸ Deuxu dori ihetxina-ki tamy awimy aõkõ ihõre. Kawesemy dori rarybere: —Txuõ kanakreu tahe, bede ywidõõna tõmyra aritobinykremy Juda sõmahãdu-wana judeu sõmahãdu-wana. ⁹ Bede ywidõõna tõmyra ihetxina-ribi iwitxira rarekere. Ihetxina retobinyre tybyreny-õ. Iu Egito-ribi retareu, retobinyre. Tiiboho bede ywidõõna tõmyra-õ rieryõre. Tai riywinyõre bede ywidõõna. ¹⁰ Kiawese bede ywidõõna tõmyra rarekre, Wanyrõ Deuxu rarybere: —Wabede ywina iraykywydyna-di ariritinykre iwo-õ aritidikre wabede ywina. Jiarõ iDeuxumy ararekre, tule tiiboho wasõ ijoimy roirekre. ¹¹ Kia txuõ rahukredi tahe ibutumy riwaerykre tasõmo-wana, tanihikõ-wana. Tiu wii rierynanyõtyhy Wanyrõ Deuxumy. ¹² Ruxetõena tamy ariwahinykre taõrarutedenamy. Iõrarureny ibutumy wanohõti iribi rosakre. ¹³ Bede ywidõõna tõmyramy Deuxu rarybereu, ihetxina retybyra raseruserunya. Taita awiõra heka.

9

¹ Juhoo bede ywidõõna-ki bede rybe ritina rõimyhõre Deuxu-õ dealãna timybo rawahinykemy. Tule rõimy raremyhõ tykyheto bederahy-ki. ² Iwo-ki inatxi rareamy rõimyhõre. Juhoo irareasana-ki Deuxu iõhõnasõ heka inire iwo-ki tahe adõõ loosõna rõmyhõre. Tule tii paõ

brebuna deòtena òwòrubesetyre-ki rỹimyhỹre. ³ Tyky ijòtòbòna hewo ludu rareasa tahe Deuxu sỹle inire. Òkòsy nihikỹ rihitxinyre ijò-ribi. Tule tahe òwòruwodỹỹò rỹire womati tỹrỹrỹhỹkỹle ihetyre. Iwo-ki tahe xiwena deòtena. Tai riwosinymyhỹre tỹnyre reakemy. ⁴ Òwòrudỹỹrawo-ki tahe womati tỹrỹrỹhỹkỹ butxi riòre ibòbese-di rỹire, iro-ki ihina rỹire mana ta irybereny-ki inire. Tule Araõ hoju rỹimyhỹre tai ruhunymy raremyhỹ. Tule bede ywidỹỹna riti mana tyre-ki tai roimyhỹre. ⁵ Tule iratyty tyre-ki rỹimyhỹ ỹju ritxoo inatximy. Teubrorodile tahe riwòmyhỹre. Òwòru wodỹỹ ratòbòna tikibo Deuxu iny òraruna riixãwidỹỹnymyhỹre wahe. Tahe tuu rỹbeònyrenykre kia aõmydỹỹnana tai rỹiremy. ⁶ Kia ibutumy rexihureu xiwena wahidỹỹdu mahãdu ralòmyhỹre juhoo rareasanawo-ki taaõmysỹdỹỹna tyhy widyymy. ⁷ Ihewoludu rareasana-ò iwedule ralòmyhỹre. Beòra bededỹỹnana sohojimy sohojile tamy ralòmyhỹre. Iròdu riwymyhỹre ihãlubu ritxiwikemy xiwenamy. Taòraru-ò iny wixira òraru-ò tule. Inyòraru-ki tii mahãdu aõna aõnamy rotỹỹnyrenyre rexieryrenyòhyylemy, kiabro-ki. ⁸ Deuxu Tyytybytyhy kia ijyy-di iny ribedeernymyhỹre. Juhoo tyky heto rỹireu, inybohoõ heka Deuxu iòlònasỹ-ò ralòmyhỹre. ⁹ Kia heka wijina bedeernare. Juhoo dori xiwena wixira wixira wahidỹỹna wixira wixira uriòno rare. Kia urile iwahidỹỹdu iwo irayky-wana riòbitinyòhyyre. ¹⁰ Juhoo ludu aõmydỹỹnana bede ywinale rare. Rawitxirakekile tahe ròhonyke. Tii tahe rỹsỹna bede ywinamy rare, monatyhy bede ywinamy, aõna aõna surona bede ywinamy. Iny kia bede ywina ibutumy rityhynykemy rỹimyhỹre.

¹¹ Kristu dehemynde, iu tahe rawitxiradỹỹre. Kristu Xiwena wahidỹỹdumy ratximyhỹre. Tai tahe ibutumy rawitxiradỹỹmy roimyhỹre. Tii ralòmyhỹre tyyheto tỹmyra-ò. Itỹmyra tahe biu-ki rare. Kabede-ki aõkò ihỹre; hãbu iwidỹỹdu aõkò rare. ¹² Kristu ralore Deuxu Tyytyby sỹnawo-ò tahãlubu òrarukile ralore. Sohojihyyle ralore iny tarasanarenymy inydeereny riwahinykemy. Iròdu hãlubu-di aõkò ralore, broreni riòre-di aõkò, budoeni hãlubu aõkò wahe tahãlubudile. Tai iny tarasanareny rimyhyyre. ¹³⁻¹⁴ Juhoo budòe broreni Oriòre hãlubu-di raxiwenanyrenyre. Broreni bryby riubỹtỹnyre iny tyre-ki iaòsusu-ribi rahòkemy. Juhoo xiwena iny taòraru-ribi risuhòkeki, iratyty tyhy Kristu hãlubu iny risuhòke. Tai iny raykybina bina ritamyhỹre tule inywo aõ aõkò rare, ritamyhỹre. Idi tahe iny Deuxu irumy ratximyhỹre dee wimyri kiwinyrenykre. Tii òbitimy ihỹre iny dee rurureki. ¹⁵ Kristu tahe bede ywidỹỹna tỹmyra wedu rare. Tai tahe ibutumy bede ywidỹỹna tỹmyra mahãdu namyhỹde ibutumy aõmybo

rarybere ritakemy. Tii dori rurure iny òrarureny dire-ki ihetxiu bede ywina aõmydÿÿnana rÿimyhÿreu, tii rubu-ò rexiwahinyre. Tai inyboho òraruna-ribi rexitarenyre. ¹⁶ Inyò rurumyhÿre-wana tii iny dee ritinaõ ririmyhÿre kia ritina rarybere: —Moòbo taaõna aõna riwahinymy ririkre. Iny rururemyhÿre xiery tahe, ritina awi rare. ¹⁷ Kia ritina aõ aõkõ rare iwidÿÿdu tyhy irumy ratxikeki, rubumy roimyhÿrele ritina aõ rare. ¹⁸ Tai tahe juhoo bede ywidÿÿna ijõ hãlubu txiwixina dire. ¹⁹ Moisesi Deuxu bede ywina wahidÿÿ rahudi, tii bede ywina tyre ritxiwire, iny ratytyre riubÿtÿnyre bu- doeni hãlubu-di broreni riòre hãlubu-di bewana riurinyumy riubÿtÿnyre. Tule buddè siratykysò-di riubÿtÿnyre. ²⁰ Iu tahe tuu rarybere: —Kia bede ywidÿÿna tÿmyra hãlubu rare. Deuxu wadee rarybere kaiboho bityhynkemy. ²¹ Tule tyky- heto-ki hãlubu riubÿtÿnyre deàlana aõmydÿÿnana-ki ²² Bede ywina rybe ditÿnynde ibutumy hãlubu-di risebenyre, hãlubu txiwixina ihoõkeki òraruna rexihuõtyhy.

²³ Kabede aõmydÿÿnana biu aõmydÿÿnana wesele rare. Tai tahe Kristu tahãlubu-di kia ibutumy risuhore. Tai iratyre ty- hymy ihÿre. ²⁴ Kristu heka templo hãbu widÿÿna-ò ralòõre. Kia tahe inatyhy heto aõkõ rare. Biu-ò Kristu ralore Deuxuko-ki kia tahe isÿtyhy rare. ²⁵⁻²⁶ Tii sohojihyyle heka rare iny òrarureny riixãwididÿÿnykemy rubu-ò rexiwahinyre. Xiwena wedu wesemy aõkõ ralòre. Kia xiwena wedu aõu aõu beòralemy hãlubu-di rara xiwemyhÿre. Kristu tahe sohoji hyyle rubu-ò rexiwahinyre. ²⁷⁻²⁸ Iny rurumyhÿre soho- jihyylemy idi tahe Deuxu ywisidÿÿna hitxinatxu kanakre ibutu iny. Kristu rurure sohojile sòwemy iny òraru ixityre riatykemy. Inyò tamy rethemy riraòmyhÿre wana, tamy ixityre kanakre òraru ixãwididÿÿnamy iny tarasanarenymy.

10

¹ Juhu bede ywina rybe urihimyòle iny ribedeerynyre Kristu aõmydÿÿnamy. Bede ywina itÿnytyhymy aõkõ iny dee roire aõmybo Kristu inydeereny riwinykre. Ubòròròna wesemy inydeereny dobehede bede ywina. Tai tahe tiu iny riòbitinyõtyhy xiwena-di reamyhÿre beòra ihyymy aõkõ. ² Aõkõkeki beòra beòrau idi reaõtyhy. Aõkõkeki sohojihyylemy xiwena riwinykre. Sohoji bede dÿÿnanadile iòrarureny rexi- huke. Tahe aõkõre beòra ihyymy aõkõ xiwena-di reamyhÿre. ³ Tai tiiemy òraru-di hyy heka rõhõtinymyhÿre. ⁴ Broreni hãlubu, bu doeni hãlubu òraruna rahuõtyhy. ⁵ Tai Kristu kabede-ò dehemynydeu, rarybere: —Deuxu, broreni hãlubu buddè hãlubu adee awimy aõkõ ihÿre. Tai tahe waumy tey- winymy ahãte axiwenamy aroikremy. ⁶ Kai heka awimy tai

tahaõhyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy. ⁷ Tahe jiarỹ rarybere: —Betehe inihe waumy rubu-ò rewahinyraò iwese ritidỹna rybe roimyhỹre wesemy, adeewina ibutumy arityhynykre wahe. ⁸ Tai Kristu juhUU rarybere: —Deuxu, broreni hãlubu budòe hãlubu adee awimy aõkõ ihỹre. Tai tahe waumy teywinymy ahãte axiwenamy aroikremy. Kai heka awimy tai tahaõhyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy. Kia rarybere bedeywina rybe hãrele. ⁹ Tahe ixityre rarybere: —Deuxu kakile watxireri adeewimy ariwinykemy. JuhUU bitake xiwena ihewoludu ritidikemy, Kristu xiwena wahe. ¹⁰ Kristu rurure iny òraru-ki. Ixiwena sohojilemy rỹire tuhy ramyhỹre Deuxu deewina wahe. Kabede ywidỹna tahe itỹmyra ihỹre. Tai tahe iny riòbitidỹny hyy rarekre. ¹¹ Xiwedỹdu txuõ txuõlemy rixiwenanymyhỹre. Tii tahe tiu inyòraruna ritaõtyhy. ¹² Jesuisi tahe sohojihyylemy òraru xiwena riwinyre. Iny òrarunareny riixãwidinymy rahudi Deuxu rurunawe-ribi ronyre, riwowydynymyhỹreki. ¹³ Tahe Kristu riraòmy rononymhỹre. Taòludu ruru iribi ritakemy tawarawo-ò Deuxu ritidikemy. ¹⁴ Jesuisi dori sohoji xiwehyy-di, iny riòbitidỹnyhyymyhỹre. ¹⁵ Deuxu Tyytybytyhy tule kiamy rarybere. Kiawese ritidỹna roire: ¹⁶ —Kiawese bedeywidỹna tỹmyra rarekre. Wanyrỹ Deuxu ijõmy rarybere: —Wabede ywina irayky wydyna-ki ariritinykre, aridikre wabedeywina iwo-ò wahe. ¹⁷ —Idi ixityre rarybere: Ruxetòena tamy ariwahinykre iòrarutuedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohõti-ribi rosakre. ¹⁸ Òraru wanohõti-ribi rosareu, idi rehureu, tiu xiwena rỹiõtyhy tuu rahukemy.

¹⁹ Katahe, waseriòre, rekexiuwaresemy rikirònyrenykre Deuxusỹ-ò. Tamy rekexitòenyrenykeny Jesuisi hãlubu dejuxuna òraru-ki sohojile rikirònyrenykre. ²⁰ Jesuisi dori rytỹmyra riraynyre Deuxu-ò wesirahana yra-di ralòkemy. (Iwese xiwedỹdu wedu ralòmehỹre wese, inyboho wiji ralorenyke.) ²¹ Tule iny xiwe wahidỹdu nihikỹ ijòdirenny Deuxu heto-ki. ²² Tai rikitehemynyrenykre inyraykytyhy ywinakemy inatyhynatyhymy òbitinatyhymy nohõtmy, rati betyhy ixãwina-di sebena-di inyumyreny. ²³ Inatyhyna rikiyrubunyrenyke inyararòsònareny wahe. Aõbo Deuxu inydeerenny riwahinykemy rikiraòrenyke. Tii dori inatyhy rare. ²⁴ Tule widi ròkòhõtynyrenyke wiluurenymy rakatxirenykemy wiwiòhedỹmy rakatxirenyke. ²⁵ Uritere ixihitxidỹõmy tamy beahyy rakatximahãrenyke. Ijõ dori dohodỹna-ò noderamny reamyhỹre kia awi aõkõ rare. Inyõ ryribi rexidòrarienykehỹkeki, tamy rakarybemyhỹrenyke kòdòòsekemy ixyby. Inynyrỹtxu dori iòhòmy resera. Tai tahe sòwemy ròkòteòsidỹnymyhỹke.

²⁶ Iribi inyboho inatyhyna ibutumy rieryrenymy rahudi, tahe kia hãrele heka òraruna-di rariamyhỹkeki, òraruna xiwena roiõmyhỹre inydeereny iny òraruna tarasana wahe. ²⁷ Kia-ribi tule brebu rỹimyhỹre Deuxu ywisidỹĩnatxu lau. Deuxu heòty ratyradyĩdu lau ruberumyhỹre. Kia Deuxu òludu rahukemy rỹimyhỹre. ²⁸ Ruxetòena-di aõkõ inyõ rurure Moisesi bedede ywina riywinyõreki. Itxeredu inatxi ada inataõ-di aõbo raryberenykemy. Tai rirubunyre. ²⁹ Kia-di dori mohõtinybenyke. Inyõ Jesuisi rybe-di risinykeki, iratyremy ibinatyhymy rarekre tamy. Tii sòwetyhymy aõhõkỹmy rotỹĩnykre ibutu ratyre. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ruxetòena aõ aõkõmy idi rõhõtinyre ibinamy tuu rarybemyhỹre. Jesuisi hãlubu aõ aõkõmy idi rõhõtinyre ibinamy tuu rarybemyhỹre. ³⁰ Deuxu kia rarybere: —Txiòhe iny òwydỹĩdu jiarỹ rare. Inymy jiarỹle arexiòwynykre.

Inyboho rierymyhỹrenyre kiamy rarybemyhỹre. Tii kiawese rare. Tule ijõmy rarybere: —Inynyrỹle taijoi-di ywisidỹĩna-di riywisidỹĩnykre. ³¹ Deuxu irumy rare. Tii brebuna-di tyhy rareke. Iu iny tamy ibinakeki, tii dori idi rehuke.

³² Juhuu Kristumy teerytenyeteu, awimy heka ahãtenyete. Kia-ribi õhõti losarenyõmy. Kristu òraru-ki aõhõkỹmy tatỹĩnytenyete. Ihãrele tahe Kristu-wana hyy toitemahã. ³³ Inyõ umyreny robireu, tai akireny rutxuenyre, tule akireny òhòte itamadỹĩnyre. Ityhydỹĩdu seriòre mahãdu inyõ aõhõkỹmy risỹnyre, kaiboho tewotòenytenyete. ³⁴ Inyõ ròtenawo-ò ridykeki tai tewotòenymahãtenyete. Inyõ ahõrõ-di rawasinyreu, urile teysate. Ahõrõ dori iratyre sòwemy rỹimyhỹre biubede-ki. Tai aõna aõna tiu rabinaõtyhy. Kia teerymahãtenyete. ³⁵ Uritere araròsòna-ribi awo xieresyõmy. Kai dori uriõno nihikỹ bitakre. ³⁶ Ywinihikỹ-di heka rokoireke Deuxudeewimy rikiwinyrenykemy. Tai aõwihikỹmybo Deuxu rarybere, rikitarenkyre. ³⁷ Ritinamy tahe rỹire: —Txiokre inihe. Urihimyò biraòke. Kia kanakre inatyhymy. Tii raroorehenyõtyhy.

³⁸ Waityhydỹĩdu mahãdu òbiti iruhyymy rỹirake, riwatyhynyreki. Inyõ tahe ròsekeki tamy wadeysaõtyhy.

³⁹ Inyboho heka tahewo-ò òkòsedu aõkõ roire. Ityhydỹĩdu dori roire, iruhyymy nodu, biu-ò hena mahãdu wahe.

11

¹ Aõbohe ityhyna rare. Aõna aõnaõ iny inatyhymy ri-ràomhỹreu, kia tahe ityhyna rare. Inatyhymy dori kanakre iny rierymyhỹre, iny tuu robiõlemy. ² Ihetxina mahãdu Deuxudeewimy tuu ihỹre, rityhynymyhỹreki. ³ Juhuu Deuxu aõna aõna bedede bedemy riwinyre. Iny inatyhy hynale

kia rierymahãrenyre. Deuxu lobixiõna-di ibutumy aõna aõna riwinyre. Idi tahe lobixinamy rõhõnyre iny itxerenarenymy. Deuxu rarybere. Tai tahe aõna aõna ritxienyre. ⁴Taityhydỹna òraru-ki Abeli Xiweõ riwahinyre Deuxu-ò. Kaĩ xiwedỹna ratyre tamy riwahinyre. Abeli rityhynyrekile riwahinyre, tai tahe Deuxu reysare, òbitimy rareki. Tai ixiwedỹna Deuxu riwyre. Abeli tahe rurure. Ihãrele, iwese tii ityhyna-di raremyhỹ wese rokoireke. ⁵Enoi tatyhydỹna òraru-ki tiu ruruõhyyre. Enoi Deuxudeewimy riwinyre tuu Deuxu juhoo rarybere. Aõwesele iõmy reare. Deuxu ridymy reare. ⁶Inyõ ityhynaõkeki, tiu Deuxudeewimy aõ iwidỹõna. Inyõ Deuxudee iòhõmy ratxikeki, tii rityhynymyhỹke inatyhymy Deuxu-wana ihỹre. Deuxu dori tamy rexideòsinykemy ratxireri. ⁷Noe tule ityhyna dire. Tii hãwò nihikỹtyhy riwinyre. Aõhebo rotỹnykremy robiõhyyre. Ihãrele tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai tahe tasỹ mahãdu ritare rubu-ribi. Bedeludu mahãdu tahe rurure. Noe tahe Deuxu riòbitidỹnyre, ityhyna òraru-ki. ⁸Abraõ tule Deuxu rityhynyre. Deuxu ijõ bede-ò diteònydeu, Abraõ irybe riywinyre, rare taijoi-wana. Deuxu tamy rarybere suõ tamy rihitxinykemy isỹmy. Tai Abraõ rexitare, rare ihãwã bede ierykõna-ò. ⁹Ityhyna-di rasỹnyre kia bede-ki. Tyky heto-ki rahetonymyhỹre iwese ijõ bedeludu witxira mahãdu rahetonymyhỹre wese. Ibede rarehãrele tahe ihõrõmy aõkõ rõhõtinyre idi tuu aõkõ rexinohõtinyre. Tariòre Ijai, Ijaò-wana rasỹnyre. Tamy tule Deuxu rarybere iwese tyby-ò narybede wesemy. ¹⁰Abraõ tahe hãwãõ riraòmyhỹre. Deuxu widỹna hãwã biu ludu-ki. Kia hãwã Deuxu nohõti-ribi nyide. Kia hãwã dori tiu rabinamy rejuxunyõtyhy ihetotira kyhyna direki. ¹¹Sara ityhyna dire. Tai ruru dire uladusemy ronykemy ibeòra sõwere hãrele. Tii tahe rityhynyre tuu raryberemy. ¹²Sara iòhõmy irubu roire rasenadunyreki. Ihãrele tahe sõwemy rariòreriòrenyre. Iwese taina rudera wese, ãnyra sõwewese.

¹³Kia heka ibutumy rityhynymyhỹre. Idi tahe ituerenyre aõ heka rimyõre Deuxu rybe lidisinaõ. Ireheribile tuu robirenyre; reysarenyre. Tiiboho rarybemyhỹrenyre kabede ludu mahãdu aõkõ raremy, isỹreny mahãdu aõkõ raremy. ¹⁴Tii heka rarunymyhỹre sỹwihikỹmy tai raerymyhỹre tuu rarybereki. ¹⁵Tamy wikeki riòkeserenyra inihe tahe aõkõre, noderare. ¹⁶Wiji tahe tii sỹwihikỹmy biu-ki rarunymyhỹre. Tii dori ijõ ratyre rare. Deuxu isỹ wihikỹ riwinyre tai tahe inyõ iDeuxurenymy rarybekeki, tai Deuxu tiu raixỹruõtyhy.

¹⁷Deuxu Abraõ urihixina-di reareu riwahinyre Ijai xiwenamy. Tariòre sohoji riywinymy rỹire xiwenamy rurukremy. Tii Deuxu rybena-ki iriòre rarehãre. ¹⁸Deuxu dori juhoo

rarybere: —Ariòre Ijai ariokoretybomy rarekre. ¹⁹ Abraõ rieryre Deuxu iruru dire rubu-ribi riixixadyñnyke, tii Deuxu rityhynyreki. Abraõ dori rōhōtinyre rawasenanyre. Ijai juhuu rubu-ribi ixixa wesemy reare, raumynyre. ²⁰ Iribi tahe Ijai tyhyna-di rarybere Ijaò dee, Ijau dee aõbo kabede-ò kanakremy aõwiihikỹ wahe. ²¹ Iribi tahe tule Ijaò rarybere Jyje riòre dee, tariokoreboho-ò. Ityhyna-di rarybere. Ijaò iòhòmy rubu-ò ihỹre, òwòru-ò reximomy rariamyhỹre. Tahe òwòru-di rexilamadỹñnyomy rỹire rexitòenykemy Deuxu-ò, riwowydynyremy wahe. ²² Iribi tahe tule Jyje iòhòmy rubu-ò ihỹre. Tule ityhyna-di rarybere judeu ijoi Egito bede-ribi kòdòhònykemy. Tule tahe tarybe ririre titxibo itityby rỹikremy. ²³ Iribi tahe Moisesi reareu, tybyboho iseboho riwòrenyire inataõ ahādumy tatyhynareny-di ihỹrenyrekiki. Moisesi itohouã ruxerare. Iòlò rubudỹỹ bede ywina rybemy rarybere. Moisesi tyby-wana kia bede ywina rybe lau ruberuõhyyre. ²⁴ Moisesi raumynyreu, Faraò riorerioresy noderare tii tatyhydỹỹna òraru-ki. ²⁵ Tii heka tamywire Deuxu erydu mahādu-wana aõhòkỹmy rotỹỹnykre. Urihimyò òrarumy reòwarike derare heka rare. ²⁶ Moisesi, Egito bede-ki aõna aõna wiwiihikỹ rỹiramyhỹ derare. Iny tamy aõmy rarybehinamyhỹre. Tahe ibinamy rōhōtinyõmyhỹre. Kristu dori riraòmyhỹre, biu-ki uriòno idi rōhōtinymyhỹre. ²⁷ Moisesi Egito bede-ribi rōhònyre, ityhyna direki wahe. Ruberuõhyymyhỹre heka tii iòlò deburehekỹ lau. Iwese Deuxumy lobixiònadu iko-txi robire wesemy, rōhònyre. Tii tahewo-ò ròdseõhyyre. ²⁸ Moisesi heka Deuxu rityhynyre. Tai tahe pascoa worana bedehesi riywinykemy beòra beòramy rarybere. Hālubu ijò-ò ritxiwire. Tai ýju heka iny riòre delareny rirubunyõre. Egito riòre delareny rurure tai. ²⁹ Iwese surubu tyre-di reurore wesele judeu mahādu Ahobesò rawo-di reurore beõlemy. Iu Egito mahādu reuròkemy rareu, urile bee idi raratòbòre. Kia riwinyrenyire ityhydỹỹnadireki. ³⁰ Ijeriò hāwā mana òtity nihikỹ resere judeu mahādu rityhynyreki. Debò inatxi reurò txuumy hāwā rora-ki rariare tahe resere. ³¹ Raabe heka hāwyuriuri ixidinodu rare, wedena wahe. Tahe Deuxu tyhydỹỹdukòdu mahādu rexihureu, Raabe ruruõre tatyhydỹỹna-ki. Bede-di itxeredu riwòreki.

³² Timybohe ijõmy ararybekre? Wasirare heka ibutumy tuu ararybekre, sòwereki. Kideõ ijo, Barake, Sansaõ, Ijete, Davi, Samueli, tule Deuxu rybemy rybedu mahādu sòwere. ³³ Kaheka ibutumy riwinyre tyhyna-di. Ijõ iòlòhāwā-di rahỹñnyre. Òbitina riwinyrenyire. Ritarenyre aõmybo Deuxu rarybere. Leaõry dori rirarytxinyre. ³⁴ Rirònyre heòtywo-txi ihārele ruruõrenyire. Mayrehe rubudỹỹna-ribi rexitarenyre.

Bina-ribi ixyby rarurunyrenyre. Ijõ aõbina-ki irurudityhymy ratximyhÿre. Tai sõwemy aõbinadu iribi rahenyre. ³⁵ Tasÿõ rubu-ribi riixixanyre hãwyyõ rityhynyreki. Ijõ mahãduõ aõhõkÿmy dÿÿnana-ki tamy reare. Ixitarasamy rõhõtinyõhyyre aõhõkÿmy dÿÿnana-ribi. Tii dori umytuedeõna wihikÿ-di rubu-ribi rexixakredi rõhõtinyhÿre. ³⁶ Ijõ ityhydÿÿduõ idi rybe jei jeina-ki ratximyhÿre. Tule tai òhòte rÿire reruti òhòte-di. Tule ijõ womati reroti-di rataataare, ihyymy idi rehure ròtenawo-ò. ³⁷ Ijõ mana-di riwere. Ijõ sehòtxi-di riwetyaòròre, wiere riatyre. Ijõ mayrehe-di rirubunyre. Ijõ ityhydÿÿdu-ò budoeniy-di watxinityy-di idi rexityynyre, rama risarenyre, aõhõkÿmy risÿnymy inyõ tõtxi ririõhyyre. Ijõ heka aõbinalemy tamy reare. ³⁸ Kia ityhydÿÿdu mahãduõ ibutu iny ratyre Deuxu dee wire. Kabeledudu ityhydÿÿdukõdu mahãdu wese aõkõ tiiboho roire. Hãwãlòmy, bederahymy, hãloomy, kia ibutumy bede-di rariamyhÿre iwese iny isÿkõmy rÿire wese. ³⁹ Ibutumy iribi rakaraykynyrenyke tiiboho dori inatyhynarenydireki. Tahe urile Deuxu rybe wahisidÿÿna ritaõmyhÿrenyre. ⁴⁰ Deuxu dori iny-ò riraòmyhÿre Kristu dehemyryna wahe. Ihewo-ribi tahe kia inydeereny riwahinykre, wiwanahyyle. Tai tahe idi awityhymy iny ibutumy ròhònykremy.

12

¹ Sõwere inydireny itxeredu. Iny robirenylemy rÿirerimy ihÿre. Tai tahe tako-ò rekekoamyhÿrenykre. Deuxu dori inydeereny riwahinyre. Òraru iutxiere inykireny rÿire. Tai tahe rikiatyrenyke òraru ibutumy inyboho dori rimymyhÿrenyre. ² Jesuisi-ò sohojile reketehemynyke. Tii dori inatyhydÿÿna deledÿÿdu rare tule inatyhydÿÿna konanadÿÿdu rare. Jesuisi deysana kanakredile rõhõtinyhÿrenyre. Tai tahe rahõtinyhÿre. Tai tahe aõhõkÿmy rotÿÿnyre, itxeò nihikÿ-ki rurure. Tai tahe ixÿru tamy reaõhyrurureu. Wiji tii ronymyhÿre Deuxu ryna ruruweribi-ki. ³ Jesuisi dee hãbu binahakÿ aõbinamy reare. Tahe rawobinarybenyõhyyre. Tai tahe idi røkõhõtinyrenyke iwese rakatxirenykemy. Uritere bede worenymy bede òtiidÿÿrenymy. ⁴ Boholabenyke, òraru ijesu òraru-ki inyõ aribireny ruruõhyymy ihÿre. ⁵ Deuxu tariòre dee rybe wesele adeereny rarybemyhÿre. Kia-ribi aõbohe õhõtireny rosara. Kia wese Deuxu rarybera: —Wariòre, araòbitidÿÿnyreu, uritere adebureõmy, alisina aõkõ dori rare. Deòsana rybemy adee ararybekeki, uritere bedewoõmy. ⁶ Deuxu dori aluurekile araòbitidÿÿnykre. Deuxu tariòre wesemy inyõ rimykeki, aõhõkÿmy risÿnymyhÿre iòbitidÿÿmy. ⁷ Tybydiò aõbohe uri

tariòre-di uri aõbohe tyby idi rỹira tariòre riòbitinyõmy? Aõkõre. ⁸ Ibutumy iny òbitidỹỹmy Deuxu rurumyhỹre. Inyõ òbitidỹỹnadiõkeki tii iriòre inatyhy wesemy aõkõ rare. ⁹ Tule inytybyreny inydeereny retehemyhỹre inyboho riòbitidỹỹnymyhỹrenyre. Tai tahe iny riywinymyhỹrenyre. Deuxu tahe inytybyreny rare. Inytybyreny ratyre tahe tuu rikiywinyrenyke, tahe irumy rokoireke iurenana. ¹⁰ Iny tybyreny urihimyò bededỹỹnana-di riòbitidỹỹnyre iwese tamywimy rõhõtinyre wese. Deuxu tahe iny riòbitidỹỹnyre rekexiywinyrenykemy. Iwese òbitimy tii raremyhỹ wese rokoirekemy. ¹¹ Inyõ òbitidỹỹnamy deramy reakeki, tii deysamy aõkõ rareke. Òbitidỹỹna bedewona-di rare. Rexihuredi, tahe wiòhedỹỹnamy reamyhỹre modeebo reamyhỹreò, irumy ywina-di rarehyyke. ¹²⁻¹³ Kai bedewokeki, aumy-di, arayky-di iruruõra, ihãrele tahe birurudỹỹnomy bimyeke. Ati tule iruruõre ihãrele tahe, myike òbitimy. Betehemy, biywinymy ryòbiti-di mariake. Tai tahe ijõ iny reyterenykre, raòwenyõtthy.

¹⁴ Ainytyhymy inydee ibutumy ahãbenyke tule bexiòbitidỹỹnomy ahãbenyke. Iny òbitimy rỹiõkeki, tiu Deuxumy robiõtthy. ¹⁵ Inyõ tahewo-ò Deuxu ruxetõena-ribi ròoseke lau kaiboho bexiebenyke. Tule amahãdurenny-ki alòbòrònahyre wesemy inyõ ihỹke lau kaiboho bexiebenyke. Kiakeki, sòwemy iny rahyrenyke òraruna uri wesemy. ¹⁶ Tule bexiebenyke inyõ òta òta òraru-txi reseke lau ada Deuxu tõhõti ribi rosake lau. Ijau tahe Deuxu-di rõhõtinyõre. Tyby rurukreu aõ tarasana-di tii rohonyre byrena sohoji òwylemy tahelỹỹna-ò rohonyre. ¹⁷ Iribi tahe òhõtireny losarenyõmy. Tii dori rõhõtinyre taaõwi-di icyby imynomy reare. Tahe aõkõhyyre rahinyrehãrele. Rabedewomy ronyre Ijau dori rỹsỹna deròwmy taaõwi riwahinyre taexi-ò. Inyboho tahe rekexiywinymahãrenyke itxỹte lau.

¹⁸ Deuxu tabede ywina rybe heka judeu mahãdu-ò riwahinyreu, tiiboho Sinai hãwãlò heòtyko-txi rỹire. Sòwemy heòty bedeluru yhynihikỹ tai reare. Tiiboho rubuerurenre. Kaiboho tiu breburennyõmy ahãbenyke iwesereny. ¹⁹ Txurõnaõ rurònyre nihikỹmy. Tule rybeò rarybere. Iny ibinamy tai rõhõtinyre. Tai tahe riixãwidinykemy Deuxu dee rarybere. ²⁰ Iròduõ hãwãlò-di tawa ritidikeki, iny mana-di tamy rehuke irubudỹỹmy Deuxu rybemynamy. ²¹ Tai tahe iny tahewo-ò rexihejire brebumy. Moisesi tule, rexiòhãrunyre tuu ro-bireu. Ramytatamy brebumy. ²²⁻²³ Kaiboho dori iwitxira hãwãlò-ò tetehemynyta, Siaõ hãwãlò-ò, Deuxu hãwã-ò. Kia biu-ki Jerusalẽ rare. Sòwetyhymy tai ýju mahãdu rỹire bede hesina-ò. Ibutu butuna rare. Deuxu riòre sohojile butuna-ò

tehemynyte, dohodÿÿna mahãdu wahe. Ibutumy ityyriti-ki ini roimyhÿre tamy rehemynyre. Deuxu-ò tehemynyte ibutumy erydumy ratximyhÿreò. Inyhÿkÿna mahãdu òbitimy rÿira mahãdu-ò tehemynyta. ²⁴ Tule Jesuisi-ò tehemynyte. Tii iny lobitÿmyradÿÿdu rare. Ihãlubu-ò tehemynyte. Abeli hãlubu ratyre awimy ihÿre. Jesuisi hãlubu dori inydee aõwiihikÿ rare iny òrarureny òraru-ki dori ritxiwire iny riòbitidÿÿnykremy. ²⁵ Boholabenyke Deuxu rarybemyhÿreu, boholabenyke. Kia Deuxu roholaõmyhÿre mahãdu, rexihumyhÿre kabede-ki. Tii biu-ribi narybedeò, rokholaõrenykeki, tule inyboho rekexihurenyke. Inydeereny aõnityhykre. ²⁶ Iu rarybereu, bederamytatatyhyre. Tahe tii rarybere: —Sohojimy ixityre bede biumy arimytatadÿÿnykre. ²⁷ Kiamy heka rarybereri. Aõbo relemy, urile ixãwikre aõbo ixãwidikõnalemy rÿirakre. ²⁸ Tai tahe Deuxumy rikiàlàrenyke. Inyboho dori Iòlònasÿò rokoirenykre kia rÿihyymy rarekre. Iwese Deuxudeewire wese rikiàlàrenyke ityhyna-di òhãruna-di. ²⁹ Deuxu ykarana dori heòty riworonumyhÿre wese rare.

13

¹ Ityhydÿÿdu seriòre wiluumy ahãbenyke. ² Aõtxile aroraluduò bimyhymy ahãbenyke. Inyò kawese risÿnykeu, ÿju dori riwiòhenanyre, rieryòhyre mobo rare. ³ Ròtenawo-ki rÿire mahãdu-ribi nohòti losarenyõmy. Iwese kai tii-wana atximahã wesele, aõhòkÿmy botÿÿnykre. Aõbinahakÿlemy tamy reamyhyre mahãdu-ribi nohòtilosaõmy. Iwese inyò adeereny aõbinahakÿ riwinumyhÿre weselemy idi mohòtinybenyke. ⁴ Ibutumy bityhinybenyke ahãwyymy herina, hãbu tahãwyy-wana sohojile roike. Deuxu dori aõhòkÿmy risÿnykre òta òtana nodu tule òbitimy raòdònyòre mahãdu ixi-di ròtemy aõkò boibeki. ⁵ Aõnihikÿ nieru tarasamy ixinohòtidÿÿrenyõmy. Aõbo akireny rÿiredile, beysabenyke. Deuxu dori rarybere: —Tiu kaiboho wanohòti aribi rosaòtyhy. Tiu heka araatyrenyòtyhy. ⁶ Tai tahe rikityhynymy rakaryberenyke: Inynyrÿ iny wiòhedÿÿdurenre. Tai tahe tiu rukuberurennyòtyhy. Inyò wadee aõbina riwinyòtyhy.

⁷ Aerydÿÿdurenre-ribi nohòti losarenyõmy, tii adeereny Deuxu rybe rotohodÿÿmyhÿreki. Aõbo iruna konana-ò riwinumyhÿredi, mohòtinybenyke. Iwese inatyhyna-di rÿimyhÿre wese kaiboho inatyhyna-di atximahãbenyke. ⁸ Kanau, wiji, Jesuisi Kristu wiwesele ratxireri. Tiiemy iwesele rarehykre. ⁹ Deuxu ruxetòena ixinamy arayky rirurudÿÿnyke. Roxina bede ywina wiòhena aõkò ratxireri. Kia heka moo tiu riwiòhenanyòhyre. ¹⁰ Inyboho ixiwena wixiradirenyre. Iribi tyby hetowo xiwena widÿÿdu mahãdu

riroxiõtyhy. ¹¹ Iròduõ didyde tykyhetoworanora-ki hãlubu ritxiwikemy. Xiwena widyõdu mahãdu wedu tuu ritxiwire òraruna tuedenamy. Uritere iròdu umy hãwã òtity webòrò-ribi riwòsinyre. ¹² Tai tahe Jesuisi tule hãwãhãkỹ jìò webòrò-ribi aõhõkỹmy rotỹnyre, iu tahãlubu ritxiwireu inydeereny tõemy, iny riòbitidỹnykemy. ¹³ Rokoirenyke tahe tamy hãwã webòrò-ribi rikimirenykemy iixỹrunayreõ. ¹⁴ Inatyhymy inydeereny tiemy hãwã kabede-ki ihoõre. Tahe inyboho riraòmyhỹreny biu-ki ijòdikre. ¹⁵ Jesuisi òraru-ki tahe Deuxu rikiwowydnyrenyke. Kia iny xiwena wahidỹreny rare tamy. Tii iny rityhynyrenymyhyre, tai tuu rekealàrenyke. ¹⁶ Tiu rikiwinyrenyke aõwiwidỹ. Tii Deuxudeewire. Tule wii rikiwiòhenanyrenyke. ¹⁷ Aerydỹna mahãdu biywinybenyke. Bityhynybenyke. Tiibocho dori aijesedureny ratximyhyreny. Tii idi Deuxu-ò rirawyònymyhyre. Kaibocho bityhynybenykeki, tii teysamy raaòmysỹdỹkre. Aõkõkeki bedewomy ratxikre. Tai arawiòhenanyõtyhy.

¹⁸ Wakireny bexitòenyhyymahãbenyke. Jiarỹbocho wodeysanale-di rahõtinyinmahãre, òbitina widyõdu-di rahõtinyinmahãreki. ¹⁹ Tule Deuxu-ò bexitòenyhyke jiarỹ ele elemy adeereny aròserenykemy.

²⁰ Inynyrỹ Jesuisi Kristu heka Deuxu rubu-ribi riixix-adỹnyre. Tii iny-di itxeredureny nihikỹ rare. Budoeni-di itxeredu weselemy inydireny retehemyhyre. Tii tahãlubu ritxiwire iny-wana bede ywina iixihudunakõna riwinykemy. ²¹ Deuxu adeereny ibutomy riwahinyke tamy wimy kaibocho biwinybenykeny. Kia heka wadeewire. Jesuisi Kristu-ò wowydyna ibutomy rarehykemy watximahãre. Kie.

²² Waseriòrebocho, kia watyryiti nihiỹmy aõkõ rewinyre. Tai tahe ywinamy idi boholabenyke rybe wiòhedỹna rybe tahe rare. ²³ Iny seriòreny Tximòtxi heka ròtena-ribi riteònyreny. Ele elemy kanakeki, rakre wawana aro-rarenymy. ²⁴ Wawehityyna rybe ibutu dohodỹna mahãdu-ò biwahinykre, aerydỹdu mahãdu-ò tule. Italia bede ludu mahãdu irybe wehityhyna adeereny diwahinyde.

²⁵ Deuxu ruxetòena akireny ratxikemy watximahãre.

Txiau Txiau Ryberiti

1 Jiarỹ Txiau rare. Deuxu Jesuisi Kristu Inynyrỹ-wana deòdu rare. Ròritidỹreri Deuxu mahãdu inatyhy-ò. Ubỹtỹmy iny rỹira mahãdu-ò. Warybe weityhyna adeeremy rewahinyreri.

2 Waityhydỹdu aõna aõnasira seriòre, araurihixinanykeki adeeremy kanamyhỹkeki, beysamahãbenyke. 3 Kia-di tahe ityhydỹdu tyhymy beleke. 4 Aurihixina ixinamy rexiòlònyke atyhykemy. Ixinamy kanake araurihikemy. Tai tahe raòbitidỹnykre adee aõ rasiranyòtyhy.

5 Inyõ bedeery ihoòkeki, rexitòenykre Deuxu dee, tii dori ibutu dee riwahinymyhỹre. Inyõ lau dori ritòenyòhyymyhỹre. 6 Urile tii iseòdỹỹomy bexityhynymy tamy bexitòenykre. Riseònykeki yhy òbò-dì tiò rehumyhỹre wese rare. 7-8 Kia hãbu iòreki, awimy aòkò aõhebo rotỹỹnymyhỹre ywiòreki, tii Deuxu-ribi aõ ritaòtyhy, irybe inatxire.

9 Iny aõ ijòkòmy rỹimyhỹre, teysamy rỹirake, aõ ijòdikreki Kristu dori rityhynyre. Kia iaòdimy ityhymy rỹira, tule teysamy rỹike ityhydỹdumy. Rỹiraki aõ ijòòkre hãre. 10 Ityhyna heka iny-ribi wylemy ituemyhỹre kie iwese noijese ramoròmyhỹre wese. Tahe ityhydỹdu mahãdu dee kia aõ aòkò rare. 11 Txutòeetyhy ròhònymyhỹre dori alòbòròna rimoròdỹỹnymyhỹre. Tahe noijese rejuxunymyhỹre. Tahe iruxerana riixãwidinymyhỹre. Kia wesele hãbu ityhymy rỹire rexihumyhỹre. Aõhebo rotỹỹnymyhỹre wetyatxile.

12 Urihixina inyòdee kanakeu, tahe ijesu binaò wesemy ritakeki. Tai tahe tii reysakre. Tii tahe umytuedeõna heka Deuxu-ribi ritakre. Deuxu dori kia wahidỹỹnamy rarybere taluunadu mahãdu dee. 13 Inyõ aõbina bina ixirana-di rxi-rakeki. Tii rarybeòtyhyke Deuxu riixiranymyhỹremy. Inyõ dori Deuxu tiu riurihiòtyhy. Tule Deuxu riixiranyòtyhy aõbina bina widỹỹ-di. Ixiradỹỹdu aòkò tii rare. 14 Kiawese iny ixiribile rxi-rake, aõ-di sòwemy ròhòtinykeki, tii arabònyre, araitxenanyre. 15 Kia urari-ribi tahe òraruna ròhònymyhỹre. Iribi tahe òraruwidỹỹna-ribi rubu rỹimyhỹre. 16 Ixitxenadỹỹomy waluuna mahãdu, waseriòre mahãdu. 17 Wahidỹỹna ibutumy bedeerydỹỹnatyhy Deuxu biu-ribi diwahinyde kia ibutumy loosònatyby-ribi naderi. Tiu heka rawitxiraòtyhy, tii aõu aõu iweselere. 18 Tii iny ixityre riwinymyhỹre ritỹmyranymyhỹre tatyhyna rybe-di. Tai ibutumy iwidỹỹna-ribi inyboho juhu-urenyre, awirenyre.

19-20 Idi mohõtinybenyke waluu waseriòre mahädu. Ibutumy bexiywinymahäbenyke iny-ò boholamyhÿbenyke, tahe aõwimy aõkõ marybeke lau, wymy adebureõmy. Hãbu debure-ribi Deuxu òbitina rahenyõtyhy. ²¹ Abinamy aõhebo tutÿÿnymyhÿte ixi-ribi bitake idi biatyke. Tahe Deuxu rybe-ò boholake, kia dori iruruna dire atyytyby kanatakemy. ²² Kaiboho bede ywina widÿÿdumy, bede ywina tyhydÿÿdumy boibeke. Aõ ijohonadu mahädulemy aõkõ boibeke. Kiawesekeki bexiitxenanyke. ²³⁻²⁴ Inyõ ijohonadule ronykeki, rybemynamy nodu aõkõ rare. Tii hãbu itxerena-di itxerenadu wese rare. Itxerena-di ixidee retehereu, rexierye iwese raremy. Tahe rexitareu, aõwesele ixi-ribi tõhõti rosare timybo tii rare wahe. ²⁵ Inyõ tahe bede ywina òbiti-ò rethemyhÿreki, rityhynymyhÿreki tii tahe teysamy ratxikremy ibutumy aõhebo rotÿÿnykremy. Tii dori ijohonamy nohõti losadu aõkõ rare. Bede ywina rybe widÿÿdu rare, ityhydÿÿna wahe. ²⁶ Inyõ bede ywina rybe widÿÿduõmy rõhõtinykeki, tahe tõrõtò riyrubunyõhyymyhÿkeki, tabedeywidÿÿna aõ aõkõ rare. Tii tawokile rexiitxenanyhÿre. ²⁷ Iny Deuxu, Inytyby-ò kia bede ywina widÿÿna òbiti rare. Uladuwyte, wytese-wana riwiòhenanykemy. Tule aõbina bina aõmydÿÿnana widÿÿõmy.

2

¹ Waseriòre mahädu, kaiboho Inynyrÿ Jesuisi Kristu, tetyhynytenyete loosõna wedu tii rare. Tai iny wiribi lahitxiõmy, wiweseweselemy iny-di atximahäbenyke. ² Kie inyõ tahe dohodÿÿnawo-ò kanalòkeki, womati debo tÿrÿrÿ-di tywihikÿ-di kanalòkeki, tahe tule iny aõkõdu mahäduõ kanalòkeki. ³ Kai tywihikÿ dinodu-ò marybekeki: Kaò bodonyke rynawihikÿ-ò. Tahe marybekeki iaõkõ-ò: Kiakile myike lamalemy ada bede-txi aõbo bonyke. ⁴ Kia wese wiribi hitxidÿÿ-ki tatÿÿnymyhÿtenyete, araykyreny rabinamy kia wese tumahãre. ⁵ Boholake, waseriòreboho, kaiboho juhuu iny aõkõ mahädu wese toite. Iribi ityhy ityhydÿÿdukõdu mahädu iaõrarumy roirekemy, kaiboho Deuxu weselemy tadeletenyete atyhyna òraru-ki. Aratamyhÿreny inatyhyna-di ityhydumy boibekemy, tule kaiboho kowa biu-ò hena bitabenykre. Deuxu dori rarybere: —Waluudu mahädu tuu arisÿnykre. ⁶ Kiawese, kaiboho urimynodu derareny aõhebo tatÿÿnyteri. Ityhy mahädu tahe ararutÿkÿnymyhÿre tule aradyrenymyhÿre soldadu dohodÿÿna heto-ò. ⁷ Tiiboho tule Kristunimy aõbinamy rarybemyhÿreny. Kaiboho ini-di texininimyhÿtenyete. ⁸ Kia bede ywina rybe-ki roire: iwese ixiluure wese, aerykõdu mahädu luuke, wery mahädu wahe, abireludu wahe. Kia bede ywina biywinykeki,

awimy botÿÿnyny mabeke. ⁹ Tahe iny wiribi lahixinykeki, taðrarunyeri, teywinyõteri. Bede ywina aõkõ atximahâte. ¹⁰ Inyõ tahe bede ywina rybe ibutumy riywinykeki, tahe sohoji aõmydÿÿna riywinyõreki, tai tahe bede ywina rybe ywidÿÿdu aõkõ ratxireri. ¹¹ Deuxu tarybe ririre. Kia rarybera: —Òta òta widÿÿõmy. Tule rarybera: —Rubudÿÿõmy. Tai òta òta biwinyõkeki tahe inyõ terubunyteki, kai bede ywina rybe yrubudÿÿdu aõkõ atxiteri. Òrarudumy tate. ¹² Iwese iny bede ywina rybe-di tÿmyra ahâbenyke. Deuxu dori bede ywina-di arararutxÿnyrenykre. Taita òbitimy botÿÿnybenyke, marybebenyke. ¹³ Inyõ riwotòenyõmyhÿkeki, tule tamy riwotòenyõleke tawiribihitxinatxu-u. Wotòedÿÿna wiribihitxina ratyre rare.

¹⁴ Waseriðre mahâdu, inyõ rarybekeki: —Jiarÿ watyhyna ijðdire. Tahe iaõmydÿÿna wihikÿ-di aõkõ rare. Kia tahe aõ aõkõhyky heka rare tamy. Ityhynale kahâbu ritakekõ aõbo. Tahe reruinyreri. ¹⁵⁻¹⁶ Inyseriðreõ tyy, rÿsÿna ihoõke-wana. Tahe inyõ tamy rarybekeki, ywina-di bòhònyke, aheto-ki biroxikemy. Tahe aõ riwahinyõra tyy, rÿsÿna-wana. Aõbohe irybe rare. Aõkõhykyre irybe. ¹⁷ Kiawese taheka kia hâbu inatyhyna rare, iaõywidÿÿna ihoõkeki kia ityhyna ihoõke wese rare. ¹⁸ Inyõ rarybeke-wana: —Kai atyhyna dire. Jiarÿ waõwidÿÿna ijðdire. Biteðsinyke wadee atyhyna sohojile tamyreny wina-di aõkõ. Tahe jiarÿ tamyreny waywina-di adee ariteðsinykre kia òraru-ki bobike jiarÿ Kristumy retyhynyrimy. Watyhyna iny idiðre waõwidÿÿna ijððre-wana. ¹⁹ Kai bityhinyke Deuxu sohojile raremy. Kia tahe awire urile diabo tyytybybina tule Deuxu rityhynyre. Tai ilau ruberumyhÿre. ²⁰ Inatyhyna iaõmy widÿÿnana ihoõkeki, aõ aõkõ wese rare. Kia tetyhynyõlemahâte aõbo, hâbu itxÿtere. ²¹ Inylabiereny Abraõ tariðre-di Ijai rixiwenykemy idi ratximyhÿu, kia-ki Deuxu riðbitinyre. ²² Tabimahâte aõbo. Abraõ tatyhyna iwidÿÿna-wana aõna aõna riwinyre. Ityhyna riwiòhenanyre. ²³ Tahe iwese ritidÿÿnamy roire wesemy tuu rotÿÿnyre aõmybo heka rarybera Abraõmy: —Boholake, Abraõ heka Deuxu rityhynyre. Tai Deuxu tii riðbitidÿÿnanyre. Tule, Deuxu tabiòwamy rininire. ²⁴ Betehebeny ini. Inyõ iðbitidÿÿmy ronyke-wana inatyhyna sohojidile aõkõ tii ihÿke, tahe iwidÿÿna-di tule wahe. ²⁵ Ijðre tahe: Raabe, aderanamy raremyhÿ. Iribi tii Deuxu rybedeòdu mahâdu riyrubunya rubu lau, tahe riteðnyre rywasi witxira-di. Kia widÿÿna Deuxu Raabe riðbitidÿÿnyre. ²⁶ Iwese umy tyytyby-di aõkõ rubumy rÿimyhÿre wese, tule inatyhyna sohojile aõ aõkõ rare tamywina-di aõkõreki heka rubu wese rare.

3

¹ Uritere, waseriòreboho, bedeerydỹdu mahãdumy aõkõ ixi-di norenykõmyke. Ibede õnana hitxina txuu dorihe aõnihikỹkre bede erydỹdu mahãdu dee. ² Inyboho ibutumy sõwemy òraruna-txi aõu aõu resemyhỹrenyre. Inyõ tarybe-ki raòrarunyõkeki, tii iny òbiti rare. ³ Iwese awaru iny riraòmyhỹre wese taumy ibutumy riraòmyhỹre. Awaruru-ki juraròsõna rirutymyhỹreu, tii iraròsõna-di rare. Tai tahe awaru iny riywinymyhỹre iumy ibutumy iny riraòmyhỹre. ⁴ Betehebenyke iny heòty lawò nihikỹ-ò iraròsõna iyjatyhyre tahe iraròsòdỹdu idile riraòmyhỹre titxibo inonana-ò yhy nihikỹ iwetxi kedeakreki, ihãrele iraròsõna riraòmyhỹre. ⁵⁻⁶ Iwesele iny dòròtò rare. Iyjatyhyre ihãrele aõnihikỹmy rarybemyhỹre. Betehebenyke iny heòty helỹỹresi iyjare, ihãrele òtiranihikỹ ritoonymyhỹre. Dòròtò tahe heòty wese rare. Sõwemy heka òraru riwinymyhỹre. Dòròtò bede aõmydỹỹnanabina dinodu wese rare, inyumy susudỹỹdu dòròtò rare. Sõna bede tòtee-ribi diabo mahãdu-ribi heka nade. ⁷ Ibutumy iròdu brebuna, nawii wixira wixira, iròdu beraludu, utura, riinytyhydỹỹnymyhỹre. Iny mahãdu iratyre irurudỹỹna dire. ⁸ Inydòròtò inyõ tahe riinytyhydỹỹnyòtyhy. Ibinatyhy rare. Rubudỹỹna uri-di ratxireri. ⁹ Inydòròtò-di Deuxu inytybymy iny reàlãmehỹre tule idi inymy raujõmomyhỹre. Deuxu ixiwesemy iny riwinyre, ihãrele iny wimy raujõmomyhỹre. ¹⁰ Inyõ tary-di Deuxu rirowòwydynmahãre tule idi ujõmomy reamyhỹre. Waseriòreboho, kiamy aõkõ idi boibeke. ¹¹ Beijirana-ribi ibree ihỹre-wana wiule heka ròhònyòtyhy. ¹² Òwòru inatxi wiribi lahixire. Ijõ aõbo wiraty-di raratynyke aõkõre? (Figueira azetonamy raratynyòtyhy) Videira figomy raratynyòtyhy. Juwyrabe hãloo-ribi bebreke ròhònyòtyhy.

¹³ Inyõ bederykeki ibedeerynadikeki, tii ywiny ratx-imyhỹke. Ibutumy òbitimy ratxirerimy aõ riwinymyhỹremy rexityhynymy ixidi rõhõtynyòtyhy tyhymy rabekemy. ¹⁴ Kaiboho awo-ki ixiburena ijõdikeki, inywixira hãrosu ijõdikeki tai tii deysamy atxiõke tai tuu marybeõke. Kai ruiwidỹỹõmy. ¹⁵ Kia bedeeryna biu-ribi aõkõ nade, bederibile, iny hãrosu diaboribile nade. ¹⁶ Inywixira hãrosu ijõdike-wana, tai jei jeina rare. Ibutumy aõbina bina. ¹⁷ Bedeerydỹỹna biu ludu juhule òbiti rare, idi ywina rare, rutaõna rare, wityhyna rare, ruxetòena rare. Awihyymy nodu widỹỹna rare. ¹⁸ Òbitina aõu aõu kanakre ywinawidỹỹdu-ò. Iwese aloborodu rehumyhỹre wese, tiiboho ywinamy rekoamyhỹrenyre.

4

¹ Aõherekibo ayreny-ki jei jei r̃imyh̃yre. Awo-ribi namyh̃yde araykywydyna ribi. ² Kai s̃owemy aõdikemy tahõtinyinmahâte aõhebo aõkõ tetate. Tahe terubunymahâte. Inywixira aõmyd̃ỹna-di òbire, tahe aõkõre. Tai aõbina tetelenymyh̃yte ijei jei-di. Aõ ijõõre textitdenyõma hâteki. ³ Textitdenyteki, tetaõmahätenyete. Teòsamy dori textitdenymahätenyete. Ixidee sohoji dehunalemy tahõtinyinmahätenyete aumydeewimy behukelemy. ⁴ Bede aõmyd̃ỹnana luudu mahãdu heka Deuxu òludumy ih̃yre. Kia aõbo teeryõtenyete, òbitiõna, mahãdu. Inyõ bede aõmyd̃ỹnana bina biòwamy ratxikeki, Deuxu òludumy rare. ⁵ Aõ aõkõ aõbohe rybe riti kawese roire: Aõhe rare. Deuxu taTyytybytyhy inywo-ki heka Deuxu ris̃ỹd̃ỹnymyh̃yre. Tai tahe iny-di riijetyhymy ratximyh̃yre. Aõbo heka kia rare? ⁶ Tii tahe iny riruruted̃ỹnymyh̃yre. Kawesemy ritina rarybere: —Ixiwedu mahãdu heka Deuxu xixi-ribi rirehed̃ỹnymyh̃yre. Tahe ruxetõena s̃owemy xiwedekõ mahãdu-ò riwahinymyh̃yre. ⁷ Deuxudeewi biwinymahãke. Diabo xixi-ribi birehed̃ỹnykeki, tahe tii aribi rahenyke. ⁸ Deuxu-ò bexiòhòd̃ỹnykeki. Deuxu adee rexiòhòd̃ỹnykre. Òrarudu mahãdu, ebòmy bexilyraranyke aòraru-ribi bexitake, rybe inatxi mahãdu, araykyworeny biòbitinybenyke. ⁹ Mabedewoke, bobuke, mahinyke aòraruna òraru-ki. Ajuedena-ribi arube rytynykre, eysa-ribi mabedewomy atxikemy. ¹⁰ Ayrubumy Inynyr̃yko-txi boibekeki, tii aratamad̃ỹnykre; tii ixideewimy riwinykemy.

¹¹ Waseriòreboho, uritere aõmy wimy ryberenyõmy. Inyõ taityhyd̃ỹduseriòremy tuu ibinamy rarybekeki, iaõna aõna riaõkõkeki tii bede ywina ibinamy rarybereri. Bede ywina rybe riaõkõd̃ỹnyreri. Inyõ bede ywina rybe riaõkõnykeki, tii bede ywina ywid̃ỹdu aõkõ rare. Tii bede ywina rybe hitxid̃ỹdu rare. ¹² Deuxu sohojile dori bede ywina hitxid̃ỹdure. Bede ywina dohod̃ỹna dinodu tii rare. Tii itarasad̃ỹdu rare ih̃are irubud̃ỹdule rare. Mobohe kai atxiteri; abireludu hitxid̃ỹmy aõbo texinohòtid̃ỹnyteri? Aõkõre.

¹³ Boholabenyke, tuu tarybetenyteri: wijile aõbo ada biurasòmy aõbo rokoirenykre hãwãõ-ò. Tai beded̃ỹnana sohojimy rikierenykre. Tai nieru tarasamy rakaõmys̃d̃ỹnykre. ¹⁴ Txìòhe rare. Kaiboho dori teeryõlemahätenyete aõhebo bede rot̃ỹnykre. Timybo mabekre? Iwese biuwetyy yja aõwesele rexihymyh̃yre wese heka timybo mabekre? Kiawesemy aõkõ marybeke. ¹⁵ Kamy heka marybeke: —Inynyr̃ydeewikeki iny rummy rokoireke, tai tahe kia ada kowa aõbo rikiwinyrenyke. ¹⁶ Iwese wiji ratximyh̃yre wese. Biurasou aõnihik̃y wid̃ỹmy

marybekeki, kia tahe awi aōkō rare. ¹⁷ Inyō aōwiwidỹ reryekeki, tahe riwinyōmyhỹ-wana kia rexiōrarunanymhỹre.

5

¹ Boholabenyke warybe-ò ityhy mahādu. Mahinybenyke, bobubenyke aōhōkỹmy botỹnybenykreki. ² Aōmydỹnana wiwihikỹ rabinamy rỹire. Atyywytyhy isibrey tysini rirōre. ³ Aorotỹrỹreny awomatiurareny raruxinyra tabededỹnana riōnonyrerimy. Anieru susudỹna awobiredỹnamy kiditynynykre. Iwese dee heōty risōmyhỹre wese, kia sudỹ anasōmyhỹkre. Aōna aōna sōwemy ixidee tebutunymahāte kia atxukonana-ò. ⁴ Abaderòwysydỹdu òwydỹdu aōkō dori kai tate. Kai ixideele tebutunymahāte iribireny tawasinymahāte. Tiiboho rahinomy rirajuamyhỹreny tahe kia wysydỹdu mahādu hina-ò Deuxu roholare. Tii ruru mahādu wedu rare. ⁵ Kaiboho abeōrareny teōnonytenyteri isikile. Ixideehyyle texideysadỹnymyhỹte. Ibutumy aōbo adeeremy wiwi ixidee temytenyte, iwese rubutxudỹnatxu broreni riōwenymyhỹre wese. Kai ahāte. Deuxu akanarubunykre. ⁶ Òbiti mahādu teteōnymahāte terubunymahāte. Tii tiu adee rexiōwynyōtyhy.

⁷ Ixieleeledỹōmy tahe waseriōreboho. Inynrỹ kanakreu. Betehe inihe. Òworudu heka taaōwi riraōmyhỹre biu bedeu. ⁸ Kia wese kaiboho tule eleeemy aōkō biraōmyhỹke aworeny-ki beximymyhỹbenyke, Inynrỹ nonana dori iōhōrehe. ⁹ Waseriōreboho uritere wimy ibinamy ryberenyōmy Deuxu dori arahitxinyreny. Ihitxidỹdu nonana tahe iōhōre ijōkiwesele riijemy rỹimyhỹre. ¹⁰⁻¹¹ Waseriōreboho ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahādu iyrubumy rỹiramyhỹ. Iwese tiiboho rỹiramyhỹwese boibeke aōhōkỹmy dỹnana-ki rare. Kia aōhō kỹmydỹnana-ki òbitimy rotỹnymyhỹre. Iwese Jōō iyrubumy raremyhỹre taholamahātenyte. Tule iwese ionanau Deuxu riwiōhenanyre wesemy teerytenyte. Inynrỹ dori ruxetōenatyhy-di rare lāhānatyhy-di.

¹² Ibutu ratyre waseriōreboho inatyhymy sohojilemy marybeke ijō rybemy rybeōmyke Deuxu arybe ritxiōnyōtyhy. Aōna aōnamydỹnanaribike aōkō iximyhyle marybeke. Kohemy marybekeu kohelemy marybeke. Aōkōmy marybekeu, aōkōlemy marybeke. Kawese-ki inyō aratxiōnyōkre.

¹³ Inyō aōbo ayreny-ki aōhōkỹmy rotỹnyreri. Tahe tai bexitōenykre. Inyō aōbo ayreny-ki teysamy ratxireri. Àlānawi-di tii wana mawiunykre. ¹⁴ Inyō aōbo ayreny-ki webinadumy roireri wana. Tahe dohodỹna rybedu mahādu-ò tamy bididybedenyke tamy rexitōenyrenykemy.

Adỹỹ ityre ritxiwikemy Inynyrỹni òraru-ki. ¹⁵ Ixitòedỹỹna tyhynale webinadu riteytenykre. Inynyrỹle ritamahỹỹnykre. Tii òraru-ò raòrarunymyhỹke-wana Deuxu iòraru riixãwidinyke. ¹⁶ Iny wiò wiòmy aõna aõnarenymy belyybenyke. Wiò wiòmy wii biixitòedỹỹnybenyke, ibutu-ribi beytebenykeny. Inyòbiti ixitòedỹỹna irurudire, aõna aõna sõwemy riwinymyhỹke. ¹⁷ Eliasi heka inywesereny rare. Tii rexitòenyhyymyhỹre biu ròãtyhykremy bede-ò. Tahe inataõ beòra-di biu ròãhyyre. ¹⁸ Tahe ixityre rexitòenyre. Tai biu ròare. Tahe oworu-ki ixityre aõwi ruhunyre.

¹⁹⁻²⁰ Waseriòreboho, inyõ ay-ki inatyhyna-ribi ròhònykeki. Inywitzira tuu rarybekeki, teòsary-ribi ridykeki, tahe ityytyby ritara, rubu konana ixãwina lau sõwemy araru-di riixãwidinyre. Kie.

1 Pedro 1 Pedro Tyyriti

¹ Jiarÿ, Pedro warybe ritina rewahinyreri ubÿtÿ deòdÿÿna jiarÿ rare. Ibutumy judeu mahãdu-ò rewahinyreri Ponto-ò, Alaxia-ò, Apadosia-ò, Asia-ò, Bitinia-ò. ² Kaiboho heka iitxe itxemy toite Deuxu Inytybyreny-ò, Deuxu Tyytybytyhy araòbitinyrenyra, Jesuisi Kristu bityhynybenykemy tule tahãlubu-di arasebenyrenykemy. Wiòhedÿÿna sòwemy ywina-wana adeereny kanakemy watrixiri.

³ Ibutumy àlàna Deuxu Inynyrÿ tyby-ò rikiwahinyrenyke. Tii dori sòwemy ruxetòena inydeereny diwahinyde. Tai inyboho ixityre reamyhÿrenyre ratybienyrenykemy Deuxu sÿ mahãdu wo-ki. Inyboho wijile iraròsònareny òire, Kristu rubu-ribi rexixareki. ⁴ Tii wiòhedÿÿna wiwihikÿ inydeereny ririre. Biu bedekile riyrubunymy roire. Tiu rasunyòtyhy, retybyòtyhy, iruxerahakÿlemy lyrahakÿlemy roire. ⁵ Deuxu tarurusòwe-di arayrubunyrenyke kia wiòhedÿÿna bitabenykemy tetyhnyteki. Tarasana heka kia rare. Ikonanatxu Deuxu bedexiteòsinykre. ⁶ Tai tahe beysabenyke. Bededÿÿnana tòbò reakreu, mabedewobenykre òsana aòmydÿÿnana sira òraru-ki. ⁷ Tii tahe kawese-ki atyhydÿÿnareny ityhymy ròhònykre. Atyhydÿÿnareny womati tÿrÿrÿhÿkÿ òwy ratyre iòwy òire. Tiu rabinaòtyhy. Heòtyru-ribi womati tÿrÿrÿhÿkÿ ròhònyre wese atyhynareny kòdòhònykre àlàna, wowydyna, luuna Jesuisi Kristu-ò, tii kedehemynykre. ⁸ Kaiboho tuu tabitenyòte ihãrele tuure. Tetyhynytenyteri, tai tahe tÿxihikÿlemy deysatyhy-di ahãtenyte. ⁹ Tai atarasadÿÿna-di teteheteri, tetyhynytenyteki. ¹⁰ Juhuu Deuxu rybedu mahãdu ritÿÿraxinyra kia tarasanamy. Tule wiòhenadÿÿmy rarybere adeereny kanakemy. ¹¹⁻¹² Idi tahe dierydenyde ibededÿÿnanau kanaòkre urile ihewo-ribi kanakremy. Katahe adeereny reare Deuxu Tyytybytyhy nade òraru-ki. ÿju mahãdu dori tamywimy tuu rieryrenykemy ihÿrenyre. Jesuisi Kristu aòhòkÿmy dÿÿnanamy tule toosònadÿÿnamy rarybemyhÿrenyre, tiubedemybo kia kanakemy riijemyhÿrenyre.

¹³ Arayky-ki birarutxynybenyke wereysana rara rotÿÿnymyhÿre wese. Òbitimy maraykynybenyke wiòhedÿÿna-di bidimybedenykre-ki Kristu kedehemynykre. ¹⁴ Wijile kaiboho ywimy nodu riòre wesemy boibeke. Iwese juhu aykaraòtamy tatÿÿnymy tatemahã wese noòmy, abedeerykòmy tatemahãu. ¹⁵ Iweseòmy. Uritere adee rybedu òbitimy raremyhÿwesemy kaiboho ibutumy tuu

botÿÿnybenyke kia-ki òbitimy boibeke. ¹⁶ Raritinymy dori rÿire: —Òbitityhymy boibeke, jiarÿ dori òbitityhymy raremahã. ¹⁷ Deuxu iny wiribi rihitxihitxinyre aõbina bina widÿÿ òraru-ki. Deuxu wiwese wesele iny luure tuu rarawetyynyõhyymyhÿre. Iwese bodee textitõenymahãte wese tamy bedeerykõ rira wese boibeke. ¹⁸⁻¹⁹ Kia teerymahãtenyete tuu ararybekre. Ixinamy rexihumyhÿredi aõkõ iwese womati tÿrÿrÿhÿkÿ iurahakÿ-di aõkõ atarasanareny riõwynyre. Tahe Kristu hãlubu-di aõhebo ibina botÿÿnybenyke-ribi textitatenyta aõwidÿÿnabo booreny-ribi teerytenytaki. Kristu tahe budoeni òbiti lyrahakÿ wesemy rare. ²⁰ Tii juhu bededÿÿnanau taumy rubu-ò riwahinykremy rexieryhyymy raremyhÿ, wijile kaõ nade rurukremy aluunareny òraru-ki. ²¹ Tule Deuxu tetyhynymahãtenyete Kristu òraru-ki, Deuxu rubu-ribi riixixadÿÿnyre tahe tamy loosõna riwahinyre, tai ararõsõnareny aityhydÿÿna Deuxu-ki roimyhÿre.

²² Kaiboho atytyby tesurõnanytenyete inatyhyna dori teywinynytenyta. Tai tahe wiluuluutyhymy rakatxirenyke. Wiluummy wesenedÿÿrenyõmy atximahãtenyete. ²³ Wiji umydÿÿna juhu wese aõkõ iny bõtõdÿÿna raumydÿÿre wiji tahe Deuxu Rybe aumydÿÿnamy ihÿre. Kia tahe ituerenyõtyhy. Umytuedeõna diwahinyde. ²⁴ Iwese ryberiti rarybere wese: —Ibutu iny asi wese rare. Inyloosõna asi noijesa wese rare.

Asi ramoenymyhÿreu tõijsa rejuxunymyhÿre.

²⁵ Deuxu Rybe tahe aõu aõuhyy rÿira. Rexihuõtyhy rÿira. Kia rybemy tahe adeereny rarybemyhÿre, Rybewihikÿ wahe.

2

¹ Ibutumy idi behuke ixi-ribi, aõbinatyhyna-di, rui-di, iny-witxira aõmydÿÿna xibure-di aõ ikõkõmy ujõmo-di ibutumy. ² Tahe iwese tohouã howÿsy luure wese rybe-ò bexibore-nanyke. Atytyby howÿsyna wese rare. Idi maumynykemy tarasana inatyhy-ò. ³ Wanyrÿ dori wihikÿ rare. Kia teerytenyete. ⁴ Tamy bodoibedenyke. Tii dori manairuhykÿ wese rare. Heto tira widÿÿdu kia mana-di rehura. Tahe Deuxu dee kia ixitarasanamy rare. Awimy heka tai rahare. ⁵ Kaiboho tule mana iruhukÿ wesemy tõimahãte heto òbiti wesemy aijõreny-di kanaijedÿÿnydenykemy. Xi-wena wedu mahãdu òbitimy boibeke, Deuxu dee wina xi-wedÿÿna òbiti biwinybenykemy Jesuisi Kristu wowydynamy. ⁶ Kawese dori Ryberitina-ki rÿire: —Betehebeny inihe Siaõ bedeki iny mana heto tiramy iwidÿÿ wesemy ritidire. Tii aõwihikÿtyhy wadee rare. Kia iny rityhynymyhÿkeki, tiu raixÿruõtyhy bede õtiidÿÿ ribedewonyõtyhy. ⁷ Kaiboho ityhydÿÿdu mahãdu, adeereny tii aõwihikÿ rare. Ityhydÿÿdukõdu

mahādu dee tahe kawese tii rare: —Hetotirawidỹ̄du kia mana-di rehura. Kia mana tahe wiji juhuludu mana ritidimy roire. ⁸ Tule ijō kiamy rare: —Mana idireny kedesedenykre. Kia mana awi aōkō tamyreny rare. Reserenykre rybe ritxiōnymyhỹrenyreki Deuxu heka rierymyhỹre reserenykre. ⁹ Kaiboho tahe iny iitxese itxesemy aratarenyre, xiwena wedu mahādu òbiti boibebenykremy, inyijoi òbiti boibeke, Deuxu hōrō mahādule, iruxeranamy marybelenykemy adee dori bededorohokỹ-ribi anadydenyde taloosòna wiwihikỹ-ò. ¹⁰ Kaiboho juhū inyijoi aōkō toitemahā tahe wiji Deuxu taijoimy aratara. Juhū ruxetòena tuu inyō riwahinyōhyyre adeereny, wiji tahe tii riwahinyra adeereny.

¹¹ Waluuna mahādu adeereny ararybekre. Kaiboho iwitxira bedeludu mahādu wese atximahātenyteki. Uritere òtaòtarenymy atyytyby òludu dori kia rare. Atyytyby aōbina dỹ̄nana adeereny diwahinyde. ¹² Ahotiludu mahāduy-ki òbitimy boibeke. Tai omy ibinamy rarybekeki, tiiboho aumytuedeōnamy robimyhỹkemy tahe Deuxumy kiditoosòdỹ̄nadenykre Deuxu hitxidỹ̄na txuu.

¹³⁻¹⁴ Bede dinodu bede ywina rybe biywinyamahābenyke Wanyrỹ òraru-ki Iòlòrybe, aōbo kai deòdu rybewydydu aōbo ibutumy birarenybenyke. Iòlò deòdu mynyduhykỹ doidenyde aōbinahakỹ widỹ̄du aōhōkỹmy risỹnomy rimymy risỹdỹ̄nykremy ritamadỹ̄nykremy tule aōwiwihikỹ widỹ̄du ritealādỹ̄nykremy. ¹⁵ Aōwi wihikỹ widỹ̄na-di kaiboho hābu bina biyrydỹ̄nybenyke. Kia Deuxudeewi rare. ¹⁶ Kaiboho hābu ixihyyludumy ahātenyete urile aōbina bina widỹ̄ōmy boibekre. Deuxu deòduweselemy boibeke. ¹⁷ Iny ibutumy iòsana biywinyke. Ityhydỹ̄du seriòre luumy boibeke. Deuxu biwowydynybenyke. Iòlò bede dinodu biwowydynybenyke.

¹⁸ Deòdu mahādu, awedu bityhynybenyke awedu wiwihikỹle-ò sohojile aōkō ibina bina-wana dori bityhybenyke uritere bedeòtiidỹ̄my rỹiōmy. ¹⁹ Aōbina riwinyōhymyhỹre deòdu tawedu-ò. Tahe wedu teòdu-ò aōhōkỹmy risỹnyre. Deòdu riòludunymyhỹre aōmy rarybeòhymyhỹre, Deuxu rityhynymyhỹreki. Kia wese tahe Deuxudeewina rare. ²⁰ Iny raòrarunymyhỹkeki, tai tahe òhòtenamy inyboho ratximyhỹrenykeki, aòloosòna widỹ̄na bohe kia rare. Inyboho riòludunymyhỹreki. Aōwiwihikỹ widỹ̄na-di inyboho ywina-di òhòtenamy riòludunymyhỹrenykeki, kia Deuxudeewina rare. ²¹ Kaiboho biòludunymyhỹbenykemy tai iitxemy aratarenyra. Kristu tule dori òrarureny-ki aōhōkỹmy rotỹ̄nyre. Iwese timybo tii riwinyre wese kaiboho biwinybenyke. ²² Kristu dori tiu raòrarunyòtyhy, tule aōbinahakỹmy rarybeòtyhy,

raruiõtyhy. ²³ Tamy adebure iràmý ryryreu wobinamy aõkõ dirawyònyde. Rihetenyreu, aõma aõkõ dirawyònyde. Urile tii rexiwahinyre Deuxu dee. Deuxu dori òbitina-di rihitxidỹnyre. ²⁴ Inyòrarureny dori riwyre itxeò nihikỹ tyre-ki. Tai tahe òraruna dee rakarurunyrenykre, tahe òbiti widỹna-ò rakatximyhỹrenykre. Kristu wotòmomy iny riteytenymyhỹre. ²⁵ Iwese budoeni reòsamyhỹre wese kaiboho toite. Wijile tahe kaiboho tòðsemy atxitenyte aitxeredu-ò atyytyby wiòhedỹdu-ò.

3

¹⁻² Hãwyyreny, ahãbureny rybe bityhynybenyke. Tai inyõ ihãbu ityhydỹdu aõkõkeki, tii kidityhynykre tahãwyyhe-ki, aõrybebo aõkõ roholareki ihe-ki robireki. ³⁻⁴ Hãwyy ruxerana heka ixidee itidisirenyõmy atximahãbenyke aõ taumy-ki ritidimyhỹre aõkõ hãwyy ruxerana rare. Aõ iwo-ribi teysare, Deuxu Tyytybytyhy widỹna inytyhyna tii tahe hãwyy ruxerana rare. Rade sihodỹtyhy ibutu ratyre aõkõ rare. Womati tỹrỹrỹ noho tule aõkõre, tyy wiwihikỹ-di rariamyhỹre tule aõkõre. Kia tahe Deuxu dee aõwiwihikỹtyhy aõkõ rare. ⁵ Tule ihetxiu hãwyy òbiti tuu rotỹnyre, tahãbu riywinyre, Deuxu rityhynyre. ⁶ Sara, Abraõ riðrese, tahãbu riywinyre. Itxi õhõtireny beake tawedumy tamy rarybere. Kiaboho hãwyyreny iriðre riðre atximahãtenyte. Tai aõwiwihikỹ widỹnyamy botỹnybenyke. Bededỹnana jei jei lau brebuõmy.

⁷ Hãbu mahãdu, kaiboho tule asỹreny-ki abedeeryna biyrubunybenyke. Ahãwyyreny biywinybenyke hõraõmy idi ahãbenyke, tiiboho dori itxõmotxirenyre iruruõrenyre. Iòsỹny bityhynybenyke. Wiwana Deuxu ruxetòena tarasadỹdu atximahãtenyte. Tai aixitòedỹnyamy òbitimý bexitòenybenyke.

⁸ Tahe kaiboho ibutumy widi mohõtinybenyke wiwesewe-sele. Ityhydỹdu seriðre dee tòena luuna-wana biwahinyke. Ruxetòena-di boibeke iny-ò ixityhydỹ aõkõ. ⁹ Inyõ aõbinamy adee rakeki, ixidõwydỹõmy. Inyõ rybe-ki aõbinamy adee rakeki, irawyòdỹõmy. Wityhymy tamy marybeke. Kia-ò tahe Deuxu aõwiwhikỹ adee riwahinykre, tai ijõtXu Deuxu wityhynamy adee riwahinykre. ¹⁰ Tai inyõ tabededỹnaluumy ratxike-wana, tatxuu teysamy ratxikeki, tahe dõròtò rexi-taake rybe bina lau iry riyryke wobina rybe lau. ¹¹ Aõbina bina-ribi bihenybenyke aõwiwihikỹlemy botỹnymahãbenyke. Ywina biijemahãbenyke ywina-di ahãbenyke. ¹² Deuxurue tahe òbiti mahãdu-di retehemyhỹre. Tanohõti tahe ixitòena-ò riijohonanymy rononymhỹre. Aõbina widỹnadu-ò tamyreny rayaranymy idi retehemyhỹre.

13 Kai aõwiihikỹ widỹylemy tiu matxibekeki aõhe iny adee rotỹnyõtyhy. 14 Kai òbitiwidỹỹ òraru-ki aõhebo bòtỹnykeki, deysamy atximahãke. Breburenyõmy iwese ilaureny ixihãrudỹỹrenyõmy. 15 Urile Kristu awedurenywesemy bisỹnybenyke aworeny-ribi. Inyõ adeereny aratỹraxyke-wana aõherekibo Kristu tetyhynymyhỹtemy, kai bexiywinyhyy tamy ixidee rybena bydỹỹna biywinyhyymy idi ahãke. Arawyòdỹỹna ywina-di tamy marybeke iòsỹny bityhynymy arayky òbiti-di marybemahãke. 16 Tai tahe biixỹrudỹỹnyke umy ibinamy rarybekeki, tai dori òbitilemy Kristuko-txi tariamahãte. 17 Tahe Deuxu dee wikeki, aõwiihikỹwidỹỹ òraru-ki inyõ aõhõkỹmy rotỹnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. Aõbinahakỹwidỹỹ òraru-ki aõhõkỹmy rotỹnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. 18 Kristu tahe sohojihyyle rurure iny òraruna òraru-ki. Òbitiwidỹỹdu tahe rurure òbitiwidỹỹdu aõkõ òraru-ki, kaiboho ruruweselemy atximahãtenyete. Deuxu Tyytybytyhy direki kaiboho iruweselemy atximahãtenyete. 19 Kristu Tyytyby rara rotenawo-ò, tyytyby-ò ritỹnynymy rarybeke. 20 Noe hãwò nihikỹ riwinyreu, Deuxu riraõmy raremyhỹu urile hãbu mahãdu rityhynyõmyhỹre. Debò inataõ reurò inymy rohonyre rubu-ribi bera-ò rabòròròre. 21 Wiji, kia sebedỹỹna ijyy wese heka rare. Tahe aõsebedỹỹna aõkõ iny tarasanare. Sebedỹỹna-ki Kristu rubu-ribi ixixana inyboho riteòsinyreri iny Deuxu-ò retehemyhỹre tarasana ritakemy. Bee tahe hãlubu suròdu aõkõ rare. Rexitòdenymyhỹreki inywo rityranymyhỹre risuhònymyhỹre. 22 Kristu tahe wijile biu bede ronyre Deuxu rurunawe-ribi tii ýjuboho, dinoduboho, rurunaduboho wedu Kristu rare.

4

1 Tahe Kristu taumy-wana aõhõkõmy rotỹnyre. Tai tahe iwesemy mohõtinybenyke. Inyõ dori aõhõkỹmy rotỹnyre. Tai tahe òraruna-ribi ixixãwididỹỹmy rõhõtinyreri. 2 Tai kabede-ki iny bededỹỹnanareny uhe hãbu òta òtawidỹỹ nohõtina wesemy aõkõ rakatximyhỹrenyke. Deuxu deewina widỹỹna-ò rakatximyhỹrenyke. 3 Juhuu kaiboho sõwemy taòrarunyenye, iwese ityhydỹỹdukõdu mahãdu wiji rỹira wese. 4 Aòraru-ò biòwa mahãdu wiji bederiòtiinyre kai tii-wana taòrarunykõmahãteki iwese tiiboho naòrarunymyhỹdenyde wese. Tai adee ibinamy rarybemyhỹrenyre. 5 Tule tiiboho ywisidỹỹdu Deuxu-ò rirawyònykre. Idi dori òbiti ywisidỹỹna-di rihitxidỹỹnykre iru mahãdu, rubumahãdu wana. 6 Tai tahe inyõ ituekre mahãdu-ò Rybewihikỹmy rarybemyhỹre iumy dori rihitxidỹỹnykre ibutu hãbu wesemy. Tahe ityytyby Deuxumy irumy

rarekre.

⁷ Boholabeny inyhe, bededỹynana konana iòhòra. Tai tahe inatyhymy mohòtinyke Deuxu-ò òbitimy bexitòenykemy. ⁸ Ibutu ratyre wiluutyhymy atximahābenyke. Kaiboho dori aluunadirenykeki wiòraruna-di itxerekòmy ahābenyke. Inyò dori iluunadikeki, wiòraruna-di itxerekòmy ihỹke. ⁹ Iny wixira dee awimy rỹira, roraludu isỹòmy rỹira aheto-ò bisỹdỹnyke. Bitỹhidỹnyke roraludu luomy atximahā. ¹⁰ Wii biwiòhenanymy ahābeny iwese bede teerytenyte wese bi-wiòhenanybenyke. Deuxu wiòhedỹỹdu wiitxura wahidỹỹdu wiwihikỹmy boibeke. ¹¹ Inyò rarybekeu, Deuxu rybedile kana rybeke. Inyò reòbykeu. Deuxu ruudile kedeòbyke. Tai tahe Deuxule loosòna kia-ribi kanatake Jesuisi Kristu òraru-ki ibutumy aõna aõna-di. Aõu aõu ibutumy ruruna, loosòna Jesuisi Kristu hõrõ rare. Kie.

¹² Waluuna mahādu, ixibedeòtiidỹỹòmy bede aõmydỹynana sira adee kanakreu. Kia tahe aõ bredudỹỹna aõkõ rare aõhebo adee kodotỹỹnykeki. ¹³ Tỹxihikỹlemy deysa-di atximahāke kia aõhòkỹmy dỹynana dori Kristu aõhòkỹmy dỹynana-ò biòwa atximahāte. Idi tahe tule kedeysakre Kristu loosòna òraru-ki. ¹⁴ Inyò adee ibinamy Kristuni òraru-ki rarybekeki beysake. Kiau Deuxu Tyytyby heka loosòna sõwe-di atyre-ki kanakre. ¹⁵ Kaibohoõ rubudỹỹrenyòmy, wasirenyòmy, aõna aõna bina widỹỹòmy, inywixira aõwysyna-txi ròte. Kiake-wana iòwydỹỹnamy aõhòkỹmy botỹỹnybenykre. Tii dori wadee awiòre. ¹⁶ Inyò tahe aõhòkỹmy rotỹỹnykeki, ityhydỹỹdumy rare òraru-ki tai ixyrũòmy mabeke. Urile Kristunimy riwowydynykemy idi rare. Bededỹynanahe rehemynymy roire ityhydỹỹdu mahādu-di rihitxidỹỹnanymy riteranykemy. ¹⁷ Tahe inydee ywisidỹỹna ritelenykeki, timybohe Deuxu Rybewihikỹ ityhydỹỹdukòdu mahādu-ò kòdòhònykre. ¹⁸ Ryberiti-ki roimyhỹre kia: —Òbiti mahādu dee tarasana isirakeki, timybohe òrarudu mahādu ròhònyke. ¹⁹ Tahe inyò Deuxudeewi òraru-ki aõhòkỹmy rotỹỹnykeki, Tatytyby Deuxu-ò rawahike tahe aõwihikỹ widỹỹmy rareke. Deuxu dori aõu aõu iny widỹỹdureny rare; iny wiòhedỹỹdureny rare.

5

¹ Ityhydỹỹdu-ò itxeredu mahādu-ò aritohonykre ararybekre. Jiarỹ tule itxeredu-ò rare. Kristu aõhòkỹmy rotỹỹnyreu, jiarỹ tuu rabire. Taloosòna kiditeòsinykreu jiarỹ awana watxire tewebromy rikitarenykremy. ²⁻³ Biwisinanyke aityhydỹỹdu butuna iwese itxeredu budoeni-di retehemyhỹre wese idi beteheke. Ixideewimy kia biwinyke. Inywixira

deewimy aõkõ. Aõ nieru tarasa sohojilemy aõkõ, ityhydỹỹdu wiõhedỹỹmy. Aõ ityhydỹỹdu wedu wesemy aõkõ bisỹnybenyke, urile bexideòsinyke iwese ityhydỹỹdu òbiti rỹira wesemy. ⁴ Tahe itxeredu mahãdu wedutyhy kedehemynykeu, tii adee kidiwahinykre loosõna araheto. Tii tiu toosõ ixãwiõtyhy. ⁵ Itxeredu mahãdu tỹmyra bierybenyke itxeredu mahãdu matuari-ribi widee ixiwedeõmy ahãbenyke. Ixiwede mahãdumy dori Deuxu rarawetyynymyhỹre. Ixiwede aõkõ mahãdu-ò tahe ruxetõena riwahinyke.

⁶ Ywimy ahãke Deuxuru-ò iximy xiwedeõmy. Tii dori bede òbiti kanakeu akanaloosõnykre. ⁷ Aõmydỹỹna witxira witxira biwahinybenyke Deuxu-ò tii dori arawisinaymyhỹrenyre. Anawiõhenanykre. ⁸ Bexihãrubenyke aòludureny Satanasi-ò. Òbitimy mohõtinybenyke. Tii dori leaõ reburemyhỹre wese rare. Tii rariarerimy ihỹre tibo riròkemy. ⁹ Atyhynatyhy-di idi bexiumynyke. Aityhydỹỹdu seriòre-dori awana aõhõkỹmy rotỹỹnyreri kia ixiradỹỹduhukỹle-wana. ¹⁰⁻¹¹ Iny Deuxu ruxetõenatyhy rỹire. Kaiboho urihimyò aõhõkỹmy botỹỹnybenykeu akanawiõhenanykre, akanarurudỹỹnykre, akanaòbitidỹỹnykre, anaijohonadỹỹnykre. Ibutumy ruruna ihõrõmy aõu aõu rarekehymy idi watximahãre.

¹² Kia waryberatiyla Sila-wana adeereny riritinyre. Tii iny seriòrereny òbitityhy rare. Jiarỹ rarybereri kia Deuxu wiõhedỹỹna inatyhy rare. Kaiboho idi tyhy mohõtinybenyke. ¹³ Kowa hãwy Babilonia hãwã ludu tule tarybe weityhyna adee diwahinyde. Tii tule itarasana mahãdu-ò. Tule wariòre Marku arãrybeweityhynanyrenyre. ¹⁴ Widee buòbenyke narybewehityhynanyde. Ywina adeereny kanakemy watxireri Kristu tetyhynmahãtenyteki.

2 Pedro 2 Pedro Tyyriti

1 Jiarÿ, Simaõ Pedro, Jesuisi Kristu deòdu rare. Jesuisi Kristu rybemy rybedu rare. Warybe ritina rewahinyre ityhydÿÿdu mahãdu-ò, Deuxu ywisidÿÿna mahãdu-ò, Jesuisi Kristu inyтарasadu òbitina òraru-ki, inatyhyna inyboho ijòdirenyreki. 2 Ruxetòena wiòhedÿÿna-wana adeeremy kanakemy watxireri Deuxu erydÿÿna-ki, Inynyrÿ Jesuisi erydÿÿna-ki. 3 Tahe Deuxu rurutyhy-ribi inydeeremy aõna aõna sòwemy riwahinymyhÿre òbitimy inyboho rokoirekemy iny bededÿÿnanareny-ki. Tii inyboho ridyrenyре taloosòna òbitiwo-ò, tii inyboho rieryrenyтыhyreki. 4 Tai inydeeremy tuu rarybere, sòwemy aõna aõna kanakremy awityhymy inydeeremy kia rybe rare. 5 Kia rybe bityhynybenykeki, bede aõmydÿÿnana bina-ribi bexitabenyke, òta òta widÿÿna-ribi bexiebenyke. Tule Deuxu rayky wesena-di urihimyò boibeke. 6 Tai tahe ibutumy aruru-di marurunyke aityhydÿÿna-ò òbiti widÿÿna bibutumyke, kia-ò bedeerydÿÿna bibutumyke, kia-ò ixiwedudÿÿna bibutumyke, kia-ò widÿÿnahyyna, kia-ò òbitimy nonana. 7 Kia-ò ityhydÿÿdu seriòre luuna, kia-ò wiluuna bibutumyke. 8 Kia aõna aõna dori awo-ki ratximyhÿkeki, rexiòlònykeki, arawiòhenanykre Jesuisi Kristu Inynyrÿ bierybenykemy. Tai ityhydÿÿdu wihikÿmy boibekemy. Iny witxira biwiòhenanybenyke. 9 Kia aõna aõna inywo-ki ratxiòmyhÿkeki, tii heka iruetàlemy ihÿre. Aõbo iòhòmy ratxirerilemy robimyhÿre. Juhu òraruna iribi risuhoremy idi tòhòti rosare. 10 Tai waseriòreboho marurunybenyke atyhymy boibekemy, aityhydÿÿna tyyhydÿÿmy boibekemy. Tai tiu òraruna-txi aixeõna. 11 Kia wesekeki tahe deysana-di birònybenykre Jesuisi Kristu inyтарasadu òlòna bede-ò.

12 Kia aõna aõna teerytenyete. Inatyhyna tetyhynyhyy atximahãtenyete. Ihãrele tahe itxi aròhòtijiрадÿÿnyhyyrenykre. 13 Tule warumy mahãreu, awimy idi rahòtinymahãre kia inatyhyna-di akanaixixadÿÿnydenykremy. 14 Waumy dori kaki ele elelemy aririkre reeryre. Inynyrÿ Jesuisi Kristu dori kia wadee diteòsinyde. 15 Aõu aõu tahe ararurunyтыhymy ararekre kaiboho kia ibutumy òhòti-ribi rosaõtyhykemy. Tule warubuhewo-ribi kia-di mohòtinyhyy boibekre. 16 Tahe adeeremy Jesuisi Kristu tehemyrynamy rarybereu, aõ uritere tere ijyymy aõkò heka relyyрeri hãbu ijyyna-ribi aõkò ijyыtyhymy. Inyboho dori iny iòlòreny loosònatyhymy

robimyhÿrenyrene. ¹⁷ Tii dori Deuxu inytyby-ribi loosona wowydyna-wana ritare. Tuu Deuxu loosonawo-ribi narybede: Kai heka Wariore waluu tate. Jiarÿ reysamy watxireri adee. ¹⁸ Kia rybe-ò jiarÿboho raholarenyrene tii-wana hãwãlò ratyy tyre-ki roiremyhÿu. ¹⁹ Iwese juhu rybemy rybedu mahãdu rarybere wese, kiamy heka wiji inydeereny ritÿnynymy roimyhÿre. Kaiboho tule kia-ò bohohamahãbenyke bityhynmahãbenyke. Iwese iny loosona-di bedeluru-ki, retehemyhÿre wese. Idi tahe Kristu kòdòhònykre, iwese tainahakÿ ròhònyrene wese. Tahe aworeny-ki kanasÿnykremy ratxikre. ²⁰ Kia heka juhoo bierykre: Tyyritirybeò tiu ixiwanale ritÿnydÿÿnyòtyhy. ²¹ Deuxu rybe dori hãbudeewimy aòkò heka nade juhu Deuxu Tytybytyhy hãbu dee rybe ritÿnynyrene aòmybo rarybekemy.

2

¹ Iwese juhoo inyy-ki rybedu inatyhyõna rarybere wese, tule ayreny-ki rybedu inatyhyõna kidierydÿÿnykremy. Tiiboho kedeerynanykre aòbinabinahãkÿmy. Tiiboho kidiitxenanydenykre. Tule Inynyrÿ kidiseõnykre. Tai tahe aõwesele rexihukre. ² Sõwemy iny iõta òta erydÿÿnyra rityhnykre. Tai iny witxira inatyhyna ery dee ibinamy rarybekre. ³ Kia rybedu inatyhyõna adyna-di ratxihiymy roireke tai adeereny raruimyhÿke. Anieru tarasanareny-ò. ⁴ Iatysyna heka iòhòmy namahãde tule idi dehuna inatyhymy kòdòhònykremy ihÿre. Ýju mahãdu raòrarunyreu Deuxu tõtxi ririõlemy reare tahe idi rehulemy reare bedebina heòty-ò. ⁵ Iu bee-di Deuxu suu ritÿmynyreu, òrarudu mahãdu ituere Deuxu tõtxi ririõre. Noe, òbitina rybedule, ritare debò inatxi reurò iny-wana. ⁶ Sodoma hãwã Omora hãwã-wana aõwesele Deuxu ritoonyre, raòrarunyreki. Brybymy relere. Tai heka iny ribedeerynymyhÿre òraru lau. ⁷ Kia hãwã-ribi heka Lòijoi sohojile ritare. Lòò òbiti rare. Tii heka terare òrarudu mahãdureki. Tõtxi ririõhyre. ⁸ Imahãdu-ki Lòò rasÿnyreu, txuò txuõlemy iwo rabadewotyhyhymyhÿre, aòbinawidÿÿmybo robire idi roholareki. ⁹ Tahe òbiti widÿÿdu urihixina-ribi Inynyrÿ ridykemy rierymyhÿre. Tule ibinamy widÿÿdu mahãdu aòhòkÿmy dÿÿnana riraòmyhÿre. Ywisidÿÿnatxu kedehemynykreò. ¹⁰ Ibutu ratyre urari òta òta widÿÿdu mahãdu aòhòkÿmy rotÿÿnykre. Tiiboho Deuxu ruru riseõnyrenymyhÿre. Ixi-di xiwededu wesemy rÿirenyrene, ixiluudu wesemy rÿirenyrene. ¹¹ Aòbinahakÿlemy biuludu mahãdumy rarybemyhÿrenyrene. Tahe ýju mahãdu iruruna ratyre-di hãre tamy ibinamy rarybeõmyhÿre, Deuxuko-txi. ¹² Tahe kia iykaraluu mahãdu iròdu deborehekÿ wesemy

ratximyhÿre. Iròdu debore tahe bedehuduna widÿÿmy rare ada ròtenawo-ò rakelemy. Kia hãbu mahãdu aõmybo ròeryõhyymyhÿre dee ibinamy rarybemyhÿ. ¹³ Tiiboho ixi-di dehuna-di ixi dee kedexiixãwinykre. Tiiboho òraru luumyhÿre txumy dori raòrarunyrenymyhÿre. Awanareny dori riroximahãre, aõbinahakÿtyhy wesemy ayreny-ki ratximyhÿ iòrarunarenymy rybe luureki. ¹⁴ Tiiemy iru hãwyydihyy retehemy ihÿre tamy òta òtalemy ròhòtinymyhÿre. Kia hãbu hãwyydÿÿweduna rierymyhÿre. Hãwyy urihimyo tÿÿwekeki kia hãbu idyna rybe-di rierymyhÿre hãwyy-di aõbo tai riurarinymy taòbirenareny rihydÿÿnymyhÿre aõbo tai riurarinymy idi ratximyhÿre. Tiiboho tuedena nihikÿ-di ituerenykre. ¹⁵ Òbitiry ririmyhÿrenyrene. Reòsamyhÿrenyrene. Balaaõry dori riheludunymyhÿrenyrene Balaaõ, Beoro riòre òraruòwydÿÿnamy ritakemy ratxireri iòraru luureki. ¹⁶ Aõbinahakÿ riwinyreki rexiòwinyrene. Kiamyre heka. Jumenta wesena rybeteremy tamy rarybere inyrybe wesemy iitxÿtena-ribi riixãwidinykemy. ¹⁷ Tiiboho bedidehuna wese roire bee ihoõreki. Yhy biuwetyy tiò ridymyhÿre wese kia hãbu mahãdu roire. Tamy bede luruhukÿ bede riyrubunymy rÿire. ¹⁸ Tiiemy taòrarumy rarybehymy raremyhÿ inyõ aõta òta rybe-di ridykemy. Inyõ deòsary-ribi ròhònykeki, tii ridylemyhÿre ixybyle òraruna-ò. ¹⁹ Tamyreny rarybemyhÿre ixideewimy boibekemy. Urile irybedureny òrarunawidÿÿna deòdumy ihÿrenyrene. ²⁰ Iwese inyõ ijesuna-ribi riatymyhÿkeki, iatysydÿÿdu deòdumy rarekre wesemy. Kiawesele tahe òraruna rare. Inyõ bede aõmydÿÿnana òraru-ribi ròhònykeki, tahe ixybyle ròðsekeki, teleu raremyhÿ ratyrene ikonanau ratÿÿnykre. Inynyrÿ Jesuisi Kristu dori tii rierymyhÿre juhuru tahe idi rexideyresanyrene kia aõmydÿÿnana òraru-ò. ²¹ Tiiboho ryòbiti rierymyhÿrenyrene. Tahe bede ywina òbiti-ribi rexiòlòdÿÿnyrene. Rieryõhyykeki tamy wimy tuu raremyhÿ, rytÿÿmyra erysy-ribi rohonyrenyreneki. ²² Tiiboho kia rybedÿÿna hitxina wesemy ihÿrenyrene: —Ijòròsa tahylòina-ò ròðsere. Tule ijò rybedÿÿna wesemy: —Ixÿni bedi risuhòkeki, tii tasu burena-di ixybyle rexisunyke.

3

¹ Kia, waluuna mahãdu warybe ritidÿÿna juhuludu aõkò rare ihewoludu rare. Warybe riti wiwanadile anohòti ijiradÿÿmy watxireri anohòti riraixixanykemy. ² Deuxu rybemy rybedu òbitimy rarybemyhÿre òhòti-ribi rosaõkre, tule Inynyrÿ iny tarasadu bede ywina nohòti losaõmy iwese tarybe deòdu adeeremy rierynanyrene wese. ³ Ibutu ratyrene, kia-ribi nohòti losaõmy. Ikonana txuu hãbu binahakÿ

rybe binatyhy-di kòdòidenykre. Kia hãbu òta òta widÿÿlemy ròhòtinyinmyhÿre. ⁴ Kiamy hãbu rarybekre. Tiubo Jesuisi Kristu nonana kanakre. Juhu inytybyreny ituereu wiji bededÿÿnanau tiu naòhyymyhyÿde. Ibutumy heka juhu bedeu ixi wese hyylemy bede roimyhÿre. ⁵ Iribi tòhòtirenny rosare ixideewimy Deuxu irybedile biu bede-wana riwinyre. Beribi riwinyre, bedi riwinyre. Iribi tahe bedi bede rahure. ⁶ Bedi juhuru bede ibutumy rexihura. ⁷ Tule wiji irybedile bederÿimyhÿre. Tahe ixibylye kanahukre. Heòty-di kanahukre. Kia txuu ibutumy inybinahakÿ ituekre kia-ribi ixideewilemy kia hãbu tòhòti rosare.

⁸ Tahe aòsohojibo, waseriòreboho, nohòti-ribi loosarenyòmy. Kia heka rare: Inynyrÿ dee. Txusohoji 1000 beòra wese heka rare. Tule 1000 beòra txusohoji wese rare. Tamy bededÿÿnana aò aòkò rare. ⁹ Inynyrÿ tarybewesele aòna aònamy kodotÿÿnykre. Aò raroorehenymyhÿre aòkò rare urile tahe hãbu riraòhyymy rÿimyhÿre hãbu taòraru-txi tòhòti reakemy. Ibutumy tarasana-ki rÿikemy dori idi ratxireri. ¹⁰ Wasidu namyhÿde wasimy Inynyrÿ txuu kòdòhònykre. Biuwetyy, bede-wana rexihukre. Ibutu suludu heka ramyijy heòty adÿÿwesemy ritxienykre. ¹¹ Òbitimy rakatxirenyke. Kia ibutumy ròhònyreki. ¹²⁻¹³ Inyboho heka riraòmyhÿrenny biuwetyy tÿmyra sutÿmyra-wana. Inynyrÿ dori rarybere kia kidiwahinykremy.

¹⁴ Tai heka waseriòre waluuboho, òbitimy atximahãbenyke kia-ò dori teraòmahãtenyete. Tii kanakreu umyrenny robikre ywimy, òbitimy, inyò heka umyrenny ibinamy rarybeòtyhy. ¹⁵ Rexiroorehenymyhÿre ibutumy iny tarasanarenymy. Tule inyseriòre Paulo adeereny ròritidÿÿre ibede eryna Deuxu tamy riwahinyre. ¹⁶ Kiamy tule aòna aònamy tii ròritidÿÿre. Tahe iritina-ki aòbo isiratyhyre ierykònatyhymy roire òbiti mahãdu aòkò kia rybe-di aòwitxiramyo riernanymyhÿre. Iwese ijò Ryberiti-di riwinyre wese. Tai heka tiiboho ituereny. ¹⁷ Kaiboho tahe waityhydÿÿdu seriòre bexihãrubenyke ilau teòsana-di aradyrennyheny. Tai kaiboho beòsabenyke. ¹⁸ Inynyrÿ Jesuisi Kristu wiòhedÿÿna-di ibedeerydÿÿna-di maumynybenyke. Wowydyna ibutumy tamy kanakemy idi wãhãre wiji tyhymy rareke. Kie.

1 Juaõ

1 Joaõ Tyyriti

¹ Jiarỹboho akoreny retỹỹnynyneri, Jesusimy. Tii Rybe rininirenyra. Tii juhubedeu raremyhỹ. Jiarỹboho rabirenyra, tarybemy aholarenyra, tamy reteherenyre, aõbo riwinyreõ, tule tamy iny rerimyhỹre. Tii inydeereny umytỹmyra riwahinyneri. ² Umytỹmyra tuedeõna Deuxu inytyby-ribi rehemynyra. Kia umytỹmyra tuedeõna Jesuisi-di rare. Jiarỹboho tuu rabirenyre. Tii rexideõsinyre inyrenyko-õ. Kia tahe adeeremy relyreri iwese raremyhỹ wese. ³ Aõõbo iny roholare wese, tuu rabire wese, kia tahe tuu relyreri inyboho wiluurenykemy winohõtiwesele rõkõhõtinyrenyky. Inyboho rahõtinyrenyneri iwese Deuxu inytybyreny, Jesuisi Kristu Deuxu Riõre-wana wiwese rõhõtinyre wese. ⁴ Kia tahe waryberiti adee rewahinyneri adeysamy rakatximahãrenyky.

⁵ Kiamy tahe Jesuisi inydeeremy relyreri: —Deuxu txuloosõna wese ratximyhỹre. Deuxu-õ bedeluru aõmydỹỹnana rehemynyõtyhy kiamy adeeremy relyreri. ⁶ Inyõ rarybekeki: —Jiarỹ Deuxu-wana winohõtiwesele rahõtinyrahãre. Kia iny bedeluru aõmydỹỹna-di ratxireriki, kia iny raruimyhỹre. ⁷ Tahe inyboho loosõna waõmydỹỹna riwinymyhỹrenykeki iwese, Deuxu loosõnawo-ki ratximyhỹre wese, tai inyboho wiwesele rõhõtinyrahãre. Tahe Jesuisi, Deuxu Riõre hãlubu ibutummy iny õraru-ribi iny risuhõmyhỹke. ⁸ Inyõ rarybekeki: —Jiarỹ raõrarunyõhywãhãre, kia rybe-di tii ixidee riitxenanyrahãre. Tii raruire rityhynyõre. ⁹ Iny taõrarurenymy relyrenykeki, Deuxu tiemy õbiti rare, tii iny õrarureny iny-ribi riixãwididỹỹnykre. Aõbo iny iwo-ki isuisummy ihỹre tii rityranyke. ¹⁰ Inyõ õrarudikemy aõkõ raryberenykeki, inyboho Deuxu ruidummy rarybemaãreny. Kia iny Deuxu rybe rieryõhyrahãre.

2

¹ Kaiboho wariõre wese atximahãtenyete. Adeeremy waryberiti rewahinyneri, kaiboho õrarurenymyky. Iny õraruna-txi resekeki, iny wiõhedỹỹdureny dire. Tii Jesuisi Kristu rare. Òbiti rare õraru iyydumy rarekemy Waha Deuxuko iny wiõhedỹỹmy. ² Tii dori itxeõnihikỹ-ki rurura iny õraruõwydỹỹ-ki. Inysohojile õraru aõkõ rurura tahe ibutummy iny õraruõwydỹỹ-ki. ³ Tiwesebo inyõ rexierykre Jesuisi rieryrenyky rityhynymyhỹkeki karybe bede ywina wese rierykre tii rexierykre Jesuisi rityhynyneri

wana. ⁴ Inyõ rarybekeki: —Jiarỹ Jesuisi reeryre. Irybe bedede ywina riywinyõkeki, iny ruidu rare. Inatyhyna rityhynyõre. ⁵ Inyõ Jesuisi bedede ywina riywinykeki, inatyhymy tawo-ki Deuxuluu rare. Kiawese heka iny rierykre Jesuisi mahãduwo-ki ratxireri-wana. ⁶ Inyõ rarybekeki: —Jiarỹ Jesuisi mahãduwo-ki watxireri. Tamy kia wese rỹikeki. Aõmybo Jesuisi rotỹnyre wese, tii tule rotỹnyke. ⁷ Ityhydỹduseriõre, adee bedede ywina tỹmyra aõkõ rewahinyreri. Bedede ywina tyby kia rare. Kia juhuhu teerytenyete. Inyboho wiluurenkyemy, kia bedede ywina tyby rare, juhuhu taholatenyete. ⁸ Kia rybe bedede ywina itỹmyra rare. Jiarỹ adee rewahinyreri. Kristu dee inatyhy rare tule adee inatyhy rare. Bedeluru rõhõnyra, loosõna inatyhy bedede-ò ralõmyhỹre. ⁹ Inyõ rarybekeki: —Jiarỹ loosõnawo-ki watxireri. Kia iny taityhydỹdu seriõre luuõkeki, bedeluru-ki ratximyhỹre. ¹⁰ Inyõ taityhydỹdu seriõre luukeki, kia sohojile loosõnawo-ki ratxireri. Aõ aõkõ tii riatydyỹnyra. ¹¹ Inyõ taityhydỹdu seriõre rexihitxinykeki, bedeluru-ki rariamyhỹre. Titxibo rakre rieryõhyymyhỹre. Bedeluru dori ruetàna rare.

¹² Adeereny warybe rewahinyreri wariõre wese aõraru dori, tii riixãwididỹnyre Jesuisi õraru-ki. ¹³ Iumy mahãdu-ò warybe riti rewahinyre adiwahinyde, kaiboho dori tuu teerytenyete. Tii hykyle dori juhuhu raremyhỹ. Ijoityhy-ò waryberiti rewahinyre, Satanasimy tahaỹnanytenyete. ¹⁴ Wariõre, inytyby Deuxu teerytenyete. Iumy mahãdu, adeereny aratyryritinykre, kaiboho dori tuu teerytenyete. Tii hykyle dori juhuhu raremyhỹ. Ijoityhy, adeereny aratyryritinykre, Deuxu rybe dori õhõtireny-ki ratxireri, arurudireny dori. Satanasimy tahaỹnanytenyete. ¹⁵ Bedede aõmydyỹnana luurenkyõmy boibeke. Inyõ bedede aõmydyỹnana luukeki, Deuxu inytyby luuna rieryõke. ¹⁶ Kia bedede aõmydyỹna rare: õraruluuna, aõmy robira-wana tuure, aõna aõnamy ixityhydỹna. Kia Deuxu-ribi aõkõ nade. Kia bedede aõmydyỹna-ribi nade. Kia bedede aõmydyỹna-ribi nade. ¹⁷ Kabede ixãwikre taaõmydyỹna õta õta-wana. Deuxudeewimy widỹdu tiu ixãwiõtyhy. Tii awimy rỹirakre.

¹⁸ Wariõre wese. Ikonana bededyỹnana iõhõmy roire. Adeereny narybede Kristu òludu kanakemy. Betehe inihe, Kristu òludu sõwemy dehemynyde. Kiawese inyboho rieryrenyrene ikonana bededyỹnana iõhõmy roire. ¹⁹ Kia Kristu-ò òludu iny mahãdu wotyari-ribi rõhõnyrenyra. Tii ityhydỹdutyhymy aõkõ ratximyhỹre. Ityhydỹdu mahãdu tiu rõhõnyõtyhy. Rõhõnyrenyreu, ibutumy rieryre, kia iny mahãdu aõkõ ratximyhỹre. ²⁰ Kaiboho aõmydyỹnana ibu-

tumy teerytenyte Deuxu Tyytybytyhy direki. ²¹ Kia rybe adee aratyyritinyke, kaiboho dori Deuxu rybe inatyhyna teerytenyte. Tiu rui Deuxu inatyhyna-ribi rõhõnyõhyymyhÿre. Kia tahe teerytenyte. ²² Moheka ruidu rare. Inyõ rityhynyõkeki Jesuisi Deuxu deodÿÿna raremy, tii tahe ruidu rare. Inyõ Kristu Deuxu-wana ritxiõnykeki, tii Kristu òludu rare. ²³ Inyõ Deuxu Riõre ritxiõnykeki, tii Deuxu-wana aõkõ ratxieri. Inyõ rarybekeki: —Deuxu Riõre retyhynyre, tii Deuxu-wana ratxireri. ²⁴ Juhuu aõòbo roholare taholamy toitemyhÿ idi mohõtinybenyke. Idi mohõtinyamahãbenykeki, Deuxu, Iriõre-wana aõu sõu matxibenyke. ²⁵ Jesuisi Kristule juhUU inydeereny narybede, umy ituedeõna inydeereny kidiwahinykemy. ²⁶ Kia waritina jiarÿ wiji rehura. Aitxenadÿÿdu lau adee reritinyra. ²⁷ Abedeerydÿÿna Kristu tatyytyby adeereny riwahinyre. Tii tahe awanale ratxireri. Aerydÿÿdu aõkõ adeereny rauhenyrenyeri. Tii tahe inatyhy bedeerydÿÿna ibutumy araerynanyeri. Rui aõkõ rare. Iwese tii araerynanyreri wese, ibutumy biyrubunymahãbenyke. Kia tahe Kristu-ki hykyle bexiemyhÿbenyke. ²⁸ Wiji, wariõre wese aõu aõu boibekemy Deuxu mahãduy-ki. Tai Jesuisi kaò kedehemynykeu, buberuõtyhy ada maixÿruõtyhy ilau. ²⁹ Deuxu òbitityhyhyy ratximyhÿre. Kia teerytenyte. Inyõ òbitimy rarekeki, Deuxu riõremy rareke. Kia tule teerytenyte.

3

¹ Boholake, inytyby Deuxu taluuna nihikÿ inydeereny riwahinyre. Inyboho dori tii rininirenyre Deuxu Riõremy. Inatyhymy inyboho Deuxu Riõremy roire. Kia tahe ityhydÿÿdukõdu mahãdu rieryõre. Tiiboho dori Deuxu inytyby rieryõhyymyhÿre. ² Waluuna mahãdu, inyboho Deuxu Riõremy roire. Rierykõrenykre timybo iny rokoirekremy. Kia inyboho rieryrenyre: Jesuisi kodobehekrey, inyummy taummy wese risÿnykre. Inyboho dori kodobidenykre iwese rarybemyhÿ wese. ³ Inyõ Jesuisi wesemy rarekemy ratxikeki, iwese Jesuisi òbitimy raremyhÿ wese tii rareke. ⁴ Inyõ Deuxu bede ywina rybe rityhynykeki, tii rexiõrarunyke. Kia heka òraruna rare. ⁵ Jesuisi dobehede òraru tarasadummy rarekemy. Kia teerytenyte. Jesuisi inatyhymy raõrarunyõhy raremyhÿ. ⁶ Inyõ Jesuisirykihy rarialeke, tii òraruõmy rareõtyhy. Inyõ òrarummy rarehyykeki, tii Deuxu rieryõhyymy rareke tuu robiõhyymy rareke. ⁷ Wariõre wese, itxenadÿÿdu lau bexiyrubunyke iny aõmydÿÿnana òbitimy riwinykeki, iny òbitilemy rareke, iwese Jesuisi òbitimy raremyhÿ wese. ⁸ Inyõ òrarunadityhy raretyhykeki, tii Diabo mahãdu-di rareke, Diabo heka òrauna-ki hyy nodure. Tai kaò Deuxu riõre nade Diabo aõmydÿÿnana

ixãwikemy. ⁹ Inyõ Deususỹ riõrekeki tii òraruna-txi reseõlemy ratximyhỹre Deuxu dori iwo ritymyranyre. Tii reseõhyky rareke. Deususỹ dori rare. ¹⁰ Kia wese iny rieryrenykre inyboho iriõre Deuxu riõremy roire ada Diabo riõremy aõbo, inyõ Deuxu deewimy riwinyõkeki, tii Deuxu Riõre aõkõ rare. Inyõ taityhydỹỹdu seriõre luuõkeki, tule Deuxu Riõre aõkõ rare. ¹¹ Kia bede ywina rybe juhoo taholamy tatemyhỹ ihãre tadoholamahãte. Kia heka rare: iny wiluukemy. ¹² Iwese Kai taserõre rirubunyre wese aõkõ rikiwinykre. Tii dori Satanasi mahãdu rare. Aõherekibo tasewriõre rirubunyre. Iaõmydỹỹna Deuxu dee awiõre Iserõre aõmydỹỹna Deuxu dee õbitire tai tahe rirubunyre.

¹³ Waseriõreboho, ityhydỹỹdukõdu mahãdu eramy ratximyhỹ. Kia-di bedeõtiidỹỹomyke. ¹⁴ Inyõ ityhydỹỹdu seriõre luukeki, tii rubumy rỹire wese mahãdu-ribi rõhõnyre. Kia reerymyhỹrenyre. Tahe umytuedõna-ki rahara. Inyõ luuõkeki, tii rubumy rỹirawese mahãdu-ki ihỹmyhỹke. ¹⁵ Inyõ taseriõre derakeki, tii rubudỹỹdu wese rare. Boholake, kia teerytenyte. Rubudỹỹdu umytuedeõna-ki rahaõtyhy. ¹⁶ Kiawese luuna rikeryrenke dori Kristu rubu-ò rexiwahinyre inydeereny tõemy. Tai tahe inyõ taseriõre dee rurukeki iluuna sõwereki. Tii tahe awire. ¹⁷ Inyõ ityhydỹỹdu seriõre aõhokỹmy rotỹỹnykeki, rama rahukeki, tuu robike aõ ijõdikeki, tahe iny riwiõhenanyõkeki, tii Deuxu luuna-di aõkõ ratximyhỹre. ¹⁸ Wariõre wese, luuna urile tuu rybena aõkõ rare. Aõhebo rotỹỹnykemy ihỹre. Kia tahe aluuna inatyhymy biteõsinyke. ¹⁹⁻²⁰ Kiawese iny reeryrenyre inatyhyna mahãduwo-ki ratximyhỹre. Jiarỹ arahõtinykeki. Jiarỹ aõkobo ityhydỹỹdumy watximahãre. Deuxu warayky riwiõhenanymy ratxireri. Deuxu warayky ratyre raraykywydynanymyhỹre. Tii ibutumy aõ rieryre. ²¹ Waluuna mahãdu, ruberuõhyymyhỹre tahe iny ityhydỹỹdu mahãdu-ki ratximyhỹre wana rieryreki Deuxu iny rityhynyre. ²² Tahe aõmy iny rexitõenykeki tii inydee kidiwahinyke. Iny dori ibede ywina rybe rityhynymyhỹre. Deuxu deewimy iny riwinymyhỹre. ²³ Kia heka Deuxu bede ywina rare. Jesuisi Kristu, iriõrenimy rikityhynykemy. Tule iny wiluuna wiluukemy. Iwese tabede ywina rybe diwahinyde wese rarekemy. ²⁴ Inyõ Deuxu bede ywina rybe rityhynykeki, Deuxu-wana rareke. Tii-wana ratxikemy. Kia wese heka iny rieryrenyre Deuxu-wana iny ratxireri. Deuxu Tatytybytyhy dori inydee riwahinyre.

4

¹ Waluuna mahãdu, ibutumy rybe bityhynybenyõke inthe ityhydỹỹrenyõmy. Tai biurihike iny rybe Deuxu-ribi

inatyhy aõbo ada aõkõre aõbo. Sõwemy rybedu mahãdu røhònymyhÿre. Tahe inatyhymy Deuxu rybemy rybedu aõkõ rare. ² Kiamy Deuxumy rybedu mahãdu inatyhymy bierykre, inyõ rarybekeki: Jesuisi Kristu hãbu wesemy nade, tii inatyhy Deuxu mahaduõ ihÿre. ³ Inyõ kiamy rarybeõkeki, tii Deuxu mahãdu aõkõ ratximyhÿre. Kia Kristu õluduõ rare. Tamy taholamahãte kanakreõ, tahe, kia ratximyhÿre. ⁴ Wariõre wese, kaiboho Deuxu mahãdumy toite. Rybedu inatyhy aõkõ rare, kia ruru tetatenyte. Deuxu dori aworeny-ki ratximyhÿre Deuxururu, Diabo ruru ratyre rare. ⁵ Inatyhymy rybedu aõkõ aõmydÿÿnana binamy relyymyhÿre. Tii dori ka bede aõmydÿÿnana bina mahãdu rare. Tahe ityhydÿÿdukõdu mahãdu tamy roholamymyhÿre. ⁶ Inyboho Deuxu mahãdu roire. Inyõ Deuxu rierykeki, inydeereny roholamymyhÿre. Inyõ Deuxu rieryõkeki, inydeereny roholaõtyhy. Kiamy rikierymyhÿrenyke inatyhyna mahãdu inatyhyna aõkõ mahãdu.

⁷ Waluuna mahãdu, wiluumpy rakatximyhÿreny. Luuna dori Deuxu-ribi nade. Inyõ luukeki, Deuxu-ribi tibie rare. Iny Deuxu rieryre. ⁸ Inyõ luuõkeki Deuxu rieryõre. Deuxu dori luuna rare. ⁹ Kiawese inyboho rieryreny Deuxu inyluuremy ratxire. Deuxu Tariõre sohojile diteõnyde bede-õ inyboho Iriõre-ki umy tÿmyra-ki rahakemy. ¹⁰ Kia heka luuna rare. Juhuu Deuxu iny tuu aõkõ rare. Tii tahe inyluure. Tule tariõre diteõnyde inyõraru õwy õwydÿÿnanykremy. ¹¹ Waluuna mahãdu, Deuxu inyluurenytyhyreki, tai tahe inyboho wiluumpy rokoireke. ¹² Tiu Deuxumy inyõ robiõhykyre. Inyboho wiluumpy rÿikeki, Deuxu inywo-ki ratxike. Tai tahe inatyhymy Deuxu luuna inywo-ki ratximyhÿre. ¹³ Deuxu iny-õ Tatytyby riwahinyre. Kiamy tahe inyboho rieryreny tamahãdu-ki ratximyhÿre. Tule rierymyhÿreny tii iny-wana ratximyhÿreny. ¹⁴ Deuxu Riõremy inyboho robirenyra Tulobixidumy inyboho roire. Tuu adeereny relyreri. Deuxu Tariõre diteõnyde iny tarasadumy rarekemy. ¹⁵ Inyõ rityhynykeki idi rarybekeki: Jesuisi Deuxu Riõre rare, tii Deuxu-di tawo-ki ratxireri. Tii Deuxu-wana ratxireri. ¹⁶ Inyboho rieryreny Deuxu inyluurenyre. Kia iny rityhynyreny. Deuxu heka luuna rare. Inyõ luuna-ki ratxihyykeki Deuxu tii-wana ratxihyyke. Tii Deuxu-wana ratxihyyymyhÿke. ¹⁷ Iny luunareny Deuxu-õ rauhenyõreri. Tai tahe Deuxu wiribi ritxuakre kia txuu inyboho kitxulau ruberuõtyhy. Iwese tii ratximyhÿre wese inyboho kabede-ki ratximyhÿreny. ¹⁸ Inyõ luuna-di ratxityhykeki, tii ruberuõtyhy. Luunatyhy brebuna-di rehumyhÿre. Aõhõkÿmydÿÿnana brebuna kidiwahinyleke. Inyõ brebuna-di

ratxikeki, tamy aõhỹkỹmy dỹỹnana kanakre. ¹⁹ Juhuu Deuxu inyluurenyre, tai tahe inyboho iluurenyre. ²⁰ Inyõ rarybekeki: —Jiarỹ Deuxuluure. Tai tahe tii ityhydỹỹdu seriõre luuõkeki, tii ruidu rare. Inyõ taityhydỹỹduseriõre luuõkeki, timykibo Deuxu luumy rarekemy iximy rõhõtinyke Deuxu dori tiu tuu robiõhyymyhỹre, taseriõremy tahe robihyky ihỹre. ²¹ Kia bede ywina rybe heka Kristu inydeereny riwahinyre: Iny Deuxuluumy ratxikeki, tule tii taityhydỹỹdu seriõre lumy ratxikre.

5

¹ Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deõdỹỹna rare, inyõ rityhynykeki, tii inatyhymy Deuxusỹ mahãduwo-ki ratximyhỹre. Inyõ Deuxu luukeki, tule iriõre luukre. ² Inyboho Deuxuluukeki tarybe ywina rikiywinykeki, tai Deuxu ti-biedỹỹna mahãdu luumy rikierenyre. ³ Deuxu rybe ywina rikityhynykre, irybe ywina dori isiraõre. Tai inyboho Deuxu luuna riteõsinykre. ⁴ Deuxusỹ mahãdu bede aõmydỹỹnana bina bina ruru ritamyhỹre iny Deuxu rityhynyrekeriki, kia bede bina bina ruru ritareri. ⁵ Mo tahe kia ijesu tarasadure. Inyõ Jesuisi Deuxu Riõre raremy rityhynykeki, tii bedebina bina ijesu tarasadu rare. ⁶ Jesuisi Kristu nade. Inyõ tii riratisebenryre idi rare rurukremy tahãlubu ritxiwikremy. Rexiratisebenrykemy sohojile aõkõ nade, tule tahãlubu ritxiwikemy nade. Kiamy heka Deuxu Tyytyby tuu rarybere. Deuxu Tyytybytyhy tahe inatyhymy rare. ⁷ Inataõ aõmydỹỹnanamy inydeereny rarybere: Deuxu Tyytybytyhy ijõre, Jesuisi ixirati sebedỹỹna ijõre, Jesuisi rubudỹỹna ijõre. ⁸ Kia inataõ aõmydỹỹnanamy wiwese wiweselemy rarybereri. ⁹ Hãbu rybe iny rityhynymyhỹre. Deuxu rybe hãbu rybe ratyre rikityhynymy rakatximyhỹrenykre. Kiamy Deuxu Tariõremy rarybereri. ¹⁰ Inyõ Deuxu Riõre rityhynykeki, aõbo inatyhy ixidee rieryre. Inyõ rityhynyõkeki, tii Deuxu-di ruidumy rõhõtinyreri. Tii dori rityhynyõreri timybo Deuxu tariõremy rarybere. ¹¹ Kia rybe rare: Deuxu inydeereny umytuedeõna riwahinyre. Tii tiu umy ituedeõna iriõre-ki inyboho rakaharenyke. ¹² Inyõ Deuxu Riõredikeki, tii umytỹmyra tuedeõna-ki rahake. Inyõ Deuxu Riõre-di aõkõkeki, tii umytỹmyra tuedeõna-ki tahasaõna. ¹³ Kia aõna aõna adeereny retyyritinyre kaiboho umytuedeõna-di atxitenyteri bierybenrykemy. Deuxu Riõre tetyhynytenyete. ¹⁴ Inyboho Deuxudeewimy rexitõenymyhỹrenyreu, Deuxu iny-õ roholamyhỹre. Kia tahe inatyhymy rybena rare. ¹⁵ Inyboho rierykeki tii inydeereny roholamyhỹre, tai rierymyhỹrenyre tii inydeereny riwahinyke aõmybo iny tamy rexitõenyre. ¹⁶ Iny ityhydỹỹdu

seriõre rubu-ò aõkõ òraruna-txi resekeki, tamy Deuxu-ò rekexitðenyrenyke, Deuxu kia riwiòhenanykemy ixyby Deuxu-ò ròðsekemy. Tii rubu-ò òraruna-txi resekeki, jiarỹ adee ararybeõkre tamy bexitðenykemy. ¹⁷ Ibutumy òbiti aõkõkeki, òraruna rare. Òraruõ rubudỹỹnahyky kidiwahinyõkre.

¹⁸ Inyõ Deuxu-ribi tybiekeki, òrarunahyy-ki rareõtyhy. Kia inyboho reeryrenyke. Deuxu Riõre ryrubunymyhỹre. Diabo iribi ròtaõtyhy. ¹⁹ Deухuhõrõ inyboho roire. Kia inyboho rieryrenyke. Kabede bina mahãdu taaõmydỹỹna-wana Diabo hõrõ rare. ²⁰ Tule inyboho rieryrenyke: Deuxu Riõre inatyhymy kað nade. Tii rierynanyre mobo Deuxu inatyhy raremy. Deuxu-wana inyboho ratximyhỹrenyke, inyboho-dori Jesuisi Kristu Deuxu Riõre-wana ratximyhỹrenyke. Kia heka inatyhymy Deuxu rare. Kia inatyhymy umytuedeõnamy rare. ²¹ Wariõre wese, bexihãruke ibutu bedèòraruna lau.

2 Juaõ

2 Juaõ Ryberiti

¹ Jiarỹ dohodỹỹna matuari mahãduõ warybe rare. Watyyriti rewahinyreri Deuxu ywisidỹỹna hãwyyõ-ò, iriõre-ò. Jiarỹ ibutumy inatyhyerydu mahãdu-wana tiiboho inyluutyhyrenyre. ² Inatyhyna dori inyworeny-ki ratxireri. Ratxityhyhymy ratxike. ³ Kia dori inatyhy inydeereny tate luuna-di. Deuxu deysana, ruxetõena, ywina adeereny kanakemy watzimahãre Deuxu Waha-ribi, Jesuisi Kristu, Iriõre-ribi.

⁴ Ariõre mahãduy-ribi inatyhymy ijõ ityhydỹỹdumy ralore. Kia reeryreu, jiarỹ wadeysatyhyre ariõre Deuxu bede ywina rityhynyreiki. ⁵ Adee arexitõenykre hãwyy. Bede ywina rybe tỹmyra rewahinyreri wese aõkõ rare. Juhuu-ribi teeryte. Urile bede ywina hetxina õhõti reijeradỹỹnyreri. Kia heka rare: iny wiluukemy rakatzimyhỹrenykemy. ⁶ Bede ywina rybe rikityhynyhyekeki, kia heka inatyhy luuna rare. Kia bede ywina juhUU Deuxu-ribi taholate. Tuu txuõ txuõlemy biwinyke. ⁷ Sõwemy hãbu itxenadỹỹdu tyhy kabede-ò dòhõnyde. Tiiboho Jesuisi hãbuwesemy nade rityhynyõlemyhỹre. Kia itxenadỹỹdutyhy tule Kristu òludutyhymy roire. ⁸ Tamyreny bexiebeny, inyaõmydỹỹnana aõmysỹdỹỹnatyhy-di ritaremy iõkõkemy, Deuxu wahidỹỹnaõwy ibutumy ritakemy. ⁹ Inyõ Kristu erydỹỹnana-ribi rõhõnykeki tule iwitxira erysyna rierynanykeki, tii heka Deuxu hõrõ aõkõ rare. Inyõ Kristu erydỹỹnana-ribi rõhõnyõkeki, tii Deuxu dire iriõre dire. ¹⁰ Tai tahe itxenadỹỹdu Kristu erydỹỹnana erydỹỹdu aõkõ aheto-ò rehemynykeki, uritere irõtedyỹỹõmy, irybedỹỹõmy. ¹¹ Inyõ rirybenykeki, iaõmydỹỹnanabina-ò riwiõhenanyreri.

¹² Jiarỹ warybe sõwemy adibutumywãhãde. Urile tyyriti-di ariritinyõkre. Arorarenymy dori arakemy watzireri. Kiamy rybe sõwemy rõhõnykre inysõwemy reysakremy. ¹³ Aseriõre Deuxu ywisidỹỹna mahãdu senadu, kia riõre tarybe wehityhyna adee riwahinyreri. Kie.

3 Juaõ

3 Juaõ Ryberiti

¹ Jiarỹ, dohodỹỹna matuari mahãduõ rare. Wabiõwa-ò, Kaio-ò watyyriti rewahinyreri. Inatyhymy aluумы watx-imahãre.

² Waliina, juhuutyhy Deuxu-ò arãixitòedỹỹnyra aaõmydỹỹna tule aумы wihikỹhykymy mabekemy, iwese atyytyby awire wesele ratxireri. ³ Inyseriõre wese aribi rehemynyrenyreu, wako relyyrenyre умы iwese kai òbitimy tate wese tule inatyhyna-ki tateri wese. Tai wawo reysamy watximahãre. ⁴ Jiarỹ raholamahãreu wariõre wese Deuxu inatyhyna rityhynyreiki, kia ibutu ratyre wawo riteysadỹỹnytyhyre.

⁵ Kai tahe, Kaio, kowa inyseriõre tule iwitxira ludu seriõre teeryõteki, tewiõhenanyteu aõmydỹỹnana wihikỹ tewinymahãte. ⁶ Inyboho wirotyra-wana, kia hãbu iny seriõre aluunamy rarybera. Ibedetỹinana-ò biwiõhenanykeki, aõwihikỹ biwinymahãke. Tuhyykeki Deuxu deewimy atximahãke. Tii dori iny-wana Deuxu inatyhyna-ò raaõmysỹdỹỹnykre. ⁷ Kia dori kianimy rõhõnyre. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu-ribi aõ ritaõhykyre. ⁸ Kia wese tahe tuu rikiwiõhenanymyhỹke. Tai tahe Deuxu aõmydỹỹnana tỹnydỹỹna riwiõhenanymyhỹre.

⁹ Ratyyritinymahãre kowa ityhydỹỹdu mahãdu-ò. Inyõ tahe warybe-ò roholaõmyhỹre. Tiibocho dori juhuludukemy ratxireri. Diõtesi inire. ¹⁰ Aõu arehemynykreu, ararybekre aõmybo tii rotỹỹnyre tule aõbinamybo rarybere inymy. Aõ tiihykyle aõkõ, iny ityhydỹỹdu seriõre hãwãwitxira ludu ix-idee tarora-ò rimyõtyhy. Inyõ kia seriõreõ rimykeki, tii ri-ixãwidinyre idy-ribi tii seriõredyna-õ dohodỹỹdu mahãdu-ribi hitximy riteõnyre. ¹¹ Waleina, kai Kaio, òrarudu mahãdu aõhebo rotỹỹnyre wese aõ kai tate. Iny wihikỹ wese kai tate. Inyõ aõwihikỹ riwinykeki, Deuxu hõrõ tii rare. Aõkõkeki Deuxu rieryõre. ¹² Ibutumy Dimitiu dee inatyhyna-di aõwihikỹmy rarybere. Inybocho tule. Kaile teeryte inybocho inatyhy rarybere.

¹³ Sõwemy rybe adee ariwahinykemy watxireri. Tahe aõkõre tyyriti ritina-ki. ¹⁴ Eleeemy arakemy dori watxireri aroramy tai tahe widee rakarybekre. ¹⁵ Deuxu awo-ki riyykemy idi watxireri. Abiõwaboho kaki awehityhy risareri. Wabiõwaboho sohoji sohoji kowa-ò warybe wehityhyna biwahinykre.

Judas

Judas Tyyriti

¹ Jiarỹ Juda rare. Jesuisi Kristu deòdu jiarỹ rare, Txiau exi wahe. Deuxu heka aluudu rare. Tii arayrubunymyhỹre òraruna-txi reseke lau. Tai òbitimy ahābenyke Kristu nonana-ò. Watyyriti adee rewahinyre. ² Ruxetòena adee kanakemy watzireri Deuxu-ribi. Ywina sòwemy aworeny-ki atxibenykemy adireny watzireri. Wiluuna sòwemy akireny ihỹke, Deuxu-ribi.

³ Jiarỹ kaiboho ibutumy aluurenyre. Deuxu ibutumy inyboho ritarenyre. Kia ibutumy ariritinykemy idi rahõtinyra. Inyboho heka ibutumy Deuxu sỹ mahādu roire. Iwese iny rityhynymyhỹre wese tii iny ritỹnynymyhỹre. Iribi tahe iny mahāduò adee nade iny inytyhyna riwixiradỹnykemy adireny ratxireri. Iny heka inatyhyna biyrubunybenyke òbitimy rarehyyke. ⁴ Kia òbitikò mahādu ayreny-ò ralòra. Tiiboho Deuxu rityhynyòre. Deuxu inydeereny awi heka rare òraru-ribi iny ritarenyreki. Kia òbitikò mahādu tahe kia wese rarybere: —Òraru-di atxikeki, kia aõ aõkò rare. Deuxu dori iny òraru-ribi ritare. Jesuisi iny wedu rare, iny Iòlò wahe. Tiiboho tule rarybere: —Deuxu bityhynybenyòke. Deuxu ihetxiu rieryre kia wese tiiboho rarybekemy. Tai tahe tii ritỹnynymy ihỹre tiiboho bedehèotybina-ò riteònyke.

⁵ Deuxu inatyhymy riteònykre ritỹnynyraki. Iwese tii ihetxiu iny-di rehure wese, tii wiji iny rehukre. Judeu mahādu heka Deuxu ritare Egito bede-ribi. Idi tahe imahāduò rityhynyòre. Tai tahe imahādu rahurenyre. Kia teerytenyte. Itxi òhõtireny reakre. ⁶ Ýju mahāduò tule juhūu Deuxu deòdumy ihỹre. Idi tahe taaòmystsỹdỹyna ririre. Tai Deuxu ròtena bedeò-ò riteònyre. Bedelorohokỹ ihỹre. Kabederawo-ki roire. Tiu heka iribi riòlòdỹnyòtyhy. Deuxu bededỹnnana riywinymy roimyhỹre aõhòkỹmy isỹdỹnnana-ò. Tai tahe ýju wesemy kia òbitikò mahādu rỹike, Deuxu itỹnydỹydumy rỹikre. ⁷ Ijõ ijyy teeryte. Inatxi hāwā ihetxiu ibinatyhy rare: Sodoma, Omora-wana. Ijõ hāwā tule ibinatyhy rare. Kia hāwā yludu mahādu ibutumy heka òta òtanale riwinymyhỹre. Hābuò dori wiwana rexiòrarunymyhỹre, hāwyy tule wiwana wahe. Tai tahe Deuxu ihāwā rahure. Biu-ribi heòty diteònyde. Idi Deuxu dibedeerynyde òraruna derare tii. Tiiemy aõhòkỹmy dỹnnana riwahinyre. ⁸ Kia tule òbitikò mahādu-ò riwahinyre. Tiiboho dori ibinamy riwinymyhỹre. Aõbinalemy raraykynymyhỹrenyre, taumyreny

risurisunymyhÿrenyre òraruna-di. Deuxu rityhynyõre tule ÿju ruruna-di risinymyhÿrenyre. ⁹ Tiiboho Mieli wesemy aõkõ riwinyre Mieli heka Deuxu ÿju dinoduõ rare. Tii Satanasi-wana wiribi òtummy rarybemyhÿrenyre, Moisesi umy òraru-ki. Mieli heka ritirÿmyhÿre iummy ridyke lau. Iu Mieli Satanasi-ò rarybereu urihimyo rityhynymy rarybere, ixinohõtibile ritehiõtyhy. Urile rarybere: —Deuxule aratehikre. ¹⁰ Kia òbitikõ erydu mahãdu aõbina riwinymyhÿrenyre. Aõbinalemy tyytyby bede aõmydÿÿnanamy rarybere kia rieryõmahã hãrele. Kabede aõmydÿÿnanale rierymyhÿre iwese ibutu iròdu mahãdu rierymyhÿre wese. Tiiboho heka iròdu aõna aõna nohõtijuranadile aõna aõnamy rotÿÿnynymyhÿre. Tai rexihurenyre. ¹¹ Deuxu heka kia mahãdu kiditynynyke, Kaï reòsamy raremyhÿ wese dori reòsareki. Aõbo Kaï ixi-di riwinykemy ròhòtinymyhÿré heka riwinymyhÿre. Kia mahãdu tule Balaaõ wesemy riwinymyhÿre. Balaaõ nieru sòwemy ritakemy ixidi ihÿmyhÿ. Tai tahe Deuxudeewimy riwinyõre. Tule kia mahãdu Kore wesemy riwinymyhÿre. Deuxu òludumy rexisÿnyre. Tai rexihurenkyre iwese Kore mahãdu rexihure wesemÿ.

¹² Kaiboho wiluuna roxina-ò tebutunyteu, kia mahãdu tule ayreny-ò ralòra. Aworana bedehesi tiiboho ribinadÿÿnynymyhÿre òbitimyno rieryõreki. Urile rexihydynymyhÿre, inywitxira-txi tõhòti reaõhyymyhÿre. Iwese yhy debure wese tiiboho roire. Urile yhy biu ridyõtyhy. Ròaaõtyhy. Sòwemy taheka relemyhÿre, ihãrele aõhomy aõkõ namyhÿde. Òwòru bederaty wahidÿÿdu wese tiiboho roire. Iratydikemy ratxireriu, ihãrele aõkòlere. Òwòru rubu wese roire tiiboho. Raòròmÿhÿre, rurumÿhÿre. Kia wese heka kia mahãdu rare. ¹³ Kia òbitikõ erydu mahãdu tiu ele risaõhyymyhÿre. Ahohokÿ aõwetari òbòhòkÿ idi rehumyhÿre wesemy tiiboho inyrenyre. Iwese òbòbexi-di ròhònymyhÿre wese. Iòraruna òraru-ki aõbina bina iribi ròhònymyhÿre. Tiiboho dori Deuxu inatyhyna ririrenyre. Iwese taina resemÿhÿre wese tiiboho iribi resemÿhÿrenyre. Deuxu kia mahãdu-di ritÿnynymy riteõnyke bede luruhukÿ-ò. Iribi ròhònÿtyhy. ¹⁴ Enoi heka Adaõ dee yreõ rare. Adaõ juhoo hãbu rare. Debòinatxi riòreky-ribi Enoi rare. Enoi Adaõ riòre roko rare. Ihetxiu Enoi rarybere wijinabòdu mahãdumy. Iwese òbitikõ erydu mahãdumy roirekre. Enoi rarybere Kristu nonanamy: —Tii kanakre tamahãdu sòwe-wana. ¹⁵ Idi ibutumy iny ritÿnynykemy. Inyõ tii taaõhòkÿmyna aõhòkÿmy rotÿÿnykre òraruna òraru-ki. Ibutumy òrarudu mahãdu rehukremy Deuxu-my ralahatxinanymyhÿreki. ¹⁶ Tiiboho rexirahemyhÿre, tiu reysaõhyymyhÿre, aõdibo tamywimy

rabinadỹmyhỹreki ratxikelemy. Rarybenihikỹmyhỹre. Riwiòhenanymyhỹre aõ ritamyhỹre xiery.

¹⁷ Waluuna mahãdu, õhõtireny reake aõmybo Wanyrỹ Jesuisi Kristu teòdỹna mahãdu juhuu raryberé. ¹⁸ Tiiboho adeereny rarybere: —Bededỹnana roomy tahe ijesu kòdòhònykre, ix-idee wilemy tuu rotỹnymyhỹre. ¹⁹ Kia hãbu iny wiribihitx-imy risỹnykemy, bede aõmydỹnana luudu mahãdu. Deuxu Tyytybytyhy-di aõkõ ratximyhỹre. ²⁰ Kaiboho waluuna mahãdu aityhydỹna-di arurumy bitỹnynyke, Deuxu Tyytybytyhyna-di bexitòenyberihyy. Deuxu luunay-ki iximy boibeke. ²¹ Wanyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena biraòbenyke. Tii heka umytuedeõna kidiwahinykre. ²² Biwiòhenanymyhỹke ka ritxiõnomy rỹira mahãdu. ²³ Kia mahãdu iworonawe-ribi wese bitake. Ijõ-ò ywina-di brebuna-di bisỹnykemy taòraruna deramy bekowabenyke. Iòraruna aõna aõna-ò akyreny reake.

²⁴ Òraruna lau taruru-di Deuxu arayrubunymy ratximyhỹre. Tii arateòsinykre yramy, tako-ò wowydyna-wana. ²⁵ Wowydyna, àlàdỹna, ruruna, Iòlòtyhydỹna, iny Deuxu sohoji-ò kanakemy watzireri tule Inynyrỹ Jesuisi Kristu iny tarasadu-ò. Kata juhuuna-ribi, wiji aõu aõu-ò rahyykre. Kie.

Apocalipse

Deuxu heka Joaõ-ò bede ritỹnynyre

¹ Katyyriti-ki tahe bede aõmydỹỹnana roire. Kia heka Deuxu Jesuisi-ò ritỹnynyre. Idi Kristu Joaõ-ò ritỹnynyre. Aõhebo ele elemy rotỹỹnykre heka inydeereny riteòsinyreri, teòdu mahãdu wahe. Ýjuõ heka Kristu riteònyre Joaõ-ò ibutumy relyykemy, ritỹnynykemy. ² Iribi tahe Joaõ ibutumy relyyre. Kaki heka riritynyre. Kia heka ijyy rare. Jesuisi Kristu inatyhyna rare. ³ Inyõ katyyriti-di rariakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kiamy roholakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kia rityhynykeki, eysamy ratxireri. Bededỹỹnana dori iòhòmy ratxireri. Kia ibutumy rotỹỹnyke.

⁴ Jiarỹ heka, Joaõ wahe, dohodỹỹna mahãdu-ò watyyriti re-wahinyreri. Debò inatxi reurò mahãdu Asia bede-ki watyyriti re-wahinyreri. Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watxireri. Deuxu-ribi dori ratxireri, ihetxiu rare, tule tiemy rarekre. Tii dori ruxetòena adee riwahinykre, tule iry-nana tyytyby riwahinyke, debò inatxi reurò mahãdu wahe. ⁵ Jesuisi Kristu tule adee kia riwahinykre. Tii tahe inatyhyna ijyydu rare. Tii juhUU rubu-ribi ixixadu rare. Tii ibutu iòlò dinodu heka tii rare. Tii inyluure. Inyòraru iny-ribi tii riwatarenyre tahãlubu òraru-ki. ⁶ Tii Xiwe wahidỹỹdu mahãduõ ixidee riwinyre, inyboho wahe. Ibutumy ityhydỹỹdu heka xiwe wahidỹỹdu mahãdu wese rare, iòlò mahãdu wese wahe. Deuxu rekeàlàmyhỹke. Ibutumy wowydyna, ruru-wana heka Jesuisi Kristu-ò rawahidỹỹmy rarekre ihyy hyymy. Kie ⁷ Beteheke, tii biuwetykywo-ki naderi. Ibutumy iny tuu robikre. Irubudỹỹdu tule tuu robikre. Ibutumy iny rahinykre, robukre iòraru-ki. Inatyhy rare. Kie.

⁸ Jiarỹ AA rare YY rare. JuhUU ludu rare, tule ikonana ludu rare. Deuxu jiarỹ rare ibutu ruru wahòrò rare. Aõu aõu jiarỹ watxiwãhãre.

⁹ Jiarỹ Joaõ rare, aityhydỹỹdu seriòre wahe. Jiarỹ tule awese aõhebo ratỹỹnyre. Jesuisi Iòlòna òraru-ki. Patmos bedebute-ki jiarỹ ratxire, ròtena wese heka tai ratxire. Jesuisi inatyhyna dori retỹnynyre. ¹⁰ NobiuTxuõ heka jiarỹ aõma Deuxu Tyytybytyhy wadee dobehede. Iu tahe ry-beõ-ò raholare, juròna wodỹỹ wese heka rare. ¹¹ Tahe wadee rarybere: —Biritinyke aõma ibutumy aõbo kai bobikre. Ibutumy dohodỹỹna mahãdu-ò kia tyyriti biwahinyke. Ka tyyriti tahe biteònyke heka debò inatxi reurò hãwã-ò: Efesu hãwã-ò, Esmirna hãwã-ò, Pergamo hãwã-ò, Txiatira

hãwã-ò, Sardesi hãwã-ò, Filadelfia hãwã-ò, Laodisia hãwã-ò. ¹² Retehera wahewo-ò mobo wadee rarybereò. Tahe debò inatxi reurò loosòna mynynalemy rabira, womati tÿrÿrÿÿle wahe. ¹³ Itya-ki tahe hãbuò wese rare. Ityky urarehe heka ratxire. Iwereysana heka womati tÿrÿrÿÿ heka rare wyò wòtena-ki roire. ¹⁴ Irade iurahakÿ ratximyhÿre. Iruè heka heòty wese rare. ¹⁵ Iwa tahe bronze womati wese rare. Irybe wodÿÿ heka bee ijiranahakÿ wese heka rare. ¹⁶ Iruruwe-ribi debò-ki heka taina debò inatxi reurò sòwe rimyre. Irybe mayrehe wiòtxu wese iry-ribi ròhònymyhÿre. Iòsÿny tahe txu tòtee wese heka rare, itÿnytyhyre. ¹⁷ Kia ibutumy rabireu, jiarÿ resera bede-ò rubu wesemy. Tii ruruwe-ribi debò watyre-ki ritidire, rarybere: —Buberuòtyhy! Jiarÿ juhuludu rare, ihewoludu rare. ¹⁸ Jiarÿ rurure, iribi tahe rexixare rubu-ribi, aõu aõu tahe jiarÿ watxireri. Tiu aruruòtyhy. Rububede dinodu heka jiarÿ watxireri, ityre waruru rare. ¹⁹ Biritinyke ibutumy tuu tabita wiji. Tule aõbo idi kanakemy biritinyke. ²⁰ Adeè aritÿnykye aõbo kia ibutumy rare. Debò inatxi reurò taina heka wadebò-ki rare. Kia taina heka dohodÿÿna mahãdu ÿju wese rare. Loosòna mynyna heka dohodÿÿna mahãdu wese rare.

2

¹ Kia heka biritinyke Efesu dohodÿÿna ÿju-ò: —Kaa heka inyò rybe rare. Tii taina debò inatxi reurò rimymy idi rÿimyhÿ iruruwe-ribi debò wahe. Tii loosòna mynyna yky-ki rari-arereri. Kia womati tÿrÿrÿÿhÿkÿ-di relere wahe. ² Aaõmysÿdÿÿna wiwihikÿ reeryre, awoxierysytere tule. Hãbu bina tiu aitx-erenaõna toite. Inyò Deuxu deòdumy iximy uritere rybedu, teurihitenyte. Kia iruirybe teertyenyte. ³ Kaiboho tawox-ieriterenytente. Tule aõhòkÿmy tatÿÿnytenyte waòraru-ki, wijile tule wahe. ⁴ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare. Iwese juhoo waluu wesemy aõkò wiji ahãtenyte. ⁵ Kaiboho heka atyhyna-ribi ahewo-ò tadòòsetenyte. Kiaremy ta idi bexinohòtinymy bexirãhìbenyke. Iwese juhoo atximahãte wese, ixityre boibekemy. Kiamy aõkòkeki, aloosòna mynyna ay-ribi aritakre. ⁶ Kiaremy ta akireny sohojile awire wadee. Kaiboho heka Nikolaita mahãdu iaõaõna widÿÿ derarenyre wawesemy. ⁷ Iny rybeò ijohona mahãdu bohoolabenyke Deuxu Tytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre: —Inyò òraruna ijesu ritakeki, tamy jiarÿ umytuedeõna ariwahinykre. Kia tahe Deuxu bederaty ritokre, Deuxu oworu-ki rÿimyhÿre wahe. Kia bederaraty inyru wahidÿÿdu rare.

⁸ Kia heka biritinyke Esmirna dohodÿÿna ÿju-ò: —Kia heka Juhuuludu rybe rare, ihewoludu rybe rare. Tii rururibile

rexixare. ⁹ Aõhõkỹmy dỹỹnana reerymyhỹre. Uriterenodu wesemy toite. Ihãre tahe aõna aõnawiwi ahõrõreny rare. Aõludu mahãdu umy rarybereri ibinamy. Tiiboho Satanasi mahãdu roire. Judeu mahãdu aõkõ roire tiiboho tuu raryberehãre. ¹⁰ Buberuõtyhy kaiboho! Aõhõkỹmy dỹỹnanaõ kanakre debò wiò txumy wahe. Tahe buberuõtyhyke. Rõtenawo-ki boibenykre. Burubenyke hãrele heka õbitimy biwatyhynybenyke. Iribi tahe irudỹỹna rataana adee ariwahinykre. ¹¹ Kaiboho nohõti-di mahãdu, boholake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka ityhydỹỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre.

¹² Kia heka biritinyke Pergamo dohodỹỹna ýju-ò: —Kia inyõ rybe rare. Tii mayrehe wiòtxuree dire:

¹³ —Jiarỹ reeryre asỹ, ahãwã wahe. Kaiboho Satanasisỹ-ki tasỹnyteri, irynana rareri wahe. Tahe Kaiboho aityhydỹỹna teriõtenynte. Tai tiiboho warybedu Antipasi õbiti rirubunyhãrele.

¹⁴ Ihãre tahe akireny sohojile wadee ibinare. Ayreny-ki inyõ Balaaõ erydỹỹna rityhynyre. Tii ihetxiu Balake õraruna-txi aatysydỹỹmy ribedeerydỹỹnyre resedỹỹkemy. Tii Israeli mahãdu-ò rarybere:

—Xiwena aõma ide tahe birõbenyke tule òta tahe urihimyõ tahe ibinare.

¹⁵ Tule ayreny-ki tahe Niolaita tohodỹỹna ijõreny rityhynyre, timybo rexiõrarunanykemy. Kia ibinare wadee. ¹⁶ Tai marybeke tiiboho rexirahĩkemy idi iribi rexixãwidỹỹnykemy. Tukõkeki, anakre warymayrehe wiòtxuree-di iõludumy areakre wou-ki. ¹⁷ Iny nohõti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydỹỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre: —Inyõ õraruna ijesu ritakeki, tamy biu-ribi rỹsỹna rỹikre. Manauratyre-ki heka nii tỹmyra raritimy roire. Õmo nii rieryõre. Tunidukrele rieryre.

¹⁸ Kia heka biritinyke Txiatira dohodỹỹna ýju-ò: —Kaa heka Deuxu Riõre Rybe rare. Iruue heka heòty wese rare. Iwa bronze womati wese rare. ¹⁹ Aaõmysỹdỹỹna reeryreri, luuna, ywina, tyhydỹỹna, juhUU ratyre wiji aaõmysỹdỹỹna. ²⁰ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare: Kaiboho heka Jezabel teijemahãtenynte. Kia hãwyy dori Deuxumy rybedu ixi-di rare. Ihãre tahe õtaõtamy, xiwe rỹsỹmy rotohodỹỹmyhỹre, ritxoo hõrõ wahe. ²¹ Jiarỹ tule txiò reijere õtaõta-ribi ixãwikemy. Tahe tuuõhyyre. ²² Idi herina-ò arilidikre ihãbu mahãdu-wana. Tai aõhõkỹmy rotỹỹnyrenykre. Tiiboho kia rexirãhĩnyõrenykeki, tuu ele elemy ariwinykre. ²³ Iriõre bina arirubunykre. Tai ibutumy aõwidỹỹnamyna ityhydỹỹdu mahãdu riwaerykremy. Jiarỹ heka inywo erydu dori rare.

Kiaremtya iny sohoji sohoji ariòwinykre. ²⁴ Ayreny-ki tahe inyõ rÿire. Tiiboho bedeeryna bina rityhynyrenyõre. Tii-boho bedeeryna bina rieryõhyyre. Txioinihe, bede ywina sira aõkõ adeereny ariwahinykre. ²⁵ Iwese kaiboho tetyhynyte wese wiji bityhynybenyhyyke. Ele ele dori arehemynykre. ²⁶⁻²⁸ Kaiboho heka òraruna ijesu bitakeki, adeereny ruru ariwahinykre. Kaiboho ihyymy wadeewimy biwinybenykeki, bede bede dinodu mahãdumy boibebenyke, iwese ruru Waha-ribi remyra wese wahe. Tamywikeki womati òhòte-di bede bede mahãdu rihukre, iwese butxi ribòhònyre wese wahe. Tule adeereny ariwahinykre aõma biurasò taina wahe. ²⁹ Iny nohòti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre.

3

¹ Kia heka biritinyke Sardesi dohodÿÿna ÿju-ò: —Deuxu Tyytybytyhy debò inatxi reurò dinodu, taina debò inatxi reurò dinodu kia rybe rare: —Aõhebo tatÿÿnymahãtenyte reerymyhÿre. Arumy anireny ratÿÿnymyhÿre ihãre tahe tarumy ahãtenyte. ² Bexirawahatebenyke ainatyhydÿÿna-ki, urikõ-ribi kiemy ixãwiheny. Deuxuko-ki awityhymy aõkõ ixi-di texiemyhÿtenyte. Kia reerymyhÿre aõmysÿdÿÿnareny tewinymahãte. ³ Inatyhyna juhu taholatenytedi, bexinohòtinybenyke. Idi bityhynybenyke aõnanabina-ribi bexirãhike. Tukõkreki wasidu wese ierykõmy adeereny anakre. ⁴ Ihãre tahe Sardesi hãwã-ki inyõ rexinymy òbitimy rarekremy ihÿre. Tiiboho wahe-ki tyky lyra urahakÿ-di kanariarenkyre kiemy dori òbitimy reximyrenyrene. ⁵ Mobo ròtarenkyre, tyurahakÿ-di rexitynyrenyrene. Inireny Rutyyriti-ribi aritaõtyhy. Idi Wahakõ-ò wahòròrenymy aritÿnykre tule iÿjuko-ki. ⁶ Kaiboho nohòti-di mahãdu, boholake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka, ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre.

⁷ Kia heka Filadelfia dohodÿÿna ÿju-ò biritinyke: —Kaheka inatyhymy Deuxu deòdÿÿna rybe rare, òbitimy nodu wahe. Tii Davi ijò rayna dinodu rare. Tii ijò riraynykeki tiu inyõ riratòbònyõtyhy. Tii riratòbònykeki tiu iny riraynyõtyhy. ⁸ Aõhebo tatÿÿnymahãtenyte reeryre. Akyhynakõmy atximahãtenytemy rieryre warybe dori tetyhynymyhÿtenyte. Tai ijò adeereny reraynyra. Tii inyõ riratòbònyõtyhy. ⁹ Bodoholabenykre. Satanasi mahãdu heka Judeumy rexininimyhÿre tukõdu hãrele. Idi adidydenykre akoreny-ò tatiowotimy kedeseke. Iu alu-urenymy riwaeryrenyrene. ¹⁰ Aõhòkÿmy dÿÿnana kanake ibutumy iny urihidÿÿmy. Kaiboho warybe tetyhynyta, ywina-di tetyhynyta. Tai ilau arayrubunyrenyrene. ¹¹ Ele elemy dori

adehemynykre. Ahõrõreny biyrubunyke inyõ aribi rawasiny-heny arudỹỹna rataana wahe. ¹² Oraruna ijesu inyõ ritakeki. Tii ixbyby rubumy ruruõkre. Tii Deuxu heto-ki rasỹnyihyykre. Deuxuni ityre raritinykre tule Kristuni tỹmyra wahe. Jerusalëni tỹmyra tule ityre raritidỹỹmy rỹikre, biu-ribi dobehede wahe. ¹³ —Iny nohõti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo ityhydỹỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre.

¹⁴ Laodisia hãwã dohodỹỹna mahãdu yju-ò heka biritinyke: —Kie rybe kaa rare. Tii inatyhyna inatyhy rybe rare. Tii Deuxu-wana bede relereu, ratximyhỹ. ¹⁵ Aõhebo tatỹỹnymyhỹtenyte ibutumy reeryre. Ainatyhyna-ki inatyhymy aõkõ, txiõlemy aõkõ toite tule. ¹⁶ Tai tahe iõraru-ki ixi-ribi aratarenykremy rexinohõtinyre. ¹⁷ Kaiboho tarybetenyte: —Waaõwiwi-di roire. Awityhymy watzirenyreri. Wadeereny aõ rasiranyõhyreri. Idi urile texibõnytenyteri. Kaiboho dori abina, iaõkõ mahãdu, adehekỹ, aruety toite. ¹⁸ Kia aratohonykre: —Waribi womati tỹrỹrỹhỹkỹ aworibityhy biõbranykre, aityhynamy wiwihikỹ. Tasỹse tyyurahakỹ tule, ade wõtenamy. Tasỹse rueluahina tule, arue ywinamy. ¹⁹ Waluuna mahãdu òhõte-di aribedeerynymyhỹre warybemy tule. Tahe eryrewemy aõsusu-ribi bexitabenykre wadee. ²⁰ Bodoholabenyke. Ijõ-ki rarymy watzireri. Inyõ roholakeki ihetowo-ò aralokre. Tai tii-wana ariroxikre. ²¹ Òraruna ijesu inyõ ritakeki, tii wawana waryna-txi ronykre iwese jiarỹ waha-wana nadonymyhỹde wese. Rõtare dori wawouna-ki. ²² Iny nohõti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydỹỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre.

4

¹ Iribi tahe biu-ki ijõmy rabira rasina wese. Rybeõ raholare, jurõnajurò wesemy. Iwese wadee rarybere wese. Kiamy narybede: —Mana òwõnyke, aõhebo itxõmo rahudi rotỹỹnykre ini ariteòsinykre. ² Iule tahe Deuxu Tyytybytyhy riwamyre. Iu, inyõ ryanamy rabira biu-ki. ³ Iòsỹny heka roosõnymyhỹre womatiwihikỹ rỹsỹ wese, Jaspe wesenana, Sadonio wese. Uwajiõ witzira tỹre heka rare iryna rirurawonyre. ⁴ Tahe 24 ryna iryna rirurawonyre. Ityre tahe 24my wedu mahãdu ronyre tyyurahakỹ-di. Irati-ki womati tỹrỹrỹhỹkỹ-di rarataanany. ⁵ Biudelaa, biumyta, irynana-ribi dohonyde. Heòtyloo heka debo inatxi reurõmy sõwe iko-ki rỹire. Kia heka Deuxu Tyytybytyhy tuu sõwedu rare. ⁶ Tule iko-ki mana aho roire iuramy raurananyre. Iru-rawona-ki wiõwiõ-ki aõni inaubiõwa rãire, irue sõwe ihewo-ki,

iko-ki. ⁷ Aõni delena heka hãlðehékỹ wese rare. Ijõ heka karõtihikỹ wese rare. Ijõ tahe hãbu òsỹny wese rare. Ikonanareny tahe nawiihikỹ dowòmý nade wese rare. ⁸ Ibutumy tiiboho debò sohoji reuròmý tesõwereny. Ta tiiboho tetya wirawyò rawyò irue dire. Tahe tiiboho rexielehynyðhyylemy txumy rummy rawiunymyhỹ: —Òbitityhy tate, Òbitityhy tate, Òbitityhy tate Inynyrỹ Deuxu rurutere. Kai tate, tule kai mabekre. ⁹ Kia heka inaubiòwa boho rawiunyre: —Wowydyna, àlàna-wana rynana-ki rỹdu-ò, iki kiemy nodu-ò wahe. ¹⁰ Iu tahe 24 wedu mahãdu heka tatiowotimý taòsỹny sutxi ritidimý riwowydynymyhỹreny resemý iko-ò. Tamy tarataana-di rehumy raryberenyre. ¹¹ —Wadinodureny, waDeuxureny adee sohojile heka wowydyna, loosòna, àlàna rawahike. Ibutumy dori aõna aõna tewinyte. Adeewimý rỹimyhỹre idi rariamymyhỹreny.

5

¹ Ryna-ki rỹdu ruruna debò-ki heka tyyriti werywery wesemy rabira. Tyyriti tahe wirawyò rawyò-ki iriti dire, tii debò inatxi reurò iratòbòna sòwe. ² Ýju ruru ruruhukỹ-my ryrymy dỹrxi-di: —Mobo ityhykre tyyriti ratòbòna aresydỹdükre iraydỹ-ki tule. ³ Tai tahe inyõ ijõhyre: —Biu-ki, bede-ki, surawo-ki ijoõhyre. ⁴ Inyõ ityhyõre iraydỹ-ki tamy itxere-ki. Iòraru-ki ta urile jiarỹ rahinymyhỹre. ⁵ Iule tahe matuariõ wadee narybede: —Hiõmyke, betehe ta inihe Juda mahãdu hãlðehékỹ-ò, Iòlò Davi iriõre riõre wahe. Tii dori tyyriti ratòbòna riorokre idi riraynykre, tii sohojile dori wou-ribi ròtare. ⁶ Kiamy tahe rabira, Budoeni Riõre wahe. Tii rynana ubey-ki rỹimyhỹ. Aõni inaubiòwa ijõre. Tiiboho-wana tahe matuari mahãdu rỹire. Budoeni rurure wesemy rỹire. Iò tahe debò inatxi reurò rare. Irue tahe tule. Kia rare Deuxu Tyytybyõ rare, tii bede bedemy nodu mahãdu. ⁷ Budoeni riõre tahe rynana-ki rỹdu ruru debò-ribi ditade, aõma tyyriti wahe. ⁸ Iule ta aõni inaubiòwa, 24 matuari boho-wana tatiowotimý rejujure buddeni riõreko-ò. Tii sohoji sohoji wiuna-di, womati tỹrỹrỹhỹkỹ hyna-di ratximyhỹreny. Sohoji sohojiro-ki tahe òwòrusò wydysilỹnywi-di wese rare. Kia Deuxu tyhydỹdu mahãdu ixitòedỹna violão wese tule ratximyhỹreny. ⁹ Tiiboho wiutỹmyramy rawiunymyhỹrenyre kamy wahe:

—Kai atyhy tate Tyyriti raydỹ-ò, iratòbòna eresydu tule. Arubumy heka Deuxu-ò Ixỹju ixỹju teõbranyte. Irybe wixira wixira, ibede wixira wixira iixỹjuna tule.

¹⁰ Iòlòmý tewasynytenyte Deuxu dee tule xiwena wahidỹny mahãdu wahe. Idi hãwã hãwã ariwedunyrenykremý. ¹¹ Ýju sòwetyhymý rabira rynana werora-ki, aõniboho matuariboho

tule. Miliaõ hõkỹmy rasõwerenyre. ¹² Tiiboho rirajuahakỹmy rawiunymyhỹrenyre: —Wowydyna, ruruna, deysana, àlana, loosõna tamy sohojile rawahinyrenyke buddeni riõre-ò. Tii dori rurure ityhymy ¹³ Tai tahe ibutumy biu iròdu iròdu, suityre iròdu, bera iròdu iròdu ibutumy aõna tule rawiunymyhỹrenyre rynana-ki rỹdu-ò. Budoeni riõre-ò tule kia rawiunymyhỹre. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie. ¹⁴ Aõni inaubiõwa rirawyõnyre: —Kie, Matuari 24 tahe reserenyre iko, kiemy noduko-ò.

6

¹ Tahe Budoeni riõre heka tyyriti ratòbõnaõ riòrõre. Kiamy rabire. Tule aõni inaubiõwa mahãdu-ò narybede rybenihikỹmy biumyta wodỹỹ wese. Mana ini itxeremy. ² Tai retehere awaru urahakỹmy rabire. Tairỹdu iwaxiwahate dire. Tamy irudỹỹna rataana riwahinyrenyre. Tahe rare wou ròtakremy.

³ Tahe ijõ ratòbõna riorore. Ijõ aõni tahe narybede inatxina wahe: —Mana ini itxeremy. ⁴ Idi awaru sòhòkỹ ròhõnyre. Inyõ ityre rỹdu-ò ruruna riwahinyre, wou ritelenykemy bededemy. Tai hãbu mahãdu wii rahukremy. Tule inyõ mayrehe ityre rỹdu-ò riwahinyre.

⁵ Tahe inataõna ratòbõna riraynyre. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: —Mana ini itxeremy. Tai retehere. Awaru lybymy rabire, ityre rỹdu urihina-di tebò-ki. ⁶ Tahe aõniy-ribi rybeõ-ò raholare: —Womati nieru sohoji-di heka urihina sohojile heka trigo rawykre, txusohoji aõmysỹdỹỹna òwy wahe. Tule inataõ urihina sevada rawykre, txusohoji aõmysỹdỹỹna òwy. Uritere ta uva-ò, adỹỹ-ò aõhe isỹdỹỹõmykre.

⁷ Tahe inaubiõwana ratòbõna riraynyre, Budoeni riõre wahe. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: —Mana ini itxeremy. ⁸ Tai retehere. Awaru bisamadòbòlỹre wesemy rabire. Ityre-ki rỹdu heka Rubu inire, heòty bededemy rubunana iheludumy. Inyõ ityre rỹdu-ò ruru riwahinyre. Tai ròhõnyre iny rirubunykremy. Inaubiõwa iny-ribi heka, sohoji rirubunykremy. Wou-ki, rama desemy, rubutyhy-di, iròdu debure-di heka iny rurure.

⁹ Tahe iruyrena ratòbõna riraynyre. Tahe Xiwena wahedỹỹna rawo-ki iny mahãdu rabire Deuxu rybe òraru-ki, tatyhydỹỹna òraru-ki rururenyre mahãdu wahe. ¹⁰ Tiiboho rirajuamyhỹre: —Deuxu Inynyrỹhỹkỹ, kai tyhy tate, òbiti tule. Tiu wexi waòwyreny bilidikre, warubudỹỹdureny-ò? ¹¹ Tahe iximynamynamy tyyurahakỹ-di rexityynyrenyre. Tahe tamyreny rarybere urihimyo rexielehynyrenykre. Ijioireny

iwesereny rurukreu riraðrenykremy. Isõwereny rexihureu wahe.

¹² Tahe debò sohoji reuròna ratòbòna riraynyre. Kiata idi suu ramytywatare inihikỹmy. Txuu urile rurunyre, ahãdu isòmy relere, halubusò wese. ¹³ Taina tahe sutxi dejujude iwese bederaty yhydebore ritxiwinyhỹre wese. ¹⁴ Biu titxibo ikõre, iwese tyyriti rarasemyhỹre wese. Ibutumy hãwãlò bedebute tule taherina-ribi ratare. ¹⁵ Iu tahe ibutumy iny rexiwore hãloohokỹwo-ò, manahakỹ hewo-ò tule. Tii roire Iòlò mahãdu, bededinodu mahãdu, soldado dinodu mahãdu, ityhy mahãdu irurutere mahãdu, ibutumy ijõ mahãdu rexiwore. ¹⁶ Tahe taixiwotena-ribi rirajuamyhỹrenyre: —Watxireny mana heka bedesede rynana-ki rỹdu lau rekexiwòrenykemy. Budoeni riòre debure lau tule. ¹⁷ Deburena txu, kyarana txu heka reare tamy, mobo riijekre.

7

¹ Idi tahe inaubiòwa ÿjumy heka tuu rabire. Tiiboho heka inaubiòwa bedehitxihitxi bedemy rỹire. Tahe rimyrenyre yhyhykỹ tebò-ki heka rimyrenyre. Tiu heka òwòru radeõ raykỹhyky roire. Bede-ki aõkõ, aho-ki aõkõ rebònyra? ²⁻³ Tule ijõmy rabire ÿjuõmy ibryra-ribi rarerimy. Deuxu irumy nonadu hãletena nihikỹ widỹỹna heka diwymy idi nade. Iribi tahe inaubiòwa ÿju-ò tii rryyre: —Txiokre inihe. Iwotõmodỹỹõmyke wa suu, bee, òwòru. (Kia ÿju mahãdu dori, bede, bero, wotõmodỹỹdu mahãdu ihỹre.) Biraðriòreke heka Deuxu hãletena deòdu òru-ò aritidikre. ⁴⁻⁸ Tiwesebo kia ritidỹỹna rimymy idi rare. Tahe raholare heka jiarỹ tiweserebo. Ta 144.000 iny ibutumy. Israeli ijoi waðinatxi reurò kia ijoimy heka ixidee rimyre. Sohoji sohoji ijoi-ribi 12.000 inymy heka rimyre: Juda ijoi-ribi, Gade ijoi-ribi, Asser ijoi-ribi, Naftali ijoi-ribi, Manases ijoi-ribi, Simeaõ ijoi-ribi, Levi ijoi-ribi, Issacar ijoi-ribi, Zebulõ ijoi-ribi, Jyje ijoi-ribi, Benjami ijoi-ribi, Kia ibutu ijoi-ribi heka 12000 inymy rimyre.

⁹ Iribi tahe sòwemy inymy rabire. Timy heka idi wari-ramahãduõkre. Ibutu 12.000 hãwã hãwã-ribi wirotyre. Bede ibutu rybe witxira witxira rybedu ibutu ijoi witxira wahe. Tai tahe Budoeniube-ò tiiboho rotamanyrenyre. Budoeniko-txi ryanako-txi wirotyre. Ibutumy tiiboho ityyurahakỹlemy roiremy. Horeni iru-di heka roiremyhỹ. ¹⁰ Tahe rryrenyre —irariemy rryrenyre: —Biu-ò hena waDeuxu-ribi nade rynana nihikỹ-ki ronyreri. Tule Budoeni-ribi nade. ¹¹⁻¹² Tahe ÿju ibutumy heka widotyde ryanawerora-ò, tule matuari mahãdu tule iwo-ki. Inaubiòwa aõni ibutumy reserenyre rynana nihikỹko-txi resere taðsana sutxi ritidimy Deuxu kia wowydynamy relere. Kie, myheka rarybere: —Wowydyna,

Bedeerydÿÿna, deàlana, loosona, aruru, aixiòlòdÿÿna. Ibutumy heka kia kanakre inyDeuxu-ò. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie. ¹³ Tahe wawiò inaubiòwa matuari mahãduò wadee rÿÿraxire: —Kai aõbo teerymahãte kia tykyurahakÿ-di ratxirenyrerìò, tule tiribibo ròirerì? ¹⁴ Tahe rarybere: —Aõkõre wanyrÿ, reerykõre. Bedelyyke wako. Tahe wako tuu delyyde. Kia heka dòhònyde heka aõhòkymy dÿÿnana-ribi dòhònyde rare. Ityky rityranre heka Budoeni riòre hãlubu-di. ¹⁵ Taiki heka rynana nihikÿko-ki ratxirenyrerì Deuxuko-ki. Kaheka ruu, txuu-wana heka rããhimy ratximyhÿrenre taheto bededÿÿnana-ki. Kia rynana-ki rÿdu tahe riyrubunyrenkre. ¹⁶ Tiu rama rirubudÿÿrenyõmy heka be-momo boho. Tiu txutòteehekÿ-wana wirisÿnyõtyhy ybòtò boho-wana, txutye boho-wana. ¹⁷ Budoeni riòre dori rynana nihikÿko-ki ratximyhÿre. Tii heka aryÿna adee riwahnymyhÿkre. Tii heka adi itxeredukre heka aradykre heka Umyituedeõna ube-ò. Deuxu irube rirubudÿÿnykre.

8

¹ Budoeni riòre debò inatxi reurò hãletenamy ribòhònyreu, aõdee biu-ki roholaõhyyre heka byy, myle roire: aõwodÿÿ wodÿÿhomy aõkõ. Wadee meia hora txumy bedemy bedewyre. ² Debò inatxi reurò ÿjumy tuu rabire Deuxuko-ki nyidemy. Tahe inyõ tamy riõremy idi retehere debò inatxi reurò ajurònamy.

³⁻⁴ Tahe iwitxira ÿju nade. Tii womati tÿrÿrÿhÿkÿ atara nihikÿ. Tahe xiwenatyre orarade rÿny wihikÿ ritoonyre. Inyõ riwahinyre ÿju-dee sõwemy. Riurinykemy Deuxu ijoi ixitòedÿÿna-wana xiwenatyre-ò risòkemy aderòna rÿnyrehekÿ heka womati tÿrÿrÿ xiwenatyre-ki ritxiwire Deuxu ryanako-txi. ÿju iribi tahe kia ibutumy raòwònyre Deuxu-ò. ⁵ Tahe heòty-di heka ÿju atara ritÿxinyra idi heòty-di rehure biu-ribi bede-ò. Tai tahe biumytxi ramytxynihikÿnyre heka suu biu tawe rihetenyre rybe wese wodÿÿ ramytatate.

⁶ Tahe debò inatxi reurò ÿjumy heka rexiywinymy rÿire ajuròna-di jurònykremy.

⁷ Juhu ÿju heka rurònyre. Iribi tahe bedejutytyhykÿ heòty hãlubu-wana raurinymy bede-ò rejuxunyre. Bedejura tahe roomyhÿ asirade, bedero-wana inataõ-ribi, sohoji roomyhÿ.

⁸⁻⁹ Iribi ihewoludu txuròna-di rurònyre. Tahe berahakÿ-ò resere hãwãlò nihikÿ wesemy. Tai ibutumy heòtylawò txuramy ituere. Iyre bee tahe hãlubuhukÿlemy relere. Iyre utura tahe ituere.

¹⁰ Tahe ihewoluduhe txuròna-di rurònyre. Iribi tahe tainahakÿò berohokÿyre-txi resere berayre-txi tule. ¹¹ Tainahakÿ

heka ihyre inire. Tahe sōwemy iny ituere ihyre bee ri-urinyreki.

¹² Tahe ihewotyhy tyaludu txuròna-di rurònyre. Tahe aōwesele txutyemy txuu roosòdhyyre. Tahe ahādu tawekremy turutyhy inihe relere taina tule. Tahe bederurunytyhyre heka.

¹³ Tahe idi retehemy jiarỹ rāiwāhā. Tahe tuu rabire nawii nihikỹō ruòm̄y ratxireriō. Tii iryru-di heka rarybemyhỹ: —Bede heka rabinakre. Bede heka rabinakre. Suludu bede iny-ò rryrmyhỹ: —Txioinihe sōwemy aōbina binahakỹ rexiòtỹmyranykre. Tahe hewotyhyludu ŷju txuròna-di kudurònykreu heka bede rabinatyhykre.

9

¹ Ijō ŷju tajuròna rurònyre. Tii heka iruyre hewoludu rare. Tahe ijō inymy rabire. Biu-ribi suò taina resere wese tii resere. Tamy ijō raynaō diwahinyde, hāloo nihikỹ ratòbòna rayna wahe. Hāloo nihikỹ heka irehehekỹ rare. ² Tahe riraynyre. Wādasi iribi tahe dòhònyde. Iwese tahe bede rurunyre wawerorareny-di. Txuu, ibutumy rurunyre wādasi lybyhykỹ òraru-ki. ³ Tahe seihikỹlyby wese heka wādày-ribi dòhònyde tahe desede suò. Seihe heka itytibòròhòkỹ wese heka ihe rare. ⁴ Asi rubudỹỹōmykre bederaradeō tule, òwòru tule. Inyō Deuxu kia ritidỹỹna iòru-ki rỹiòkeki, tahe tule tamy ijira rỹikre. ⁵ Iny rubudỹỹmy aōkōre. Tahe iny aōhòkỹmy rotỹỹnykemyre heka iruyre ahādumy. Aōhòkỹmy rotỹỹnymyhỹre kia ihe juberereri riijererimy ihỹre. ⁶ Kia txuu tahe ixirubudỹỹmy reamyhỹre. Tahe aōkōre heka timyhe ixirubudỹỹkōmy tamyhe rubu dehemyynyōhyymyhỹde. Tukemy heka riwisỹnymyhỹre. Tahe aōkōre rubu iribi rahenymyhỹre. ⁷ Seihikỹ heka awaru wese rare. Iwese awaru rexiywinymy wou-ki ralòkremy rỹimyhỹre wese heka rare. Irati-ki rỹire womati tỹrỹỹhỹkỹle irataana wahe. Iòsana heka iny òsana wese rare. ⁸ Irade irehehekỹre hāwyy radehekỹ wesele. Txuu tahe leaō juhukỹ wesele rare. ⁹ Wyhy itxena ibreti-ki roimyhỹre. Womatile ibreti rare. Bede heka urile rawodỹỹnyhỹkỹmyhỹre. Iwese tewe awaru-di nodu sōwe iwodỹỹ rare. Iwese aōbina-ò rajaramyhỹre wodỹỹ wese wahe. ¹⁰ Seihikỹ heka bòròhywe nihikỹ wese heka rare. Tahe iruru-di rare. Iny riwotōmonymyhỹkemy iruyre ahādumyhỹmy. Iherona ramytxytxyre iruyre ahādumyhỹmy. ¹¹ Iiòlò heka hāloo rahejihikỹ wedu heka rare. Ini heka hebreu rybe, Abadu rare. Grego rybe heka, Apoliō heka rare. Iny rybe heka iny hàdu hàduhukỹ rare.

¹² Juhuu bedebinahakỹ ituera ròhònryra. Katahe ijõ iwitxira kòdòhònkyre inatximyhỹmy wahe.

¹³ Ijõ ýju tajuròna-di rurònryre. Tii heka debò sohoji hewoludu rare. Raholare heka rybeò-ò. Womati xiwenà-ribi ròhònryre. Xiwenà-ò heka inaubiòwa sòwe. Kia womati tỳrỳrỹ xiwena heka Deuxu ryanako rỹire. ¹⁴ Kia ýju-ò heka rarybere ijuròna dinodu wahe: —Inaubiòwa ýju besedỹnyke ixinamy ròhònkyre. Tii heka Bero nihikỹ ròtena-ki, bero Eufatesi-ki. ¹⁵ Tii heka ròtena-ki ratximyhỹre kia bededỹnanau, kia txuu, kia ahãduu kia beòrau. Iribi tahe riòlòdỹnyrenyrene. Iribi tahe ihewoludu iny ibutumy rahure. Iyreyre inataò hãwã jurajuramy heka rahure. Inataò jura-ribi sohoji sohoji rirubunyrene. ¹⁶ Tahe jiarỹ raholare tiweserebo aòbinadumy rỹire. Iny 200.000.000 inumy rỹire. ¹⁷ Tahe aòbinadumy rabira awaru tyre ronyreri. Awaru tyre ludu tahe iwyhy itxena dire. Ibutumy wako-ki rỹire. Ibutumy rabire. Womatihikỹle, heòtyhykỹwesele heka rare. Ijõ heka tỳreura rare safira wese. Ijõ tahe tỳre raramadòbò wesele. Awaru rati heka leaò ratihikỹ wesele rare. Heòtyle iry-ribi ròhònryreri wàdasi enxofre-wana wahe. ¹⁸ Kia heòty heka inataò jura-ribi sohoji jura iny rahure. ¹⁹ Tule awaru nohewòru heka iruru dire. Iryribile tahe iheòty ròhònryre. Taile iruru rare. Hemylala rati wese dire ruròmry heka inatxi hemylala juwesele. ²⁰ Iny ituere sỳtybymy tahe rarònyrene. Deuxu deàlana dee heka reòbyòhyyre. Diabo mahãdu luulemy ratximyhỹrenyrene. Aõma rityhynyrenyrene womati tỳrỳrỹhỹkỹ ritxoo, òwòru ritxoo suritxoo, mana ritxoo. Kia ritxoo heka aõki robiòhyymyhỹre, aõ roholaòhyymyhỹre. Rariaòhyymyhỹre. ²¹ Iòraru-ribi rox-irãhiòtyhy iribi tahe rahòtinyrenyrene aò òtaòtamy, rubudỹnyamy, wasinamy, òwòrumy. Kiale ròhòtinymyhỹrenyrene.

10

¹ Tahe iwitxira ýjuhukỹ rabira biu-ribi suò robehererimy. Biuwetykywesehekỹle iweroramy rỹireri. Tahe owaji wese iratikile roireri. Iòsỹny tahe txuwewehekỹle, iwaube tasỹ heòtyhykỹwesele roosòmry. ² Tii heka tyyritinadile debò ritỹtenymy ratximyhỹ. Tahe itỹte heka deboube-ki roimyhỹre. Tahe tawaube ruruludu heka betye ritidimy idi rỹire. Tawahyweludu tasỹ ityti-ò ridemy idi rỹire. ³ Tii rryryre heka tarurumy. Leaò iràhàkỹwesele rryryre. Iu tii rarybereu, debò inatxi reuròmry heka ramytxynymy dirawyònyde. ⁴ Tahe riritinyre heka aõmybo timykira raryberenyre wahe. Tahe rybeò-ò raholare: —Kia widỹyòmy. Kia rybe hewa ierysyna aõkò rare ixinamy tahe tuu roike. Biritinyòke aõmybo ramytxyna rarybere? ⁵ Tahe ýju suki ratxireri, beki

ratxireri ruru ludu debò biu-ò riteòsinyre: ⁶—Deuxu-ribi heka tuu raryberé, warybemy inatyhymy. Deuxu heka tiemy rarehyyle rare. Ibutumy heka riwinyre biu-ki rÿira bede-ki rÿira-wana. Tai heka warybe inatyhymy rare. Ararybekre heka raroorehenyõtyhy kaki. ⁷ Debò inatxi reurõna ÿju tajurõna ritxurõnykreu heka, Deuxu ibutumy relemy rÿikre iwese rarybere wese. ⁸ Iribi tahe rybe biu-ribi wadee nade. Wadee rarybere: —Biõryke hewa tyyritina ÿjudebò-ki naderi suki bera-ki kia rÿireri. ⁹ Tai tahe tamy rehemynyreri iõhõmy tyyriti tamy rexitõenyre. Tahe wadee rarybere: —Biwyke. Birÿsÿke. Juhuu tahe bidi wesemy ary-ò bidekre. Birÿsÿkreu tahe ibutumy rahyrenykre awo-ki. ¹⁰ Iribi rewyrã rerÿsÿra. Iwese tii juhUU raryberã wese rare. Ibreere juhUU. Iribi rerÿsÿreu tahe, wawe rubererenyre. ¹¹ Tahe wadee rarybere: —Kai heka dohodÿÿmy makre ixityre ibutumy inywitziramy heka botohodÿÿkre. Ibutumy inywitzira witzira-my botoho. Ibutumy rybewitzira witzira botohomy. Ibutumy iõlõmy botohodÿÿkre.

11

¹ Iribi tahe inyõ wadee diwahinyde urihixinaõ. Wadee rarybere: —Biurihikesÿ titxibo Deuxusÿ rÿimyhÿré. Iwo tule xiwena wahidÿÿna biurihike. Idi mariake tiwesebo iny iwo-ki rÿirémy. ² Tahe ahana-ki iube idi riraõmyke. Tii dori ityhydÿÿdukõdu mahãdu dee wahisidÿÿna rare. Tiiboho dori 42 ahãdumy idi rariakre. ³ Jiarÿ dori inatxi rybedu idi watxiwãhãre. Tamy ruru ariwahinykre. Tii heka saumy-tykyle rariakre. Tii heka rybe ritÿnynykre beõra inataõ weeremy. ⁴ Rybedu inatxi heka bederaty õwõru inatxi wese rare. Tahe tule inatxi loosõna mynydu wese heka rare. Kia Deuxuko-txi rÿire wese heka rare. ⁵ Inyõ idi ibinamy riwisÿnykeki, tahe ixirubudÿÿmy rorukumyhÿre. Heõty iryribi-hikÿle rõhõnyke heka iny rirubunyke. ⁶ Tii heka irurudire biu dejuxu lau riekemy. Tahe tiu biu reseõtyhy heka inataõ beõra weeremy wahe tii Deuxu rybemy rarybereriu wahe. Ihãre tahe tii rexirahõreke bero nihikÿmy aho nihikÿmy hãlubumy rexirahõreke. Ihãre tahe ibutudee bina riwahinyke, rubuna riwahinyke tiiboho awimy tai raharenykeki. ⁷ Kia heka inataõ beõra weere rikonananykeu, rybe tÿnydÿÿdu inatxi rikonananykeu, hãloo rehe nihikÿwo-ribi aõni kòdòhõnykreu, tahe aõbina nihikÿ-ki heka iu rÿikre. Tahe inatxi rybedu rirubunykre. ⁸ Iumy rubu tahe hãwãry-ki roikre, tibo inyry rirubunyrele. Rawesenanyre, kia hãwã arininikre Sòdõma ada Egito wese. ⁹ Inataõ txuu weere riwydi hãwã ube-ki iumy rubu roikre. Inyõ heka tiu rituunyõtyhy. Ibutu

iny hāwā hāwā-ribi ibutu rybe wixira-ribi heka tamy itx-eremy rehemynykre. ¹⁰ Ibutumy heka iny teysamy rŷikre urile iny widee aōna aōnamy riwahinymyhŷkre. Tiiemy inyō raaōmysŷdŷŷōtyhy kiatrixu. Tai heka tahōti heka itxi reakre kia inatxi rybedu rurure tahōti itxi reakre. Lisini heka rŷikre, worana bedehesi. ¹¹ Kia txu inataō txuweere-di, iumyreny iruna kōdōdōsekre tamy Deuxu-ribi. Tiiboho lamamy rotamanykre. Iny rarokonykre heka ruberu nihikŷmy rŷikre heka. ¹² Inatxi rybedu-ō heka rybetereō biu-ribi nade: —Kaiboho bōdōibedenyke kaō. Tahe biuwetyky raōwōnyrenykre kia iōludu mahādu idi retehemy rŷireri yrubule. ¹³ Kiaule tahe bede ramytatakre. Debō wiō heto jura jura-ribi heka sohoji resere. Tahe 7000 inymy rurure. Tahe iny rarokonykre tahe iuhe ruberu nihikŷmy rŷikre. Tahe wowydyna riwahinykre Deuxu biu-ki ratximyhŷreō.

¹⁴ Inatxina bede dŷŷnana bina tahe rōhōnyre. Tahe ijō kanakre.

¹⁵ Debō inatxi reurō ŷjumy heka jurōna rurōnyre. Tahe sōwemyhe iny rarybemy rŷimyhŷ, ryrymy rŷimyhŷ: —Kia bede dŷŷnana, iōlōna, inynyrŷ hōrō rare. Kristu hōrō rare. Aōu aōu tii ibutu ibutu iōlōmy ronykre. ¹⁶ Wawiō inaubiōwa matuari tahe, rynana-ki ronyrenyreri Deuxuko-txi. Tahe Deuxuko-txi reserenyre. Wowydyna tamy riwahinyrenyre:

¹⁷ —Kai Deuxu, tuu tate ihyymy, ibutururu ratyre aruru rare.

Aruruteremy bonykre bede dinodumy. Umy reālāmy kia-ō.

¹⁸ Iny heka ibutumy alau ruberumyhŷre ibutumy òludumy rŷire, adee deburemy rŷimyhŷre. Rubu hitxidŷŷna heka bede reamy heka roire. Eōdurenyle heka riōwynykre, aijoi riōwynykre, rybedu mahādu wahe. Ibutumy ani rityhynymy rŷira, nihikŷ iyja-wana, kia bede huduhukŷ rare. Ibededŷŷnana reamy heka roire.

¹⁹ Biuwetyy riraynyre Deuxu heto. Ibutumy heka lobidŷŷna tyyriti hyna iwo-ō iny robimy rŷire. Iu tahe biumytxi, biudelaa ibutu yhynihikŷ, ibutumy bede ramytatamy rŷire, berahakŷ tule resere.

12

¹ Iribi tahe rōhōnyre warasina-ki aōbo. Aōhebo bede ritŷŷnykremy, biuwetyy-ribi hāwyyōmy rabire. Txuu wese tahe itykyra. Tii lamamy rŷire ahādu tyre. Tarati tyre-ki tahe tainahakŷ rataana idi rŷire, waōinatxi taina wahe. ² Tii heka bōtōmy ihŷmyhŷ. Ryrymy heka txubrere rijemy tabededŷŷnana-ō resera uladu reakremy. ³ Iribi tahe aōna aōna biu-ki rexisŷnymy, aōni hemylalasō nihikŷ wese wahe. Irati tahe debō inatxi reurō sōwe iratimy. Debōwiō sōwe heka

iòm̃y. Irataana heka iratimyna myna r̃ym̃yh̃yre. ⁴ Tii tahe t̃ohewòru-di taina ributunymy ridyre. Bede tyre-ki idi rehure, taina jurã. Tii hãwyyko-txi r̃yre. Uladu reakreule tahe uladu riròkremy. ⁵ Tahe tohouã reare, hãbumy heka reare. Tii iòlòm̃y heka ronykre, ibutu bede bede iòlòteremy wahe. Ihãre tahe Deuxu ridyre. Raòwòñyre heka Deuxu rynana-ò. ⁶ Hãwyy tahe rahenyre bederahy-ò. Tii 1260 txumy heka tii bederahy-ki bede riekremy. Deuxule heka tii riywinyre.

⁷ Biu-ki heka aõbina nihik̃y r̃yre. Mieli, ỹju dinodu heka, taijoi-wana raaõbinanyre aõni-wana taijoi-wana. ⁸ Aõni tahe resera taijoi-wana. Rõtara. Biu-ribi ròhòñykemy tahe idi ratxireri. ⁹ Riteòñyre biu-ribi, aõni nihik̃y heka ròhòñyra. Tii heka hemylala nihik̃y wese rare. Satanasi inire, Diabo wahe. Itxenad̃ỹdu heka rare ibutumy iny. Suki resera, taijoi-wana. ¹⁰ Raholare tahe biu-ribi rybeõ-ò: —Deuxu tarasana heka rehemynyre. Tii taruru riteòsinyre iòlòtyhy raremy. Kristu taruru riteòsinyre. Aõbina bina rybedu tahe Deuxu-ò rarybehymy ratxireri, txu-wana, ruwana. Tii tahe ròhòñyra biu-ribi. ¹¹ Waityhyd̃ỹdu seriòre mahãdu heka rõtara Budoeni hãlubu-di, inatyhyna hãletena-wana. Rurukemy ratxireri tiiboho tamydeewikeki. ¹² Beysabenyke biu mahãdu. Koityhyxe tahe ahohok̃y, bede-wana. Diabo dori adee rehemynyre. Tii reburere, ibeded̃ỹnana dori iòhòm̃y reare.

¹³ Iu hemylala aõni heka bedekile ratxirerimy rieryreu, tahe hãwyy tohouã-wana kia-ò aõhòk̃ymy rot̃ỹnykemy ris̃ỹnykemy idi ratxireri. ¹⁴ Tahe hãwyy heka nawiihik̃y-ribi idei rihuòtera, tahe idi ruòra bederahy-ò, tas̃y-ò. ¹⁵ Hemylala aõni tahe bee s̃owemy tary-ribi rarybexinyre hãwyy ribòròbòròd̃ỹkemy. ¹⁶ Tahe aõkõre. Suu tary riraynyre tahe ibutumy bee riõre. ¹⁷ Hemylala aõni tahe reburemy reare hãwyy dee. Ibutumy hãwyy ijoï mahãdu rirubunykyre idi ratxireri. Kia mahãdu tahe Deuxu bede ywina rityhynyre, iwese Jesuisi tuu rit̃ỹnyre wese. ¹⁸ Tai hemylala aõni ỹnyrakile r̃yre.

13

¹ Iribi tahe aõnimy rabire berawo-ribi ròhòñyre warasina-ki. Tii heka debò inatxi reurò iratimy tahe debò wiò iòm̃y ijòdire. Rataanaõ tahe sohoji sohoji iò-ki r̃yre. Irati-ki tahe nibinamy heka r̃yre. ² Tii heka hãlòe wesetyhymy rare. Iwa heka ursowa wesele heka rare. Iry heka hãlòery wese rare. Aõni heka tamy ruru s̃owemy riwahinyre, irynana wahe. ³ Iribi heka rabire iratiõ, sohoji heka wotõmonahak̃y dire. Tahe reytereri. Ibutumy iny riòtiinyre. Aõni riheludunyre. ⁴ Aõni hemylala heka taruru riwahinyre aõni-ò. Tai tahe ibutmy

iny heka aõni riwowydnyre. Iny rarybere: —Mobo heka aõni wese rare? Mobo ijosedukre? ⁵ Aõni heka aõbina bina rarybere. Inyõ ribyrenyõtyhy. Ahãdu 42 tii heka kiawesemy rỹikre. ⁶ Tii Deuxu dee heka aõbinamy rarybere, Deuxusỹ dee, ibutumy biuludu mahãdu tule rybebina-di ribinabinadỹnyre. ⁷ Inyõ tamy ruru sõwemy riwahinyre Deuxu ijo mahãdu-wana raaõbinadỹkemy. Tuu rahaỹnanykemy heka ibutumy iny wixira wixira, ibutumy rybe wixira mahãdu, ibutumy bede bede mahãdu. ⁸ Ibutumy iny ityhydỹdukõdu mahãdu tamy wowydyna riwahinyke. Budoeni Riõre ijo mahãdu tahe aõkõre, kia dori ini rỹirenyre tyriti-ki. Juhu bededỹnana inireny iwo-ki roire. ⁹ Tahe inyõ roholakeki heka, boholake. ¹⁰ Inyõ ridyke. Rirõtenyke rõtenawo-ki. Ijõ tahe rirubunyke. Deuxu ijo mahãdu tahe rexityhynykre idi õbitimy roirenyrekremy. Kie.

¹¹ Tahe ijõ aõniny rabira. Tii rõtuereri bede-ribi. Iõ heka inatxire. Budoeni wese heka rare. Ihãre tahe aõni wesele rarybere. ¹² Tii juhu aõni wese rare, iruru. Rarybere: —Juhuludu aõni biwowydnyke. Kia ratiwotomona-di. ¹³ Budoeni aõni heka aõna aõna wiwihikỹmy riwinyre. Tii heõty biu-ribi resekemy tii rotỹnyre. Ibutumy iny tuu ro-bire. ¹⁴ Tii ibutumy iny riitxenanyre kia aõna aõna wiwihikỹ õraruki. Iny ibutu-õ rarybere: —Suritxooõ nihikỹ biwinyke aõni dee. Tii mayrehe-di rawotõmore hãrele ruruõre. ¹⁵ Tahe ihewoludu aõni heka rabunya suritxoo-õ tahe irumy rỹire. Idi suritxoo rarybere. Inyõ tamy wowydyna riwahinykeki, tii tahe rirubunyre. ¹⁶ Tii rarybera ibutumy iny-õ: —Kaiboho waritina bitidike aõru-txi, eboreny-txi, ruruweludu wahe. ¹⁷ Aõkõkeki tahe aõhoho aõkõ riwyke. Iny kia ritina ijõdiõkeki aõhoho aõkõ rohonykre. ¹⁸ Kai erydỹyna sõwekekile, aõhebo tatỹnytemy kaiboho bierybenykre. Kai erydỹynadikeki, aõni heka rieryke. Ini heka iritina rarõsõna wese rare 666 ihỹre.

14

¹ Idi tahe budoenimy rabire lamamy nyidemy Jerusalẽ hãwã-ki. Aõma Siaõ hãwãlõkile rỹiremy. Tii-wana heka rỹire 144.000 kia inymy heka tii-wana rỹire. Ibutumy tiiboho heka tybynimy, inymy heka ibutumy iõru-ki raritinymy rỹire ibutu õru-ki. Tahe tuu rabire rasinaõmy. ² Biuwodỹỹ nihikỹmy raholare, tule biuwodỹỹhỹkỹ ada benihikỹ lesetere wese iwodỹỹ rare. Tahe sõwemy iny rawiunymy rare violaõ-wana, kia wodỹỹ wesehekỹle wahe. ³ Kia heka wiu tỹmyra riryrymy rõirenyre kia iny tỹmyra rirahura mahãdu. Kia Deuxu rynana nihikỹko-txi heka rotỹmynyrenyra. Kia inaubiõwa aõnityhy heka waitue inaubiõwa matuarimy tahe ijõmy rỹire. Tahe

144.000 kia inyle heka rawiunykeki, awimy rŷike. Tii dori aõma tarasadumy ratximyhŷrenyre. ⁴ Tiiboho heka tyra roire, tiiboho heka õbiti roire iwese ijadõma ratxirerimy ihŷre wese õtadu mahãdu aõkõhyyre. Tahe budoeni riõrehemy heka rare titxibo tii rare hemy. Tii dori wydynamy rare. Kia hãbuy-ribi. Bede ywisidŷŷna juradŷŷna kia dinodumy heka rare. Deuxu heka Budoeni Riõre-wana wahidŷŷnamy heka roiremy. ⁵ Tiiboho heka raryberenyõtyhy tiiboho ruidu roiremy. Õbiti heka tiiboho roire. Tiiboho heka rahitxirenyre Deuxu dee.

⁶ Tasŷ ijõmy rabire ŷjuõmy aõma biuwetyky kiako-txi raramy ruõmy rabirerimy. Tii heka Rybewihikŷ tŷmyra rimymy idi rara aõ inywitxira-ò ritŷnynykremy. Ibutu bede bede inywitxira-ò ritŷnynykremy. Ibutu rybe-di ritŷnynykremy, Rybewihikŷ tŷmyra wahe. ⁷ Kiamy heka rryre: —Deuxu bityhnyke. Marybebennyke tii awi raremy nihikŷ raremy. Bededŷŷnana rehemynymy roire ihitxidŷŷdu bede-ò. Bityhnybenyke tii dori bede ibutumy riwinyre bee, biu ibutumy riwinyre.

⁸ Tahe ŷjuõ heka ihewomy ruõmy ratximyhŷre. Babilonia hãwã nihikŷ rexihura. Ibutu iny dori òraruna-txi resera. Kia hãwã mahãdu dori ibutumy iòrarudŷŷnyra.

⁹ Iribi tasŷ iwitxira ŷjusŷ tamy nade iheto-ò. Tii tahe rryrymy nade: —Inyõ aõnimy ada iritxoomy rityhnykeki, iribi riwykeki iwotõmona iòru-ribi tebò-ribi riwykeki iritidŷŷna, tii tahe Deuxu ykarana heka iribi riwykre. ¹⁰⁻¹¹ Tiiboho heka aõhõkŷmy rotŷŷnyrenykre ŷjuko-txi. Budoeni Riõreko-txi aõhõkŷmy rotŷŷnyrenykre. Heõty kia bede dŷŷnana tyhy tiemy raõwõnyhy rarakre. Tiiboho dori tiemy aõnityhy nihikŷle, iritxoo-wana rityhynymyhŷrenykeki, tiiboho heka iritidŷŷnale ixi-ki riwymyhŷrenyre. ¹² Tai tahe ibutumy iDeuxuhe ywina-di heka iwitxira iny ronykemy heka ratximyhŷre. Ibutu aõ òta ibina bina biõludunybennykemy, tiiboho dori aijoi õbitihy boibekemy ikonana-ò. Jesuisi bityhnykemy.

¹³ Iribi tasŷ ixityre ijõ rybe-ò raholare watyre-ki. Rarybere: —Kiahe biritinyke: Aõ roorehemy aõkõ heka dehemynymy deade. Kia Jesuisi-ò rurure heka uriõno heka tamy dehemynymy deade. Iribi tahe tule rarybere: atyytyby reysamy ratxireri. Myle. Tahe rexielehynymy heka rorukumyhŷrenyre aõhõkŷmy dŷŷnana-ribi. Tii dori aõwiwihikŷle riwinyrerimy ihŷre. Reeryre heka.

¹⁴ Idi tahe iwitxiramy aõmybo rabire wiribi hitxiramy. Nonoe wetyky urahakŷle wese heka rare. Inyõ ityre-ki ronymyhŷ. Hãbuõ wesehekŷlemy heka rare. Irataanadihikŷlemy ronymy heka tarati-ki heka idi ronymyhŷ. Womati

tÿrÿrÿhÿkÿle wesehekÿle irataana rare. Tahe ijõ heka itieresynaõ-di heka tebòkihikÿle heka rÿire. ¹⁵ Ijõ heka Deuxusÿ-ribi nade, ÿjuõ. Tamyhe ryrre: —Bexitÿmyranyke, itieresyna-di tasÿ bexitÿmyranykre. Bededÿÿnana rehemynomy roire adee aõ biòròòròkemy. ¹⁶ Tahe kia nonoe wetyky tyre-ki ronyreri tahe rexidelenyre riòròrerihe. Riwyrehe ibutumyhe aõna aõna riwyre tahe ributunyre.

¹⁷ Kia ijõ Deuxusÿ-ki ratxireri tasÿ tule debònadimy ratximyhÿ kia tieresynadile ratxireri. ¹⁸⁻¹⁹ Kia ÿju aõma heòty kia loo-di ratxireri tahe dyryde heka tieresynadile tamy rehemynykemy. Tieresynadile biorobeke idi atxibeke. Ibutumyhe bede bede kia biorobeke. Ceifale dori biorobeke. Rubumy dori rÿire hitxidÿÿna-ò. Iribi tahe reare. Tiò tiò idi reamy tahyna-ò rabutumy reare kia Deuxu ykarana-ò. ²⁰ Tai tahe bederatyhe risorunyre hãwã-ribi hitximy. Sõwemy hãlubu ròhònyre. Kia urihixina heka sohoji metro weere heka rare. Irehere heka bero wese 300 quilometros irehemy. Awarulomy heka rabeheõmy roire ibero.

15

¹ Ijõ aõna aõnamy rabire biu-ki ihewo-ribi riteòsinyreri. Debò inatxi reuròmy ÿjummy heka rimyra kaa aõmysÿdÿÿna. Kidiwydenykre heka debò inatxi reurò aõhòkÿmy dÿÿnanamy. Idi tahe Deuxu ykaranamy rexikonanamyhe roikre.

² Iribi tahe bero nihikÿmy rabire wako-txi aõma heòty wese, womati tÿrÿrÿ wese. Sõwemy heka inymy rabire kia sutyre-ki nyidemy bero iòhòmy. Ibutumy heka aõni debure deburehekÿ kia rubu-ribi ritamy nyide. Iu heka aõni tai roiòhykyre heka, aritidÿÿna roiòhykyre heka. Tahe aõma aõnimy rahaÿnanyrenomy ratximyhÿre iritxoomy tule violaõ oworuwodÿkÿhe tai rÿire, Deuxu rawiunyrenereri riryryreri.

³ Moisesi Inynyrÿ deòdu wiu riryrynereri. Tule Budoeni Riòre wiu riryrynereri. Kiamy heka rare: —Oi Deuxu, Kai heka aruru-di tate. Aõni tewinymahãte. Ibutu tarasana tewinymahãte. Ibutu heka ary òbiti rare. Awi heka rare. Kai heka ibutu iòlò tate. ⁴ Iòlòhyky tanamahãte. Tiiemy heka rityhynomy hyky hyky tanamahãte Inynyrÿbohomy. Wowydyna heka adee riwahinymahãke. Kai sohojile heka òbitityhymy atximahãte. Ibutu bede bede ludu heka anatyhynykremy kede kedeakre. Ibutumy aõbo tewinyte. Ibutumy bede òbitidÿÿnymahãte heka rieryre.

⁵ Kia bedeõ heka Deuxu hetomy roimyhÿre ierykõnamy roimyhÿre. Iwòte ierykõna. Tii heka riraynyrenyre heka kia bede. ⁶ Kia debò inatxi reurò kia ÿjuhe ròhònyre Deuxu heto-ribi. Diwydehe debò inatxi reurò aõhòkÿmy dÿÿnana.

Aõma itykyrenyrene, linho urahakỹ itykyrenyrene. Irawo-di ibreti wereysanamy tahe womati tỹrỹrỹhỹkỹ reare. ⁷ Sohoji aõniõ aõma Deuxu ykarana hyna sohoji sohoji-ò tamy diwahinyde. ⁸ Deuxu hetowo heka aõma wadàhàkỹlemy reare. Loosõna dori iruru dori sõwemy rỹimyhỹ. Tai heka urile roosòhòkỹmy ratỹrỹrỹhỹkỹmy. Inyõ heka iròteõna. Debò inatxi reurò ýjumy. Kia ritxiwimy rexihudile tahe iny ralòke.

16

¹ Deuxu hetowo-ribi ijõmy raholare rybetereõ-ò. Rary-bereri ýju mahãdu-ò: Boibenyke hewa abede-ò. Debò inatxi reurò hyna bitxiwibenyke kia Deuxu ykarana hynamy. Tahe ýjumy dõhõnomy deade tahyna-di ditxiwide bede-ò.

² Iribi tahe rexidelenomy reare aõma juhoo ýju ihyna ritxiwire bede-ò. Ýju binahakỹmy ròhõnyre ibutu inymyhe robýtỹmy reare. Kia aõma aõni kia ritina iòru-ki rỹirele kỹnyhe tuu rỹximy. Tule suritxoo rityhynomyhỹrele kia mahãdule heka yjy yjy ròhõnyre.

³ Tahe ihewoludu heka tahyna-di dõhõnomy deade. Betyre ritxiwire. Bee hãlubu hukỹlemy reare. Ibutumy bera-ki raremyhỹre ituere.

⁴ Juhu ludu hewoludu tahe ritxiwire berohokỹ tyre heka ritxiwire. Bee ibutumy bewydysyna rihõrõnyre. Ibutumy hãlubu hukỹlemy relere. ⁵ Tahe ýju rybe raholare aõhebo bera-ki rotỹnyreriò: —Kai Deuxu, Kai awi tate. Kai òbiti tate. Tuhyy ahãte ihãre tahe tuhyy ahãte. ⁶ Rybe tỹnydỹydu mahãdu heka ituere, rurure. Deuxu ijoi hãlubu ritxiwire suò. Katahe rubudỹydu kaihe iòwydỹydukre. Hãlubu tetxiwiteriki tule iòwydỹydukre. ⁷ Tahe raholare ijõ ýju rarybereri-ò, Xiwena-ribi heka ròhõnomy: —Kia InyDeuxu heka ibutumy ruru dire. Ibutumy tewinyte òbitimy awimy.

⁸ Tahe ihewotyhy konana ludu tahe ritxiwire hyna txu-tyre-ki. Tahe txuu ratòteenyrene itòtee nihikỹmy relere. Sõwemy heka iny risõre bedetòtee. ⁹ Tai tahe rirajuamyhỹre Deuxu nibinahakỹmy rirajuarerimy ihỹre Deuxu dori diteõnyde heka bededỹyñana binahakỹ. Tahe inyõ heka tõhõti rawitxi-ranyõhyre iraykywydyna. Kiamy ixiwesehyy rõhõtinyrenyrene. Kia iny heka aõhe rotỹnyõhyre wowydyna loosõnabo.

¹⁰ Iwitxira ýju tahe aõma ritxiwire tahyna aõni ryna tyre. Kia heka aõni beludu rare. Tarynana tyre ronomyhỹ. Tahe ibutu irynanareny torohokỹlemy reare. Ibutu iòlõna torohokỹlemy reare. Tahe tòròtò-ki ruruare taaõhỹkỹhỹkỹnareny-di. ¹¹ Tiiboho heka Deuxu nibinahakỹmy rryre webinadumy roireki taaõhỹkỹhỹkỹnareny-di. Timy

heka rexinohõtilosanyõhhyymyhÿre aõbina binahakÿ riwinymy roiremyhÿ-ribi.

¹² Tahe iwitxira ÿju tahyna ditxiwiede. Eufratesi bero-hokÿ tyre ritxiwire. Tahe ibutumy heka ruÿre. Oriente iòlò mahãdu dee tahe ryy kia riraynyre. ¹³ Tuu rabire heka inataõ tyytyby binahakÿ. Rexitykynyre òrò tyky-hykÿ wese rexytykynyre. Aõni heka hemylala aõni inire tahe iry-ribi rexiòlòdÿÿnyrenyrene. Tule aõnibina wixirary-ribi, tule aõni rybedubina-ribi. ¹⁴ Iribi heka aõni bina tyytyby kia tyytyby ibutumy heka bede dinodu iòlò ributunyre. Raaõbinanykemy heka dirahude Deuxu kia mahãdu-ò. Deuxu ihitxidÿÿnatxumy rÿikemy heka anade tii dori ibutu ratyre aõna aõna-ki. ¹⁵ Kristu rarybere: —Tahe boholabenyke. Aõwesele heka anakre. Wasidu wesemy heka adehemynymy adeakre. Ibutumy iny wararòsòdu mahãdu teysamy rÿikre. Atyky heka biywinymahãbenyke tai timyki maixÿrubenyõtyhy adehemynykreu. ¹⁶ Kristu rarybere: —Ibutumy heka widotyde aõbinakedu Mikidu hãwã-ki wahe. Hebreu rybe-ki tahe Armagedom inire.

¹⁷ Tai tahe ikonanatyhy ÿju tahyna ritxiwire yhykile. Tahe raholare biumytxihikÿ raholare Deuxusÿ-ki. Deuxu ry-nana-ribi dòhònyde: —Ibutumyhe rakonanamy roire. ¹⁸ Tahe biumytxihikÿle ibutumy rawodÿÿnyre. Tule biu relaanyra. Biu ramytataõmyhÿre idi tahe ramytatare. Tii heka lahityhy rare. ¹⁹ Tai tahe Babilonia hãwã rabòhòre inataõ jura juramyhÿmy. Ibutumy hãwã nihikÿ-ribi hetohokÿ rejuxunyre. Tai tahe kia Babilonia kia òraru-txi tahe Deuxu tõhòti reare. Tai tahe aõhòkÿmy risÿnymyhÿ ibutumy aõbede binahakÿ tamy riwahinyre. ²⁰ Bedebute ibutumy rexiwore. Iribi tahe hãwãlò tytyhykÿlemy reare bedero wesehekÿle. ²¹ Idi inytyre resemyhÿre bera ere erewesele resererimy ihÿre. Ijõ iutxie tahe 40 quilo bede heka iutxie rare. Kia tahe iny sumy rÿire nibinahakÿmy Deuxumy rarybemy.

17

¹ Tahe ÿju monahyna-ki wadee rybemy nade: —Adee aritÿnynykre aõbo Hãwã Bero sòwe aõhebo rotÿÿnykré heka. Kia hãwã adee ariteòsinykre timybo rare. Wedena wese aõhòkÿmy rotÿÿnykremy. Deuxu heka aõhòkÿmy dÿÿnana ri-wahinyke kia hãwã-ò. ² Bede iòlò dinodu tamyhe iòraruna tamy rexiòrarunyre. Tule iny bedemy rÿira mahãdu ralòre tamy òtaòtamy. ³ Tai ta kia ÿju tamy riwadyre bederahy-ò. Deuxu Tyytyby wadee dobehede? (Riwatyytamy watyytyby heka ridyre). Tai tahe tuu rabire heka hãwyymy aõma iròdutyre-ki ronyrerimy. Iròdu heka isòhòkÿlemy roire. Debò inatxi reurò irati rÿire, tahe iò debò ituemy sòwe. Iritina heka

aõkõre rarỹỹnymyhỹre. Deuxudee heka aõbina binahakỹlemy tai iritidỹỹna rỹimyhỹre. ⁴ Hãwyy heka isòhòkỹ ityky rare, iwihikỹ rare. Ityky tyre heka womati tỹrỹhỹkỹ roire. Mana rỹsỹ wiihikỹ, woumana-wana. Bemona debò-ki idi rare. Iwo-ki tahe bemonawo-ki tahe aõna bina nibina tai roire. ⁵ Tai tasỹ iòru-ki tule rỹire iniõ. Aõbo rare tahe iny rieryõtyhy. Babilonia Nihikỹ rare. Ibutu wedenase tii rare. Ibutu inybinase tii rare. Kia luunadu ibutummy bede bedeki. ⁶ Iribi tahe rabire hãwyy ixityre. Tii iny hãlubu riõre. Ityhydỹỹdu mahãdu hãlubu-di rexiòdewãriny my heka rare. Tiiboho rurure, òbitimy Jesusimy rityhynyreki wahe. Kia hãwyy tahe rabireu, rexiòtiidỹỹnyre. ⁷ Tai tahe ýju wadee rarybera: —Aõherekibo bede teòtiiny my tỹite. Adee arelyykre aõbo rare —kia hãwyy iròdu-wana, aritỹnynykre tiiboho aõbo raré. ⁸ Iròdu tuu tabita, irummy rare tahe rurukre ele emely. Tii hãloorehehekỹ-ribi kòdòhònykre. Iribi tahe rexihukre. Tii rurure idi ixiby dòdòsede. Bede iny mahãdu bede riòtiinykre idi heka iròdu debure binamy robirenykre, bede riòtiinykre idi. Tiiboho dori ini ihoõre iru tyyritiwo-ki. Tai tahe iròdu deburebina lau ruberure. Iròdu dori ihetxiu irummy rare tahe wiji aõkõre. Idi tii irummy kanankre ixibylye. ⁹ Kia ibutummy adee aritỹnynykre: Debò inataõ rati tahe iròdule rare. Kia hãwyy ityre ronyre kia hãwãlò wesere. Iròdu rati tule iòlò mahãduõ rare, debò inatxi reurò sòwe. ¹⁰ Iruyire iòlòõ tahe reserenyire. Sohoji iòlò tahe ratximyhỹre. Ihewotyhy ikonanaludu tahe, kanakre wijina. Tai ibededỹỹnana iòhòlere. ¹¹ Iòlò debòinataõ ludu tahe iròdu rare —kia irummy juhuyu rare tahe wiji rurummy rare wahe —tii juhuyu iòlò mahãduõ rare. Tii tule ituekre. ¹² Debò itue òmy tuu tabitamy wahe tule iòlò mahãdu rare. Tiiboho kanakre iòlòwesemy. Iròdu-wana tiiboho hãwã wedummy ronyrenykre iròdu aõni-wana sohoji horamy. Tii tyytyby bina rare. ¹³ Tyyritiõ riwinykre idi tahe ibutummy ruruna iròdu bina-ò riwahinykre. ¹⁴ Raaõbinanyrenykre my heka Budoeni Riòre-wana. Tahe Budoeni Riòre aõbina-ki haỹnadukre. Tahe ýju wadee rarybere: —Tii dori butu iòlò, ibutu iòlòna ratximyhỹre. Ibutu inynyryõ ratximyhỹre. Ijoi heka kia ywimy tii-wana roire itarasaõ-ki. Kia rityhynykre my rỹirerimy ihỹre. ¹⁵ Tahe kia ahohokỹ, berohokỹ tai kia hãwyy ronymyhỹré. Tiiboho iny rare ibutu rybe-ribi, bede-ribi wahe. ¹⁶ Debòwiò òmy tuu tabita iròdu-wana heka hãwyy derarenyire. Tii irurawonykre. Tii heka heòty-ò risòmy, riròrenykre wiò wiò. Ityky iribi ritara idi. ¹⁷ Ibutummy inywese rare. Bede bede iny ibutummy rybe òta òta rarybemyhỹre. Tahe Deuxu heka riwahinyre aõbo ixideewimy riwinykre my. Tai tahe aõwaxiny aõ tamywi heka riwinykre. Tai tahe ibutummy iròdu sòhòkỹ

taru riwahinykre, Deuxu Rybemyna bede r̄yidi. ¹⁸ Hāwāhāk̄y nihik̄y tabite heka wedena wesemy roire. Kia Hāwāhāk̄y heka ibutu wedu iòlò rare.

18

¹ Tai tahe ijōmy rabire ŷjūmy rabire biu-ribi ròhònyreri. Tii sōwemy iruru rare. Tii sōwemy iloosòna rare. Ibutumy bede ritoosònyre. ²⁻³ Ta rryryre tarurumy tii rryryre: —Babilonia nihik̄y resera! Resera! Katahe aōma wedumy, bede bede iòlò heka tii-wana òta riwinyre. Ibutu iny-ò tamona riwahinyre iòtaòta boho boho. Nawii wixira wixira ibinahak̄y tai ras̄ynymyh̄yre, tyytybybina-wana. Ijohodu mahādu idi nieru sōwemy ributunyre. Idi rexytyhynyre.

⁴ Iribi tahe raholare ixityre rybeō biu-ribi rarerí. Manake hewa, Bòdòhònyke wa kia hāwyy-ribi. Kai heka waijoi toite. Tii-wana bexiòrarunyenkeny aōkō! Bexiòrarunyenkeki tii-wana, tai tii-wana aōhōk̄y my bot̄ȳnykre. ⁵ Tii heka iòraru sōwe nihik̄y my ratximyh̄yre. Deuxu heka aōhōk̄y my d̄ȳnana tamy riywinymy ratximyh̄yre iòraru-ki. ⁶ Biwinymyh̄yre heka iwese tii riwinymyh̄yre wese. Aō ibinamy ibinatyhymy tamy relekre. ⁷ Aō ibinamy ròhònyke inatxi beded̄ȳnanamy tamy ròhònykre. Ibutumy aōbo tamywimy idi raremyh̄y heka riwinymyh̄y ixideewimy. Katahe iwese aōhōk̄y my rot̄ȳnykre tahe rabadewokre. Hāwyy tahe ixidee rarybere: —Jikar̄y ikòlò rare. Wytese anokō jikar̄y rare. Tiku heka rabadewok̄tyhy anohōk̄y my ratyk̄nykōtyhy. ⁸ Tai taheka aōwesele heka tamy bedeòtiid̄ȳdu kedehemynymy bedekre: rubu, aōdese, rama uritereribile tamy kedehemynykre. Heòty ibutumy ritoonykre. Deuxu urihixina-di dehudu ratximyh̄yre. Tii ruru-di ratximyh̄yre. ⁹ Kia bede dinodu mahādu rahinykre itòenamy. Tii-wana dori òta òta riwinyrenyra. Tiiboho ro-bikre wàdà iribi ròhònyreriò wahe. ¹⁰ Irehemy iribi r̄yire. Ruberureri iaōhōk̄y my d̄ȳnana lau. Tahe raryberenyre: —Babilonia hāwā, kai hāwā nihik̄y rare. Tahe wiji ituera atximahāte. Kobelāhāxe. ¹¹ Ibutumy aōna-ribi ijohodu rahinykre itòenamy. Inyō dorihe iaō tamy riwydyōmy tamy ijohonamy aōkō. ¹² Juhuu heka raaōbrad̄ȳmy aōma iny mahādu ratyre. Womati t̄yr̄ȳ riòbranyōre. Tule woumana riwyrerimy ih̄yre juhuu. Tykysìd̄wihik̄y wixira wixira heka riwyrerimy ih̄yre. Tule òwòrul̄nyre, iròdu nohōmy riwinyrerimy ih̄yre. Bede ritxoo ibutumy aōna iòwyhyk̄yre. Womati òta òta wiwihik̄y riwyrerimy ih̄yre. ¹³ Aōma r̄ys̄yna uri wiwihik̄y tule aderòna wiwihik̄y, tule v̄ñ riwyre, paō wid̄ȳna, ad̄ȳ-wana riwyrerimy ih̄yre. Tule maixōmo, broreni, budoeni, awaru, tewe, ityti heòty, tule iny deòdu iòwydimy. ¹⁴ Tahe ijohodu mahādu rarybere hāwā-ò: —Ibutumy aōna aōna wiwihik̄y

ituera, kia kaiboho riwyrerimy ihÿre. Tiu ixityre aõna aõna riwyõtyhy, ixãwira. ¹⁵ Tahe aõna-di ijohodu mahãdu rabe-dewokre, rahinykre tiiboho dori iòraru-ki raityhynyreny. Irehe-ribi retehere. Ruberurennyre. Ryryreri: ¹⁶—Kobelàhàxe hãwã wihikÿ. Ibutumy atykysò ituera, awomati wiihikÿ ituera, woumana, manawiihikÿ ibutumy ixãwire. ¹⁷ Sohoji òraule ibutumy iaõna aõna ixãwira. Ibutumy hãwòhòkÿ din-odu urile, iwiòhenadÿÿdu mahãdu tule suludu mahãdu rete-hereri irehe-ribi. Tii dori nieru ritamyhÿre iaõna-di. ¹⁸ Iu hãwã wadàsima robirenyreu tahe, ryryre: —Kia hãwã wihikÿ rare. Ijò hãwã iwese ihoòhyyre. ¹⁹ Tahe brybysi ityreny rehurerimy ihÿre. Rahinyreri, ryryreri: —Bobrekÿ, bobrekÿ hãwã wihikÿ. Aõwesele heka ixãwira. Ibutumy ityhy mahãdu, iaõna rexihura. ²⁰ Tahe kaiboho beysabenyke biu ludu mahãdu. Hãwã nihikÿ dori ituera. Deuxu hõrò mahãdu, Deuxu deòdÿÿna mahãdu, Deuxu dee rybedu mahãdu ibutumy beysabenyke. Deuxu dori iaòhòkÿmy dÿÿnana tamy riwahinyre aòrauru-ki.

²¹ Tahe ÿju nihikÿ heka manaõ rimyre, mana nihikÿõ, iwese maixòmosyna mana wese wahe. Idi rehure ahobero-ki rehure. Tahe ryryre: Kiawese heka Babilonia hãwã-di arehukemy watzireri waruru-di. Ixãwikre. ²² Tahe wiu wodÿÿ kia hãwã-ki roholaõtyhyke, harpa wodÿÿ aòkò, flauta wodÿÿ aòkò, juròna wodÿÿ aòkò. Aaòmÿsÿdÿÿdu aòkò kia hãwã-ki raaòmÿsÿdÿÿõtyhy. Mai rÿÿna, manasyana iny heka iwodÿÿ roholaõtyhy. ²³ Loosòna ay-ki ritoosònyõtyhy. Herina mahãdu rybe ay-ki iny roholaõtyhy. Iaõna ijohodu mahãdu ibutu hãwã-ribi ityhy rare. Tule ibutumy iny riitxenanyre aòtaòta-di, bede bede iny wahe. ²⁴ Babilonia hãwã heka aòhòkÿmy dÿÿnana rotÿÿnyre. Deuxu rybedu mahãdu hãlubu dori kai tetata tule Deuxu hõrò mahãdu. Rirubunyre mahãdu wahe.

19

¹ Iribi tahe ijoi nihikÿmy roholare. Ryrymy heka rÿimyhÿ sòwemy iny rÿimyhÿ biu-ki. Deuxu deysanamy heka ryryreri: —Wowydynamy Inynyrÿ-ò. Tarasana dori inyDeuxu-ribi rare. Wowydyna, ruruna ibutumy ihõròle rare. Aõbo tii riwinyré, òbiti rare. ² Aòhòkÿmy dÿÿnana òbiti rare. Aòhòkÿmy rotÿÿnyre heka kia aderana-ki heka rare. Tii aòhòkÿmy dÿÿnana ritare. Bede iny heka riòrarudÿÿnyre. Tahe Deuxu riòwinyre teòdu rubudÿÿna heka riòwinyre. ³ Ixityre ijoi ryrynyre, rawiunyre: —Wowydyna Inynyrÿ-ò. Wadà raòwònyreri tai rawòsi-ribi. Ihyymy raòwònykre, hãwã nihikÿ-ribi wahe. ⁴ Tahe ibutumy rejuxunyre Deuxu luukemy.

Wawiò inaubiòwa matuari rare. Tule inaubiòwa aõni rare. Deuxu tahe rynana nihikỹ-ki ronyre. Tamy rirajuare: — Kia, Kia, wowydyna deysana Deuxu-ò. ⁵ Iribi heka ròhònyre Deuxu rynana nihikỹ-ribi heka rybeunimy ròhònyre: — Biwowydynybenyke Deuxu-ò ibutumy deòdu mahãdu, ibutumy iny rityhynymyhỹre mahãdu, iyja ta nihikỹ-wana. ⁶ Tahe ixityre ijoi-ò raholare. Ryrymy rỹimyhỹre. Tahe benihikỹlesetere wese heka iwodỹỹ rỹireri, biumytxi wesehekỹle heka iwodỹỹ rỹireri: —Wowydyna Inynyrỹ-ò biwahinyke. Tii iruru dire. Tii heka iòlò rare. ⁷ Ibutumy iny rekeysarenyke. Tamy wowydyna rikiwahinyrenyke. Tii dori inihikỹre. Iòhòra dori kia Budoeni Riòre kia hãwyymy herina kia bededỹỹnana-ò. Worana bedehesi kỹnyikre. Ihãwyy heka rexiywinymy ratxireri. ⁸ Tyyurahakỹle-di rexityynyke. Awityhymy ityy doimyhỹde wahe. Deuxu dee awihikỹ widỹỹna wese heka kia ratxireri. ⁹ Kiamy heka ýju wadee rarybere: —Kia biritinyke. Ibutumy lobidỹỹna mahãdu reysamy ratxireri. Ýju wadee rarybere ijò: —Kia heka Deuxule tuu rarybere. Inatyhy rare! ¹⁰ Tahe jiarỹ resere ýjuko-txi ariwowydynykemy. Tahe tii wadee rarybere: —Kia widỹỹõmyke hewa. Jiarỹ tule Deuxu deòdule heka jiarỹ rare, awesele wahe. Aityhydỹỹdu seriòre tule awesele rare. Rarybemyhỹre dori Jesuisi tyhydỹỹnamy. Deuxule biwowydynyke! Ibutumy Jesuisi relyyre heka tuu rybedu mahãdu ritỹnyre.

¹¹ Iribi tahe tuu rabire awaruurahakỹõ biuwetyky-ki. Inyõ ityre-ki ronymyhỹ. Ini heka Òbiti rare, Inatyhy rare. Tii heka aõbinanymyhỹle rare. ¹² Iruue heka heòty wesele rare. Irati heka sòwemy raheto rỹire. Iò-ribi heka nii roire, ini wahe. Urile inyõ rieryòtyhy mobo ini rare, tyyriti wixira dori tiile heka rierye. ¹³ Ihety heka hãlubuhukỹle-di ityre rare. Deuxu Rybe heka inire, hãbu wahe. ¹⁴ Sòwemy iny heka awarutyre-ki rỹire, biu-ribi dòidenyde Deuxu Rybe hewomy, soldado wese wahe. Iny ibutumy ityyura-di rexityynyre, ityratyhy wahe. ¹⁵ Tii heka mayrehe rabuhukỹle iry-ribi ròhònyrerimy ihỹre. Idi tii heka iny rirubunykemy ibutu bede bede-ò. Iribi tahe tii ròhònyre iòlòtyhy tii rare. Aõhòkỹmy dỹỹnana tamy riwahinyre, ibinatyhymy heka riwahinyre, Deuxu iwona, Deuxu ruruwedu wahe. ¹⁶ Ihety-ki heka iti-ki rỹire iniõ: Iòlò iòlò wedu tii rare, ibutu wedu wahe.

¹⁷ Iribi tahe ýjumy rabire, txu-ki rỹire. Nawii ibutu-ò ryrymyhỹ: —Bòdòibedenyke heka, Deuxu worana bedehesina-ò bòdòike rỹsỹna birỹsỹbenykemy. ¹⁸ Aõmade biròbenyke, iòlòde, soldadu wedude, iawarude, ibutumy inyde biròbenyke, ixihy mahãdu, deòdu mahãdu, nihikỹ iyja-wana.

¹⁹ Iribi heka tuu rabire aõni binahakỹ, iòlò mahãdu,

tasoldado mahādu wana. Wii ributunyre aōbinamy. Awaru tyre-ki ronyrerimy kia mahādu-wana tiiboho raaōbinanykremy. ²⁰ Tahe aōni bina rimyrenyure, rybedu bina-wana. Terōwomy tii aōna aōna wixirawi riwinyre. Iribi ridyrenyure heka heōtyaho-txi idi rehurenkykremy, enxofre-di riworonyre wahe. ²¹ Ibutumy isoldado heka ituemy rīimyhīre rurumy. Mayrehe-di rurumyhīre, kia awaru ura tyre-ki ratxireri kia ryribi rōhōnyreri kia-di rurure. Tahe rararesa deadeade ide rirōkremy.

20

¹ Iribi tahe ŷju nademy biu-ribi. Irayna heka debò-ki idi rīire. Hāloonihikŷ rayna wahe. Tule womati rerotihikŷle iruty-ki roire. ² Kia aōni rimyre, Diabo wahe, Satanasi wahe. Inyō tule hemylala raninire. Tahe 1000 beōra riekre ritaataare womati reroti-di. ³ Idi heka rehure hāloo nihikŷ-ò tahe riratòbōnyre, rirarytxynyre. Tai tahe tii riitxenanyōtyhy bede bede iny. Kia 1000 beōramy bede reakreule, tahe rexihumy iròtena. Urihimyò bededŷŷnana bede riijekre, ixihyyle tai ixybyle ròbòdŷŷkre.

⁴ Iribi tahe rynana sōwemy rabire. Iny ityre ronyreri mahādu ywisidŷŷdu mahādu heka rare. Iribi heka tuu rabire Jesuisi dee rurure mahādu. Inatyhyna rybe tŷnydŷŷ òraru-ki heka rurure. Aōni rityhynyōre, iritxoo rityhynyōre, iritina òraru iòru-ki ritidiōtyhy, deboreny-ki ritidiōtyhy. Rubu-ribi tii-boho rexixarenyre. Kristu-wana ratxireri 1000 beōramy. ⁵ Kia heka juhuludu ixixana heka rare. Ijō rubu mahādu heka wiji rexixaōkre. Tahe 1000 beōramy reareu, tahe rexixarenykre. ⁶ Juhuludu ixixana mahādu heka reysatyhymy rarekre. Ixyby rubunamy heka ruruōkre, inatxina rubunamy wahe. Deuxu dee, Kristu dee heka tiiboho Xiwena wahidŷŷdumy roirekre. Tii-wana 1000 beōramy riwyrenykre, iòlò mahādu wesemy heka ratxirenykre.

⁷ Kia 1000 beōra reareu heka Satanasi ixihyymy rōhōnykre bede-ki. ⁸ Tii itxenadŷŷdumy rōhōnykre ibutu iny riitxenanykremy. Kia Kòke bede, tule Makòke bede rare. Satanasi heka sōwemy iny ributunykre raaōbinanykremy. Tiiboho sōwemy ihīre ŷnyra sōwe wese. ⁹ Tiiboho tahe ibutu bede-ò rariarenykre ityhydŷŷdu hāwā rirurawonyrenyure kia Deuxu hāwā Deuxudeewi wahe. Idi heōty biu-ribi isōrenymy desede. Idi wewòsimy rururennyre, Deuxu iny mahādu òludu wahe. ¹⁰ Tahe diabo iitxenadŷŷdureny heka Deuxu rehure heōty aho-ò. Tai aōnibina, ruimy rybedu-wana juhu delemy tamy reserenyure. Tai txumy rummy aō rotŷŷnyrenyhyhykre.

¹¹ Iribi tahe ryanaurahõkỹmy rabire ityre rỹdu-wana. Suu biu-wana iribi rexitare, titxibo iõrenyre. ¹² Tahe iny rubumy rabire, iny ibutumy iko-ki rỹirenyre. Tyyriti rarayre. Ijõ tahe rarayre, irutyryiti wahe. Tyyriti-ribi Deuxu iaõna aõna rierymy aõhebo risỹnykre. ¹³ Ahohokỹ-ribi tahe rubu mahãdu dõhõnyde. Rubunahakỹ bede-ribi iludu mahãdu dõhõnyde. Idi iaõna aõnamyna Deuxu timybo rexinohõtinkyremy idi rare. ¹⁴ Idi rubunahakỹ, rubuna-wana heõtyaho-txi idi adehu rỹikre. Kia ixyby rubu rare. ¹⁵ Iru ityyriti-ki inyniõ roiõkeki, tii tule heõtyaho-txi adehu rỹikre.

21

¹ Idi biu tỹmyra sutỹmyramy rabire. Juhusu juhubiũ titxibo ikõrenyre, ahohokỹ tule. ² Deuxu hãwã wihikỹ tỹmyra desemy nade biu-ribi. Iwese ijadõma tỹmyrawesemy ramyhỹre wese kia hãwã nade. Deuxu-ribi nade. ³ Tahe rybehekỹ biurynana rỹdu-ribi nade-ò roholare kiamy: —Kahe Deuxu sỹ heka akireny rare. Deuxu ikyreny-ki rarekre. Tii iwe-ðurenykre. Tiiboho Deuxu dee roirekre. ⁴ Idi Deuxu irubereny risuhokre. Tai rubu, hii, ibru, txuberere ijõõkre. Bede tyby dori rexihura. ⁵ Idi rynana-ki rỹdu narybede: —Wiji itỹmyramy ibutumy aõna aõna ariwinykre. Wadee tule narybede: —Kia bityyritinyke. Kaa rybe dori rybetyhy rare, ibutumy iny ratyhykremy. ⁶ Kia ixyby narybede: —Ibutumy relera. Jiarỹ dori AA rare YY rare Juhuludu rare ikonanaludu rare. Inyõ bemomo risakeki, tamy iðwykõlemy ariõkre, beòlõnaberu-ribi wahe. ⁷ Inyõ tarasadu heka ibutumy waribi rimykre. Jiarỹ iDeuxukre. Tii wariõkre. ⁸ Idi kamahãdu heòty aõho enxofre-ò rekoarenyre kamahãdu wahe: —Iny brebu, watyhydỹkõdu, òrarudu, maleerudu mahãdu, òta òta mahãdu, iny rubudỹỹdu mahãdu, hãri mahãdu, ritxoo tyhydỹỹdu, ruidu mahãdu. Kaboho rubunatyhy-ò rururenykre. Kia tahe inatxina rubuna rare.

⁹ Tahe ýjuõ wadee nade, debò inatxi reurò mahãdu-ò. Tii hyna-di ryireri. Hynawo-ki tahe aõna aõnabina debò inatxi mahãdu-di. Kiamy narybede: —Mana ini, Budoeni hãwyy ini adee ariteòsinykre, hãwyy wese wahe. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhy wamy reare. Ýju tahe riwadyre hãwãlõnora-ò. Jerusalẽ hãwã tỹmyra awityhy wadee riteòsinyre. Tii biu-ribi desemy nade. ¹¹ Deuxu loosõna-di yla aõkõ. Tii tahe manawiwihikỹ wese rarỹỹnymyhỹre. Jaspe wese, womati wese mana wiwihikỹ wese rare. ¹² Tii ijõtòbõna irariere, waòinatxi reuròmý ijõtòbõna, iitxedu ýju tule. Ijò-ki tahe waòinatxi reuròmý Judeusỹ mahãduni wahe. ¹³ Inataõ ijõtòbõna sõwe, iraro-ò, ibòò, biura-ò, beà-ò. ¹⁴ Hãwã rurawona tahe waòinatxi

reurò mana tyre-ki rỹimyhỹ. Mana sohoji sohoji-ki budoeni deòdu mahāduni rỹire. ¹⁵ Ŷju wadee rybedu tebò-ki womati tỹrỹrỹhỹkỹ deòho-di nade idi hāwā, hāwā ijò, hāwā rurawona iurihinamy. ¹⁶ Hāwā tahe iurihina wiwesele rare. Tahe 2.200 iurihixina rimyre teòho-di tuu riwinyre. ¹⁷ Rurawona raru tahe ŷju taurihixinamy riurihixinanyre idi 64my rimyre. ¹⁸ Rurawona tahe jaspe mana-di relere. Hāwā tahe womati tỹrỹrỹhỹkỹ-di relere. ¹⁹ Rurawo òraru heka mana wiwihikỹ-di juhumana heka jaspe rare. Inatxina safira rare. Inataõna, agata rare. Inaubiò-wana esmeralda rare. ²⁰ Iruyrena sardonio rare. Debò sohoji reuròna sardio rare. Debò inatxi reuròna trisolito rare. Debò inataõ reuròna berilo rare. Debò inaubiò-wana topazio debò ituena crisoprazo rare. Wasohoji reuròna jasinto rare. Wainatxi reuròna ametista rare. ²¹ Woumanahakỹ sohoji-di heka ijò sohoji sohoji relera, 12my ijò wahe. Ryy heka womati tỹrỹrỹhỹkỹhyky-di relera. ²² Tohodỹyna heto tahe ihoõhyre. Deuxule dori tuu rare, Budoeni-wana. Tai ihoõre. ²³ Txuu ahādu-wana tai ijõõre Deuxu loosòna, budoeni loosòna dori itxuuxaranarenyre. ²⁴ Bede bede mahādu iloosòna-di rỹikre. Bede bede mahādu heka taaõna aõna wiwi-di tamy kidirahukre. ²⁵ Tahe ijò raratòbòõhykyre, tai dori ruu ihoõhyre. ²⁶ Bede bede iòlò mahādu heka wowydyna-di tamy kidirahukre. ²⁷ Inybina bina, iny òrarudu mahādu tamy ralòõtyhy, ruidu mahādu tule. Inyni heka Budoeni tyryiti irumy rỹimyhỹre mahādu sohojile wahe.

22

¹ Idi ŷju wadee riteòsinyre, iru wahidỹyna berohokỹ. Ibelyramy Deuxu rynana, Budoeni rynana-ribi òlòdu wahe. ² Ryrohokỹ tya-di kaa bera namyhỹde iwyòwyò-ki iruwahidỹyna bederarade rỹimyhỹ. Tii bederarade waò inatxi reuròmy raratynyre. Kia ta ahādu ahādu-di sohojile raratynyre. Otxirarade tahe bede bede mahādu deytana rare. ³ Kia hāwā-ki ihetxi txuhòbina tai ijõõkre, Deuxu aõ ritxuhònyõra tai. Deuxu ryanahakỹ itya-ki rỹikre. Kia teòdu mahādu riwowdynykyre. ⁴ Tiiboho iòsỹnymy robikre inireny iòru-ki rỹikre. ⁵ Tai ruu ijõõkre. Tai txuloosòna ijõõkre. Deuxu dori itxurenykyre. Tiiboho tai ihyymy rỹikre iwese iòlò mahāduõ.

⁶⁻⁷ Kia tahe ŷju wadee rarybere: —Kaa rybe tahe inatyhy rybe rare. Bityhynybenyke. Jesuisi rarybere: —Analekre heka tule adehemynylekre heka. Deuxu heka taŷju deòdu adee kanarybekre. Kaheka wylemy ibededỹynana kedeakre. Deuxu rarybehyy ratximyhỹre tỹnydỹỹdu mahādu-ò, aõhebo

bede rotÿÿnymyhÿkremy roimyhÿré. Ibutumy kia tyhydÿÿdu mahãdu heka reysamy rÿikremy rÿïra.

⁸ Jiarÿ tahe Joaõ rare. Rabirahe, ibutumy kia raholare. Rabimy rexihurau tahe, jiarÿ watiowotimy resere ÿjuko-txi.

⁹ Ixityre wadee rarybere: —Iwidÿÿõmy hewa, Jiarÿ heka Jesuisi deõdu tÿnydÿÿduõle jiarÿ watrixeri. Ibutumy Deuxu tyyriti ityhydÿÿdu biõwa jiarÿ rare. Deuxule bityhynyke.

¹⁰ Tahe ÿju ijõmy wadee rarybere: —Aõbo teritidÿÿnyteri ibutumy iny-ò rybe bitÿnynye. Kia bededÿÿnana iõhõlemy ratxireri. ¹¹ Kia bededÿÿnana kedehemynykreu, aõbina bina widÿÿdu heka aõbinale riwinykre. Iny binabina heka, ibinamy rÿikre iu. Inywiwihikÿ tasÿ awimy rÿikre iu. Kia õbitimy rÿïra tahe, awityhymy relekre, õbitityhymy rÿïra. ¹² Boholake warybe-ò, aõwesele heka anakre. Uriõno heka adiwymy wadi anawãhãde. Aõbo wadee aõ riwinymyhÿre wahe iwese aõbo riwinymy raremyhÿwesemy heka araõwynykre. ¹³ Jiarÿ heka AA jiarÿ rare. YY tule jiarÿ rare. Tyyriti juhuu rare. Tyyriti konana rare. Jiarÿ heka juhuludu rare. Ihewoludu tule jiarÿ rare, ibutumy wahe. ¹⁴ Ibutumy tatytyramy rÿïra —teysamy rÿïra. Tiiemy teysahyhyhy rare. Iru õwòru wahidÿÿna bederaty heka ritokre. Tule rarõnyrenykre kia hãwãhãkÿ-ò.

¹⁵ Ibutumy õrarudu mahãdu tule õwòru widÿÿdu tahe irehemy Deuxu hãwã-ribi nyimyhÿde. Tule iny rirubunymyhÿre mahãdu, tule suritxoo luunadu mahãdu, tule ibutumy ruidu mahãdu. Ibutumy irehemy hãwãhãkÿ-ribi roimyhÿre.

¹⁶ Jesuisi heka jiarÿ rare. Waÿju reteõnyre adeereny kia aõnaaõna bededÿÿnana relyykemy. Kaiboho heka dohodÿÿna heto mahãdu-ò relyyrenyke. Jiarÿ iòlò Davi juhu rare, tule Davi riokore rare. Biurasò taina Jiarÿ rare, loosòna rare.

¹⁷ Deuxu Tyytybytyhy rarybere: —Manake! Tule hãwyymy hãbumy heridu tule rarybere: —Manke! Ibutumy ijohodu tule marybeke: Jiarÿ, Juaõ, tule rarybere: —Manake! Ibutumy iny bemy rurumyhÿre mahãdu tule manake irube biõke. Iõwy-di aõkõ heka rare.

¹⁸ Jiarÿ, Juaõ, rarybere ibutumy iny katyyriti rariamyhÿre mahãdu-ò. ¹⁹ Iny ributunykeki aõmybo kaki ritydÿÿna roiré, Deuxu tamy bededÿÿna binahakÿõ riwahinykre karitidÿÿna roireki. Inyõ karitidÿÿna-ribi ritakeki, Deuxu õwòru runa ijuraõ wahe heka iribi ritakre tule Hãwãhãkÿtyhy-ribi nadedi wahe. Tai rÿïre tyyriti-ki.

²⁰ Tule aõmybo narybede inatyhymy tule rarybekre (Jesuisi wahe): —Analekre hewa idi. Araroorehenyõtyhy. Juaõ, tule rarybere: —Kie, Manake Wanyrÿ Jesuisi.

²¹ Deuxu deysana, Inynyrÿ Jesuisi Kristu kia deysana ibutumy adee kanakremy watxiwahãre.